

בס"ד

שיחות

דבריהם טובים

ממורינו המשפיע

בעל "דברים טובים" שליט"א

פרשתינו הוא הפרשה השניה הגדולה במנין המצות 63 מצות הרבה במצות לכהנים, ומועדי ישראל.

בליל שבת קודש פרשת אמור התבטא כ"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, 'שבת זו חשובה במיוחד, היא כוללת בתוכה כל המועדים. ומי שיש לו שכל יכול לרכוש כה הרבה בשבת זו. קוראים בה כל המועדים, פסח, שבועות, ראש השנה, יום כיפור, סוכות ובסוף גם חנוכה'. ובהזדמנות אחרת אמר, 'שבת זו ראויה לכינוי 'שבת הגדול', כי יש בה כל המועדים, והוסיף שוו בנפשכם, כמה טוב כשאפשר לצרף הכל יחד לאכול ה'כזית מצה' בתוך הסוכה, ומיד לעשות את הנענועים עם הלולב והאתרוג. היש בעולם תענוג גדול מזה. ומשבת זו אפשר לרכוש השפעות קדושות מכל המועדים'.

מובא בעטרת ישועה קריאת פרשה זו מסוגל להוושע בניים. אמור וגו' ואמרת. הוא ב' פעמים אמור עולה 'פרו ורבו', 'וקריאת הפרשה זו תוכל להיות סגולה לבנים'. וזהו להזהיר גדולים על הקטנים, היינו להוליד ילדים קטנים.

מובא בטיב הפרשה, "אמר אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אלהם" (ויקרא כ"א, א') פירש רש"י: "אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים". בספר הקדוש נעם אלימלך, מפרש בדרך רמז, וזה לשון קדשו: "יש לומר כוונת רש"י ז"ל, להזהיר גדולים, דהיינו צדיקים גדולים, על הקטנים, רצה לומר על עבירות קטנות, שאדם דש בעקבו". לימודים רבים למדתי מסדרי ארחות חיי של כבוד אדוני אבי ומורי הגאון הצדיק מורנו רבי לוי הכהן זצוק"ל, בעל 'מעדני השלחן'. כל ארחות חיי היו למופת ולדוגמא, והוא קידש שם שמים בכל פרטי הליכותיו. בהיותם מכוונים תמיד כעבדא קמי מאריה, כפי רצון אביו שבשמים, בהוראתו הברורה והבהירה של ספר 'השלחן ערוך', שהיה נר לרגליו בכל סדרי החיים. ביותר למדתי ממנו בעניינים קטנים ופעוטים, שנראים לפעמים כדברים של מה בכך... אך בשבילי הם היו 'תורה שלימה', לראות וללמד ולקחת מוסר, כיצד אנשים גדולים וענקים, גאוניים וצדיקים, נותנים דעתם אף לדברים קטנים ופשוטים ביותר, שיהיו גם הם מכוונים במידת הישר והצדק, ולעשות אף בהם נחת רוח לבורא יתברך שמו! מעט מאותן הנהגות פשוטות וקטנות, אפרט בפניכם כאן, למען נלמד להבין שגדלת איש גדול וצדיק, איננה רק במעשיו הגדולים, וביבול תורתו הגדולה והמברכת, כי אם אף בהנהגות הפשוטות של חיי היום יום. למשל, כל סדר תפלות וברכות, ברכת המזון, וקריאת שמע שעל המטה וכיוצא בזה, הכל היה אומר מתוך הסיפור, מלה במלה. ולא סמך על כך שברבות השנים כבר בודאי שגור הכל על לשונו מעצמו... ולא פתח את פיו הקדוש מעולם לומר התפלה או קריאת שמע שעל המטה לפני שהסודר פתוח לפניו, לקרוא מתוכו במתינות ובישוב הדעת, כמונה מעות. סיפר לי איש נאמן, שלפני יותר מחמשים שנה, בהיותו 'בר מצוה בחור' צעיר לימים, אמר לי פעם אבי מורי עליו השלום: "אם ברצונך לסיים את התפלה בקצור ובמהירות... יש לי בשבילך עצה מצוינת כיצד להיות הראשון שגומר שמונה עשרה בבית הכנסת! באם תתפלל כך את כל התפלה בעל פה, בלא סדור... הרי מובטח לך עם הזמן שתדלג על קטעים שלמים בתפלה... כך שלבסוף תוכל להתפלל 'תפלת בזק'... ותוכל 'להשיג' את כל המתפללים כלם במרוצתך!" הדברים האלו שבקעו מלב טהור וכואב חדרו היטב ללבו, כפי שידוע הכלל (ספר הישר לר"ת שער יג): "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב", ומאז הוא איננו מסוגל להתפלל שום תפלה בעל פה! בהזדמנות אחת, כשהלך בדרכו בין מבואותיה הטהורים של עיר הקדש ת"ו, פגש בילד קטן וזן, מבני ציון היקרים, העומד על המדרכה בצדי הכביש ליד 'מעבר חציה', וממתין לאיש גדול שיעבירו את הכביש, כפי שחינכה אותו אמו, שלא לחצות שום כביש לבדו! ניגש אליו אבי באהבה ובחביבות, ואמר לו בחיוך: "הנה שנינו צריכים כעת לחצות את הכביש, והרי בחצית הכביש בשמירה ובזהירות, מקימים אנו מצות התורה הקדושה, שצותה עלינו (דברים ד, טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ואתה כנראה גם מקים בזה מצות כבוד אב! הבה נא נחצה יחדו את הכביש בזהירות, ונחשב ביחד

שאנו רוצים לעשות בזה רצון ה', ובחצית כביש זה 'לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו', על ידי המצוות הללו שאנו מקימים, אשה ריח ניחוח לה', נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני!" ובכך תחב ידו בידו, וחצו יחדו את הכביש בלב מלא שמחה וגילה, על המצוות הגדולות שהזדמנו לידם. שנים רבות לאחר מכן, הילד גדל ונעשה לאיש, והעיד בפני, שאותה 'חצית כביש' פשוטה, שהעבירו אבי בדחילו ורחימו, חדרה עמוק ללבו ולנפשו, ואינה נשכחת ממנו לעולם! הוא למד ממנו אז פרק שלם בדרכי חיים של איש ישראל, לחשב ולחשב תמיד, כיצד ובמה צריך ויכול הוא לעשות רצון קונו, איזה דין או הלכה שבתורת ה' יכול הוא לקים בתנועה פלונית, או בפעולה אלמונית, לקדש שם שמים, ולעשות נחת רוח ליוצרנו בכל עת וזמן! והדברים נוקבים ויורדים כל חדרי לב מבין ומבקש. דרכו היתה תמיד לעורר לילדים או לבחורים צעירים, שלא לשכוח לחשב בכל מצוה שעושים או בלימוד שלומדים, שמתכוונים לעשות בזה רצון ה'. הוא הראה לפנייהם תמיד פסק הלכה מפרש שנפסק במשנה ברורה (סימן ס' ס"ק י), בהא דקימא לן הלכתא שם שמצוות צריכות כונה, בין מצוות דאורייתא ובין מצוות דרבנן. פוסק שם המשנה ברורה, שהגם דכל "היכא שמוכח לפי הענין, שעשיתו הוא כדי לצאת, אף על פי שלא כון בפרוש יצא", כי מוכח מעשיתו שלכן עושה זאת משום המצוה; מכל מקום כל זה רק "לענין בדיעבד, אבל לכתחילה ודאי צריך לזהר לכון קדם כל מצוה, לצאת ידי חובת המצוה" עד כאן לשון קדשו. ועל כך היה מעורר ומזהיר, שלא לשכח לחשב בכל דבר שעושה לשם מצוה.

על דרך שכתב הרב הקדוש הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זצוק"ל, זכותו יגן עלינו ב"צעטיל קטן" (ס"ק ד): "בכל הדברים שבעולם, הן בתורה, הן בתפלה, הן במצוות מעשיות, ירגיל את עצמו, לומר בזה הלשון: 'הריני עשה זאת, לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו'. וירגיל את עצמו לומר זאת בתוכיות ופנימיות הלב, ובהמשך הזמן ירגיש הארה גדולה באמירה זו" עד כאן לשון קדשו.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת אמור היא הפרשה שיש בה הכי הרבה מצוות. רובם של המצוות עוסקות בענייני כוהנים, ורובם ככולם, דיני כהן גדול, דיני כהן הדיוט, דיני העבודה, מומים בבהמות, מומים בכוהנים, נישואין של כהן גדול ונישואין של כהן הדיוט. בסופה של הפרשה, מביאה התורה את כל פרשת המועדות, החל משבת ועד המועד האחרון של השנה, שזה שמיני עצרת. כל המועדים כסדרם - פסח, משם עוברים לשבועות, ספירת העומר. בתווך יש מצווה של לקט שכחה ובפאה, ולאחר מכן מופיע ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות ושמיני עצרת. מכל המקבץ הזה, שהזכרנו עכשיו, בתווך, בסוף מצוות הכוהנים, מביאה התורה את המצווה החשובה ביותר שישנה בתורה, כפי שחז"ל מביאים לנו, וזו המצווה של קידוש ה' וחילול ה'. אמרת התורה בפרק כב פסוק לב: "וַיְקַדְּשׁ יְיָ בַּתּוֹךְ בַּיּוֹם יֵשׁ רְאָאֵל...". יש מצווה על האדם, למסור את הנפש שלו, כדי לקיים את המצווה של קידוש ה', בשלוש עבירות חמורות - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ובשעת השמד על כל מצווה ומצווה. כדי לעמוד על קידוש ה' בעת גזירת השמד נביא "סיפור אמיתי שקרה בשואה": את הסיפור הבא סיפר האדמו"ר מבולז'וב הלא הוא - רבי ישראל שפירא זצ"ל, ששהה במחנה הריכוז יאנובסקה: הגרמנים נהגו להובילנו אל מחוץ למחנה בכל בוקר, עם עלות השחר ליום עבודה מפרך שהסתיים רק בלילה. ידענו שהעבודה היא הסיכוי היחידי לשרוד וחיינו היו תלויים בכך. כל מי שהתמוטט במהלך עבודתו היה נורה במקום. יום אחד, באמצע העבודה, ניגשה אליי אישה צעירה שעבדה איתנו. היא הייתה חלושה מאוד וקראה לעברי בלחש: "רבי - יש לך סכין?" הבנתי מיד שמאסה בחייה ותחושת אחריות כבדה הביאה אותי לנסות ולחזק אותה. "ביתי היקרה, אל תאבדי תקווה העם היהודי שרד בכל מקום בטחי בה' ודעי כי יגיעו ימים טובים יותר!" כך התחננתי בפניה... אך דברי נפלו על אוזניים ערלות... "אני חייבת סכין!" היא שבה וחזרה ללא הרף... אחד מהשומרים הגרמנים הביט לפתע לעברנו, הבחין בנו לוחשים ודרש לדעת בקול תקיף: "אמור לי מיד מה היא לחשה לך?". פנינו החווירו - לא הספקתי לחשוב על תשובה וזו קפצה והודתה - "ביקשתי שיביא לי סכין!". האישה

לא התבלבלה וביקשה כעת מהשומר שייתן לה סכין. הוא הבין היטב שהמחזה יהיה משעשע ומהנה... הרבה מדיירי הגטו כבר רצו אל הגדר החשמלית והתאבדו כיוון שלא יכלו לסבול את הייסורים הקשים והמתים. הוא שלף מכיסו אולר זרק לעברה ובחיוך זדוני ציפה לראות מהי תעשה... העלמה הצעירה קפצה על הסכין כמוצאת שלל רב וחזרה למקום בו הוצבה לעבודה כשעיני כל המחנה נשואות אל היאוש והתסכול שלה. היא הוציאה חבילת סמרטוטים, פתחה אותה בזריזות ונגלה לעיניו תינוק קטן בן שמונת ימים. לפתע האישה צעקה בכוונה ובכבי קורע לב: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". תוך שהיא מחזיקה את הילד בזרועותיה ומנסה להרגיעו כאימא מסורה, נשאה עיניה לשמים ואמרה: "ריבונו של עולם! נתת לי ילד לפני שמונה ימים. ברור לי שלא הוא ולא אני נשרוד זמן רב במקום הזה. אבל כעת, אני מוסרת לך אותו כיהודי שלם". היא נגשה לגרמני ההמום ואמרה לו תוך שהיא מגישה לו את האולר שלו: "הסכין שלך - תודה!"...

הנה מכנה משותף יש בכל הפרשה בין קדושת הכהנים, לקדושת הקרבנות, למועדות עד לקדושת ד'.

אבל העיקר הוא להגיע לדביקות הבורא, ובוודאי מי שדבוק בבוראו יש לו שמחה, והדבר הראשון הוא האמונה.

עם ישראל במצרים אכלו מצה ע"י המצרים כי המצה נשאת הרבה זמן במעייהם, והמצריים לא רצו לתת הרבה אוכל וכדי שלא יצטרכו לאכול הרבה נתנו להם מצה, ואם נתבונן בזה נבין שזה אפיקורסות, כי המצרים דאגו למאוחר יותר, והא יהודי אם יש לו עכשיו לא דואג לאח"כ, ולכן כשבני ישראל יצאו ממצרים, והקב"ה זוכר ומתגדל דרכינו שאנו בטחוננו בו ויצאנו לארץ לא זרועה רק עם ביטחון שאנו סומכים עליו, ולכן הביא אותנו במדבר למען הילך בתורתו אם לא, ונתן לנו את המן, והיה אסור בתכלית האיסור להשאיר ללמחר, כי לא ידאגו, אלא יאמינו שבכל יום ויום מגיע, והאהבה של הקב"ה הוא רוצה לראות אותנו בכל יום.

והנה מובא בספר ישמח משה מפרש ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני ה' (ויקרא כב, ל). יש לפרש על דרך צחות על פי דברי רז"ל (סוטה מ"ח ע"ב) האומר מה נאכל למחר, הרי זה מקטני אמנה, והבין:

והביאור בדבריו בפשטות הוא שכל מי שאומר מה אוכל למחר כשי לו פת בסלו, אינו אלא מקטני אמנה שאמונתו מועטת, ולכן "ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר", אל תדאגו ליום המחרת אלא איכלו והיו בטוחים ש"אני ד'" נאמן לשלם הבטחתי.

הגר"א זצ"ל אומר שעיקר נתינת התורה לישראל הוא כדי ששימו בטחונם בד', שעיקר הכל הוא הביטחון השלם והוא כלל כל המצות.

הרה"ק מרוז"ן זי"ע פירש וספרתם לכם ממחרת השבת. (ויקרא כג, טו). כתיב: "וצדיק באמונתו יחיה", (חבקוק ב, ל) ר"ל: מי שממלא כל חיותו עם אמונה הרי הוא זוכה להיות נקרא צדיק, ומהו הכוונה של "כל חיותו באמונה", היינו אמונה בכל הפרטים, הוא מאמין שבכל הדברים שבאו לכלל הויה יש בהם ניצוץ הק', המחיה אותו, והוא מסתכל תמיד על רוחניות הדברים כדי לקרבו לשורשם שנלקחו משם, וכן מאמין שכל פעולותיו ותנועותיו ברצון ד' המה, ואלמלא שפעת חיותו וכוחו ית' הכל כלא נחשב, וכשמאמין בזה אז הוא אינו להוט לתאוות עוה"ז כי הוא מאמין שחריצת פעולותיו ומחשבותיו לא יועילו כלום נגד רצון ד' ואפי' אם יום ולילה לא ינוח ממעשה ידים, אין בידו להוסיף או לגרוע על מה שנגזר לו ממנו ית', ולא יותר אלא שהוא מוכרח לעשות את ההכרח שאי אפשר לחיות בלעד, וכמ"ש: "וברכך ד' אלקיך בכל אשר תעשה" (דברים טו, יח), וממילא אינו מכניס כל חיות גופו ונפשו בעשיותיו ואינו נכשל בהטעות של כוחו ועוצם ידי וגו' גם, מחמת אמונה זו יש לו זמן להיות ממארי דחושבנא, איך עברו עליו שעותיו ורגעיו האם מילא בהם חובתו שלמענו בא לעוה"ז, ובוודאי שאם האדם חי תמיד עם חשבונות כאלו, שמו נאה לו להיות נקרא צדיק.

אל זה מרמז הפסוק: "וספרתם לכם" אתם צריכים לזכר מחשבותיכם ומעשיכם בעיניי לכם, היינו ענינים גשמיים וארציים, ומאין תשאבו הכח

הזה שתוכלו לזכר עניניי לכם, ע"ז באה התשובה: "ממחרת השבת" מכח "אמונה בהש"ת", כי "ממחרת" מורה על אמונה לאמונה שייך רק על דבר שאינו יודע ואינו משיג בשכלו אלא מאמין שכך הוא, כמו יום המפר שעליין לא בא ואינו יודע מה יהיה למחרת אלא שמאמין שכך וכך יהיה, ו"שבת" מורה על הש"ת כי שבת שמא לקוב"ה, וזהו: "ממחרת השבת" מכח אמונה בהש"ת תוכלו לזכר את עניניי "לכם".

ואולי בס"ד יש להוסיף, דידוע דהמלאך המות רצה להתפטר מעבודתו כי פחד שכל אחד יתעורר מהמיתה שספ כל האדם לקבורה, ואז יעשו תשובה ולא יחטאו, אמרו לו משמיא אל תדאג, כל אחד כשמת לו רח"ל מת, כל אחד ישאל ממנה הוא מת ויענו לו או ממחלה או מהתקפת לב, או מתאונה, אף אחד לא יגיד כי הקב"ה נטל את נשמתו בחזרה ולא החזיר לו.

וזהו אזהרה לכהנים בפרשתנו "לנפש לא יטמא בעמיו" בעמיו בגימטריא - אמונה ד' - פירושו דייקא במיתת אדם אל תטמא את נפשך בכפירה לומר ממחלה מת או ממשוהו אחר, אלא בעמיו ע"י שיהיה לך אמונה בד', אז אתה לא תטמא בכפירה אלא תבין כי הקב"ה רצה כך.

צעקה מקרב הלב אל ד'. בעיר וויליאמסבורג יצ"ו נסע הרב ליכטנשטיין למוסך לתקן את הרכב, והנה בעל המוסך יש לו כלב גדול שאף פעם לא עושה בעיות, אבל הפעם איך שהגוי התחיל לעבוד על הרכב, אז הכלב התנפל על הרב ליכטנשטיין, והנה זרק אותו על הריצפה והגוי התחיל לנסות להוריד אותו אבל לא הלך והוא נשך אותו וירד דם, קראו להצלה ולמשטרה אבל שהם הגיעו הוא כבר הספיק לנשוך אותו כארבעים נשיכות, והוריד ממנו קצת בשר, והרב ליכטנשטיין היה על הריצפה כבר כמעט מחוסר הכרה כמה שהוא ניסה להתגונן אבל הנשיכות היה מעל ומעבר והדם, עד שצעק בקול שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד, כי הרגיש שעוד שניה כל הצוואר שלו יוצא מהמקום. ומיד כשאמר מילים אלו הכלב עזב אותו ורץ מהמקום עד שרדפו אחריו. מכאן גילוי אלקות בדורינו אנו. ממש נורא.

ובא השמש וטהר. ידוע דאדם שמח נדמה כשמש שהוא זורח, כל הטהרה בא על ידי השמחה, ובא השמש, אתה בא עם השמיים ועם החיוך אז וטהר, זוהי הטהרה הכי גדולה.

אמור אל הכהנים ואמרת אליהם. רש"י מפרש להזהיר גדולים על הקטנים כל המפרשים התקשו לפרש ב' האמירות והנה בספר כסף נבחר מובא אמור אל הכהנים בני אהרן ר' תנחום בר' חנילאי פתח אמרות ד' אמרות טהורות אמרות בשר ודם אינן אמרות טהורות רבי יודן בשם ר' יוחנן ואמרין לה בשם ריב"ל מצינו שעיקם הקב"ה ח' אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, קשה מה שייכות יש לדרשה זו לכאן לאמר אל הכהנים, יש לומר כיוון שהיה קשה לו למדרש כתיב "לנפש לא יטמא" הוה ליה למימר "למת לא יטמא" אבל כיוון שאמרו (איכה רבתי ג, ג) א"ר אלעזר לעולם אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה אלא על הטובה, וכאן כתיב "ויאמר ד' וכו' אמור אל הכהנים" לכן אמר מה שלא אמר "למת לא יטמא" הוא משום "אמרות ד' אמרות טהורות ומצינו שעיקם הקב"ה ח' אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו" וכאן לא צריך לעקם.

ולפי דבריו יש בס"ד להסביר את הרש"י אמור זה מילה קצרה ואמרת זוהי מילה עם אות אחת יותר, וזהו להזהיר אפילו גדולים שהמילה יותר גדולה על הקטנים, שאתה יכול להרוויח לקצר אפילו אות אחת. אל תעשה זאת כי לנפש לא יטמא, צריכים להיות נקיים וטהורים.

ואולי יש לומר בדרך צחות, ענין שכאן יש ציווי ואמרת אליהם לומר שוב שהקב"ה ציוה, כי ידוע כשנוסעים קבוצה לאיזה אסיפה ומביאים בעל דרשן אז אם הבעל דרשן רוצה לומר להם ענין דייא רק להם, אז הוא פותח את דרשתו, הייתי אצל האדמו"ר או הרב והוא אמר לי בזה הלשון למסור לכם, ואז כולם מקשיבים, כי זה דייקא להם וזהו גם חביבות שהרב טרח דייקא בשבילי, והנה כאן כשנותנים אזהרה לכהנים והם קרובים לד', אמר הקב"ה למשה תגיד להם שואמרת אליהם, דייקא אליהם.

אל תחשוב מצרותיך. כי המחשבה גורמת לזה. הרה"ק ר' מענדל מוויטעבסק זי"ע כותב ש"הכל כפי החושב", כמו שאם חושבים מטומאה, ידוע שבסוף נטמאים, כך אם חושבים מהבעיות (פראבלעמען) ח"ו בסוף... ולכן בתפילתך תבקש לצאת מזה, אבל אחר התפילה אל תחשוב מדברים האלו בכלל.

יש מכתב מהרה"ק ר' מענדל מוויטעבסק זי"ע שכותב, שיש עיר שהיו כותבים לי מכתבים ובוכים על עניות ודוחק, וטמונים בבעיות, ואמרתי להם אל תחיו את הבעיה תחשבו לטובה, והשנה עוד לא קבלתי מהם מכתב ובטוח אני שבע"ה שם בסדר, כי אם לא טוחנים את הבעיה כמעט בטוח שזה בסדר.

יש לאחרונה אימרא שנאמר "אל תספר להקב"ה את צרותיך, תספר לצרותיך מיהו הקב"ה". הנה נכון שזה אימרא יפה, אבל ח"ו הקב"ה מוכן לשמוע את כל צרותיך, ואתה שומע "תפילת כל פה" אפילו בבחי' פע פע, אמר הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע.

לא נדקדק בבעיות א"כ הכל יהיה לטובה נחשוב טוב ונדבר טוב נשפיע שיהיה רק טוב. והנה ילד קצת גדול שעובר לבד את הכביש אז הוא מסתכל לכל הצדדים אם רכב בא מולו, או מצידו, אבל באם הוא הולך עם אביו הוא אינו מסתכל הוא רואה אביו הוריד את רגליו מהמדרכה, אז מיד הוא רץ.

וכבר דיברנו בס"ד שלשמה המלך ע"ה אמר טוב ללכת לבית אבל מללכת לבית המשתה, ומהוהענין של הלכיה היה יכול לומר טוב להיות בבית אבל... אלא זה בטוח כשאחד הולך לנחם אבלים כל הדרך הוא מתבונן איך אני יכול לחזק את האבל באיזה סיפור להסביר לו שהכל מאת ד', ד' נתן וד' לקח, אבל כשהולך לבית המשתה הוא לא חושב איך לחזק את המחנות באיזה סיפור או משל שהקב"ה הביא אותו לזכות זה, כי המחנות מב' הצדדים שמחים עד למעלה. ולכן אמר שלמה נמצא שהאדם ההולך לבית אבל מתקשר עם בוראו יותר מההולך לבית המשתה.

ולכן כהן גדול העושה את העבודה ואפילו כהן הדיוט שאמנם הוא בדרגה נמוכה מהכהן גדול, אבל הם בתוך המקדש ששם עוז וחדוה במקומו, הם לא צריכים ללכת לבית אבל שם הקב"ה והתגלית השכינה במלוא עוזו.

ברוך הגבר אשר יבטח ד' מבטחו. היה הרה"ח ר' חיים יעקב קלפולחץ ז"ל מיקירי ירושלים, הלך עם הרה"ח ר' חיים ברים זצ"ל ל"חזון איש", לשאל שאלה, והחזון איש שאלו כן מה השאלה אמר אני אירסתי את ביתי ואין לי כסף, והשאלה היא, האם אסע לארה"ב לאסוף כסף, אמר לו של מי הרעיון, אמר הרעיון בא ממנו, א"כ אמר לו ה"חזון איש" תיסע ותצליח, והנה אז בשנת תש"ז נסע עם ה"אניה", והלך לנמל חיפה ושם מצא אותו ר' מנחם פרוש ושאלו למה הוא בחיפה, אמר לו מנחם, אני נוסע לחו"ל לאסוף כסף, אמר לו ר' מנחם מי יחכה לך שם ואיפה תתאכסן אמר לו אין לי מושג, הוציא ר' מנחם קצת כסף ואמר לו קח את הכסף, ותסע בחזרה הביתה כי לא נראה שתצליח שם, אמר לו ר' חיים יעקב שהחזון איש אמר שאסע ונצליח, אמר לו א"כ אז סע, והנה באמת נסע לארה"ב ונכנס לביהמ"ד סאטמער בווייליאמסבורג והתיישב שם וישן שם, ואכל שם ממה שהיה, והרה"ק בעל ה"דברי יואל" ראה אותו ודיבר איתו בלימוד ומאוד נהנה, ואחרי שבועיים שאל אותו הרה"ק מסאטמער איני מבין יהודי ירושלמי היושב אהל, צריך לבוא ללמוד כאן באמריקה, אמר לו ר' חיים יעקב אירסתי את ביתי ובאתי לאסוף כסף, שאל אותו הרה"ק מסאטמער וכמה אספת כבר, אמר אפילו פרוטה אחת לא, אמר לו הרה"ק אני יעשה בעז"ה אסיפה אצלי בבית הלילה ונראה מה נוכל לעזור, ואכן למחרת בא הגבאי ואומר לו ר' חיים יעקב היה ב' ניסים הלילה, א. שכל הגבירים שנקראו לאסיפה אכן הגיעו, כי לא כל פעם הגיעו, ב. שהרה"ק דיבר מאוד חזק, וכולם תרמו בעין יפה, ואכן ר' חיים יעקב היה לו מזה לא רק לחתן את הבת אלא הבן אח"כ גם, ואכן נסע בחזרה.

והעיקר מהמעשה הוא, שאיך אמת בשבועיים לא אסף כלום, כי לפני שיצא לנמל חיפה, התפלל ליד הטשעבינער רב, וסיפר לו שהחזון איש בירך אותו שיצליח, שאל אותו הטשעבינער רב איך היה לשון החזון איש אמר "תסע ותצליח" אמר לו א"כ תשמע עצתי, אתה מגיע לאמריקה תתיישב בבית

הכנסת ואל תאסוף כלום, כי זה לשון החזון איש תסע ותצליח, והנה באמת כך היה.

אבל יש דבר נורא למתבונן ב"שם משמואל" בפרשתינו מהו לב נשבר, שצריך להיות לאדם. ואם אינו מתדבק בדרכי הקב"ה ואם הוא בעצבות אינו צורת אדם. ומהו במסתרים תבכה נפשי. והחסיד אבלו בלבו. וא"כ הפנמיות הוא שבירת הלב ומבחוץ שלימות (שנת תרע"ו) ונראה לפרש דהנה במדרש (ויק"ר פ' ז') אמ"ר אבא בר יודן כל מה שפסל הקב"ה בבהמה הכשיר באדם פסל בבהמה עורת או שבור וגו' והכשיר באדם לב נשבר ונדכה, א"ר אלכסנדרי ההדיוט הזה אם משמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים שנאמר קרוב ה' לנשברי לב, הרופא לשבורי לב, ואת דכא ושפל רוח, זבחי אלקים רוח נשברה, לב נשבר. ואינו מובן מה רבותא היא זו, ועוד דקאמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה, ומכלל דהסברא היתה נותנת שיבזה והיתכן זה, ומה זה ענין שבירת הלב למומין שבגוף, ובודאי לא דרך מליצה וצחות אמרו ז"ל, וכבר דברנו מזה.

אך עוד יש לומר היות כי צריכין להדבק במדותיו ית"ש מה הוא רחום אף אתה רחום, ואם לאו הרי הוא חסר מצורת האדם, כי שם אדם איתא בספה"ק מלשון (ישע"י י"ד) אדמה לעליון, והנה כתיב (דה"א ט"ז) עוז וחדוה במקומו א"כ צורת האדם השלם להיות תמיד בחדוה ובנהירו דאנפיו, וע"כ אמרו ז"ל (זבחים צ"ט ע"ב) אונן אינו משלח קרבנותיו שנאמר שלמים כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, הרי דאם האדם בעצבות הוא נקרא חסר מצורת אדם השלם. אך יש לומר היות דבש"ס חגיגה (ה ע"ב) ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה א"ר שמואל בר אבאי משמי' דרב מקום יש לו להקב"ה ומסתרים שמו וכו' ומי איכא בכי' קמי קב"ה והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי, פרש"י בבתי גואי איכא דכתיב במסתרים.

ולפי האמור יובנו דברי המדרש ההדיוט אם משתמש בכלים שבורים גנאי הוא לו אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, כי העצב נחשב כחסר בלתי שלם, והסברא החיצונה היתה שלא יקבלו הש"י וכמו חסרון ומומי הגוף, אך באשר הש"י בבתי גואי איכא כביכול בכי' ועצב, האדם נמי שצריך להיות דבוק במדותיו נמי בפנימיות לבו יש עצב ובכי' כמ"ש (איכה ג') מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו, וע"כ לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה, ומכלל דהסברא החיצונה היתה נותנת שיבזהו אלא שהש"י חפץ חסד מקבלוהו, כי (סנהדרין מ"ו.) בשעה שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי, ובודאי הוא בבתי גואי כנ"ל, ע"כ שוב שבירת לבו מאוחרת כי לפני הש"י העבר והעתיד וההווה בחדא מחתא, וא"כ שוב אין שבירת לבו נחשבת לחסרון כלל. אך מ"מ זה הוא בפנימיות לבו דוקא, אבל בהתגלות צריך להיות שש ושמח מחמת זה עצמו שהש"י מקבל את שבירת לבו, וכמאמר הראשונים ז"ל החסיד צריך להיות צהלתו בפניו ודאגתו בלבו, ובודאי הכל מצד שהאדם צריך להיות דוגמא כנ"ל. ויש סברא לומר דהיינו טעמא דמומין הפסולין בכהנים, כי כמו שהנהגה העליונה היא בשלימות כן הכהנים המשמשים לפניו ית"ש צריכים להיות שלמים.

והנה בבית השני היו חסרים ה' דברים בפועל ובהתגלות שלא היו בשלימות. וע"כ יש לומר דאנשי בית שני ביודעם שצריכין לעשות הכל דוגמא כביכול ולהדבק במדותיו הוו ממנין כהני מאירי דמומין על מדבחה ולשמשא על מקדשא שיהיו נמי בלתי שלימין כמו שהנהגה העליונה עמהם היתה בלתי שלימה, אך הנביא אוכח להו דלאו מה"ט פוסלין מומין בכהנים אלא מטעמא אחרינא כמו שמסיים הוזה"ק, דודאי בר נש דאיהו פגים פגים הוא מכולא פגים הוא מהימנותא ועל דא כל איש אשר בו מום לא יקרב.

וכן מובא בשנת תרע"ב, ונראה דהנה אמרו ז"ל (מ"ק ט"ו ע"ב) אונן אינו משלח קרבנותיו שנאמר שלמים כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, ואינו מובן למה יקרא אונן חסר, דבודאי אין הפירוש שחסר לו קרובו שמת דא"כ אף יום שלאחריו נמי. אך נראה דהנה צורת האדם להיות עובד את ה' בנהירו

דאנפין, בשמחה בחדוה וברננה כמ"ש (תהלים ק') עבדו את ה' בשמחה ובאו לפניו ברננה, וצריך להיות דוגמא דלעילא עוז וחדוה במקומו, וכשהוא אונן רח"ל ושריא בעציבו הרי הוא חסר מצורת אדם. והנה בזה"ק (ח"ג ח'). הקשה בר נש דעבר על פקודא דמארי' על פקודא דאורייתא ותב לקמי דמארי' במאן אנפין יקום קמי' הא ודאי ברוח תבירא ברוח עציב אן הוא שמחה אן הוא רננה, ותיריך דהכהנים והלויים משלימים בעדו, ע"כ. ולפי האמור תובן קושית הזוה"ק ביותר, דתפילה היא במקום קרבן וכמו בקרבן אונן אינו משלח קרבנותיו, וזה דכתיב ב' (איכה ג') מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו, איך יבוא להתפלל ולבקש רחמים על עצמו.

ולפי"ז שפיר יובן ה"ס"ד לדמות שבירת הלב באדם לשבור בבהמה שגם זה נחשב חסרון בצורתו, ע"ז באה ההבטחה שאעפ"כ אלקים לא תבזה ותפילתו מתקבלת, אף שקרבן אונן אינו מתקבל. ונראה דהנה כבר אמרנו שבשבת אף שהוא זמן תשובה, מ"מ אינה ע"י שבירת הלב אלא ע"י עונג שבת להשליך מעליו כל המחשבות וכאילו כל מלאכתך עשוי, וכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה אמר בשם אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה מגור שצריך להיות כל מלאכתך עשוי אפילו במילי דשמיא נמי, ובודאי הפירוש הוא על תיקוני התשובה שלא יזכור כלל מה שעבר אלא יתענג על ה' בקבלתו על עצמו על להבא, וזה צוחין אף עקתינ בטלין ושביתינ ברם אנפין חדתינ לעמוד בנהורא דאנפין. ובמדרש תנחומא (פ' בראשית) שעונג שבת הוא טוב יותר מאלף תעניות, ולהנ"ל יובן דתעניות אף שהן מועילות לנפש החוטאת מ"מ חסרה השמחה והחדוה והרננה כנ"ל, ואין לה אלא השלמה צדדית ע"י הכהנים והלויים, וידוע דהשלמה ע"י הזולת אינה טובה כ"כ כמו ע"י עצמו והלל אמר (פ"א דאבות) אם אין אני לי מי לי, וגם אמרו ז"ל (קידושין מ"א). מצוה בו יותר מבשלוהו, מה גם בזה שהי' ס"ד לדונו כמו מום בבהמה, אבל עונג שבת הוא שלם מכל צד.

ויש לומר עוד דהנה שבת היא השלמת כל ששת ימי המעשה, ולכן גם בענין זה שאדם נשבר לבו בקרבו כל ימי המעשה וחסרה לו השמחה כשבת ומקיים מצוות עונג שבת הוא משלים להחסרון של כל ימי החול שהי' בהעדר השמחה.

וב"ש משמואל" (בשנת תר"ע) והנה זוהי העצה היעוצה ויסוד מוסד לתכלית היהדות להיות בתמימות ושלא לחקור ולהרהר אחר שום דבר, אך איך שהוא יבין האדם שכן הוא טוב, ואז הוא לחלקו של השי"ת וטוב לו. ובאמת אם האדם הולך בתמימות ומקבל עליו באהבה כל מה שבא עליו מהשי"ת בזה הוא מסלק מעליו כל המקטרגין ונושע מכל צרותיו, וזה שרמזו ז"ל בע"ז (ט"ו ע"ב) מאחר שקבלת עליך את הדין דימוס פטור אתה יע"ש.

ונחזור לענין האמונה לזה צריכים מסירות נפש וצריכים לדעת מיהו המפרנס. אצל החפץ חיים זי"ע נכנס עגלון שסוסו מת, ובכה מאין הפוגות אמר לו החפץ חיים לך נאה לבכות ולך יאה לבכות, כי אם הייתי מכניס בראשך שלא הסוס הוא המפרנס אלא קודשא בריך הוא הוא הזן ומפרנס אז לא היית בוכה, אבל בגלל שכל הזמן אתה עוסק וחושב שהסוס הוא הזן ומפרנס אז לך נאה לבכות ולך יאה לבכות.

הכל מחושבן מי נהרג ומי חי. היה אחד שהיה צריך לנסוע עם מטוס (פליגער) ואז נפל כמה פליגערס, ונכנס להחזון איש לשאול שהוא מפחד לנסוע, אמר לו החזון איש שיש לו טעות לא המטוסים נופלים, אלא אנשים.

אמר הגאון ר' ירוחם ממי"ז ל כשכפריים נסעו באוטובוס (באס) והגשר נפל וכולם נהרגו, אין לחשוב שאם היה נשאר הכפרי בבית לא היה מת. אלא כבר היה כתוב מראש השנה מה הולך להיות, ולכן הגיעו לכאן וכאן מתו.

בתחילת פרשת "אמור" עוסקת התורה בקדושתם וטהרתם של הכהנים. הכהנים, המשרתים בקודש כשליחים של עם ישראל, צריכים להיות נבדלים במעלתם כל אחד בפני עצמו ולא להתכבד בקלון זולתם שהרי אדם

שמתמנה על הציבור מתעוררת בו גאוה שעלולה לפגוע במילוי תפקידו. ומובא סיפור על הגאון רבי עקיבא אייגר זי"ע"א ששמו יצא לשם ולתהילה, והיה יהודי עשיר גדול ומוקיר תורה בר אוריין ובר אבהן, שביקש לזכות בו כחתן, ושלח שני אברכים תלמידי חכמים לתהות על קנקנו. השמיע לפניהם ממעיינות חידושי, והחלו לפלפל עימו אולם כשהקשו על דבריו, נאלם דום ולא השיבם. שבו מאוכזבים והודיעו לעשיר שזה לא מתאים. כשהתעניין ראש הישיבה מדוע אין הצעת השידוך מתקדמת, סח לו הגביר את אשר אירע, תמה ראש הישיבה, קרא לתלמידו וביקשו שיחזור בפניו על פלפולו, השמיעו ומצא חן בעיניו. "ומה ארע", שאלו, השיב התלמיד: "האחד מהם הקשה כך וכך, והשני הקשה כך וכך. חייב הייתי לענות לראשון שנשמט מזיכרונו תוספות מפורש, ולהוכיח לשני שקושייתו מופרכת מיסודה. חסתי על כבודם" שלח ראש הישיבה להודיע לגביר שהוא יכול להתקדם עם השידוך, אין פקפוק בגדלותו של העלם בתורה, השידוך קם והיה, והחתן הזומן לערוך ביקור בבית חותנו לעתיד. הגיע לבית המדרש ולומדי העיר ששמעו על יעה לוי הצעיר, סבבוהו בקושיות וביקשו להיכנס עמו בפילפולה של תורה. שמע את הקושיות, ולא ענה תשובה, ביקשו חוות דעתו לפילפולם, ונבוך. נדו הכל לגביר שנפל בפח, ומקחו מקח טעות. הצטער הגביר וביקש לבטל את השידוך. רמז לחתן שישוב לביתו, והידיעה תשיג אותו שם. לתדהמתו, הודיע החתן שאינו מתכוון ילה שמע להצעה, ובדעתו לשהות שם עוד שבוע ימים, של ביזיונות. עברו כמה ימים, וביום הרביעי ניגש החתן ר' עקיבא מיוזמתו לכל שואלי השאלות. הזכיר להם את שאלותיהם והשמיעם תשובות ניצחות. הזכיר למתפללים את הערותיהם, בנה וסתר, פרק ותיריך, הותירם המומים, נסובו עליו והכבירו שאלות והוא הפיץ מעיינותיו והדהים את כולם בבקיאותו הנרחבת ועומק עיונו, חריפות פלפולו ועומק חידושי. הכל היללו ושיבחו את החותן הגביר שזכה בכזה אוצר. פנה אליו החותן בטרוניה: "אם כך, למה ציערת אותי, למה בלמת עצמך בתחילה ושמית את עצמך כבוד ועם הארץ?" ענה רבי עקיבא אייגר: כשהגעת, מצאתי כאן את חתנו של פלוני שהגיע גם הוא לביקור, והכל שחו בידיעותיו המופלגות ובכישורנותיו הברוכים, חותנו התגאה בו, ורבים כיתרוהו ונהנו מחידושי, חששת, שאם אענה לשואלים ולתוהים על קנקני, אאפיל עליו ואמעט את כישורנותיו, נמצאתי, חלילה מתכבד בקלונו. ומוטב שיתבטל השידוך ולא אתכבד בקלון הזולת, ולאחר מספר ימים, משחזר חתן זה לעירו, רשאי הייתי לענות לשואלים.

פרשת אמור פותחת בדיני כהונה ההגבלות והחובות של הכהנים ממישיכה בדיני המועדות ומסיימת בבן תערובת שקילל את ה'. מה הקשר בין שלשת המקרים הללו?

כדי לענות על שאלה זו נקדים סיפור שמביאה הגמרא (שבת לא ע"א): מעשה בנכרי אחד שהיה עובר ליד בית המדרש ושמע קול שהיה אומר: "ואלה הבגדים אשר יעשו - חושן ואפוד". אמר: הללו למי? אמרו לו: לכהן גדול. בא גוי לפני הלל ושמאי וביקש הנכרי שיגירו אותו על מנת שישומו אותו לכהן גדול ויזכה בכבוד ובבגדי הדר שלובש הכהן. שמאי כמוכן מסרב לגיירו ודוחף אותו באמת הבניין שבידו, הלל לעומת זאת אפילו במקרה הזה מגיירו. לאחר הגיור שולח אותו הלל ללמוד את הפסוקים והסוגיות הקשורים במעמד הלויים והכהנים. כאשר מגיע הנכרי למילים "והזר הקרב יומת" הוא שואל את הלל: "מקרא זה על מי נאמר?"; הלל משיב לו: "אפילו על דוד מלך ישראל", שהרי הזר האמור הוא כל מי שאינו בן שבט לוי. מבין הגר שאם כך נאמר אפילו על דוד הרי שקל וחומר שהוא, שזה עתה נכנס לעם היהודי, לא ראוי לעסוק במלאכת הקודש ומתוך מקום של הבנה וקבלה מוותר על דרישתו להפוך לכהן גדול ואומר להלל "ענוותן הלל, ינחו לך ברכות על ראשך שהקרבנותי תחת כנפי השכינה".

כאן נשאלת השאלה איזו יומרה הייתה לו לבקש לעצמו להיות הכהן הגדול? והלל מה ראה להסכים לבקשתו? אלא מתרצים חז"ל שאכן אותו גוי היה בעל יכולות מנהיגויות המתאימות לכהן לתפקיד בו חשק. אבל יש גבול ברוך: "והזר הקרב יומת" כפי שראינו אצל עזיזהו שבקש להקטיר קטורת והיה הוא מלך אך לא מזרע כהונה וה' זעף עליו וצרעת פרחה במצחו... אין אפשרות לפרוץ את התחום שקבעה התורה. וכאן נעוץ הקשר בין שלשת המקרים בפרשה. נקודת הכשל של המגדף הייתה באי-ידיעה

ברורה של הגבולות והתחומים שקבעה התורה. מגיע אדם שאיננו משבט דן וכשהם לא מקבלים אותו הוא מתעצבן, מקלל את ה' ונושא חטאו. כמו כן לגבי המועדות, לכל חג המצוות והמנהגים שלו אין לא ניתן לערוב האחד בחברו... מסופר על הגאון הרגוצ'ובר שהביט בשעונו סמוך לצאת שבת והתעמק דקה ארוכה ולפתע צעק: "זהו!" לפליאת תלמידיו השיב: "מי שהדליק אור עד לפני דקה חילל שבת! ומי שמדליק מעתה לא עבר עבירה כלל" ... הבה נשמור על התחומים לבלתי יפרצו...

ה"חתם סופר" מבאר ברש"י: להזהיר גדולים על הקטנים. נראה שרש"י בא להזכיר כאן, שכשבא לטיפול במת עצמו, יש להזהיר את הגדולים שבעם הממונים על צרכי המת, שחוץ מהטיפול בהמת עצמו, עוד נשארים בבית 'קטנים' יתומים, שגם בעדם יש לדאוג ולסדר שיהי' הכל מסודר בעבורם.

פרשתנו, פרשת אמור, פותחת בפסוק: "ויאמר ה' אל משה... אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". רש"י על אתר מדייק על כפילות הלשון של 'אמור... ואמרת'. ומבאר כי הכוונה היא "להזהיר גדולים על הקטנים".

הרבי מליובאוויטש ז"ע היה מדייק כי ציווי זה של להזהיר הגדולים על הקטנים יש בתורה רק שלושה פעמים: באיסור אכילת שקצים, איסור אכילת ושתיית דם ואיסור טומאת כהנים בפרשתנו. ולמה דווקא בשלושה עניינים אלו? מבאר הרבי בקדשו כי כשעוסקים בחינוך יש שלושה דברים שיכולים להביא לידי רפיון: כשהאדם ירד מרמת המוסריות גם בדברים שנפשו של אדם קצה בהם, כשאדם מתרגל לחטא וכשהמצווה היא על שכלית ובלתי הגיונית. כנגד שלושה אלה באו חז"ל וציוונו להזהיר גדולים על הקטנים ביסודות אלו: המאפיין של איסור אכילת שקצים הוא שזה דבר שנפשו של אדם קצה בו; המאפיין את איסור אכילת דם הוא שבני ישראל היו רגילים ושטופים באכילתו והמאפיין את איסור טומאת כהנים הוא שזה דבר על שכלי. ומכאן למדנו שלושה כללים בחינוך: אל יחשוב אדם כי היות ופגש בהתנהגות גסה ושפלה ביותר, הרי שאין לו תקנה, קמ"ל להזהיר גדולים על הקטנים. ואם ימשיך ויסבור אדם כי מי שכבר התרגל לחטא ושקוע במריו – אי אפשר להוציאו, בא הכתוב להזהיר גדולים גם באיסור שתיית דם, ואם יחשוב אדם שרק בדברים המובנים ניתן לשכנע אדם לתורה ולמצוות, מה שאין כן בדברים שאינם ניתנים לפרשנות ולשכל, באה התורה ומלמדת אותנו את פרשת טומאת הכהנים. בחינוך אסור להרים ידיים, קראתי בקול. אין נפש אבודה, הכתוב אומר "לבלתי ידח ממנו נדח" ואנחנו הולכים בדרכיו של הקב"ה – מה הוא מרחם על כל יחיד ויחיד כך גם אנו מצווים לאהוב כל איש מישראל כמו בן יחיד שלנו, לחבבו, לקרבו ולהכניסו תחת כנפי השכינה.

הרבה לאחר חצות ליל, רוח קלילה באה מכיוון ים תל אביב. אני יושב עם ישראל זעירא, מי שעומד בראשות הארגון היקר הזה העושה נפשות לה', מתעמקים בדברי אור החיים בפרשה. לפתע מתיישבים לצדנו שני האורחים הבלתי קרואים. כבוד הרב, הם שואלים, מניין הביטחון כי גם מי שכבר שקע בחטאו כה הרבה שנים ימצא את הדרך חזרה? אמרתי להם: אתם מאמינים במשיח? בוודאי, הם ענו קול אחד. אתם מאמינים ביציאת מצרים? כן. בטוח. אתם יודעים איך בני ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה במצרים, שהייתה הגלות העמוקה של כל הגלויות. והם היו שם כה הרבה שנים, מאתיים ועשר שנים, ובכל זאת, ברגע אחד, נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה והוציאם מעבדות לחירות, מיגון לשמחה, ממצרים למתן תורה. אז לא תאמינו שברגע אחד הקב"ה יכול למשות עוד נשמה ולהעלותה על דרך המלך?! דווקא בימים אלו, של ימי ספירת העומר, כהכנה לקראת מתן תורה, אנחנו חוזרים למה שהיה אז ביציאת מצרים. שם עובנו את מקור החטא כי זו מהות התשובה והתיקון: לסור מן הרע ולעזוב את החטא. וברגע שעזבו, הם נעשו כלים מוכנים לקבל את התורה, המאירה את חיינו עד עצם היום הזה.

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א) פירש רש"י, למה כתוב גם 'אמור' וגם 'ואמרת'? להזהיר גדולים על הקטנים. דהיינו שכמו שהכהן נזהר לא להיטמא למתים בגיל בר מצווה, כך צריך

להזהיר את הקטנים שלא יטמאו למתים. והדרש החינוכי הו' א להזהיר את הגדולים על הקטנים, שאם האבות יהיו בסדר עם ה' ויעבדו את ה' כראוי - ממילא גם הילדים יהיו בסדר.

אך לפני שאנו מזהירים את הקטנים, צריך להזהיר את עצמנו. כי אם האבא מדבר דברי חול בבית הכנסת, איך הוא יכול להוכיח את בנו באותו נושא או אף בדברים אחרים? ואם ההורים מדברים לשון הרע, איך יוכיחו את בניהם לא לדבר לשון הרע? ואם ההורים כועסים אחד על השני, איך יוכיחו את בניהם לא לכעוס? מעשה באבא שרדף אחרי בנו ורצה להכותו במקל. בסופו של דבר תפס את ידו של הבן ונתן עליה מכה, אבל הבן היה זריז וסילק את ידו, והאבא קיבל את המכה. ראה זאת רבינו יוסף חיים זצ"ל ושאל את האבא 'מדוע אתה רוצה להכות את בנך?'. אמר לו האיש 'כיוון שאינו מברך ברכת המזון בקול רם אלא בשקט'. ליטף הרב את הבן ושאל 'למה אתה לא מברך בקול רם?'. אמר הבן לרב 'כי אבא שלי לא מברך בכלל'. ואז אמר הרב לאבא 'עכשיו אתה מבין למה אתה קיבלת את המכה ולא בנך?'. עד כאן המעשה. ידוע שהדמויות הכי חשובות בעיני הבנים הם האבא והאמא שלהם, ואיך שהם יראו אותם מתפללים - כך הם יתפללו. איך שהם מברכים - כך הם יברכו. ואיך שהם שומרים את השבת - כך הם ישמרו. והאדם יחשוב - אם משהו יפקיד אצלו מאה אלף דולר לשבוע, הוא הרי ישמור עליהם בשבע עיניים ואפילו יישן איתם, וודאי של א יפקיר אותם לאחרים. ואם כן, קל וחומר שהאדם קיבל מבורא עולם פיקדון הרבה הרבה יותר יקר, שזה הבנים והבנות. ויבין כמה צריך לשמור עליהם בשבע עיניים, וק"ו שלא להפקיר אותם, ובפרט שאחרי שהאדם נפטר בניו ובנותיו שנשארו בחיים הם אלה שמכניסים אותו לגן עדן או לגיהנם על פי מעשיהם.

מתמין יבוא

אמור ואמרת (כא, א). להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י). כבר פירשו 'ברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים' אם הקטנים הם מחוברים לגדולים אזי הם בכלל ברכה.

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א) אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י) יש לומר כוונת רש"י ז"ל 'להזהיר גדולים' דהיינו צדיקים גדולים 'על הקטנים' רצה לומר על עבירות קטנים שאדם דש בעקבו".

נועם אלימלך

אמור אליהם (כב, ג). רבינו האור החיים הקדוש מעלה שאלה גדולה השייכת לכל התורה כולה, בכל מקום שהפסוק אומר 'דבר אל בני ישראל', לכאורה היה מספיק לומר 'דבר אליהם' ומובן שהכוונה לומר 'לבני ישראל', כי הרי להם ניתנו המצוות. ומתוך רבינו הקדוש, שלמרות שזה מיותר, הקדוש ברוך הוא חוזר ומזכיר את שמותם פעם אחר פעם.

משל לאבא שיש לו בן שמאוד חביב עליו, ותמיד זכרונו בפיו, וכשאומר לו לאכול ולשתות אומר לו בלשון חיבה, 'אכול בני', 'שתה בני', כך גם מתנהג ה' יתברך עם ישראל שהם בניו, ותמיד הוא מזכיר את בני ישראל, מחמת חיבתם לפניו. וכך מצינו בדברי הנביא ירמיה 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'". כלומר, שעצם הזכרת שמו של ישראל לפניו, מעורר רחמים, שאז מתעורר ביותר אהבתו של הקדוש ברוך הוא אלינו. ויש להוסיף מה שמוזכר בספר 'מאור החיים' בשמו של רבינו האור החיים הקדוש, ששאל בפסוק זה, מדוע נמשלנו דוקא לילד שעשועים, ואיזה מידת הרחמים מיוחדת יש בכך? וביאר רבינו הקדוש, שהדרך הוא שילדים קטנים גם כשהם מטונפים ומלוכלכים משיירי אוכל או שאר דברים מאוסים, ההורים מחבקים ומנשקים אותם למרות שהילד מלוכלך ומטונף, ואילו לילד גדול כשהוא מלוכלך לא עושים זאת, על כן קרא לנו השם יתברך 'ילד שעשועים' כילד קטן החביב לאביו ולאמו, לאמר לנו, אף על פי שמלוכלכים אתם בעוונות ופשעים, בכל זאת חביבותכם עדיין לפני.

לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). כשמת מדינאי צרפתי הוכרח רבי צדוק כהן, רבה של צרפת בזמן ההוא, ללכת להלווייתו. אל הרב נלוו אחד השרים החשובים בממשלת צרפת שהיה בידידות עם הרב והעריכו. בדרכם חלפו הרב ומלווהו על פני בית קברות יהודי והרב – שהיה כהן – עקף אותו והאריך מעט את הדרך. השר תמה: מפני מה הרב מאריך את הדרך ולא עובר דרך בית הקברות? השיב לו הרב שהוא כהן והתורה אסרה לכהנים ליטמא למת. כאן נפגע השר עמוקות: "לבית הקברות היהודי אסור לך להיכנס כי אתה כהן, ולבית הקברות הנוצרי מותר לך. זאת אומרת שאנחנו לא חשובים אצלכם כבני אדם?" בהברקה של רגע השיב לו הרב תשובה שהניחה את דעתו: אתם הרי מאמינים באותו האיש, והוא הודיע שלא ימות ושכל המאמינים בו חיים לנצח. לכן אין הקברים שלכם מטמאים. אולם אנו מאמינים במשה רבינו שהודיע שהגיע זמנו למות, ולבסוף מת בפועל, לכן גם אנו היהודים מתים כמותו ומטמאים במותנו".

במחשבה תחילה

"אמור אל הכהנים" (כא, א) מובא בס' אוצרותיהם אמלא חז"ל במסכת יבמות (קיד, א) מדייקים בלשון הפסוק: "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם". מדוע נאמר 'ואמרת' לאחר שכבר נאמר 'אמור'? אלא, לומדים חז"ל, שהכפילות באה "להזהיר גדולים על הקטנים". איני מתיימר להקיף את כל הלכות החינוך, כלליו, סייגיו וענייניו, על רגל אחת. אך אציין במילים אחדות כמה יסודות חשובים שאמורים ללוות הורים ומחנכים בתפקידם, למרות שעיקרם יודעים ונדושים. כי פשוט שכל חיזוק בדברים אלו, העומדים ברומו של עולם, מביאים תועלת רבה, ונותנים משנה מרץ לטפח ולשגשג את הנכס היקר ביותר שהופקד בידנו – צאצאנו ותלמידנו היקרים. רק אציין בתחילת הדברים, כי אבי מורי שליט"א, שימש עשרות שנים כמנהל חינוכי בתלמוד התורה 'יסודי התורה' בתל-אביב, בשליחותם של גדולי הדור. עדרים עדרים של תלמידי חכמים, רבנים ויושבי על מדין התחנכו על ידו, ומחלקם שמעתי את תחושותיהם, כי הם חבים לו את חייהם הרוחניים. במשך השנים קיבלנו ממנו יסודות חינוך חשובים, והם מהווים עבורנו תמרורי דרך המכוונים את מלאכת הקודש, מהן מה שקיבל מרבתינו ומהן מה שצבר מנסינו האיש רב השנים. חז"ל במסכת בבא בתרא (ח, ב) אומרים: "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד – אלו מלמדי תינוקות". באחד ממאמריו השתומם הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', מדוע נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים? והסביר כך: אנשים החיים כאן בעולם הזה ומביטים על הכוכבים בעיניהם, נדמה להם כי הכוכבים אינם אלא נקודות אור זעירות, אבל האמת היא שהכוכבים הם גופים ענקיים, ומהם יש שגדולים יותר מכל כדור הארץ עשרת מונים. כך בדיוק תפקידם של מחנכים ומלמדי תינוקות, אומר רבי חיים. למרות שבעת עבודתם לא מורגשת כל כך חשיבותם והשפעתם על התלמידים, אבל באמת במעשיהם הם יוצרים עולמות ממש. כל תלמיד שיגדל וילך בדרך הטובה שהתוו עבורו נזקף לזכותו של המחנך וההורה, והרי זו תוצאה ברורה של השקעתם וטיפוחם. אם הצליחו בחינוכו, ההצלחה מתקיימת, נשאת ומשפיעה לדורי דורות, וכן להיפך, עיוות או קלקול בחינוכו מהווה עיוות לדורי דורות.

אין ספור פעמים שמעתי את אבא שליט"א מרזז ושב ומרזז הורים ומחנכים, על חובתם הגדולה לנטוע שאיפות בתלמידים; זה בדיוק הזמן לעורר בהם אהבת תורה, ערך לתורה, לשנן באוזניהם את יסודות האמונה, ובעיקר לקבע בהכרתם את המושג הנעלה כי 'שולחן גדול משולחנם'. דהיינו, שאין חשיבות ואין שמחה כשמחת התורה, וכי כל שאר ענייני העולם מתגמדים לעומת התורה הקדושה. גם אם בשעת מעשה אין הדבר ניכר כל כך, כמו שנראים בעינינו הכוכבים, אולם ברבות הימים הדברים שמוחדרים באדם בצעירותו צפים ועולים בבהירות ובחדות יותר, ומשפיעים על כל ה'הלך ילך' שלו למשך שנים רבות.

ישנם הרבה דרכים כיצד יכול המלמד לגרום לאווירה כזאת להציף את הכיתה; לדוגמא, אבי מורי שליט"א מזכיר תמיד לשבח את אחד המלמדים החשובים בתלמוד תורה, שבכל הזדמנות היה אומר לתלמידים בכיתתו: "בלי נדר כשאפרוש לפנסיה אשוב מיד לכולל!... כרגע התפקיד שהוטל עלי

משמים הוא לחנך את ילדי ישראל, אך בהזדמנות הראשונה שאוכל אזדרז לשוב ולהתרפק על הגמרא האהובה עלי... זו שאיפתי ורצוני!".

אצל אותו המלמד לא היו הדברים בבחינת 'מן השפה ולחוץ', אלא הוא באמת אהב ללמוד, ולכן דבריו עשו רושם עז על התלמידים. אבא שליט"א טען כי בכל מגע איתם הורגשה אהבת תורה מיוחדת, וזה משום שנשמו בכיתה כל העת אווירה של תורה וערך לתורה, ושהכל טוב סביב התורה. מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, היה רגיל ללמוד עם בניו בילדותם בקביעות יום-יומית, ועם חלקם אף סיים את כל הש"ס קודם שהגיעו לגיל המצוות. פעם נשאל רבי חיים – מה היה הענין בזה? וכי ילדים השיב במילים ספורות ומדודות כדרכו: "היה לי ענין להראות להם כי לגמור ש"ס זה לא סוף העולם, וזה עצמו ידרבן אותם ויתן להם שאיפות הלאה, ללמוד ולסיים". אם אין גדיים אין תיישים, ואם אין תיישים אין גדיים. בשביל שצאצאנו יגדלו ברוח נכונה, צריך להחדיר בנשמתם הזכה כבר מקטנות את כל היסודות החשובים לנו. להשריש בליבם את מעלת התורה, את התשוקה להתגדל בה ולהשתלם במכמניה, גם כשהם זאטוטים קטנים ביותר.

כ"ק אדמו"ר מקאליב צוק"ל סיפר, כי בשנות המלחמה כשהיה במחנה העבודה אושוויץ פגש נער צעיר, המהלך אנה ואנה ופיו ממלמל כל העת. ניגש אליו האדמו"ר ושאלו: "מה אתה ממלמל בפיו כל העת?". בתחילה נרתע הנער לאחוריו בבהלה, כולם היו נראים שם קרחים, בלי שום סממן יהודי על פניהם, ולא ידע מיהו היצור שנטפל אליו ומה הן כוונותיו. אך לאחר שהזדהה האדמו"ר ביהדותו, ענה הנער: "אני ממלמל כל העת בפי את הפסוק הנצחי 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד'. את הפסוק הזה שיננה אמי השם יקום דמה באוזני בוקר וערב, עוד בהיותי נתון על ערש לידתי... זה הפסוק היחיד שאני יודע בעל פה, והוא מלווה אותי בכל הקשיים שאני חווה כעת במלחמה הנוראה הזאת".

שמעתי ממורי ורבי הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', כי בילדותו כשהתגורר בברנוביץ', המלמד שלו בחיידר היה רגיל ללמוד בצורה מאוד מרוממת. לדוגמא, תמיד אמר: "זאגט דער הייליגער תנא פון די הייליגע משנה א הייליגער דין" ["אומר התנא הקדוש מהמשנה הקדושה דין קדוש"].

כך גם שמעתי ממרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, שכאשר למד גאון הדור רבי עקיבא איגר מסכת ביצה עם תלמידיו, פתח ואמר: "ביצה שנולדה ביום-טוב, בית שמאי אומרים שרצון השם יתברך תאכל, ובית הלל אומרים שרצון השם יתברך שלא תאכל". האיזכור המכובד והעילאי הזה נתן לתלמידים גישה אחרת לתורה. זה החדיר בהם הערכה לתורה, וחרט בהם רישומים עמוקים.

אחד היסודות החיוניים והכרחיים ביותר במערכת החינוך, היא האהבה. האהבה היא עיקרית בחינוך, משום שהיא יוצרת קשר נפשי בין הרב לתלמיד, ומאפשרת גישה למחנך להשתמש עם כליו האישיים שניחן והמקצועיים שרכש בכדי לחנך. מבלי שקיימת אהבה בין הרב לתלמיד אין יכולת למחנך להשפיע על פנימיותו של התלמיד אלא רק להפעיל אותו; וזאת גם אם הכלים החינוכיים שבידו מוצלחים ומקצועיים ביותר. כך גם להיפך, ככל שהרב יקרב ויאהב יותר את החניך, וינהג עימו בדרכי חיבה, כך גדלים סיכויי להשפיע לטובה על החניך.

שמעתי מראש ישיבה לצעירים חשובה בירושלים, כי בעת הקמת ישיבת נכנס אל כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א, וביקש לשמוע דברי הדרכה. נענה האדמו"ר ואמר: "אבי מורי הרבי בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל היה רגיל לומר, כי מחנך או מגיד שיעור שנכנס לכיתתו למסור את שיעורו ביום הראשון, ונפגש זה עתה לראשונה עם תלמידו, עוד לפני שפותח את פיו הוא חייב לשבת דקה תמימה, להביט בדומיה ובעינים אבהיות ורחמניות על תלמידו היקרים הישבים סביבו, ולהשתדל למלא את חלל ליבו באהבה אמיתית כלפיהם. כי רק כאשר יאהב אותם תהיה לו השפעה אמיתית עליהם, כי האהבה לתלמידים היא קריטית והכרחית לכל מערכת היחסים בין הרב לתלמיד". מי שהוכיח נקודה זו במציאות, היה המשגיח ממיר, מרן הגאון הצדיק רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל, אשר כידוע השפעתו העזה על תלמידיו חרגה בהרבה מהמסגרת המצויה. היו מתלמידי מיר

שאהבו להתבטא כי נולדו מחדש במיר, וזאת לאחר שזכו לחסות בצילו של המשגיח ולהישפע מרוחו. היכן היה טמון סוד ההצלחה הגדולה של רבי ירוחם בהשפעתו המרובה על נפש תלמידיו? בין היתר בנקודת האהבה הגדולה שהעניק לכל תלמיד ותלמיד! מורי ורבי הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', רגיל לספר כי בבוקר אחד קם רבי ירוחם מלא צער, מתמוגג בכבי. בני המשפחה נבהלו ושאלוהו אם קרה משהו? ורבי ירוחם השיב לפי תומו: "נפשי עגומה עלי כבר מאתמול, כי תמיד חשתי שכל התלמידים שלי הם כמו ילדי ממש, כך היתה ההרגשה שלי מימים ימימה. אך בשבוע האחרון בני רבי משה לייב חלה, וחשתי בצער ובכאבו יותר מכאשר תלמידים אחרים חלו... וכשחישבתי עם עצמי אמש חשבון הנפש, נוכחתי שאכן טעיתי, והאהבה שלי בין ילדי ותלמידי אינה שווה... בכל זאת יש הבדל, את הבן אני חש קצת יותר..." עם כזו אהבה מופלגת ומופגנת כלפי תלמידיו, הצליח רבי ירוחם להשפיע השפעה כה עמוקה ועזה, אשר רישומה ניכר על תלמידיו ותלמידי תלמידיו עד עצם היום הזה.

שמעתי פעם מפי הרב החסיד רבי אביש אייזן שליט"א משכונת 'גבעת שאול' בירושלים, כי בהיותו תלמיד בתלמוד תורה 'עץ חיים', זכה לנסוע כמה פעמים בנסיעה מאורגנת מטעם הת"ת אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שבחן אותם וברכם. באותם ביקורים זכה לשמוע כיצד ה'חזון איש' אומר למלמד בערך בלשון זו: "מלמד צריך לדעת כי אם הוא יעניק בבוקר חיוך רחב לכל תלמיד ותלמיד בבואו לחיידר, התלמיד מצידו יחזיר לו שני חיוכים, וכך כל יומו יתנהל אחרת". ה'חזון איש' כיוון את המחנך, כי כל מערכת היחסים בין הרב לתלמידו, רמת השפעתו וחיבורו עם נפש התלמיד תלויה במאור פניו, בסבלנותו ובגילויי האהבה והחיבה שיגלה כלפי התלמיד. רק כך יצליח לפתוח את ליבו ולהשפיע עליו במידה גדושה.

בוודאי ובוודאי שלא שייך להוכיח תלמיד, רק אם קיימת אהבה אמיתית וכנה בליבו של המחנך כלפיו, ולא די שתהיה האהבה מוסתרת בלב, אלא מוכרח התלמיד לחוש זאת בשעת העונש, כדי שיהיה מוכן לקבל את התוכחה, ולא תפתח בו מרדנות, שנאה ואיבה. בהקשר לזה, ראיתי סיפור מופלא שסיפר הגאון הצדיק רבי מתתיהו סלומון שליט"א, משגיח ישיבת לייקווד, שהודפס בספר חינוכי בארצות-הברית; הסיפור אירע בשנות בחורו לפני עשרות שנים, בעת שלמד בישיבת 'כפר חסידים' ברכסים, ונותר חקוק בליבו עד היום: באותה תקופה, השתכנה ישיבת 'כפר חסידים' במבנה עץ פשוט. בית המדרש עצמו הכיל בין שישים לשבעים מושבים. מאחורי בית המדרש היו שני חדרים: אוצר הספרים וחדר וועדים. השיעורים והתפילות התקיימו בבית המדרש, שאליו היתה רק כניסה בודדת. מעת לעת היה המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו', מעורר ומחזק את הבחורים להגיע בזמן לשחרית. כשהגיעו המתפללים לפסוקי דזמרא, היה רבי אליהו אומר "אשרי" בקול רם, ולמרות היותו די מבוגר, למעלה מגיל הגבורות, עבר מחדר לחדר והעיר את הבחורים הישנים. כשמצא בחור ישן במיטתו, היתה לו דרך יחודית ונעימה להעיר אותו; הוא דגדג באוזנו של הבחור עם ציציות טליתו עד שהלה פקח את עיניו והתרומם. רבי מתתיהו סלומון תמיד מוסיף בהתפעלות: "כל כך הרבה ניתן היה ללמוד רק מלהביט על רבי אליהו בעת שמילא את תפקידו". עד שחזר לבית המדרש, הציבור כבר אחז ב"ויברך דוד". אז היה רבי אליהו נעמד בפתח הכניסה היחיד שהיה להיכל, ולמרות שרבי אליהו מעולם לא אמר מילה למאחרים, כל בחור ידע כי אם הוא יתעכב הוא יבחין בו מיד. בחור אחד החליט להתחכם. במקום להיכנס דרך הכניסה לבית המדרש, הוא טיפס על החלון אל תוך אחד החדרים שמאחורי בית המדרש, ומשם השתחל אל תוך ההיכל. רבי אליהו עמד בפתח ובחושיו המוחודדים קלט מיד כל מי שנכנס וגם את מי שלא נכנס, וכשהגיעו ל"אשרי" ו"בא לציון", הסתובב רבי אליהו בבית המדרש והבחין באותו בחור. בסיום התפילה ניגש אליו רבי אליהו ושאלו: "מתי הגעת לתפילה?". "לפני אשרי" – ענה הבחור, באופן שישתמע שהיה בתפילה לפני "אשרי" הראשון, כשבמציאות הוא נכנס קרוב יותר ל"אשרי" השני. רבי אליהו התרגז. "מאיפה נכנסת?", תבע. "עמדת בפתח ולא נכנסת דרך הדלת!". הבחור הבין שנתפס, והודה בבושת פנים במעשיו. רבי אליהו היה נסער, פניו האדימו וכל גופו רעד. התלמיד דאג לבריאותו, וחשש שיקבל התקף לב חלילה. "טיפסת דרך

חלון?!", קרא רבי אליהו בתדהמה, "הלוא זוהי רמאות! אתה עלול לצמוח אדם ערמומי!". "דע לך", הוסיף רבי אליהו, "כי אם הייתי יודע שאתה יודע עד כמה אני אוהב אותך, הייתי סוטר לך כאן ועכשיו!". "כששמעתי זאת", אמר לימים המשגיח רבי מתתיהו, "הרגשתי כי המשגיח העניק כאן בדבריו יהלום יקר לאנשי חינוך: אתה לא יכול לסטור לילד עד שתדע בוודאות שהוא יודע ומרגיש עד כמה אתה אוהב אותו!". סטירה או תוכחה אינם משיגים מאומה, אלא אם כן הילד בטוח באהבתו של המחנך כלפיו, רק אז הוא מסוגל לראות בהם אקט של אהבה. אך רבי אליהו הבהיר בזה עוד נקודה לא פחות חשובה; לא די לאהוב את הילד שעליו אנחנו מנסים להשפיע, אלא אנו חייבים גם להיות בטוחים כי הילד חש את אותה אהבה. לפעמים הורים ומחנכים בטוחים כי אם הם אוהבים באמת את ילדם ועושים הכל למענו, אזי גם הילד מרגיש אוטומטית באהבה הזאת, ומכיר בכך שכל מה שהם עושים כעת נובע רק מאהבתם אליו. אך טעות היא בידם, רבי אליהו חינוך אחרת. הוא ידע כי למרות אהבתו הכנה לבחור, עדיין הבחור עצמו עלול שלא לחוש באהבתו הרבה כלפיו, ולכן לא יקבל את הסטירה בהבנה, ולא יחוש כי מתכוונים כאן אך ורק לטובתו.

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים (כא, א). איתא במדרש (במדב"ר יט, ד) א"ר יהושע דסכנין בשם רבי לוי על כל דבר ודבר שהיה אומר הקב"ה למשה אומר לו טומאתו וטהרתו, כיון שהגיע לפרשת "אמור אל הכהנים" אמר לו משה רבש"ע אם נטמא זה במה תהא טהרתו ולא השיבו, באותה שעה נתכרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפרשת פרה אדומה אמר לו הקב"ה באותה שעה שאמרתי לך "אמור אל הכהנים" ואמרתי לי אם נטמא במה תהא טהרתו לא השבתיך, זו טהרתו ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת. והדבר תמוה מאד שהרי משה כבר ידע את פרשת פרה דהא פרה במרה ניתנה, ועוד קשה למה נתכרכמו פניו כאשר לא השיבו במה טהרתו, ומה בכך אם לא תהיה טהרה אם כך דינו. וי"ל דלא עלה על דעת משה שהאיסור להיטמא למתים הוא משום קדושת הכהנים, רק חשב שהטומאה תגרום לכהנים איסור לעבוד בביהמ"ק, ולכן הרהר ומה בכך אם יהיו טמאים שבעת ימים, הרי בתום שבוע זה יוכלו לשוב לעבודתם. אך מאחר שלא השיבו הקב"ה לשאלתו הסיק משה שאכן אין לכך טהרה עולמית, וכיון שכן נמצא נדחה מכהונתו לנצח, ודבר זה היה קשה מאד למשה כיון שכבר נאמרה פרשת פרה לטהר טמאי מתים. אמנם כאשר הרהר שוב לאידך גיסא, דכיון שעשו את העגל נדחתה פרשת פרה שלא יהיה קטיגור נעשה סניגור, ולכן נתכרכמו פניו על כך שאין כפרה לחטא העגל, אך כשנאמר לו שוב פרשת פרה או אז הבין כי אדרבה מכפרת פרה אדומה גם על חטא העגל ויש טהרה למת, ונוכל א"כ להסיק ולקבוע בבירור כי ציווי התורה שלא יטמאו הכהנים למתים הוא רק משום עוצם קדושתם, כי לטומאה יש טהרה.

יראת הרוממות ויראת העונש. יראת הרוממות - יראה מה', הנובעת מההבנה של שיפלות האדם המתבונן אל גודלו ועוצמתו של הקב"ה. יראת העונש - יראה מה' הנובעת מהפחד שמא אקבל עונש אם אעשה דבר נגד רצונו. מובן שהראשונה - יראת הרוממות גדולה עשרת מונים מהשנייה - יראת העונש וקשה להגיע להשגה זו... במדרש ויקרא רבה מבואר על הפסוק הפותח את הפרשה: "אמור אל הכהנים בני אהרון ואמרתי אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", הדא הוא דכתיב 'יראת ה' טהורה עומדת לעד' (תהלים י"ט, י"א). אמר ר' לוי: מיראה שנתירא אהרון מלפני הקב"ה זכה וניתנה לו הפרשה הזו, שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל הדורות ואיזו זו? זו פרשת המת. דהיינו בזכות שיפלותו אל מול הבורא = יראת הרוממות שבו זכה שהוא זרעו לא יתמאו בטומאת מת לעולם. השגת מדרגתו של אהרון איננה פשוטה אך לא פעם גם את המדרגה של יראת העונש איננו משיגים... דברים שעושים עלינו רושם מתנדפים בתוך כמה רגעים.... ניתן דוגמא לכך: אדם נכנס למחלקת ילדים בבית הרפואה, הוא מסתכל על הילדים הרכים על הכאב והסבל שהם והוריהם עוברים. הוא מבין כיצד הקב"ה יכול להעניש - הוא רועד מפחד - מקבל פרופורציות לחיים ומחליט להפוך לאדם אחר. אחד שלא צועק על אנשים, סובלני יותר... כשהוא מזועזע ומפוחד הוא יורד לרכבו והנה בחור צעיר חוסם את

רכבו. כל המראה, הפחד וההחלטות שקיבל התנדפו להם ברגע... הוא צועק על הנהג ומתקוטט עימו... יראת הרוממות אכן עדיפה אך בואו ננסה לשמר לכל הפחות את יראת העונש...

מספרים בתור בדיחה: אחד היה צריך להגיע לעיר תל אביב לפגישה. הוא היה בלחץ של זמן, בדמיונו כבר ראה איך התנועה פקוקה, הכל עמוס ואין חנייה... בצר לו, הוא מרים ידיו לשמיים ואומר לה' בתחנונים: "ה' אם אתה מסדר לי ומוצא חניה... אני חוזר בתשובה שלימה, מניח תפילין, מתפלל שלוש תפילות ביום, עוזר לזולת"... לאחר שתי דקות הוא מגיע למקום וכשעדיין שפתותיו רוחשות התחייבויות למכביר: "אוכל כשר, שיעור בכל יום"... התפנה מקום חניה סמוך למקום הפגישה... הוא פונה מיד לה' ואומר: "בעצם... תודה אני כבר לא צריך... הסתדרתי!"... אומנם בדיחה אבל כואב שכך הדברים נראים...

אמור אל הכהנים בני אהרן (כא, א). כתב הטור (יו"ד, שסט) 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו' מכאן שהכהן מוזהר שלא לטמאות למת וכו'. והקשה עליו הב"י מאי קאמר מכאן משמע והרי המקרא מפורש כאן לבל יטמאו למת. אכן באמת אפשר לפרש ב' טעמים למה הוזהרו הכהנים על הטומאה א' משום קדושת העבודה וכמו שנאמר (פסוק ו) 'כי את אשי ה' לחם וגו' הם מקריבים'. ב' משום שריבה בכהנים מצוות הרבה, לכן הוזהרים על הטומאה. והחילוק שבין ב' הטעמים הינו אם גם בת כהן מוזהרת על הטומאה, דאם הטעם הוא משום העבודה הרי בת כהן אינה בת עבודה, אך לטעם שריבה הכתוב מצוות יתירות בזה יש ג"כ חלק לבנות אהרן. חילוק נוסף ישנו, דלטעם העבודה אין האזהרה אלא בזמן שביהמ"ק קיים, אבל לטעם של מצוות יתירות הרי תוקף האזהרה גם לדורות הבאים אחריהם. והנה, ממה שהפסוק ממעט את בנות אהרן מוכח שגם בזמן הזה כהנים מוזהרים על הטומאה וטעם האיסור משום שמצווים על מצוות יתירות, ולכן היה צד לומר שגם בנות מצוות על הטומאה, דאילו לטעם משום קדושת העבודה למה לי קרא למעט את הבנות, הרי בלאו הכי לאו בני עבודה נינהו. לפי זה, הטור שמביא רק דינים הנוהגים בזמן הזה הוכרח להוכיח שטומאת כהנים נוהגת גם בזמן הזה, ולכן הביא את הפסוק 'בני אהרן' דמזה ממעטינן בנות אהרן, ומוכח שדיני טומאה לאו בגלל עבודה אלא משום שנצטוו במצוות יתירות, ולכן נוהגים דיני טומאה גם בזמן הזה.

אמור ואמרת. לכאורה בפסוק לא כתוב ביחד אבל רש"י ורוב המפרשים כותבים ביחד. "אמור ואמרת", בגימטריא "ואתה מרום לעולם ד' (תהלים צב, ט). והוי אומר שכדי להיות קצת מרום לעולם להגיע לקדושה צריכים להפריש מהטומאה.

מבאר הקדושת יו"ט אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. וברש"י להזהיר גדולים על הקטנים, הענין שהוא אזהרה לאיש אשר הולך בגדולות ונפלאות לעסוק תמיד במלאכת שמים במעשה מרכבה, וכל דרכיו ומעשיו המה בדרך הנסתר בלתי נגלה לכל, ולפעמים ימצא שיעשה דבר שינגד לחוקי השו"ע בחשבו בדעתו לאשר שהוא עוסק במלאכת שמים קה"ק ובכל עת הוא בגדולת המוחין אינו מזדקק לדיני השו"ע כמו בעניני ק"ש ותפילה ושאר ענינים אשר יסיר מדרכי השו"ע, והרי אלו באזהרה לשמור מזה שבל יזוזו מדיני השו"ע אף יזיז כל שהוא, וזה ירמוז כאן להזהיר גדולים על הקטנים, עפימ"ש בגמ' דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן היות דאביי ורבא, וזה אמרו להזהיר גדולים היינו המקובלים שעוסקים במשעה מרכבה, על הקטנים שאל יסורו מהיות דאביי רבא ודיני השו"ע לשמור ולעשות ולקיים ככל האמור בו.

להזהיר גדולים קטנים. חיים בן השלוש הוא ילד רגיל. אהבת השלום שוכנת בליבו תדיר, כבשאר הילדים, אלא שכאשר נדרש חיים לפתוח את פיו ולאכול, הוא נאלץ בעל כורחו להכריז על "מלחמת אין ברירה". בעקבות מלחמותיו, הפך חיים לשפן ניסיונות. אמו ניסתה שיטות שונות ומגוונות, כדי שיואל תכשיטה לפתוח את פיו. שהרי גלוי וידוע לכל, שאין לה לאמא היהודייה בעולמה נחת מרובה, כנחת הבאה בעטייה של צלחת ריקה.

ניסתה בטוב וברע, בתחנונים ובאימים, המעוגנים בחוק, כמובן, אלא שחיימק'ה ילד עקשן הוא. אלא שלא הכול רע. היו ימים שהם היה חיים הקטן מנוע ממלחמות. היה זה כאשר סבתא שמחה היתה מגיעה לביקור. בימים אלו היה חיים אוכל ואוכל, עד שלא צלחת ריקה היתה מונחת לפניו, אלא צלחות הרבה. אמא של חיים, על אף שאהבה את חמותה, קנאה בה. ואף שאמרנו כי צלחת ריקה סגולת נחת יש בה, היתה הקנאה מקלקלת את השורה, ומתוך כך היתה הנחת נעלבת והולכת לה. "גלי לי את הסוד", ביקשה אמא של חיים מחמותה באחד הימים, עת התקרבו הלבבות. "איזה סוד?" "נו... את יודעת... זה שאצלך חיימק'ה אוכל, ואילו אצלי, את נשמתי מוציא הוא, עד שהוא מואיל לפתוח את פיו". "אה... זה? זה פשוט מאוד", ענתה חמותה כלאחר יד, "זו הקנאה, בתי. זהו כוחה של קנאה. כאשר אני מבקשת שיפתח את פיו, הוא, כמובן, מסרב. ואז אני לוחשת באוזניו: 'חיימק'ה, לא נורא, אתה לא צריך לאכול את האוכל הטעים. אחותך שרה תשמח מאוד לאכול את האוכל שלך, נכון?' חיים אינו מתרגש מדברי, אלא שאז מקרבת את האוכל אל פיה של שרה אחותו. שרה מחייכת בניצחון ופותחת את פיה לקראתה. חיימק'ה מביט בפניה הזוהרות של אחותו ואינו יודע אם בשל המזון המונח בכפית היא זוהרת או שמא על ששמחה היא 'לגזול' את מזונה. השמחה שעל פניה פותחת את פיו והוא צועק: 'לא סבתא, זה שלי, אני רוצה לאכול'. אז מחליקה הכפית לתוך פיו והוא... אוכל".

הקנאה בשיירות החינוך. כוח הקנאה עצום הוא, עד שניתן לומר כי מניע הוא את האנושות כולה. למרות שכוחות רבים גועשים בנפש האדם, מידת הקנאה ייחודית יש בה, וזאת על שמסוגלת היא ליצור 'יש מאין'. התאוה, אף שכוחה רב, אין היא מתעוררת לפעולה, אלא בשעה שמתעורר החיסרון בנפש בעליה. לעומתה, הקנאה מסוגלת להמציא חסרונות בלב בעליה, ולשעבד את כוח התאוה כדי למלאותם. יתכן שיעברו על האדם ימים רבים בלי שיתאוה למכונת. אולם כאשר יבחין במכונת החונה בחצר שכנו, תצית הקנאה את החיסרון שבליבו והוא יתאוה למכונת משלו. לא משום שהוא צריך אותה, אלא שקנאתו עוררה את רצונו, והוא לא ינוח ולא ישקוט עד שימלאנו. הקנאה יוצרת חסרונות בנפש האדם 'יש מאין'. אין קנאתו של אדם מתעוררת מכל חפץ המונח בחצר שכנו. הקנאה תתעורר רק כאשר יבחין בהנאה הנגרמת לשכנו מהחפץ, וכמידת הנאה, כך מידת הקנאה. וזאת, כדי שלא יחמיץ אף הוא הנאה זו. חיימק'ה הקטן אינו יכול לה למידת הקנאה. אמנם לא בכל פעם שתקרב סבתו את כפית המזון לעבר פי אחותו, יזעק חמס על ה"גזילה". זעקתו תתעורר רק כאשר יבחין בשמחה ובתענוג הנמסכים על פני אחותו. הם אלו שפותחים את פיו לזעקה. ונמצאנו למדים כי כמקרה חיימק'ה הקטן, כך גם מקרהו של חיימק'ה ה"גדול". כהורים, מבקשים אנו להנחיל לילדנו ערכים, אלא שעולמנו החומרי מפתה הוא עד מאוד, ולכן, יתקשה האדם לוותר על מנעמיו לטובת ערכיו. קושי זה ניצב בפני הורים המבקשים להנחיל לילדיהם את ערכי התורה והמצוות. מכאן, שעבודתם של הורים שומרי מצוות בהנחלת ערכיהם קשה היא משל אחרים. עשיית המצוות מיראה או מפחד, כוחה מוגבל. גם סיכון מסוים יש בה, כי מאיימת היא על שאיפת התענוג המוטבעת בנפש האדם. לעומתה, העשייה מאהבה מחסנת את ילדינו ומאפשרת להם להתמודד בגאון מול פיתויי הזמן, שכן מחליפה היא תענוג בתענוג - את תענוגי החומר מחליפה היא בתענוג רוחני.

ואם תשאלו, כיצד ניתן להאזיב את התורה ואת המצוות על ילדינו? אומר לכם את שגילה לי מורי ורבי: על ידי שימוש נכון במידת הקנאה. וכבר אמרו חכמים: "קנאת סופרים - תרבה חכמה".

חינוך לאהבה כיצד? הקב"ה מצווה את משה ללמד את אהרן ואת בניו על קדושת הכוהנים ועל הדינים הנלווים למעמדם הייחודי. מעמד זה, אף שזכויות רבות יש בו, גם מגבלות הוא נושא בכנפיו. הזהירות שבה נדרשים לנהוג הכהנים הקדושים היא "בנוסף" לזהירות המוטלת על כל העם. אין קדושה זו מחליפה את חובת שאר המצוות, אלא נוספת היא עליה, ומכאן שקשה עבודתם הרוחנית של הכהנים מעבודתם של שאר ישראל. ולכן, חינוך בניהם - לסיוע גדול הוא צריך. בציווי למשה, מלמד הקב"ה את סוד הנחלת הערכים, כדי שבכך יסייע לכוהנים בעבודת חינוכם (ויקרא כ"א, א):

"אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם, לנפש לא יטמא בעמיו". חז"ל שאלו: מדוע כפל הקב"ה את המילים "אמור" ו"ואמרת", וענו: "להזהיר גדולים על הקטנים". במילים אלו לימדנו יסוד חינוכי חשוב. הקניית הערכים לילדינו מתבצעת הן בצורה ישירה והן בצורה עקיפה. יתרונה של ההוראה הישירה היא בכך שהמסרים העוברים דרכה בהירים הם וברורים, קצרים וחדים. אלא שגם חיסרון יש בה. אין ההוראה הישירה כי אם הוראה מעשית ויבשה, שכלית ותובענית. ומכאן, שמאיימת היא על רצונותיו של הילד, ואין בכוחה ליצור בליבו את ההזדהות הרגשית עם מעשי המצווה. לעומת זאת, הדרך העקיפה, כאשר הילד הצופה בהוריו ובמעשיהם, לומד הוא מהם מהו המעשה הנכון והראוי, בלי שתבעו זאת ממנו. הילד בוחן את ההתאמה בין פיהם וליבם של הוריו, ולומד מה חשוב באמת בעיניהם. אמנם שיטה זו אינה מציבה באופן ישיר את הילד מול חסרון שלמותו וגם תוצאותיה אינן מיידיות, אולם ברכה רבה היא מביאה בכניפה. כדי להגביר את סיכויי ההצלחה, על ההורים לתת את דעתם על הנחלת החוויה שבמעשי המצוות. כאשר הילד מבחין בשמחה הגדולה האופפת את הוריו בעת עשיית המצוות, תתעורר בו מידת הקנאה, ומשנתעוררה, יחפוץ גם הוא לקיימה. חיבוב המצוות והשמחה בקיומן, מעוררים את הילד להבין כי כדאית היא עשיית המצווה, שכן המקיימים אותה נהנים ממנה. אותה קנאה המתעוררת בלב הילד, כאשר מבחין הוא בשמחת אחותו, עת מוגשת כפית המזון אל פיה, וזאת אף שרגע קודם לכן הוא דחה אותה מעל פניו, תתעורר בלב הילד כאשר יבחין בשמחתם העצומה. בדיוק באותה דרך יבקש הילד לאמץ את דרכי הוריו, עת מקיימים הם את המצוות, אף אם סירב לקיימן רגע לפני כן. במילים "להזכיר גדולים על הקטנים" כלול המסר שההורים ישמשו דוגמה לקיום מצוות הכהונה, שיחצינו כלפי חוץ את ההנאה שהם מפיקים מקיום מצוות התורה, שיראו ילדיהם כל זאת, ויחפצו בליבם לקיים אותן בלב שלם. ההגבלות הרבות שמטילה התורה על שבת הכהונה, מחייבות אותם להחציץ עוד יותר את השמחה שבכהונתם, ובכך יזכו "להזהיר גדולים על הקטנים".

ביאר הברך משה ויאמר ד' אל משה אמור אל הכהנים (כא, א) הה"ד יראת ד' טהורה עומדת לעד, אמר רבי לוי מיראה שנתירא אהרן מלפני הקב"ה זכה וניתנה לו הפרשה הזו שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל הדורות, ואיזו זו פרשת המת. וכבר דקדקנו למעלה דלכאורה איזו זכות היא פרשה זו לאהרן הכהן, ואדרבה הלא נשלל ממנו בזה מצות גמילות חסד של אמת. ונראה על פי מה ששמעתי ממרן דודי זללה"ה משמ' דהמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע על אמרם ז"ל (ברכות ו.) חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. דהנה כאשר האדם מקיים איזו מצוה בפועל, מי יאמר זכיתי לבי לקיים המצוה בכל דקדוקי' וכוונותי, אמנם כאשר נאנס האדם ונמנע ממנו מעשות המצוה בודאי משתוקק לעשות המצוה כדת כראוי וכנכון, ולכן כאשר הקב"ה מעלה עליו כאילו עשאה, אז נחשב כאילו עשה אותה מצוה באופן המעולה ביותר, וזה שאמרו מעלה עליו "הכתוב" כאילו עשאה, שנחשב כאילו עשאה כפי שצוהו הכתוב לעשות בכל פרטי' ודקדוקי' וכוונותי, עכ"ד. ובכן הנה הכהנים הקדושים בני אהרן היו מעודם אוהבי שלום וגומלי חסדים, וכל רצונם ומאוויים היתה לגמול חסד עם כל בית ישראל, ובפרט חסד של אמת שעושין עם המתים אשר שכרו הרבה מאד, אמנם מאחר שנצטוו באזהרת לנפש לא יטמא בעמיו הרי היו בכלל חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, והעלה עליהם הכתוב כאילו עשו המצוה באופן מעולה יותר מאשר היו מקיימים אותה בפועל המעשה, ואם כן זכות גדול קיבל אהרן הכהן בפרשה זו כי על ידי זה נחשב לו כאילו קיים מצות גמילות חסד של אמת בשלימות המעולה כדת כראוי וכנכון.

מבואר בבגדי אהרן ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו', במדרש רבה (פרשה כ"ו אות ו'), אמר ר' יהושע דשכנין בשם ר' לוי מלמד שהראהו הקב"ה למשה דור דור ושופטיו וכו', והראהו שאלו ובניו נופלים בחרב אמר לפניו משה רבש"ע מלך ראשון שיעמוד על בניך ידקר בחרב, אמר לו הקב"ה ולי אהה אומר אמור אל הכהנים שהרג נוב עיר הכהנים שהם מקטרגים אוהו - והוא המוה דלמה דוקא הקשה משה מפני ששאל היה

מלך הראשון, ואם היה מלך השני או השלישי לא הוה קשיא ליה, וגם הלשון ידקר בחרב צריך ביאור, דאם היה מה בדבר אחר לא הוה קשיא ליה, ועוד מהו הכוונה במה שאמר לו הקב"ה שמקטרגים אוהו, וכי אם לא היו מקטרגים אוהו לא היה לו עונש על החטא שהרגם. ויש לומר על פי מה שכתב בשל"ה מה שזכה שאול למלוכה ולא ניתן מיד לדוד הוא יען שהיה יתרון לבנימין שלא השתחוה לעשו לפי שעדיין לא נולד אז, מה שאין כן כל השבטים השתחוו, ומה שיעקב השתחוה מפורש בזוהר(שם דף קע"א) שח"ו לומר שיעקב השתחוה לאל אחר, אלא והוא עבר לפניו, והוא זה השכינה, שכיוון יעקב להשכינה המהלכה לפניו, וכתב בעשרה מאמרות שמכל מקום עשה שלא כדין כעין הפרצופים המקלחים מים אין לשוח ולשתות מהם מפני מראה עין כדאיתא במש' עבודה זרה (דף י"ב ע"א) ונמצא שיעקב חטא יותר מבנימין שלא השתחוה כלל. והנה כתב הרב הנזכר כי דוד היה גלגול מיעקב, לכן הוצרך לשמור צאן נבל (שמואל א' כ"ה ז'), כמו שיעקב שמר צאן לבן (בפ' ויצא ל' ל"ו), שנבל הוא גלגול לבן. ונקדים דהנה שאול חטאתם כן בזה ששאל באוב (שמואל א' ז') שדינו בשקילה (בפ' קדושים כ' כ"ז), והגם שלא היה אלא דרישה לבד ומותר בחזקה שכנה כמו שאיתא ביורה דעה (סי' קע"ט), מכל מקום אדם חשוב שאני, שאצלו אשור משום מראה עין. והנה קיימא לן במש' סנהדרין (דף פ"א ע"א) מי שנתחייב ב' מיהוה נידון בחמורה.

ובזה יובן ששאל משה רבינו מלך הראשון שיעמוד על בניך, למה היה שאול מלך ראשון ולא ניתן המלוכה מיד לדוד אם מפני שבנימין לא חטא בהשתחויה הלא גם יעקב לא חטא שהשכינה עבר לפניו ועוד הוא גלגול וראוי למלוך מיד, אלא על כרחך גדול כוחו של בנימין שלא חטא כלל, מה שאין כן יעקב חטא במראה עין, ואם כן שאול חטא באוב שאצלו היה אשור לשאול באוב משום מראה העין, ושואל אוב דינו בשקילה, ולמה ידקר בחרב, הלא מי שנתחייב ב' מיתות נידון בחמורה. והשיב לו הקב"ה ולי אהה אומר אמור אל הכהנים שהרג נוב עיר הכהנים שהם מקטרגים אוהו, ונקדים מה שאיתא במדרש ילקוט (חלק ב' אות קל"ט) על הפשוק (שמואל א' כ"ח ח') ויתחפש שאול, שעשה עצמו חפשי מן המלכות ועשה אה עצמו כהדיוט, דהיינו שביקש להתיר עצמו בבעל אוב שאינו אלא כהדיוט ואינו אדם חשוב והותר לו בדרישה בעלמא - ולכאורה קשה איך היה יכול להוציא עצמו מכלל המלוכה והרי באמה היה מלך ואיך עשה עצמו כהדיוט, אלא הענין הוא שכבר שמע משמואל שהמלוכה שייך לדוד וכאלו מלך דוד, ואם כן אם אומר שברא זו שהוא כהדיוט ואינו נקרא מלך למה הרג נוב עיר הכהנים אי משום ששאלו לדוד באורים והומים ואין נשאלים אלא למלך כדאיתא במש' יומא, הא הוא בעצמו הודה בכך שדוד מלך מאותו שעה, וזה שהשיב לו הקב"ה כבעל אוב שהוא בחמור איני יכול לדונו שיאמר לי תירוץ שהוא כהדיוט ובדרישה בעלמא מוהר להדיוט כי לדוד ניתן המלוכה מאותו שעה, אבל אמור אל הכהנים שהרג נוב עיר הכהנים שהם מקטרגים אותו למה הרגו, שהרי כדין שאלו לדוד שנקרא מלך מאותו שעה, וחייב אפילו על תירוצו מיתה חרב על הריגה נוב עיר הכהנים, ודו"ק.

מובא דברי מוסר מפי הגה"ק רבי ברוך בענדיט ליכטנשטיין (אב"ד קראסנער הי"ד) איתא במדרש פליאה (ויקרא רבה אמור) (ד) ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים זש"ה (תהלים יט, ג) יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, ע"כ, וצ"ע מה הכוונה? אלא אדם לאחר מוע"ש חוזר לבית של מעלה, ונשאל על קביעת עיתים לתורה, וישאל קבעת עיתים לתורה? ויענה היה לי רחיים על צווארי! וישאל כמה שעות עבדת לפרנסה בקיץ מדוע לא למדת יותר בימי הקיץ שהם ארוכים מהחורף?! ולא יהיה לו מה לענות, ואח"כ ישראל למה לא קבעת עיתים בתורה בשעות הערב?! יענה שאיתא (עירובין סה) "אמר רב יהודה: לא איברי ליליא אלא לשינתא, וגו'! וישאל א"כ מדוע ישנת בלילות החורף יותר מלילות הקיץ שהסתפקה בפחות?! ולא יהיה לו מה לענות! ואמר זה הכוונה מ"ש חז"ל (יבמות, קי"ד.) "אמור, ואמרת", "להזהיר גדולים על קטנים". ופירש רש"י וזה לשונו "אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת שתי אמירות ... כלומר "אמור" להזהיר על הגדולים על ימים הגדולים מימים הקטנים וכן מלילות הקצרים לימים הארוכות.

אמור אל הכהנים בני אהרן. צריך לדעת מדוע שינה הכתוב מהסדר שהוא הרגיל לומר בכל התורה, ולא אמר: "דבר אל", עוד דבר לא ברור בפסוק, מדוע הקדים את התואר למתואר, "הכהנים בני אהרן" ולא אמר "בני אהרן הכהנים"? מסביר ה"אור החיים" הקדוש על פי המדרש שאומר: "אמר הקדוש ברוך הוא למשה אין נאה ליוצא ונכנס לפני להסתכל במת", לכן פנה אליהם בלשון "אמור" שהוא לשון מעלה גבוהה, "אל הכהנים", והכוונה מצד שהם כהנים המשרתים את פני המלך, ומה היא המעלה, "לנפש לא יטמא בעמיו", שלא יטמאו לנפש אדם, והקדים את התואר למתואר כדי להסמיכו למעלה לצד היותם כהנים, מה שלא היה נשמע כן אם היה אומר "אמור אל בני אהרן הכהנים".

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם (כא, א). אינו מפורש מה יאמר באמירה ראשונה. ויש לפרש שבראות הכהנים איך שהקב"ה מקדש אותם, ומצווה את בני ישראל לקדשם ולכבדם יש לחשוש פן ירום לבבם ויתגאו בלבם לאמר, מי כמוהם אשר רק בהם בחר ה' מכל ישראל, להקדישם לכהונה והאכילם קדשי שמים שאסור לזרים, וחיבתם יותר מכל ישראל, ויש חשש שירום לבבם על אחיהם בני ישראל, לכן להוציא זאת מלבם הקדים להם האמירה "בני אהרן" דהנה באמת לא שייך שיתנשא האדם אלא בדבר שהוא עצמו טורח ועמל ויגע בו, משא"כ בדבר שלא עמל עליו כגון יחוס אבותיו וכהונה לא שייך בזה התנשאות כי קבל זאת במתנה ולא עמל בו כלל. וזהו אמור אל הכהנים שתקדים ותאמר להם מה שחפץ בהם ה', לא מצד עצמם הוא רק מכח היותם בני אהרן, שאביהם אהרן היה קדוש כל כך עד שבקדושתו הכניס בבניו קדושה גדולה ולא הם פעלו כל זאת, ולכן תקנו שיאמרו תמיד, אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, ואין להם במה להתפאר בעצמם, ולכן ציוה ה' בתחילה שיכניס בהם מדת הענווה לבלתי ירום לבבם. (קדושת לוי)

אמר הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחה זי"ע אמור אל הכהנים בני אהרן. מלמד שהראהו הקב"ה למשה דור דור ושופטיו, דור דור ומנהיגיו (מדרש רבה). "דור דור ומנהיגיו" - המנהיג הוא לפי הדור. דור קטן זקוק למנהיג גדול. ככל שהחולה חולה יותר, הוא זקוק לרופא מומחה יותר.

אמור אל הכהנים בני אהרן (כא, א). וברש"י בני אהרן ולא בנות אהרן. ומקורו בגמרא מסכת סוטה דף כד עמ' ב', שבנות אהרן מותר להן להטמא למתים, שנאמר בני אהרן ולא בנות אהרן. בספר "אוצר אפרים" מביא דברים שאמר לפני הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שלפי הנ"ל תתורץ קושיה שהקשו המפרשים. איך נשא אברהם אבינו ע"ה את הגר פעם שניה, כפי המובא ברש"י סוף פרשת חיי שרה (בראשית כה א). הרי אברהם אבינו היה כהן, ואסור בגרושה. ומנין שאברהם אבינו היה כהן? אומרת הגמרא בנדרים לב עמ' ב', שנתנה כהונה לאברהם שנאמר "והוא כהן לקל עליון". ועפ"י היסוד הנ"ל תתורץ הקושיה. אמנם שאברהם אבינו היה כהן, אך לאיזה כהן נאסרה גרושה? דווקא לכהנים שהם בני אהרן. אך יתכן שכהנים שאינם בני אהרן לא נאמרו להם דינים אלו.

מבואר בראשי בשמים ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן וכו'. איתא במדרש (ויק"ר כ"ו, ז') "הראהו הקב"ה למשה דור דור ושופטיו ומלכיו וחכמיו ומנהיגיו וחומסיו וגזלניו" עיי"ש. ויש להבין למה הראה לו גם את החמסנים והגזלנים. וי"ל בדרך צחות, דהנה בדורות האחרונים אין החכמים והמנהיגים מוכיחים את העם, ויש ללמד עליהם זכות, כמו שכ' הרמ"א (חו"מ סי' י"ב ס"א) שנוהגין עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר שלא ימסרנו למלכות. וידוע שכל תלמיד חכם יש לו ניצוץ ממש, לכן אחר שהראה הקב"ה למשה דוד דור וחכמיו ומנהיגיו, הראה לו גם את הגזלנים והחמסנים שבדור, כדי שלא יצטער משה בראותו שאין החכמים והמנהיגים מקיימים מצות תוכחה.

אמר הרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסחה זי"ע על עצמו, באמת מדוע היה צריך הקב"ה להראות למשה את הדור יחד עם מנהיגיו ופרנסיו, הרי היה די להראות לו את המנהיגים והפרנסים בלבד, אלא תירץ ואמר: לו היה משה

רבינו רואה את "שמחה בונם" כמנהיג בישראל היה מתפלא ומשתומם, כיצד יתכן זאת? אבל כאשר ראה גם את הדור, הבין כי לחסידים כאלה יכול גם בונים להיות רבי ומנהיג...

הרה"צ מו"ה ישראל דוב געלעהרנטער זצ"ל בעמח"ס רביד הזהב עה"ת, כאשר נתקבל לאבד"ק יאשניצא בראשית בואו לשם בא לפניו איש א' עם כסף פדיון בבקשה שיתפלל לה' שימצא את הסוסים אשר נגנבו ממנו, והשיב לו הרה"צ שיחפש את הגניבה רק במקומות הקרובים וימצאנה, ויהי כן. וישאלו אותו מנא ידע זאת, והשיב לו שיצא לו כן מחמת המדרש הנ"ל, דהנה מלפנים כאשר היו השופטים והמנהיגים שבדור אנשי חיל וידעו לכלכל הנהגתם בתבונה ובדעת, אז גם החומסים והגזלנים הבינו היטב איך לבצע את מזימת לבבם, בחכמה פתחו שערים ובתבונה הטמינו את גניבתם... אכן עתה בעוה"ר אשר אנכי נעשיתי השופט והמנהיג שבדור, ולא דעת ולא תבונה בי איך לנהל את העם ולהורות את בני ישראל, מזה שפטתי כי גם החומסים והגנבים בדורינו טח מהשכל לבותם, נסרחה חכמתם ולא ידעו ולא יבינו איך בחשיכה יתהלכו לעשות בחכמה מעשיהם...

"אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א). בילקוט הגרשוני פרש את הפסוק כך: "אמר אל הכהנים", שיזכרו תמיד להם "בני אהרן", כלומר, חוב כבד מוטל עליהם להדמות לאהרן הכהן ולילך בדרכיו. מדוע? אמרו חז"ל (ברכות ה"א): "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יקרא קריאת שמע; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יזכיר לו יום המיתה". אמנם, כל זה טוב אצל ישראל, אבל הכהנים אינם יכולים לשבר ולהכניע את יצרם על ידי התעסקות במתים, כי הלא "ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו". על כן, צריכים הם לדבק בדרכיו של אהרן הכהן אשר השיג את מדרגתו באמצעות עסק התורה, כדברי התנא באבות (א, יב): "הוי מתלמידי של אהרן... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", וגם הכהנים, על ידי שיעסקו בתורה תמיד יזכו להכריע את יצרם.

אמור ואמרת (כא, א) להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י) בספר ובחרת בחיים כתב, אפשר לפרש שהקב"ה מצווה אותנו להיות זהירים בעבירות הקטנות כמו שאנו נוהרים מהעבירות הגדולות. וכמו שבחטא עץ הדעת, שלכאורה מה קרה אם אכלו אדם וחוה מפרי עץ הדעת, וכי חסר לקב"ה פירות? אלא העניין הוא שעברו על דבר ה'. ואם כן, מה לי אם זו עבירה גדולה או קטנה. וככל שהאדם צדיק יותר - כך נוהר הוא יותר מאבק של חטא. ומהמעשה הבא שפורסם ע"י 'דרשו', ניתן לראות מהו מושג של חטא. רבי ישראל משקלוב, בעל 'פאת השולחן' ושאר ספרים, היה מגדולי תלמידיו של הגאון מוילנא. באחד המסעות שלו לארץ ישראל, בעת ששהה על סיפונה של אנייה, פרצה לפתע סערה גדולה בים. גלי ענק הקיפו את הספינה וטלטלוה כקליפת אגוז, והנוסעים היו נתונים בחרדה עצומה מחשש שהנה קרב קיצם. אותו יום היה יום ראשון של סליחות. אמר רבי ישראל לסובבים אותו, שאם יתוודו על חטאיהם בקול, אולי יעזור הדבר לעצירת הסערה ונפשם תהיה לשלל, החליטו הסובבים אותו לקבל את דבריו והצעיר שבחבורה 'התכבד' להתחיל בוידוי... אותו צעיר שהיה תלמיד חכם ובר אוריין, שעשה את שנותיו בלימוד התורה, פתח את וידויו ואמר שבמשך שנתיים שיקר לאביו ולאמו! הנוסעים נדרכו לשמע דבריו וחיכו לשמוע מה היה אותו שקר נורא שעליו מתוודה העומד לפניהם? "היינו גרים בשכנות לגאון מוילנא", סיפר, "ושרק קיר דק מפריד בינינו. עול הפרנסה היה מוטל על אבי שהיה תלמיד חכם וניצל כל רגע ללימוד. יום אחד הודיעה אמי לאבי שראתה את גודל אהבת התורה שלו, שמעתה ואילך דאגת הפרנסה עליה והוא יכול לשבת וללמוד מבלי הפסקה. לא היה אדם מאושר יותר מאבא", סיפר הצעיר, "והוא אכן כל בוקר היה הולך לבית המדרש וחוזר בשעת ערב מאוחרת, ואמא, היא עמלה קשות כדי להשיג טרף לעולליה, אך כמובן שהעניות שלטה בכל פינה ופינה בבית, והחלטתי לוותר על מנת האוכל הדלה שאמא הצליחה להשיג במאמץ רב, כדי שיהיה מעט יותר אוכל לאחי ואחיותי. לעצמי הייתי משיג שיירי לחם מהמאפיה המקומית, שנפלו על הרצפה, ובמשך שנתיים ימים אמרתי לאבי ואמי שאני

מקבל אוכל בישיבה, בזמן שלא נתנו שם אוכל כלל לתלמידים – וזה השקר שרצייתי להתוודות עליו", סיים הצעיר, כשהוא אוחז בדפנות הספינה המטלטלת בין הגלים הסוערים כמחשבת להישבר. עמד רבי ישראל ואמר: "אומרים אנו בסליחות 'פנה נא אל התלאות ואל לחטאות', ואני ישראל משקלוב מבקש ממך: 'רבונו של עולם אנא ממך, פנה נא עכשיו לחטאות וראה אלו הן החטאות שלי'". וכשסיים ר' ישראל את דבריו שקט הים ונעלמה הסערה כלא היתה.

מובא בדרושי הצ"ח "אמור אל הכהנים – להזהיר גדולים על הקטנים" (כא, א רש"י) כבר הזהרתי בכל הדרשות על שמירת שבת... והנה רעה חולה פה בעיר, בבתי העסק שמוכרים שיבולת שועל ושחת בשבת עוברים על כמה איסורים: פעמים שיהודי קונה כדי ליקח לדרך, פעמים פוסק דמים בשבת ... טוב לתקן מה שנוכל... הרי בכך יעשה עוגמת נפש לנשמה יתירה שבאה ביום השבת. שראוי לחדש בכל שבת חידושי תורה לכבודה, כל אחד לפי דרגתו... הבינוני מדרש ומוסר, ואף עם הארץ ילמוד פירושי התורה. שהרי במוצאי שבת בחזירת הנשמה היתירה, הקב"ה שואל: 'מה פעלת בעולם.' והיא משיבה: 'דבר זה חידשתי'. ואותם המוכרים, גם נשמתן עולה במוצאי שבת בין כל הנשמות, והקב"ה שואל לכל הנשמות: 'מה חידשנו בעולם.' וכל אחת אומרת לפי ערכה. ונשמתו של אותו רשע אומרת: 'כך וכך שיבולת מכרתי, אוי לה לאותה בושה.

מתוך "שו"ת רבי אליהו גוטמכר" נשאלתי אם הש"ץ טעה בקריאת התורה או בתפילה, שהתחיל במקום שלא שייך, או שדילג, או השתתק, ויש לחשוש שנתבלבל ואינו יודע היכן אוחז, האם יש חיוב להעיר לו? ואם יש חיוב, על מי הוא מוטל: על הרב, מנהיג הקהילה, או שמא על כל יחיד ויחיד שהרגיש בטעות? ומעשה שהיה ביחיד שהעיר, ורגז עליו ראש הקהל וביישו ברבים על אשר הוא שהעיר את הש"ץ, מה דינו? תשובה: בכל האופנים האלה הורו הפוסקים שיש להעיר, ואין בזה חיוב יותר על הרב משאר המתפללים, כיון שאין זו ידיעה בהלכה כמו בהוראה ופסק. ואין לראש הקהל קדימה, דאינו תלוי בתקנת הקהילה. ודינים אלו מסורים לנו מהרבה מאות בשנים וידועים לכל. ולפעמים דברים אלו תלויים בתוך כדי דיבור ורגע מועט, ואם הרב יהיה שקוע בעיון תפילה או לימוד תורה ולא ירגיש, יצא ממשול שלעיתים יצטרך הש"ץ לחזור לראש התפילה. וכמה יתבזה בראש השנה ויום כיפור שיחזור את כל התפילה, לכן בכל טעות החיוב על כל יחיד ויחיד מן המתפללים להזכיר לש"ץ מיד את טעותו. וכל המקדים מקבל שכר מן השמים, שמראה שעומד לפני ה' יתברך. וגם להיפך, מי ששם לב לטעות ויודע שעליו להזכיר ואינו מזכיר, נענש, שאינו חס על כבוד הקב"ה חלילה. יש לי לומר, הייתי רב ואב"ד קרוב לעשרים שנה בק"ק פליישן וגם פה בגריידיץ קרוב לעשרים ואחד שנה. ופעמים רבות קרה שהיה צריך להעיר לשליח ציבור, והיו יחידים וגם אני עמהם שהעירו לו. וכן ראיתי בקהילות גדולות, ובכולן הגם שהיו שם רבנים גדולי תורה ומחברי ספרים, מעולם לא ניתנה קדימה לרב או למנהיג, אלא כל הקודם זכה, אמנם, פשוט שיש לו לגוער לבקש מהקב"ה בפרה על אשר עשה, ולפייס את המבוש ממנו ולהתנצל, ואז ינקה, כל מה שכתבתי הוא לא רק על פי דין הפוסקים, אלא גם על פי מנהג קהילות ישראל. (או"ח י"א)

מובא בדרושי הצ"ח (דרוש ד') "כבר הוכחתי כמה פעמים על שיחה בטיילה בבית הכנסת, ובפרט בעת חזרת הש"ץ... וכבר הזהרתי על זה ורואה אני שלא פעלתי כלום, לכן אוכיח עוד כמצוה 'הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים'... וגם באמצע חזרת הש"ץ הם מבלבלים את שכניהם שלא יוכלו לענות אמן. והייתי רגיל להשיג באמצע התפילה על כל הצדדים כי מחמת בושם ממני היו נמנעים, ועכשיו גם בוש לא יבושו וההרגל נעשה אצלם טבע... ואני מקיים בעצמי עוצם עיני מראות ברע, והם גורמים רעה לנפשם, אוי להם... וגבן יקבלו עליהם לעזוב חטא זה, ולפחות מברכות השחר עד אחר עלינו לא ישיחו כלל.

אמור אל הכהנים - ואשה גרושה מאישה לא יקחו. במושבה מגדיאל היה כהן שעמד לשאת גרושה. בערב יום חופתו ניגש הכהן לגבאי ודרש כי מחר

הוא צריך עליה, באומרו כי חתן צריך לעלות לתורה. ניגש הגבאי לרב המושבה, הגאון רבי פרץ אריאל, ושאל מה לעשות. יש לציין כי אותו אדם היה "גברא אלימא", הוא היה יכול להבעיר את מגדיאל, והיה צריך להתנהג עמו בחכמה... בפקחותו, הרב אריאל עשה מעשה, בשעת לילה מאוחרת כשתושבי מגדיאל נמו את שנתם יצא הרב עם בנו לבית הכנסת. הניח כסא על שולחן, טיפס והזיז את מחוגי השעון חצי שעה קדימה. המעשה ארע לפני חמישים שנה, זו היתה תקופה אחרת, ולא לכולם היו שעונים. למחרת המתפללים הגיעו לשיעור לפני התפילה. השיעור הפעם היה קצר... וכך החלו להתפלל חצי שעה קודם, בתפילת "שמונה עשרה" הרב סימן לחזן שלא ימתין לו. הכהן הגיע לאחר קריאת התורה...

אמור אל הכהנים בני אהרן (כא, א) מובא בפניני הפרשה בשם הרב צבי כהן הי"ו איתא בזוה"ק (אמור פח ע"ב) רבי יצחק אמר: אמור אל הכהנים - בלחישו, כמה דכל עובדיהון דכהני בלחישו, כך אמירה דלהון בלחישו (תרגום: אמור אל הכהנים בלחש, כמו שכל מעשיהם של הכהנים בלחש, כך אמירה שלהם בלחש). והנה תמצא "אמור אל הכהנים בני אהרן" ר"ת וס"ת בגימטריא "בלחש" לרמוז האמור.

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם (כא, א). רש"י: אמור... ואמרת... להזהיר גדולים על הקטנים רבי אלימלך מליזנסק הסביר את מאמר רש"י: אמר... ואמרת... להזהיר גדולים על הקטנים, להזהיר את האנשים הגדולים יחד עם הקטנים, וכך הוא מסביר את דבריו כשאדם מבקש להטיף מוסר לנער קטן, אל יעשה זאת בצורה גלויה וישירה, כדי שהנער הצעיר לא ייעלב ולא תיפול רוחו, אלא יזהיר גדולים יחד עם הקטנים, ובסופו של דבר יבין הנער ממילא שדברי המוסר מכוונים אליו. וזהו שדיבר הכתוב "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תישא עליו חטא" שיהיה בעיניך האדם שאתה מוכיח אותו, כחברך ואהובך, שאתה בא להוכיח אותו מאהבה וח"ו שלא לפגוע בו. וכן נראה להסביר את מאמר שלמה המלך במשלי "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך" אם יהיה בעיניך האדם המוכח כחכם, ותוכיח אותו לא מתוך התנשאות ח"ו אלא מתוך אהבה ורצון לעזור, ושמיתוך דבריך יבין את התוכחה, וע"ז זה לא ירגיש רגשי נחיתות, יקבל את דבריך, ואם לאו ישר ידחה דבריך על הסף, עוד לפני שפתחת פיך! וזה שאמר רבי אלעזר בן עזריה בגמרא בערכין "תמיהני אם יש בדור הזה אדם שיודע להוכיח"

אמור אל הכהנים וגו' ואמרת אליהם. ברש"י: אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים. פירש בעל ה"נועם אלימלך" ז"ע כך: "להזהיר גדולים על הקטנים", היינו להזהיר הגדולים, על עבירות קטנות שאדם דש בעקביו.

אמור אל הכהנים בני אהרן וגו'. מובא בדברי ישראל הכפול למ"ל י"ל, ידוע לפעמים צריך להיות ויגבה לבו בדרכי ה' כמחז"ל (תענית א), לעולם ימוד אדם עצמו כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שנ' בקרבך קדוש. וכאמרם ז"ל חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, שהוא חשוב בעולם כדי לפרוש מן עבירה עיי"ש בפירוש" סנהדרין (ל'). דש אמור אל הכהנים בני אהרן שידעו בעצמם שהם בני אהרן, כי הם לא ידעו חשיבות בעיני עצמן כדרך הצדיקים בבחי' ונחנו מה (שמות ט) שאינם יודעים מה הם ומי הם, לכך יאמר להם שהם מיוחסים, קדוש מרחם, לא להתנשאות עם היחוס בגבהות משפחתו, רק לענין לנפש לא יטמא, שלא יפגום נפשו בעבירה חלילה, כי אם הוא מיוחס צריך לשמור את עצמו שלא יתלכך, וכש"פ חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום (אבות נ כי בן מלך כשיודע בעצמו שהוא בן מלך, שומר את עצמו כראוי, משא"כ אם אינו יודע שהוא בן מלך, מזלזל עצמו בהתנהגות כבן כפר, וזה שפירש"י אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, פ"י מלת על משמעו לפעמים עם, כמו (ויקרא ג) על הכבד יסירנה שנטול מזה כבד עמה עיי"ש, ור"ל להזהיר להיות גדולים עם הקטנות, פ"י כדי לשמור את עצמו שלא יתלכך צריך לפעמים להזהיר בנפשו עוז ולהגביה לבבו לידע בעצמו שהוא מיוחס בן מלך עיי"ז יי" חס על עצמו, וישים עין פקוחה על כל מעלליו.

מובא בבארות המים ברש"י אמור ואמרת (כא, יא), להזהיר הגדולים על

הקטנים. אמר בזה הרה"ק, להזהיר הוא מלשון והמשכילים יזהירו וכו' (דניאל יב), כי הגדולים היינו הצדיקים יראו להאיר בעבודתם, בלבם של הקטנים היינו להפשוטי עם, שילמדו מהם ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

דברי ישראל מבאר להזהיר גדולים על הקטנים. כידוע כרום זלות לבני אדם זו תפלה שעומדת ברומה של עולם וב"א מזולזלין בה. (ברמת ו: ז"ש להזהיר גדולים על הקטנים, היינו עבודת התפלה שהוא גדול וקטן, גדול בשמים וקטן בעוה"ז, שבני אדם מזולזלין בה, ואיך זוכין לתפלה כראוי, לנפש לא יטמא כמו"ש (בראשית בי) לנפש חיה ותרגומו לרוח ממללא, ור"ל לנפש לא יטמא שלא יפגום דיבורי פיו כגון בלשה"ר ליצנו ורכילות וכיוצא בו, בכך באים לתפלה להיות פי יגיד תהלתך ולפני ה' ישפוך שיחו.

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' (כא, א). וברש"י אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים. ביאר כ"ק אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה זצוק"ל - מאיר עיני חכמים ויש להבין איך נרמז במילת ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. ונראה לומר, דהנה אומרים בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זצוק"ל שאמר שכשלומדים מאמר מזה"ק בספר קב הישר יותר מסוגל להתעוררות ממה שלומדים בספר הזוהר עצמו. ולהבין זה, דהנה יש השתלשלות הנשמות ולכן מי שבא נשמתו ממקום נמוך אינו יכול להבין דברים הבאים ממקום גבוה יותר משורש נשמתו, ועל כן אמר שמי שלומד זוהר בקב הישר מבין יותר ממי שלומד בספר הזוהר עצמו מפני שבעל קב הישר נתן שם גם כן כח קדושת שורש נשמתו, לכן נוכל להתפעל ולהתעורר יותר ממה שמתעוררים מספר הזוהר עצמו. וזה שנאמר כאן ואמרת אליהם שהכוונה על משה רבינו גם כן, שהוא גם כן צריך להזהיר הקטנים והנמוכים ממנו, אז אמר אל משה שלא די שתתן לפנייהם הפרשה כתובה והם ילמדו מן הכתב, כי הדברים דברי אלוקים וקשה להבינם ורק אתה בעצמך תלמד עמהם, ואז יקל להם להבין. וזהו להזהיר גדולים על הקטנים, שהגדולים ילמדו עם הקטנים ויתנו גם את כוחם ונשמתם בלמוד ועי"ז יקל לקטנים להבין.

ויאמר ד' אל משה, אמר אל הכהנים בני אהרן; ואמרת אליהם, (כא, א). רש"י: להזהיר את הגדולים על הקטנים מבחינה חינוכית חייב הרב/המורה/המלמד "להזהיר" להראות פנים שוחקות ללומדים והלאיר להם פנים ולחפש בכל אחד מהי הנקודה הטובה שלו ממנה יוכל לחבר את התלמיד ללמידה ולגרום לו להינות ולהפיק ממנה את מירב התועלת. כמו שנאמר בפרקי אבות: "אין הקפדן מלמד" שבגלל קפדנותו, התלמיד "מתבייש".

מובא בעבודת יהודה אמור ואמרת. ובאמת בכל מקום נאמר וידבר ד' אל משה לאמור' דהיינו דיבור ואמירה ב' פעמים, ואפשר דהנה התורה ניתנה בב' לוחות וכן יש תורה שבכתב ותורה שבע"פ דהיינו ג"כ ב' תורות וכדומה, וכ"ז בא להורות כי יש בהתורה גם פשוטות וגם פנימיות ולכן נאמר ב' פעמים אמר ואמרת וכו'.

מובא בדברי אליעזר אמור אל הכהנים וגו' לנפש לא יטמא וגו' ואי' במדרש הה"ד אמרות ד' אמרות טהורות, ואפ"ל עפימשאחז"ל נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, אבל כבר אמרו בספה"ק דעבודת השי"ת צריך להיות בשמחה ועדיף לנצחו לימוד התורה ולא הזכרת יום המיתה שזה מביא לידי עצבות ולכן אמר לנפש לא יטמא שלא יצטרך לבא לידי הזכרת יום המיתה אלא אמרות ד' טהורות שע"י לימוד התורה בשמחה ינצח את היצה"ר.

וידבר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). היה אומר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע - "אמור ואמרת" - שתי אמירות יש כאן, ולמה, אלא לימוד גדול יש כאן, "אמור אל הכהנים" - שיהיו ראויים להיות בני אהרן, אוהבי שלום ורודפי שלום, ללכת ולראות איך מקרבים עוד יהודי ועוד יהודי... אבל "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא" - עם כל הרדיפה אחרי השלום וההתקרבות, אל תמכנו את

נפשותיכם מרוב התחברות - לנפש לא יטמא, צריכים לדעת מתי כן - וכמה, ומתי לא. ומאידך גיסא, מסופר על הרה"ק הבית ישראל זי"ע שנפגש פעם עם אחד מגדולי התורה והלה הגיד לפניו פירוש בפסוק "אמור אל הכהנים" כתב רש"י "להזהיר גדולים על הקטנים", "לנפש לא יטמא בעמיו" - "בעמיו" לשון גחלים עוממות, כלומר, כשהגדולים מתעסקים עם הקטנים, הנפשות הנמוכות, הגחלים העוממות, יזהרו שלא יטמאו ויתקלקלו ח"ו כתוצאה מן המגע עמהם... התרעם הבית ישראל והגיב על אתר בחריפותו: אין זה נכון! המשמעות של "להזהיר גדולים על הקטנים" היא חיובית, שהגדולים חייבים לטפל בקטנים ולהשיג עליהם, ואילו את הסיפא יש להבין כהבטחה שהתורה הקדושה מבטיחה לגדולים שאף כי יבואו במגע עם הגחלים העוממות לא יאונה להם כל פגם ונזק רוחני ח"ו. זאת ולא אחרת - כוונת הכתוב "לנפש לא יטמא בעמיו"... הרה"ק בעל הנועם אלימלך מליזענסק זי"ע פירש: דיש כאן לימוד גדול איך צריכים להוכיח אדם! כי לפעמים כשצריכים להוכיח יחיד, אבל גם אין רוצים שהוא יבוש ויכלם, אז הדרך הוא, לדבר בכלליות לכולם, ואז, היחיד שנמצא ביניהם מבין את הדברים ושומעם, אך גם לא נכלם... וזה הוא הכוונה בפסוק: "אמור", כשהנך רוצה לדבר מוסר ותוכחה "אל הכהנים" - צריכים לדבר אל כולם בכלליות, אבל הכוונה צריכה להיות: "ואמרת אליהם" - למען תחול התוכחה על היחיד! וזה גם מה שאומר רש"י: "להזהיר גדולים על הקטנים" - שכך הוא הדרך כשהגדולים צריכים להזהיר את הקטנים.

אמור אל הכהנים בני אהרן. פי' אמור אל הכהנים שהם בני אהרן, ולכן יתלמדו ממידתו של אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום. **אגרא דכלה**

אמור וגו' ואמרת אליהם (כא, א). בספר 'חסד לאברהם' הרבה לדבר נגד המתפלספים בחקירות על האמונה, שאין מן הצורך לזה לאיש ישראל, כמו שהצורף לא צריך לידע מהיכן מוצא הכסף כי ענין זה לא יוסיף ולא יגרע לתוארו וענין התואר שלו 'צורף', כשיודע לעשות כלי יפה, וכשיגדל יופיו תוגדל שמו, כן הדבר באיש ישראל תוארו כשמתנהג בתורה ועבודה בלי נטות ימין ושמאל, ולא יגדל שמו בתואר 'ישראל' כשיחקור על אלוקות וכיוצא, רק יניח הדבר על האמונה וישתדל בתורה ועבודה יותר ויותר לזה יקרא איש הישראלי השלם וז"ש בכמה מקומות בתורה 'דבר אל בני' ואמרת אליהם דואמרת אליהם מיותר אך היא במקום שחשש שיבואו לחקירות אמר 'ואמרת אליהם', שהם בני ישראל הוא תואר המיוחד להם לא ילכו בזאת, וכאן, ג"כ תוגדל החקירה. למה עשה השי"ת ככה שהמת טמא ומטמא החיים, ומה פשע המת והנה המשכילים בחכמה ידעו תבונות, אך מי שהוא ריק מחכמה יבא לשיבוש הדעת לזה אמר בני אהרן' שתוארם בני אהרן כשיילכו בתום בשלום ובמישור.

אגרא דכלה

ויאמר ד' וגו' לנפש לא יטמא בעמיו וגו' (כא, א). נראה לפרש ע"פ מה ששמעתי ממנו"ר מוה"ר יוסלי הורוויטץ מטארניגראד, שאמר, 'בעמיו' מלשון כביה שעממהו' מלשון כביה, ולכן נ"ל לפרש, שאפילו ח"ו האדם חטא, יעשה תשובה, ולא יתייבש לומר שכבר טימא נפשו ח"ו כי אפילו מרד כל ימיו, ועשה תשובה באחרונה, מוחלין לו, ונקרא ידיד ה' וזה כוונת הפסוק 'לנפש לא יטמא בעמיו' גם שכמעט כתבה, אעפ"כ לא יטמא ויטייב ח"ו מן התשובה, כי הרושם קדושה נשאר, ויכול בקל לחזור לשרשו...

דברי חיים

וידבר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). אמור ואמרת - למה מוזכר פעמיים הלשון "אמירה", אלא להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י). הרה"ק בעל האמרי חיים מויוניץ זי"ע היה אומר: אין "להזהיר" אלא לשון "זוהר והארה", אמור לגדולים שיאצילו מן האור העצמי שלהם אל מי שקטן מהם... בעת אסיפה וכינוס בנושא "חינוך הילדים" שהיה בארה"ב לפני שנים, נשא הגאון רבי משה פיינשטיין זי"ע דברים, ובתוכם הסביר את הפסוק ואת דברי רש"י הנ"ל. בפתחו בשאלה: היכן מרומז בתורה שה"ואמרת" מוסב על הקטנים, הלא

הכהן אשר השיג את מדרגתו באמצעות עסק התורה, כדברי התנא באבות (א, יב): "הוי מתלמידי של אהרן... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", וגם הכהנים - על ידי שיעסקו בתורה תמיד, יזכו להכריע את יצרם.

אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). ידוע ומפורסם מה שאמרו "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך". והסבירו, שכאשר אדם אומר למישהו אתה לץ, הרי אין סיכוי שישמע הלאה את תוכחתו. אבל אם יאמר לו אתה חכם, ולא מתאים לך לעשות כך וכך, הרי על ידי זה יוכל לקבל את דבריו ולשנות את דרכו. כיוצא בזה, מסבירים לגבי "הוכח תוכיח את עמיתך", שלא תאמר אתה רשע ואינך בכלל "עמיתך". אלא אדרבה, לומר לו, הלא אתה תלמיד חכם וירא שמים ומיוחס, לא מתאים לך לעשות כך וכך. זהו הוכח תוכיח את עמיתך. ולפי זה מסביר בספר "טל השמים": אמור אל הכהנים בני אהרן קודם כל תאמר להם שהם כהנים, מיוחסים, בני אהרן, אוהבי שלום ורודפי שלום וכו' ורק אח"כ תאמר להם לנפש לא יטמא בעמיו.

אמור אל הכהנים בני אהרן (כא, א). אמר הרב לייבוש חריף קדושת הכהנים מקורה בזה שהם מזרעו של אהרן, אבל לא דיי בזכות אבות, יש צורך גם בייחוס עצמי. זהו שנאמר "אמור אל הכהנים בני אהרן" - אל להם להסתפק בעובדת היותם בני אהרן, אלא הם צריכים לעלות במדרגות הקדושה והטהרה בכוח עצמם.

מובא בדברי יואל איתא בזה"ק ר"י אמר אמור אל הכהנים בלחישו וכו'. ולכאורה וכי המצוות בגדר סוד, והלא התורה כולה הפקר כמדבר כל הרוצה ללמוד יבא וילמוד, ומדוע איפוא נאמרה מצוה זו בלחישו. ונראה בהקדם דברי ק"ז זה"ה בישמח משה שדקדק מדוע כתיב לנפש לא יטמא בעמיו ביו"ד בראש התיבה, שהוא לשון נסתר, יותר היה ראוי שיאמר לנפש לא תטמא בתי"ו בראש התיבה כמדבר לנוכח, שהרי כך הוא סדר הכתובים בכל מקום לכתוב ציווי ה' למשה באותו לשון אשר אמרם לישראל, וה"נ כיון שציווהו ה' אמור אל הכהנים וגו', הו"ל למינקט אותו הלשון שיצוה משרע"ה אזהרה זו לכהנים, וביאר כי על כן צוה ה' למשה שיזהיר את הכהנים ביו"ד, משום דמלבד האזהרה יש כאן גם ברכה וגזירה, שיהי ברכת צדיק וגזירתו מסייע לטוב, כמו שנאמר (איוב כ, ב) ותגזר אומר ויקם לך, והבן כי זה אמת וכו' והוא פירוש נפלא בס"ד, עכדה"ק ז"ל. ולכאורה לא נתפרש לנו מה הברכה הצפונה במצוה זו. ואפ"ל שהכוונה בזה על לעת"ל, וכהא דאיתא בתנחומא (סימן ג') לפי שבעוה"ז כהן מטמא למת מצוה אבל לעתיד אין אתם מטמאין כל עיקר למה שאין מיתה לעתיד וכו', וע"ד זה י"ל בביאור דברי היש"מ זה"ה, דרמז לנו הכתוב באמרו לנפש לא יטמא ביו"ד בתחלת התיבה שלעתיד לבא לא יטמאו יותר למתים, כי יבולע המות לנצח. ולפי זה נרמז במקרא זה גם ענין תחיית המתים, שיהיה בזמן הגאולה העתידה, וזה יהיה ביאור דברי הזה"ק אמור אל הכהנים בלחישו, כי לפי שמרומזים כאן ענינים שיהיו בזמן הקץ, שהוא מהדברים הנאמרים בלחישו, ואינם ניתנים לגלות בפרהסיא.

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש (של מת) לא יטמא בעמיו. חז"ל שואלים מהו אמור אל הכהנים ואמרת אליהם, למה כתוב ב' פעמים אמירה? אומר רש"י, אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים עכ"ל. דהיינו שהכהנים הגדולים יזהירו את הכהנים הקטנים שג"כ לא יהיו נטמאים למת. ולפי פשוטו נראה, שחז"ל למדו את זה מן הריבוי, שכתוב שוב לשון אמירה, וכמו שאמרו בסוטה ב"ו א' ואמרת ריבויא הוא. אבל בעצם אין באן משמעות מעצם מה שכתוב ואמרת אליהם שהכוונה להזהיר גדולים על הקטנים. או יתכן לפרש, שחז"ל למדו כן מעצם מה שכתוב ואמרת אליהם, שהכוונה להזהיר גדולים על הקטנים. וביאור הענין נראה בס"ד, שאדם שיש לו איזה שררה, הנה כאשר פונים אליו מצד שררתו הוא משיב תשובה אחת, אבל כשמדברים אתו מצד שהוא אדם, ומדברים אל לבו וחודרים לפנימיותו, הוא מסוגל להשיב תשובה אחרת. ודוגמא לדבר מצאנו במסכת ב"ב י"א א' במעשה של בנימין הצדיק, שהיה ממונה על קופה של צדקה. ופעם באה אשה לפניו בשני בצורת ואמרה לו

ציווי זה נאמר לכל ישראל? אלא ההסבר הוא: דיש הורים ומחנכים שמנסים לחנך את ילדיהם ותלמידיהם רק באמצעות הדיבור, ואומרים להם כל הזמן שצריך לשמור תורה ומצוות ולהתנהג ביראת שמים, וכהנה וכהנה... אך בכך לא ישיגו את המטרה! כי דבריהם ישיגו פרי הצלחה רק כאשר הילדים יראו במו עיניהם, שהתורה והמצוות חביבים מאד להוריהם, ורק אז ישפיעו הדיבורים עליהם, כי הדוגמא האישית היא החינוך הגדול ביותר!... נמצא, שצריכים ההורים שתי אמירות: "אמור" על גוף קיום המצוות, דהיינו עצם האמירה של אב לבניו מה מותר ומה אסור, ואיזה עונש עלול להגיע עלינו אם נעבור חלילה על רצון הבורא, אבל זה אינו מספיק, צריכים גם את האמירה השנייה "ואמרת" - להאהיב ולחבב עליהם את המצוות ולהראות להם דוגמה אישית עד כמה המצוות חשובות ומשמחות אותנו בעשייתן. וזהו הכוונה "אמור ואמרת" - עם שני אמירות אלו צריכים להזהיר את הגדולים, שרק בכך הם יזהירו את הקטנים... והמשיך לספר סיפור שקרה בזמנו הממחיש את העניין הנ"ל: שתי משפחות חרדיות מפורסמות היו בארה"ב באותה תקופה, שכל אחת מהן הפגינה באופן מרהיב ביותר את שמירת השבת שלה... ולמרות זאת, מפליא היה לראות שילדיה של משפחה אחת גדלו וצמחו לבנים העוסקים בתורה ובמצוות כראוי, ואילו המשפחה השנייה לא זכתה לכך. ומה היו הדברים? שני ראשי המשפחות עמדו בנסיון רב עוצמה של פרנסה. כי למצוא עבודה באמריקה של הימים ההם, היתה אחת המשימות הקשות ביותר, והנה השניים הצליחו למצוא מקום עבודה שהיה אמור להכניס כסף רב, אבל הנסיון התבטא בכך שמנהלי המפעלים דרשו מהם לעבוד בשבת!... כמוכן, ששניהם עמדו בנסיון וביטלו את החוזים שחתמו עם המפעלים מחללי השבת. אך ההבדל הקטן היה נעוץ ב"אמור ואמרת" הנ"ל. כי האבא הראשון, שזכה שילדיו גדלו לתפארת, הגיע לביתו לאחר שהגיש את מכתב הפיטורין שלו ו... החל לרקוד עם כל המשפחה, בהדגישו בפניהם עד כמה צריך להיות האדם מאושר כאשר הוא זוכה לקיים את רצון הבורא. ואילו האבא השני, למרות שגם הוא עמד בעצם הניסיון, אבל בשונו למעונו היה בפנים נכאות, והדגיש לבני הבית עד כמה "קשה להיות יהודי"... וההבדל הקטן, הצמיח אחריו את ההבדל הענק!... בין ילדיה של המשפחה הראשונה, לזו השנייה. הראשונים, ספגו מאביהם את מקור השמחה והעידוד לקיום מצוות גם כאשר עומדים בפני האדם נסיונות קשים, ואילו ילדיה של המשפחה השנייה, החליטו לפרוק עול, מחמת ששמעו מאביהם שקשה להיות יהודי.

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א) וברש"י, "אמר ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים". וקשה דלכאורה הו"ל שגדולים יזהירו את הקטנים, אבל "להזהיר גדולים" משמע שהאזהרה על הגדולים, ונראה מכאן מוסר השכל באופן החינוך שהגדולים יעשו בעצמם כל מה שמזהירים על הקטנים, שיהגו את ביתם על טהרת הקודש בכל פרט כדי שישפיעו על הקטנים. וכמו שמסופר על חסיד א' שנתן קוויטלעך להרבי מקאצק וביקש שם ברכה מהרבי כדי שבנו יתגדל לת"ח, וענה לו הקאצקער אם אתה חפץ בבן ת"ח, לך ולמד בעצמך שיעורים, כי אם אתה נותן קוויטלעך לרבי, גם בנך יתן קוויטלעך, ואם אתה תלמד גם בנך ילמד... עוד מסופר על גדול הדור א' שאמר שהוא הגיע לדרגה זאת ע"י כך שאצל אבותיו לא היו רבנים וכו' אלא היו עובדים לפרנסתם ותמיד היו אומרים "אני עובד כדי לפרנס את בני שיהיה ת"ח", והבע"ה היתה שכל בן היה טוען את זה ולא היה לומד, עד שקם אותו בן והחליט שהוא יהיה הבן הת"ח...

אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). בספר "ילקוט הגרשני" פרש את הפסוק בדרך רמז: "אמר אל הכהנים", שיזכרו תמיד שהם "בני אהרן", כלומר, חוב כבוד מוטל עליהם להדמות לאהרן הכהן ולילך בדרכיו. מדוע? אמרו חז"ל (ברכות ה"א): "לעולם יריגז אדם יצר טוב על יצר הרע. אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יקרא קריאת שמע; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יזכרו לו יום המיתה". אמנם, כל זה טוב אצל ישראל, אבל הכהנים אינם יכולים לשבר ולהכניע את יצרם על ידי התעסקות במתים, כי הלא "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". על כן, צריכים הם לדבוק בדרכיו של אהרן

רבי פרנסני, אמר לה העבודה (לשון שבועה) שאין בקופה של צדקה כלום. אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני, הרי אשה ושבעה בניה מתים ברעב, עמד ופרנסה משלו. וצריך להבין למה בתחילה לא פירנסה משלו, הרי מצד שמגיע לה, היה מגיע לה, והראיה שאמר לה שאין בקופה של צדקה כלום, משמע שאם היה כסף בקופה של צדקה היה נותן לה. ואם טען שאין בקופה של צדקה ולא נתן לה משלו, מה נתחדש כשאמרה לו שאם לא יפרנס אותה היא מתה ברעב עם ז' בניה, שרק אז נתן לה משלו. הרי אם היה לו משלו לתת, היה לו לשאול אותה מה מצבה, ואם ישמע שמדובר בפיקוח נפש יתן לה. ואם לא שאל, משמע שלא רצה ליתן לה. א"כ מה נתחדש לו אחרי שדיברה עמו. והתשובה לזה היא, שבפעם הראשונה פנתה אליו מצד שררתו שהוא ממונה על קופה של צדקה, ולכן השיב לה אין. אבל אח"כ פנתה אליו לא מצד גבאי צדקה, אלא מצד האדם שבו, בלא שום שררה, ואמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעת בניה מתים ברעב. עמד ופרנסה משלו.

כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מויז'ניצא ז"ל (נפטר בגרוסרדין, בשנת תרצ"ו) היה נוהג בכל ערב ללכת עם הגבאי שלו לטיל כחצי שעה. פעם אחת הגיע בדרך טיולו עד בית גביר אחד, מנהל בית הבנק המקומי, שהיה מן הנאורים והמשכילים, ולא היה מחסידי הרבי כלל. משהגיע לשם, דפק על דלת הבית, וכשהמשרת פתח את הדלת, נכנס לפנים, והגבאי אחריו. היה הדבר תמוה להגבאי, מה זה ועל מה זה נכנס פתאום לכאן, אבל לא היה לשאול דבר, וכשראה שהרבי נכנס, הלך בלי אומר גם הוא אחריו. כשראה בעל-הבית פתאום את הרבי בא לביתו, חרד לקראתו, וקבלו בהדרת הכבוד, כי היה איש אינטליגנטי ומנומס. הגישו לו כסא לשבת, והוא ישב איזה זמן בלי דבר דבר. לא הרהיב בעל-הבית לשאול את הרבי בעצמו "מה לידידי בביתך?" ופנה בלחישת אל הגבאי ושאלו לפשר הביקור הזה. השיבו הגבאי כי גם הוא בעצמו אינו יודע כלום. אחרי-כן קם הרבי מכיסאו, נפטר מבעל-הבית, והלך לו. ובעל-הבית הלך מפני הכבוד ללוות את הרבי, ולוהו עד ביתו. משהגיעו לשם והגביר התכוון לחזור הביתה, לא התאפק עוד, ופנה אל הרבי בשאלה: ימחל לי הרבי על שאלתי: הנה בביתי לא היה מן הנימוס לשאלו משום מה כבדני בביקורו, אבל עכשיו, כאן, אני רוצה לדעת את סבת הביקור. השיב לו הרבי: הלכתי לביתו לקיים מצווה, וברוך השם שקימתי את המצווה. תמה הגביר: איזו מצווה? רבותינו אמרו – השיב לו שוב הרבי – "כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע" (יבמות סה ע"ב). ובכן אם אני אשב לי בביתי, וכבודו בביתו, איזו מצווה תהיה אז כשלא אומר לו את ה"דבר שאינו נשמע"? צריכים ללכת לאותו האיש הבלתי שומע לביתו ושם לא לומר לו, אז תהיה המצווה כתיקונה. וכך עשיתי... – אבל – אמר לו הגביר – ימחל הרבי להגיד לי את הדבר, אולי אשמע? – לא – אמר לו הרבי – מבטחני כך שלא תשמע. וככל שהרבי סרב מלהגיד לו את הדבר, כן גברה הסקרנות של הגביר יותר ויותר לדעת את הסוד, והפציר הרבה בהרבי שיגלה לו את ה"דבר שאינו נשמע", עד שלבסוף נעתר לו הרבי, ואמר לו: – הנה אלמנה פלונית, והיא ענייה מרודה, חייבת לבית-הבנק של כבודו כסום כסף מסוים, על המשכנתא של ביתה. בימים הקרובים עומד הבית להימכר על-ידי הבנק במכירה פומבית, והיא, האלמנה, תוצא החוצה. חפצתי לבקש מכבודו, שימחל את החוב לאותה אלמנה, אבל לא אמרתי לו את בקשתי, משום אותה ה"מצווה שלא לומר". אבל – אמר לו הגביר בתימהון – היאך אפשר דבר שכזה? הלוא החוב איננו חוב פרטי שלי, אלא של הבנק, ואני אינני אלא המנהל של הבנק, אבל לא בעליו ואדוניו, והסכום הוא של כמה מאות רינייש, ואם כן... הלוא הוא הדבר – הפסיקו הרבי – אשר דברתי, שלא תאבה ולא תשמע. והרבי הפסיק את השיחה, ונכנס לביתו, והגביר אף הוא הלך לו לביתו. אבל הדברים נכנסו כחץ ללבו של הגביר, ולא נתנו לו מנוח, עד שלבסוף הכניס מכיסו את כל החוב של האלמנה לקופת הבנק, והאלמנה נשארה בביתה. ע"כ.

כן אנו מוצאים גם באן שציוותה התורה ב' אזהרות בענין.

(א) אמור אל הכהנים בני אהרן, זו פניה לכהנים מצד שררתם שהם כהנים ובני אהרן.

(ב) ויש כאן עוד אמירה, ואמרת אליהם, תאמר להם עצמם לפנימיותם בלא שום שררה, שבינו לעצמם שטומאה זה דבר גרוע ולא ירצו להטמא. שעי"ז

אף אם יגיעו למצב שיזלזלו בשררתם, אבל עכ"פ לא ירצו להטמא מצד עצמם.

ולכן דרשו חז"ל אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. כי האמירה הראשונה באה לדבר אל הכהנים מצד שררתם שהם בני אהרן, וזהו דבר חיצוני שלא בא מחמת עבודתם הפרטית, אלא מן שמיא קא זכו לה להיות כהנים, ומצד אמירה זו לא שייך לצוות להם שיזהירו גם לקטנים מהם, כי אין לזה שום השפעה. אבל אח"כ כתוב ואמרת אליהם, דהיינו שתדבר אליהם לפנימיותם, שהם מעצמם ירצו להתרחק מן הטומאה, וכשאתם זוכה להרגיש מעצמו את הרצון להתרחק מן הטומאה, אז שייך אצלו להזהיר גם לקטנים, כי רק אז זה משפיע, משום שאז תוכחתו מגיעה מפנימיותו. וזה יסוד גדול שבכל פעם שרוצה להוכיח או להעיר לאדם אחר על איזה ליקוי רוחני הטעון שיפור, אם מעיר לו בלא רגש פנימי, אין התוכחה משפיעה כ"כ. אבל אם מוכיח לו מתוך רגש פנימי וכאב על מצבו, ולא מצד שררתו, אז זה שכנגדו מרגיש את הדברים היוצאים מן הלב, ועי"ז נכנסים הדברים אל הלב.

והנה עפ"ז יש להקשות א"כ למה אמרה התורה בכלל אמור אל הכהנים בני אהרן, שהתורה תגיד רק את ענין ואמרת אליהם, ובזה כבר כלול הכל, כי עי"ז הדברים יחדרו לפנימיותם וגם יהיה להם כח להזהיר את הקטנים. אמנם התשובה לזה, שכל מה שנתבאר שכאשר הדברים חודרים לפנימיותו הוא משובח יותר שיש לו כח עי"ז להשפיע על אחרים, זהו רק כלפי נקודה זו שיכול להשפיע על אחרים [א.ה. או חיזוק לעצמו, אך חיזוק של התלהבות לזמן קצר, שלא יעמוד בעת נסיון קשה. שהרי זו פניה לרגש וללב!]. אבל כלפי החיזוק העצמי, הענין הוא להיפך. שאם נהיה קשה לו, הנה אם כל חיזוקו הוא רק מצד עצמו לפנימיותו, שייך מצב שישבר ויתאש ויאמר מי אני, ויפול. אבל מצד שררתו ויחוסו ומצד ערבו בעיני חבריו, לא יפול, כי אף שמצד עצמו נשבר, אבל חושב בדעתו, מה יאמרו חבריו עלי. ולכן בעל כרחו ממשיך לנהוג כראוי ופורש מן החטא. וענין זה מתבאר בגמ' סוטה ל"ו ב' שבזמן שתקף היצה"ר את יוסף הצדיק עם אשת פוטיפר, שלח השי"ת את דמות דיוקנו של אביו שנראתה ליוסף בחלון, לומר לו תוכחה. ואיזו תוכחה אמר לו, לא תוכחה על עצם החטא, אלא מצד שררתו וכח החברה. וכך אמר לו: 'עתידין שמך ותקרא רועה זונות?' איזה עצה מצא יעקב להוכיח את רצונך שימחה שמך ותקרא רועה זונות? רק עצה זו, שאתה עתיד להיות יוסף במצב כ"כ קשה של תקיפת היצר? רק עצה זו, שאתה עתיד להיות פחות מאחיק לנצח, וכולם יהיה נכתבים על אבני אפוד, ועליך יאמרו שאתה רועה זונות, וימחה שמך מן האפוד. הרי לנו שכח חברת האדם עם חבריו, הוא זה שמחזיק אותו שלא ליפול. ויש עוד עצה לזה, לזכור את יחוסו. וכן אמר אני כהן בן כהנים גדולים אנשא לשפחה זו. רואים שזה מה שתפס אותם, היחוס. וזהו גם מה שרמזה התורה אח"כ בהמשך הפסוקים: קדושים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם. ומה טעם, בגלל שררתם, כי את אישי ה' לחם אלהיהם הם מקריבים. ולכן והיו קודש.

וכדי לתת מושג עד כמה גדול כח החברה, שגם במצב שאדם מרגיש שכבר כלו כוחותיו לגמרי, עדין יש כח בחברה הטובה לשמור אותו. ראינו לנבון להביא כאן מעשה נורא שאירע בתקופת השואה. את המעשה הזה סיפר הרה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל, מנהל רוחני בישיבת חידושי הרי"ם בתל אביב. בוורשה התגוררו מספר רב של חסידים, ביניהם היו אברכים ברמות רוחניות שונות. בני עליה ועבדי השי"ת בפרישות מופלאה, מחד. ועד בעלי בתיב פשוטים ביותר, מאידך. וכל מה ששייך באמצע, כמובן. החבורות בפולין, היו מבוססות ומיוסרות באופן נעלה ביותר. כל חבורת אברכים היתה מתכנסת לכל הפחות פעם בכמה ימים, כחוק בל יעבור. החבורות כמובן היו מחולקות לפי איכות המשתתפים, היו חבורות שחבריהם נמנו על מיטב עובדי השי"ת עמלי תורה ויראה. והיו חבורות רבות שחבריהם היו אמנם אברכים חסידיים, אך לא נמנו דוקא על סולתה ושמנה של יהדות פולין המעטירה. שח ר' גד'ל זצ"ל. אני הייתי משתתף בחבורה, שחבריה היו מן העדידת שבעדידת שבין אברכי חסידי גור בפולין. כל מי שישב באותה חבורה, היה כזה, שיראתו קודמת לחכמתו, מלא זיו, ומפיק אור יקרות של עמל התורה, שופע נעימות קדושה וטהרה, והרבה יותר מעבר לכך. בתחילת שנות הת"ש, פשטו הנאצים ימח שמם על וורשה הפולנית,

ושמועות רעות ורבות הגיעו על גורל ידידים ויקירים הי"ד, שאיש אינו יודע עד עצם היום הזה מקום מנוחתם. ריח של דם, וחביות של דמע ודמעות, מילאו את רחובות הרובעים היהודים בוורשה. משפחות נרצחו, ידידים נפרדו, אבות ראו בהובלת יוצאי חלציהם למזבח הנאציזם, ואמהות נטבחו בעקידת השנאה הנצחית לעם הנצח. באותם ימים שחורים הגיעני שמועה, על אברך חסידי מורם מעם, מלא וגדוש בתורה ויראת שמים, זה שהיה האברך החשוב ביותר בחבורה שבה השתתפתי, שרעייתו בנוי ובנותיו נרצחו ונטבחו נגד עיניו על ידי קלגסים נאציים שפרצו לביתו באישון לילה ואפלה, בעוד הוא יושב במרכז הבית והוגה בתורה בשעות הקטנות של הלילה.

לא ידעתי את נפשי מרוב בכי, מספר ר' גדיל, כשדמעה מלוחה נפרדת מעינו ומתגלגלת לחלל פיו. מדובר בעובד ה' במדריגות בל יתוארו, ידידי בלב ובנפש, איך אוכל לראות את פניו מהיום והלאה, במה אנחמו. עברו עלי ימים קשים ביותר, עטופים בדם דמע ודמעות. מספר ימים לאחר מכן, בשעה שתיים לפנות בוקר, הנני יושן על יצועי, וקול אצבעות מנקשות על דלת ביתי מגיע לאוזני. כולי רעד ופחד, ניגשתי לדלת בצעדים חרישיים, מסתפק האם זו הגישה האחרונה שלי עלי אדמות לדלת ביתי, מי יודע מה זהות המקיש בשעה כה מאוחרת על דלתי. הנקישות מתגברות מרגע לרגע, הן הופכות לדפיקות מחרידות. הנני פותח ויהי מה. ובמרוצה נכנס לביתי, אותו ידיד שלפני מספר לילות נפרד מרעייתו ויוצאי חלציו הי"ד, במעשי טבח זוועתיים. הוא מתיישב על כסא פנוי, ומבקש, או יותר נכון פוקד עלי, גדיל שב. הנני יושב מולו, והוא פותח בנאום קצר, אך כואב מאוד. וכה אמר לי באותו ליל בלהות. גדיל, לא באתי להתייעץ עמך, לא באתי לשאול אותך מה לעשות, ודאי לא לשמוע ממך מוסר, גם לא לקבל הסכמה או לשמוע התנגדות, באתי רק למסור לך הודעה, מסירת מודעה בעלמא. רציתי ליידיע אותך, אומר אותו אברך רצון, כשקולו רועד וכולו בכי, רציתי ליידיע אותך, שאני גמרתי סופית עם הקב"ה (ח"ו). הוא מצביע על זקנו השחור ואמר לי, גדיל, האם הנך רואה את הזקן הזה, עוד מעט זה כבר גזור. הוא מושך את פאותיו ואומר לי, גדיל, אתה רואה את הפיאות, עוד מעט הם כבר לא שלי. וממשיך ואומר לי, מה שאני עשיתי למען הקב"ה לא עשו עבורו הרבה אברכים בפולין. שקדתי בתוה"ק כל הימים, ויתרתי על שעות שינה רבות בלילות לטובת גייעה בתורה הקדושה, ימים רבים לא בא אוכל אל פי. עיני קדושים, לבי קדוש, פי טהור, והרבה יותר מכך. וכל זאת עשיתי אך ורק כי זה רצון הבורא. וכאן מגביה אותו אברך את קולו, וזועק נגדי נואשות, ומה הוא החזיר לי תמורת זה. שמעתי את רעייתי זועקת נואשות ומתחננת לעזרתי, ולא יכולתי לסייע לה ברגעיה האחרונים עלי אדמות, האם זה מה שמגיע לי ממנו. שמעתי את ילדי צורחים מול סכין השחיטה, אבא אבא, ולא היה לאל ידי להושיעם. האם זה שכרי על כל עמלי. אשר על כן באתי להודיע לך, שאני עמו גמרתי, והחווה באצבעו כלפי מעלה. גמרתי לעולם. אם אין חשבון, אם אין צדק, אני עמו גמרתי(ח"ו). אמר, ולא יסף. ישבתי מולו, אומר רבי גדיל, חושב ומהרהר מה אענה לו. אם אמר לו שאסור לעשות כן ע"פ הלכה, הרי הוא בקי בד' חלקי שו"ע, ואיני יכול לחדש לו דבר. אם אומר לו שאין הדבר מקובל על פי חסידות, הרי הוא מכיר הדק היטב שטחים נרחבים בספרי חסידות. אם אומר לו שעליו לקבל את הדבר באמונה פשוטה, זה לא יועיל ולא ישנה כלום. בצר לי, נשאתי בלבי תפילה קצרה שיכניס הקב"ה על לשוני, כדת מה לענות בשעה הרת גורל זו. פתחתי את פי ואמרתי לו, אתה צודק, אתה מאוד צודק, אתה נתת להקב"ה את כל ישותך גופך נפשך ורוחך, ועדין לא זכית לראות את השכר המצפה לך, ואדרבא ראית הפוך. אבל המשכתי, אבל החבורה לא תבין ולא תקבל את זה, אמרתי ברעד ואל יספתי. הוא ישב מולי כמה רגעים, בלם את פיו, ויצא במרוצה. דרכינו נפרדו, שנים לא ראיתו, מידי פעם ניצבת דמותו האצילית נגד עיני, ומחשבות עקשניות מטרידות את מוחי, היכן הוא, מה עלה בגורלו, הוא חי או מת. חשבתי, אך לא קיבלתי תשובה עד לאותו יום. אותו יום ערב חג השבועות היה, הנני עולה מתל אביב לירושלים, לעשות את יום קבלת התורה בצל קדשו של כ"ק האדמו"ר מגור זצ"ל בעל הבית ישראל. מהתחנה המרכזית צעדתי לתומי במורד רחוב מלכי ישראל, מתכוון לפנות ימינה לרחוב יוסף בן מתתיהו כדי להגיע לבית המדרש של כ"ק האדמו"ר זצ"ל המתנוסס ברחוב יהוסף שוורץ (מקום משכן בית מדרשו של האמרי

אמת, עד לחנוכת בית המדרש דגור ברחוב רלב"ג). בפינת הרחובות מלכי ישראל – יוסף בן מתתיהו, עצרתי לכמה רגעים, מתבונן על בנין בית המדרש החדש דגור ההולך ומוקם. תוך כדי עמידה בצומת הרחובות הנ"ל, ניצב מולי אברך עטור זקן ופיאות שאיני מכירו, ומביט בי בחמת זעם ורעד, מתקרב, ומושיט את כפות ידיו לעבר פני, ומושך את זקני בחזקה. רעדתי מלזוז, לבי פעם בכל עוז, ולאחר כמה דקות של שתיקה הוא מתקרב אלי ואומר בקול רועד. גדיל, שמעתי את רעייתי זועקת ומתחננת לעזרתי, ולא יכולתי לסייע לה ברגעיה האחרונים עלי אדמות, אבל החבורה לא תבין זאת. גדיל, שמעתי את ילדי צורחים מול סכין השחיטה אבא אבא, ולא היה לאל ידי להושיעם, אבל החבורה לא תבין זאת. גדיל, אני פה היום ניצב לידך בגור שבירושלים, אך ורק בגלל שהחבורה לא תבין זאת. יותר לא אמר, ומיד נעלם, כנראה מבושה. עד כאן סיפורו של הרה"ח ר' גדיל אייזנר זצ"ל. וכדומה שאין צורך להוסיף על כך כלום. נמצא שיש מעלה בשררה חיצונית לשמירה מפילה, ויש מעלה בהתקדשות פנימית שיש לו כח להשפיע על אחרים. וצריך לאחוז בב' הדברים יחד, כדי להשתמש בכל זמן, במעלה השייכת לאותו זמן, כדי לקדש שם שמים. ולכן כתבה התורה את שני האמירות. (א) אמור אל הכהנים בני אהרן, כדי שיהיו שמורים מפילה, שידעו שהם ביחד עם קבוצה, והם כהנים מיוחדים בני אהרן.

(ב) ואמרת אליהם, לפנימיותם, כדי שיהיה להם כח גם להזהיר לקטנים. (ולהזהיר הוא גם מלשון והמשכילים יזהירו, שיוכלו להאיר לקטנים מהם). וזהו שכתב רש"י, אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, שאחרי שאמר לכהנים שהוא כח החברה, ובני אהרן שהוא יחוס, וזה שמירה חיצונית. רק אח"כ ואמרת אליהם, לפנימיות, כי רק אז יש כח להזהיר לאחרים, כי אם חסר פנימיות אין כח להזהיר. ואם חסר חיצונית לא יועיל האזהרה, משום שהוא יכול להשבר, ואז יראה שהוא עצמו לא מקיים מה שאמר, ויפוג כל כח השפעתו. אבל כשיש את ב' הכוחות הללו יחד, או יש כח להיות שמור בעצמו, וגם להזהיר גדולים על הקטנים.

אין שארו אלא אשתו (כא א-ב). סיפר הרב מפוניבז שבימי שבתו על כסא הרבנות נמנע מלערוך גיטין והצליח בזה. כאשר באו לפניו זוגות להתגרש, שכנע אותם והשיג שלום בית, חוץ מפעם אחת. הבעל נשכב על הרצפה זעק והתעקש כי לא יזוז מכאן עד שיהיה גט, משום שאינו מסוגל יותר לחיות עם אשתו. גם המראה החיצוני שלה... לא יועילו כל השכנועים ואין סיכוי שהוא ישלים עם המצב. בחוסר ברירה הרב סידר להם גט. חלפה חצי שנה והבעל בא להתלונן: 'הרב מה עשית לי? מדוע לא מנעת ממני בחכמתך להתגרש. שהרב מפוניבז' תמה, שאל אותו 'מה נשתנה, מה קרה ששינית את דעתך, ובכלל, הרי אמרת שאשתך מכוערת? האיש השיב: 'עתה ראיתי את אשתי לשעבר, הבחנתי כי טעיתי, היא אינה מכוערת כמו שחשבתי, וכואב לי מאד מדוע התעקשתי להתגרש...' ומה באמת הטעם שבזמנו היה לו כל כך גרוע? אחת הסיבות, שכאשר הם היו בריב תמידי היא הייתה שבורה וללא שמחת חיים ואכן פניה הוריקן מצער ועוגמת נפש, אבל כאשר נפרדו, חזרה לה שמחת חיים טבעית לב שמח יטיב פנים שמחה ונחת רוח משנים את המראה לטובה.

לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). מובא בפרשת מרדכי – נאדבורנא, על דרך צחות אמרתי בענין זה, כי הרבה אומרים שמוכרח ללמד הבנים חכמות חיצוניות, יען שאנו בדור הזה אשר מוכרח לעשות כן מכוח הדור ומכוח הגלות, ועל כן עושים זה לעיקר והתורה טפל גם מטמאים בזה הילדים. וזהו "לנפש לא יטמא" בתירוץ מסולף זה שהוא מוכרח להיות אדם "בעמיו" כי התירוצים הבל, והאמונה והבטחון אמת.

לנפש לא יטמא בעמיו, מהו הנפש של האדם המה האדם נקרא אדם כי יש לו כח הדיבור רוח ממללא, ולכן צריך להיזהר על נפשו ועל דיבורו לא לטמאותו, והנה סיפור נורא ונפלא שהתרחש ב'שבת האחרון' עם הסיפורים מאחורי הסיפור - שהתרחשו אתמול - (יום ד' אמור תשע"ח) העולם רועש וגועש מהסיפור הנורא שהתפרסם בשבוע זה, שטרם עבר שבוע שלם על הנס והגילוי הנורא שאירע בתוקף חשכת הגלות. הסיפור משלב בין "השגחה פרטית" לבין ענין "לא נהגו כבוד זה לזה". מתחיל לפני

חמשים שנה, ומסתיים בשבת קודש העבר, ו' אייר תשע"ח. אנו מעתיקים את הסיפור מלה במלה מפי המספר בעל המעשה בעצמו, שביקש לספר לנו כדי לפרסמו יותר ויותר.

חול המועד פסח תשע"ח: ר' דוד קלצקין שליט"א מחברא קדישא, רגליו עומדים בהר המנוחות בירושלים ת"ו, ומתעסק בקבורת המת. בסיום עבודתו הקדושה רואה על עפר בית הקברות פתק צבעוני, מרים אותה ורואה שזה פרסום מחברה העוסקת עם מצבות, שם אותה לתוך כיסו לעיין בה לאחר זמן. מיד שכחתי לגמרי מזה, עבר שבוע מאז, ביום רביעי תז"מ כ"ו ניסן התעסקתי שוב במצות הקבורה, היה אז גשם בירושלים עיה"ק, ונתהוה מזה בוץ (בלאט"ע) גדול בעפר בית הקברות, וכשהגעתי לביתי בקשו ממני להחליף בגדים, בטרם אני הולך להתפלל מעריב וספיה"ע. היום יום חמישי, כ"ז ניסן, הבוקר אור, לבשתי הבגדים המכובסים, והחזרתי החפצים והניירות שהיו מונחות בינתיים על השידה, עקב הכיבוס. ובין השאר אני פוגש באותו פתק צבעוני ששמתי בכיסי בחול המועד, ברגע כמימרא כבר רציתי לזרוקה לאשפה, אין לי זמן מיותר, אבל מן השמים סיבבו שאקח את הפתק לידי, כדי שיצא מזה הקידוש ה' הגדול כדלהלן, ואני לוקחה לעיין בה.

הפתק היה 'פרסומת' על חידוש ושיפוץ מצבות, אין לך בו אלא חידושו ואילך. ברקע מופיעים תמונות של שני מצבות, כאן לפני השיפוץ וכאן לאחר השיפוץ. מצבה אחת היא מטושטשים האותיות, אך מצבה אחת שלאחרי חידושה נראות האותיות, אמנם קטנות מאד אבל ברורות, התאמצתי לקרוא, וכך כתוב שם: "פ"נ האשה החשובה עטקא טייבה ע"ה בת הרב דוד (שחור) ז"ל". ומתחתיו מופיעות שורות של שבחים בר"ת 'טובה' שמה האמיתי היתה 'טייבא' והיא שם מצויה ברוסלאנד, משם היא באה, וכעין 'טויבא' אצלנו, ואצל הספרדים וכדו' קוראים 'טובה', וכיון שקראו לה כך כתבו ר"ת ע"ש זה. ואגב גם השם 'עטקא' מגיעה מרוסיה). שמתי לב שכתוב באות ה' בלשון הזה: "הונה ועמלה מסרה לעסוק בתורה". ומסתיימת במלים: "זכתה להיקבר בקבורה מה שלא זכו אחיותיה הצדקניות ח'ה וסאניע הי"ד". מכל אלה הבנתי שהיא אוד מוצלת מאש, שניצולה מהמלחמה הקשה, ואחיותיה נהרגו עקד"ה. עוד הבנתי שהיא לא זכתה להקים בית אחר המלחמה, כי לא נזכרה כלל שם בעלה, כנהוג.

אבל כמה השתוממתי לקרוא אח"כ יום פטירתה כ"ז ניסן תשל"א". היום הוא יום פטירתה, כפי שהבנתי לא השאירה אחריה זש"ק, ומן השמים סיבבו שאעשה בעד טובת נשמתה, אוי, כמה 'השגחה פרטית' מונחת במעשה זה, המרחם על כל נשמות בית ישראל הזמין מראש שדוקא אני ארגיש בפתק קטן זה, ושאיכנסו לתוך כיסי, כי בדרך כלל פתק כזה זורקים לאשפה, וגם בדרך הטבע אם הייתי קורא בפתק בו ביום הייתי זורקו לאשפה מיד אחרי קריאתו, והקב"ה סיבב שדוקא היום, כשבוע לאחר מכן, אעיין בו... נרגש ונסער מה'השגחה הפרטית' רצתי לשכונת בית ישראל, לביהמ"ד פינסק קארלין, בו אני מתפלל תפלת שחרית, ואמרת הקדישים שלאחר התפלה כולל ה'ברכו' לעילוי נשמתה. לאחר התפלה ניגשתי אל כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין שליט"א וסיפרתי לו על השגחה המיוחדת, וגם הוא נתרגש מאד, וביקש ללמוד מקבוצת אברכים כמה פרקי משניות לעילוי נשמתה, כמו"כ ביקשתי מאברכי הכוללים ללמוד במשך היום "לעילוי נשמת עטקא טייבא בת"ר דוד". כנראה בזכות ש"מסרה הונה ועמלה לעסוק בתורה", היא זוכה עכשיו שאברכים בני תורה ילמדו לעילוי נשמתה. כמו"כ הדלקנו נרות לעילוי נשמתה. ע"כ סיפור ההשגחה. מסרתי הסיפור בקו (ליין) משפחתי, אבל השמועה עשתה כנפים, ומאלה נפצה כל הארץ, וקיבלתי טלפונים מארה"ק ומחוצה לה, אלפי אנשים שהשתוממו לשמוע ההשגחה פרטית הנפלאה. וביניהם כאלו שעשו לטובת נשמתה, חסד של אמת.

באותו ערב, כ"ז ניסן, כשכולי מרוגש מההשגחה, הרמתי טלפון למחדש המצבות, ושאלתי אם הוא זוכר מתי הדפיס פרסומת זו - הקארטל"א"ך כרטיסי ביקור, וענה שהדפיסם לפני י"ב שנים, והתרגשתי יותר, י"ב שנים חיכתה הקארט"ל ליום המיוחל הזה, שאעשה לטובת נשמתה... שאלתי שוב אם הוא זוכר מי הזמין המצבה, שתמונתה מופיעה בפתק, וענה לי שהגאון המפורסם רבי בנימין רימר שליט"א ר"מ בישיבת טשעבין בירושלים עיה"ק, הוא הזמין את חידוש המצבה, והוסיף שביקש ממנו

רשות מלאה, כי בדרך כלל אנשים לא רוצים שיהיו נפוצים פרטי הנפטר על ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן, אבל היות שאין לה ילדים, הסכים לעשות חסד זה עם אומן המצבות לעילוי נשמתה, ואולי יצא מזה עוד טובה, כאשר אכן כך הוה. הרמתי טלפון להגאון רבי בנימין שליט"א, וסיפרתי לו כל הסיפור הנפלא, ושלמדתי משניות והדלקתי נרותי וכו', ואמר לי שגם הוא לומד משניות בכל שנה ביום פטירתה. ואישר לי שאכן הוא הזמין את חידוש המצבה, לאחר שהזנחה, ועלה לו סכום מכובד, ועשה זאת כיון שהוא קרוב משפחה, כי היא אחות זקינה, אמו היתה בתו של רבי אליהו שחור ז"ל מבתי ברוידא, אחיה של המנוחה עטקא טייבא שחור. וכאן סיפר לי קורות חייה: הוריה ר' דוד שחור וזוגתו וילדיהם חיו במינסק שברוסיה כל ימיהם, יום אחד הגיעו שני שוטרים רוסיים לביתם, ותבעו את אביה ר' דוד על עבירת 'העלמת מס', ורצו לאסור במאסר ולענותו בחקירות וכו', וכמוכן 'שלאסור' בן-אדם ברוסיה בימים ההם היה פירושו בצינוק, סיביר, ואיך פירושו זיל גמור... ואו אז אזהר אומץ הילדה עטקע טייבא, וענתה לשוטרים שהיא העלימה המסים, וכל האשמה מוטלת עליה בלבד... וגם חתמה על מסמך שלהם, והאבא עומד מן הצד ושותק. אמנם כיון שלא היה להם ענין לקחת בתולות לעבודות בסיביר, על כן השתמשו באמרם שיגיעו בהזדמנות אחרת.

ר' דוד ראה את הנס לנגד עיניו, אמנם מאז כבר חשש יותר להישאר בגבולות רוסיה, ארז חבילותיו ועלה עם בני משפחתו לארה"ק, בשנת תרצ"ד. ושתי אחיותיה כבר היו נשואות ונשארו ברוסיה, ומאוחר יותר נערגו עקד"ה במלחמה. האב, ר' דוד קנה גם כמה מקומות קבורה עבורו ועבור בני משפחתו בהר הזיתים. בערך עשר שנים מתרצ"ד-תש"ה חיתה עם הוריה, ואח"כ נשארה לבד. משפחת 'שחור' היתה משפחה חשובה וידועה בשכונת בתי ברוידא בירושלים, מוצאם מרוסיה, ואחר פט"ו הוריהם עקרו לתל-אביב, לבתולה זו עטקא טייבא היה לה קרוב משפחה בשם ר' זלמן שחור הגר בת"א, וכיון שמשפחת שחור היה להם חוש מיוחד לעסוק בתרופות, ע"כ סידר אותה לעבוד כרוקחת בבית-מרקחת (אפטייק, דראג-סטאר) בת"א, שם עבדה מעל עשרים שנה עד תשכ"ח בערך, כשכל כספיה מסרה עבור החזקת תורה, ואז עברה לגור ב'בית-אבות', עד לפטירתה ביום כ"ז ניסן תשל"א, בגיל 78. (הגאון ר' בנימין שליט"א היה משתדל לבקרה מדי שבוע, ובאותו יום מצאה גוססת, וזכתה לומר עמו וידוי וקבעומ"ש). וקבורה בסמוך להוריה בהר הזיתים. עד כאן הסיפור הנפלא, וסיפור חייה, שזכתה שיעשו לטובת נשמתה, בזכות שפעלה ומסרה כל כספה ללומדי תורה. אבל אם חשבתי שכאן נגמרה המעשה, נודע לי היום יום שני ח' אייר תשע"ח, שטרם התחיל המעשה, וכאן אנו עוברים לסיפור נורא ואיום שאירע השבוע ממש.

שמעו נא רבותי, הסיפור הנורא אשר אנכי נותן לפניכם היום. כאמור, הסיפור התגלגל יותר ויותר, וביום אחד, לרוב תדהמתי ופליאתי, קיבלתי טלפון, ומצד השני עומד אברך בשם 'אהרן' הגר כהיום בצפון הארץ, שמן השמים, בהשגחה נפלאה, התגלגל הסיפור והגיע גם לאזניו. וכאן פורץ האברך בבכי עז, ומספר סיפורו בדחילו ורחימו כשהוא כולו חרד ומזדעזע: לפני כחמשים שנה, הייתי בחור צעיר, גרתי בתל-אביב, והלכתי לקנות משחה מסוימת בבית מרקחת שע"י קופ"ח כללית בת"א. הגעתי לביתי והתחלתי למרוח, התברר לי שזה לא המשחה המיועדת לי, חזרתי מהר לבית מרקחת, וביקשתי להחליף המשחה, אמנם הרוקח ענה לי שאין אפשרות להחליף מאחר וכבר פתחתי המשחה, כלל גדול! במיוחד בתחום התרופות. אמנם מעשה ילדות היתה בי, טרם למדתי פרקי אמונה כראוי, לדעת שהכל כאשר לכל נגזר מלמעלה, וכאותם טפשים המאשימים תמיד את הנהג אוטובוס ואת ... במקום לקבל באהבה, ונכשלת בטומאת הכעס. הם מנגד הסבירו לי כי היו על השולחן שתי משחות והחלפתי עם מישהו, והאיש השני הבין הטעות מיד, בעוד הכלי סגור, והחלפנו לו, אבל אתה הגעת כבר אחרי הפתיחה... לא רציתי להודות בטעותי, והאשמתי אותם, והתחלתי לצעוק יותר, ואז הזעיקו את הגב' טובה שחור שהיתה ממונה על התרופות, והתחלתי לצעוק עליה בקולות, היא לא ענתה כלום, כשאין למי לדבר, לא מדברים... שמעה חרפתה ולא השיבה, ואז זרקתי המשחה בכח על השולחן, ונפלטה מפי המלים: "לילדים שלך תשתמשו עם המשחה הזאת". פניה האדימו, ואויל סומקא ואתי חיוורא, אבל לא ענתה כלום...

עברו כמה שנים, ממשיך ר' אהרן לספר, בשבת אחה"צ למדו אצלנו פרקי אבות, והיה לנו מגי"ש שהטיב ללמוד בטוט"ד עם מפרשים, באותה שבת למד פ"ב מ"ו הסיפור על הלל הזקן שראה גולגולת אחת צפה על פני המים ואמר "על דאטפת אטפון וכו'", וציטט דברי הרמב"ם שם: "זוה דבר הנראה לעין בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, שכל מי שיעשה רע ויחדש מיני החמס ופחיתות, שהוא עצמו יזקק מן הרעות ההם בעצמם... ודברי הכתוב בזה טובים מאד אמר, כי 'פועל אדם ישלם לו', ע"כ. והרחיב בלשון הפסוק סיים בו 'פועל אדם ישלם לו' ומה שפירש שם המלבי"ם באיוב (לד, יא), עיי"ש. ונתעוררתי שעתה הזמן לבקש מחילה מכל אלו שפגעתי בהם, לפני נישואי, אמנם מזה המעשה שכחתי לגמרי. הגיע יום חתונתי בשעט"מ. עברו כמה שנים אחרי חתונתי, ועדיין לא נושעתי בבנים. יום אחד בעברי בת"א ליד אותו בית מרקחת, עזר לי השי"ת בהשגחה פרטית שזכרתי באותו עון שפגעתי בפלוני, נכנסתי לבית המרקחת וביקשתי לפייס אותה, אך נענו לי בתמיהה שאין כאן אשה כזו, התברר שכבר שנים היא לא נמצאת כאן, היא עברה לגור בבית אבות שבעיר 'גדרה'. התעצלתי לנסוע עד לשם, אולם שמרתי הדבר בזכרוני, ואחרי שנים רבות עברתי שם, נכנסתי לחפש השם הזה. בימים ההם, טרם השתמשו המשרדים ב'קאמפיוטערס' כבזמנינו, והתחילו לחפש מתיק לתיק, אבל לא מצאו כלום, עד שפלוני מצא כתוב שכבר כמה שנים היא כבר נמצאת בעולם האמת. התחננתי להם שלפחות יגידו לי שם אביה, אני רוצה לעשות משהו לעילוי נשמתה, מסרו לי פרטי הח"ק, התקשרתי, ומסרו לי שם אביה, וכבר כמה שנים שאני לומד ומתפלל ביום היא"צ לעילוי נשמתה.

וכאן אנו מגיעים לעיקרו של הסיפור הנורא, כפי שממשיך ר' אהרן לספר בטלפון לר' דוד ק.: לפני כחמש עשרה שנה, קמתי ביום אחד בהיר בשפתים עקומות, עקימת שפתים הוי מעשה, כל הפנים שלי התעקם בצורה מבילה, באופן מכוער ביותר, נשתנו פני ככרו"ם, וכמוכן הדבר השפיע גם על הקול שלי, שאלתי בביתי על המראה שלי, והם נבהלו למראה עיניהם, חשבתי מקודם אולי זה השפעה של הצטננות וכדו', כי לא כאב לי בגוף כלל, אבל היו לי כאבים נפשיים עזים, לא הייתי מסוגל לצאת לביהכ"נ להתפלל מחמת רוב בושה, ועברתי שבעה מדורי גיהנם. הפרופ' שבחן אותי, הודיע לי שיכול להיות שניתוח יעזור, אבל הוא לא בטוח, אולי רק באופן חלקי, הוא לא לוקח אחריות... מכיון שכן, התייאשתי

מלעשות הניתוח. היו לי יסורי נפש גדולים, לבד הבזיונות שהיו מנת חלקי דבר יום ביומו, הייתי לפני כן מוסר שיעור משניות בביהכ"נ שלי בין מנחה למעריב, ומגיל הבר מצוה כבר הייתי 'בעל קורא' ובכל שבת קראתי הפרשה לפחות שני פעמים, וגם חזן בשבתות וי"ט, ומאותו יום המר והנמהר נפסק הכל. פניתי לאדם גדול אחד, וסחתי צערי לפניו, וענה לי שמקובל מהקדמונים, שאם נפגע באיזה אבר, רמז הוא מן השמים שצריך לתקן אותו אבר, וכמובא בברכות (דף ה) על פלוני שנתחמץ יינו עיי"ש. ואם נפגעתי בפי סימן הוא שצריך לתקן הפה, עניתי שאני נזהר מאד לא להכניס לפה כי אם דבר כשר בתכלית, וענה לי הרב, זהו מה שאתה מכניס לפה, ומה עם זה שאתה מוציא מהפה?...

ראש חודש אייר תשע"ח. בהשגחה נפלאה הגיע לאזני סיפור ההשגחה משמו של ר' דוד ק. והתרגשתי מאד, כי קרוב הדבר מאד בידי לעשותו, חשבתי שמקום קבורתה נמצאת בערי גוש דן, וכאן שמעתי שקבורתה כאן ב'הר הזיתים', והיא נמצאת כחמש שורות אחרי קברו של האדמו"ר ר"ש מלעלוב זצ"ל שנלב"ע ביום הקדוש תש"ע. נזכרתי בדברי השו"ע (סי' תר"ו): "אם מת אשר חטא לו, מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו, ואומר: חטאתי לאלקי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לו". מיד קמתי ועשיתי מעשה, ביום חמישי עליתי מביתי שבצפון הארץ לירושלים, שכרתי תשעה בחורים, חלצתי נעלי, התייצבתי בדמעות ואמר חטאתי לאלקי ישראל ולמרת עטקא טייבא בת ר' דוד זה שחטאתי לה". והבחורים ענו ג"פ: "מחול לך". מיד אח"כ בתפלת ערבית הרגשתי הקלה בדבר, התפלתי בדמעות סלח לנו, רפאנו וכו'. הרגשתי שעשיתי בסוף סוף רצון בוראי, לבקש מחילה כפי הנזכר בהלכה. בסעודת ליל שב"ק הודיתי להשי"ת על החסדים שעשה עמי, שהגעתי לרגע הנכון לבקש מחילה. ושמעו נא היטב: קמתי בבוקר בשבת קודש פרשת אחו"ק (באר"י) ו' אייר תשע"ח, כאחד האדם ממש, ושבה בשירי כמקודם. אין כאן עקימת פנים, אין כאן עקימת שפתים, אין

כאן קול מוזר, הכל כתיקונו כימים ימימה. לא האמנתי בעצמי, וניסיתי לדבר, ושאלתי בביתי, ולא האמינו למראה עיניהם. הלכתי לביהמ"ד, התכסיתי בטלית... בהגיע שעת קריאת התורה, בהשגחה נפלאה ע"י מסבב כל הסיבות נבצר מה'בעל-קורא' לעלות באותה שבת, היה צרוד בקולו, והמחליף ג"כ לא היה אז באותה שבת, ובלית ברירה הוציאו ה'שברי לוחות' מן הארון, הרי סוף סוף הייתי פעם בעבר 'בעל קורא', עליתי לבימה, והתחלתי לקרות בתורה כאחד האדם, אחרי 15 שנה שלא קראתי בתורה... כולם עמדו משתוממים, ואני בתוכם, וגדול היה הקידוש שם שמים. התחלתי לקרות אחרי מות בני אהרן... פרצתי בבכי, נזכרתי אגב בדברי הזוהר, המובא במ"ב (סי' תרכא) שכל מי שמצטער על מיתת בני אהרן או מוריד דמעות עליהם מוחלין לו עונותיו... אגב, זה הקריאה של 'יום הכיפורים', הרי עברתי עכשיו כעין יום הכיפורים. אנשים לא האמינו למראה עיניהם, שאלו אם עשיתי איזה טיפול רפואי... במוצש"ק עשיתי 'מלוה מלכה' גדולה ובו סיפרתי כל פרטי המעשה. וסיימתי הסיפור: לצערי לא זכיתי לזש"ק, אך לענין השני היה נס גלוי, ובכן, אל תחכו עד שיהיה מאוחר, אלא לכו והתפייסו זה עם זה. מסיים לנו ר' דוד: אני חושב שגם עכשיו עדיין לא נגמר הסיפור, עשרות ומאות אנשים התקשרו רק בימים אחרונים, וסיפרו על גבאי ביהכ"נ שיש שם מחלוקת ישנה בת עשרים שנה, ועתה התיישבו ושתו 'לחיים' ועשו שלום ביניהם, אחרות שנים כבר יש מריבה קשה ביניהם, 'שלום בית' קשה הגיעה עתה לסיומה, ועתה - לאור הסיפור - עשו שלום ביניהם, ובעז"ה עוד ישמעו עשרות שידוכים וזש"ק ועוד ישועות במשך הזמן, בזכות הסיפור, וא"כ הסיפור רק התחיל... רבי שמעון בן יוחאי אומר: גדולה אונאת דברים יותר מאונאת ממון" ב"מ נח). ו"נוח לו לאדם להפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים" (שם נט).

בראש השנה, היהודים מתפללים להיכתב בספר הפרנסה בין היתר לשפע מן השמים ולהיחתם ביום הכיפורים. משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואזלו כל כספו ומזונו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו מקום היו שני בתים דומים, טעה האיש ונכנס לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמזן העיירה. כשנכנס האורח אל הבית, נשאל על ידי בעל הבית לסיבת בואו, זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקיט את רעבוני, ענינו של בעל הבית נפערו בתמיהה לשמע משאלתו המוזרה של האיש, וכי בחינם אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגזרי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידי את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה את עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בזרועו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והגיע אכל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשנה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איזו עבודה אתה סח? התפלל בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייק בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חנים, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר. הנמשל כל מזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חנים, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל עוונותיו.

להזהיר גדולים על הקטנים. רש"י מביא את דברי הגמרא במסכת יבמות קיד, א: על המילים בפסוק (ויקרא כא-א): "אמור ואמרת" - להזהיר גדולים על הקטנים. פירוש הדבר, שהגדולים מצווים להזהיר את הקטנים, בכל הדינים שנאמרו כאן בפרשה.

שואל האזנים לתורה: גם בפרשת שרצים, נאמר להזהיר הגדולים על הקטנים, ושם לא נאמר 'אמור' ו'אמרת?! אומרת התורה (ויקרא יא, מג): "לא תאכלום" - להזהיר גדולים על הקטנים, לא כתוב 'אמור' ו'אמרת'. גם שהתורה אוסרת לאכול דם - (ויקרא יז, יב): "כל נפש מכם לא תאכל דם..." אומרים חז"ל - להזהיר גדולים על הקטנים, וגם שם לא מופיע 'אמור' ו'אמרת? מדוע דווקא כאן, במקום הזה, נאמר 'אמור' ו'אמרת?! מתרץ האזנים לתורה: שני ערוצים מהווים את הבסיס לחינוכו של האדם. הדבר הראשון הם ההורים שלו והמחנכים שלו. כשההורים של הילד לא נמצאים איתו במהלך היום, אז המחנכים שלו בכיתה, בבית הספר, במוסד - הם מחנכים אותו. המקום השני שמחנך את הילד, זו הסביבה שלו. יש לפעמים, שהסביבה תומכת - האבא מחנך בדרך מסוימת, והסביבה נותנת לו את היכולת לחנך בדרך שלו - כולם שומרי תורה ומצוות ב"ה, הוא יוצא מחוץ לבית בשבת, אז ברוך ה' הרחוב מושבת, כולם הולכים עם טליתות, כולם הולכים לבית הכנסת... כשהוא מדבר עם הילד שלו על שמירת השבת, הוא מדבר איתו על קדושת השבת, על רוממות השבת, אז הילד קולט על מה מדובר. הסביבה תומכת במה שהאבא אומר, וזה חלק מהחינוך. אומר האזנים לתורה - אבל מה לעשות שיש לפעמים, שהחינוך הסביבתי נוגד את החינוך של האבא? האבא יכול לחנך בחינוך אחד, והוא גר בסביבה שאינה שומרת תורה ומצוות, והאבא הוא הדייר היחיד ששומר תורה ומצוות בכל הבניין... אז האבא מדבר על קדושת השבת, והשכן מהקומה השלישית מדליק את הגיפ ונוסע לים עם סירה מאחורה. האבא יכול לשיר "יום זה מכובד מכל הימים", והשכן מהקומה השלישית מתכוון לימים של הים התיכון. כל אחד עם הימים שלו... אז כל אחד עם החינוך שלו - האבא מכניס על עניין השבת, על קדושת השבת... חוזרים מבית הכנסת, ומה הילד רואה?! שבמקום לשמור על קדושת השבת, רומסים אותה רח"ל... מה עושים במקרה כזה? אומר לנו האזנים לתורה - במקרה כזה, להזהיר הגדולים על הקטנים. היות ואתה רואה שמצננים את החינוך שאתה מעניק לו, את החינוך שהוא מקבל בבית הספר, התפקיד שלך כל הזמן, להזהיר הגדולים על הקטנים - לחמם את העניין מלמטה, כדי שלא יצטנן אצלו העניין של קדושת השבת. כשאתה נמצא בין גוים, מאוד קל לך לחנך את הילדים, אבל כשאתה נמצא בקרב אנשים שאינם שומרים תורה ומצוות, אתה יכול להגיד לילד - "בני, הוא עדין לא השיג את הטעם של השבת, בע"ה יבואו ימים, הוא ירגיש את זה, גם הוא ישמור שבת".

כאן, אתה עוד יכל להסביר את הפער, שיש בינך לבית הזולת. שואל האזנים לתורה: אבל מה קורה אצל כוהנים? כוהנים לומדים ביחד עם ישראלים, ביחד עם לויים, כולם לומדים באותה כיתה. וכאשר הילדים בישיבה קטנה, נוסעים לטיול למערת המכפלה ולקבר רחל, כולם נכנסים, אבל הכוהן לא יכול להיכנס, כי הוא כהן. הוא יכול לבוא בטרוניה: "למה אני שונה?! למה כולם נכנסים ואני לא?!" אתה צריך להסביר לילד שלך, שהוא נעלה יותר, הוא מרומם יותר מכולם! הם נכנסים, אבל אתה לא יכלו, כי אתה בן של כהן! המעלה שלך מרוממת יותר! על זה אומר האזנים לתורה - צריך להזהיר הגדולים על הקטנים...

"אמור אל הכהנים בני אהרון ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א). הגאון רבי שאול הכהן זצ"ל מג'רבא, זכה לשני שולחנות: תורה וגדולה במקום אחד, עשיר גדול היה וגומל חסדים. הוא היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה. מכיוון שעמד בניסיון העושר, ניסוהו מן השמים גם בניסיון העוני, ואמנם באחת השנים נהפך עליו הגלגל והוא איבד את כל רכושו ונהפך לאדם עני. בני ג'רבא זכרו את ידו הרחבה, והוקירו את גאונותו וגדלותו בתורה, והחליטו שעליהם לתמוך בו ברווחה כדי שיוכל לשבת במנוחה ללמוד תורה ולעבוד את ה'. בתוך הקהילה היו מספר אנשים קמצנים וחסרי לב, והם התסיסו סביבם אנשים וכל הקבוצה טענה כי אין הקהילה חייבת בפרנסת הרב יותר משאר העניים. שמעו את טענותיהם רבני טוניס והם החליטו לשכנעם לטובת רבי שאול, הם הזהירו את הכל

לנהוג כבוד ברבי שאול ולהכיר לו טובה על פעלו הרב לרווחת הקהילה אך המתסיסים לא נרגעו ולא שקטו והמשיכו בטענתם כי הרי הוא נתמך בדיוק כמו כל אחד עני שבקהילה ולא יותר מכך. באחד הימים ישב רבי שאול בראש אסיפת נכבדי הקהל שדנו בנושאים שונים לצרכי הקהילה והנה קם אחד מהמתנגדים לרב, אחד מראשי המתסיסים את הקהל נגדו והחל קבל עם ועדה להתסיס נגדו במילים בוטות ולהשמיצו ברבים. קם רבי שאול, שכהן היה, ואמר: "אבקש מכל הכהנים הנמצאים כאן, שיצאו יחד עמי". כל הנוכחים, תמהו לבקשתו, אך שמעו לדבריו, קמו הכהנים שנכחו במקום ויצאו מהחדר כשרבי שאול עמם, והנה כאשר יצא האחרון שבהם נשמעה חבטה עזה מכוון האדם שהשמיץ והוא נפל ארצה ומת! הבינו כל הנוכחים שהתקיים כאן מאמר חכמינו זיכרונם לברכה (ברכות י"ט) שהקדוש ברוך הוא תובע את עלבוננו של החכם. רבי שאול שידע כי גורלו של המשמיץ, המתסיס נגדו נחרץ, מנע את הכהנים שהיו נוכחים במקום מלהיטמא באהל מת. נזהרו הכל מיני אז בכבודו ונהנו מעצתו וברכתו. (613 סיפורים על תרי"ג)

"ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א) דינים רבים הכוללים זכויות וחובות כאחד נאמרו לכהנים ובהם הם מתייחדים משאר ישראל שלא נצטוו באותם הדינים. בדומה לזה מוטלות על הכהן הגדול חובות, ובצידין יש לו גם זכויות אשר לא נמצאו כמותן אצל כהן הדיוט. בענין זה מובא בספר "פניני רבנו הקהילות יעקב" (עמוד עו) ביאור נחמד על דברי הגמרא במסכת ביצה (טו, ע"ב) וזו לשון הגמרא: "תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה, אמר: הללו בעלי פטסין (חביות גדולות רש"י). כת שניה, אמר: הללו בעלי חביות. כת שלישית, אמר: הללו בעלי כדין. כת רביעית, אמר: הללו בעלי לגינין. כת חמישית, אמר: הללו בעלי כוסות. התחילו כת ששית לצאת, אמר: הללו בעלי מארה" (שהיה בית המדרש מתרוקן מאד וגנאי הדבר וקשה בעיניו רש"י). וצריך ביאור, הלא הכת הששית היו השקדנים היותר גדולים שישבו ושמעו את דרשתו של רבי אליעזר יותר מכל האחרים ודווקא עליהם אמר רבי אליעזר כאשר התחילו לצאת "הללו בעלי מארה" ואת בשעה שעל הראשונים שיצאו מיד לא התבטא בלשון כה חריפה? ואמר מרן הגר"י קניבסקי זצ"ל שיש ללמוד מכאן שכל מה שהתלמיד נמצא יותר זמן בישיבה וכל כמה שלמד יותר שנים יש עליו תביעה יותר גדולה כאשר הוא יוצא חס וחלילה מן הישיבה ונוטש את הלימוד חס ושלום. לפיכך אלה שיצאו מיד בהתחלה הינם בעל פטסין, בעלי חביות, בעלי כדין וכו' ומפרש רש"י: "כלומר בעלי נפש הן, דהיינו שנמשכים אחרי הנאות הגוף ואין יגיעין לשמוע תורה". דהיינו שעדיין לא נקלטו בתורה ולא טעמו את נופת צוף מתיקותה. שונים הם פני הדברים כאשר מדובר על מי שכבר שקוע בעולמה של תורה. כאשר הוא עוזב מקור מים חיים רחמנא ליצלן יש עליו טענה גדולה מאוד. יעזרנו ה' יתברך להיות דבוקים לעד בעץ החיים.

כלל הדבר אומר הגר"מ רובמן זצ"ל בספרו "זכרון מאיר" שכל אדם חייב לעבוד את הבורא על פי המדריגה שבה הוא עומד. יסוד זה מתבאר מתוך דברי הפתיחה של הרמח"ל לספר "מסילת ישרים" "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו" לא נאמר כאן מהי חובת האדם בכלל אלא מהי חובתו האישית בעולמו הוא! ואם זהו אכן יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה נמצא שאפילו מי שהוא תלמיד חכם וירא שמים כל זמן שלא בירר לעצמו מהי חובתו בעולמו הפרטי לפי מדרגתו הרי הוא דומה למי שבונה בית ללא יסוד ולנוטע אילן בלא שיהיו לו שורשים! על דרך זו ניתן לבאר מה שמספרת הגמרא על רבי שמעון בר יוחאי ובנו לאחר שיצאו מהמערה אחרי ששהו בה שנים עשרה שנים, חזו אינשי דקא כרבי זרעי ראו בני אדם חורשים וזורעים. אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה?? כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם! הדור אזול יתבו תריסר ירחי שתא, חזרו וישבו שנים עשר חודשים אמרי משפט רשעים בגיהנום י"ב חודש. יצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם! נפקו. כל היכא דהווה מחי רבי אלעזר, הוו מסי רבי שמעון. יצאו, כל מקום שהיה רבי אלעזר מכה היה רבי שמעון מרפא אמר לו: 'בני די לו לעולם אני ואתה וכו' (שבת לג, ע"ב). נראה לומר שכאשר יצאו בפעם

הראשונה מדדו את העולם על פי קנה מידה שלהם, לפיכך תבעו מהעולם מדוע הם עוסקים בחיי שעה, ונענשו לחזור למערה למשך י"ב חודש כמשפט רשעים בגיהנום, כדי שלא יחריבו את העולם. כאשר יצאו בפעם השניה התעלו עוד יותר עד שכל מקום שהזוק על ידי רבי אלעזר נרפא על ידי רבי שמעון, ואמר: די לו לעולם אני ואתה, כי מכלל בני העולם אין תובעים עד כדי שיחוייבו להסתלק לגמרי מעיסוקם ב"חיי שעה" אלא לגבם נאמר עולם כמנהגו נוהג ויש להם לנטוע ולזרוע. רבי שמעון בר יוחאי ובנו לפי מדרגתו חייבים אמנם לעסוק אך ורק ב"חיי עולם", אך לשאר בני אדם די אם יעסקו ב"חיי עולם" ויחד עם זה גם ב"חיי שעה" בבחינת "טוב תורה עם דרך ארץ" יחד עם זאת יש להקפיד תמיד שהתורה תהא עיקר והדרך ארץ תהיה טפלה ולא להיפך חס ושלום. ולכן על האדם להוסיף מעשים טובים בכל יום ולהיות תמיד במצב של עליה שכן "חובתו בעולמו" של היום גדולה יותר מזו של אתמול לפי שעל ידי העבודה של אתמול הגיע היום למדרגה גבוהה יותר וממילא הוא נתבע ליותר!

[המעשה בתלמידי מיר יוצאי שנחאי שלאחר שנים שעלו ארצה כמה נפטרו בצעירותם, ורבי יחזקאל לוינשטיין שהיה המשגיח במיר אמר באחת האזכרות שעל יוצאי מיר ישנה תביעה גדולה יותר מכל אדם, שהם ראו ניסי הצלה גלויים!]

דוגמא נוספת – בת כהן: דין שריפה שנאמר בבת כהן שזינתה הינו חמור בשתי דרגות מאשר דין של שאר בנות ישראל: בת ישראל שזינתה דינה בחנק שהיא המיתה הקלה מתוך ארבעת מיתות בית דין. לעומת זאת בת כהן שזינתה דינה הוא שריפה, שהיא השניה בחומרתה אחרי סקילה. הדבר אומר דרשני, שכן מצינו שחס הכתוב על חייבי מיתות לברור להם מיתה יפה ובדברים רבים הקילו בדיני מיתת בית דין משום "ושפטו וגו' והצילו" מדוע אם כן מצאה התורה לנכון להחמיר כל כך בדין בת כהן? התשובה לשאלה אומר הגרש"ז מקלם מובא ב"אור רש"י" מבוארת למעשה בפסוק עצמו: "את אביה היא מחללת באש תשרף". חילול האב הנזכר בפסוק לא בא לציין את חומרת התוצאות של מעשה הבת בלבד אלא גם ואולי בעיקר מדוע בת כהן לכשעצמה נתבעת יותר מבת ישראל, ויבוארו הדברים להלן: הגמרא אומרת "כהנים זריזים הם" (שבת כ, ע"א) ומפרש רש"י "שכולם היו בני תורה וחרדים ונזכרים ולא אתו לחתווי משתחשך". על סמך דברים אלו ניתן להניח שהחינוך שניתן בבית הכהנים היה חינוך מעולה. הנחה זו מתחזקת בעובדא שאכילת קדשים ותרומה בטהרה צריכה זהירות רבה על כל צעד ושעל, וכן העניינים הקשורים בעבודת הקדשים. מעתה יובן מדוע הוחמר דינה בכפליים הסיבה הראשונה היא משום שמי שמקבל חינוך נעלה יותר תובעים ממנו יותר. על כן, זו שנתחנכה בבית שבו "כולם היו בני תורה וחרדים ונזכרים" כלשון רש"י בדין שתקבל עונש חמור יותר. בנוסף לכך "את אביה היא מחללת" כפשוטו, מוציאה לעז על חינוך בית אביה. כנגד כל אחת מן הסיבות האלה העלו את חומרת העונש בדרגה לכן דינה בשריפה בעוד בת ישראל שזינתה דינה בחנק.

בנאמר 'תלמיד חכם' בספר ה"ל ישנה הטעמה נוספת בכפל חומר המעשה של בת כהן שזינתה, והיא היותה כפויית טובה. כידוע עונשו של כפוי טובה גדול מאוד כנאמר חז"ל "כל הכופר בטובתו של חברו כאילו כופר בטובתו של מקום" (פסיקתא רבתי יג) וזו, מלבד שהיא כפויית טובה בכך שאינה מכבדת את אביה שנתן לה חינוך מעולה היא גם מחללת אותו על כן היא לוקה בכפליים. מכאן יש ללמוד עד כמה חמור עונו של המחלל כבוד הבית שנתחנך בו. ומאחר שמידה טובה מרובה ממידת פורענות פי חמש מאות נקל לשער מה גדול המכבד מקום שנתחנך בו, וכל שכן המגדיל והמפאר כבוד החינוך לתורה ולמוסר שיתקדש שם שמים על ידו, כמבואר בגמרא: "מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה וכו' עליו הכתוב אומר: (ישעיה מט, ג) "ישראל אשר בך אתפאר" (יומא פו, ע"א). "היש קץ לשכר הזה אשר מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא יתפאר בו? ובזמן השפל הנוכחי בקל יכול האדם לקחת חלק נכון בזה" מסיים ה"סבא" (מאמר ט).

להיות מרום זו אחריות! פרשת אמור, היא פרשה שיש בה ריבוי מצוות באופן מיוחד. יש בפרשה הזו 63 מצוות המחולקות באופן הבא: 24 מצוות 'עשה', ו - 39 מצוות 'לא תעשה'. עיקרם של המצוות הנמצאות כאן

בפרשה, עוסקות בענייני הכוהנים – מצוות שנוהגות לכוהנים, נוהגות לקרבנות. בתחילת הפרשה, מצווה התורה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֶל־הֵם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמְאוּ בְעַמְיֹוֹ"

שואל האור החיים הקדוש: למה נאמר 'אמור' ולא 'דבר'? שאלה נוספת שהוא שואל – כתוב אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן, למה לא נאמר 'אמור אל בני אהרן הכוהנים'? אף פעם התורה לא כותבת אמור אל הכוהנים בני אהרון. תמיד אמור אל בני אהרון הכוהנים? אלה שתי השאלות שאפשר למצוא באור החיים הקדוש, והאור החיים הקדוש שואל – למה הקדים את התואר למתואר, דהיינו קודם השם "בני אהרון" ורק אחרי זה את הכוהנים. ואילו כאן כתוב קודם את הכוהנים ורק אחרי זה בני אהרון.

מביא האור החיים הקדוש, את דברי המדרש, הוא מביא אותו בקיצור, המדרש מופיע בהרחבה בתנחומא אות א':

אומר המדרש – משל למה הדבר דומה: לטבח שהיה נכנס ויוצא לפני המלך. אמר המלך, גוזר אני עליך שלא תראה את המת כל ימיי, מפני שאתה נכנס ויוצא ורואה פני, שלא תטמא את פלטרין שלי. כך גזר הקדוש ברוך הוא על הכהנים הנכנסים לבית המקדש, שלא יטמאו למת. לפיכך הוא אומר, לנפש לא יטמא בעמיו.

מבאר 'אור החיים': דע לך, שהקב"ה אמר למשה רבינו 'אמור' מלשון 'התרוממות' – תרומם אותם, תרים את המשמעות של הכוהנים, תסביר להם את התפקיד שלהם.

היות והם רואי פני המלך, הם האנשים שיוצאים ונכנסים בבית המלך, לכן אני דורש מהם דרישות מיוחדות. האור החיים משייך את המילה 'אמור', שפירושה הדבר – לרומם את האדם, להביא אותו לפסגות אחרות. אם אתה מרומם את האדם, אתה יכול להסביר לו כך: "בגלל התפקיד שלך, בגלל שאתה מרומם, אני יכול לדרוש ממך דרישות מיוחדות"... לא מכל בן אדם אפשר לדרוש את אותם דרישות. אדם שהגיע לרוממות מסוימת, אז אפשר לדרוש ממנו דרישות מיוחדות. לומדים מכאן רבותינו דבר חשוב ב-"חסי מורה-תלמיד" – לפני שאתה מנחית על האדם רשימה של איסורים וחומרות, דבר ראשון, תסביר לו את המעלה שלו. להבדיל אלף אלפי הבדלות – אדם שנושא משרה ממשלתית, אומרים לו – אתה לא יכול ללכת איפה שאתה רוצה. אתה מייצג את המדינה, ולכן לא בכל מקום אתה יכול להסתובב. אם אתה מסתובב במקומות מסוימים, זה מבייש את המדינה... לכן אומר הקב"ה למשה רבינו אמור אל הכוהנים – תרומם אותם. אתם משרתני של הקב"ה, ואם כך, המעמד שלכם הוא מעמד אחר, התפקיד שלכם הוא תפקיד אחר... ולכן, היות והתפקיד שלכם מרומם יותר, אז אני יכול לדרוש ממכם יותר דרישות. רבותינו מלמדים אותנו שזה סדר ההנהגה של הקב"ה. הבעל שם-טוב, מביא את אותו העיקרון בדרשה על הפסוק במשלי ג, יא': "מוסר ה' בני אל תמאס" – אומר הקב"ה ליהודי – אתה הבן שלי, אז אל תמאס, כלומר אל תעשה דברים שיביישו אותי ואתך. אם אתה הבן שלי, אז אל תבזה את התפקיד! הרב רוזנבלום הביא ביאור מאוד יפה על פרקי אבות: ידוע לכולם המשנה, שכל מי ששומע אותה, מתחיל לקבל חלחלה - עֲקֵבֶיךָ בְּמַהֲלָלֶיךָ אֹמֵר, הַסֵּת־כֶּל בְּשֵׁךְ לֶשׁ, דְּבָרִים וְאֵין אֲתֶיךָ בְּאֵי לִידֵי עֲבָרָה. דֵּעַ, מֵאֵין בְּאֵת, וְלֵאֵין אֲתֶיךָ הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֲתֶיךָ עֵתִיד לִתֵּן דִּין וְחֵשׁ בְּיָדֶיךָ מֵאֵין בְּאֵת, מִטְּפֵה סְרוּתָהּ, וְלֵאֵין אֲתֶיךָ הוֹלֵךְ, לְמִקוֹם עֲפָר רִמָּה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אֲתֶיךָ עֵתִיד לִתֵּן דִּין וְחֵשׁ בְּיָדֶיךָ לְפָנֶיךָ מִלְכֵי הַמַּלְכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא... זוהי משנה הנאמרת בהלוויה של נפטר היא מביאה פחד ומורא מחד, אך המשנה הזאת מרוממת את האדם לפסגות, היא אומרת לו: אם אתה היית יודע אם מי אתה עתיד להיפגש, לא היית מתנהג, באופן שאתה מתנהג כאן". פירוש הדבר - עֲקֵבֶיךָ בְּמַהֲלָלֶיךָ בֵּא לְלֵאֵל בֵּא לְרֹמֵם אֶת הָאָדָם - תִּרְאֶה מֵאִיפֶה בֵּאת וְלֵאִיזָה פִּסְגָה אֶתְּ עֵתִיד לְהִגִּיעַ. זֶה בֵּא לְהִגִּיד לְאָדָם - אֵל תַּעֲשֶׂה שְׁטוּיֹת! אֲדַרְבֵּהּ, בְּגַלְלֵת הַתְּפִקִיד הַמְרוּמֵם שִׁישׁ לָךְ, לִכֵּן דוֹרְשִׁים מִמֶּךָ אֶת הַדְּרִישה הַזֹּאת, אֶתְּ עוֹמֵד לְהִיפְגֵשׁ עִם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים. אוֹתוֹ דַּבֵּר בְּפִרְשֵׁינוּ: "אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים" - תסביר להם, התפקיד שלכם שאתם רואים את פני המלך,

אתם נכנסים ויוצאים אצל המלך. אדם שיוצא ונכנס אצל המלך, התפקיד שלו הוא תפקיד אחר, ממילא תבין, שמה שאני הולך לתת לך ציונים שונים וגזרות שונות, זה לרום המעלה שלך, תבין את המעלה שיש לך, לכן אני אגזור עליך את כל הציונים שהתורה מצוה אותך בהמשך... כמה זהירות נדרשת בהנהגותינו כמרוממים מעם - בני מלכים וכעתודאים לראות את זיו השכינה לעתיד לבוא...

מובא ביסוד העבודה לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). יש לומר 'בעמיו' בשביל עמיו, שלא יטמא הנפש מפני שמתיירא ומתבייש מעם הארץ והמלעיגים עליו, שע"י זה מטמא את נפשו.

מובא בדגל מחנה אפרים לנפש לא יטמא בעמיו. אחז"ל צדיק נתפס בעון הדור, פי' הדצדיק נכשל לפעמים באותו עון שהוא שכיח בדור והמון העם נכשלים בו ולכן אמר לנפש לא יטמא בעמיו שיזהר לא לטמא את נפשו בדבר שהעם רגילים להכשל בו.

מובא בדברי ישראל לנפש לא יטמא בעמיו. לנפש לא יטמא - יש למשל כשעומד ומתפלל בלב ונפש, ונפל במחשבתו פניה בשביל להתראות לבני אדם, בזה מקלקל את עבודתו כמובן. ויש שנדמה לו שיש לו מסירות נפש. ובאמת הוא כדי שיתראה מסירות נפשו - "בעמיו". זה שאמר "לנפש לא יטמא בעמיו". שהמסירות נפש יהיה טהור ונקי לא לשם איזה פניה ונגיעה.

לאמו ולאביו. כתב האבן עזרא שאמו כתובה לפני אביו כי בדרך כלל חיי האשה הם קצרים מחיי האיש ויוצא לכהן להיטמא לאמו קודם. ונקשים ע"ז והרי אצל כהן גדול כתוב לאביו ולאמו לא יטמא וחזינן דהאב קודם לאם? וי"ל שהרי הכהן גדול נמשח תחת אביו ואם אמו מתה לפני אביו ע"כ שעדיין אינו כהן גדול ומוכרח שאצל כה"ג האב מת קודם משא"כ ככהן הדיוט שיכול להיות כהן בחיי אביו שם הוקדמה האזהרה על מיתת האם לאזהרה על מיתת האב וכן מדויק בגמ' (מכות יא.) "אמותיהן של כה"ג היו מביאים מאכל ומשתה לגולין בערי מקלט כי אם הוא כהן גדול ע"כ שאביו כבר נפטר ל"ע.

ר' יעקב גזונטהייט זצ"ל

בקובץ "הבאר" כפלו תרצ"ז ד כ"א בשם הרה"ח ר' ישראל גארעציינסקי ז"ל לאמו ולאביו לא יטמא (כא, ב). 'פרשת אמור שנת תרנ"ד כשבא המלמד הר' לייבוש בשב"ק עם בני הילד משה"י שיחי' לקרוא מקרא לפני, התנצל המלמד כי בני הנ"ל הקשה לו קושיא דלית דיפרקניה, וציוה לבני לשאול אותי וזה קושייתו. למה בפסוק ב' כתיב לאמו ולאביו כו' לא יטמא, כתיב לאמו קודם, ובפסוק י"א כתיב לאביו קודם. והנה אחרי העיון קצת השבתי לו בהקדם ביאור הדברים למה באמת התירה לכהן שקדוש הוא לאלקיו שיטמא. אמר לי הטעם הוא מפני שחסה על נפש עגומה שמתאננת על נפשות האהובות לו וקשורות אליו על שארו הקרוב אליו. ובהקדם טעם חז"ל למה בכיבוד נאמר אביו תחילה, ובמורא הקדים אמו תחילה, מפני שדרך בני אדם לכבד את אמו יותר מאביו. כי נפש אדם קשור בעבותות אהבה לאמו יותר מאביו. ולכן לאמו יאהב ונפשו עגומה עליו יותר במיתתה מלאביו. אך לאביו יאהב יותר מלבנו, ולבנו יותר מלבתי, ולבתי יותר מלאחיו, ולאחיו יותר מלאחותו. לכן עפ"ד זה עולה יפה ביאור הכתובים בהכהן הדיוט, שהתורה התירה לו לטמא, כ"א לשארו הקרוב אליו. ונפשו עגומה עליו ביותר חסה התורה על נפשו, והתירה לו להיטמא, ועל כן צריך לחשוב קודם החמור אצלו והאהוב אצלו ביותר, החמור חמור קודם, והקל קל אחריו, כלומר לאמו שיאהב בכל נפשו בודאי יטמא אבל אפילו לאביו ואף לבנו, ואף לבתי, ואף לאחיו, ואפילו לאחותו... וממילא בהכהן הגדול שציותה התורה שלא יטמא, צריך לחשוב בהיפך הקל קל אצלו תחילה, והחמור אחריו, כלומר לאביו לא יטמא, ואפילו גם כן לא יטמא'.

ביאר הרה"ק מאוסטראווצא ז"ע עו"ל בדרך פשוט ומוזן, ד"לאמו ולאביו" משמע שמתה האם כשעדיין היי האב מחיים, וכנגד זה "לאביו ולאמו" משמעו להיפוך, שתחילה מת האב, ולאחר מכן מתה האם, ובשניהם יש

בהתורה משום רבותא, דלכהן הדיוט התירה התורה לטמא אפילו אם האב עדיין הוא בחיים ויכול הוא גם כן לטפל בהמת, וכנגד להכהן הגדול אסור להיטמא לאמו אפילו האב אינו בחיים, ואינו יכול להתעסק בקבורתה...

עו"ל, דהנה האבן עזרא מתרץ דלכך כתיב קודם אמו לאביו מחמת שבדרך כלל הנשים מתות מקודם, וחיייהם קצרות מבעליהם, אך הטעם לזה יש למצוא בתום' (כתובות דף פ"ג) מחמת שיש להם החשש סכנה בשעת לידה מחמת שלא שמרו על דיני נדה חלה והדלקת הנר, אך בגמ' (יומא מ"ו) איתא דאשה צנועה וכשירה זוכה לשכר של בן כהן גדול וכמו קמחית, נמצא דאם האם יש לה בן כהן גדול בודאי שאינו שייך אצלה חשש מיתה יוצר מבאנשים, שבודאי הוא כשירה ושומרת על כל הדינים, מאחר שזכתה לבן כהן גדול, ואם כן היא אינה קודם לאביו, אך זהו בכהן גדול דוקא... (פי' פתחה בחכמה של הרבנית המלומדת ע"ה בת הגאון הלב ארי' זצ"ל)

ביאר הגאון ר' יעקב גזונטהייט זצ"ל מווארשא עו"ל דהנה כשהמדובר הוא מהכהן הגדול, הרי אי אפשר שיעשה כהן גדול קודם שמת אביו, שהרי הוא ממלא מקום אביו, ועל כן על פי רוב יעלה המדובר וההלכה מטומאת אביו קודם לטומאת אמו, דאפילו אם מתה אמו קודם לאביו, הרי לא נעשה כהן גדול עד שימות אביו... משא"כ כהן הדיוט הרי אפשר שיצטרך לטמא לאמו כמו לאביו, ואי אפשר להגיד מראש נפק"מ במציאות מי מהם ימות קודם, ועל כן יש לומר, לפי"ד האבן עזרא הנ"ל דלכך כתיב קודם אמו לאביו מחמת שבדרך כלל הנשים מתות מקודם, וחיייהם קצרות מבעליהם, ורק בכהן גדול כ"ל אין הסדר כן.

לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו. ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא. (כא, ב-ג) יש להבין מדוע מטמא הכהן הדיוט לקרובים, משא"כ הנזיר שאסור להטמא אף לקרוביו, והלא קדושת הכהן עדיפה מנזיר כי קדושתו קדושת עולם. ונראה הסברא מפני שקדושת הכהן באה מכח קירבת משפחה, דהואיל והוא בן הכהן, על כן יש לו קדושת כהן. ולכן צריך לוותר על קדושתו כשמת אחד ממשפחתו, משום שכל קדושתו מורה על התקשרותו להמשפחה, וכיון שמקושר במשפחתו על כן חייב להטמא לכבודם, אבל הנזיר קדושתו היא לעצמו, ואין לקדושתו שייכות אל קירבת משפחתו, על כן לא יחלל קדושתו בעבורם. ובזה מובן מה שאין כהן גדול מטמא לקרוביו, כי גם הוא אין קדושתו שייכת למשפחתו, דהלא כולם כהנים הדיוטים בלבד והוא נבחר לקדושת כהן גדול בגלל זכות עצמו, על כן קדושתו כנזיר ואינו מטמא לקרוביו.

שם משמואל

מובא באבני נזר לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו, ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא (כ"א ב-ג). ולכאורה צ"ל למה היתרה התורה לכהן הדיוט לטמא את עצמו למשפחתו, בעוד שזויר אסור לו לטמא את עצמו לקרוביו, וגם כהן גדול אסור לו לטמא לקרוביו. ויש להסביר דכיון שכהן הדיוט יש לו קדושת כהן רק ממשפחתו, כי לולי שהיה בנו של כהן לא היה כהן, א"כ מן הדין שיכבד את משפחתו ויטמא להם כי הם קודם לקדושתו, כי רק על ידם יש לו קדושת כהן, משא"כ בנזיר שיש לו קדושה עצמית, ללא שום שייכות למשפחתו, אשר אז קדושתו עומדת מעל למשפחתו, לכן אינו מטמא להם, וכן כהן גדול נמי יש לו קדושה עצמי, שהרי אינו נעשה כהן גדול מאליו על ידי משפחתו וכדו' לכן אין לו לטמא למשפחתו...

מי נפטר קודם האימא או האבא? שאלת השאלות: במה זוכות נשים להאריך ימים? האם לאימא של כהן גדול יש אריכות ימים גדולה יותר מזו שהיא אימא של כהן הדיוט? כדי לבאר את הדברים נתבונן בשאלה מעניינת: שואל הספר אונים לתורה: כשהתורה מדברת על פרידה של כהן הדיוט, מהמשפחה שלו, מביאה התורה קודם כל את האימא ורק אחרי זה את האבא. "כי אם לש' אָרְוֹ הַקָּרֵב אֶלְיוֹ לְאִמּוֹ וְלֶאָבִיו וְלִבְתּוֹ וְלֶאָחִיו" - קודם כל מוזכרת האימא. לעומת זאת, שהתורה אוסרת על כהן גדול, להיטמא לקרובים שלו, הראשון שהתורה מזכירה, זה האבא, שנאמר:

"ועל כל נפש" תמת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא" – קודם כל מזכירים את האבא ורק אחר כך, את האימא. אם כן מדוע בכהן הדיוט, מזכירים קודם כל את האימא, ובכהן גדול מזכירים קודם כל את האבא? משיב האזנים לתורה: כי כאשר התורה אוסרת לכהן גדול להיטמא, והתירה לכהן להיטמא לשבעת הקרובים, התירה יותר לאימא מאשר לאבא, משום שעובר ירך אמו ושם הוא גדל... אבל כאשר התורה עוסקת באיסור של כהן גדול לצאת מן המקדש, אפילו לא לשעה קלה, כדי ללוות את הוריו לקבורה, מקדימה התורה את אביו, שהרי הוא זה שהנחילו את כתר הכהונה, והוא זה שלימדו תורה, ואפילו עליו אמרה תורה: "ומן המקדש" לא יצא". מוסיף הרב רוזנבלום תשובה נוספת: האבן עזרא, מסביר שבכהן הדיוט, התורה מקדימה את האימא לפני האבא – כיוון שהזכר חי יותר מן הנקבה, ברוב המקרים. אם כך, נשאל: מדוע באימהות של הכהנים הגדולים, מת האבא לפני האימא? אמנם האבן עזרא לא כותב את זה, אך התשובה פשוטה מאוד: ישנה משנה במסכת מכות פרק ב, משנה ו' שאומרת – אמות יהן ש' כל כהנים מספקות להן מחיה וחסות, כדי ש' לא יתפללו על בנייהם ש' ימותו – האימהות של הכהנים הגדולים היו מספקות לתושבי עיר הנידחת מים ומזון ובגדים וממתקים כדי שלא יתפללו (אלו שגלו על רצח בשגגה), שהכהן הגדול ימות והם יצאו לחופשי, כפי שהתורה מצווה עד מות הכהן הגדול. היות והם מביאות להם ממתקים, אז הם זוכות לאריכות חיים. הראיה לזה: במרא במסכת ראש השנה: מי שלומד תורה ועושה גמילות חסדים, זוכה לאריכות ימים. אכן, לפי האבן-עזרא הנשים נפטרות לפני הגברים. למעט במקרה של כהן גדול, היות והאימהות מביאות מגדנות לאותם אלו – יושבי עיר מקלט, גמילות החסדים הזו מזכה את הנשים באריכות ימים ושנים...

ביאר הג"ר יצחק קארו אבד"ק קושטא זצ"ל (תולדות יצחק ריש פרשת אמר)
לאמו ולאביו, מדוע הקדים אם לאב כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו. ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא (ויקיא כ"א, כ-ח. כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו. יש בזה ספק, והוא שהיה ראוי להזכיר בתחלה אב ואחר כך אם, ויאמר לאביו ולאמו, וכתב רבי אברהם אבן עזרא "כי הזכר חי יותר מהנקבה ברוב, ולכן הזכיר בתחלה מיתת האם לפי שהיא תמות קודם ואחר כך מיתת האב". ויש להקשות עליו, אם כן למה בכהן גדול האב קודם האם, שאמר (שם, י"א) ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא, ונוכל להשיב לדעתו שאחר שהפסוק הודיענו חידוש אחד פעם אחת, חזר אחר כך לטבע ולמה שהוא ראוי. ונראה להתיר זה הספק שכראוי עשה בהזכירו האם בתחלה, לפי שאמר כי אם לשאר והיא אשתו, לכן סמך לה אמו שהיא נקבה, ונוכל לומר שהטעם שהזכיר האם ואחר כך האב, לומר יטמא כהן הדיוט לאם, ולא די לאם שהיא ודאי אמו שנולד בפני עדים, אבל גם לאב שאין עדות ברור שהוא אביו, ומי יודע כן אלא בחזקה עם היות שהוא בן יטמא לאב, ובכהן גדול החידוש בהיפך, לא די לאביו שהוא ספק אם הוא אביו, ולא ידענו זה אלא בחזקה שלא יטמא לו, אבל גם לאם שהיא אמו בעדים ברורים, שראו כן בשעה שנולד לא יטמא.

מובא באמרי בינה כי אם לשאר וגו' לאמו ולאביו (כא, ב). הנה הקדים כאן האם קודם לאב, ובכל התורה הקדים האב להאם. וביאר הראב"ע משום דנשים חלשים בטבעם ולרוב מתים קודם אנשים. אך קשה דאם כן למה להלן בכהן גדול נאמר לאביו ולאמו לא יטמא, היה לו להקדים האם להאב כמו הכאל ונראה לומר, דהנה אמרו חז"ל דפרשת טומאת הכהנים נאמרה לישראל ביום שהוקם המשכן במדבר, ובעת ההוא לא היו כהנים בעולם כי אם אהרן אלעזר ואיתמר. והנה אביו ואמו של אהרן כבר מתו, ונמצא דדין לאביו ולאמו הנאמר אצל כהן גדול, נאמר רק לאלעזר, דכשיתכהן להיות כהן גדול לא יטמא לאביו ולאמו. ולכן שפיר אי אפשר לצוות ולומר לו מקודם לאמו, כי אם תמות אמו מקודם הלא אז לא יהיה עדיין כהן גדול, יען אביו עוד חי, ולכן מקדים הכתוב שם לאביו ולאמו, כי אם ימות אביו אהרן מקודם, ותיכף במיתתו נתכהן אלעזר, אז לא יטמא לא לו ולא לאמו כשתמות לאחריו כן.

כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו וגו' (כא, ב). תניא בתורת כהנים (אמור א, ה-ו) "שאר" זו אשתו דכתיב (לעיל יח, יב) "שאר אביו היא", "הקרוב" למעט ארוסה שעדיין לא נתקברה, "אליו" למעט הגרושה שכבר אינה קרוב אליו אלא שנתרחקה, יאמר "לאמו" מה תלמוד לומר "לאביו", מה אמו שהיא מתחללת הרי הוא מטמא לה אביו שאינו מתחלל אינו דין שיטמא לו, אילו כן הייתי אומר מה אמו בידוע אף אביו בידוע, אביו חזקה מנין תלמוד לומר "ולאביו". והקשו חכמי לונל לרי"ן דעדיין תקשי ל"ל "לאביו" הרי אפשר ללמוד מק"ו מאמו, שמא תאמר אולי אין אביו ידוע כאביו הרי ממה נפשך יוכל ליטמא לו, אם אכן הוא אביו הרי מיטמא לאביו, ואם אינו אביו נמצא שהוא ממזר ובלאו הכי אינו ראוי לכהונה. ואפשר ליישב שבא הכתוב כאן לשני דברים, להתיר טומאה בקרובים אף שנאסר ברחוקים ועוד להכריחו עד שאם לא ירצה ליטמא מטמאין אותו בעל כורחו, וכמו שנאמר "לה יטמא" ואמרו בתורת כהנים שם שזו מצוה שמוטלת על כל כהן ליטמא למתים שהותרו לו כמו שמצינו בגמרא (זבחים ק, א) גבי יוסף הכהן שמתה אשתו בערב פסח ולא רצה ליטמא לה ודחפוהו חכמים וטמאוהו בעל כורחו, הרי שעל כל הקרובים האמורים בענין הוא חייב ליטמא, ולא רק לאחותו שבה נאמר "לה יטמא". לפ"ז מבואר שפיר שכן אילו הייתי דן טומאת אביו בדרך "ממה נפשך", לא היינו יכולים להכריחו ליטמא בעל כרחו לאביו דשמא אינו אביו, ואיך נבטל מצות פסח במועדו וכי"ב על סמך הספק, לכן קמ"ל קרא שפיר "ולאביו" דמיטמא לו מ"מ.

כי אם לשאר הקרוב אליו וגו'. לה יטמא (כא, ב-ג). ובת"כ, לה יטמא, על הודאי מטמא ואינו מטמא על הספק. ובמשך חכמה הק' מה הוצרך למיעוט, הא מהיכתי תיתי שיוכל לעבור מספק באיסור טומאה, ומ"ש משאר איסורים שבתורה שספיקם לחומרא. ותי' דהתורה כהנים ממעט באופן שהספק הוא שמא היתה לאיש או שמא נתארסה, אע"ג דיש לאוקמי על החזקה דלא נבעלה לאיש או לא נתארסה, בכ"ז אינו מטמא. ולפ"ז גדר המיעוט דלה יטמא הוא, היינו דההיתר טומאה לאשתו הוה רק באשה ודאית, וכשאין ודאי אף שאיכא חזקה אסור לו להטמא. ונראה, דלכאורה יש לדון בזה, דהרי לענין פסלות הא מוקמינן החזקה דחזקת כשרות וכשירה, וא"כ אמאי שלא יהי' מכוח זה הוחזק דפועל כבירור גמור ה"נ לענין טומאה (יעוין בשב שמעתא). ובתורת כהנים גופיה כתב דמאביו מרבה מיניה, ממה דהקדים הכתוב אם לאב דאפילו רק אביו מוחזק איכא היתר הטומאה. ובביאור הדבר י"ל, דדין הטומאה לא נולד ממצב כשרותה, וע"כ לא שייך הך הוחזק לכך, דרק אם הי' בא בתוצאה מהדין פסלות שחל עלי', הי' שייך דין הוחזק מה שהוחזקה בכשרותה, (ויש לדון אם כבר הוחזק לגבי פסלות אם כבר מהני לגבי ספקות אחרים), וכמו לענין מלקות דהחייב המלקות בא מהאיסור שחל עלי', ואם הוחזק הדבר באיסורו הוי כבר מצב ודאי דחפצא דאיסורא עלי' ומתחייב במלקות, אכן הדין היתר טומאה נלקח מדין מיוחד שצריך שתהי' אשה מיוחדת לו, וא"כ הרי"ז ספק בפני עצמו שלא הי' כאן הוחזק לגביו. ונמצא דאף לענין הלקיחה מותר לו לקחתה אבל לענין טומאה שאני. אמנם לפ"ז יקשה בעיקר דברי המשך חכמה דלכאורה מהו האפשרות להעמיד בתר חזקה, דזה שפיר בהיכי תימצא דהיתה לאיש, א"כ שייך שפיר החזקה דחזקת הגוף שלא נבעלה, אבל שמא נתארסה הרי החזקה לזה יכול להיות רק חזקת כשרות, ולכאורה לענין היתר הכא בטומאה לא תלוי כלל בדין כשרותה, אלא דין מיוחד דלה יטמא, וכמו שהוכחנו דלכך אין דין הוחזק בכשרותה שהי' פועל כאן היתר גמור, וא"כ מהו כוח החזקה לענין ספק המציאות, וממנפ"ש דא"כ הרי שיהיני כאן דין הוחזק, וצ"ל דזה גופא ילפינן מלה יטמא, דהיתר הטומאה הוה בדוקא לאשתו המיוחדת לו, ורק מחמת כן לא מועלת חזקת כשרותה דלא תליי' בכשרות, וכן ממילא דאין הוחזק, אלא דבעי מציאות ודאי אשתו.

מובא בלב אריה לאביו ולאמו לא יטמא. והקשו המפר' למה אצל כהן הדיוט כתיב אמו תחילה, דכתיב כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו וכו', ואילו גבי כהן גדול כתב אביו תחילה, דכתיב "לאביו ולאמו לא יטמא", אכן י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' (כתובת פ"ג) מיתה שכיחא בנשים משום שרוב

פעמים מסתכנת בלידה, וכדאיתא (שבת) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר, והנה ברש"י יומא מ", איתא וז"ל: ראיתי בתלמוד ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב, והשתא מובן דבכהן הדיוט כתב אמו מקודם כיון דמיתה שכיחא בנשים משום דרוב פעמים מסתכנות בלידה, אמנם אשה שבנה כהן גדול סימן שהיא צנועה ואז אין מתסכנת בשעת לידה ממילא אין מיתה שכיחא אצלה לכן לא נאמר בו "אמו" תחילה.

ביאר הרב צבי כהן הי"ו כי אם לשארו הקרוב. כתב מהר"י רקח זצ"ל בספרו "פרסומי ניסא" על הגדה של פסח (פיסקא מ"ט) שעל ידי הענוה. תבוא הגאולה... ע"כ. וזהו "כי אם לשארו" ר"ת כאשר יאמץ אדם מדת "לשארו", היינו הענוה. מלשון משים עצמו כשיריים. (ראש השנה י"ז רע"ב), אזי "הקרב" אותיות "הבקר" - "אליו" ר"ת א"ל י' ו' יאר לנו, והיינו שיאיר לו אור הגאולה כאור הבקר.

והוא אשה בתוליה יקח. בפני דוד (ריש פרשת אמור) בשם רבינו יהודה החסיד שהקשה מ"ט כהן גדול אסור באלמנה וכהן הדיוט מותר בה, ותיריך דאמרין בקידושין (דף עא ע"א) דאין מוסרין שם המפורש אלא לצנועין שבהם, וכה"ג אומר אותו ביה"כ כדאמרין ביומא, ושמא ישא עיניו באשת איש שיראה אותה יפה ויזכיר ה' על בעלה ויהרוג אותו, יעו"ש. הרי לפנינו שהתורה אסרה על כהן גדול לישא אלמנה, שלא יבוא להרוג בעלה בתפילה. וכן כתב במדרש תלפיות (בערך אלמנה בשם האמרי נועם) שאלמנה אסורה לכהן גדול מפני שתפילתו נשמעת כמלאך ה' וכשהיה רואה אשה יפה שמא היה מתפלל על בעלה שימות, לכן אסרה תורה שלא יבוא לידי כך.

ומכאן יכולים ללמוד שאם אסרו לכהן גדול את האלמנה כדי שלא יבוא לידי איסור, א"כ בכל התורה כולה שאמרו אסור מותר זוהי מחושבן ומדוקדוק, וכל נסיון שמביאים על האדם אז הוא יכול לעמוד בה, כי אם לא היינו יכולים לא היו שמים עלינו זאת כי בכל דבר שאין אנו מסוגלים אז התורה התורה כגון יפת תואר במלחמה.

מובא במשך חכמה לא יקרוהו קרחה (כא, ה). ה"כתיב" שבפס' זה הוא "לא יקרוהו" עם ה"א, ואילו ה"ק" הוא "לא יקרוהו" עם וי"ו. ויש לבאר על פ' מה שפסק הרמב"ם שגם מי שקרוהו קרחה בראש חבירו חייב, וא"כ דורשים בפס' זה גם את הקרי וגם את הכתיב, וכאילו נאמר "לא יקרוהו" כלומר שלא אדם קרחה גם בראשו של חבירו.

ובבשרם לא ישרטו שרטה (כא, ה). יתכן שיעבור אדם על לאו אחד מהתורה, ויתחייב עליו בששה מליון כפול שלושים ותשע מלקות!... הכיצד?! אומר רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: הרי השורט שריטה מרב צער על מת, עובר על לאו של "ובבשרם לא ישרטו שרטה", ואם עשה זאת בעדים והתראה דינו שלוקה שלושים ותשע מלקות. ומה דינו של השורט חמש שריטות על מת אחד או שריטה אחת על חמישה מתים? - שנינו במשנה במסכת מכות (כ ע"א), שבמקרים אלו חייב שלשים ותשע מלקות על כל אחת ואחת. נמצא, שאם שורט אדם שריטה על בשרו מחמת הצער על ששת מיליוני היהודים שנרצחו בשואה - הריהו מתחייב בששה מליון כפול שלשים ותשע מלקות.

מובא בחתם סופר ובבשרם לא ישרטו שרטה כן כתיב גם בישראל אלא התם כתיב בניים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, ופירשו המפרשים שאין לצער כל כך שהרי בן הולך אצל ית"ש כי בניים אתם לה' אלקיכם ויפה שעה בקורת רוח לעוה"ב מכל חיי העוה"ז, אך כל זה בישראלים אך כהנים משרתי ה' קדושי עליונים יפה להם שעה א' בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, א"כ הוה סד"א שמותר לצער על סלוקו ביותר ע"כ הזהיר לא ישרטו על מת ולא יחללו שם אלהיהם כאלו ח"ו מהרהרים אחר מדותיו ומתערעמים, ועוד הצדיק נחשב כקרוב על הדור, והיינו כי לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קודש זה שמת נתקדש כקרוב ריח ניחוח.

מובא בתורת משה הקדמון קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלויהם (כא, ו). מצינו בירושלמי ששאל מין א' על מה שכתוב "כי אלהים קדושים הוא" דהלא לשון רבים שנקט הכתוב מוכיחה על ב' רשויות חלילה? והשיבו לו שלא נאמר "אלהים קדושים הם" אלא "הוא", והיינו שהוא אלהיהם של ישראל שהם קדושים. ברם, תשובה זו ניתנה לומר דווקא בזמן שישאל באמת קדושים, אבל אם לא, א"כ יכולים המינים להקשות את קושייתם וזה עשוי לגרום לחילולה! לכן אמר הכתוב "קדושים יהיה לאלהיהם" - שיהיו באמת קדושים, כך שאפשר יהיה לפרש "אלהים קדושים הם", שהוא אלויהם של קדושים - כי אז ממילא "ולא יחללו שם אלהיהם", שלא יהיה פתחון פה למינים לומר שיש חלילה ב' רשויות...

קדושים יהיו לאלוקיהם (כא, ו). רמז שיזהרו להיות קדושים אפילו במחשבתם - שהוא ידוע רק לאלוקיהם, ולא רק בגופם שנראה לכל אדם.

"קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו" (כא, ו). המכבד את המלך, מכבד את ספריו, חוקיו ומשפטיו. והמזולזל בהם, מחלל חלילה את כבוד המלך עצמו. לפיכך יש לנהוג כבוד בספרי קודש ולשוב בתשובה על זלזולם. מסופר כי הגאון רבי יצחק מרדכי זצ"ל, רבה של בית הכנסת הגדול צלאח אל-כביר בבגדד, יושב אהלים היה, ולא היה פוקד בית מחוץ לביתו ומבית המדרש. לא הלך לביקורים ולשמחות, כי אם בתורת ה' חפצו. למרות שבית המדרש היה כביתו, ולמרות החום הכבד מנשוא בימות הקיץ, היה לומד שעות ארוכות עם תלמידיו, גרונו ניחר ולא היה שותה אפילו לגימת מים בבית המדרש. כל זאת משום שבצעירותו, נשפך מעט מהקפה ששתה בבית המדרש על הגמרא שלפניו, ומאז קיבל על עצמו שלא לשתות אפילו מים בבית המדרש!...

מעין השבוע

מובא בזרע אהרן קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלקיהם כי את אשי ה' הם מקריבים והיו קודש. ונראה דהנה לכאורה יקשה הלא קבורת המת היא אחת מן המצוות שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרו קימת לו לעוה"ב ומבטלים ת"ת להלית המת א"כ למה אסרה תורה לכהנים טומאת המת, אכן י"ל הטעם שמצוות הוצאת המת היא מצוה גדולה שדוחה ת"ת משום "והחי יתן אל לבו" דברים של מיתה כדי להרהר בתשובה, ואיתא במפוי' טעם הקרבנות כדי שיתן האדם אל לבו להרהר בתשובה כדכתיב "אדם כי יקריב מכם קרבן" שיחשוב בדעתו ד' המיתות שהיה ראוי לבוא עליו על חטאיו והקב"ה ברוב רחמיו אמר "מן בהמה תקריבו" היינו שזריקת הקרבן על הארץ הוא במקום סקילה ואחיזת הצואר לשחיטה היא במקום חנק והשחיטה עצמה הוא במקום הרג והקטרת האיברים והאימורים הוא במשום שריפה, א"כ הכהן שעוסק בעבודת הקרבנות בכל שעה הוא נותן אל לבו דברים של המת ממילא אין צורך להוצאת המת כדי שיתן אל לבו דברים של מת כדי לעורר אותו לתשובה, ודש הכת' "קדושים יהיו" שלא יטמאו למתים, וקשה הלא צריך לטמא למתים בכדי לזכור את יום המיתה ע"ז אמר הכתוב "כי את אשי אלקיהם הם מקריבים" ויזכרו יום המיתה לשוב בתשובה וע"ז זה "והיו קודש" ולא יצטרכו להיטמא למתים.

מובא באהל יעקב-הקדמון קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלויהם. יש לפרש הפסוק, דאיתא בירושלמי ששאל מין אחד על הפסוק ביהושע (כ"ד) כי אלקים קדושים הוא, דקדושים בלשון רבים מורה חלילה על שתי רשויות. ותיירצו לו דפירוש הפסוק הוא שהשי"ת הוא אלקים של קדושים, דהיינו של ישראל אשר הם קדושים. וזה שאמר הכתוב, קדושים יהיו לאלוקיהם, שיהיו ישראל קדושים ואז שפיר יתפרש הכתוב הנ"ל שד' הוא אלקיהם של קדושים, ואל יחללו שם אלקיהם, שאז לא יתחלל שם שמים ע"י שיפרש אדם את הכתוב בלשון רבים ויאמר שיש ח"ו שתי רשויות, אבל אם ישראל לא יהיו קדושים, אז יהיה מקום למינים לטעות בפסוק הנ"ל ויתחלל ש"ש, כי יאמרו שאי אפשר לפרשו על ישראל, דהלא רואים שאינם קדושים ח"ו, על כן מזהיר הכתוב קדושים יהיו.

קדושים יהיו לאלוקיהם [כא, ו] התורה מצווה את הכהנים שבעם ישראל בציווי מיוסד ובלעדי רק להם להיות קדושים. וכמו שמסביר הרמב"ן במקום שקדושה היא פרישות, לומר שאפילו במותר לישראל יהיו הכהנים פרושים ויבדלו בכך משאר העם. אך נשאלת שאלה; איך אנחנו הקטנים שבקטנים והפחותים שבפחותים יכולים בכלל לחשוב על להיות קדושים ומובדלים מכל שמץ של טומאה ושיקוץ, ועוד בייחוד בדור כזה חשוך שגדל על פלזמות מפלצתיות ורשתות של אינטרנט שמספקות כל רגע ורגע את כל האפשרויות שיש לעבור על שלושת העבירות החמורות בתורה שעליהם נאמר יהרג ובל יעבור, הרי הקדושה היא מאיתנו והלאה. קצת מצחיק לבקש זאת בכלל, אך התורה עצמה בפרשה הקודמת מצווה את כל עם ישראל בכללו להיות קדוש, "ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם" [ויקרא יט, ב], ואם התורה ציוותה זאת בציווי מפורש אז לבטח שזה גם ניתן לקיים בפועל ממשו כמו שכותב המדרש [אליהו רבה פרק ט, א] וזת"ד: מעיד אני על שמים וארץ, בין ישראל בין גוי בין איש בין אישה בין עבד ובין שפחה, הכל לפי המעשה שהוא עושה, כך רוח הקודש שורה עליו, עכ"ל. ואכן המשמיה היא אפשרית, אך עם כל הכבוד היא קשה לעין ערוך ואם כן מה עושים? הרי מה שאדם רק עושה וכמה שהוא רק מתאמץ להתקרב לבוראו, עומדים מנגדו אלפי ורבבות נסיונות ומכשולים מכל עבר, אם מבית אם מחוץ, והיצר הרע לא נותן לו להתנתק ממנו כל כך מהר. אך יש לכך תשובה ועצה גדולה וחשובה, שאותה מביא רבנו הקדוש נחמן מברסלב זצוק"ל [ליקוטי מוהר"ן, מח, חלק ב] 'כשאדם נכנס בעבודת ה' נראה לו שמרחיקים אותו מלמעלה, ואין מניחים אותו כלל להיכנס לעבודת ה', והוא מתייגע ביגיעות גדולות ימים ושנים ועדיין הוא רחוק מאוד, והוא רואה עצמו שהוא מלא עדיין בגסות וגשמיות ובלבולים גדולים, אך צריך לזה התחזקות גדולה מאוד מאוד לבלי ליפול בדעתו חס ושלום לבלי להסתכל על כל מה שעובר עליו, כי באמת כל ההתרחקות הזו שמראים לו היא כולה התקרבות, וצריך להיות עקשן גדול לבלי להניח את מקומו, דהיינו את המעט מקצת עבודתה שהתחיל, אף אם יעבור עליו מה שיעבור, אפילו אם מפילים אותו לנפילות גדולות ועמוקות עליו לדעת כי כל זה עובר עליו, כי הוא דווקא לוחם אמיץ וגיבור כח שבחר לעזוב את כל הרע שהיה דבוק בו כל השנים, והחליט להתנתק מהמציאות שאליה נולד בעל כורחו מציאות קשה שנוגדת את התורה, והנה לפתע פתאום הוא משאיר הכל מאחוריו ומחליט להיות עבד ה' ונכנס לפתח שערי הקדושה, ואז שהוא סמוך ממש לקנות קדושה ורוחניות, אזי מתגבר עליו היצר הרע מאוד מאוד, בהתגברות גדולה ונוראה, ולא מניחו להתקרב לקדושה, ומחמת זה הוא נופל לאחור חס ושלום, כי כך דרכו שרואה שאדם סמוך ממש לקדושה הוא מתפשט עליו בהתגברות גדולה מאוד מאוד רחמנא לצלן, ולכן אסור להתייאש, וגם אם אדם נפל הוא צריך לדעת שהכל לטובה, ושכל זה קרה מחמת שנתקן מהטומאה, וזה הסימן הברור ביותר שהוא בדרך הנכונה כי אין מלחמה בלי פצועים, וכשנלחמים יש גם ירידות, כמו שמוכח בגמרא [עבודה זרה ד:]: 'אמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לתשובה, ופירש רש"י במקום שעם ישראל גבורים ושלטים ביצרם היו, ולא היה ראוי להתגבר יצרם עליהם, אלא גזירת מלך הייתה לשלוט בהם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה, ובדומה למעשה דוד עם בת שבע, לא היה ראוי דוד לאותו מעשה, כדכתיב "ולבי חלל בקרבי" [תהלים קט], אלא לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו לך אצל יחיד, וגם פה פירש רש"י גזירת מלך היתה ליתן פתחון פה לשבים ולא דוד מעצמו חטאו עכ"ל, ויוצא מדברי חז"ל הקדושים שהירידה חייבת לבוא והיא פועל יוצא של עבודה קשה והתעלות רוחנית, רק כך אפשר להתקדם בעבודת ה' ואין דרך אחרת, אך הכלל והעיקר הוא לא להרפות ולא להתייאש, להחזיק חזק בכל כוחותיו במה שיש לו ולא לעזוב לרגע אחד את ה', ובסיעתא דשמיא ברבות הימים ה' יתברך מלא רחמים ויזכהו להכנס לשערי הקדושה.

ואשה גרושה מאישה לא יקחו (כא, ז). מסופר שבזמן ה"נודע ביהודה" היה כהן אחד רשע שרצה להתחתן עם גרושה. כמובן שה"נודע ביהודה" הבהיר לו חד משמעית שהדבר אסור בתכלית האסור, אולם לאותו פושע ישראל

היו קשרים בבית המלוכה, הוא הגיע עד הצארית קטרינה, והיא נתנה הוראה - צו מלכותי - לחתן אותו עם הגרושה. חזר הכהן הרשע אל ה"נודע ביהודה" ובידו הצו המלכותי. "בסדר גמור" - אמר ה"נודע ביהודה" - "אם הצארית אומרת - מוכרחים להעמיד חופה ולחתנו". בעיר פשטה השמועה שה"נודע ביהודה" עומד לחתן כהן עם גרושה, וכולם הגיעו לחתונה המדברת. לא היה אחד שהרשה לעצמו להפסיד את המחזה הנדיר. העמידו חופה ומזגו את כוס היין. ה"נודע ביהודה" נעמד מתחת לחופה, פנה אל החתן ואמר לו: "כעת שים על אצבעה של הכלה את הטבעת, ואמור אחרי: יהי את מקודשת לי בטבעת זו כדת הצארית קטרינה" "מה?!!" תמה החתן. "ברור! הלא לפי דת משה וישראל אסור לך לקדש אשה זו. הצארית אמרה שכן? בבקשה, האשה הזו מקודשת לך כדת הצארית קטרינה"...

מוכח בשו"ת חתם סופר ואשה גרושה מאישה לא יקחו (כא, ז). במדינת עסטרייך קרה מעשה שגביר שהי' כהן, בר אלים ותקיף, רצה לישא אשה שנתגרשה מבעלה שלא בגט רק עם היתר מאה רבנים, וכמובן שהרבנים לא רצו לסדר לו הקידושין מאחר שהי' כהן האסור ליקח גרושה, והלך הלה להשלוטנות ומסר עליהם שמונעים הם מלישא זו האשה, והי' טענתו בפיו שאף שהתורה אסרה לכהן ליקח גרושה, זהו דוקא באשה שנתגרשה מבעלה ולא אשה שהיא גירשה לבעלה וכמו בגוונא כזה שהבעל לא רצה לגרשה רק היא גירשה לבעלה, ואף שמצינו בדברי חז"ל שגם היא אסורה לכהן, מ"מ הרי בהתורה עצמה לא כתוב כן. כשפנו השלוטנות להרבנים לשמוע מה בפיהם ענו ואמרו דבר חכמה: הנה מדאורייתא הרי לא מצינו דבר כזה שאשה יכולה לגרשה לבעלה, רק היתירא דרבנן היא, ואז כך ממה נפשך, אם רוצה הוא לציית לדברי דרבנן, שהם היתירו לאשה לגרש לבעלה, הרי הם אינם מחלקים כלל בין אשה שנתגרשה לאשה שגירשה, ושניהם אסורים לכהן, ואם הוא רוצה לצאת רק ידי דאורייתא הרי מדאורייתא אשת איש היא האשה הלזה, שהרי התורה לא היתירה לגרש לבעלה.

אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו (כא, ז). לשיטת ב"ש (גיטין ז, א) דס"ל שלא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה דבר ערוה, ומשמע בגמ' דדבר ערוה ממש קאמר היינו שזינתה בעדים ברורים, קשה טובא מפסוק זה שהרי לשיטתם גרושה בכלל זונה היא ולמה נכפלו בקרא. אולם יש לומר דשפיר איצטריך גרושה, משום שלפי מסקנת הגמ' שם כ"ע מודו דגם אם גירש בלא למצוא בה דבר ערוה הרי היא מגורשת בדיעבד, נמצא א"כ שבדיעבד הוה זונה וגרושה שני דברים נפרדים. (פני יהושע) ובאפן אחר יש ליישב דאיצטריך קרא לארוסה, דהנה חידש בשו"ת מהרש"ם (אבהע"ז סי' רלא) דלא פליגי ב"ש ובי"ה אלא בנשואה, אבל בארוסה כ"ע מודו דאפילו מצא אחרת נאה הימנה יכול לגרשה. לפ"ז שפיר איצטריך להזהיר לכהן מגרושה דאף אם היא גרושה מאירוסין דליכא "ערות דבר" ג"כ אסורה עליו. ועוד איצטריך או לאותם היוצאים למלחמות בית דוד שהיו כותבין גט לנשותיהם, כדי שלא תשארנה עגונות. עוד י"ל, דגם לב"ש האי דלא יגרש אלא א"כ מצא בה ערות דבר אינו אסור מה"ת אלא עצה טובה קמ"ל כמ"ש המהר"ם מלובלין בתשובה, ולכן בעי קרא הכא דהגם דליכא איסור אפ"ה לא ישא גרושה. א"נ היכא דנתרצו שניהם בגירושין ברצון גמור, דאז אף לב"ש אין איסור ויכול לגרש בלא סיבה כלשהי ברצון אף שהיא כשרה וצנועה, וע"ז הזהיר הכהן דאפ"ה לא יקחנה בהיותה גרושה.

כי את לחם אלקיך הוא מקריב (כא, ח). סיפר מרן הגר"ע יוסף זצ"ל: פעם נתארך גאון אחד אצל הברון רבי בנימין רוטשילד, ועשה הברון רוטשילד סעודה לכבוד אותו תלמיד חכם, וכשהגיעו לברכת המוציא, כיבד הברון את אותו תלמיד חכם שיברך ברכת המוציא ויבצע את הפת. אך אותו חכם סירב, ורמז לו ברמז כי הלכה היא שבעל הבית בוצע. במהלך הסעודה תמה רוטשילד באוזניו אותו חכם ואמר: "מדוע מנעו חכמים ממני לכבד אותך לבצוע את הפת, והלא לכבוד יחשב לי הדבר?" השיב לו אותו חכם ואמר: ראה נא ידידי, הלא כבר אמרו חז"ל שקודם שאדם מברך על המאכל, הרי שהמאכל נחשב שייך עדיין לקב"ה, שנאמר: לה' הארץ ומלואה, ואם תכבד אותי שאני אבצע את הלחם, אין זה נחשב לך לכלום, שהרי עדיין אין הפת

שייכת לך, אלא היא שייכת להקב"ה, ומה אתה נותן לי משל אחרים? ועל כן תיקנו חכמים שבעל הבית יברך בעצמו ויבצע הוא על הפת, ואז הפת נחשבת שייכת לו, ומזה נותן לאחרים, ונמצא שהוא נותן כבר משלו, והרי זה נחשב כמעשה צדקה עבורו, כי משלו הוא נותן. (משוש תבל) "והכהן הגדול מאחיו..."

"וקדשתו" (כא, ח). על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש (רש"י). הגאון מוילנא פגש פעם יהודי מומר שפיטם כריסו במאכלות אסורות. שאלו הגר"א איך חושש מעונש? ענה המומר, המרתי את דתי ואיני חייב כלום לאף אחד. ענה לו הגר"א, טעות בידך, שמא חושב אתה כי אחר שקיימת על כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה נולד, על כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת' ויותר לך על 'ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון'! לא! אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לא רק על שאכלת מאכלות אסורות תיתן את הדין, אתה תיתן את הדין גם על כך שאכלת בלי נטילת ידיים, על כך שלא ברכת ברכה ראשונה ואחרונה, ואף על שלא נטלת מים אחרונים ולא טבלת פתך במלח. ולא זו בלבד, כי כל הרשימה שמניתי בפניך אינה אלא בגדר דין, אבל עוד תחויב בחשבון על שבזמנים שחטאת לא למדת תורה ובזבזת את הזמן, את החיים, את האוצר היקר ביותר על דברי הבל.

וקדשתו כי את לחם אלוקיך הוא מקריב (כא, ח). בגמרא גיטין (יט) מובא תנא דבי רבי ישמעאל: 'וקדשתו' - לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון בתורה ובישיבה, ולברך ראשון בסעודה, וליטול מנה יפה ראשון.

ביאר המהר"ם שיש לפתוח ראשון ולברך ראשון זה בכלל 'וקדשתו', אבל איזו קדושה יש בנטילת מנה יפה ראשון? אלא זה עניין של כבוד - מי שפותח ראשון ומברך ראשון יש לנהוג בו כבוד ולתת לו ראשון את החלק היפה.

מובא עיטורי תורה גם בנטילת מנה יפה ראשון יש קדושה. מי שהוא ראשון לכל דבר שבקדושה, כמו לפתוח ולברך ראשון, יש לו ליטול מנה יפה ראשון, כי המנה היפה נעשית אצלו דבר שבקדושה כמו אכילת תרומה על ידי כהן.

מובא במהרי"ל צינץ זי"ע בספרו מלא העומר וקדשתו כי את לחם אלוהיך הוא מקריב קדוש יהיה לך. מה ענין? "לחם אלוקיך" למצות התורה "וקדשתו". וכי הקרבת הקרב? היא מעלתו האחת והיחידה של הכהן, שרק מחמתה נצטוונו "וקדשתו"? אלא יל"פ דהנה, את הדין שהולכים אחר הרוב למדים חז"ל (חולין יא). מקרבנות, שאף שאת ראש העולה אי אפשר לחצות כדי לבדקו בקרום המוח שמא ניקב ונטרף, אזלינן בתר רובא והקרבת בחזקת כשר. והנה, לגבי מצות התורה "וקדשתו" עלול האדם להטיל ספק בדבר יחוסו של הכהן ולומר, מנין לי לדעת שאיש זה כהן הוא ואני מצווה לקדשו, כלום יש לו הוכחות או עדים על כך. ואף אם אביו מוחזק ככהן, מנין לנו שהוא אמנם אביו. אלא, קרבנות יוכיחו, שכמו שבהם הולכים אחר הרוב והם בחזקת כשרות, כך גם אם אדם זה מוחזק לכהן, הרי עליך לנהוג כלפיו ככהן ולקדשו. וזהו שנאמר "וקדשתו". ואם יעלה ספק בלבך ותאמר, ומי מעיד בו שאמנם כהן הוא. על כך באה התורה ואמרה "כי את לחם אלוקיך הוא מקריב", חזקתו כחזקת הקרבנות ששם אתה מודה שהולכים בהם אחר הרוב. ועל כן "קדוש יהיה לך".

מובא בדברי שאול וקדשתו כי את לחם א-להיך הוא מקריב (כא, ו) וקדשתו - בעל כרחו (רש"י). הטעם הוא, כי הכהן כל קדושתו באה לו מאת ה' "כי את לחם אלוקיך הוא מקריב", ולא בשביל מעלתו, לכן אין לו זכות לוותר עליה. וזה גם ההבדל לפי חז"ל (קידושין דף לב) בין תלמיד חכם למלך: ת"ח יכול למחול על כבודו, שתורתו שלו היא כתוצאה מהתאמצותו, משא"כ מלך.

מובא בתפארת יונתן וקדשתו כי את לחם אלוקיך הוא מקריב קודש יהיה לך כי קדוש אני ד' מקדשכם. נראה לפרש, דהנה אם נימא דכהנים שלוחים דדידן נינהו להקריב קרבנות, א"כ לא עדיפי הכהנים מינן כי אין הדרך

שלוח שליח החשוב מהמשלח כאמרם ז"ל (קידושין מה): לא חציף איניש לשוויי לאבוב שליח ואם אמנם אינם חשובין ביותר, אז אין סיבה לקדשם. ולזה אמר הכתוב וקדשתו כי את לחם אלוקיך הוא מקריב, שאינו שליח שלך אלא שליח דרחמנא הוא ובשליחות אלוקיך הוא מקריב, ולכן קדוש יהיה לך.

כי קדוש אני ה' מקדישכם. רבי אליהו לופיאן זצ"ל אמר בשם הגר"א זצ"ל שאם יבנו בית כנסת בחומרי בנין שיעשו כולם מלכתחילה לשם קדושת בית כנסת והפועלים הבונים ומלאכת הבניה תעשה בקדושה וטהרה אזי כל התפילות שיתפללו האנשים שם יהיו בכוונה גמורה ויפעלו בהתאם ועוד סיפר מעשה באדם שנכנס בו רוח רעה (דיבוק), ובזמנו הבדיקה היתה להניח על ראש האדם ספר קדוש ולראות את התגובה אם הרוח תזעק ובאמת כך עשו והניחו ספר זוהר קדוש ולא הגיב כלים ואז לקחו ספר זוהר בהוצאה אחרת ואז זעקה הרוח ושאלו את הרוח לפרש הדבר ענתה שאת הספר הראשון הדפיסו מחללי שבת והשני על ידי אנשים יראי שמים. על כך אמר הרב לופיאן שהנה 2 ספרים זהים בתוכנם ובצורתם אלא שאחד הוכן בטהרה וקדושה ולשני חסרה ההכנה הזו עד שבא המעשה הזה ולימד אותנו את השוני בקדושתם ופנימיותם. על סיפור זה אמר הנצי"ב בספרו [העמק דבר שמות יט,ב] שכל דבר שאדם עושה בהכנה וקדושה אזי החפץ נעשה קדוש יותר ומוכן והביא ראיה מהגמרא [בבא מציעא פה,ב] שמסופר על ר' חייא שדאג שלא תשכח התורה ולימד ילדים קטנים ולצורך כך הוא זרע פשתן גידלו ועשה ממנו חוטים ורשתות כדי לצוד צבאים ואכן צד צבאים שחטם חילק הבשר לעניים ומהעורות עשה קלפים לכתובת ספרי תורה ללימוד הקטנים ועבר בכל עיר שלא היו מלמדים ולימד עם ספרים אלו חומש ומשנה וכאשר ראה זאת רבי יהודה אמר עליו "כמה גדולים מעשי חייא". נשאלת השאלה, מדוע טרח ר' חייא כ"כ כשיכל לקנות ספרים וקלפים בשוק? התשובה לכך היא שאת כל המהלכים וההכנות עשה ר' חייא רק בכוונה אחת ללמד תורה לילדים מתוך כוונה טהורה גמורה ואכן ראה חייל בכל מעשיו, מכאן מוסר לבני אדם שרוכשים תשמישי קדושה שיבררו שכל שלב בכל חלק נעשה בקדושה וכשרות כדוגמא לתפילין, שכל פרט בנפרד צריך להיעשות כראוי; הפרשיות, הרצועות והבתים ואפילו הכנסת הפרשיות - אם הכל נעשה בכוונה גמורה כמו שצריך אזי זה ישפיע על האדם ויחזקו ברוחניותו וה' יזכנו לגאולה בקרוב.

מובא בכתב סופר קדוש יהיה לך כי אני ד' מקדישכם. נראה לומר שמדובר כאן על כהן שעובר עבירה. שעל כהן כתב הטור (או"ח סי' קכ"ח בשם הירושלמי) שאל יאמר איך יברכני זה והוא עובר עבירה. כי קדושת הכהן איננה כמו קדושת ישראל שהוא צריך לקדש עצמו, אלא ה' קידש אותם ואפילו שאינו ראוי, כיון שהם קדושים מאליהם. וזה שכתוב "קדוש יהיה לך" - גם אם יהיה עובר עבירה, וכמו שאמר לפגי זה "וקדשתו" - בעל כרחו. והטעם "כי אני ה' מקדשכם".

ובת איש כהן כי תחל לזנות (כא, ט) אל חצרו של הרבי מליובביץ' זצ"ל הגיעה ערב שבת קבוצת בחורים, שרצונם היה לשהות במחיצת הרבי במשך השבת. בחורים אלו שלא שמרו תורה ומצוות שמעו על בית הרבי כמכניס אורחים והחליטו לבוא לטעום את טעמה של שבת. לאחר השבת עמדו בתור יחד עם קהל גדול כדי להיכנס "ביחידות" בחדרו של הרבי. אחד מהם היה כהן, ובאותם ימים עמד לשאת אשה לא יהודייה. כשנכנס כהן זה אל הרבי שאלו לשמו וכאשר ציין את שמו אמר לו הרבי "אתה גם כהן" הלה, היה מופתע, כיצד ידע זאת הרבי והרי לא אמר לו ולו רמז, הוא השיב בחיוב. הצביע הרבי מליובביץ' על ארון הספרים הגדול שבחדרו ואמר: "האם רואה אתה את ארון הספרים הזה? רואה אתה כמה ספרים הוא מכיל? אני למדתי את כל הספרים הללו, ועוד הרבה ספרים ואף על פי כן אין בכך כדי לעשותני כהן. ואלו אתה זכית בזכות גדולה של כהונה. הכהן ניחן בקדושה טבעית גבוהה ביותר ולכן חל עליו איסורי נישואין יותר מכל אדם מישראל כגון אסור לשאת גרושה, אסור לכהן לשאת אפילו גיורת ואילו אתה, עומד לשאת גייה, איך תוכל לעשות זאת!?" נדהם הקשיב הבחור לדברי הרבי, הוא יצא מחדרו כשהוא נסער ונרגש כולו. כעבור זמן מה נשא

עבאדי, מחכמי "ארם צובה". שאלוהו מהו גדר כינוי שם לחברו, האם בכל אופן הדבר אסור, או שיש אופנים בהם מותר לכנות שם לחבירו? חידש רבי מרדכי עבאדי, אם ישנם אחרים הנקראים בכינוי זה ולא לשם גנאי מותר לכנות כך את חבירו, הגם שכוונתו לגנותו, דמכל מקום השם שמכנהו בו אינו שם גנאי. וראיה לכך מהגמ' במו"ק (טז:), מרבי שהקפיד על רבי חייא וכינהו עייא. ולכן אור התמוה, האם יתכן שרבינו הקדוש כשמו כן הוא יכנה את רבי חייא בשם גנאי, אלא השם יעייא מופיע כבר בספר נחמיה, הרי לנו שאם אחרים נקראים בשם זה, הגם שכוונתו לגנותו, אין זה בכלל מכנה שם לחבירו. [מעין גנים" יו"ד ט"ז עיי"ש, וכן מוכח מרש"י קידושין ע. ישוסיקלי- לשון גנאי, גרגרן...]

"כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח ... כל איש אשר בו מום מזרע אהרן לא יגש להקריב את אשי ה'." "יזהר החזן שלא יקרא למי שהוא עיור בעינו האחת או פסח בפרשה עורת או שבור, מפני שמביישו... ואם ידבר אדם עם חבירו אל יביט במקום שיש בו מום ... אם היה רבו סומא לא יאמר לו שקעה חמה..." ("ספר חסידים" תשס"ח, משנ"ב קל"ח ה', ועיין קל"ט ג)

"וכל מי שאינו לא חגר ולא סומא ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם ... " (פאה חי טי) כתב רבי עקיבא אייגר: חיגר ופיסח הנכות שלהם היא ברגל אחת או בשתי רגלים. וכן כתב ב"תורת כהנים" בפרשת אמור. וזכרנו שבית הדין בעיר ליסא סמכו על זה בגט - שהיה בעיר עוד אחד ששמו ושם אביו ושם אבי אביו היה כשם המגרש... כתבו בית הדין והוסיפו סימן בגט - "הפסח", שהמגרש היה חיגר ברגלו אחד, וכדי שלא יהא נראה ששמו פסח כתבו הפסח ולא רצו לכתוב חגר, כי מילה זו משתנה, פעמים חיגר ביד ופעמים בלא יוד, פעמים חיגר ופעמים חגרא. (תוסי רעק"א שם)

בתוספות יו"ט כתב שפיסח הוא בשתי רגליו וחיגר הוא ברגל אחת. ובתוסי אנשי שם ביאר: לעולם חיגר הוא פיסח, אלא שפיסח הוא לשון תורה וחיגר לשון חכמים. והתנא במשנה נוקט לשון קצרה, שפיסח הוא בשני רגליו וחיגר באחת, ולכן שם ביניהם את הסומא, שעושה עצמו פעמים סומא בשתי עיניו ופעמים בעין אחת. (שם)

לפי סברת הגאון רבי מרדכי עבאדי מובן היאך כתבו בגט "הפסח", דפיסח אינו שם גנאי בעצמותו. ויש לברר את חידושו מרש"י (ב"מ נח:). שכתב: המכנה שם לחבירו אסור גם כשהורגל בכך ואין פניו מתלבנות, דכיון שזה נתכוין להכלימו אסור. משמע שהכל תלוי בכוונה? אלא סבר ה"מעין גנים" שכיון שאין זה שם רע אין זה קשור כלל לענין מכנה שם. והנה ה"חפץ חיים" הוכיח מרש"י זה שאם אחד מרשה לספר על עצמו דברי גנאי, והמספר מתכוון לביישו אסור. וצריך עיון מזה על דברי ה"מעין גנים"? ונראה דרך היכן שהדבר בעצמותו הוא דבר רע אז אסור לו לספר, ולא בדבר שאינו רע והמספר מתכוין לגנותו וחבירו מרשה לספר. (ה"ח כלל בי כ"ח)

ומדודי, הג"ר אהרן רוט שמעתי לבאר כי בגט הכינוי - "הפסח" בא לתת סימן למי מתכוונים, ולא לכנות לו שם. ("נר לשולחן שבת")

כתב המהר"ם מלובלין: ומה שנסתפקת בענין כתיבת הכינוי יקרוקי... הנה הסכמנו לכותבו בגט, מאחר שכבוד תורתו כתב שגם היהודים קורין אותו אפילו בפניו בכינוי זה והוא אינו מקפיד כי אם על הנערים שאינם בני גילו... וגם שאלתיו, ואמר כי אינו כינוי גנאי, אלא נקרא בשם זה בהיותו בכור לאביו, בן רך ומעונג, וקראוהו בלשון פולנית תרנגול קטן... והואיל ואינו שם גנאי יש לכותבו, כי לא בהקפדתו של המגרש זה תלוי, אלא אם הכינוי הוא כינוי גנאי! (שו"ת מהר"ם מלובלין ק"ב)

הגאון רבי אברהם פאלאג'י כתב: כינוי שהוא גנאי מחמת עבירה או על שם חיות טמאות, אף אם אינו מקפיד לא כותבים אותו בגט. אבל כינוי שהגיע

מובא בדברי שאול ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף. קשה למה להכתוב לפרש דאת אביה היא מחללת, והלא די לומר סתם באש תשרף. ונראה דהנה הקשה הגאון מוה"ר העשיל מהאלבערשטאט זצ"ל האיך ניתן לה שריפה, נחוש דילמא לאו אביה הוא ואינה בת כהן, דבכל אתר אזלינן בתר רוב רוב בנים מאביהם המה, כדאיתא במס' חולין (דף יא) אבל כתבו התוס' דאם דנים בין מיתה אחת למיתה חמורה אז לא אזלינן בתר רוב בזה, והכא אם היא בת ישראל המאורסה אז דינה בסקילה ואם היא בת כהן היא בשריפה, נמצא שההליכה בתר רוב עושה נפק"מ בין מיתה למיתה, ובכה"ג אין הולכין בתר רוב. ונראה לתרץ בפשיטות דכיון דלכל מילי שפיר אזלינן בתר רוב ואומרינן דאביה הוא, א"כ לענין החילול שפיר יהא מחולל שם אביה בכל גוונא, דלענין זה ניזל בתר רוב, ולכן חייבת שריפה כיון שבכל אופן הוא מתחלל, דעיקר חיוב שריפה הוא משם דאביה מתחלל כדאיתא בסנהדרין (יא) דבת כהן בשריפה שכן מחללת אביה, וכיון שלענין זה אזלינן בתר רוב, נמשך ההליכה בתר רוב לחייבה שריפה אף שמיעוט לאו אביה הוא. וזה שמדגיש הכתוב, דהאיך ניתן לה שריפה והלא ממיתה למיתה לא אזלינן בתר רוב, לזה אמר את אביה היא מחללת, דהלא לענין החילול שפיר ניזל בתר רוב, וכיון שהוא מתחלל נותנין לה שריפה, ובזה הדבר תלוי.

מובא באמרי שפר ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת (כא, ט). ישנם רשעים אשר הרשעות עוברת אליהם בירושה מהוריהם ומשתרשת בקרבם, ומאידיך ישנם רשעים אשר סרו מעצמם מדרך הישר, מאחר שהלכו שולל אחרי יצרם הרע. כידוע אין היצר הרע מסית את האדם מיד לעבירה גדולה, שכן בודאי לא ישמע לו, אלא תחלה מסיתהו לעבירות קלות עד שהוא מביאו לידי עבירות חמורות, כפי שאמרו חכמינו: "כך דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך ועבוד עבודה זרה". אבל מי שהרשעות מושרשת בקרבו בתורשה מהוריו, עשוי לעבור מיד על העבירות החמורות ביותר, שכן עליו אין היצר הרע צריך לבוא בעקיפין, תוך גישה איטית שיטתית. לפיכך אמרה תורה: "ובת איש כהן כי תחל לזנות" - אם כבר בתחלה היא עושה חטא גדול וחמור כזה, הרי סימן הוא שאין זה מחמת יצר הרע שלה עצמה, אלא שכחות הרע מושרשים בקרבה בתורשה מהוריה, הרי ממילא "את אביה היא מחללת".

אלמנה ... את אלה לא יקח, כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. מעשה בחתן שראה כתובה של אלמנה אחת שכבר גבו בה. מכיון שהכתובה היתה מצויירת ומעוטרת ביופי רב חמד החתן את הכתובה לעצמו. ציוה החתן לסופר לקלף את שם הבעל והאשה הראשונים, וגם למחוק את הזמן, ונכנסה הכלה לחופה בכתובה הזו. בבוקר לאחר שיצאו מבית הכנסת, כשעמדו לברך שבע ברכות, ראה אביה של הכלה את הכתובה, ולא רצה בה. טען האב: "זה סימן לא טוב להתחתן בכתובה שכזו..." באו המחוחתנים אל רבה של אלג'יר, הגאון רבי רפאל ידידיה שלמה צרור, לשאול מה יעשו? השיב להם: חוץ מטענה זו של האב דעו שיש בכתובה הזו עיכוב מן הדין. ראשית, צריך לעשות קיום על כל המחיקות. ושנית, הרי זה כשטר המזוייף מתוכו, כיון שמה שנכתב בו "וקנינו" הולך על הראשון, ואיך יכול לחול על השני. עשו כדבריו, וכתבו בו ביום כתובה חדשה. "דיני מנהגי אלג'ירי סיידי"

כל כינוי שהוא גנאי למגרש אין כותבין אותו בגט, ולכן מומר שעשה תשובה אין כותבין לו וכל שום וחניכה. (רמ"א אהע"ז קכ"ט ט"ז) " ... ומנהג זה נשתרבה ממה שנמצא בסדרי גיטין ישנים שמומר שעשה תשובה אין כותבים בגט וכל שום וחניכה כמו שעושים לשאר מומרים, משום דגנאי הוא, דהוי כאילו אומרים לו זכור מעשיך הראשונים!" (שו"ת מהרים מלובלין ק"ב)

דנו תלמידי חכמים מה היה ההיתר של בית הדין שבעיר ליסא לכנותו "פיסח", בשם מבוזז כזה? ואמרו ליישב על פי דברי הגאון רבי מרדכי

שם משפחתו של הגאון רבי שמואל מועד, בעל "בית שמואל הקטן" על המרדכי נקבע כי באותה עת בה הפקיד הסתובב וקבע את שמות המשפחה למד רבי שמואל את סדר מועד, כששאל הפקיד איזה שם משפחה יבחר, לא ידע מה לענות, נצנץ בו רעיון ואמר 'מועדי'. במשפחה אומרים בחיך כי נס ארע עמם שלא למד באותו זמן סדר נזיקין... ("נר" מהרה"ג י"א מצאצאי)

כאשר הכינו בני הגאון רבי עקיבא איגר את שער הספר "חידושי רעק"א שמו יצירה' תחת אי של איגר, והיה זה לכבודו שלא יקרא איגר ב"חיריק". וחכם אחד פירש, שעשו כן משום שבמבטא המקום היה דמיון בין היגיו האלף והחית, והיה יכול להשמע חיגר חלילה... (קונטרס "באר בשדי" "תורת העמק")

לפני כמאתיים שנה יצאו חוקי אזרחות ברוב מדינות אירופה. בין השאר הם כללו חובה לקבוע שמות משפחה. בצרפת ניתן חופש בחירה לאזרחים בקביעת שמותיהם, אך בארצות אחרות לדוגמה בממלכה האוסטרית-הונגרית, הוקמו ועדות שהן קבעו את השמות. הוכנה רשימת שמות ובה שמות יקרים וזולים. היו צריכים לשלם תמורת זכות בחירת השם... השמות היקרים היו שמות שהתקשרו לזהב, יהלומים, כסף וכדומה. השמות הזולים היו כינויי מקצוע או סתם כינויים. יש והפקיד קבע את השם לפי מראהו של היהודי, מי שהיה כהה נקרא שוורץ. נמוכי קומה נקראו קליין, והגבוהים גרוס. כשהפקיד האנטישמי התרגז מעט... או שהגיע עני שלא יכל לשלם אף את התעריף הזול היה זוכה האיש לשם מעליב ומגוחך דוגמת: "קסוקר" - פוזל, "הזנפרץ" - פרצוף ארנבת, "שטומר" - חרש. כל החידוש הזה בשמות משפחה היה חשוד בעיני היהודים במזרח אירופה, מאימתי השלטונות דואגים לרווחתם! מה פתאום הם מעוניינים בכך? סברו היהודים שהסיבה לזה היא רצון השלטונות בגביית מיסים או בגיוסם לצבא... לפיכך נמנעו רבים לבחור לעצמם שם משפחה. בשל כך הפקידים נאלצו לעבור בבתי היהודים וקבעו להם שמות לפי מראה עיניהם... מדו"ח ועדה לקריאת שמות: "זומן היהודי אליעזר בן נפתלי, כינויו "הצולע"..." אשתו רבקה ובתו גיטל, גר בביתו הפרטי ליד באר המים, עוסק בתלמוד תורה, סופר סת"ם. נשאל כיצד הוא רוצה להקרא, ואינו מגיב... נרשם לו ולצאצאיו וסרשטיין..." ("ס"ה)

חידה - היכן עם הארץ נהפך לחכם?... פסק השו"ע: אם נכתב בגט פלוני "החכם" או "הרב" או "הנשיא", אף על פי שאין קורין אותו כן, וגם אינו בר הכי, הגט כשר, כיון שהזכיר שמו בפירוש. וכתב הרמ"א: אבל לכתחילה אין כותבים "רב" או "חכם", אפילו הוא או אביו רב וחכם, אלא כותבים פלוני בן פלוני, וכן אין כותבים בן "הקדוש", אבל כותבים "כהן" או "לוי". כתב המהר"ם בן חביב: יש לחקור אם דברי השו"ע הם רק על אדם שיש בו לחלוחית של תורה, אזי אפילו שאין ראוי לכנותו "החכם" או "הרב", לפעמים נוהגים לחלוק לו כבוד, אפילו שהוא אינו ראוי לכך. אבל אם הוא עם הארץ גמור, שלא נהגו לחלוק לו כבוד, אם כתב רב וחכם חשוב "שינה" והגט פסול. אמנם מדברי השו"ע שסתם ולא חילק משמע שגם בעם הארץ ניתן לכנותו החכם... וטעמו של דבר, כי הכל הולך אחר המנהג, וכיון שהסופרים נוהגים לכתוב תמיד "נשיא וחכם" כדי לכבד את האיש, וכדי ל... אזי אפילו הוא עם הארץ יתלה הקורא את הגט שהסופר חשב שיש בו לחלוחית של תורה. (ק"ט זי) רבים מהאחרונים סוברים שיש להוסיף בגט את הכינוי בו נקרא האדם בפי העם. וב"שדי חמד" האריך בזה בימערכת גט, עיי"ש.

ונסיים בענין שהתחלנו בו ענין זה... "נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה". (פכ"ב ח' ועיין חולין ק:;) נשאל הגאון רבי אהרן קוטלר, על דברי הגמרא, בענין זר שאכל בשר מליקה, שלוקה שתיים, משום זרות ומשום טומאה. ונתקשה השואל: אם הדין הוא שבשר עוף זה הוא נבילה, מדוע אינו חייב שלש, שיתחייב גם משום טומאת נבילה? השיבו רבי אהרן: בשר מליקה טהור מטומאת נבילה, כדברי הגמי בזבחים. המשיך רבי אהרן וכתב, כי כאשר קיבל את מכתבו של השואל חשב, שאילו באמת היה הדין להיפך, ובשר מליקה היה מטמא, יש להסתפק לעניין טומאה בבית הבליעה. והאריך בזה שני עמודים בחריפות ובבקיאות... ("משנת אהרן" ח"א מ"ב)

מתוך צוואת האדמו"ר מפליץ, רבי פנחס מנחם אלעזר יוסטמן: "בעיר ורשה היה אחד שקראו לו: "ראובן השחור", "דער שוורצער ראובן". ראיתי שהיה לזקני, מורי ורבי בעל "חידושי הרי"ם" צער גדול איך הורגלו לכות בכינוי גנאי, שעל ידי זה מאבד חלק בעולם הבא. ראו כמה אדם צריך שמירה! כשאני שואל למה תקראו אותו "יוסף העיוור", "בלינדר יוסף" משיבים לי 'הכל קוראים לו כך...' וכי זה תירוץ! הגיהנם גדול ומתרחב כל הזמן יותר ויותר..." ("שפתי צדיק")

מעשה באדם ושמו פסח, וכך קורים לו כל מכיריו. עמד האיש לגרש את אשתו. סיפר האיש לרב מסדר הגיטין, שאמרו לו שהשם פסח נגזר מהשם פתחיה... והוסיף כי הגבאי לפעמים העלהו לתורה בשם פתחיה. שמע הרב המסדר את דברי פסח זה... ולא ידע אם כך איזה שם עליו לכתוב בגט... הורה הגאון רבי שניאור זלמן מלובלין: הנה ברור ואין ספק כלל שהשם פסח הוא שם לעצמו, ולא שייך כלל לשם פתחיה. ואפילו שהגבאי העלהו לתורה כפתחיה, הוא עצמו לא החזיק בשם זה, והעיר לגבאי על טעותו... אלא שאותו הגבאי הינו מהטועים הסוברים שהשם פסח נגזר מפתחיה. ואין להשיג על קריאת החזנים בכגון זה, כפי שבעיני חזיתי איך חזן קורא לאלעזר אליעזר... ושם קריאתו לתורה קובע רק כשהוא מדקדק ומצווה לחזן לקרותו, אבל כשהחזן קורא אותו מעצמו על פי אומדן דעתו, אין זה בכלל שם שהחזיק לעצמו. (שו"ת "תורת חסד" ח"ב כ"ז, שו"ת "נודע ביהודה", סדר מהרים, מהרש"ל פ"ד גיטין)

ספר זכרון לרבי משה ליפשיץ תמהו הלומדים מה פשר דבריו אלו, האם נחקור מה יהיה הדין אילו מותר לזרוע בשבת וכדומה? וכי דבר זה נחשב ליתורה?! השיב להם הג"ר משה ליפשיץ: פה אנו רואים את גדולתו וענוותנותו של הגאון רבי אהרן קוטלר. ידע רבי אהרן שכאשר יראה השואל שנתעלמה ממנו גמרא מפורשת בזבחים תחלש דעתו, ויבוש על שאלתו. על כן כתב לו רבי אהרן, שהסתפק בזה ובזה, ומתוך פלפול דאורייתא בחכמה מיוחדת, הפיס את דעתו, והעלים את שגיאת השואל.

כינויים רבים היו לגדולי ישראל בכל הדורות. בגמרא מצינו: קטינא חריץ שקיה, רבי יהודה הנחתום, רבי יוחנן הסנדלר, נחום הלבלר, שמעון הפקולי, בעל החוטם, בן קרחה ועוד. בראשונים אנו מוצאים את: הקדוש מרדוך [מרדכי קידושין תק"י]. רבי יצחק הלבן, כנראה בשל מראהו [בי"ק עב.]. הרב עזרא הנביא, בשל קדושתו [שבועות כה.]. רבי שלמה מן ההר על שם עירו. רבינו אפרים בר אפרים הגיבור [פסחים לו.]. ועוד. באחרונים מצינו: רבי אליהו חסיד, רבי עזריאל ראש הברזל, הסבא מ... סבא קדישא. סורת יהודי איטליה מספרת על ארבע משפחות אצילות שגלו לרומא עם חורבן בית שני ושמרו על שמם, כולם כונו בתואר הכבוד ימין. והם: ימין האדומים, ימין התפוחים, ימין העניים וימין הזקנים' ויש אומרים גם מן המחזונים.

ובת כהן כי תהיה לאלמנה וגרושה... ושבה אל בית אביה כנעוריה. רמז נאה יש כאן: "ובת כהן" - זו כנסת ישראל, שנאמר בה: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". "כי תהיה" תה"ה בגימט' 420, הזמן שעמד בית המקדש השני. אח"כ הרי היא בבחינת "אלמנה וגרושה", שבית המקדש נחרב ועם ישראל ירדו לגלות. אך לעתיד לבוא, "ושבה אל בית אביה כנעוריה" יזכה עם ישראל (כפי שאכן זוכים אנו בדורותינו) לשוב לארץ קודשו וגם יזכה לבניין בית המקדש. ואז "מלחם אביה תאכל" - שנזכה לאכול ולהנות מהשפע שמרעיף עלינו אבינו שבשמים. "וכל זר לא יאכל בו" - שהגויים לא ירעו ולא ישחיתו אלא אדרבה יבואו לשרת את עם ישראל ולסייע לו, במהרה בימינו, אמן.

בוזה"ק בפרשתן ("ג,ג), נמנו ג' דברים, המעכבים את הגאולה: על תלת

מילין מתעכבין ישראל בגלותא, על דעכדין קלנא בשכינתא [על שגורמים קלון לשכינה], ומהדרי אפייהו משכינתא, ועל דמסאבי גרמייהו קמי שכינתא [על שמחזירים פניהם מהשכינה, ועל שמטמאים עצמם לפני השכינה]. בספר "שיח יצחק"

ביאר: שקלון השכינה הוא המדבר בביהכ"נ דברי חולין, ומוסיף, שהאר"י הק' ז"ע, לא אבה לדרוש בביהכ"נ דברי תורה, יען חשש שימשך לדברי חולין, [דברי חולין של האר"י הק'...]. מה הקשר בין עיכוב הגאולה, לזלזול כבוד ביהכ"נ, מבאר זאת השיח יצחק, במשל: מעשה במלך רם ונישא, שאחד מעבדיו התרפה ממלאכתו, היה מתהלך בארמון כשידיו נתונות בכיסיו, מזלזל בעליל בכבוד הבית ובכבוד אדוניו, לא התייצב על משמרתו, ולא מילא את תפקידו. כעס המלך, ואמר: "המזלזל בכבוד המלכות חייב מיתה, אבל הואיל ואבותיו שרתוני בנאמנות, אחוס על חייו. ובכל זאת פטור בלא כלום אי אפשר, אדיח אותו משרות בתוך הארמון, ואשלחהו לנקות את הארוות, שיטפל בסוסים ובחמורים, שיצחין ויתלכלך". נפל המשרת מרום המעלה לבור תחתיות, מהדר הארמון, פארו ועשרו - לאשפתות הרפש והצחנה, נעשה שכן לסוסים ולרמכים. בגעגועים זכר את מעמדו הקודם, ועל משכבו בלילות, היה דומע ובוכה חרש על משוגותו, ייחל הוא לשוב לארמון המפואר. והנה, נקרתה לפניו הזדמנות פז, היה זה ביום גנוסיא של המלך, כאשר הטורקלין המלכותי נפתח לרווחה וכל משרתי המלך עלו לברכו, ולהשתחוות לפניו, המלך ישב והמתין בדריכות לבוא משרתו בן ידידו ונאמנו, הוא קיווה בכל לב, שהמשרת הפנים את הלקח, ובהכנעה יבוא לברכו ליום הולדתו, ובכך ייסלח לו חטאו וישבינו למעמדו הקודם. אילו, אילו היה המשרת המודח סר לבית המרחץ, רוחץ וסך גופו, לובש את מיטב מחלצותיו, ובא להשתחוות לפני המלך בכבוד ובמורא, היה המלך מסיק שאכן הלקח הופק, זוכר לו את ברית אבותיו, מאיר אליו פניו ומשיבו על כנו ומעמדו. אך, העבד סכל היה, הוא התרגל אל הסוסים והסתגל לריח הגללים, חש נוח בבגדי העבודה המזוהמים, וכך כאשר כל עבדי המלך עלו לארמון בבגדי הדר, נזכר המשרת שצריכים לעלות למלך לאחל לו ולברכו ליום הולדתו, ובמהרה רץ בבגדי העבודה לתוך הארמון, על גלילי בהט ושיש, פסע במגפיו המצחינים, על שטיחים מפוארים הותיר טביעות רגליים מכוערים, עננת צחנה הדיפה ממנו לכל עבר, וכשראהו המלך, סתם את נחיריו, והפנה ממנו את מבטו בסלידה, ובמהרה שיגרו שוב אל הארוות, שכה נוח לו בהן. בעבר, היינו אנו משרתי עליון בבית המקדש בעיר המלוכה, אך לגודל הבושה זנחנו את תפקידינו ורמסנו חצרות קדשינו, ואילולי זכות אבותינו, היה השי"ת מענישנו בחזקה, אך בעבור אבותינו שבטחו, שפך חמתו יעל עצים ואבנים, ואת נפשינו הותיר לשלל. אך שלח אותנו לאורוות, אל בין העמים, לעסוק בזוטות חולין קטנוניות, על זה היה דווה ליבנו, ומבקשים אנו להגאל ולשוב לימי תפארתנו. והנה, הזדמנות פז נקרת לידינו, לבוא לביהכ"נ ולהתפלל לפני המלך, להתחנן, ולבקש, ולהושע בכל מילי דמיטב. אך, במקום להלך בבית אלוקים ברגש, תחת לבוא אל שערי בתודה חצרותי בתהילה, מביאים אנו את גללי החולין, ואת צחנתם, לביהכ"נ, כל שיחות עבודת 'האורוות', שיחות חולין, ושאר מרעין בישין מעסיקים אותנו בזמן שעומדים אנו לפניו. וכי פלא הוא, שאין אנו נענים, וחלילה נשלחים חזרה אל האורוות, וישועתינו מתמהמהת.

ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תישרף (כא, ט) את אביה היא מחללת חיללה וביזתה את כבודו, שאומרים עליו, ארור שזו ילד, ארור שזו גידל (רש"י בסנהדרין נב). ארבע מיתות נמסרו לבית הדין סקילה, שריפה, הרג וחנק. לכאורה על עבירה זהה שעברו שני בני אדם העונש היה צריך להיות זהה אם כן, מדוע בת ישראל שזינתה דינה חנק ואילו בת כהן שזינתה דינה שריפה? כך שואל ומשיב הגר"י ניימן זצ"ל בספרו "דרכי מוסר" הגמרא (סנהדרין נב) מתרצת את אביה היא מחללת חיללה וביזתה את כבודו. יסוד גדול וחשוב לימדה אותנו תורתנו הקדושה. אינו דומה הדיוט העובר עבירה לאדם הנושא כתר על ראשו. בת כהן המחללת את כבוד אביה אינה מחללת רק את כבודו, אלא היא ביזתה גם את כתר הכהונה. מכאן מתבקשת לה המסקנה בן תורה שאינו מתנהג כראוי לו, הרי

שהוא מחלל ומבזה את כתר התורה אותו הוא נושא על ראשו. על כן גם עונשו גדול יותר. בן תורה חלה עליו חובת זהירות כפולה ומכופלת, עיניים רבות נשואות אליו. וכאשר ח"ו אינו מתנהג כבן תורה, הרי שהכתר אותו הוא נושא אינו ראוי לו וכגודל מעלתו כן יכבד עונו.

ה"חתם סופר" ראה קשר הדוק בין ההקפדה על התייחסות האדם לכל דבר שבקדושה לבין יראת שמים הטבועה בו. ועל כן הקפיד מאוד על בחור שסבר שקרשי הסוכה הם בסך הכל עץ שאפשר אפילו לדרוך עליו. מעשה שבאו שני בחורים להתקבל לשיבתו המהוללה של ה"חתם סופר" אחד מהבחורים היה ידוע כעילוי מבריק בשכלו ואילו השני היה בחור מצוין אך לא הגיע לדרגתו של חברו. הבחורים הגיעו מיד לאחר חג הסוכות על מנת להתקבל לזמן החורף. החת"ס בחן את שניהם ולתדהמת כולם קיבל דווקא את הבחור הפחות מעולה בחכמתו. הדבר, כאמור, עורר את פליאתם של כמה מהבחורים שהכירו היטב את מעלת הבחור שנדחה ולכן הם נכנסו לשאול את החת"ס לסיבת הדבר בטענה, "תורה היא וללמוד הם צריכים". שעה שהגיעו הבחורים לשערי הישיבה עמד החת"ס והשקיף מהחלון. והנה ראה שבהגיעם לערימת סכך של אחת הסוכות שזה עתה הורדה, דורך הבחור העילוי על הסכך ומפלס לו דרך ואילו חברו הקיף את הסכך מבלי לדרוך עליו. זה היה בשבילי הכל", סיים החת"ס לספר לתלמידיו "בחור שדורך על סכך קדוש מי יודע על מה הוא עתיד לדרוך בעתיד". אמרו חז"ל תלמיד חכם שאין בו דרך ארץ נבלה טובה ממנו ואכן לימים נשמע בעיר שאותו בחור יצא לתרבות רעה, ונתן דוגמא אישית רעה לבריות וחילל שם שמים ברבים.

ובת איש כהן כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת באש תשרף (כא-ט). צריך להבין - מה זה "כי תחל"? לא די לכתוב "כי תזנה"? ועוד צריך להבין - בת ישראל המשרכת דרכיה - אינה מחללת את אביה וכבוד משפחתה? מדוע דוקא נאמר הדבר בבת כהן? צריכים לדעת שקלקול לא קורה בבת אחת. הוא תהליך הדרגתי, שמתחיל היכן שהוא. ומהי נקודת ההתחלה? באוויר מסתובבים מיקרובים וכל מיני חיידקים וזיהומים. יכול האדם להתעסק עמם, ולא להזנק. מדוע? כי אין לו שום חתך בידו. הנקב הקטן ביותר בעור - כבר יכול לגרום שהזיהום יחדור פנימה, עד כדי מוות. כך גם כן היצה"ר. הוא מסתובב בחוץ, וממתין לסדק קל. כשימצא אותו - הוא כבר בפנים. לפתח חטאת רובץ. "ובת איש כהן - כי תחל" - כאן מלמדת התורה מה הביא את האשה להדרדרות כה נוראה ולדיוטא תחתונה? ה"תחל". לפתח חטאת רובץ. כפי שאצל דינה הכל התחיל מ"ותצא". ברגע שיש פתח, ישנה יציאה, סופו מי ישרונו! גם אבא כמו הכהן הגדול, גם אבא כמו אברהם אבינו, לא יוכלו לעצור את ההתדרדרות!

רבי שבתי יודלביץ' פגש פעם שוטר, והלה התלונן לפניו מרות על המצב של הנוער - "מי חשב שעד כדי כך ידרדר המצב?! חשבנו שתהיה מדינה חלונית, אבל לא חשבנו שנערים ידהרו לנו שכורים על הכבישים, לא פללנו שהאלימות תשלט בחוצות, ושבתתי הספר לא יצרכו שוקו בשקית אלא סמים. זה עוד לפני שמדברים על הפשעים הקשים..." ענה רבי שבתי יודלביץ' לאותו שוטר: פעם הייתי במגדל שלום, קומה שלשים ושתיים, במרפסת שם. איש אחד העביר פתאום רגל מעבר למעקה, ואחר כך את הרגל השניה. צעקתי לעברו: 'מה אתה עושה?!' והוא ענה: 'אני קופץ...' 'השתגעתי?!' - אמרתי לו - 'אתה קופץ?? הלא אפילו עם שפכטל לא יצליחו לגדד אותך מהכביש, לאחר שתתרוסק!' אבל הוא היה בטוח מאד בעצמו. 'לא, אתה טועה, אדני' - הוא אמר, 'אני קופץ רק שתי קומות ועוצר...' לא, אדני השוטר, אי אפשר. אין אפשרות לעצור הדרדרות רוחנית! אם מתחילים להתדרדר, מגיעים עד התהום. עד הסוף.

נקודה נוספת יש כאן. כי תחל "לזנות". התורה מלמדת שברגע שיש התחלה - מגיעים עד הסוף המר, והוא - זנות. מדוע דוקא זנות? חסר עבירות אחרות? ע"ז? גזל? השתמדות? ושאר עבירות אחרות. התשובה היא: חז"ל אומרים [סנהדרין דף סג:]: "אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". אומר הגר"א שמקובלנו שליד כל בית ע"ז היה בית זנות. ולכן הביטוי זנות חוזר בקביעות בצמידות עם הביטוי ע"ז. זנותיכם, ותזנו אחר האילילים וכו'. כיון שהכמרים היו מפתים את המאמינים

לעבוד ע"ז ע"י שהיו מתירים עריות כחלק מן הטקסים של ע"ז, וכך משכו אליהם מאמינים. גם אם הכופר יתרץ עצמו וימציא ק"נ טעמים להצדיק כפירתו, דע לך מאחורי הכל – תאוות! הוא צריך צידוק, אז הוא בודה טעמים מלבדו. כאותו תלמיד שפגש לרב מבריסק לאחר מספר שנים שפרש מן הישיבה, ולא היה לו נעים, ברחוב אמר לו: אני עזבתי מפני שהיו לי קושיות. מיד הפסיקו הרב ושאל אותו האם עיקר השאלות שלך החלו בעודך בישיבה, או בעיקר לאחר מכן? השיבו התלמיד: בעיקר לאחר מכן. א"ל הרב אם כן לא קושיות יש לך, תירוצים יש לך.... אני יודע לענות תשובות לקושיות, לא לתירוצים....

לאדם יש תאוה, והוא כבר עוטף את זה באידיאולוגיה... יש לו תאוה- אז הוא נותן תירוצים מדוע האדם הוא יצור פתוח ולא מקובע לבת זוג אחת... יש לו תאוות ממון- הוא יסביר לך אידיאולוגית שמחברת ביטוח זה בכלל מצוה לגנוב! הם הרי גונבים אותנו כל הזמן!

אלדוכס הכסלי, מתלמידי דרוין כתב מאמר בסוף ימיו לו קרא: 'ידידיו של כופר מקצועי' ובו התוודה שקבענו שהעולם נוצר מעצמו מפני שנח היה לנו לחיות בעולם ללא משמעות. בו נוכל לתת דרור לתאוותינו בעיקר בתחום הצניעות [הוא התבטא באופן יותר בוטה]. וכיון שכך התאמצנו להוכיח שלעולם אין משמעות... כאן הוא גילה את שאמרנו. תאוות הלב גורמת שהאדם יפעל ויעשה כפי שפועל ועושה. הירידה של "כי תחל..." איננה נובעת מאידיאלים, אף אם במבט ראשון נראה, שאיזשהו אידיאל מוביל את המהלך. הספור שלפנינו, אשר ספרו הרב יחיאל יעקובסון שליט"א (הובא בספר 'ימי עיון להורים ומחנכים' של הרב נפתלי גרינבוים), ממחיש זאת: בחור הלומד בישיבה מן החשובות שבעולם הלשיבות, הודיע יום אחד לחבריו בישיבה ש'נמאס לו' והוא הולך לקבוצ. 'נמאס ליי' – כך הוא התבטא – "להיות בחור ישיבה מצמצם ופרימיטיבי. ברצוני להרחיב אופקים, להעמיק את הדעת ולהיות מערה בתרבות, כאן ועכשיו!" לא פחות ולא יותר!". בישיבה נוצר רעש, זעזוע נורא. הישיבה היתה כמרקחה, בחורים התבלבלו. היה חשש מסחף. ראש הישיבה הגיע אלי מבוהל ובקש עזרה דחופה.

שלחנו את אחד הפעילים שלנו לקבוצ כשהוא מחפש לתייר אמריקאי. הוא לא ידע הרבה אנגלית, אבל את המלה 'פיקצ'ר' ו'סקיזומ' באנגלית הוא ידע לומר. ציינו אותו במצלמה בגדל של תותח קטן... כמוכן, קבלוהו שם בסבר פנים יפות. הוא הסתובב ברחבי הקבוצ וצלם, עד שהגיע למיודענו הבחור. גם הוא שמח מאד לעזור לו ["הסבר פניך לתייר..."] והניח לו לצלמו כשהוא מחבק עגל, ולאחר מכן תמונה נוספת בה הוא נראה מנקה את הרפש של הפרות ברפת... כשחזר הפעיל, לקחנו את התמונות, הגדלנו אותן, ולידן הוספנו כתובים בעצוב גרפי אמנותי, שכללו צטוטים מ'פניני חכמתו' של מידענו הבחור, כגון: תמונה מחבק עגל – "להרחיב אפקים", תמונה מרים אספספת – "להעמיק את הדעת" תמונה מפנה את פרש הפרות – "להיות מעורה בתרבות הישראלית כאן ועכשיו...". את כל 'היצירה האמנותית' הזו תלינו בחדר האכל של הישיבה, וכך הפכנו להם את אמצע החרף לחגיגת פורים"

אחד מחבריו של הבחור הסורר, שכנראה רצה 'לשתף' אותו ב'שמחה' שהיתה בישיבה, התקשר אליו לקבוצ וספר לו מה היה, ומשום-מה גם גלה לו שאנחנו עשינו זאת [דבר שהכעיס אותי מאד]. הבחור לא התעצל. בדרך כלשהי השיג את מספר הטלפון שלי, ואז הוא התקשר אלי, ודרך הטלפון התחיל לצעק עלי: "איך אתה לא מתבייש? איזו מין דרך היא זו לדחות אבן אחר הנופל! האם כך רוצה אתה להחזיר אנשים בתשובה?!" – ועוד כהנה וכהנה טענות ומענות. אמרתי לו: "אל תצעק עלי, ואל תאיים עלי בטלפון. אם יש לך טענות נגדי, בוא למשרדי והעמד אותן מולי. אם ארגיש שאני מחייב לענות לך – אענה לך" תארתי לעצמי שהוא יבוא – והוא אכן בא. קבלתי אותו במשרדי, ושוב הוא התחיל לתקוף אותי ולנזוף בי.

"רגע אחד", עצרתי אותו משטף דבורו. "הנך מדבר אלי כעת בשתי שפות – חלונית וחרדית: מצד אחד הסברת לי ש'לכל אחד יש זכות לחיות את החיים שלו כפי ראות עיניו, וש'לכל אחד יש את האמת שלו' וכוי, ומאידיך גיסא אתה צועק עלי שהנני 'דוחה אבן אחר הנופל'. ובכן, אני יידע לדבר בשתי השפות – גם החרדית וגם החלונית, אך אינני מסגל לשמע את ה'סלט' הזה של ערוב שתי השפות יחד. עליך לבחר: או בנוסח חרדי או

בנסח חילוני, לא תערוכות! ובכן, באיזו תשובה הנך בוחר?" הוא כמוכן רצה לצעד על קרקע בטוחה, ולכן אמר: "טוב לפי 'השקפה חלונית' [יש כזה דבר...], איך אינך מתבייש לעשות מה שעשית?" "ובכן", עניתי לו, "כדי להסביר לך למה מבחינת מה שאתה קורא 'ההשקפה החלונית'; המעשה שעשיתי הנו מעשה מוסרי, אצטרך לעמיל קשה. כידוע, עולם המוסר החלוני הנו עמק, רחב ועשיר בהגות ומחשבה. במשך דורות עמלו גדולי המוסר החלוניים למצוא את האמת, את הצדק ואת הישר, ואיך אני, הקטן, אוכל בבת אחת לתמצת את כל עומק עושר החכמה הזו... אם כן, אינני מקיף ממש את הכל, אבל אחרי מאמץ אינטלקטואלי יוצא דופן, אם ארצה לנסח באופן מוסרי חלוני למה עשיתי מה שעשיתי, תמצית התשובה היא: עשיתי זאת "כי – בא לי!!!" "מה?" הוא קפץ ממקומו. "בא לי!! בא לי לעשות – אז עשיתי!" "וכי זה נימוק?" "כן, זהו, אכן, נימוק כבד משקל! זוהי תמצית חכמת המוסר החלונית!" "מהיכן למדת זאת?" "ממך! אתה היית המורה שלי!" "מה?" ואז פתחתי והסברתי לו: "יש לך אב ואם אשר גדלו אותך במסירות אין קץ, וותרו על הרבה מהנאות העולם למענך. אין ספק שהם אינם מושלמים, אבל אתה הרי מודה שהם רצו רק את טובתך. מדוע פגעת בהם כל כך אנושות?! יכלת לטוס לחוץ לארץ, לחיות שם כבהמה, ויחד עם זאת לתת להוריך הרגשה טובה, שימותו בשלום ובשלוה, ולא להורידם ביגון שאולה בדמי ימיהם! "ושני אחיך הקטנים – גם הם כבר שבעים בבית! לא יכולים לדרך ב'חדר' כי כל החברים צוחקים עליהם! מה הם עשו לך?! "התשובה לכל השאלות הללו אחת היא: עוללת את כל הרע הזה – כי 'בא לך'!... ואם אתה רומס את כל העולם כי בא לך, מדוע לי יהיה אסור לעשות מעשה אחד שבא לי?" "הדברים השפיעו עליו. אותות התרגשות נכרו בו והדמעות כבר עמדו בעיניו, ואז, מהר לפני שיתמוטט, התפרץ ואמר: "טוב, טוב! אינני רוצה לשמע יותר. כעת אמר לי את ההסבר למעשיך לפי ההשקפה החרדית!" אמרתי לו: "לפי ההשקפה החרדית – כלומר לפי האמת, והרי שנינו יודעים שזו האמת למרות כל הדבורים הנמלצים שלך – היית צריך עכשו לכרע ברך אפים ארצה, להרטיב את הרצפה בדמעות, ולהתחנן שאואיל בטובי להרשות לך לנשק סוליות נעלי... "אה! מה פתאום?!" "אני אסביר לך", אמרתי. "אתה הרי יודע שאת המסלול שאתה התחלת לצעד בו, אני מכיר יותר טוב ממך. הבה ואספר לך מה יקרה לך: שנה, שנתים, מקסימום שלש, אתה אחוז בלמוס תאוה. במשך השנה או השנתיים הללו הנך 'זולל' את כל התאוות שהיו אסורות עליך, ואפילו לא נהנה מהן, אבל כל הזמן אתה חי בתקוה שהנה, עוד מעט האושר מגיע..." "אבל – חולפות להן שנה שנתים, ואתה מגלה שהכיל 'בלוף'! ואז מתגלה הסוד הנורא: אתה – הבחור החרד, לשעבר – לעולם לא תוכל להיות חלוני באמת!! כשהיית חרדי הבטת על החלוניים, וחשבת: 'יש שם חברה, ואני מעניין להיות חלק ממנה, לחיות ביחד אתם'. אבל זו טעות! אין ייחוד' אצלם. 'לתאוה יבקש נפרד' (משלי יח, א) – כל אחד חי את החיים שלו בנפרד. אתה – שהיית שונה מהם – ראית אותם כקבוצה, אבל כעת, כשנכנסת לתוכם, אתה מנסה להיות כמוהם – ולא הולך לך! "אחרי שנה שנתים זה קורה: אתה הולך לישון בלילה, ותמונתם של אביך ושל אמך מופיעה לנגד עיניך. גם בהתחלה המראות קשים, אבל לאחר שעוברים ההורים לעולם שכלו טוב, ובעמק לבך ידוע לך שאתה זרזת את ה'טיוול' שלהם לשם – יותר לא תזכה אפילו לרגע אחד של שלווה ורגע. "וזה רק החלק האחד – ה'פרותיהם בעולם הזה', אבל ה'קרן' – קימת לך לעולם הבא... כל הסבל הזה אינו אלא 'בונוס' על מה שמצפה לך שם, בעולם האמת!

"דע לך! כל מה שהגעת אלי כעת, אינו כדי להטיף לי מוסר, אלא משום שאתה כבר עכשיו מתחיל להתיש זאת, ויש לך נקיפות מצפון. חשבת שאני אנסה לשכנע אותך לחזור בתשובה ולא אצליח, וכך תוכל להפטר מנקיפות המצפון הללו. אבל אפילו את ההנאה הזאת לא אתן לך. עוד אוסיף גחלים על האש: "אתה הרי יודע שאני צודק, אלא שהנך מרמה את עצמך שבגיל שבעים תחזור בתשובה. ובכן, ראשית, מי אמר שתזכה להגיע לגיל הזה? הרי בדרך כלל 'חוטא ומחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה'! הזוכר אתה את הבחור מהקבוצ שלך שנהרג בתאונת דרכים לפני שבעים? הוא גם היה 'משלנו', וגם הוא תכנן לחזור בתשובה בגיל מבוגר. אבל כנראה שזה כבר לא יצא לו – בכל אופן לא בגלגול הזה....

"ואפילו נניח שתזכה לחזר בתשובה, הרי 'אנס לאו כמאן דעביד דמי'. כל קריאת שמע שהפסדת, כל יום שלא הנחת בו תפלין, זהו מעוות שלא יוכל לתקון!! תשובה יש רק על מצוות לא תעשה, לא על מצוות עשה. לא תהיה לך אפשרות לתקן את העבר! כל חבריך מהישיבה, בעולם האמת יתפסו מלכות בשמים, יהיו מלכים, ואתה - אולי ירשו לך לצחצח להם את הנעלים... "אבל - אפילו את זה עמדת להפסיד, ואני, רגע אחד לפני שסגרת את שערי הברזל על עצמך, על הגיהנים שלך - כאן ושם - דחפתי את רגלי ועצרתי את הסגירה המחלטת. נתתי לך פתח, אולי תוכל לחזר, לפחות חלקית. מנעתי ממך להיות חוטא ומחטיא, מנעתי ממך לגרר אחרים, ואתה עוד בא אלי בטענות?! הרי אם היית גורר אחרים - לא הייתה תרופה למכתך, שהמחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, ואם היית מחטיא אפילו בחור אחד - היית איתו לנצח בגיהנם, גם אם היית חוזר בתשובה, שלא יהיה הוא בג"ע ותלמידו בגיהנם, ואני את כל זה מנעתי ממך כשהצלחתי לעצור את הסחף בישיבה, ואתה עוד בא אלי בתלונות?? ובת איש כהן - גם אם אביך כהן ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו - אם רק תחל בהידרדרות - תגיע עד דיוטא תחתונה - לזנות, וזו הסיבה העיקרית לכל התדרדרות - תאוות!

מעניין לראות - בת ישראל שזינתה, דינה לא בשריפה, דינה בחנק. הסדר הוא - סקילה, שריפה, הרג, חנק. חנק זו המיתה הקלה, מבין ארבע מיתות בית דין. "ובת איש' כהן כי תחל לזנות את אביה, היא מן הלקלל, באש' תש' ר"ף" - בת כהן, מקבלת עונש בשתי דרגות יותר, מבת ישראל שחטאה. נשאלת השאלה: למה התורה החמירה בבת כהן? בת כהן מקבלת עונש של שריפה, שהיא דרגה פחותה מעונש של סקילה, ובמניין החומרות, היא החמורה אחת מתחת לסקילה, בעוד בת ישראל, מקבלת רק עונש של חנק? כבר אמרו לנו חז"ל, שאדם שיכל לבחור מיתה, עדיף לבחור לו מיתה יפה. אז למה לבחור מיתה של שריפה? משיב בעל הטורים - באש תשרף: לפי שכל מעשה הכהנים באש לפיכך מיתה באש.

הסבא מקלם (אור רש"י, מאמרים ת"ח - ת"י) כותב תשובה מאוד מעניינת: מחמירים בבת כהן כיוון שהכהנים מתחנכים בדרגה אחרת לגמרי. 'אמור' ו'אמרת' להזיז הגדולים על הקטנים - מסבירים לכהנים, את המעלה הייחודית שלהם, לכן באותו רגע, שהכהנים מקבלים חינוך מסוג אחר, אז גם העונש שהם מקבלים מסוג אחר... משום שאם חונכת בבית כזה, שהוא מחנך אותך לסוג חינוך אחר, מסביר לך את המעלה הרוחנית של הכהונה, ואתה לא לומד מזה, אז העונש חמור יותר!

הדברים נמצאים בביאור השל"ה הקדוש, עם ביאור המגיד מדובנא, על הפסוק שנקרא בע"ה, בשבוע הבא בפרשת בחקתי (ויקרא כו, מב): "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יְעֻקֹּב וְאֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם וְהֶאֱרַץ אֶזְרָכֵר". שואל השל"ה הקדוש: בתוך ה- מ"ט קללות, שנמצאות בפרשת בחוקתי, פתאום באמצע הקללות, אומר הקב"ה וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יְעֻקֹּב וְאֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם... מה זה קשור לקללות? אומר השל"ה הקדוש, עם ביאורו הנפלא של המגיד מדובנא - משל למה הדבר דומה? משל לשני נערים שגנבו. אחד בן טובים - אבא שלו עשיר גדול, ואחד בן של עברין. חוזרים ביחד מבית הספר, באים לבעל הקיוסק - "סליחה, אולי אתה יכול להוריד לי משם את השקית הכחולה?" המוכר מסתובב להוריד את השקית... השתיים בינתיים סוחבים שתי 'פסק-זמן'... לאחר שהמוכר מראה להם הם אומרים בזלזול: "אההה... זה?... לא... התכווננו למשהו אחר... תחזיר בחזרה". ויצאים מהחנות לאכול את ה'פסק-זמן'. בסיום המשמרת, המוכר עובר על ההקלטות של מצלמות האבטחה לוודא שאף-אחד לא 'הרים לו' שום דבר היום. והנה הוא מזהה את שני הילדים האלה, שסחבו לו 'פסק זמן'! בעל הקיוסק ניגש למשטרה, מגיש תלונה, ותובע את שני הילדים לבית משפט. מגיעים לפני שופט... שואל השופט - "מי אתה? ואתה?" מתבונן בתזכיר של הקצין מבחן, ופוסק: אתה בן העשיר נכנס לכלא לחודשיים, ואתה בנו של העברין ניכנס לשבועיים לכלא. שואל אותו הילד של הגביר: "אני לא מבין, למה אני לחודשיים והוא לשבועיים? זה משפט צדק! אתם מפחדים מאבא שלו?...?" פשוט מאוד אמר השופט - "אבא שלו עברין, אז אין לי אליו דרישות... הוא כבר למד

מאבא שלו, אם ככה, מה אני יכול לדרוש ממנו?! זה תורשתי אצלו! אבל אתה, בן של עשירים, שלא חסר לך כלום, אתה הולך לגנוב וופל! אתה תיכנס חודשיים לבית הסוהר, אולי תילמד לקח!"... אומר המגיד מדובנא, בביאור דברי השל"ה - זה מה שכתוב כאן, אתם שואלים מ"ט קללות מה זה? "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יְעֻקֹּב וְאֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם" - אני זוכר מי היו ההורים שלכם - אברהם יצחק ויעקב, איפה הם ואיפה אתם?! על זאת התביעה הגדולה, שתובעים את עם ישראל, על זה שיש להם כאלה הורים. אם כך, זה מה שכתוב כאן - ובת איש' כהן כי תחל לזנות את אביה, היא מן הלקלל, באש' תש' ר"ף - דורשים ממך יותר, כי אתה בת ממשפחת כהונה, לכן תובעים ממך יותר! אם כך בדין הוא, ובת איש' כהן כי תחל לזנות - העונש שלה בשרפה שהיא חמורה יותר.

מובא בנחלת צבי והכהן הגדול מאחיו (כא, י). חז"ל אמרו: "הכהן הגדול מאחיו", גדלהו משל אחיו. ואם חסר לו עושר, אחיו הכהנים מגדלים אותו (חולין, קלד), יובן על מה שמספרים, שהרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל, מחמת שנועד אצל הורים עשירים, היה ממשיך עשירות לעולם, והרה"ק המגיד מקוזשניץ זצ"ל, יען שנועד אצל הורים עניים, אמר תמיד, יאה עניוּתא לישראל, יען נקל לעבוד את השי"ת, מתוך עניות, מאשר מתוך עשירות. ובהיות שאהרן הכהן הי' צדיק הדור, ועל ידו נמשכת, פרנסת ישראל, ואחריו כל הכהנים הגדולים, המה המשפיעים, לכן בא הצווי לגדלם, כדי שימשכו עשירות, לכלל ישראל, אחר שגם המה יעבדו את ד' מתוך עשירות.

והכהן הגדול מאחיו (כא, י). והכהן הגדול, ידע אשר גדולתו "מאחיו", היינו משל אחיו, ואין לו להתגאות בגדולתו, כאשר פירש הגאון הקדוש רבי צבי מזידיטשוב זצ"ל, את הכתוב: "ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן, וכמלאה מן היקב", אשר כוונת הכתוב היא, לאמר כמו שלא תוכל להתגאות. אותה הסאה, אשר הורמה לתרומה, על התבואה הנשארת, כי על פי האמת, אין שום יתרון להסאה הזאת, על החמשים הנשארים, כן אין לאדם, אשר הוקם על להתגאות על יתר האנשים, כי על פי האמת, גדולתו הוא מהם. וזו כוונת הכתוב, ונחשב לכם "תרומתכם", מלשון הרמה, באם שתרומו, להעשות מנהיגי ישראל, אז יהיה נחשב זאת לכם, לא יותר רק כדגן מן הגורן, אשר אין יתרון לחטה של תבואה על האחרת. וכן גם כוונת הכתוב פה, לאמור לכהן הגדול, אשר גדולתו הוא רק משל אחיו, ולא יתגאה בה. (לקוטי בתר לקוטי) ממנו עד בוקר אני ד'. והנה קם אחד מתוך קהל השומעים ושאל: למה חתם הכתוב את שלוש המצוות האלו במלות אני ד', אחרי שבפסוק הבא (שם, לא) כתוב לאמר, בנוגע לכל המצוות: ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ד'. השומעים זקפו עיניהם כלפי רבם, לשמוע ממנו תשובה על שאלה זו, והנה קפץ הילד הקטן יחיאל מיכל ואמר: יסלח לי הרב וכל הלומדים אם ארשה לי לחוות דעתי בענין זה. לפי דעתי הפעוטה, מזכיר כאן הכתוב שלוש מצוות או אזהרות, שאם נמצא מתוכן את עומק ההלכה, נמצא כי יש איזו סתירה בין אחת לחברתה, במצוה הראשונה מזהירה התורה, כי אין להקריב את הבהמה אלא ביום השמיני להולדה, אבל בנוגע ללילה של יום השמיני עדיין הבהמה בחזקת איסור עומדת ואסור להקריבה. ואם כן, הלילה הולך אחר יום הקודם. אחרי כן באה מצוה שניה של "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", ועל זה אמרו בתלמוד (חולין, פג, א): נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד, מה יום אחד האמור במעשה בראשית, היום הולך אחר הלילה, אף יום אחד האמור באותו ואת בנו, היום הולך אחר הלילה. ואם כן, הולך הלילה אחרי יום שלאחריו. ואחרי כן באה המצוה השלישית: ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר, אבל בלילה שלפני הבוקר מותר לאכול, ושוב הולך הלילה אחרי יום שלפניו. והרי יש סתירה בין מצוה למצוה, לכן מסיים הכתוב: אני ד', כך אני גוזר ואין לך רשות להרהר אחרי מידות ההלכה שלי.

מובא בנפלאות חדשות והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמך המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים (כא, י). בילקוט (תהלים מ"ה) ע"פ

שמן ששון מחבירך, ז"ל: כשבאין למושח כה"ג היו מכניסין כהנים ועומדים לצדו ונותנים שמן המשחה באמצע והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כה"ג, שנאמר על כן משחך אלקים שמן ששון מחבירך, שמכיון ששמן המשחה הי' יורד עליו אם הי' קצר נתארך אם הי' שחור הי' מתלבן ואם הי' פניו רעות הי' משחקות, ומהו מחבירך, שהיה נאה וניכר מכל אחיו, שנאמר והכהן הגדול וגו' ע"כ, ולפי"ז נראה לומר פי' הפסוק "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש הבגדים", ויש לדקדק וכי כל הכהנים גדולים היו שויים במדה, האפוד הי' צריך להיות עד עקב של כה"ג, כמ"ש רש"י בפרשת תצוה ועיין ברמב"ם, ולפי הנ"ל שאם הי' קצר נתארך יש לומר שכולם היו שרם ע"פ נס הנ"ל, ומדויק לשון הכתוב "אשר יוצק על ראשו שמן המשחה" כלומר מעצמו כנ"ל אז יכול להיות "ללבוש את הבגדים" וק"ל.

מובא בשני המאורות והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה. וי"ל עפ"י שאמר חז"ל (יומא י"ט). "והכהן הגדול מאחיו" צריך להיות גדול מאחיו בה' דברים ככח בנוי כעושר בחכמה וכשנים, וכתב בעה"ט שדרשינן "הגדול" ה' גדול בה' דברים יהיה גדול מאחיו, לכאורה יקשה מנ"ל שאלו הם הה' דברים של גדולת הכה"ג אולי נוציא אחד מהם ונכניס במקומו גובה קומה כמו שמצינו שנסתבח שאול המלך בזה שהיה משכמו ומעלה גבוה מכל העם, אמנם איתא בילקוט שמעוני, תהלים מ"ה תש"ב, שמן ששון מחבירך, כשבאין למושח והיו מכניסין כהנים ומעמידין לצד ונותנין שמן המשחה באמצע והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כהן גדול, שנאמר על כן משחך אלהים שמן ששון, שמכיון ששמן המשחה היה יורד עליו אם היה קצור היה מאריך, והשתא יובן שפיר למה הדגיש הכתוב "אשר יוצק על ראשו שמן" כדי שלא נאמר שאחד מהדברים שכה"ג גדול מאחיו הוא גובה קומה, דמאחר שהכתוב מדבר מכה"ג שנמשך בשמן המשחה ואם היה קצר היה מאריך ע"י השמן מוכח שגובה קומה אינו מן הה' דברים שכה"ג גדול מאחיו.

מובא בתפארת יהונתן והכהן הגדול מאחיו וגו' לאביו ולאמו לא יטמא (כא, י-יא). נראה לתת טעם על זה שהכהן הגדול אינו מטמא לאביו ולאמו, דהנה מצינו בדוד המלך כשנמשח בשמן המשחה נתגדל בקומתו והיה כבריה חדשה עד שהיה יכול ללבוש בגדי שאול המלך שהיה בעל קומה. נמצא שהשמן עשה אותו לבריה חדשה. ולכן אינו מטמא לאביו ולאמו, כי הוא כאילו נברא מחדש ואין לו עוד שייכות עם אביו ואמו. וזה מה שאמר משה בברכתו לאהרן (פ' וזאת הברכה) תומיך ואוריך לאיש חסידיך וגו' האומר לאביו ולאמו לא ראיתי ואת אחיו לא הכיר, והיינו כיון שנעשה כבריה חדשה על כן נעשה כזר לאביו ולאמו ולאחיו.

ביאר רבי יונתן אייבשיץ והכהן הגדול מאחיו (כא, י). אומרת הגמרא (יומא יח): "גדלהו משל אחיו". גדולת הכהן הגדול צריכה להיות משל אחיו, שהם יעשוהו גדול, ומידם יקבל את הכהונה ולא מידי זרים.

והכהן הגדול מאחיו וכו' את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא (כא, י - יא) מהו הסיבה שלכהן גדול אסור להיטמאות כלל ואפילו לשבעה הקרובים, בשונה מכהן הדיוט? אלא מובא בשם צדיקים שהסיבה לכך היא: כי לצדיק וגדול הדור אין להראות קרבה ואהבה לאחד ממשפחתו יותר ממה שמקרב ואוהב לשאר יהודי, והכהן הגדול הוא ראש של כלל ישראל. על הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע מסופר: (מובא בספה"ק תפארת שלמה - פורים) שאמר בזה הלשון: איך תאמרו עלי שאני צדיק הדור, אם אני עדיין מרגיש בעצמי אהבת בני זרעתי יותר מלשאר בניי. וכמו כן מסופר, שפעם חלה בנו של רבי דוד במחלה אנושה, כשנודע הדבר בעיר נעשה רעש גדול, כי רבי דוד היה חביב לכל וצערנו נגע לנפשם. התפללו בעדו בציבור וביחידות, בכו לפני ארון הקודש, פנו לרופאים כדי לעלות לו ארוכה, ולא חסכו כל עמל עד שנתרפא ממחלתו. באו אנשי העיר בשמחה אל בית הרבי לאחל לו ברכת "שהחינו", אולם התמלאו פליאה, כי במקום לשמוח על הישועה, החל לבכות בדמעות שלישי. על שאלתם לסיבת בכיו. השיב בגודל ענוות רוחו, "אם אי מי משאר

בני ישראל חולה, אין איש שם על לב, ואין חולה עליו, אבל אם בני חולה הרי הכל חרדים לשלומו, מתפללים בעדו, נודרים נדרים לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, ודואגים לרפואתו, ואיך לא אבכה".

והכהן הגדול מאחיו וכו' את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא (כא יא - י). מהו הסיבה שלכהן גדול אסור להיטמאות כלל ואפילו לשבעה הקרובים, בשונה מכהן הדיוט? אלא מובא בשם צדיקים שהסיבה לכך היא: כי לצדיק וגדול הדור אין להראות קרבה ואהבה לאחד ממשפחתו יותר ממה שמקרב ואוהב לשאר יהודי, והכהן הגדול הוא ראש של כלל ישראל. ומובא בגליון פנינים מסופר על רבן של ישראל הרה"ק רבי אלימלך מליעז'נסק ז"ע שעוד בימי חורפו, חקק לעצמו כלל גדול באהבת ישראל וקבלה גמורה קיבל על עצמו, שיהיה כל יהודי בעולם שווה בעיניו כאילו היה זה הוא בעצמו, ושלא יחוש בנפשו שום הבדל, אפילו דק מן הדק, בין אהבת בניו שלו לבין אהבת שאר בני ישראל. את המשימה הקשה הזו שם לו רבי אלימלך למטרה, ומוכן היה לכתת את עצמו עד אשר דק לעפר כדי להשיגה. בימים ההם היה מעשה, בעת אשר שב פעם רבי אלימלך לעירו אחרי מסע ארוך של גלות ונדודים שערך על פני הארץ, אחרי עידן ועידנים שלא ראה את ביתו ואת משפחתו ולא שמע מאומה מן הנעשה והנשמע בין כותלי מעונו. בהגיעו אל שערי העיר, חלפה על פניו עגלת-צב רתומה לסוסים מהירים, אשר יצאה את העיר בנסיעה חפוזה. מבלי משים, הגיעו לאוזניו של רבי אלימלך כמה תיבות מן השיחה שניהלו שני עסקנים מבני מתא אשר ישבו על העגלה. וכה אמרו זה לזה. "עלם רך וטוב הוא לאזר ל", נשמה טובה... מצווה לעשות כל מאמץ כדי להציל את חייו... אסור לחסוך בהוצאות... מי יתן, ויאות הפרופסור לבוא לראותו..." רבי אלימלך כמו קפא על עומדו, לבו החלו להלום בחוזקה וזיעה קרה שטפה את כל גופו: "לאזר ל" - הלא בנו יקירו הוא, אלעזר! מי יודע מה אירע לו? מדוע צריכים להציל את חייו? ירחם ה' עד מהרה נעלמה העגלה מנגד עיניו, ולא נותר אל מי לפנות ולברר את פשר הדברים ששמע. היטיב רבי אלימלך את תרמילו על כתפו והחיש צעדיו אל עבר ביתו, כשבלו הולם בקרבו מרוב דאגה. בהמשך הדרך, פגש מספר יהודים מבני העיר אשר עמדו ושוחחו אף הם על אודות מצבו האנוש של לאזר ל". כאשר התקרב אליהם שמע, כי מדובר בלאזר'ל אחר בנו של יחזקאל הבלן. הדאגה העמוקה שקיננה בקרבו עד כה, רפתה קימעה, כחוט השערה. תיכף ומיד, תפס רבי אלימלך את ראשו בשתי ידיו והחל נוהם אל עצמו במרירות נוראה: אוי, מיילך, מיילך! לשם מה נדדת וכיתתת את רגליך בגלות?! וכי איזה תועלת השגת בכך?! מה ערך יש לכל עבודתך וסיגופיך, אם חש אתה עדיין הבדל בין לאזר'ל שלך ללאזר'ל של יחזקאל הבלן?! ולא נכנס רבי אלימלך לביתו, כי אם סב מיד על עקביו, פנה לאחור וחזר לערוך תקופת גלות נוספת...

והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה וכו' את ראשו לא יפרע וכו' (כא, י). דרשו חז"ל במסכת יומא (דף יח) על פסוק זה: "שיהא גדול מאחיו בכוח בנוי בחכמה ובעושר". ידוע ומפורסם הדבר כי בביתו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ז"ע היו מתנהגים בעשירות וברחבות גדולה ובגינוני מלכות. פעם אחת עת ישב הרבי עם חסידיו הסביר את התנהגותו העשירה, על פי מה שמובא בחז"ל (ברכות יז) "שבכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת כל העולם כולו ניזונין בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת". ולכאורה מה בא "בת קול" זה להשמיעני וללמדנו? אלא הבת קול מקוננת שכל העולם ניזונין "בשביל" בדרך אשר סלל ר' חנינא, היינו בצער ובדחוקות. ומדוע זה? - כי חנינא בני די לו בקב חרובין, לכן גם ההשפעה מלמעלה מצומצמת היא! לו היו מנסים למרות המצב הכלכלי להתנהג ברחבות ובשפע, אז משמים היו משפיעים את אותו שפע - (בתוספת תפילה טובה כמובן!), אך כשבשמים רואים שאדם מצטמצם, והוא אינו מבקש משמים עוד, אז כנראה שאת זה הוא צריך!... ולכן הכהן הגדול היה צריך להיות "גדול מאחיו בכוח בנוי בחכמה ובעושר", כדי שיוכל להמשיך את אותו שפע 'בשביל' כולם... ואז המשיך הצדיק ואמר: גם אני מתנהג בעשירות וברחבות בכדי להמשיך מלמעלה שפע ברכה והרחבה 'בשביל' נחלת הכלל.

מובא בדברי מרדכי והכהן הגדול אשר יוצק וגו' (כא, י). ובמסורה נהר יוצק יסודם. ידוע שאיש ישראל צריך להיות בתורה ועבודה כמעין המתגבר מוסיף והולך והנה הכהן הגדול התלבש בבגדי כהונה אשר הם לכבוד ולתפארת אולם התכלית האמיתית הוא שהכהן יהיה כנהר יוצק יסודם מוסיף והולך כמעין המגבר.

והכהן הגדול מאחיו וכו' את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא (כא, י - יא) מהו הסיבה שלכהן גדול אסור להיטמאות כלל ואפילו לשבעה הקרובים, בשונה מכהן הדיוט? אלא מובא בשם צדיקים שהסיבה לכך היא: כי לצדיק וגדול הדור אין להראות קרבה ואהבה לאחד ממשפחתו יותר ממה שמקרב ואוהב לשאר יהודי, והכהן הגדול הוא ראש של כלל ישראל. על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע מסופר: (מובא בספה"ק תפארת שלמה - פורים) שאמר בזה הלשון: איך תאמרו עלי שאני צדיק הדור, אם אני עדיין מרגיש בעצמי אהבת בני זרעתי יותר מלשאר בניי. וכמו כן מסופר, שפעם חלה בנו של רבי דוד במחלה אנושה, כשנודע הדבר בעיר נעשה רעש גדול, כי רבי דוד היה חביב לכל וצערנו נגע לנפשם. התפללו בעדו בציבור וביחידות, בכו לפני ארון הקודש, פנו לרופאים כדי לעלות לו ארוכה, ולא חסכו כל עמל עד שנתרפא ממחלתו. באו אנשי העיר בשמחה אל בית הרבי לאחל לו ברכת "שהחינו", אולם התמלאו פליאה, כי במקום לשמוח על הישועה, החל לבכות בדמעות שלישי. על שאלתם לסיבת בכיו. השיב בגודל ענוות רוחו, "אם אי מי משאר בני ישראל חולה, אין איש שם על לב, ואין חולה עליו, אבל אם בני חולה הרי הכל חרדים לשלומו, מתפללים בעדו, נודרים נדרים לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, ודואגים לרפואתו, ואיך לא אבכה".

קדוש יהיה לך (כא, י-יא). ופירש"י נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולברך ראשון בסעודה. ויל"ע בהא דמבואר הכא שצריך לכבד את הכהן לברך ראשון בסעודה, והכי נפסק בשו"ע (סי' רא ס"ב) שהכהן מברך ברכה"ז, ואילו גבי היותו 'חזן' לא מצינו שנותנים לכהן תחלה, אף שגם הוא ענין של כבוד ושררה (עיין סי' נג ס"ו וסעיף כ"ה). גם לא מצינו בבני אדם העומדים בתור באיזה מקום צריך ליתן לכהן ראשון, ויש מקום לומר דכל דין הכיבוד לכהן הוא רק בדבר שיש גם לאחרים אז יש דין להקדימו, אבל בדבר שאין ממנו לאחרים לא נאמר בו דין ליתנו לכהן, ולכן ויתור על תור הוא הפסד זמן ואינם צריכים להפסיד הזמן בשביל שיהא הוא ראשון. אבל הא ליתא, שהרי גם ברכה"ז נותנים לו לברך תחילה, אף שעי"ז הם מפסידים לברך. (וברש"י משמע שהקדמת הכהן הוא בברכת 'המוציא', שהוא מדרך ראשון בסעודה). והנה בגמ' גיטין (נט, ב) איתא וקדשתו לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. וצ"ע דהרי נטילת מנה יפה אינו שייך לדבר שבקדושה, ומראשית הבריייתא משמע שרק בדברי קדושה צריך להקדימו ולא בכל דבר, אבל מסיפא מוכח לא כן. ובאמת מהפסוק שכתב 'וקדשתו', ומשמע ג"כ דרך לדברי קדושה צריך להקדימו, ולא בשאר דברים. ומספרים על הגר"ח ז"ל מבריסק שבאחד הפעמים בא אליו החפץ חיים, והם הלכו יחדיו למקום אחד עם ר' שמחה זליג זצ"ל הדיין דבריסק, והיה נידון מי יכנס תחלה, ואמר הגר"ח שיכנס תחילה החפץ חיים שהינו כהן, ואחריו יכנס הוא בעצמו שהוא לוי, ואח"כ ר' שמחה זליג שהוא ישראל. ומזה משמע שדין הקדמת הכהן הוא גם בכניסה למקום מבוקש, ואפשר דשם היה מוכרח לעשות פשרה, ותלה בזה. ויש לדון בספק כהן אי בעי ג"כ צריך לכבדו, שהרי הוא ספק מ"ע דאורייתא, ואף דא"א ליתן לו מתנ"כ, שהרי הוא ספק כהן מ"מ דין הכיבוד הוא אף בספק, וכן מי שהוא ספק ת"ח צריך לכבדו, וכל זה כשבאמת יש ספק, אבל בסתמא אזלי בתר רוב שאינו ת"ח.

והכהן הגדול וגו'. ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא (כא, י-יא) תמהו המפרשים, אם אמרה תורה שכהן גדול אסור לו ליטמא אפילו לשבעה קרוביו, כיצד אם כן נכנס אלעזר למערה בעת פטירת אביו אהרן הכהן, כמבואר במקראות (במדבר כ, כב-כט, ובפירש"י שם). ונראה לומר, מאחר שאזורה זו שאמרה תורה לבל יטמא כהן גדול לקרוביו חידוש הוא,

דהא כהן הדיוט נאסר אף הוא בטומאה, ובכל זאת התירו לו ליטמא לז' קרובים, וכיון שחידוש הוא הבו דלא לוסף עלה, וכדלהלן. דהנה פשוט לשון הפסוקים 'והכהן הגדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה וגו'', ועל כל נפשות מת לא יבא, משמעותם דדוקא אם הוא לפי הסדר הזה דהיינו שקדמה תחילה משיחתו לכהן גדול, ואח"כ נזדמנה לו מיתת אחד מקרוביו, או אז נזהר לבל יטמא להם. אך אם לא קדמה קדושת כהונתו וכגון שבאו שניהם גם יחד, כנודן שלפנינו שאלעזר נכנס למערה עם אהרן הכהן אביו, כאשר מיד עם פטירתו יועבר שרביט הכהונה לידו, לכאורה נוכל לומר בזה דכל זמן שלא היה אהרן בארצות החיים לא היה אלעזר כהן גדול, ולכן אין דופי במה שנכנס עמו למערה.

יצר הרע יש לכולם. המבנה של הפרשה הזאת, בראש ובראשונה, בנושא טומאה - אוסרת התורה לכהנים להיטמא - כהן גדול אסור לו להיטמא, ולכהן הדיוט מותר להיטמא לשבעה קרובים. מכאן ואילך, מדברת התורה בנושא של קרבנות. אלו שהם בעלי מומים - אסור להקריב. ואדם שמקריב את הקרבנות האלה, מחלל את בית המקדש. בהמשך מצווה על פסול נוסף - מומים שישנם בכהנים עצמם, ופוסלים בעבודה... התורה מונה אילו מומים. משם עוסקת התורה למי יכול הכהן להינשא. כאשר היא מדגישה שלכהן גדול מותר להינשא אך ורק לבתולה ואילו לכהן הדיוט, מותר לו להינשא גם לאלמנה.

שואל הדעת זקנים מבעלי התוספות: למה התורה התירה לכהן גדול להינשא רק בתולה ולא לאלמנה? משיב הדעת זקנים מבעלי התוספות: כיון שכל בקשה שהיה מבקש כהן גדול, בקדש הקדשים הייתה מתקבלת. אם כהן גדול היה נכנס לקדש הקדשים, ורצונו היה להינשא לאישה אחת, אבל מה לעשות היא נשואה... יש סיכוי, שהכהן הזה יבקש בקודש הקדשים מהקב"ה, שבשנה הבאה עלינו לטובה, "יחסל" את הבעל של הגברת הזאת, כדי שהוא יוכל להינשא לה. אם כל בקשה שמבקשים בקדש הקדשים מתקבלת, הרי שגם הבקשה הזאת תאושר, והאדם הנשוי לה - ילך לבית עולמו. אמר הקב"ה - אל תעסיק את עצמך בדבר הזה, כי בין כה, אתה לא יכול להינשא לה שנאמר: "והוא אשה בבתוליה יקח". לאור הדברים האלה, שואל הרב ברוך רוזנבלום: כותב ספר החינוך במצווה ר"ע: שהכהן הגדול, זה אדם שדבוק בהקב"ה. ומהרגע שקיבל את תפקיד הכהן גדול, הוא דבוק במלאכים ובעולמות העליונים... הייתכן שאחד כזה יחשוב מחשבה זדונית על אחד אחר שבביל להשיג את אשת חברו?! גם אם נאמר שאולי הכוונה היא בבית שני, ששם היו קונים את הכהונה בכסף, אולי שם היו בקשות זדוניות מעין אלו... כיוון שהכהנים לא היו צדיקים... הרי שלכהנים גדולים אלו גם הבקשות שלהם, שהיו נכנסים לקדש הקדשים, לא היו מאושרות... אלא מוכרח לומר שמדובר בכהנים כאלה, שהבקשות שלהם יכולות להתקבל... הייתכן שזה מה שהם יבקשו ביום הקדוש ביותר במקום הקדוש ביותר?! והוא מתרץ: ייתכן שדעת זקנים מבעלי התוספות רצה לומר לנו - תדע לך, אנשים גדולים, גם יכולים ליפול בעניינים האלה... כמה זהירות נדרשת ואפילו לגדולי הדור...

ואלמנה וגרושה לא תקחו. מתוך "מזכרת הגיטין" לגאון רבי משה בארקי, גאב"ד איזמיר: גיטין שניתנו לפני כמאה שנה באיזמיר בשני בשבת ... גירש יוסף הכהן בן יהושע הכהן את ארוסתו ... ונתגרשה זאת הארוסה אחר שנתקדשה, מפני היותה אסורה לכהן... ואחר קבלת גט נשבעה שלא תנשא ולא תארס תשעים יום ... וקיבלה חרם גם כן שלא תנשא לכהן. ("מזכרת הגיטין" ס"א)

גט בחודש אייר! בשני לשבת, חמישה ימים לירח אייר, שנת תרס"ב גירש שלמה בן יוסף את אשתו סולטנה... ונכתב אייר בשני יודין כמו שכתב מרן: "אייר יש לכותבו בשני יודין." (אהע"ז קכ"ו כ"ג) וכתב הרמ"א: "יש נמנעים ליתן גט באייר, אך במקום הדחק נותנים וכותבין בשני יודין." (שם ז' ועיין לבוש) וב"עבודת משא" כתב דיש נמנעים, מפני שיש מי שסובר דלכתחילה די בידוד אחת. ובגט זה היה שעת הדחק, שהבעל בוכה ומתחנן שנמנהר ליתן הגט היום, ושלא נניח אותו אפילו למחר, שמא תתחרט האשה מלקבל גיטה, כי היא קשת רוח ואינם דרים יחד זמן רב, שאין אדם דר עם... וזמן רב

טרחו לקבל את הסכמתה ולא הועילו, עד שנתרצתה היום, ואם נמתין עד חודש סיון ודאי שתתחרט. ומלבד זה כבר נהוג בעירנו לתת גט באייר בשני יודין, ואפילו שלא בשעת הדחק. (שם י"ח - יש מחמירין ליתן באייר שני גיטין - מהרי"ל)

חודש זיו הוא אייר - ראשי תיבות: אברהם, יעקב, יקב, רחל שהם סוד המרכבה! ("נחלת שבקה" ז' הביאו רק"א בהגהות קכ"ו ה')

בשני בשבת, עשרה לירח אייר, שנת תרס"ה, גירש ברוך בן ישראל את אשתו.. ונכתב בגט "דמתקרי ברוך", כי הוא סיפר שפעם חלה ולי גדול, ועשו לו בבית הכנסת שינוי השם וקרו לו נסים, אולם לא נקרא בשם נסים כלל, לא בעליה לתורה ולא בחתימה, כי אם בשם ברוך בלבד, לכן נכתב 'דמתקרי' לרמזו לשם נסים שקראו לו בפומבי בבית הכנסת, אע"פ שלא הוקבע, כיון שהוא ובני ביתו זוכרים מזה. ("מזכרת הגיטין" נ"ה)

מובא בשו"ת "מזכרת משה" (י"ח י"ט) המעשה הבא ארע בדמשק, הגיע לפני בית הדין בראשות הגאון רבי יצחק אבולעפיא, ונשלח לבית הדין באיזמיר לשמוע תשובתם. העיד ר' נסים עובדיה: בליל ראשון שעבר נכנסתי לביתו של מאיר אשכנזי, וראיתי את מאיר אשכנזי והבחור אברהם צאיג יושבים לפני גוי ולומדים את מלאכת הצורפות. קנה אברהם מהגוי טבעת כסף בשני גרוש, קרא למשרתת לאה בת יוסף הכהן ואמר לכולנו: "תעידו עלי", ותיכף אמר לה: 'הרי את מקודשת לי בטבעת זו', וענד לה את הטבעת. גם ר' מאיר אשכנזי העיד כן וסיפר "שאחר כך אמר לנו ולערל המלמד שלי לצורפות 'אתם ראייתם איך קדשתיה'." ונשבעו שניהם בנקיטת חפץ על נפשם ויהדותם שכך היה, והבת הנזכרת הודתה שכך היה. המגרש הכחיש את הדברים, ואמר שהטבעת היתה שאולה מאשתו של מאיר, וטען כי העד נסים לא היה בעת הקידושין אלא באחר כך. הנערה כהנת בת כהן, והוריה עניים מרודים ממש. והורי הבחור אינם חפצים בנערה שתהיה לבנם לאשה מכמה טעמים:

א. בגלל שהיא כהנת, ובעירנו יראים מאד להנשא לכהנת, דחוששים לדברי הגמ' - 'בת כהן לישראל אין זיווג עולה יפה, או קובריה, או קוברתו, או מביאתו לידי עניות'. (פסחים מט.)

ב. הורי הבחור עניים ואין לאל ידם להשיא לבנם עניה מרודה.

ג. הנערה גדולה מהמקדש בשנים הרבה שדרך העולם שאינם מתחתנים. ההורים לחצו ולחצו... ושכנעו את בנם לחזור בו. והוא, בראותו את אביו ואמו זועקים מרה איך עשה כזאת, גמר אומר שאם על פי הדין קידושיו קידושין הוא מוכן ומזומן לגרשה בגט ולא ישאנה כלל.

והנה אם נחמיר להצריכה גט, לא תוכל להנשא לכהן, ומלבד זאת שום איש ישראל לא ינשא לה בשל היותה כהנת ועניה, ועל הרוב תשאר עגונה כל ימיה, או חלילה תצא לתרבות רעה. בשל כל זה כתב רבי יצחק אבולעפיא: "עלה בדעתי לפוטרה בלא גט, בסומכי על כמה ספקות אשר בהצמדם יחד אפשר להקל ולהתירה, ואלו הם:

הראשון: הסכמה היא בעירנו דמשק בחרם חמור בגזירת נח"ש לבל יוכל איש מישראל לקדש אשה בצנעה בשני עדים, אלא רק בעשרה, שני יחידי העיר ומרביץ תורה, והאיש אשר יעשה בזדון מלבד שנלכד ברשת נח"ש הפקיעו חכמים לקידושיו והפקירו את כסף הקידושין הפקר בית דין לגמרי. תקנה זו העשויה ברוב חוזק ותוקף חזרה והוכרזה בזמננו בבתי כנסיות ומדרשות. ומכאן הסכמה זו פסקו גאוני ירושלים דלרוב הדעות יצאנו מחשש קידושי תורה וצריך גט רק מספק דרבנן. ולמעשה רוב הפוסקים סברו להקל לגמרי, ואפילו כת המחמירים להצריכה גט אינו אלא מצד חומרא. השני: שני העדים קרובים מצד האם ולרוב הפוסקים פסולים מהתורה, ורק לדעת הרמב"ם יש סוברים שפסולים מדרבנן. ואע"פ שרבי יום טוב אלגאזי לא הסכימה דעתו הרמה להקל בעדים קרובים מצד האם, האריכו האחרונים וחלקו עליו. ועוד: ריעותא גדולה היא שהמקדש הזמין לערל בפיו וצירפו שיהיה בין העדים. ופירש הדבר פעמיים, קודם הקידושין ואחריהן. והנה גוי פסול לעדות מהתורה. וכיון שהזמינו ודאי נתכוונו לראות ולהעיד, נמצא שנתבטלה כל העדות, שהרי נפסק שאם 'נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה'. [אמנם 'יש מורים' שגם אם נמצא קרוב

או פסול לא נתבטלה העדות, אלא רק אותו העד נתבטל, ואם כן אולי יש לחוש לדעת הסמ"ג החושש לקידושי עד אחד ולהצריכה גט, אלא דמכל מקום כל האחרונים כתבו דאין לחוש]. "איך שיהיה הסכימה דעתי קלה כמות שהיא לפוטרה בלא גט, שלא לאוסרה על כהנים, וכל זה אם יסכימו עמי רום מעלתם".

חכמי איזמיר השיבו: "ראינו כי ראויים הדברים, יפה דן יפה הורה, והגם שכל הספקות הררים התלויים בשערה... הנערה הנזכרת רשאית להנשא לכל אדם, ואין אנו רשאים להחמיר במקום שהיתרו ברור, דאם כן אתה בא לפוסלה מן הכהונה ותשאר עגונה כל ימיה, ולא מן הדין להכותה בלחי החמור." על הפסק חתומים ארבעה גאוני איזמיר - רבי אברהם פאלאג'י, רבי אליה אבולעפיא, רבי דוד הכהן ורבי משה בארקי.

"ועל כל נפשות מת לא יבוא לאביו ולאמו לא יטמא" (כא, יא) פירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע, התורה אסרה על כהן גדול להיטמא אפילו לבני משפחתו הקרובה, כי עליו לדעת שאינו שייך רק לקרוביו ולבני משפחתו, אלא לכלל ישראל, ועליו להתנתק מכל רגש של קירבה יתירה ליחידיים, ולהתמסר בכל לבו למען הכלל. בליל שבת הראשון להנהגתו של הרה"ק הפני מנחם זי"ע, נכנס אחד מנכדיו הצעירים לקבלת שלום יחד עם שאר הקהל, ולאכזבתו לא הראה לו הרבי שום יחס מיוחד מעבר ליחסו לשאר החסידים שהגיעו. הנכד, רץ מיד אל הסבתא בתלונה, ושאל האם הסבא כבר אינו מכיר אותנו? כאשר שמע הפני מנחם את הדברים, הסביר שקיבל על עצמו בהתחלת ההנהגה שיאהב כל יהודי בצורה שווה, כמו אהבתו לצאצאיו.

ומן המקדש לא יצא (כא, יב). אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש... שהתיר לו הכתוב (רש"י) מעשה בכן תורה שנשלח על ידי הוריו האמידים ללמוד בישיבה ועשה חיל בלימודיו, רבותיו שראו בו כי לגדולות נועד והוא עתיד להיות אחד מגדולי הדור, השקיעו בו את כל כוחם ואונם. יום אחד הגיע מכתב מהאב, בו הוא כותב שהוא חולה ואינו יכול להמשיך לנהל את העסק, הוא חושש שמטה לחמו ישבר ולכן מבקש הוא מבנו לבא לנהל את העסק. ראש הישיבה רבי חיים מולאז'ין שקיבל את המכתב העלים אותו מידיעתו של הבחור. עבר פרק זמן והנה מגיע מכתב נוסף רווי בדמעה בו כותבת האם כי האב גוסס והוא מצפה בכיליון עיניים לראות את בנו בטרם יעלה לעולם האמת. גם מכתב זה העלים ראש הישיבה. לאחר תקופה לא ארוכה הגיע מכתב שהאם אינה מסוגלת לפרנס את משפחתה והיא מבקשת שבנה יבא לעזור לכלכל אותה ואת אחיו היתומים, גם מכתב זה מצא את מקומו במגירתו של ראש הישיבה בשכנות הקודמים, ואז הגיע מכתב שהעיריה כולה נשרפה. גם מכתב זה העלים ראש הישיבה. לאחר כשנה קרא ראש הישיבה לתלמידו שעשה חיל בלימודיו מבלי שידע דבר וחצי דבר ממה שארע, הראה לו את המכתב וציווה לקרוע בבגדו ולשבת על הארץ שעה אחת כדין שמועה רחוקה. אחר כך הראה לו את חבילת המכתבים, ואמר, ראה כמה חשוב לימודך וכמה קשור עם ישראל בעתידך, השטן המית את אביך, רושש את משפחתך ושרף עיירה שלימה כדי שתעזוב את לימודך. היה זה הגאון רבי יוסף פיימר מסלוצק. קיים בו ראש הישיבה ומן המקדש - מקדש התורה לא יצא, אפילו מתו אביו ואמו אינו חייב ואפילו אינו רשאי לצאת מהמקדש אלא ימשיך לעבוד את עבודתו, ולא יחלל את מקדש אלוקיו, אין בזה חילול למרות שהתורה נתנה כדי לקיימה, חשיבות לימוד התורה של התלמיד החכם המשמש ככהן, הוא כה חשוב שהוא מצווה שלא לצאת אלא להמשיך בעבודת הקדש.

מובא בתפארת היהודי כל איש אשר יקרב להקריב מכל זרעכם אל הקדשים. הגאון חריף העצום מו"ה לייביש חריף אבד"ק אפטא שאל את תלמידו רבינו היהודי הק', אשאל אותך בני איך תסתכן לנפשך לילך בכל יום בהמקוה אשר פה, כי באפטא ה' מקוה עמוקה מאד בכמה עשירות שליבות כידוע, והלא הכתוב (דברים ד) הזהיר ושמרתם מאד לנפשותיכם, ענהו היהודי הלא פשטא דקרא כתיב אך לנפשותיכם ולא לגוף, אמר לו והלא הגוף הוא נרתיק להנפש וצריכים לשמרו לקיום הנפש ועוברים על לאו בהפקידו, אז ענהו היהודי מקרא מפורש בתוה"ק אמור אליהם

לדורותיכם כל איש אשר יקרב להקריב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל אל ה', וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא, חזינו מהאי דכשיקרב לקדושה ולקדשים וטומאתו עליו יכרת נפשו, וכשיכרת הנפש משורשה ממילא יתום חיות הגוף, מוטב שיתום חיות הגוף בטהרה והנפש תהיה דבוק בשורשה משתהיה הנפש נכרת משורשה וחיות הגוף אך בלא טהרה.

"או איש אשר יהיה בו שבר רגל (כא, יט) "מן החובה של האדם להשתדל ברפואת עצמו, כמו שהוא חייב להשתדל ברפואת חברו, וזו מצווה גדולה של ביקור חולים. הדקדוק על אמצעי הבריאות היא עבודה אהובה לפניו ית', ואשרי האדם שניצל מזרמת ההבל ואשר שם ה' יתברך מבטחו", כתב מרן החזו"א זצוק"ל באגרותיו. מספר ראש ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א: "את כל חיי חב אני למרן החזו"א זצוק"ל, ומעשה שהיה – כך היה: ערב ראש השנה תש"ח התנפח לי פצע מוגלתי מתחת לשפתיים. הכאבים הלכו והחמירו, והחום שבגוף גבר. הרופא המקומי עזב ונסע מן העיר. הלכתי לרופאת ילדים וקיבלתי את הטיפול הרגיל למקרים מעין אלו. "ליל ר"ה הכאבים גברו ואבי מורי מרן זצוק"ל הורה לי שלא לצאת מן הבית ושאל שכב במיטה. ביום ר"ה סיפר למרן החזון איש אחד מחבריי שהתפלל במנון שלו על מצב בריאותי. ביום א' דר"ה, בשעה חמש אחר הצהריים רואה אני להפתעתי את החזון איש מתהלך ברח' רב"ד, שם היתה דירתנו בימים ההם. לאחר כמה רגעים שומע אני דפיקות על הדלת, דמותו הקדושה של החזו"א נראתה בפתח. "ומיד פתח: 'שמעתי שבערל חולה ובאתי לבקר חולים'. החזו"א שהיה קצר רואי רצה להביט בפצע והתאמץ בכל כוחו לראות מה יש שם. הוא שאל אם הלכתי לרופא ואמרתי: 'הייתי אצל... והגיב: 'זה לא דוקטור, צריך ללכת לד"ר'. מיד הורה לי לנסוע לת"א לד"ר מישורסקי בליל ב' דר"ה שהוא דרבנן, יחד עם אבי מורי והחבר שסיפר לו על מצבי. כמוכן שהבהלה גברה, אבל כמצוותו נסענו במונית לת"א, ובדיוק אז חזר הרופא מתפילת היום. נכנסנו אל מרפאתו, בדק אותי ושאל: 'מי שלח אתכם לכאן? אמרנו לו: 'החזון איש'. תיכף בישר לנו: 'לחולה יש שתיים עשרה שעות לחיות, רח"ל! כנראה שהיתה הרעלה קשה בגוף, והוסיף: 'אמנם אני מקווה להצליח להציל ע"י זריקה מיוחדת, היתה זו זריקה שהשימוש בה החל בימים ההם. לאחר שהזריק אמר שבעוד כמה שעות נבוא שוב. בינתיים שהינו אצל אחד מקרובי המשפחה שגר בסמוך למקום, ואחר כך שבנו אליו שוב, וב"ה התרפאתי לחלוטין. באתי אח"כ אל מרן החזו"א וסיפרתי לו מכל זה וחייך". סיפר הגאון הצדיק רבי שריה דבילצקי זצוק"ל: בצעירותי נזקקתי לטיפול רפואי בביה"ח 'אסותא' בתל אביב לפי קביעת ד"ר נחמן פריי. ביום השני הגיע לבקרני מרן החזו"א. השעה לא היתה בזמני הביקור הקבועים והפקיד שעמד בכניסה לביה"ח מנע מלהיכנס. רק לאחר ששכנעוהו שזה האיש הוא החזו"א נתן להיכנס. הייתי מאוד נרגש מביקורו של גדול הדור. הוא נעמד ליד המיטה, לא התיישב על הכסא ושהה בחדרי במשך כחמישה רגעים. בני ביתי אמרו לו שאינני אוכל כלום. זה היה בשנת השמיטה ולא אכלתי ירקות, גם בשר לא אכלתי, רק לחם ועוד כמה מוצרים בודדים. כששמע זאת פנה אלי החזו"א ואמר: "תאכל, תאכל ירקות! צריך להיות בריא! אנחנו כולנו חיילים של הקב"ה!"...

באחד ממכתביו כתב הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשונוביץ זצוק"ל לזוג: "יש ב... בית חולים לזקנים חולים, כדאי להתמסר להם בכל הלב", ומוסיף לפרט את צרכי החולים: "לעשות להם אמבטיות ולהאכיל אותם, ולהשקות להם מיץ ענבים ולהוציא אותם לטייל, והעיקר לעודד ולשמח אותם". במכתב שכתב לאותו זוג לאחר זמן קצר בירר: "איך הולך עם פעילות החסד? הלוואי שיהא חלקי עמכם. אני רוצה לזכות בחלק קטן מכל מעשיכם, אני שולח לכם קצת כסף, והייתי מייגע לקנות בגדי חורף לזקנים החולים". ברוב דאגתו מוסיף פרטים היכן אפשר להשיג בגדים בזול, וממשיך להדריך בפרטי פרטים לדאוג שיהיה להם חימום בחדרים ולדאוג לנקיון כלי המיטה, וגם לשים להם בושם במיטות שלהם שבוה ייהנו מאוד. במכתב אחר אנו מוצאים אותו מזרז לכמה מנשות תלמידיו, שיעשו למען עזרה ליולדות שאין להן די אמצעים, כשהוא כותב: "צריך לארגן בנות שיבואו לעזור בביתן אחרי הלידה". ומצרף לזה סכום כספי נכבד, כשהוא מציין ש"זה

עבור כי רוצה אני להשתתף במצוה". רבים מאגודות החסד המפורסמות נתמכו על ידו בסכומים נכבדים מאוד. פעמים שהעביר את כל משכורתו לאגודת חסד מיד ממשרד הישיבה ולעצמו די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

אמר הרב חנניה צ'ולק שליט"א יו"ר 'עזר מציון': בגמרא נאמר שמי שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים, האם עד כדי כך? הרב צ'ולק: בהחלט. ומסיבה זו יש לנו צוות בכל בתי החולים כדי לראות יום יום מה שצריכים, מה צרכי החולים: אוכל בבית, הסעות, ציוד רפואי. לא להאמין מה עושות הנציגות שלנו בבתי החולים, החולה כל כך סובל. זה לא מה בכך כשהוא יודע שיש מישהו מאחוריו, שנמצא איתו, שנמצא לציוד לאורך כל הדרך – זה מחזק אותו. פעמים רבות אנחנו נכנסים עמם להתברך אצל מרנן גדולי ישראל שליט"א. אין לשער איזה עידוד יש לחולה שמקבל ברכה ממרנן שר התורה שליט"א. זה חלק מהמצווה לעודד חולים, כשגם מקיימים את חלק התפילה כמו שכתוב: "מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים". הרעיון העומד מאחורי זה: אתה רואה חולה, תראה אותו עם 'ראש גדול' אל תצטמצם רק בראייה של הרגע. כך זכינו למעטפת של שירותים לחולים, החל מייעוץ רפואי, שירות אמבולנסים, ציוד רפואי, אוכל לבתים ולבתי החולים טיפול רגשי ועוד. מה הכוונה 'ראש גדול', תוכלו לתת דוגמא? אתן לכם דוגמא. לפני זמן מתקשרים אלי אחרי חצות הלילה מהמיון של ביה"ח בילינסון, לקחת גלמוד חזרה לביתו בבני ברק. לקחו אותו. למחרת בבוקר מתקשר אלי המתנדב שלקח אותו: 'אתה מוכרח לראות את הבית שלו'. הגעתי לבית של יהודי גלמוד, פליט שואה, שאיבד את כל קרוביו בשואה, הוא גר בקומה רביעית. יושב בחושך, אין חשמל שלושה שבועות, כי יש קצר ואין מי שיתקן. רשמתי להזמין איש תחזוקה. אני רואה חול ליד השירותים ואני שואל 'משפצים אצלך?' 'לא', הוא עונה, 'זה בגלל שיש עכברים'. במיטה שלו הוא יושב כי דולף גשם מהגג. מיטת ברזלים ואין מזרון בכלל. מה עושים? אני שואל אותו מה הסיפור, והוא אומר לי שהוא סובל מקטרקט בעיניו, ויש לו תור לניתוח בעיניים רק בעוד כמה חודשים. הוא כמעט לא רואה, עד שנאלץ לרדת במדרגות לקנות אוכל ונפל ונחבל, כשנלקח למיון נתפרו לו כמה תפרים. דבר ראשון דאגתי להביא לו ספה לשינה. סידרו לו את החשמל. דאגתי שישומו לו זפת על הגג ויוציאו את הגרוטאות. מה עם העיניים שלו? התקשרתי לרופא עיניים שיקדים את התור. הנה יהודי גלמוד פליט שואה שאיבד כל משפחתו בשואה הי"ד, ומשמים גלגלו שייפול במדרגות ויגיע ל'בילינסון' ויפונה דרכינו כדי שנוכל לעזור לו. זה נקרא 'ביקור חולים' אמיתי.

וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל. לאיזה ענין היה צריך משה לדבר לבני ישראל את דיני הכהנים, ומסביר הרא"ם שעל כן פירש רש"י שהפירוש 'בני ישראל' הוא בית דין, והכוונה בזה שצויה לבית דין שיזהירו את הכהנים על מצוותיהם.

וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל (כא, כד). פירש רש"י להזהיר בית דין על הכהנים. וביאר הרא"ם דהיינו שיזהירו ב"ד של ישראל את הכהנים בעלי מומין שלא לגשת לעבודה, דאל"כ מה ענין ישראל עם אזהרה זו של הכהנים. והנה מהגמ' (ב"ק כח, א) גבי נרצע שכ"ל ימינו דיכול רבו להכותו כדי להפרישו מש' פחה אע"ג שאינו בכלל ב"ד, ש"מ דלהפריש מאיסור לא צריך ב"ד, וכן הוכיח בקצוה"ח ונתיבות (סי' ג' סק"א), וכיו"ב הביא ראייה בתרומת הדשן (סי' ר"ח), וא"כ קשה למה הוצרך רש"י לפרש דקרא מזהיר לב"ד דוקא. אכן המנחת חינוך (מצוה ח) כתב, דהא דכופין עד שתצא נפשו לעשות מ"ע מה"ת הוא דוקא לב"ד מומחין, אבל אינו מוטל כלל על יחידים ולא על הדיוטים לכוף, ואף דמבואר בב"ק גבי נרצע שיכול להכותו לאפרושי מאיסורא היינו דהרשות בידו אבל אין חיוב כלל על איש מישראל להפריש את חברו מאיסורא עד שתצא נפשו. לפי זה דאין חיוב כלל על איש מישראל להפריש את חברו מאיסורא ודוקא ב"ד מזהירין לאפרושי מאיסורא שפיר כתב רש"י דמאי דהזהיר כאן לאפרושי כהנים מגשת אל העבודה כשהם בעלי מומין, היינו דוקא "להזהיר ב"ד על הכהנים".

ואחר יאכל מן הקדשים (כב, ז). מובא באבני נזר זמן קריאת שמע של ערבית נקבע בהזמן שמותר לנהנים שנטמאו לאכול בתרומתם (ברכות ב' ע"א), מאימתי קורין את שמע בערבית, משעה שהנהנים נכנסים לאכול בתרומתם. מהו הקשר בין זמן קריאת שמע ובין זמן היתר אכילת תרומה. העובדה שעם הערב שמש מותר לכהנים לאכול בתרומתם, אף על פי שכל היום היו טמאים וגם טבילתם לא הותרה להם אכילת תרומה. מראה שעם צאת הכוכבים מתחיל זמן חדש, שאין לו שום קשר עם היום שעבר. ממילא אפשר ללמוד מזה, שיש צורך עם הערב שמש לקבל מחדש עול מלכות שמים והקריאת שמע של שחרית פקעה עם בוא זמן החדש.

מובא באבנת רוכל מהרה"ק מקאלמי ז"ע נבלה וטרפה לא יאכל וגו' (כב, ח). אמרו חז"ל (ספרא י, יא): אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אלא אפשי ואפשי, ואבי שבשמים גזר עלי. וזה מרומז בפסוק "נבילה וטרפה ל'א יאכל", אשר סופי התיבות כראשי תיבות "ל'יראה א'ת ה' הנכבד". לרמז שימנע עצמו מלאכול נבלה וטרפה, מיראת ה', ולא מפני שאי אפשי.

נבלה וטרפה לא יאכל אחד מחסידיו הגדולים של הרה"ק "בעל התניא" זיע"א היה רבי שמואל מונקיס זצ"ל, הוא היה בבחינת "הצנע לכת", למראית עין היה עוסק במילתא דבדיחותא, אך בפנימיותו היה חסיד גדול וחשוב מאד בעיני רבו "בעל התניא". וקרה פעם שבהתוועדות שלחסידיים שהשתתף בה גם רבי שמואל מונקיס, ישבו ודיברו בענייני חסידות, וכנהוג שנתו י"ש וטעמו מיני מתיקה, והשו"ב שהיה גם כן בחברתם הביא להמסובים גם מאכלי בשר. רבי שמואל לקח את כל מאכלי הבשר לרשותו ולא נתנה למסובים, הללו ביקשו לטעום מהבשר והוא אינו נותן. כשיגשו כמה מהחסידיים לדרוש ממנו בתוקף שיתן ממאכלי הבשר, נטל את כל הבשר והשליכם לתוך העבוט של שופכין. החסידיים נשתוממו מאד על המעשה המוזר הזה, ורצו לגעור בו וכו', פתאום בא שליח מבית השוחט להודיע, כי לא יאכלו ממאכלי הבשר, כי מצאו שאלה חמורה בבשר והכל נטרף. נטפלו אל ר' שמואל החסידיים בשאלה: איזה "מחותן" אתה לענין רוח הקודש? בתחילה שתק, אולם כאשר חזקו עליו בדבריהם, השיב להם: כשהתכוננתי בפעם הראשונה להיכנס להרבי ל"יחידות", החלטתי בדעתי, שכל ענין גשמי שאתאוהו לו ביותר לא אעשה. כשלקחתי בידי את מאכלי הבשר, חשקתי מאד לאכלם, ועל כן לא אכלתי, וכשראיתי שכל המסובים מתאוים מאד למאכלים אלו, נטלתי והשלכתיים.

מתו בו כי יחללהו (כב, ט). בגמ' (כריתות ז, א) אמרו כהן שסך בתרומה בן בתו הישראלית מתבל בו ואינו חושש דכתיב ומתו בו כי יחללהו, כיון דחללהו הא איתחלל. והיינו דנחדש דין בתרומה דע"י סיכה או אכילה פקע קדושתה ויצאה לחולין, ולפיכך אם אכל הכהן או סך בשמן מותר לישאל ליהנות ממנה. והנה בכל האיסורים אמרו בגמ' דאם בעינן הנאת מעין, הרי שאכל חצי זית והקיא וחזר ואכלו פטור דאין כאן הנאת מעין מכזית. והקשה רבי משולם איגרא דא"כ באכילת תרומה אי אפשר להתחייב אלא באכילת כזית שלם בבת אחת, שיש בו הנאה מכזית תרומה, אבל אם אוכל חצי זית אפילו יאכל בכדי אכילת פרס חצי זית נוסף אי אפשר לחייבו, שהרי כיון שאכל חצי זית נתחללה התרומה ויצאה לחולין, ואם היה חוזר ואוכל לאותו החצי בודאי לא היה מחויב עליו וא"כ היאך יצטרף חצי זה לחצי זית הנוסף, וקשה על הרמב"ם (פ"י מתרומות ה"ג) שכתב דהאוכל ב' חצאים בכדי אכילת פרס חייב. ויש לתרץ דחלוק איסור אכילת תרומה משאר איסורי מאכל, דבכל איסורי אכילה יסוד האיסור הוא על הגברא שלא לעשות מעשה אכילה בדבר האסור, ולפיכך יש לדון דאי בעינן הנאת מעין, הרי שעד שלא מילא כריסו בכזית איסור אינו לחייבו. אמנם בתרומה גדר האיסור מצד החפצא והיינו שלא ייעשה בתרומה מעשה חילול של אכילה, וכיון דבכה"ת כדי אכילת פרס נידון כאכילה אחת, הרי שיש לפנינו כאן חילול כזית תרומה באכילה אחת, ול"ש לדון כאן כלל משום הנאת מעיים.

ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללהו אני ה' מקדשם (כב, ט) מי שמחובר ל... הולך על כל הקופה! למה אתה מחובר? על פסוק זה כותב המדרש: רבי מאיר אומר... אף המצוות... אנו חייבים להישמר בהם,

שנאמר 'ושמרו את משמרתו', עשו משמרת למשמרת. פירוש: הוסיפו על מצוות התורה עוד סייגים וגבולות, כדי שבאמצעותם ישמרו המצוות והסייגים הכתובים בתורה (מכילתא). משום כך הוסיפו לנו חכמנו ז"ל הרבה מצוות והנהגות אשר הם בבחינת "ג.ד.ך. נוסף", ובזכות זה יש לאדם היהודי הגנה נוספת. משום שגם אם חלילה הוא ישל ויפול, אזי הוא יפול "בגדר ובתוספת" - אך לא ישל בדבר האסור מהתורה. משל לאדם שגר בסביבה שמצויות בה חיות טורפות והסכנה שם רבה. אדם זה לא מסתפק בגדר אחת שתחצוץ בינו לבין החיות המסוכנות, אלא הוא מקיף את עצמו בגדר נוספת. כדי שאם חלילה הוא יתבלבל ויעבור גדר אחת, עדין הוא יהיה מוגן על ידי הגדר השניה. הנמשל: האדם מוקף בסכנות רוחניות רבות, והוא עלול בקלות לעשות פעולה הגורמת לנשמה נזק והרס ומוות רוחני. משום כך בורא עולם נתן לאדם מצוות וסייגים המשמשים עבורנו "תמרורי דרך", ובאמצעותן הוא יודע מהי פעולה נכונה הגורמת לבורא נחת רוח, ומהי פעולה הפועלת את ההפך. אך מחמת שעדין העסק רגיש - שהרי יתכן ויצר הרע יטעה את האדם ויבלבל לו את התמרוורים וישל אותו בדבר עבירה, משום כך באו חכמנו ז"ל והוסיפו לנו עוד מצוות וסייגים - המהווים עבורנו מערכת תמרורים נוספת, ועל ידי זה ההגנה הרוחנית שלנו מתחזקת. משום שגם אם האדם ישל במערכת התמרורים שמקיפה אותו (מצוות דרבנן), עדין הוא יהיה מוגן על ידי מערכת תמרורים נוספת (מצוות התורה), וממילא לא יגיע לנשמתו הרס ונזק ומוות רוחני. ואם יבוא אדם ויטען: מי אמר שבורא עולם מחבב את "כל" המצוות שהוסיפו לנו גדולי ישראל? אולי יש בחלק ממצוותיהם גזומה או דבר שאין להם בסיס וטעם בשל הגשמי - ומדוע שלא אפקפק על דבריהם ואצעד לפי שכלי הבהיר הסובר אחרת? התשובה לאותו יהודי נמצאת בגמרא (ע"ז לה). שכותבת כך: אמרה כנסת ישראל [השכינה הקדושה] לפני הקדוש ברוך הוא. ריבוננו של עולם! ערבים עלי דברי דודיך, יותר מיינה של תורה. פירוש: אומרת השכינה הקדושה, אהובים עלי התקנות והגזרות שחכמי ישראל חוקקו וציוו ברוחב דעתם, יותר מהמצוות שהבורא בעצמו חקק בתורה (ר' עובדיה מברטנורא ע"ז ב' ה'). וגם אם יש מצוות דרבנן שלא נראים לאדם - אין לו רשות להרהר על דבריהם, בדיוק כמו שאין לו רשות להרהר אחר אף מצווה מהתורה. משום שכך גזר בורא עולם על האדם היהודי, שהוא חייב לכופף את דעתו לדעת חכמי ישראל, בין אם הוא מבין את דבריהם, ובין אם הוא חושב אחרת מהם (תורה תמימה הערות שיה"ש פרק א הערה כ). זו הסיבה למסירות נפשו של העם היהודי במשך אלפי שנים על כל מצווה ותקנה והנהגה שציוו חכמנו - מבלי לסטות מדבריהם ימין ושמאל, כפי שראינו בתקופת השואה שיהודים אגרו במסירות נפש את מנת המרגרינה שקיבלו - ואף החליפו את חתיכת הלחם וקליפות התפוחי אדמה שהגישו להם - בעד עוד חתיכת מרגרינה, כדי שיהיה להם אפשרות בחנוכה להדליק בשמן של המרגרינה חנוכייה מאולתרת, ולקיים את מצוות חכמנו ז"ל כהלכתה. וכאן המקום לציין נקודה מאוד מעניינת: "כל אדם מהדר ומחזר אחר השלמות באותו דבר שהוא מחובר אליו", בין בגשמיות - ובין ברוחניות. ואם יש דבר שהאדם אינו מחזר בו אחר השלמות, סימן שחסר לו את ההערצה והחיבור המושלם לאותו דבר. רוצים דוגמאות מחיי היום יום? יש אדם שמחובר אל ריכבו בכל לבבו ונפשו ומאוד. הוא משקיע ברכב מהונו ואונו, הוא מקלח אותו בכל הזדמנות עם סבון ווקס ומלביש לו עניבה ומפזר בתוכו בושם ומקשט את הרכב בנורות led וכל מיני בובות ועציצים וקשקושים, הוא מתקין ברכב כסא משוכלל לא פחות מהכסא של שלמה המלך - וכן מערכת סטריאו מסועפת שלא מביישת אף אולם שמחות בעוצמת הדציבלים שהיא מסוגלת להפיק, בנוסף לכל זה ידידנו מקפיד לחנות את הרכב בחניה המוגנת במצלמה במעגל סגור - ולכבוד כל ציוץ הבוקע מהחלון הוא מזנק החוצה ובודק אם הכל בסדר עם הבן שלו, סליחה! עם הרכב שלו. יש אנשים שמחוברים למערכות סטריאו (אודיופילים). הם משקיעים את כל נשמתם ונשימתם בנושא זה ובודקים כל הזמן בחרדת קודש את איכות הצליל וניקיונו - שחלילה לא ייפגם מחמת שינויים אקוסטיים או שחיקה של הציוד... הם קונים מגברים אגדיים עם חיבורי Balanced ושולחים אותם לחדר ניתוח פרטי (מעבדה מיוחדת) ומחליפים במכשיר את הקבלים (Capacitors) או המנורה (שפופרת) - בהתאם לטעם והגוון שמתחבר יותר לאוזנם... אנשים אלו מקפידים שלא לשנות

את הריהוט והשטיחים שבחדר כדי לא לגרום שינוי בזרימת הצליל והתהודה האקוסטית, ולמרות הכל נפשם לעולם לא שקטה וכל הזמן הם מחפשים לשדרג את המערכת המושלמת כדי להשיג עוד איזה רמה של איכות והם עסוקים בכך תדיר, ואל דאגה! יש להם תורה שלימה וטיריליון אופציות להתעסק בהם כל הזמן. סוגי כבלים, רמת סיכוך, סוג המ.ח.ב.ר שמוחלם לכבל, הציפוי שלו, תוספת בטריות על הכבל, מייצבי ומסנני מתח להשקטת רחש החשמל (Power line Conditioner), חיבור בשיטת Bi-amp או Full-range, מיקום הרמקולים וכיוון הזווית שלהם וכו'. יש אנשים שמחברים למחשב... לביזנס... לאופנה... לאוכל... לכבוד... זה ממש החיים שלהם, והם הולכים בנושא הזה על כל הקופה, ומי שלא נוהג כמותם, יש לכך רק סיבה אחת: כנראה שהאדם הזה לא מחובר "עד הסוף" לאותו נושא גשמי כמותם. אך אם הוא היה מחובר לאותו נושא בשלמות והנושא הזה היה יקר וחשוב בעיניו, גם הוא לא היה מתפשר ולא מוותר על אף "הידור" באותו תחום. להבדיל בין הקודש ובין החול, הנקודה הזו שייכת גם בעבודת ה'! אדם שמחובר בכל נפשו למצוות - ולמי שציווה עליהם, המצוות יקרות בעיניו והוא מתאמץ לקיים בהם כל הידור, ואין הוא מזניח מהם אף פירור. ולא רק שהוא לא רואה בכך עול, הוא גם רווה מזה נחת. ניקח לדוגמה את מצוות תפילין. יש יהודים המשקיעים במצווה זו כוחות עצומים וכספים מרובים וממתיינים תקופה ארוכה עד שהם זוכים להגשים את חלומם הקדוש ולקבל לידיהם את התפילין עם ההידורים שהם מבקשים, ואלו שמתאמצים על תפילין עם חומרות האר"י - הפרויקט שלהם כפול. (צריך לכתוב קודם את התפילין של ראש ולהכניס לבית ולצבוע - ורק אחרי זה לכתוב של יד... להקפיד שהתפילין של רש"י יהיו גדולים מעט משל ר"ת... צריך למצוא בתים קטנים וסופר שכותב קטן ויפה, וכמו כן הסופר אמור להיות עם ידע נוסף ועליו להקפיד על עוד הלכות ועניינים בכתיבה ובצורת האותיות וכו'). אך, למרות כל הטירחה והיגיעה הארוכה, כאשר אותם יהודים קדושים זוכים סוף סוף לקבל את התפילין מהסופר ולהניח אותן, לא רק שהם לא מיייללים על הטרחה שעברה עליהם, הם גם קורנים מאושר ומתמוגגים מנחת של קדושה בכל רגע שהם אווזים בתפילין, והם חשים אל התפילין חיבה - לא פחות מהחיבה שחש האדם לבנו! אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלוהיו, ואשרי האדם המחובר לבוראו ברמה גבוהה כזו. לא רק שהוא לא מחפש את המינימום, אלא הוא עוד מחזר אחר המושלם והמהודר ביותר בעבודת ה' - תוך כדי התבטלות מלאה לתורה ולמצוותיה ולהנהגות וההידורים שהוסיפו לנו חכמי ישראל מבלי להשמיט אף פרט מדבריהם, ואין ספק שישולם לו על כך שכן מלא בעולם האמת, כפי שאנו אומרים בכל יום בתפילה בברכת ברוך שאמר "ברוך משלם שכר טוב ליראיו". פירושו: לא רק על קיום המצווה האדם מקבל שכר בעולם הבא, אלא גם על גודל יראת השמים שיש לאדם והרגש שהוא מפתח בעבודת ה', גם על זה הבורא משלם. ולא סתם "שכר", אלא "שכר טוב", שכר מיוחד השמור אך ורק למי שבמדרגה הזו, יהי חלקנו מחלקם.

בטרם נמשיך, נצהיר: כל יהודי שעובד את ה' - ה' מחבב אותו אפילו אם הוא עושה שגיאות ועבודת ה' שלו רעועה קטועה ודלה וחסרה ולא מושלמת, וכפי שנאמר "ודגלו עלי אהבה" (שיה"ש ב' ד') ודרשו חכמנו "ודילוגו עלי אהבה" (שיה"ש רבה פרשה ב'), שאפילו עם כל הדילוגים והחסורים של האדם בעבודת ה' - עבודתו אהובה ורצויה, כיוון שכונתו של האדם לטובה (עיין תורה תמימה הערות שיה"ש פרק ב הערה נו). התופעה מצויה בעיקר אצל אותם יהודים יקרים המתקרבים אל התורה והמצוות והם בתחילת דרכם, שפעמים מחמת חוסר ידיעה שיש להם במצוות הם מחסירים בעבודת ה' או שעושים אותה שלא כהוגן, כמו כן פעמים שהם עושים רק חלק מהמצוות מחמת שהם לא מצליחים להתמודד בבת אחת עם המעבר החד בסגנון החיים - והם עושים זאת בהדרגה. למרות כל זאת, כיוון שכונתם של אותם יהודים לטובה, בורא עולם מחבב אותם עד מאוד ושמח בהם "ואוהב את עבודתם הקדושה" והם יקבלו שכר מלא על "הלב הרחב שהשקיעו" למען ה', גם בקטגוריה של "ברוך משלם שכר טוב ליראיו", ירבו כמותם בישראל... ולא עליהם מכוונים הדברים הבאים, לא באופן ישיר ולא באופן עקיף.

עד כאן ההקדמה, כעת נחזור להמשך המאמר. מצד שני, יש אנשים שנוהגים בדיקו ההפך. לא רק שהם לא מחפשים את הידור והשלמות בעבודת ה', אלא גם מהבסיס הם חותכים ומצנזרים ומשמיטים את כל מה שלא מובן להם בשכלם הגשמי. את מה שלא נראה להם הם מתעלמים ממנו במצח נחושה - ולדעתם אין טעם לקיימו. אנשים אלו בטוחים בעצמם ובשכרם בעולם הבא, והם אינם יודעים שעליהם נאמר "מומר לדבר אחד הרי הוא מומר לכל התורה כולה" (חולין ה' ע"א) ואכמ"ל, אלא גם בלי "המעלה" הזו, הם עתידים לגלות בעולם העליון "הפתעה" לא נעימה. מדוע? התשובה נמצאת בגמרא שאומרת כך: לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה, ומכריז: "מי שעסק בתורה, יבוא ויטול שכרו"... מיד מתקבצים ובאים מלכות רומי... אומר להם הקדוש ברוך הוא: בזכות מה מגיע לכם שכר, וכי עסקתם בתורה? אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, ייסדנו שווקים, עשינו מרחצאות... והכל לא עשינו אלא לכבוד עם ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אומר להם הקדוש ברוך הוא: שוטים שבעולם! כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם... אחרי מלכות רומי באה מלכות פרס ומבקשת שכר... אומר להם הקדוש ברוך הוא: בזכות מה מגיע לכם שכר, וכי עסקתם בתורה?

אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, עשינו גשרים וכבשנו כרכים ונלחמנו עם האויבים... והכל לא עשינו אלא בשביל עם ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אומר להם הקדוש ברוך הוא: כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם... וכך אומר ה' לכל אומה ואומה ודוחה את כולם מלקבל שכר, ונותן שכר רק לעם ישראל (ע"ז ב ע"ב). עד כאן הגמרא המפורסמת, ועליה שואלים רבותינו שאלה: מה איכפת לבורא עולם אם הגויים פיתחו את העולם בשביל עצמם - או בשביל עם ישראל? סוף סוף הגויים מיצו את תפקידם ושליחותם בעולם ופיתחו וקידמו בו את ענייני הגשמיים - ועל ידי זה התאפשר לעם ישראל לעסוק בתורה. האם זה לא מספיק כדי לזכות את הגויים בניקוד גבוה ולתת להם בגין כך שכר מושלם? ועונים חכמנו את התשובה הבאה, תשובה שהיא יסוד חשוב וחשוב עמוק ונוקב שחייב כל יהודי לדעת: בעולם הבא בורא עולם לא משלם שכר על "המעשים", אלא על "הכוונה שמסתרת מתחת למעשים". ומחמת שאומות העולם לא התכוונו במעשיהם לממש את שליחותם וייעודם בעולם ולעשות את רצון ה' - אלא כל מעשיהם נבעו מחמת קידום אישי ונחות וסיבות חיצוניות, לכן אין על מה לתת להם שכר. ואת החשבון הסודי הזה יצר הרע מסתיר מהאדם היהודי. יצר הרע לא מוכן שהאדם יבצע 'כל מצוה' שמופיעה בתורה או בדברי רבותינו, הוא משכנע את האדם לקיים רק את המצוות שהוא מבין את הטעם וההיגיון שבהם - ומבקש ממנו להתעלם מכל השאר, והוא לא מגלה לאדם שעל ידי זה הוא מנטרל את עצמו מכל השכר בעולם הבא, מחמת שמתברר שכל מעשיו היו מונעים "משיכלו הגשמי" - ולא "מציווי הבורא". לא חבל? מחמת החשבון הזה צריך האדם לחדר לעצמו כל הזמן - שכל מצוה שהוא עושה, בין אם הוא מבין את טעמה ובין אם לא, הוא מתכוין בעשיית המצוה לעשות נחת רוח לה' ולקיים את רצונו ופקודתו התורנית, והוא כלל לא עושה את הפעולה בגלל הבנתו השכלית שכך צריך לנהוג. לדוגמה: הוא לא גונב ומרמה בעבודה, לא בגלל שהשכל שלו סובר שזה לא מוסרי, אלא מחמת שכך ציווה הבורא בתורה. הוא מכבד את אביו ואימו - לא בגלל שלא נעים לו מהם אחרי כל ההשקעה שהשקיעו בו, אלא מחמת שהבורא חייב אותו לכבדם. כך צריך לחשוב לפני עשיית כל מצוה.

[נ.ב. נפסק בהלכה (שו"ע או"ח ס' ד') שמצוות צריכות כוונה לפני עשייתן - ויש דעות שזה גם במצוות דרבנן, ומטעם זה נהגו הרבה צדיקים לומר לפני כל מצוה שעושים "הריני בא לקיים מצוה פלונית כדי לעשות נחת רוח לבורא"... כדי לגלות דעת ולהראות בשטח שהמעשה שהם עושים נובע מחמת הרצון לקיים את המצוה ולא מפני ההיגיון והשכל הגשמי המחייב לעשות כך. (עיין כף החיים - סופר, סימן ס סעיף ד אות י - י"א. וכל המחלוקת זה על נוסח "לשם יחוד" מחמת שלא כל אדם מבינו, ואכמ"ל)].

מי שמאמץ את הגישה הזו ומבין את צורת החשיבה הזו, יצר הרע לעולם לא יוכל להיזיז ולהסיט אותו בעבודת ה', והוא לא יוותר על אף מצוה - גם אם הוא לא יזכה להבין את עומק ההיגיון שבה. שהרי הוא רגיל לעשות את המצוות מחמת שה' אמר, ולא בגלל שהוא מבין. מה דעתכם לאמץ את הגישה הזו ולהתחיל לחשוב כך לפני עשיית כל מצוה? לפחות פעם ביום?

וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו (כב, יא). יש להבין מה ההדגשה 'הוא' יאכל בו הא פשיטא הוא דקנין כספו זה, שהוא עבד כנעני כדפירש"י, הוא זה שאוכל התרומה ולא הכהן עצמו. אכן, יש לדון בעבד האוכל תרומה איזה ברכה הוא מברך, שהרי הברכה על התרומה מלבד ברכת הנהנין היא אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה או על אכילת תרומה, ואיך יוכל העבד לברכו הרי אינו מזרעו של אהרן. אמנם ייתכן, דבאמת אין העבד מברך על אכילת תרומה את הברכה המיוחדת ה"ל, כי אין אכילתו מדין כהונה אלא מדין קנין כספו של הכהן, ומה שהוא אוכל זה כאילו הכהן אוכל וכאכילת בהמתו הנחשבת לאכילת האדון.

לפי זה כה תתפרש תיבת 'הוא', דכשקנין כספו זה שהוא העבד אוכל בתרומה, הרי זה כאילו 'הוא' יאכל בו, דאכילת העבד כמוה כאכילת האדון. ברם יש לדון עוד בזה, דהנה מהאי קרא ילפינן (יבמות סו, ב) דגם אשה אוכלת תרומה, ואילו בספרי (קרח) יש דרשה אחרת להתיר אשה בתרומה ויליף לה מקרא (במדבר יח, יא) כל טהור בביתך יאכל אותו. ואפשר לומר דקרא דקנין כספו דילפינן מיניה אשת כהן שאוכלת בתרומה, מקרא זה נוכל ללמוד דמה שהיא אוכלת בתרומה הרי זה כאילו הכהן אוכל 'הוא' יאכל בו, וכדוגמת העבד שאף הוא נלמד מקנין כספו. אך אם נילף מקרא דכל טהור בביתך יאכל אותו, הרי זה בא ללמד דמה שאוכלת בתרומה זו אכילתה שלה, דהתורה חידשה באשת כהן אכילת תרומה מצד עצמה. והחילוק בין שתי הילפותות תהיה לענין הברכה המיוחדת של תרומה, דבת כהן ודאי יכולה לברך 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן', אבל אשת כהן אם תוכל לברך ברכה זו הרי זה תלוי לכאורה בשתי הדרשות, דאי מקרא דידן קנין כספו פשוט שאינה יכולה לברך דומיא דעבד דאינו מברך, אך כיון שיש דרשה נוספת דכל טהור בביתך יאכל אותו, וזו אכילה עצמית של אשת כהן, שוב יתכן דשפיר תוכל לברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציונו על אכילת תרומה.

וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (כב, יא). יש לפרש על פי דברי רבותינו בתלמוד, "כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו" (סנהדרין ט:); וממילא יזכה לאחר אריכות ימים ושנים, ליהנות מתורתו ומצוותיו של אותו תלמיד. וזהו שאומר הכתוב: "וכהן כי יקנה נפש" - תלמיד חכם שקונה נפש, היינו שעושה נפשות תורה וקונה אותם לעצמו ומכניסם תחת כנפי השכינה, הרי הם "קנין כספו" - נחשבים הם שלו ממש כאילו קנה אותם בכסף, ואזי "הוא יאכל בו" - לאחר אריכות ימים, יזכה אותו תלמיד חכם לאכול וליהנות ביום שכולו טוב וביום שכולו ארוך. ממצוותיו של אותו תלמיד.

דברי ישראל וכל זר לא יאכל קודש וגו' (כב, יג). עניו הוא מקרובי ה' כמו"ש (תהלים ליד) קרוב ה' לנשברי לב. נמצא הגאון הוא בהיפוך לא קרוב אלא זר. כי אין אני והוא וכו'. זהו וכל זר הוא המתגאה לא יאכל קודש, אף שעוסק בתו"ת אינו טועם טעם קדושה, ועדיין י"ל להלן ומיד בן נכר הוא הגאון לא תקריבו וכו', כי משחתם בהם לשון גדולה גדלות והתנשאות בהם. מום בם לא ירצו.

לכל נדריהם ולכל נדבותם (כב, יח). פירש רש"י נדריהם - שומר הרי עלי, נדבותם - שאומר הרי זו. שואל הגור אריה, מהיכן משמעות הדברים שיהי עלי זהו נדר, ויהי זהו נדבה, אולי נאמר להיפך, ותיירץ שלשון נדבה משמע שהוא עושה דבר מפני נדיבות הלב שבו ונדיבות הלב גורמת לו לנדב את הדבר, וכשהוא אומר 'הרי זו', הוא מפריש מיד את נדבתו ממנו ובכך מראה שהוא נדיב לב, שהרי עשה פעולה ומעשה, אך האומר 'הרי עלי' אין ניכר כאן נדיבות הלב שהרי לא עשה כאן שום מעשה ולא הפריש דבר בדיבורו ורק קיבל על עצמו להביא הקרבן, ולכן יקרא נדר שביאורו התחייבות ולא נדבה.

איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה (כב, יח). דרשו חז"ל (מנחות עג:): "איש

איש", לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל, "אשר יקריבו לה' לעולה" - אין לי אלא עולה בלבד שכל קרבנות שמקריבים העובדי כוכבים קרבים עולות בלבד. מסופר, כי הגה"ק רבי חיים מואלוזין זי"ע היה נוהג לשלוח משולח לאסוף כסף עבור ישיבתו המפורסמת. קרא פעם שאחד התורמים נמנע מלמסור תרומתו למשולח, בטענה כי רוצה לשלוח ישירות עבור רבי חיים. במכתב תרומתו כתב, כי רצונו שכל כספו יגיע למטרה - לטובת הישיבה, ואינו מעוניין שחלק מכספו ילך עבור המשולח... שלח לו רבי חיים את כספו בחזרה, וכתב לו כי זה מנהג גויים! כי כאשר הם נותנים ממון - לבית יראתם נותנים, ולא על ידי אמצעי. אולם מנהג ישראל הוא, שגם יהודי יהנה מזה... והביא ראיה מהגמרא הנזכרת, כי קרבנות הגויים הינם עולות בלבד. אבל שלמים אינם מקריבים. ולמה? אלא ההסבר הוא: לפי כשהגוי נותן, כונתו שהקרבן יהיה כולו לה', כמו עולה שכולה כליל. אבל שלמים גם הבעלים והכהונים אוכלים, וראש של גוי אינו מבין זאת, שהוא יקדיש קרבן לה' ואחרים יהנו ממנו.

"לכל נדריהם ולכל נדבותם" (כב, יח) מובא בס' אבי ההוראה על הרב וואזנער זצ"ל "כי רבים יתחסדו בענפים רבים מענפי חסידות, ובענין שנאת הבצע לא יכלו להגיע אל מחוז השלימות" - כותב רבינו הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים'. בין ענפי חסידות של רבינו, עלתה כפורחת גם מידה זו של שנאת בצע על כל המסתעף ממנה, אשר הנהגותיו המופלאות וזהירותו המיוחדת בענייני ממון, קבעו לעצמן פרק של תהילה, וכפי שבאו לידי ביטוי פעמים רבות בהתעסקותו עם כספי הישיבה. אחת המידות הבולטות אצל רבינו, היתה הקפדתו לבל יאחרו חלילה את תשלום שכרם של הפועלים או עובדי הישיבה. רבינו עמד על כך בכל תוקף, והיה מעורר ומזרז את שומעיו על חובת הזהירות בקיום מצוות "ביומו תתן שכרו". רבינו היה מספר בנושא זה על זהירותו של האר"י הקדוש במצווה זו, ובאחרית ימיו ציין פעם לפני בני הישיבה, כי כבר 63 שנים מעת הקמת הישיבה לא איחרו בה את המשכורות לעובדים. רגיל היה לחזור על המובא בספר 'אגרא דפרקא' בשם הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע, כי מה שאנו רואים לפעמים ילדים "המתמידים בלימוד תורתם ומתפללים בכוונה וכו' ומיישרים אורחותיהם, ואחר כך כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במידות גרועות ומבטלים התורה והתפילה וכו', הוא על שאבותיהם האכילו אותם ממון גזל שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה..." כן היה מרבה לצטט את שנאמר משמו של הגר"א, כי בית שבקורותיו נמצא מסמר אחד גזול, כבר אי אפשר להצליח בו בלימוד התורה. קפידא מיוחדת היתה לו לרבינו, שבבואו להתרים כספים עבור הישיבה אצל נדיבי העם, מעולם לא נקב בסכום כלשהו, גם כאשר היה נשאל כמה ראוי לתת. ככל הנראה חשש שמא לבו של הנותן אינו שלם עם הסכום מכל סיבה שהיא, ונמצא שגורם הוא לכספי צדקה להיגבות שלא כדין. מעשה היה באחת הפעמים בהן נסע רבינו לחו"ל בימים ההם, ומלאכת אסיפת הכספים עלתה במאמצים רבים. כשרבינו עומד לחזור לארץ ישראל עם סכום פשוט למדי. אחד מהתלמידים שהבחין בכך ניגש עם צ'ק חתום ואמר לרבינו כי מוכן ומזומן הוא לרשום כל סכום שיידרש ממנו. אמר רבינו כי אינו יכול לנקוב בסכום, מאחר ואיננו יודע את מצבו הכספי. ענה התלמיד: "אף על פי כן". הוסיף רבינו והתריע בו כי "צריך שיהיה כיסוי לצ'ק", התחכם הלה והשיב, כי סמוך ובטוח הוא שרבינו בכוח תורתו ידאג שיהיה לכך כיסוי, והוסיף וסיפר כי מעשה מעין זה ארע אצל הרה"ק מסאטמאר, שהבטיח פעם לתלמיד כי באם יתן צדקה יתעשר. נהנה רבינו מתשובתו המחוכמת, אך עדיין סרב לנקוב בסכום. לבסוף רשם הלה סכום גדול מאד והגישו לרבינו. כעבור תקופה שרתה לפתע הברכה בעסקיו ובאורח פלא הוא זכה לעשירות. עוד היה מקפיד רבינו שלא ליהנות בשום אופן מכספי הישיבה, ומכל דבר השייך לישיבה. אם אירע שהיו זקוקים בביתו לדבר מסוים שהיה שייך לישיבה, משלם היה על אתר את מלוא הסכום, כשבדרך כלל נוהג היה להוסיף על התשלום. אירע פעם שזרם החשמל בבית רבינו נותק, בשל תקלה שתיקונה ארך מספר ימים. בחורי הישיבה, כשנודע להם על התקלה, משכו כבל חשמלי מבנין הישיבה וחיברוהו לביתו, על מנת לספק עבורו חשמל חילופי. משהבחין בכך רבינו, הורה על אתר להסיר את הכבל, ומיאן בתוקף להשתמש בממון השייך לישיבה.

כיוצא בזה, היה נזהר ושומר מכל משמר לבל ישכנו בביתו כספים של הישיבה, עד שכאשר היו מתקבלים אצלו לפעמים תרומות עבור הישיבה מאנשים שפקדו את מעונו, היה ממנהר לשלוח את הכסף להנהלת הישיבה. משנשאל פעם על הנהגה זו, מדוע הוא כה חרד על כך, וכי מה יקרה אם ימתין לשעה נוחה יותר, השיב רבינו: "אני מבקש לקיים את מצוות 'ביערת הקודש מן הבית' כמה שיותר מהר" – בהביעו את חרדתו הרבה, מהמכשול העלול לצמוח כאשר כספי הקדש מתגלגלים בבית. גם בשעה שעלה רבינו לתורה בימות החול והתחייב נדרים ונדבות, ראו הכל, כיצד על אתר הוא שולף מכיסו את הסכום הנקוב ומזדרז להעבירו לגבאי, לבל ישכין באוהלו ולו חוב קטן של ממון גבוה. "ולפעמים אנשים שמוחזקים לשומרי מצוות ויראי אלוקים בכל התורה, עושים כאילו כל התורה דבר בפני עצמו, ועוונות שבממון דבר בפני עצמו, לא ידעו ויבינו כל התשובה על עוול ממון וגזל מעכבת על כל העוונות" – כך דיבר פעם רבינו בקודשו באחת מדרשותיו שבין כסה לעשור. לעומת זאת, לא פעם כאשר עמדה הישיבה במצב של גירעון תקציבי, ויותר רבינו על משכורתו שלו, אך בה בעת דאג שמשכורותיהם של יתר אנשי הצוות ישולמו במלואן, בעיתן ובזמנן. במסמכים שנשמרו מהימים ההם, מרטיט לקרוא את מילותיו של רבינו, בהציהירו כי הוא מוותר ומוחל על סכומים נכבדים שיועדו למשכורתו, לאור מצבה הפיננסי העגום של הישיבה. כך כותב הוא בפתקה מצהיבה הנושאת את התאריך כ"ט אלול תשט"ז: "הריני מאשר בזה, היות שהגרעון בישיבתנו יח"ל הוא גדול מאד, הריני מוותר על סכום אלף שמונה מאות ארבעים וחמשה לא"י המגיע לי עוד מהמשכורת שלי משנת תשט"ז..."

בפתקה אחרת מתאריך כ"ד חשון תשי"ח, נכתב: "הריני מאשר בזה, שהיות ישיבתנו במצב לא טוב בעניינים כספיים, הריני מוותר לעת עתה על אלפיים ומאתיים לא"י המגיע לי עוד משנת תשי"ח... בכלים נדירים אלו, בויתור ומסירות והפקרה עצמית למען הישיבה, יחד עם כובד ראש וזהירות עד הקצה האחרון, ניווט רבינו את ספינת הישיבה מיום הקמתה ועד יומו האחרון, מבלי שידבק בו ובממונו רבב קל שבקלים ואפילו בשגגה. כה אופייני הוא לרבינו המעשה הבא: באחד החגים, בעת שעלה רבינו לתורה, ערך הגבאי 'מי שברך' לכל הקהל והאורחים, והוסיף גם: "ולכל העוסקים בצרכי ציבור". נענה רבינו ואמר בקול: "באמונה", כשהוא שונה ומשמש קריאתו זו, ברמזו, כי למרות שבכל המצוות וענייני עבודת ה', ייתכן לערב 'שלא לשמה' כאשר מתוך כך 'בא לשמה', אך בענייני צרכי ציבור, על הכל להיעשות באמונה ולשם שמים מתחילתם ועד סופם.

מובא בדברי שערי חיים ולא יחללו את קדשי בני ישראל (כב, טו) בזבחים ג' אמרו חטאת ששחטה לשם חולין כשרה משום שדווקא קדשים מחללים קדשים ואין חולין מחללין קדשים. אם אנשי חולין, חוטאים ופושעים מבזים ומחללים את כבוד הצדיקים הקדושים של העם, אין בכך משום פגיעה גדולה, לפי שאין כל ערך לחילול שלהם. אבל אם צדיקים וגדולי תורה מבזים ומחללים איש את כבוד רעהו – אז הרי זה חילול קודש אמיתי והוא מרבה חילול ד'.

ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלוקים מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם (כב, כה). מסביר רש"י: נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים, לא תקריבו לו בעל מום, "כי משחתם בהם מום לא ירצו לכם" – לכפר עליכם. ולכאורה הלשון תמוה, דהיה צריך לומר: לכפר עליהם, דהרי הם מביאים קרבן בשביל עצמם? אלא הסביר ההר"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע פשט נשגב! היה זה כאשר כידוע היו מגיעים אליו מידי יום אנשים עם פתקאות ובהם בקשות לישועות וכיו"ב. (פעם אף הפטיר: יותר קל לי לתרץ רמב"ם חמור וקשה מאשר לקבל פתקא אחת מיהודי. פעם אחת נכנס הגבאי והודיעו שמחכים בחוץ שני אנשים, יהודי, ולהבדיל גוי. השיב לו הרבי: שיכניס קודם כל את הגוי. ואמר לו את טעמו, כי כלפי הגוי הבא בתחילה, כל יהודי שיכנס אחריו כדאי, וראוי להיושע, כי איך שלא יהיה ערכו ומצבו הרוחני, חשוב הוא מאותו הגוי. וכמו שפירש הרה"ק ממעזריטש ז"ע את דברי הגמרא (ראש השנה כג): "מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה", שכידוע ישראל מונין ללבנה, ואומות העולם מונין לחמה, ויהודי בכל מצב שפל ח"ו שעומד בו עולה במדרגתו וחשיבותו כלפי

אומות העולם, וזה "מעולם לא ראתה חמה" – אלו אומות העולם שמונין לחמה, "פגימתה של לבנה" – פגם ביהודי מיישראל שמונין ללבנה, כי תמיד היהודי לגבי הגוי הרבה הרבה יותר חשוב, וזה היה כל ענין קבלת הקרבנות מעכו"ם, לטובת ישראל שקרבנותיהם יתקבלו לרצון לפני אדון כל בבחינת מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה. ועפ"ז יובן היטב הפשט בפסוק זה: דע"פ הנ"ל הקרבנות של נכרים המתקבלים לרצון הם לטובתנו לכפר עלינו, משא"כ אם יקבלו מהם קרבנות בעלי מומין שאינן ראויין להקרבה, ולכן דייק רש"י ואמר: "לכפר עליכם", ולא "לכפר עליהם, כי אנחנו צריכים את קורבנם בכדי שע"י כך הם יכפרו עלינו כפי הנ"ל..."

ומיד בן נכר לא תקריבו מום בו לא ירצו לכם. (כב, כה). פעם אחת נכנס הגבאי למהרי"ד מבעלזא זצ"ל ואמר שמחכים בחוץ ב' אנשים, יהודי ואינו יהודי, ושאל את מי להכניס קודם, והשיב הרבי שיכניס קודם את הגוי, וטעמו, כי כלפי הגוי שבא תחילה, כל יהודי שיבוא אחריו בוודאי טוב הוא יותר ממנו, וקל וחומר שצריך וראוי להיושע, כי כל יהודי בכל מצב רוחני שיהיה הוא תמיד יותר טוב מגוי.

מובא בדברי יהונתן שור או כשב או עז כי יולד. במדרש פליאה מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, אבל רשעים שכפרו בתחיית המתים האיך נוטלים את הלולב בימין ואת האתרוג בשמאל, וי"ל דהנה כתבו המפורשים ב' טעמים מפני מה נקבר משה בחו"ל האחד משום שאמר "אנה חטא העם הזה חטאה גדולה" וישראל לא חטא כי התכוונו לשם שמים בכדי להורות תשובה, והטעם השני בכדי להחיות עמו מתי מדבר לעתיד לבוא, אכן אם נאמר שישראל חטאו בעגל אז אין לומר הטעם משום שאמר "אנה חטא העם הזה חטאה גדולה" אלא משום מתי מדבר וממילא מוכח דתחיית המתים מן התורה, והנה איתא (ויק"ר כ"ז ג') שור או כשב או עז כי יולד, וכי שור נולד והלא עגל נולד אלא משום שעשו להם עגל מסכה, דהיינו שלא להזכיר את מעשה עגל לפיכך קראו הכתוב שור ולא עגל, נמצא מוכח מכאן שחטאו בעגל וממילא ע"כ הטעם שמשא נקבר בחו"ל בכדי להחיות מתי מדבר לכן יש רמז מכאן לתחיית המתים, וידוע הטעם שנוטלין הלולב ב ימין בגלל שהלולב היא כנגד השדרה של האדם כדאיתא (ויק"ר ל' י"ד) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם ובשדרה יש עצם ונסכוו שמו ומשם יעמוד לתחיית המתים, אבל רשעים האיך נוטלין לולב בימין בכדי ליתן אחיזה לעצם שבשדרה שמשם יעמוד לתחה"מ שכפרו בתחיית המתים.

מובא ברבינו בחיי "שור או כשב" – יבא שור ויכפר על תבנית שור, שנאמר "וימירו את כבודם בתבנית שור" (תהלים קו) (מדרש). בתרומת המשכן דרשו חז"ל שהכתוב הזכיר "זהב" תחילה שנאמר: "זהב וכסף ונחשת" (שמות כה), כדי ש"יבא זהב שבתרומת המשכן ויכפר על זהב העגל, שנאמר: "ברעתם ישמחו מלך" (הושע ז), ומדוע ראה הכתוב לעשות את השור ראש לכל הקרבנות? אמר רבי לוי: משל למטרונא (מלכה) שיצא עליה שם רע באחד מגדולי המלכות, בדק המלך בדברים ולא מצא בהן ממש, מה עשה המלך, עשה סעודה והושיבה בראש המסובין להודיע שבדק ולא מצא בדברים ממש, כך בדק הקב"ה ומצא שלא עשו ישראל את העגל אלא הגרים שהיו ביניהם, אלו ערב רב שנתגיירו בגאולת מצרים, הם שאמרו לישראל: "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב), לפיכך נעשה השור ראש לכל הקרבנות.

שור או כשב או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו, ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן (כב, כז). מדוע דוקא מהיום השמיני והלאה ירצה, מובא על כך במדרש (ויק"ר כז, י'): "כך אמר הקב"ה: לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין שבעה ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת וכיו. אמר רבי יצחק: משפט אדם ומשפט בהמה שוים, משפט אדם – 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו', ומשפט בהמה – יומיום השמיני והלאה ירצה". ועל פי זה מסביר ה"דבש וחלב" את דברי הגמרא במסכת גיטין (נז ע"ב): "כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה" (תהלים מד, כג) וכו', רבי יהושע בן לוי אמר, זו מילה שנתנה בשמיני. כי לכאורה יש לתמוה, שכן הקשר בין

"עליך הרגנו כל היום" למצות מילה מובן, שהרי המילה כרוכה בסיכון, אבל מה הקשר להמשך הפסוק "נחשבנו כצאן טבחה", ועל פי דברי המדרש הנ"ל, הכל מובן, שרבי יצחק אמר כי משפט אדם ומשפט בהמה שווים, על ידי יום השמיני- למילה, ויום השמיני - שהבהמה נרצית לקרבן. וזהו שאמר הפסוק נחשבנו כצאן טבחה, שעל ידי המילה ביום השמיני, אנו נחשבים כמו הצאן הנטבח לשם קרבן, שכשר לכך מיום השמיני והלאה.

ושוו או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (כב, כח). מה טעם נסמכה פרשת "אותו ואת בנו" לפרשת יום טוב ודיניו הכתובים מיד אחרי פרשה זו שלפנינו. והנה שנינו במשנה (חולין פג, א) דבארבעה פרקים בשנה המוכר בהמתו לחבירו צריך להודיעו אמ"ה: מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט, ואלו הן ערב יו"ט האחרון של חג וערב יו"ט הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה. ופירש רש"י שדרך ישראל לעשות סעודות בימים ההם, וסתם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשוחטה מיד. לפיכך המוכר בהמה לחבירו ומכר תחלה אמה או בתה בו ביום, צריך שיאמר ללוקח דע לך שהיום מכרתי אמה.

הרי מבוואר דבזמני המועדים צריך זהירות יתירה עד שחייבו חכמים את המוכר להודיע ללוקח באם מכר אמ"ה או בת"ה. לכך י"ל, דהסמיכה התורה דין "אותו ואת בנו" להלכות יום טוב, שלא לבא ח"ו לידי איסור דאז שכיח יותר שיבא לידי איסור אות ואת בנו כמבואר.

ושוו או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (כב, כח). מי שמקבל נותן. בעשר אצבעותיו הוא הקים את הכול. הוא התחיל מלמטה. הכי למטה שאפשר. מיד עם סיום הלימודים הוא יצא לעבוד במסעדות בשטיפת כלים ובמלצרות. הוא אף פעם לא איחר, דייק במשימותיו, והקפיד לעשות את עבודתו לשיעור רצונם של המעבידים, והם הוקירו אותו על כך. מהר מאוד הוא התקדם בתפקידו ונשלח לעבור קורס מזורז מטעם משרד התמ"ת שהכשיר אותו לתפקיד רב המלצרים. הוא הצליח גם בזה בזכות מסירותו ונאמנותו, ואז נשלח לעבור קורס נוסף, גם הוא במימון של משרד התמ"ת, הפעם קורס בנייהול עסקים. וכך הוא הפך לשותף פעיל בנייהול המסעדה. הוא לא נח על זרי ההצלחה, הוא חסך כל שקל, וחי בצמצום, וכשהיה לו מספיק כסף הוא פתח מסעדה משלו. כשהמסעדה הצליחה למשוך אליה קהל לקוחות נאמן ויציב, הוא פתח מסעדה נוספת, ואחר כך עוד אחת, ועוד אחת. המסעדה הפכה לרשת מסעדות, והמטבחים הקטנים התאחדו למטבח אחד גדול שמספק את המרכיבים הכמעט מוכנים לכל המסעדות, שהשתמשו בעקרונן של חמם והגש. המטבח התרחב והפך למפעל של ממש, עכשיו לא רק המסעדות שלו נהנו משיירותי המטבח, גם בעלי מסעדות אחרים רכשו מוצרים מהמפעל שלו, והוא התחיל גם לשווק את המוצרים ברשתות המזון השונות. המפעל התרחב והפך לרשת מפעלים ארצית, ואחר כך עולמית. הוא עסק ביצוא, ואחר כך גם ביבוא. המפעלים שלו גלגלו מיליארדי שקלים, והוא עדיין לא אמר את המילה האחרונה. יום אחד דפקו בפתח ביתו נציגי מס הכנסה והגישו לו תביעה על העלמת מס בשווי של מאות מיליוני שקלים. 'מי אתם בכלל שאתן לכם כסף? שאג האיש וגירש אותם מביתו. 'בעשר אצבעותיי עשיתי את הכסף הזה. למה שאתן ממנו למישהו שלא עשה בשבילי כלום?!' המשיך לשאוג גם כשאף אחד כבר לא היה שם בשביל לשמוע. לבית המשפט הוא הגיע בגפו, בלי עורך דין ובלי עזרה מאף אחד. 'אני מסוגל להגן על עצמי', אמר לכל מי ששאל. 'זה הכסף שלי'. כשהשופט ביקש לשמוע מה יש לו לומר על העלמות המס הגדולות האלו הוא אמר את מה שאמר לנציגי מס ההכנסה. והסביר לכבוד השופט שהוא לא רואה שום סיבה שתחייב אותו לחלק את ההכנסות שלו, שהם אך ורק שלו, עם אף אחד אחר. הוא סיפר לשופט את סיפור הצלחתו, איך התחיל מאפס והגיע למה שהגיע, וחתם את דבריו: 'המדינה לא שותפה בהכנסות שלי, היא לא עזרה לי בכלום, ואני לא מוכן להתחלק בהכנסות שלי. זהו שוד לאור היום!'. השופט הנהן בראשו, 'אני מבין שאתה מתנגד לחלוק את רווחיך עם מישהו שלא היה שותף לרווחים שלך. אבל אולי תרשה לי לשאול אותך שאלה קטנה?'. הנתבע הנהן בראשו, והשופט שאל: 'מי מימון את הקורס שהכשיר אותך להיות רב המלצרים?' 'משרד התמ"ת' אמר האיש. 'ואת הקורס לניהול?'

גם! אבל מימון חלקי'. ואיך אתה מוביל את הסחורה שלך? 'במשאיות, אדוני!' 'המשאיות היכן נוסעות?' 'על הכבישים, כבודו!' 'ומי אתה חושב סלל את הכבישים, ובנה נמלים, ומפקח על התנועה, ומאפשר לחיים התקינים כאן במדינה להתקיים, לודואג לחיי מסחר הוגנים ותקינים?! בין אם תרצה ובין אם לא תרצה, המדינה שותפה מלאה בהכנסות שלך, בדרך זו או אחרת, ובכל דרך שתבחר להסתכל. ובכל מקרה החוק מחייב אותך לשלם'. אולי יבין ואולי לא. אולי בצדק ואולי לא. אבל הפרשה שלנו מביאה את המדרש להמחיש לנו משהו שאי אפשר שלא להבין. על הפסוק (ויקרא כב, כז): 'שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה', דורשים חז"ל במדרש רבה את דברי הקדוש ברוך הוא לאיוב (מא, ג): 'מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא'. '...ורוח הקדש צווחת ואומרת: מי הקדימני ואשלם. מי קלס [אמר הלל] לפני, עד שלא נתתי בו נשמה?! מי מל לפני, עד שלא נתתי לו בן זכר?! מי עשה לפני ציצית, עד שלא נתתי לו טלית (=בגד)? מי עשה מעקה, עד שלא נתתי לו גג?! מי עשה סוכה, עד שלא נתתי לו מקום?! מי הפריש לי פאה, עד שלא נתתי לו שדה?! מי הפריש תרומה ומעשר, עד שלא נתתי לו גורן?! מי הקריב לפני קורבן עד שלא נתתי לו בהמה?! הוי, שור או כשב או עז'. המדרש מתאר בציוריות את האדם המצפה לשכר תמורת עבודתו, ותוהה על הצורך לתת מחלקו ולקיים את מצוות הבורא שבגוף או בממון. יעצור נא ויעשה חשבון בנפשו האם תיתכן דרישה אחת מכל אלו שבאה לפני שקיבל את המקדמה?! התשלום הראשון שהקדוש ברוך הוא נותן הוא תמיד תשלום מראש עוד לפני קיום המצווה. אף אחד לא נצטווה על ברית מילה לפני שנולד לו בן זכר. ואיש לא נצטווה על מצוות הצדקה בלי שיהיה לו כסף שיאפשר לו לעשות צדקה. וכשבן אדם זוכר את כל הטוב שהוא מקבל מבורא עולם, יהיה לו קל הרבה יותר לקיים את המצווה בשמחה ובאהבה מתוך הכרת הטוב. וידו הנטויה של הקב"ה תזכה אותו בהרבה יותר.

ושוו או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (כב, כח). הנה ייסד הקליר בקדושה שאנו אומרים ביום ב' של פסח, 'צדקו אותו ואת בנו ביום אחד בל תשחטו', ויעויין בתוס' במגילה (כה, א בד"ה מפני) שביארו, דמשמע שרצונו לומר שהקב"ה חס על אותו ואת בנו, והביאו להקשות על כך בשם הרב ר' אלחנן, כיצד יסד כן הפיט, הא איתא התם במתני' האומר וכו' על קן ציפור יגיעו רחמיך וכו' משתקין אותו, ומבואר בגמ' לחד מ"ד דהוא משום דעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גזירות.

ובאמת, יעויין במהרש"א שם (בחינוכי הלכות) שהביא, דכבר יש להקשות כן על דברי תרגום יב"ע כאן בהנאמר 'אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד', שתרגם שם 'עמי בני ישראל היכמא דאבונן רחמן בשמיא כן תהון רחמנין בארעא, תורתא או רחילא יתיה וית בריה לא תיכסון ביומא חד', הרי שעשה מצוותיו של הקב"ה רחמים, והוא היפך דברי מתני' ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

והנראה בזה, דהנה בברכות (לג, ב) איתא נמי למתני' דהאומר על קן ציפור וכו' וכתב שם רש"י בד"ה האומר, דאיירי 'באומר כן בתפילתו', וצ"ב מאי קמ"ל רש"י בזה, ומצאתי שבתויו"ט עמד בזה, וביאר דרש"י סובר דדוקא בתפילה משתקין אותו, וטעמא דמילתא משום דכשאומר כן בתפילתו מחליט הדבר ולהכי משתקין אותו, מה שאין כן דרך דרש או פשט עכ"ל עיי"ש. והנה לפי דבריו לק"מ מדברי התרגום יב"ע כיון דהוא ביאר כן בדרך פשט בלבד. איברא דלענ"ד נראה דלפ"ד התויו"ט מיושבים גם דברי הקליר, דנראה לחדש דלא בכל דרך תפילה אסור לומר כן, דלעולם בתפילה בעלמא שרי לומר כן, וכל האיסור הוא רק בקובע לשון זה בנוסח תפילת שמונה עשרה במקום הנוסח שטבעו חכמים, והטעם בזה הוא, דכיון דהיא תפילה המחויבת מדינא רק בה הוי דרך קביעה והחלטה. ויש להביא ראיה לחידוש דידן דרק בשמונה עשרה אסור לומר כן, דהנה כל מילי דמנתה מתני' דאסור לאומרם הוא מעניין שמונ"ע, ונמנה אחד אחד, 'מודים מודים' פשוט הוא כיון דהוא בתוך ברכת ההודאה, 'על קן ציפור יגיעו רחמיך' נמי י"ל דהוא מעניין שים שלום, דבתוך הברכה שמזכיר 'חן וחסד ורחמים עלינו' מוסיף, שתרחה עלינו כדרך שריחמת על קן הציפור, וכן בבא ד'על טוב יזכר שמך' נמי י"ל דהוא מעניין סיום ברכת ההודאה, שבמקום 'הטוב שמך'

אומר 'על טוב יזכר שמך', וכן בהא ד'ברכוכך טובים' הכוונה שבמקום 'וכל החיים יודך סלה' אומר 'וכל הטובים יודך סלה', ועל כן נקטה מתני' מילי אלו בדוקא דאיירי רק בקובע כן בתפילתו, וכיון שקובע כן במקום הנוסח שטבעו חז"ל, אזי הוא כמחליט הדבר וזה אסור, ובאמת יעיון במשניות בברכות שם, דהמשנה הקודמת לה והמשנה שלאחריה מייירו מעניני ברכת ההודאה ושים שלום, וזו ראייה לדברינו שהמשנה דיברה באומר כן בתוך נוסח התפילה. אשר לפי זה נראה דמיושבים שפיר דברי הקליר, דאף דקבע פיוטו בתוך תפילת שמונ"ע, בכ"ז אין זה במקום נוסח קיים אלא כתוספת, ובכה"ג סבר, דלא אסרו חז"ל לומר כנוסח זה, ודו"ק.

וכי תזבחו זבח תודה לרצונכם תזבחוהו. לכאורה מה הדיוק כאן בקרבן תודה שכתוב "לרצונכם תזבחוהו", וכן בקרבן שלמים, ויש לבאר זאת שמובא בגמרא בסנהדרין (צב:), שלאחר שיצאו חנניה מישאל ועזריה חיים מכבשן האש, ציוה הקב"ה את יחזקאל הנביא: לך והחיה את המתים בבקעת דורא, אותם בחורים שהמית נבוכדנצר מפני יופיין, כיון שהחיה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו. אמר: מה טיבן של אלו? מה טיבן של עצמות אלו? אמרו לו: יחזקאל, החבר של חנניה מישאל ועזריה, מחיה מתים בבקעת דורא. פתח נבוכדנצר ואמר: אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר", מסיימת הגמרא ואומרת: אמר רבי יצחק אלמלא בא מלאך וסטרו לנבוכדנצר על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים, שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד.

שאל השרף מקוצק זי"ע (מובא בספר להבות קודש עמוד ק"ט): מה זה שאין מניחין לנבוכדנצר לומר שירה, ועוד סוברים אותו על פיו מה עם "בחירה"? נבוכדנצר משתוקק לומר שירות ותשבחות "נאות יותר מדוד" הניחו לו ויאמר.

והסביר השרף זי"ע: חס ושלוש שישגרו את פיו, לא נוטלים ממנו את ה"בחירה" לא רוצים להשקיט אותו ואת קילוסיו, רוצים רק לבחון אותו, דוד המלך ע"ה משבח ומקלס להקב"ה בכל המצבים מתוך סבל ועצר יסורין ורדיפות, שר את שירותיו "חסד ומשפט אשירה" (תהלים ק"א) ודרשו חז"ל במסכת ברכות (ס:): "אם חסד אשירה ואם משפט אשירה".

זהו כוחו של דוד המלך, אלו הן שירותיו ותשבחותיו! נבוכדנצר אמנם משבח להקב"ה, אבל באיזה מצב? כשהוא נמצא בפסגה, בכבודו של עולם. "בא מלאך וסטרו על פיו" לבחון אותו אמור שירות ותשבחות קבל סטירה ונראה האם תמשיך...!?

החכמה היא לא לשיר כשאתה שבע! זו לא בעיה! החכמה היא לשיר כשאתה רעב. נבוכדנצר, ישב לו בגינת הביתן, אכל מעדני מלכים, ישן על מיטה נוחה, ואז, כשמצב הרוח התרומם לשיא – התחיל להלחין שירים. זאת לא בעיה, את זה כל אחד יכול. אבל דוד המלך? דוד המלך כתב את התהלים בדם ליבו!! כל מזמור הוא זעקה מעומק החושך, דוד המלך ברח משונאיו וזימר! דוד המלך נתפס על ידי אויביו – ושר לה!! דוד נמלט מאנשי ביתו, לא היה לו יום אחד של נחת!! כל מיני הניסיונות שיכולים לעבור על בני אדם עברו על דוד המלך, והוא תרגם את הסבל לשיר תהילה לה: 'מזמור לדוד, בברחו מפני אבשלום בנו'... מזמור???? קינה.

אמר כ"ק אדמו"ר מספינקא (ב"ב דונלו) שליט"א, בשם ר' יונתן אייבשיץ, דוד המלך שר מזמור, הוא אמר לה: תודה לך ה' שאני מזהה שזה לא אבשלום!! תודה לך ה' שאני יודע שאתה שולח לי את הקושי הזה. תודה שאתה נותן לי את הכוח לא להיסחף ולא להתבלבל אחרי הרגשות. על זה שר דוד המלך מזמור. זה הכוח של שירי דוד המלך, לתרגם את המעברים ואת הנפילות הכי חזקות לשירות ותשבחות... במקום להיסחף למקומות רדודים ולחשבונות של 'מי עשה לי, ומי אשם', במקום לתת לרגשות השליליים לשטוף אותו ולכלות את טיפת הכוח שנותרה לו, הוא בחר לקחת את הקשיים, להצביע עליהם ולומר: הנה אתה, אבא. ולכן אמר ה' למלאך, רד לעולם ותסטור לנבוכדנצר בפנים, שיהיה לו קצת קשה, ואז נראה אם מסוגל הוא לשיר לי...

הרבי ר' ברוך ממעזיבוז עמד קודם הקידוש בליל שבת ליד השולחן הערוך. תלמידיו עומדים מסביבו ומתבוננים בעבודתו. לפתע פרץ הרבי בבכי. בכי שנמשך דקות ארוכות. תלמידו, הרבי ר' הירש אליקער ניגש אל הרבי ושאל

לפשר הבכי. אמר לו הרבי ר' ברוך: אמרנו כעת בזמירות 'מודה אני לפניך ה' אלוקינו אלקי אבותי. על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי'. ואני לא הבנתי, כי מילא, להודות על החסד שכבר עשה איתנו ה', עלינו להודות, אבל על החסד העתיד לבוא? מדוע צריך להודות על כך? אלא, האדם עומד לפני הבורא ואומר, ריבונו של עולם, על החסד שעשית עמי בשבוע שחלף אני מודה לך, אבל מה שאתה עתיד לעשות עמי, אולי לא אדע להודות לך בשבוע הבא, כי אולי אני לא אבין שזה חסד!! אולי אסחף אחר הרגשות ואחשוב שמה שקורה לי זה הכי גרוע בעולם. לכן אני מודה לך, כבר מעכשיו, על כל החסד שאתה עתיד לעשות עמי. אבל התלמיד לא יותר, ושאל: מילא, הרעיון הוא אכן אדיר, אבל למה לבכות? בכה הרבי ר' ברוך ואמר: אוי לו לאדם שהוא כל כך שפל, עד שעושים אתו חסד והוא לא מסוגל לזהות שזה חסד!! אוי לנו שאנו שפלים כל כך, עד שה' משפיע עלינו כל כך הרבה טוב, ואנחנו – אנחנו עסוקים בלבכות ולומר 'זה רע לנו'.

וזהו אם אתה מודה להקב"ה בכל מצב אפילו שלא הולך כמו שאתה רוצה, זוהי ההודיה אמיתי, והנה אם מבאיים קרבן תודה (או שלמים) אז אתה מודה להקב"ה אבל אל תשכח "לרצונכם תזבחוהו" צריכים לשחוט את הרצון עצמי, רק לדעת ולהודות על רצון הקב"ה.

וכי תזבחו זבח תודה... לרצונכם תזבחו. בזה מלמדת אותנו התורה כיצד יש להודות. והיינו, אם ישנו מי שחייב להודות על הטובה, על נם שנעשה לו כמו שאמר חז"ל (ברכות נד:): ארבעה צריכים להודות וכו' וברצונו להקריב על כך זבח תודה, אזי "לרצונכם תזבחו" כלומר: נדרש בהתאם לכך תנאי שיהיה "לרצונו" שתהיה הודאתו מתוך רצון אישי. מתוך הכרה עמוקה בגודל הטובה שקיבל מתנת חנים מהבורא ית"ש, ולא שתבא ההודאה מתוך ציווי. מתוך כפייה מבחוץ. ראוי להלל ה' על כל הטובה שעושה עמנו כותב הפלא יועץ - ואף שאילו פינו מלא שירה וכו' לא נספיק להללו ולו דומיה תהלה, עכ"פ בלא כלום אי אפשר. וראוי לכל אדם מעת לעת ומפקידה לפקידה להודות ולהלל את ד' ופרט כשמספר איזה ענין שעשה והצלחה, תיכף יהיה שם שמים שגור בפיו ויאמר: שבח לאל יתברך כי הפליא חסדו לי ועד כה עזרתי לעשות כך וכך. ואפילו אם יש לו יסורין יש לו להלל לה' שזכה להיות מכלל "אשר יאהב ה' יוכיח" ושאנו מכלל "משלם לשונאיו" ושלא יסרו ביסורין יותר קשים ומרים, כי הוא רחום בדין וגובה חובתו של אדם בטובתו. ואם העדיף ה' לו טובה יותר על אחרים, ראוי לו להלל לה' המעדיף טובו עליו שלא בזכות רק ברחמי ובחמלתו, כי כמה טובים ממנו חסרים כל טוב. ויכנע מאד ויקבע בלבו אמונה שלימה כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל ומידו הכל ולו נתכנו עלילות. ועל אחת כמה וכמה ראוי להלל לה' האיש אשר העדיף ה' טובו עליו בטובות הנפש, וזכה להיות חלקו מיושבי בית המדרש וחננו חכמה ודעת, ועל הכל אם חננו ה' להיות שלם באיזה מדות טובות ולהכיר איזוהי דרך ישרה יותר מאחרים אשר דרכם ישרה בעיניהם וכו' כ"ש וק"ו מי שהעדיף לו ה' טובות הנפש, כמה וכמה חייב להכנע ולומר קטונתי מכל החסדים, כי אף זו מתת אלוקים היא וצריך להודות לו ולברך בשמו. ומכלל חסדי ה' ומשפטי ה' ישרים משמחי לב, שמה שאנו מברכים אותו ומהללים לשמו על הטובה שעושה עמנו יערב לו וה' יחשוב לנו למצוה ומקבלין עליה שכר, עד שאמרו שכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, הנה שכרו שעושים לו נס אחר שנאמר: "זובח תודה... אראנו בישיע אלוקים". ובספרו יעלו חסידים כותב רבי אליעזר פאפו זצ"ל: ואם ראוי לשלם תודות לה' על טובות הגוף ועל חיי העולם הזה, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו כאשר מעדיף טובו עלינו ומזכה אותנו במקצת טובות הנפש, דהיינו כאשר נזכה לעשות שום דבר שאנו מובטחים שיהא לרצון לפני ה' ולנחת רוח לפני כסא כבודו, אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה, ואנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר ולומר: ברוך ה' אשר יעצנו ואשר עד כה עזרנו, מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך, ויברכו את שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה.

וכי תזבחו זבח תודה לד' לרצונכם תזבחו (כב, כט). מובא באמרי יוסף (מאמר השביעי אות ג') זקני הרה"ק מהר"ל זצ"ל היה פ"א אצל צדיק אחד שהיה דרכו בקודש ללוות מעות כדי שיקנו לו בכל יום דג גדול לסעודת צהרים אף

שהיו דמיו יקרים, ולא אכל ממנו רק מעט מזעיר, ושאלו אותו המקורבים אליו אחרי שאינו אוכל ממנו למה יוציאו בכל יום הוצאה כזו בחינם, והשיב להם שבימי חרפו היה דרכו לסגף א"ע בסגופים גדולים, ועכשיו לעת זקנתו אין בו כח לסגף א"ע, ולא נשאר לו שום תאוה לשום דבר רק לדגים, ע"כ הוא רוצה לבטל תאוותו ולזבוח בזה רצונו לפני השי"ת. וזפ"ה (ויקרא כב, כט) "וכי תזבחו זבח תודה לד' לרצונכם תזבחו", והיינו אם תרצו לזבוח קרבן לד' אזי תזבחו רצונכם לבטל תאוותכם ויהיה נחשב לקרבן."

וכי תזבחו זבח תודה הודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם (י. מלכה) בקיבוץ "סופה" נותרו לפני שבועיים לא מעט עיניים לחות מהתרגשות. ונס שהיה, כך היה: ברחבי ארץ הקודש ירד כזכור לכולם גשם בתקופת חג השבועות. דבר זה גרם לכך שמלאי החיטה שהיה בשדות והיה בשל דיו, מה שמוגדר בלשון ההלכה "אינה צריכה לקרקע", נרטב במי הגשמים וכבר לא יכול להיחשב כ"חיטה שמורה משעת קצירה", למהדרין בהלכות הפסח. משגיחי אחד הבדצ"ים יצאו ותרו ברחבי הארץ אחר מקום שבו גדלה החיטה מאוחר יחסית, וכך לא נפסלה מן הגשם. הבעיה הייתה כפולה, שכן בשנה הבאה – שנת השמיטה – לא חורשים ולא זורעים, מה שמגדיל את הביקוש ליבול משנה זו פי שניים לפחות. כאן החלה שרשרת ניסים מרתקת. הראשון שבהם היה חקלאי חילוני שהחליט לראשונה לשמור שמיטה בחייו. והנה משמים נחתו אצלו "דוסיים ממאה שערים" שביקשו לקנות מהחיטה שצמחה אצלו ב"עוטף עזה" כמות אדירה של חיטים למצות. ממש כפי שהבטיחה התורה "וציווית את ברכתי לכם בשנה השישית, ועשת את התבואה לשלוש השנים..."

השני: לאחר שסיימו המשגיחים את עבודת הקטיף ויודאו שהחיטה יבשה למהדרין וארזוה עימם, עלו בספינק על רכבם וחזרו לירושלים. עודם בדרך וטלפון נרגש מן החקלאי: רבותי! אין לכם מושג איזה נס אירע לכם! רבע שעה אחרי שהלכתם מכאן, נפלה פצצה בשטח השדה הפתוח בדיוק היכן שהסתובבתם... לא זו בלבד שניצלתם, אלא בזכות כך שהחיטה נקצרה – נמנעה שריפת ענק שהייתה אמורה להתפתח בשדה הבשל והמלא בחיטים...

והנס השלישי: יומיים לאחר מכן שמחו כל תושבי מדינת ישראל לשמע הבשורה הטובה שמספר מחבלים יצאו ממנהרה בשדות קיבוץ "סופה", ונתפסו על ידי צה"ל במקום. המחבלים השטניים תכננו לצאת לתוך החיטים הגבוהות ולהסתתר ביניהן עד הערב, אז יצאו ממחבואם לקיבוץ "סופה" ויחטפו עימם מספר אזרחים רב ויהרגו ככל שיוכלו. את מצות השמיטה שיקיימו ישראל ויזכו עקב כך לברכת שמים – לא לקחו בחשבון...

בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה, הגיעה ישיבתו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ישיבת חכמי לובלין, למשבר עמוק. חובות הישיבה תפחו עד ללא נשוא, ומפעל חייו של ראש הישיבה עמד בפני סכנת קריסה. והנה הגיעה הודעה לרבי מאיר שפירא כי הבנק אישר הלוואה נוספת לישיבה, עובדה שחילצה את הישיבה, לפי שעה, ממצוקתה הקשה. פתח מהר"ם שפירא בשבח והודיה להשי"ת על ישועתו כשהוא וקרא על עצמו את הפסוק בתהלים: "כי חילצת נפשי ממות את עיני מדמעה את רגלי מדחיי". והוסיף להסביר בדרך מליצה את הפסוק בדברים הבאים: "שלוש ברירות עמדו לפני בשעה הקשה: או שלבי לא יחזיק מעמד חייו ואפטר מן העולם. או שאבכה בדמעות שלישי על רוע המצב. או שאחזר על פתחי נדיבים כקבצן... על זה מודה אני להשי"ת שהצילני מג' אפשרויות אלו: א) "כי חילצת נפשי ממות" (ב) "את עיני מדמעה" (ג) "את רגלי מדחיי". שלא אצטרך לנדוד ולחזר על פתחי נדיבים".

מעשה בעשירי אחד, סוחר עצים, שהוליך עציו בנהר, וביקש להעבירם בעיר פטרבורג. כאשר הגיע לשם, לא הניחו לו לעבור את העיר ונשאר עם עציו בנהר. בנתיים ירדו מחירי העצים מטה, וכל מצבו נראה כמתמוטט. בכה האיש על מר גורלו. לפתע פתאום נעשה מצב חירום ומחירי העצים נסקו מעלה מעלה, וחזר להיות עשיר אף יותר ממה שהיה קודם לכן. הלך העשירי ובא לפני הגאון רבי חיים מוואליזין זצ"ל, וביקש לתת סכום נכבד להחזקת ישיבתו כאות תודה להקב"ה על הצלתו. שאלו רבי חיים על מה ראה לתת

נדבה הגונה כזאת, והשיח האיש בפניו את כל פרטי המעשה שאירע לו. אמר לו רבי חיים: לאמיתו של דבר, בכל יום ויום ישנם ניסים לעניים, כאשר בלילה אין להם פרוטה ואילו למחרת משתכרים ומתפרנסים, ואז נותנים הם שבח והודיה לה' כמו שנאמר "עני ואביון יהללו שמך". אבל העשירים אינם רואים את השגחת ה' אלא רק כאשר נתקלים בצרה ונושעים, או כשמצליחים למעלה מדרך הטבע. זהו שנאמר (תהלים קלח) "כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע". עפ"י מאורה ש"ת

סיפר הגאון רבי דב כהן זצ"ל: "בלילה הראשון ללימודי בישיבת חברון, סידרו לי חדר בישיבה עם הבחורים רבי אפרים זאב גרבה זצ"ל ורבי אהרן כהן זצ"ל (לימים ר"מ ישיבת חברון), עדיין נתון אני תחת הרושם של המחזה אותו ראיתי: "התעוררתי לפנות בוקר ועדיין לא קמתי ממטתי, והנה לפתע אני רואה את רבי אהרן כהן מתעורר משנתו, קם, נוטל את ידיו ואומר במשך זמן רב [כעשר דקות] בהתלהבות ובהתרגשות נוראה "מודה אני לפניך" המחזה הותיר בלבי רושם עז שלא נמחה עד היום הזה..." נסיך ממלכת התורה

בהקדמה לספרו "דברות משה" כותב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל את הדברים הבאים: "אני מודה ומברך להשי"ת על כל חסדיו שגמלני מאז ועד היום. הוא הוציא אותי ואת משפחתי ממקום של שמד... ואף שם בתקופה של סבל ודיכוי, עזר לי שלא אאבד זמן רב מדי מלימודי ומחקירתי את התורה".

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו (כב, כט). במושב "שורש" ישנו בית הארחה ידוע ומפורסם, יום אחד היה חסר יהודי אחד למניין לתפילת מנחה, יצא משגיח הכשרות המקומי וראה יהודי שמסתובב, פנה אליו וביקש 'אולי תוכל להשלים לנו מניין מה זה מניין?' 'מניין זה עשרה אנשים יהודים שמתכנסים ורק אז אפשר לומר קדיש וקדושה' 'אין בעיה, בשמחה' נכנס היהודי, קיבל כיפה וישב, לאחר כמה דקות הגיע יהודי נוסף ונכנס, פנה המארגן ליהודי הראשון ואמר שהוא מבחינתו משוחרר אם הוא ממנהר, ואכן היהודי קם והלך. חלפו מספר שנים, והנה לילה אחד חולם אותו משגיח חלום, ובחלום הוא רואה את אותו יהודי כשכולו קורן מאושר 'אתה זוכר אותי?' 'אני היהודי שאז הגעתי להשלים לכם מניין, אתה לא יודע כמה שכר ונחת אני מקבל רק על זה שהסכמתי להשלים לכם מניין, יש לי בקשה אחת ממך: תראה, אני עשיתי המון עבירות בחיים שלי, וכאן בעולם האמת אני מאוד סובל מכך, אבל בזכות אותה מצווה שזיכית אותי נתנו לי רשות להתגלות אליך ולבקש ממך, יש לי בן יחיד, לך אליו ותנסה לדבר על ליבו שיקרא קדיש לעילוי נשמתו, זה יכול מאוד לעזור לי...' 'איך אדע מי זה? היכן הוא גר? ובכלל איך הוא יאמין לי? נתן המנוח ליהודי בחלום את הכתובת וצייד אותו בפרט אישי שלא היה ידוע לאיש. ואכן, המשגיח קם בבוקר כולו נפעם מעוצמת החלום, והחליט ללכת ולזכות את הנפטר, חיפש ומצא את הכתובת, ניגש לבן וסיפר לו על ההתגלות של אביו אליו, בתחילה הבן היה מאוד ספקן ולא האמין, אך לאחר ששמע על הפרט האישי שרק הוא ואביו ידעו אותו, הבין כי אמת הדבר ואכן קיבל עצמו והחל לפקוד את בית הכנסת, להתפלל ולומר קדיש. לימים התגלה הנפטר שוב למשגיח והודה לו על ההשתדלות שעשה עבורו. וזהו 'לרצונכם תזבחו' תראו כמה שכר מגיע ליהודי רק על רצון להשלים מניין. ואם כן, מהו שכרו של זה שמתפלל בדבקות ובהתמדה שלוש פעמים ביום? מהו השכר של זה שקובע עיתים לתורה? של אותה אשה שמקבלת על עצמה צניעות.

תן מעצמך. נמרוד עמד על פסגת ההר, והרגיש שהמאמץ הגדול לא היה לשווא. בעמק שלמרגלותיו ניצבה הבקתה של הגורו הזקן שאליו היו מועדות פניו. נמרוד היה מותש לאחר שבועיים של הליכה מפרכת. הוא עבר נהרות וחצה יערות כדי להגיע לכאן. נעליו היו קרועות ורגליו פצועות, אבל עכשיו התמלא בכוחות מחודשים ומיהר לרדת בשביל המוביל אל הבקתה. מה הוביל את הצעיר הישראלי בן ה-30 לקצה העולם, לבקתה של גורו בהרי ההימלאיה? לשם כך עלינו לחזור לאחור, לתקופת ילדותו. כבר

בבית הספר קראו לו 'נמרוד האגואיסט'. נמרוד היה תלמיד מצטיין, אך מעולם לא עזר לחבר חלש יותר. הוא לא ראה בכך שום צורך. הוא פשוט לא התעניין במה שקורה לאחרים. האדם היחיד שעניין אותו היה הוא עצמו. בבית הספר התיכון הדבר לא השתנה. התעודות שלו היו מלאות 'טוב מאוד', אך המורים הוסיפו תמיד הערה ש'על התלמיד להשתפר במישור הבין-אישי וללמוד לתרום לחברה'. גם בצבא ובאוניברסיטה בלטה האנוכיות המוחלטת שלו, וכך גם בעסקים. נמרוד היה מוכשר ומשקיען, אבל שנוא-נפשם של כל מכריו. כל מה שעניין אותו היה רק הוא, וכל האחרים חשובים בעיניו כקליפת השום. נמרוד התחתן וביקש לגדל משפחה, אבל יום אחד גם לאשתו נמאס מהיחס האגואיסטי, והוא הודיעה לו שהוא חייב לטפל בעצמו, אחרת באמת ימצא את עצמו לבד, בלי חברים וגם בלי משפחה... נמרוד בירר מי הפסיכולוג הטוב ביותר, והלך אליו. הפסיכולוג אמר שכדי להשתנות עליו לעשות שינוי מוחלט בכל אורחות חייו, ולצאת למסע של נתינה: לקנות מתנות לבני משפחתו, לתרום לעניים, לסייע לזרים ולעשות כל הזמן למען הזולת. נמרוד ניסה, אך לא הצליח. לתת משהו ששייך לו למישהו אחר? זה היה למעלה מכוחו. זה היה ממש כמו לקרוע חתיכת בשר מגופו... נמרוד עשה ניסיונות נוספים לגבור על מידותיו הרעות, אך לא הצליח. עד ששמע על הגורו הזקן בהרי ההימליה. 'הגורו הזה', כך אמרו לו, 'למד את חכמת החיים וגילה את מנטרן הקסם, והוא היחיד שיכול לשנות אופי של אנשים'. נמרוד לא חסך במאמץ ועשה את הדרך הארוכה והקשה, והנה, הגיע סוף סוף למחוז חפצו. הגורו הישיש ישב בפתח בקתו, וקיבל את פניו של נמרוד במאור פנים. לאחר ששמע את סיבת בואו, הדליק הישיש קערת חרס מלאה זרדים. עשן סמיך החל לעלות והוא השתעל בחוזקה. נמרוד הביט מסביב. איש לא היה בסביבה, והזקן עוד מעט נחנק. הוא הוציא מתיקו בקבוק מים והשקה את הזקן, שנרגע אט אט משיעולו. כל היום עבר בשתיקה, ואז אמר הזקן כמה מילים נוספות: 'האם יש לך עוד מים?' נמרוד הוציא שוב את הבקבוק מתיקו, ומג לזקן עוד מעט מים. שוב השתררה שתיקה רבת-הרהורים עד הערב, והשניים פרשו לשינה. למחרת בבוקר עברו במקום ילדים מהכפר הסמוך, והושיטו לישיש זר פרחי בר. 'האם יש לך ממתקים?' שאל הגורו את נמרוד. 'לך ותן אותם לילדים'. נמרוד פשפש בתיקו ומצא כמה שוקולדים, והביא אותם לילדים. שוב שקעו נמרוד והזקן בשתיקה ארוכה. אחר הצהריים עברו ילדים אנשים, ובירכו לשלום את הגורו. שאל הישיש את נמרוד: 'האם יש לך כסף?' נמרוד חיפש בכיסו ומצא כמה מטבעות מקומיים. הגורו אמר לו לגשת אל האנשים ולתת להם את הכסף, ונמרוד עשה כדבריו, ושוב השתררה שתיקה ארוכה שנמשכה עד הערב. למחרת בבוקר הורה הזקן לנמרוד: 'לך אל השכן מהבקתה הסמוכה, ושאל אותו האם הוא צריך עזרה'. השכן אכן היה צריך לחטוב עצים, ושמח להטיל את המלאכה על נמרוד. הלך נמרוד ליער, והחל לחטוב עצים, כשמחשבות כעס ממלאות את לבו. מדוע הוא צריך לחטוב עצים עבור מישהו בקצה העולם שהוא כלל לא מכיר? זה הרגיז אותו ומילא אותו זעם, אך הוא המשיך בעבודה. לאחר כמה רגעים שמע נמרוד רחש מאחוריו. הוא הסתובב בבהלה, ומצא את הגורו הזקן עומד ומשקיף עליו. 'אולי תסביר לי סוף סוף מה קורה פה?' שאל נמרוד. 'חשבת שאקבל פה איזו נוסחת קסם שתשנה אותי, ובמקום זה אתה מעביד אותי...' חייך הזקן והתיישב על גזע עץ. 'אמור לי, שאל, האם היית מוכן אי פעם בחייך לחטוב עצים בשביל אדם בלתי מוכר? אני חושב שזה כלל לא היה עולה על דעתך. מה שעשית פה, זה שהתקדמת באיטיות, צעד אחרי צעד, והתחלת לצאת מהאגואיסטיות שלך. בתחילה נתת מים לזקן שנחנק משיעול, לאחר מכן נתתי לי מים סתם כך כי ביקשתי, לאחר מכן נתת ממתקים זולים לילדים, לאחר מכן נתת כסף של ממש למבוגרים, ורק אז הצלחת לעזור לאדם בלתי מוכר לך ולחטוב למענו עצים. כי זו הדרך להתקדם בחיים: ללכת בהדרגה, צעד אחרי צעד, ורק כך מגיעים אל היעד. אי אפשר לקפוץ בבת אחת לראש הסולם ולשנות את האופי ביום אחד, כפי שהציע לך אותו פסיכולוג...' ספירת העומר שבעיצומה אנו מצויים, המוליכה אותנו מחג הפסח לחג השבועות, מלמדת את הרעיון הגדול הזה: בני ישראל לא יכלו לעבור בבת אחת ממצב של עבדים במצרים למקבלי התורה בהר סיני. לשם כך ניתנה להם ספירת העומר - שבעה שבועות תמימים של התקדמות איטית, שלב אחרי שלב, עד שיהיו ראויים

לקבל את התורה. וכך גם אנו: מי שרוצה להתקדם בבטחה, עליו לעשות זאת בהדרגה ובאיטיות, בהירות ובהתמדה - אחרת הוא נידון מראש לכישלון ולהתרוסקות.

בהקדמה לשו"ת 'עונג יום טוב' (אות א') הקשה הרב המחבר, מהו שנאמר בפרשתנו (פ"ב, פס' כט) "וכי תזבחו זבח תודה לד' לרצונכם תזבחו", והרי בכל הקרבנות כולם נצטוונו להקריבם ברצון, וכמו שנאמר בפרשת ויקרא (א), "יקריב אותו לרצונו". ומדוע נאמרה אזרה מיוחדת בקרבן תודה "לרצונכם תזבחו". והמשך חכמה (כאן הקשה כעין זה), שהרי כבר נאמר בפרשת קדושים (יט, ה) לגבי קרבן שלמים, "וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו". וכידוע נקרא קרבן תודה בלשון הכתוב "שלמים" (ע"פ זבחים ז, א). ופסוק זה שנאמר בשלמים זהה כמעט בדיוק לפסוק שנאמר בפרשתנו, ולשם מה נכפל הדבר במקרא [ועיי"ש במה שתיירץ].

והנה בספר תהלים מצאנו שקרבן תודה הוזכר בהקשר של עבודת ה', וכמו שנאמר (קטז, טז-יז) "אנה ד' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי. לך אזבח זבח תודה ובשם ד' אקרא". וביאור נפלא ויקר מצינו בזה בדברי המהרי"ט, וזו לשונו, "אמר בתפילתו כי אף שהוא עבד ה' בן אמתו, יליד ביתו ולא מקנת כספו, כי הוא אביך עשך ויכוננך, וברא אותנו יש מאין, וכל כוחות הגוף והנפש הנמצאים בנו הלא הוא יתברך אשר נתנם לנו, וכל קיומם כל ימי היותנו על האדמה, אך ממנו יתברך, כאמור "ואתה מחיה את כולם". ובדין היה שלא נוכל לעשות גדולה או קטנה נגד רצון הבורא יתברך. כי איך נרים יד ורגל לפעול פעולה המתנגדת לרצונו אחרי שכל כוחות ותנועות האיברים שבנו וחיותם הוא מרצונו, והתנועה הזאת היא נגד רצונו. אולם זאת היא מנפלאות תמים דעים לתת לנו כח לעשות נגד רצונו בבדי שתהיה לנו לצדקה כי נשמור לעשות כל אשר ציונו. וזהו שאמר "פתחת למוסרי". שאני אסור בעבותות רצונך בלתי סור מהם ימין ושמאל מחמת שרצונך הוא כל חיות וכוחות נפשי. ואתה פתחת מוסרות האלו ונתת לי כח לעשות נגד רצונך. ועל כן אמר "לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא", שעל ענין זה אזבח זבח תודה, כי קרבן תודה הוא לשון הודאה, ואין ענין הודאה נופל אלא על מה שאדם יכול לכפור ומודה בו, כי רק זה נקרא הודאה, אבל מה שאינו יכול לכפור לא מיקרי הודאה כמבואר בחו"מ (סי' פ"ז) לענין מודה במקצת. ולזה אמר אחרי שפתחת למוסרי לעשות נגד רצונך לכן לא כן אנכי רק אזבח לך זבח תודה ובשם ה' אקרא, להודות כי הכל ממך עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות". עכ"ל.

לאדם מעצם בריאתו לא היתה אמורה להיות יכולת לעשות גדולה או קטנה כנגד בוראו. תורף דברי המהרי"ט הוא, כי לאדם מעצם בריאתו לא היתה אמורה להיות יכולת לעשות גדולה או קטנה כנגד בוראו, כי הוא ית' מחייה את כוחות האדם בכל רגע ורגע, ומנין יהא כח לאדם לעשות שלא כרצון הבורא. אלא, שאם אכן כך היו פני הדברים, הרי שלא היה האדם מקבל שום שכר על עבודתו הרוחנית, שהרי מוכרח הוא בכל מעשיו, לנטות אל הטוב ולדרך הישר, ומה שכר ינתן לו אם לא עמל כלל בדבר. וכדוגמת המלאכים שאין להם בחירה עצמית, ועל כן משוללי שכר המה. ולזאת "התיר" כביכול הבורא את אותם עבותות שבהם נתון האדם מעצם בריאתו, ונתן לו את הבחירה והאפשרות ללכת בדרך שאיננה טובה ולהמרות את דבריו. ועיי' זה כאשר יבחר האדם בדרך הטוב ויהא צדיק במעשיו, יזכה לשכר ולפרס, על בחירתו ומעשיו. וזהו שנאמר "פתחת למוסרי", כי "מוסרי" הם העבותות שבהם האדם אסור לבלתי יכולת למרוד בבוראו, אמנם למעשה "פתחת למוסרי", כי הקב"ה פתח את אותם מוסרות ושחרר את האדם מההכרח לעשיית רצונו, כדי שיקבל שכר. ועל כך נאמר "לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא". כי תודה ענינה הודאה, והודאה תיתכן רק בדבר שהאדם יכול לכפור בו, והוא אינו עושה כן אלא מודה בדבר. ולזה אמר דוד, כי על אף שפתחת למוסרי לעשות נגד רצונך, לא אעשה כן, אלא אדרבה "לך אזבח זבח תודה" זבח של הודאה, ובכך אפרסם לעין כל, שכל כוחותי ויכולותי ניתנו לי מאיתך. [והיינו כמו שפירשו המלבי"ם (ויקרא פ"ה סי' שיי"ט) והמכתב מאליהו (ח"ה עמ' 1117), שתמצית ענינו של קרבן התודה אינו הודאה והלל בעלמא, אלא שהאדם המודה לה, מעיד בהודאת בעל דין דלית ליה מגרמיה כלום, ושלא כדרך בני אדם התולים את

הצלחתם במעשיהם והשתדלותם].

ועל פי דברי המהרי"ט, ביאר העונג יום טוב את הפסוק "וכי תזבחו זבח תודה לה', לרצונכם תזבחו". כי כידוע קרבן תודה בא על הנס שניצל האדם ממות לחיים, והוא נותן שבח להשי"ת על אשר נפדה מרדת שחת, כאשר קרה לו אחד מהד' דברים שצריכין להודות על שניצול מהם. אמנם בבואו להודות להשי"ת שגמל עימו טובות והעניק לו את חייו במתנה, לא תהא תודתו על אשר נשאר בחיים כדי להתענג מהבלי העולם הזה ומן התאוות הגשמיות. כי אם על שנשאר בחיים כדי לעבוד את יוצרו ברצונו ובבחירתו, כי על אף שיש בכוחו לבחור ברע ולסור מדרכי הי, בוחר הוא בעבודתו ית' מתוך רצון וחספ' להדבק בד'. ולכן נתכוון הכתוב באומרו "וכי תזבחו זבח תודה לה', לרצונכם תזבחו". דהיינו שבבואכם להודות לה' על הנס ולהביא לפניו קרבן תודה, לא תהא ההודאה על כך שניתנה לאדם האפשרות להמשיך ולהנות מהבלי העוה"ז, אלא "לרצונכם תזבחו", שיודה האדם על האפשרות שניתנה להמשיך ולבחור ולרצות בטוב, ללא שישתמש בהיותו חפשי מעבותות ההכרח כדי לחטוא.

ובדרך זו ביאר העונג יו"ט את דברי חז"ל שדרשו בפרשתנו (ויק"ר ל, ה) "ולקחתם לכם ביום הראשון. ההוא דכתיב (תהלים כו, ו-ז) ארץ בנקיון כפי, וכו'. לשמיע בקול תודה אלו הקרבנות". ונמצא שהקרבנות הקרבים בחג הסוכות נקראו בשם תודה. ולכאורה מהו הקשר בין קרבנות החג לקרבן תודה. ברם להנ"ל יתבאר הדבר היטב, שהלא כאמור לעיל עיקר ענינו של קרבן תודה הינה ההודאה על כך שהעניק הקב"ה לאדם את האפשרות להמשיך ולעשות רצון קונו בבחירתו החפשית. וזהו בדיוק ענינם של כלל ישראל בימי הסוכות שבאים לאחר ימי הדין. שהרי בראש השנה ויוה"כ הקב"ה מקבל את השבים, עד שזוכים בחינת "ועם נברא יהלל קה", שהקב"ה בורא אותן בריה חדשה. וכן אמרו בירושלמי (ר"ה שבכל הקרבנות נאמר "והקרבתם", ובראש השנה נאמר "ועשיתם עולה", ודרשו בזה "אמר הקב"ה, מעלה אני עליכם כאלו היום הזה נעשיתם לפני". ונמצא שלאחר ר"ה ויוה"כ נחשבים אנו ממש כאותם שהיו בסכנת מיתה וניצלו, כי אף אנו לא דננו ה' כמעשינו, ושם נפשנו בחיים. ועל כן מקריבים אנו בחג הסוכות קרבנות שהם כקרבנות תודה שמביאים הארבעה שצריכים להודות על הנס. והוסיף עוד, כי בזה יבואר הטעם לכך שהיו מקריבים בסוכות שבעים פרים כנגד שבעים אומות. כי לכאורה מדוע דוקא בסוכות הקריבו כן ולא במועד אחר. אמנם להיסוד דלעיל יתבאר, כי כיון שקרבנות החג הם בגדר קרבנות תודה, על שיצאנו זכאים בדין, ויש ביכולתנו להמשיך ולעבוד את השי"ת מתוך רצון ובחירה, על כן אנו מקריבים שבעים פרים בעד ע' אומות להגן גם עליהם. והיינו כי כמו שגזרה חכמתו ית' להשריש בנפש האדם כח המסיתו והמדיחו מדרכי החיים הנצחיים ללכת ארחות עקלקלות, שהרי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום. וכל זאת למען וזורם קרן עבודת המתגבר על יצרו ברצונו ודעתו הנכונה ובחירתו החופשית. כי אם לא היה בו כח המחטיאו ומדיחו הרי לא היתה אין עבודתו בבחירה כי אם בהכרח. כך גם ע"י שיש בעולם רשעים שהולכים בדרך רעה ודרכם צלחה, הרי שבזה יגדל ביותר נסיונם של הצדיקים, שמא יטעו להרפות מאחיזתם מעץ החיים, בראותם זאת. וכאשר אעפ"כ מתגברים הישרים בלבותם על יצרם, ולא יקנאו בשלום רשעים, תגדל מעלת עבודתם. ועל כן היו מקריבים את קרבנות חג הסוכות שהם כדוגמת קרבן תודה אף כנגד אומות העולם, כי באמצעותם יגדל ערך בחירתנו ורצוננו בטוב, ובחירה זו וההודאה עליה הם ממאפייני קרבנות החג, וכמבואר בדברי העונג יו"ט. והכלי יקר (ויקרא ו, ט) העיר בטעם הדבר שבמנחות הורחק השאור והחמץ, וכמו שנאמר (ויקרא ב, יא) "כל המנחה אשר תקריבו לד' לא תעשה חמץ, כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לד'". ושתי הלחם של עצרת בא רק מחמץ. ולחמי תודה באים מחמץ ומצה יחד "ועיי"ש שהאריך בזה]. ברם נראה שלאור דברי העונג יו"ט יתבאר, שענין זה הנוהג בייחוד בקרבן תודה, נגזר מעצם שורש מהותו של קרבן זה. כי כאמור לעיל, קרבן תודה מסמל את הבחירה בטוב ובעבודת ה', שכפי שביאר המהרי"ט, לא תיתכן בחירה זו ללא שתהא לאדם אפשרות של רוע וכפירה, שע"י שמואס בהם ובוחר בטוב וזכה לשכר. ועל כן ראוי הוא שבקרבן תודה יבואו יחדיו, הן החמץ המסמל את הרע, והן המצה המסמלת את הטוב, כי שילוב זה מרכיב את מאזני הבחירה שהעניק הבורא לאדם, בעת אשר שחררו ופיתח את מוסריו מההכרח

בעשיית הטוב והישר.

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו (כב, כט) מי שנעשה לו נס וניצל מסכנה, צריך להביא תודה על הטוב שגמלוהו. ואף שהוא שמח כי הצילו ה' מרעה, אך בעצם הענין הוא לא לרצונו. כי טוב יותר היה, לו לא היה בא בכלל לידי סכנה ולא היה צריך לנס. אם כן, אין קרבן תודה לרצון לאדם. אבל האמת היא, שצריך האדם לשמוח ביסורים שעברו עליו, כי לא לחנם באו, לו לא היה חוטא. ורק ברחמי וחסדי ה' ניצל. לכן גם כשתכפו עליו יסורים, ישמח בהם ויודה לה' שהענישו בעולם הזה ונתכפרו עוונותיו וכך מצינו בחז"ל ששמחו ביסורים דוד המלך אמר אשרי הגבר אשר תיסרנו ה'. וזהו, וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. שתקבלו באהבה וברצון כל מה שעבר עליכם.

כתב סופר

וכי תזבחו זבח תודה לד' לרצונכם תזבחו ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני ד' (כב, כט-ל) יאמר על דרך המוסר, כי בזה נרמזו אשר לא די לאדם להודות לד', אחר שניצל מן הצרה, כי אם גם בשעה שהוא נתון בצרה, יאמין שהדבר הוא לטובתו, וזה וכי תזבחו זבח תודה לד', כלומר בשעת הזבח, כאשר ניצלתם מן הצרה, יודע אנכי אשר לרצונכם תזבחו, אז בודאי בשמחת לב אתם זוכחים הזבח, אבל מה שאני דורש מכם, אומר השי"ת הוא: אשר ביום זבחכם בשעה שאתם כזבוחים ונתונים בצרה, "יאכל" כלומר גם אז תהנו מן הנעשה, כי "אכילה" היא כינוי מליצי "להנאה", וזה ולא תותירו ממנו עד בוקר, כלומר לא תאחרו "האכילה", דהיא "ההנאה", על המקרה שקרה לכם, עד הבוקר, עד שתזרח לכם שמש ההצלחה, כי אם כאמור "ביום ההוא" כלומר בשעת הצרה, תדעו ותאמינו אשר אני ד', בעל הרחמים, גזרתי זאת ומאתי לא תצא הרעות, לכן גם אז קבלו הכל בשמחה. **הגה"ק החתן סופר זי"ע**

מובא באזנים לתורה ביום ההוא יאכל. קרבן תודה הוא מין שלמים, והוא קדשים קלים. והנה שלמים, זמן אכילתן בי ימים ולילה אחד, וכאן בתורה קצרה התורה זמן אכילתו ליום אחד בלבד, ולא עוד אלא שצריך גם להביא עם התודה ארבעים חלות, והכל צריך להאכל ביום ולילה אחד. ומה הטעם, כי עיקר תכלית התודה, להודות לה' על הנס שעשה לו, ועי"ז יתגדל שמו ית'. וכנאמר (תהלים קז, כב) "ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה". וכדי שיזמין את קרובי הרבים, גזרה תורה שהכל יאכל ביום ולילה אחד והנותר באש ישרופו וכך יהיה מוכרח להזמין קרואים רבים לאכול עמו, ומתוך כך יהיה פרסומי ניסא.

ביאר הגה"צ ר' שמואל שמריי אבד"ק אוטראווצא זצ"ל (זכרון שמואל, פרשת אמור, עמ' קנ"ה) **ושמרתם את מצותי ועשיתם אתם**. ופי' רש"י והוא מתו"כ "ושמרתם - זו משנה, ועשיתם - זוהי המעשה". והוא פלא, דמה מחדש רש"י במה שמפרש "ועשיתם" זה העשה, ובשלמא גבי "ושמרתם" מפרש שלא כפשוטו, אבל על "ועשיתם" מה מחדש. ונ"ל דהנה כל שעוסק בתורה נהיה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכדאי' בזוה"ק בראשית, היינו בהתורה שנקראה ראשית, ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, א"כ ניחא דברי רש"י, דדיבור זה "ועשיתם" זה המעשה מקושר לדיבור הקודם "ושמרתם, זה המשנה, היינו זה המעשה שעשה הקב"ה בהתורה, דדברי תורה הללו עשיתם זה המעשה, כנ"ל שנשעה שותף להקב"ה.

ונקדשתי בתוך בני ישראל. פירש רש"י שהמוסר עצמו על קידוש ה' ימסור עצמו על מנת למות ולא ימסור עצמו ויחשוב בלבו שיעשה לו הקב"ה נס, שכל המוסר עצמו על מנת שיעשו לא נס, אין עושין לו נס. מסביר הגור אריה, שכאשר האדם מוסר עצמו על מנת שאין עושים עמו נס, מיד הוא נקרא קדוש בעצמו כמו שמצינו ביצחק שמסר עצמו ונעקד על גבי המזבח ונתקדש, וכיון שהמוסר עצמו על קדושת ה' בדרך זו הרי הוא נעשה קדוש, על כן הקב"ה עושה לו נס, כי הנס הוא גם כן קדושה לשמו יתברך, כלל הדבר אומר הגור אריה, שכאשר האדם אינו שוקל את חיי העולם כנגד קדושת שמו יתברך, והוא מוסר עצמו למיתה להסתלק מן העולם על ידי

קדושת שמו יתעלה, הוא קדוש, ובשביל שהוא קדוש הוא נבדל מן העולם, והוא דוחה גם כן מנהג העולם וטבעו והנהגתו, והקב"ה עושה לו נס, שהוא למעלה מטבע העולם.

ונקדשתי בתוך בני ישראל. כתב בספר בחינוך: יש מצווה לקדש את השם, כלומר שנמסור עצמנו למות על קיום מצוות הדת. ושורש מצווה זו ידוע, כי האדם נברא רק כדי לעבוד את בוראו, ומי שאינו מוסר גופו על עבודת אדוניו, איננו עבד טוב, קל וחומר מי שלא מוסר עצמו על מצוות מלך מלכי המלכים. והנה מצווה יקרה זו לא מתאפשרת בכל זמן ובכל עת, מפני שלא תמיד מותר למות על קידוש השם, אולם יש אפשרות לכל אחד מאיתנו לקיים מצווה עצומה זו גם בלי למות, וזאת על ידי שיאמר קדיש וקדושה בכונה גדולה, כמו שנאמר בזהר הקדוש: כשאומרים קדיש וקדושה מקיימים מצוות עשה של "נקדשתי בתוך בני ישראל". אמרו רבותנו ז"ל: כל העונה "אמן יהא שמיה רבא" בכל כוחו, קורעין לו גזר דינו ופותחים לו שערי גן עדן! ומסביר המהר"ל שהקדיש מבטל לא רק גזרה רעה שבאה על האדם מחמת חטאיו, אלא ניתן גם לשנות גזרות שנגזרו עליו מיום היוולדו, כגון שנגזר עליו להיות עני כל חייו – גם את זה אפשר לשנות לטובה. רואים אנו כי בידנו נמצא המפתח לפתוח את כל שערי שמיים כדי שיתקבלו תפילותינו, ואין צורך לפנות לפועלי ישועות' למיניהם, אלא להתחזק באמירת 'הא שמיה רבא' בכונה, ועל ידי זה תצמח הישועה. ואמר על כך החפץ חיים משל: מעשה בכפרי שהוצרך להגיע אל העיר הגדולה באופן דחוף. יעצה לו אשתו עצה נבונה, שיסע ברכבת ויגיע ליעדו במהירות המרבית. יצא הכפרי עם שחר לעבר הרציף וכולו נרגש, הן עבורו זו הפעם הראשונה שהוא נוסע ברכבת... היש מאושר ממנו? בלב פועם, ניגש הכפרי לקופאי ומרוב התרגשות לא הבין את משמעות השאלה שנשאל – לאיזו מחלקה אתה מעוניין להצטרף? אולם לבסוף קנה את הכרטיס היקר ביותר, והקופאי הגיש לו כרטיס מכובד המזכה אותו למחלקה ראשונה, הטובה ביותר. שמח וטוב לב עלה הכפרי לרכבת כשהוא תר אחר מקום ישיבה פנוי, ובמקום לשבת במחלקה ראשונה, מצא מקום במחלקה שלישית, והתיישב. והנה רואה הוא את שכנו היושב לצדו מחזיק כרטיס שונה מהכרטיס שבידו. השכן, אשר גם הוא לא היה בקי בענייני הרכבת, העיר לכפרי שמוטב לו ללכת מכאן, בטרם יבוא הכרטיסן ויטלק אותו, מפני שהכרטיס שלו מזויף... נבהל הכפרי ומיד התקופף ונכנס מתחת לכיסא, כדי להתחבא, והנה הכרטיסן נתקל בכפרי ומשך אותו בזעם... "היכן כרטיסך?!" שאל בכעס, והכפרי הוציא את כרטיסו. כשראה זאת הכרטיסן אמר לו: שוטה שבועלם, בידך כרטיס למחלקה ראשונה, ובמקום זה אתה מצטופף למרמס רגליהם של אנשי המחלקה השלישית... גם לנו יש כרטיס למחלקה הראשונה, שעל ידו נפתחים שערי ג"ע!

ונקדשתי בתוך בני ישראל. גם לאחר שהיה יעקב שלם ושמח עם הצעד שעשה בחזרו בתשובה, היה אחיו עמוס מפקפק, מאמין ואינו מאמין, רוצה אך אינו מעז, חושש לנסות ופוחד מכשלון. יעקב הרבה עליו דברים, ולבו של עמוס היה רפה עדיין מכדי לקום ולעשות מעשה. בשלב מסוים החליטו כי יעלו יחדיו לביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א מבני ברק, בכדי לשטוח בפניו את הספקות והלבטים של עמוס. "אבא רחום", היה לבו של יעקב מתפלל כל הדרך, "היה עמדי, למענך. זכיתי לראות אור באורך, זכה גם את עמוס בטעם חיים. תהא השעה הזאת שעת רצון מלפניו, החליט ולשוב". המונית נעה ברחובותיה העמוסים של בני ברק, רחוב חזון איש פינת האדמו"ר מגור, נעצרים לברר כתובת: "סליחה ילד, היכן ביתו של רבי חיים קנייבסקי?" "תרדו כאן", מורה הילד, מכאן תלכו ישר ישר עד רחוב מלצר, נדמה לי ששם, מול אולם 'ווגשל', גר הרב קנייבסקי". שלמו למונית, יצאו והתחילו ללכת "ישר ישר". הא, בני ברק. לך תסביר לבני ברקי מן השורה מה זה 'בני ברק', נסה להסביר לחרדי מלידה מהי בני ברק עבור תושב קיבוץ שעל מפתן התשובה... הילדים, הבניינים, בתי הכנסת, המודעות, הצפיפות המשפחתית, הצניעות והאוסר. מתקדמים ברחוב מלצר, כשלתע מאחוריהם שני ילדים אצים-רצים, מתנשמים ומתנשפים, כל עוד נשמתם בס: "סליחה", רועד קולו של אחד מהם ממאמץ המרוצה, "זה אתם מהמונית?" כן, זה הילד שהורה להם את דרכם לכאן. "סלחו לי,

סליחה, פשוט טעיתי. אחרי שהלכתם שאלתי ליתר בטחון את חבר שלי היכן גר הרב קנייבסקי, התברר לי שפשוט הטעתי אתכם, אתם בכלל לא באזור הנכון..." חיוך עלה על פניו של עמוס: לך תמצא ילד חינוכי שכזה בכל עשרות הקיבוצים שהוא מכיר. ללא ספק, יש 'כאן' משהו שאין 'שם'... הילד התחנך: "אני מוכן ללכת אתכם, ממש עד הדלת. רק אתקשר להורי ואודיע שאני יאחר קצת, משם אתלווה אליכם בדרככם, אני יודע בדיוק היכן זה". הילד השני משך בשרוולו של המתנצל, לחישתו נשמעה ברור: "נראה לי שאתה חייב לשלם להם מונית". הילד הוסיף נימה נוספת להתנצלויותיו: "וודאי. אני מוכן לשלם לכם 'מונית' עד שם, הרי אני גרמתי לכם את הטעות. אין לי כסף, בואו עמי הביתה, כאן לא רחוק, הורי וודאי ישמחו לשלם לכם את המונית. כה טיפש הייתי, לא היה זה נכון מצדי לומר לכם בבטחה שכזו, אם איני בטוח בכך..." דמעה גלשה על לחיו של עמוס. לפתע, הוא לפת את זרועו של יעקב בחזקה, בקול חנוק אמר ברורות: "אין צורך בשום רב, בא הביתה. אני חוזר, אני עוזב הכל, אני רץ אליהם. אם כאלה הילדים שלהם – אני יחד איתם, באש ובמים".

ולא תחללו את שם קדשי (כד, לב). כאשר היו מבקשים ברכה מהגאון רבי הלל זקס זצ"ל, גם משום היות ונכדו של החפץ חיים, היה רגיל להשיב למבקשים: "אין מזה כלום מה שאני נכדו של החפץ חיים אלא רק לענין דבר אחד: היות ובני אדם רואים בכך מעלה, אם כן עלי להזהר יותר מאחרים מחילול ה' שכן אם חלילה אעשה עבירות עלול אני להענש יותר". וכך אמנם הנחה רבי הלל אף את ילדיו והיה אומר להם תמיד שלא כדאי לדבר על יחוסם, היות ואם חבר מכיר אותם כנכדי החפץ חיים והם נכשלים חלילה בלשון הרע או אף בחטא אחר, הרי העוון חמור יותר... שיש בזה יותר חילול ה'.

עד כדי כך חשש החפץ חיים מעוון חילול ה', שעשה פעולות רבות כדי למנוע חשש זה. החפץ חיים נהג בכל הליכותיו כאדם פשוט, וכך היה נוהג במשך שנים רבות ללבוש בגד העשוי מעור של צאן שהיה בגד של איכרים פשוטים, והכל כדי להצטנע כדרכו בקודש, וכל זה היה עד שנת תרנ"ה, וכמו שסיפר חתנו ששמע מפי קדשו שאמר: "עד שנת תרנ"ה התלבשתי בחורף בבגד איכרים פשוט העשוי מעור של צאן, אבל אחר שהתפרסמתי, היה בזה חשש של חילול ה', ונאלצתי ללבוש בגד של עור התפור סחורה מבחוץ ועור מבפנים". דבר זה אף כתבו החפץ חיים בספרו "חפץ חיים" לאוין ב' שככל שאדם חשוב ומפורסם יותר יש לו להקפיד עד למאד על כל הנהגה מפני חילול ה' היוצא מכל מכשול קטן בהנהגתו.

בספר 'מעשי למלך' מובא שהחפץ חיים היה רגיל לומר שבן תורה הוא בבחינת חייל בעל דרגה גבוהה אשר בגדי השרד שניתנו לו מהמלך והדרגות אשר על כתפיו מחייבים אותו להתנהג בדרך כבוד. כאשר הוא לובש מדי ועונד דרגותיו יודעים הכל שהוא מן המקורבים למלכות, אם יתנהג שלא בדרך כבוד הרי הוא מחלל את כבוד המלכות, פעם אחת נחפו החפץ חיים לדרכו במגמה להספיק להגיע בעוד מועד אל הרכבת שהיתה אמורה להסיע אותו לילנה לשם רצה לנסוע לצורך ענין חשוב ביותר, ברם כאשר חלף באחד הרחובות הסמוכים לבית הנתיבות, נתבקש על ידי מאן דהו להיכנס לבית אבלים כדי להשלים מנין לתפילת מנחה, למרות שהנסיעה היתה למטרה חשובה ואף על פי שהוא עצמו כבר התפלל מנחה החליט החפץ חיים להיכנס לבית האבלים ולהשלים המנין. את הרכבת איחר כמובן ונאלץ להמתין לרכבת הבאה אך בעיניו הכל היה כדאי ובלבד שיימנע חילול השם.

ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר אני ה' (כב, ל). באה לרמוז לנו התורה הקדושה שאם עלינו לעשות איזו מצווה – אל לנו לדחות אותה למחר, 'אל תאמר מחר, פן יהיה מאוחר'. על דרך זה כאשר תזדמן לנו חלילה לעבור עבירה, נדחה אותה למחר, ומחר נמשיך לדחות למחרתיים. מעשה בסטייפלער רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, שהיה משרת בצבא הרוסי, ובליל שבת קודש הגיע לשמירה. השומר שלפניו, שהיה גוי, כשראה אותו מגיע הוריד מעליו את מעיל הפרווה, שהיה עבה מאוד, תלה אותו על הענף שבעץ, והלך לו. הרב, בראותו את המעיל בענף, נזכר בדברי מרן (שו"ע סימן של"ו ס"א) שאסור להשתמש באילן ואסור להוריד ממנו שום

חפץ. אבל מצד שני, הקור חדר לעצמות. אמר הרב לעצמו 'אפשר לחכות חמש דקות בלי המעיל'. לאחר חמש דקות אמר 'אפשר עוד חמש דקות', וכך העביר שש שעות של שמירה בלי לגעת במעיל.

מובא בחתם סופר ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני ה' ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לא-לב) ושמרתם מלשון "ואביו שמר את הדבר", היינו שתחכו ותצפו לרגע שבו תוכלו לקיים את המצוות, כדברי רבי עקיבא: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו (ברכות סא). ולא תחללו - ונקדשתי, כשרק לא תחללו תהיו בעיני כאילו קדשתם את שמי, כי "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה" (קידושין ט), כלומר כשהוא מצפה למצוה ולא הזדמנה לידו לקיימה.

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב). רבי שמואל מסלונים נהג לנסוע אל רבי דוד-משה מטשורטקוב. פעם אחת הגיעה לרבי דוד-משה פנייה מאחת הקהילות: ראש הקהל מתנשא על הציבור ומשום כך נגרמת מחלוקת בעיר. ביקש הרבי מרבי שמואל לנסוע לשם ולהסדיר את העניין. רבי שמואל שוחח עם ראש הקהילה והפציר בו לעזוב את תפקידו כדי שישיר שלום בעיר. השיב האיש: "אני מרגיש שאם אוותר על התפקיד - אמות". אמר לו רבי שמואל: "והלא פעמיים בכל יום אתה קורא 'קריאת שמע' ומקבל עליך מסירות נפש למען הקב"ה. מסור אפוא את נפשך למען השלום". שמע האיש לעצתו, עזב את תפקידו והשלום חזר לעיר, ומובן שהאיש לא מת מזה...

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב). החבורה הק' מחסידי סטרעליסק שבאו להסתופף בצל הרה"ק מרוזין זי"ע אחרי הסתלקות רבם זי"ע, היו רגילים מקדמת דנא לספוק קף אל קף בעת התפילה, אמר להם רבינו הק' מרוזין: אם כבר למחוא כפיים, הרי שצריכים מחיית כפיים אמיתית. הבה ואספר לכם מחיית כפיים אמיתית מהי: הסבא משפולי זי"ע טרם שנתפרסם שמו ברבים היה מלמד תינוקות, לילדים שאף מלמד לא היה יכול להחזיקם, ילדים בלתי מושמעים..... לימים נהיה אחד מהם גנב! והרי סוף גנב וכו', תפסוהו פעם בגניבה, שערך בכנסיה שלהם והעמידוהו למשפט. השופט פסק שימיר את דתו וישאר בחיים או שישרפוהו חי רח"ל. החינוך שספג בילדותו מהסבא משפולי התעורר בקרבו, והוא הכריז בקול גדול 'אני מעדיף להישרף חי אך את דתי לא אמיר'. בשעה שהוציאו לפועל את גזר הדין, שפכו על ראשו זפת חם שגלש וירד עד רגליו והציתו אותו בראשי אצבעותיו, וכשכבר החזיק במצב של יציאת נשמה התחיל לספוק את ידיו זו בזו וצעק: אמנם הנני גנב, אבל יהודי אני נשאר! וחזרה נשמתו למקור מחצבתה. סיים רבינו ואמר זוהי מחיית כפיים אמיתית.

כתבי רבי משה חזן ע"ה

ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם (כב, לב) בספר "זכרון יעקב" מסופר על גבורת הנפש של הקנטוניסטים ילדים שנחטפו לצבאו של הצאר ניקולאי בעיר קאזאן ברוסיה בשנת ת"ר כאשר חיכו לבואו של הצאר ניקולאי רצו שרי הגדוד להתפאר לפניו ולהראות לו כיצד הם מחנכים את בני היהודים. הם הוציאו את כל הקנטוניסטים היהודים מן הקסרקטין אל הנהר. במקום עמדו כמרי הכנסייה לבושים בבגדי חג וחיכו לבוא הקיסר הכל היה ערוך ומסודר להמרה כללית המונית של הילדים. הילדים האומללים עמדו כפסילי שיש בלי לנוע. מרכבת הקיסר התקרבה והקיסר צוה לקנטוניסטים להתקרב לנהר ולטבול לנצרות "כדברייך כן נעשה" ענו כל הילדים היהודים קול אחד בדעה אחת ולב אחד קפצו הילדים המיימה... ניקולאי השתומם בתחילה למשמעת נפלאה כזו.. המים כיסו את הילדים והנה על פני המים נראו רק בועות הילדים טבעו במצולות נהר... על קידוש השם. הילדים החליטו בהסכמה כללית למסור את נפשם על קידוש השם במעמד הקיסר... ועליהם אמר הפסוק: "אמר ה' מבשן אשיב, אשיב ממצולות ים".

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב) אל תחללו את

השם בתירוץ של "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שכביכול אתם מקדשים במעשיכם את השם.

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב) בספר החינוך מצוה רצ"ו כתב: שנצטוונו לקדש את השם. שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל" כלומר שנמסר נפשנו למות על קיום מצות הדת. רבי שמואל מסלונים נהג לנסוע אל רבי דוד משה מצ'ורטקוב. פעם אחת הגיעה לרבי דוד משה פנייה מאחת הקהילות: ראש הקהל מתנשא על הציבור ומשום כך נגרמת מחלוקת בעיר. ביקש הרבי מרבי שמואל לנסוע לשם ולהסדיר את העניין. רבי שמואל שוחח עם ראש הקהילה והפציר בו לעזוב את תפקידו כדי שישיר שלום בעיר. השיב האיש: "אני מרגיש שאם אוותר על התפקיד - אמות". אמר לו רבי שמואל: "והלא פעמיים בכל יום אתה קורא 'קריאת שמע' ומקבל עליך מסירות נפש למען הקב"ה. מסור אפוא את נפשך למען השלום!". שמע האיש לעצתו, עזב את תפקידו והשלום חזר לעיר. מובן שהאיש לא מת מזה...

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב) הרה"ק הצדיק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, בעל "נועם אלימלך", היה דורש ומבקש מאת אנשי שלומו, כי בכל עת של בטלה, יהיו כל מעייניהם בפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שהיא מצוות עשה. וזו הייתה לשונו: בכל עת ובכל רגע שאדם פנוי ואינו עוסק בתורה הקדושה, ובפרט בעת שהוא שוכב על מיטתו ואינו יכול להירדם או שהוא סתם יושב בטל לבדו בחדרו - יהרהר במצוות עשה "ונקדשתי בתוך בני ישראל". ידמה בנפשו ויציר במחשבתו כאילו אש גדולה ונוראה בוערת לפניו ולהבותיה עולות עד לב השמים והוא לשם קדושת שמו יתברך שובר את טבעו ומפיל עצמו לתוך האש על קידוש השם, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, נמצא שאינו שוכב או יושב בטל אלא מקיים מצוות עשה דאורייתא, שהיא יסוד האמונה והעמוד הגדול שכל בית ישראל נשען.

"ונקדשתי" (כב, לב) "ונקדשתי" מסור עצמך וקדש שמי. יכול ביחיד? תלמוד לומר: "בתוך בני ישראל" וכשהוא מוסר עצמו, ימסור עצמו על מנת למות. (רש"י) כשעמדו הנאצים להוציא להורג את רבי אלחנן בונים וסרמן ראש ישיבת בראנוביץ הי"ד, פנה הגאון אל המוני היהודים במקום ואמר: מסתבר, יהודים יקרים שמחשיבים אותנו בעולמות העליונים כצדיקים גמורים, ולכן נבחרנו לכפר בגופותינו על כלל ישראל, וכיוון שכך הוא, עלינו לשוב מיד בתשובה שלמה, וכך יירצו קרבנותינו לפני שוכן מרומים, הבה ונשמור שלא תעלה חלילה במוחנו מחשבה פסולה, שהיא כפיגול הפוסל את הקרבן, וזאת עלינו לדעת: בשעה זו הננו עומדים לקיים את הגדולה במצוות התורה. עוד הוסיף ואמר רבי אלחנן בונים, קודם מותו על קידוש השם: בתפילה "נחם" במנחה של תשעה באב אנו מתפללים: "כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה" האש שעתידיה בקרוב ללחך את גופותינו, היא היא שתחשל מחדש את בית ישראל לנצח נצחים.

ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה' ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לא-לב) מהו הקשר בין פסוק זה לבין הפסוק הקודם לו: "שור כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה" וי"ל דזה דבר ידוע הוא שהקב"ה חפץ בתורה יותר מאשר בקרבנות, כמו שנאמר (שמואל א טו, כב) "הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים". עוד עלינו לדעת, שמי שתשועתו באה רק על ידי הבהמה נעשה גם הוא כבהמה, שהרי מצד השכל היה ראוי שלא יוכל קרבן בהמה לכפר על האדם, שהרי יקר וחשוב הוא ממנה, ובעל כרחו, כאשר רוצה האדם שהקרבן בהמה תכפר עליו צריך הוא לעשות את עצמו כבהמה, ואז ראוייה בהמה לכפר עליו, וכן מצינו במדרש (שמות רבה מה, א) על הפסוק שנאמר על אנשי נונה (יונה ג) "וילבשו שקים האדם והבהמה", אמרו לפניו רבון העולם, הבהמה אינה יודעת כלום, ואתה מזכה אותה, אף אנו חשוב אותנו כבהמה. והנה, הקב"ה מתפאר בבני ישראל, כמו שנאמר (ישעיה מט, ג): "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר". אך מתי יכול הקב"ה להתפאר בישראל? כאשר אנו משולים לאדם, אבל אם אנו משולים כבהמה, אין כבודו יתברך להתפאר בנו! זוהי סמיכות הפסוקים

כאן: הקב"ה אומר לישראל: דעו כי אף שאמרתי לכם "שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה", מכל מקום טוב יותר יהיה אם לא תסמכו על הקרבנות, אלא "ושמרתם מצותי ועשיתם אותם", ואז לא תתחייבו להקריב קרבן, וממילא "ולא תחללו את שם קדשי", כי לא תצטרכו להידמות לבהמה מה שיגרום חילול ה' שיאמרו שהקב"ה מתפאר במי שנדמה לבהמה, אלא הישמרו מחטאים, שימרו את המצוות, וכך תהיו במדרגת אדם, ואז – "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

גה"ק רבי שלמה קלוגר זי"ע

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי וגו' המוציא אתכם מארץ מצרים (כב, לב- לג). על תנאי זה הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. (תו"כ) מפני מה דוקא מצות מסירות נפש היתה התנאי ליציאת מצרים. לכאורה, מה המעלה היתירה שבמצוה זו יותר משאר מצוות התורה, אשר הן ניתנו כתנאי ליציאת מצרים. הנה, בברית בין הבתרים נגזר על ישראל שיהיו משועבדים ארבע מאות שנה ובפועל לא נשתעבדו אלא רד"ו שנים. הכינז. אלא ע"י שקיבלו ישראל את התורה ונתקדשו ב"קדושת ישראל", ממילא פקע מהם עול השעבוד. וכמו ששינונו: הקדש, חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד (בבמות מו.). ברם, כבר נתבאר שרק "קדושת הגוף" מפקיעה מידי שעבוד, לפיכך, כשנתקדשו ישראל "קדושת הגוף", ממילא פקע מהם שעבוד מצרים. וזהו שאמרו חז"ל: "על תנאי זה הוצאתי אתכם מארץ מצרים – על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי", שהרי כל החיוב למסור את הגוף והנפש על קדושת ה' נובע מכך שגופם של ישראל משועבד ב"קדושת הגוף" לעבודת ה', ואשר מסיבה זו גופא יכלו ישראל לצאת ממצרים לאחר שפקע מעליהם עול השעבוד בטרם עת.

בית הלוי

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. מובא בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א הסיפור הבא: מלך אחד רכב בדרך בראש פמליה גדולה, בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת, כיון ששעתם היתה דחוקה, ציוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט ועם הארץ, שלא הכיר כלל את המלך ולא הבין בגינוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים שוברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו להשחית, ובחרון אפו החל להשליך אבנים על המלך והפמליה, ואבן אחת אף פגעה במלך. מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות, כדיון מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו, על כן ביטל את גזר הדין אולם ציוה כי הכפרי יענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון ולבסוף את חצר המלך והכל עפ"י דבר המלך. ככל שעלה בדרכו כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגודלתו של המלך, ומתוך הבנתו זו הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר הממונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה.

כן הוא הנמשל: אותו תהליך איטי של התקרבות של האדם לקב"ה מביא את האדם להכרה פנימית בגדולתו של הבורא ומתוך ההליכה בדרכי ה'. בהנהגתו והשמירה על המצוות, שמו של הקב"ה מתקדש בתוך עם ישראל.

מובא באמרי קודש ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ד' (כב, לא). היינו שע"י שתשמרו מצותי כהוגן תזכו להתקרב אל השי"ת ואז תדעו בתכלית האמת כי אני ד' וכמו שאמר הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א כשחזר מנסיעתו הראשונה אל המגיד ממעזריטש זיע"א שהמשרתת אומרת שיש בורא עולם אבל אני יודע שיש בורא עולם.

אני נכה לא מפגרי! ה' יראה לעיניי ואתם יראה ללבב. בפרשת השבוע מונה התורה שורה של מומין שפוסלין את הכהן מלעבוד במשכן או בבית המקדש: "דבר אל אהרן לאמר איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו. כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח או חרם או שרוע. או איש אשר יהיה בו שבר רגל או שבר יד. או גבן... כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכהן לא יגש להקריב את אשי ה' מום בו את לחם אלוקיו לא יגש להקריב".

נשאלת השאלה: הייתכן?! בשל מום קטן כבר נפסול אותו מן הכהונה? ומה אם הוא תלמיד חכם גדול האם מום בגוף האדם פוסלת אותו מלעבוד לפני ה'?! ננסה להמחיש את השאלה: אם לפנינו הגיעו שני כוהנים לעבודה בבית המקדש, האחד תלמיד חכם רב ומורה הוראה בישראל, יודע לכוון שם שמים בסילודין אך נכה הוא ברגלו – טיפה צולע. לעומתו מגיע כהן בריא וחסון אך מושחת הוא, שחצן ובעל גאווה את מי נעדיף?! לפי התורה יש להעדיף את השני אם כל הצער שבדבר. ושבו נשאל הייתכן?! כותב ספר החינוך במצווה ער"ה - שלא יעבד כהן בעל מום במקדש:

משרשי המצווה: לפי שרב פעולות בני אדם רצויות אל לב רואיהם לפי חשיבות עושיהן, כי בהיות האדם חשוב במראהו וטוב במעשיו, ימצא חן ושכל טוב בכל אשר יעשה בעיני כל רואיו, ואם יהיה בהפך מזה פחות בצורתו ומשנה באבריו, ואם אינו ישר בדרכיו לא ייאותו פעולותיו כל כך אל לב רואיו, על כן באמת ראוי להיות השליח שהכפרה תלויה עליו איש חסיד יפה תאר ויפה מראה נאה בכל דרכיו, למען יתפשו מחשבות בני איש אחריו. ומלבד זה, אפשר שיש בשלמות צורתו, רמז לעניינים, שמתוך מחשבות האדם בהן, תטהר נפשו ותתעלה, ולכן אין ראוי בשום צד שיהיה בו שנוי צורה מכל צורותיו, פן תתפזר נפש המחשב מצד השנוי ותנווד מן החפץ.

יוצא אם כן, שעדיף לוותר על הכוונות של הכהן ובלבד שהאדם הפשוט שיבוא להקריב לא יאמר לעצמו: "זה האדם ששמו לעבודה במקדש?! – כנראה זה לא מה שחשבתי!..." ובכך יתחלל שם שמים – כי ה' יראה לעיניי ואתם יראה ללבב. לא פעם ניתן לראות את ההתייחסות שלנו לנכים. יש הבטוחים שאדם הנמצא על כיסא גלגלים הוא בעצם מפגרי! לא אחת הם ידברו אליו בהתנשאות או כאל ילד קטן (שיבין אותם...) בו בזמן שהוא עולה בהשכלתו עשרת מונים על העומד לפניו... הדבר בא לידי ביטוי בשילוט בחניונים "לא נכה אל תחנה!". איזה אדם ישים עצמו כנכה וייקח מקום של אדם המתקשה בהליכה?! התשובה פשוטה ומעוצמת כאחד: אדם בטוח שנכה הוא נחות – הוא "לא ברמה שלי" כתוצאה מכך האדם בא לידי זילזול ואומר לעצמו: "מה הוא מבין הוא גם ככה נכה..." עצוב אך זוהי ההסתכלות שלנו... התורה מעבירה לנו הנהגה לחיי היום-יום. כמה זהירות נדרשת מאיתנו שלא לחלל שם שמים. עדיף להפסיד כוונות וסילודין ובלבד שלא נצטייר בעיני הבריות כמחללי הקודש. ישנם דברים נעלים וחשובים כמו להזדרז לשיעור תורה, אך האם בשל כך ניתן להידחף בתור?! זמן מנחה עומד לעבור האם "קידוש האמצעים לשם התפילה" מאפשר לי לחנות בחניית נכים בכדי להספיק?! התורה מלמדת אותנו מה חשוב להקב"ה יותר מקיום המצוות וקדושתן ומכיוון והאדם נמשך אחר עיניו אין הוא יכול לראות את הכוונות אלא את ההתנהגות החיצונית. ולכן אנו מחויבים להיזהר בה שבעתיים שלא נבוא לקלקל את רצון הבורא ולחלל שם שמים בעיני הבריות...

הקשר בין קרבנות למועדות. המצווה של "ולא יחללו את ש'ם קדש", באה לאחר "ש' ור או כש'ב או עז' כי יג'ל'ד". באים כל המפרשים, ושואלים: מה הסמיכות של ש' ור או כש'ב או עז' כי יג'ל'ד, לפרשת המועדות? מדוע פרשת המועדות מתחילה בציוי: "ש' ור או כש'ב או עז' כי יג'ל'ד...?! מה הקשר שבניהם? תשובת הספורנו: יש חיבור בין ש' ור או כש'ב או עז' כי יג'ל'ד, לפרשת המועדות. כשם שמצאת, שבן-אדם מקדש את הבהמה... בשעה שהוא אומר: 'הבהמה הזאת תהיה קודש...אני מקדיש אותה לקרבן' - בדיבור שלו, הוא הופך את הבהמה לקודש. כך גם במועדים "אש'ר תקראו אתם במוע'ד'ם" - ברגע שבית הדין אומר – "עכשיו ראש חודש... עכשיו חג..." האמירה שלהם קובעת והופכת יום חול לקודש. לכן הצמידו את שניהם ביחד - כיוון

הרעה" אלא היי נכתב ענין טוב כגון "התחברו לתוך העדה הטובה" וכיוצא בזה, ואז שפיר הוה ילפינן קידוש השי"ת מתוך תוך של ישראל אף להירושלמי, ולא מתוך תוך הבאים שהם כנענים ומצרים. והיינו "ולא תחללו את שם קדשי", בקרח ומרגלים, ואז ונקדשתי "בתוך" של "בני ישראל" ולא של מצרים וכנענים.

ולא תחללו את שם קדשי (כב, לב). וכתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה הלכה יא): ויש דברים אחרים שהם בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות, דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינם עבירות, הרי זה חילול את השם, כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר... או שירבה בשחוק וכו' או שדיבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים אלו, הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין. [מקור דברי הרמב"ם מגמרא (יומא פו): היכי דמי חילול השם אמר רב, כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחה ולא יהיבנא דמי לאלתר (=כגון אני, אם אקנה בשר מהטבח ולא אשלם מיד). והטעם, מפרש רש"י: "יכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ולומד ממני להיות מזלזל בגזל".]

לדעת הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל (בנפש החיים שער ב' פרק יא), גם כאשר אדם שופך שיח בתפלתו על צרת הכלל והפרט, תכלית כוונתו צריכה להיות רק לצורך גבוה, כי במקום שיש חילול שמו יתברך, כגון צרת כלל ישראל, והמה מוכים ומעונים, מחוייבים לבקש ולשפוך שיח לפניו ית"ש על חילול שמו. וענין זה אומר רבי חיים מרומו בדברי התנא במשנה (פ"ג דר"ה): "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל", וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה וכו'. והיינו שבמלחמת עמלק היה בזה חילול שמו יתברך, וכל זמן שהיו ישראל מסתכלין רק כלפי מעלה לבד, שלא היתה צעקת תפלתם לפניו ית"ש על צערם, אלא רק על חילול שם אביהם שבשמים, היו מתגברים גם המה.

נשאל הגר"י זילברשטיין (בחשוקי חמד) על אברך בן תורה שפגש ביהודי שעדיין אינו שומר תורה ומצוות והצליח האברך להשפיע עליו לקבוע עמו שיעור תורה, אך הלה ביקש שיבוא ללמוד עמו במסעדה שהוא מנהל כי צריך להיות שם ולהשיג על הפועלים. האברך אכן הגיע למסעדה אך ראה שאין בה הכשר. שואל האברך: האם מותר לו לשבת שם, שכן יתכן שיהיה חילול השם שאברך בן תורה יושב בכזו מסעדה, וגם יכשיל עוד אנשים שיחשבו שיש שם הכשר. ניסה הגר"י להשיב בהצעה שילבש האברך פאה נכרית וילמד עם בעל הבית, במצב כזה אף אדם לא יחשוב שמותר לאכול במסעדה זו, כי יראו שהוא גלוי ראש ולא שומר תורה ואין לסמוך עליו. ומאידך הוא יקרב את בעל המסעדה לתורה ומצוות. הגר"י הציע את תשובתו לפני הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א, אך הגר"י לא הסכים להתיר באופן זה, ונימוקו עמו: יש בזה חילול ה' גדול כשהציבור יראה אברך מוכבד יושב בגילוי ראש, ויתחלל שם שמים על ידו.

תוכחה מגולה כותב החפץ חיים בספרו משנה ברורה (קמ"ו ס"ב בביאור הלכה) "לאותן האנשים המפקירין את נפשם ומספרים בשיחה בטלה בעת קריאת התורה, אם בין גברא לגברא שהספר סגור אסור לספר עם חברו, כמה יגדל האיסור בעת שהספר פתוח שבזיון הוא כשמסיר אזנו מלשמוע דבר ד' וכו'." ולבד זה מצוי כמה פעמים חילול ה' ע"י זה ברבים, כגון שהוא עומד במזרח בית הכנסת ועונו נראה לעין כל, ויש בזה חשש של "לא תחללו את שם קדשי".

רק שלא יתחלל שם ד'. סיפר משמשו של החפץ חיים: כאשר עמדו למנות את הצורך הנאצי לקנצלר גרמניה, נכנס רבי נתן מברעזא ז"ל לפני הח"ח שישב בכורסתו, וסיפר לו שאחינו באשכנז עומדים בפני סכנה נוראה, כי הצורך הסית נוראות נגד היהודים והאשימים בבגידה במולדת ובמפתל גרמניה במלחמת העולם הראשונה, בניצול משאבי המדינה ובכל תחלואי החברה והכלכלה, ועל כן יש להרבות בתפלה שהעצה תופר והצורך לא יעלה על כס השלטון. אמר החפץ חיים: "יתן ה' וכל מה שחפץ להרשיע ישוב על ראשו" כעבור רגע החל לבכות ואמר: "רבונו של עולם, מה אומר לך, עשה מה שברצונך - רק שלא יתחלל שמך הגדול בעולם" ... ובכה הרבה.

ולא תחללו את שם קדשי (כב, לב). בן תורה - אמר ה"חפץ חיים" - הרי הוא כדוגמת קצין בעל דרגה אשר מדיו מעידים על דרגתו כי הוא מקורב למלכות. כאשר קצין זה מתנהג באופן שאינו הולם, הרי שאין הוא פוגע רק בכבוד עצמו, אלא במעשהו זה יש משום פגיעה במלך עצמו! ואכן זהירות רבה היה נזהר ה"חפץ חיים" כדי שחלילה לא יגרם על ידו חילול שם שמים! פעם אחת, המתין ה"חפץ חיים" בתחנת הרכבת. הרכבת לוינא עמדה להגיע תוך מספר דקות והוא התעתד לעלות עליה. לפתע, ניגש אדם ושאל: האם יוכל כבוד הרב לעלות אל ביתנו? יש כאן משפחה אשר יושבת "שבעה" וחסר אדם אחד למניין... ה"חפץ חיים", שכבר התפלל לא היסס לרגע אחד ומיהר למלא את מבוקשו של היהודי. את הרכבת לוינא "הפסיד", ונאלץ להמתין שעות רבות עד שבאה הרכבה הבאה, אולם ה"חפץ חיים" שמח ואמר: הכל שווה, כי אם הייתי מסרב לו, שמא היה נגרם מכך חילול ה'... ואין לך דבר חמור מזה.

ולא תחללו את שם קדשי (כב, לב). סדר יומו של רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת פורת יוסף, היה עמוס מאד. החל מאשמורת הבוקר היה יגע בתורה ובעבודת ה' ונוהג היה לנוח בצהרי היום מספר דקות. פעם אחת הזדמן אל בית הרב בעל מלאכה לצורך תיקון שהיה נדרש בבית. באותו היום לא נח הרב כלל. חושש אני הסביר הרב לחילול ה' שעלול להיגרם אם יראה אותי ישן באמצע היום, שכן מחשבה עלולה לחלוף בראשו: "לרב יש פנאי... כאשר הוא רוצה הוא שוכב לישון באמצע היום... רק אני נאלץ לעבוד בלי הפסקה..."

מובא בדבש וחלב ולא תחללו את שם קדשי ונקדשת (כב, לב) וצ"ב איך הפס' הולך מן הקצה אל הקצה "ולא תחללו... ונקדשת", הרי חילול ה' היא עבירה שאין דוגמתה ולעומתה קידוש ה' הוא ההיפך הגמור, והרי זה כמו שיאמר אדם לבנו "אל תהיה פושע ישראל אלא תהיה צדיק כאברהם אבינו, אלא שיש לפעמים אנשים השולחים את בניהם ללמוד בבתי ספר ובמקומות שאינם לרוח התורה, ומתנצלים אותם אנשים שהם עושים זאת על מנת שכשהבן יהיה פרופסור או מהנדס וכו', יהיה בזה הרבה קידוש ה' ויוכלו להמליץ טוב על ישראל לפני אומות העולם. אך הניסיון מוכיח שהרבה פעמים עוד לפני שיגמור הבן את לימודיו, כבר הוא מחלל שבת ואינו מניח תפילין ר"ל. וזהו שאמרה כאן התורה "ולא תחללו את שם קדשי" - על מנת ש"ונקדשת" בתוך בני ישראל" דהיינו אל תעשו חילול ה' כדי לעשות אח"כ קידוש ד'.

וכמו שמסופר על רבי אלחנן וסרמן הי"ד שכשהיה בארה"ב לאסוף כסף למען הישיבה, רצו אנשים טובים לעזור לו, וארגנו ערב של הוללות כדי שכל ההכנסות יהיו קודש לשיבה. וכשמע זאת ר' אלחנן הורה לבטל מיד את הערב. באו אותם אנשים ושאלו את ר' אלחנן, כשכסף זה עולה לשמים, איך מתייחסים אליו, כאל כסף שבא מהוללות או ככסף שהולך לשיבה, וענה להם ר' אלחנן "כסף כזה כלל אינו עולה לשמים..."

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב) באחד הימים נסע הגאון רבי פנחס אפשטיין זצ"ל, ראב"ד ה"עדה החרדית", לביקורת פתע במפעל ממתקים. טרם צאתו מהמקום ניגש אליו יהודי פשוט ממוצא רומני, בעל בית תמים, ולידו בתו וחתנו. "רבי קדוש", הפציר הפועל ברבי פנחס, "בתי וחתני נשואים שנים מספר ולא זכו לזש"ק. יאציל להם הרבי ברכתו". שאל הרב את הבת: את שומרת מצוות? "כן רבי", השתקקה בככי. "אם ייוולד לכם בן", הוסיף הרב אפשטיין לשאול, "האם תתנו לי סנדקאות?" "בוודאי רבי", ענו האשה ובעלה ואביה כאחד. בירכם הראב"ד בן זכר לתקופת השנה והלך לו. לאחר מספר חודשים באו לבשר לו שברכתו עשתה פרי והאשה עומדת בפני לידה. נענה הראב"ד למקורבו שליווהו למפעל ואמר לו: לפני שתלך לפרסם לכולם ש"מופת" נעשה פה, דע לך. כשחזרתי לביתי ערכתי חשבון נפש: מפני מה פנה אלי דווקא הפועל? משום שהיה בטוח שצדיק אני. ועתה, שווה בנפשך שברכתי לא הייתה עוזרת, הרי היה כאן חילול ה'... מיד בשובי לביתי נטלתי ספר תהלים והרטבתיו בדמעות רבות שייחושעו בני הזוג, וב"ה שנתקבלו התפילות ורק קידוש ה' יש כאן.

לא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב) (אהבת חיים) בערב יום הכיפורים ישנו מנהג לעשות כפרות כדי שנתעורר ונפחד לקראת היום הגדול והנורא. ברגע שרואים שהתרגול עובר ארבע מתות בית דין סקילה, שריפה, הרג וחנק, וע"י כך נתעורר בתשובה על כל העברות ובמיוחד על עברות מחיבות מיתה כי יום כיפור הוא יום של יראה ופחד. מעשה נורא על עניין ארבע מיתות בית דין פעם אחת היה ליצן אחד ותמיד היה מתלוצץ ומצחק את הבריות ומזה היה מתפרנס. במוצאי שבת ט"ו התרנ"ו לבריאת העולם קרא עשיר אחד ספרדי לליצן לבוא אליו לביתו כדי לבלות הזמן בצחוק ובשמחה, וילך אליו, וישוב אותו העשיר ליד השולחן יחד עם כל בני ביתו, והתחיל להשתכר ולהצחק אותם, והנה לקח חתיכת דג מטוגנת והתחיל לאכול אותה, ובתוך הדג הייתה עצם אחת וכאשר אכל את חתיכת הדג עמד העצם בגרונו ונחנק ומת. העשיר ובני ביתו פחדו לגלות על ידי מה מת הליצן הזה מכיוון שחששו שמא יעלילו עליהם ויאמרו הרגוהו, מה עשו? לידם בקומה השנייה היה גר רופא, לקחו את המת על שכמם בזמן חצות לילה והעמידוהו ליד דלתו של הרופא ודפקו על הדלת וברחו ועזבו את המת נשען ליד-הדלת. וכאשר פתח הרופא את הדלת וראה אותו חשב שהוא חי ושאל אותו מה הוא רוצה? ומפני שהיה חושך נכשל רגלו של הרופא ברגלו של המת ונתגלגל שניהם מהמדרכות למטה, מקול החבטה שהייתה, יצאו אשתו ובניו של הרופא לראות מה קרה וראו שהליצן מת והרופא חשב שעל ידו מת ומרוב הפחד לקחו על שכמו אל השוק והעמידו בקרן זווית אחת נשען על הכותל וברח, וממול אותו מקום היו עובדים יחד חייט אחד עם משרתו, ויצא המשרת לחוץ והנה רואה הוא לפניו בן אדם עומד בקרן-זווית וחשב שזה גנב נכנס חזרה אל החנות לקח משם מגהץ חם וצעק עליו שיסתלק ומשלא ענה לו זרק עליו את המגהץ, וייפול הליצן ארצה. ויאמר החיט למשרתו מה עשית הרגת נפש אחת מיישראל, תכף לקחו את ההרוג והוליכו אותו מעט יותר למטה מהחנות והעמידוהו ליד כותל אחר וברחו על נפשם טרם שיבואו שומרי הלילה. והנה עבר שם שיכור אחד שהיה ידוע כשיכור המועד של כל העיר והיה בידו בקבוק מלא שכר, והשיכור חשב שזה חי צעק עליו ואמר לו גנב מה אתה רוצה כאן לך מפה, וחזר ואמר לו כדברים האלה פעם פעמים וראה שהוא לא זז משם זרק את הבקבוק על ראשו, באותו רגע עברו שם שומרי הלילה וראו איך שזרק עליו את הבקבוק. חשבו שהוא הרג אותו ותיכף אסרו את השיכור ואחר שבוע ימים יצא משפטו לתליה, חוק הממשלה היה באותו הזמן לפרסם במודעות שביום פלוני מוציאים להורג את פלוני באשמה פלונית. העשיר הנזכר עבר ברחוב וראה את המודעה תכף הלך לביתו ואמר לאשתו, את הרגת את הנפש ולא השיכור ואסור שבגללך יישפך דם נקי מיישראל ולא יהיה לך חלק לעולם הבא, ולכן יותר טוב שתמסרי את עצמך על האמת ומיתתך תהיה כפרתך, ואם לא תמסרי את עצמך אני אמסור אותך. והנה שמעו השכנים ובאו אמרו לה גם כן כדברים האלה שאסור שבגללך ייהרג עוד נפש מיישראל, וגם הרופא ראה את המודעה הזו תכף שלח וקרא לאשתו ובניו ואמר להם אתם יודעים שאני הרגתי אותו, ולא השיכור ואפילו שהרגתי אותו שלא בכוונה סוף סוף אני שגרמתי למיתתו ולכן אני מוכרח למסור את עצמי ולאחר מותי יהיה לי חלק בא-לוקי ישראל. והנה נעשתה מהומה גדולה בבית הרופא כי בני ביתו לא רצו לתת לו ללכת למסור את עצמו, ובינתיים נעשו צעקות עד שנשמע הדבר לממשלה ולקחו את הרופא. וכאשר ראה החייט את הפרסום של הממשלה קרא למשרתו ואמר לו: הקדוש ברוך הוא ואני יודעים שאתה הרגת אותו על ידי המגהץ החם שנתת בו ואם היה בית דין קיים היית חייב מיתה על ידי משפט-הסנהדרין ולכן עליך למסור עצמך ועל ידי כך מיתתך תהיה כפרתך ולא תגרום מיתת אחרים ויישאר בניו של זה יתומים ואשתו אלמנה. בקיצור נאספו כולם במשפט הגדול וכולם הודו על האמת. האישה אמרה שנהרג על ידי בחניקה, והרופא אמר שנהרג על ידי על ידי גלגול שנתגלגלו והינו סקילה, ומשרת החייט אמר שנהרג על ידי על ידי שריפה והשיכור צעק ואמר שהוא הרג אותו על ידי הבקבוק ושבר את ראשו וכאשר ראו בבית המשפט הגדול את המעשה המשונה והפלא הזה הבינו שאף אחד לא הרג אותו אלא על ידי עוונותיו נעשו לו כל הדברים האלה

ופטרו את כולם. למדים אנו מכאן שאף על פי שחבר בית המקדש וארבע מיתות בית דין בטלו, דין ארבע מיתות בידי שמים לא בטל.

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב). הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זיע"א, היה רגיל לומר בוא וראה כמה יקר כל אדם מיישראל, שכן תשעה גאוני עולם בעלי תריסין אי אתה יכול לעשות מהם "מניין" לתפילה, לקדיש ולקדושה, ולברכו, ואילו עשרה יהודים עמי הארצות פשוטים, מצטרפים ל"מניין" לכל דבר שבקדושה.

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב). מסופר: כאשר ביקש ניקולאי הצאר הרוסי להפריע לבני ישראל לקיים את דתם, ולגזור עליהם גזירות ה"השכלה", נסעו לפטרבורג הבירה גדולי התורה ברוסיה ובראשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש "הצמח צדק" זיע"א והגה"ק רבי יצחק מוואלוז'ין זיע"א כדי להעביר את רוע הגזירה. כשהגיעו לפטרבורג השמיע שמה ה"צמח צדק" דברים קשים בתקיפות יתירה, עד כי התרו בו ראשי המלוכה שיענשו על כך, אבל הרבי לא נרתע. שאל אותו רבי יצחק מוואלוז'ין איך יהיו מר להכניס עצמו בסכנה? והרי יאבד בזה את חלקו לעולם הבא. השיב לו הרבי, אם לא יהיה לכלל ישראל עולם הזה, מה צורך לי בעולם הבא של הקב"ה, ועוד, התורה אומרת "ונקדשתי" וקידוש השם אין לו שיעור.

לא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב). המצווה התשיעית בספר המצוות לרמב"ם היא: "הציווי שנצטוונו על קדוש השם: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב). ועניין מצווה זו, שאנו מצווים לפרסם דת אמת זו ברבים. ושלא נירא בכך מה זק שום מזיק, עד שאפילו יבוא אלינו אנס עריץ ויקרא אותנו לכפור בו יתעלה, לא נשמע לו. אלא נמסור את עצמנו למות בהחלט! [ואפילו] לא ניתן לו לחשוב שכפרנו, אף שלבנו מאמין בו יתעלה." (רמב"ם שם)

ברגע שיהודים מוכנים למסור את נפשם, ובלבד שלא יעברו על מצוות הבורא, זה מקדש את שמו של הקב"ה בעולם! "ונקדשתי בתוך בני ישראל". אנו מתפללים בכל בוקר לבורא העולם: "ואל תביאני לידי חטא, ולא לידי עוון. ולא לידי ניסיון, ולא לידי ביזיון." אנו מבקשים מהקב"ה שלא יביא אותנו לידי ניסיון, כי יש סיכוי שלא נעמוד בו, ואז נגיע לידי ביזיון. האם אנו מסוגלים למסור את נפשנו על קידוש ה' האם ברגע האמת אנו נהיה מסוגלים להקריב את חיינו בשביל בורא העולם? כנראה שלא נדע בבטחה, עד שלא נדרש לכך.. אך מה שבטוח הוא שאבותינו מסרו את נפשם מבלי להסס. והעיקר למות כיהודים בלי שם פגם. החל מאברהם ויצחק אבותינו בעקידה, שנטעו בנו את היכולת להבין שלקיים את רצון ה' זה מעל הכל, ובמהלך כל ההיסטוריה, דרך סיפורי גבורה מהשואה בימינו אנו. מפורסם סיפור מתקופת האינקוויזיציה הנוראית בספרד, שבעיירה אחת, חטפו הגויים עשרה נערים יהודים, והודיעו לקהילה היהודית שאם הנערים לא יהיו מוכנים להמיר את דתם, אחת דינם למיתה! כל הקהל התכנס לבית הכנסת, וזעק בתפילה לבורא העולם, בכדי לעורר רחמי שמיים. בטוחים היו שהנערים ימסרו את נפשם, ולא יסכימו להתנצר בעד שום הון שבעולם. אך היה נער אחד שחששו לגביו, הוא היה מתנדנד קצת בהשקפתו, והיה סיכוי שהוא יתפתה לדברי הגויים, שהבטיחו עולם ומלואו למי שיהיה מוכן להתנצר. מעל כולם בבית הכנסת, נשמע קולה של אמו של אותו נער, זה שחששו לגביו, שהתחננה בתפילה לבורא עולם, שיזכה את בנה למות כיהודי (!). פתאום שמעו כולם רעש, היה זה שק גדול שנזרק לחצר בית הכנסת. כולם ידעו מה יש באותו שק, ומעורת הנשים רצה אותה אימא, ונגשה אל השק. וכשמצאה בתוכו בין שאר ראשי הנערים את ראש בנה, נשאה את עיניה למעלה ואמרה: תודה רבה ריבונו של עולם, שזיכית את בני למות כיהודי. ישנם שאומרים שלחיות על קידוש ה', זו משימה אף יותר קשה, כי מות קדושים, שהינו מעשה נאצל, רב ערך, ובעל משמעות עמוקה ביותר, הינו מעשה חד פעמי. ואילו לחיות על קידוש ה' זה מעשים שבכל יום, שעה שעה. מה גם, שאם אדם לא ישים לב למעשיו בכל רגע, יכול הוא להגיע אף לחילול ה' ח"ו, אפילו אם זה בלי כוונה או בחוסר תשומת לב. כמו שאומרת המשנה בפרקי אבות (ד' ד'): "רבי יוחנן בן ברוקא אומר.. אחד

שוגג ואחד מזיד בחלול השם". ונשאלת השאלה, איך יתכן שאחד מזיד ואחד שוגג בחילול ה' הרי איך אפשר לקחת אדם שכולם מכירים בו שהוא אדם דתי, ולמרות זאת הוא מרשה לעצמו, לנבל את פיו, לדבר לשון הרע, ולזלזל בלומדי התורה, ולא אכפת לו בכלל מהחילול ה' שבדבר. ולהשוות אותו לאדם ירא שמיים, ששוחח בטלפון עם חברת התקשורת, ששוב גבתה "במקרה" חיוב כפול מחשבוננו, ותוך כדי כך, מבלי ששם לב, הרים את קולו [בשוגג] לעיניהם המשתאות, של העוברים ושבים? הרב בני בנימין ממשיך זאת ל"אדם שהוא אקרויט בקרקס. ואחד הפעוליים שם, הוא ללכת על חבל דק. כל פעולה לא זהירה, כל הסרת תשומת לב וחוסר ריכוז, והאקרויט ימצא את עצמו צונח לתהום. והוא הדין לגבי כל יהודי, הולך הוא על חבל דק, שההבדל בין חילול ה' לקידוש שם שמיים דק מאוד. לאחר שהאקרויט הזה נפל לתהום, הרי אין הבדל אם חוסר הזהירות שלו היה בשוגג או במזיד, התוצאה בשני המקרים, תהיה זהה לחלוטין. כנ"ל לגבי חילול ה', עצם אי האכפתיות של אותו אדם, וחוסר הזהירות במעשיו שווים בין שוגג למזיד בעניין זה" עכ"ל. אם כן, כמה נדרש מאתנו לשים לב לכל מעשינו, שלא נגרום ואפילו בלי כוונה לחילול ה'. במיוחד בימים אלו, שחז"ל אמרו עליהם בסוף מסכת סוטה: "ש"ראי חטא ימאסו" [תהיה שנאה לציבור שומרי התורה והמצוות]. זו מציאות שקיימת! ובכלל לא משנה מה הסיבה. מה שמשנה זה האם אנו במעשינו ממעיטים את השנאה, על ידי כך שאנו הולכים על פי התורה הקדושה, ומקדשים שם שמיים? או שלא, יכולים אנו במעשינו ובדיבורינו אף ללבות את השנאה, ולגרום לחילול שמו של הקב"ה בתוך בני ישראל ח"ו.

בפרשת השבוע מזהירה התורה על המצווה הגדולה של קידוש ה' ובנוסף ישנה האזהרה מפני חילול ה': "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל". הרמב"ם פסק בהלכות יסודי התורה: "כל בית ישראל מצווין על קידוש ה' הגדול הזה, שנאמר: ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו, שנאמר: ולא תחללו את שם קדשי".

בספר 'שיח יצחק' (לרבי אליהו מאני – שימש כרבה של חברון) בשער היראה הוא מביא: שבכלל קלון השכינה הוא המדבר בבית הכנסת דברי חולין! נשאלת השאלה: "מה כל כך חמור לדבר בבית הכנסת?" ולמה זה חילול ה'? התשובה תובן על פי משל שמביא ספר 'מעין השבוע': מלך חשוב ומכובד ביקש לעשות לו עטרת מלוכה. שלח זהב רב, אבנים טובות ומרגליות אל הצורף ואמר לו: "כתר זה אענוד לראשי בשבתי על כס המלוכה לעיני בני עמי, בשל כך ברצוני לחזות בעבודתך בעת עיצובו וליהנות ממעשה ידך. בא ועלה לארמון המלוכה ושב למרגלותי". איזה כבוד ויקר! נטל הצורף את צרורו ועלה לארמון. המשמרות היניחוהו לעבור, משרתים ליווהו אל הטרקלין והמלך האיר לו פנים. ישב הצורף לרגלי המלך פתח את צרורו והוציא מתוכו את מכנסיו המטולאים. השחיל חוט ומחט וישב לתקן בהן חורים... אוי לאותה בושא ואוי לאותה כלימה – אוי להעזה מה נורא יהיה חרון האף!... כן הוא הנמשל: אדם שבא לארמונו של מלך – בית הכנסת ומדבר בו דברי חולין בשעה שהוזמן לעשות מלאכתו – לשבח לרומם ולגדל את שם ה' יתברך, האין הוא דומה לאותו צורף?!... כמה זהירות נדרשת בחילול ה'! וגם אם אדם חושב שמה שיש לו להגיד אפילו הקב"ה מבין שזה חשוב... האם חשב הוא מה יאמרו הסובבים אותו?!... מובא ב'באר היטב סימן קנ"א: שהאר"י הקדוש היה נזהר מלדרוש בבית הכנסת שמא יימשכו הקהל לדברי חולין...

מובא במעין השבוע: חז"ל מבארים את הפסוק בדרך צחות: כאשר לא תחללו את שמי – תשמרו על כבוד בית הכנסת אז ונקדשתי בתוך בני ישראל – אחזיר את בית המקדש והגאולה תגיע. נשאלת השאלה: מה הוא הקשר בין הגאולה לבין כבוד בית הכנסת? המשל הבא יסביר זאת כדבעי: מעשה במלך, שאחד מעבדיו הבכירים נצר לשושלת שרי המלך ששירתו את אביו וסבו, החל לזלזל בעבודתו – טייל בארמון כשידי בכיסו, לא הגיע בזמן לעבודה ולא מילא את תפקידו כראוי. כעס המלך ואמר: "המזלול בכבוד המלכות חייב מיתה! אך הואיל ואבותי שירתו את הממלכה בנאמנות אחוס על חייו אך אדיחהו משירות בארמון ויעבור הוא לניקוי האורוות של סוסי הממלכה". אין צורך לתאר את תחושתו של העבד שמרום המעלה נפל לבור תחתית. מהדר וגאון עושר ופאר – הפך לפועל

אשפתות, רפש וצחנה. כמה געגועים ודמעות שפך עת נזכר במעמדו הרם וייחל לחזור למעמדו הקודם. כדרכו של אדם, אט אט התרגל הוא לסירחון גללי הסוסים – הוא אף השלים עם העובדה שעליו לחזור לביתו עם בגדי האורווה המסואבים ולא שט לריח הנודף ממנו... והנה נקרתה לפניו הזדמנות פז. ביום הולדתו של המלך, הטרקלין נפתח וכל משרתי המלך מגיעים לברכו. יכולים הם גם לגשת ולבקש את משאלת ליבם ובדרך כלל המלך אף נעתר לבקשתם. מיודענו לא פספס את ההזדמנות ופסע היישר אל ארמון המלך עם בגדיו המלוכלכים וטינופת האורוות במגפיו. בעוד חבריו לבושים הוד והדר, זה עלה עם מגפיו על שטיחי המלך היקרים והשאיר את עקבותיו עליהם. אילו רק היה טורח לנקות את עצמו, להחליף את בגדיו ולבוא לפני המלך... האם נתפלא שהמלך יכעס ויחזירו לאורוות מהן הגיעו?!... זהו המשל, הנמשל ברור מאליו: בעבר היו הכהנים משרתים בבית המקדש – בארמון המלך. אך זנחנו את תפקידנו ורמסנו את חצרות קדשנו. אמנם הקב"ה כעס עליו אך זכר את אבותינו שהתהלכו לפניו באמת ובתמים. הוא חס על חייו והגלנו אל בין האומות ועד היום אנו מתעסקים ברפש וטיט... וכעת ניתנה לנו הזדמנות לבוא אל היכל המלך – בית הכנסת – מקדש מעט, להתפלל ולבקש: "השיבה שופטינו כבראשונה"..." תקע בשופר גדול לחרותינו"..." אך אבוי במקום "בבית אלוקים נהלך ברגש"..." במקום "בואו שערי בתודה חצרותי בתהילה"..." מביאים עימנו את גללי החולין ואת צחנתם – בשיחות חולין וקלות ראש אל תוך בית הכנסת. האם נתפלא שהמלך יכעס והגאולה מתמהמהת?!... אם ננהג ככבוד ראש בבית האלוקים – נקרב את הגאולה ונזכה לאור פני מלך ולכל הטובה והברכה.

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם (כב, לב) מה תלמוד לומר ונקדשתי, מסור עצמך וקדש שמי, יכול ביחיד, תלמוד לומר בתוך בני ישראל, וכשהוא מוסר עצמו ימסור עצמו על מנת למות. ועל דברי רש"י בכתוב הזה, סיפר הרה"ק מלובז'וב ז"ע סיפור מצמרר שרואים בתוכו את גודל המסירות נפש וקידוש שם שמים של אם יהודית, וכך הוא סיפר: כשהייתי באחת ממחנות הכפייה של הנאצים ימ"ש, בעודי עובד עבודת פרך המשברת את רוחו וגופו של האדם, הגיע שמועה לאוזני, כי הרוצחים הולכים להביא הערב משלחת של אלפי תינוקות שלא טעמו טעם חטא יחד עם אימותיהם, והולכים לשרפם במדורת ענק בשערי המחנה... כמוכן שרק המחשבה על כך, שברה את רוחנו והכניסה אותנו לפחד גדול!... ובעוד אני סוחב את המשאות המפרכים והכבדים, פתאום אני רואה למרחוק אם נושאת על קרבה עולל קטן, ומתקרבת במהירות לעברי, בעוד אני מתחיל להרהר לשם מה הריצה הזאת? היא צועקת לעברי מרחוק: אני צריכה סכין, אני צריכה סכין!... ואז כשהיא מתקרבת אני שואל אותה לשם מה את צריכה סכין? והיא לא מגיבה, חשבת בליבי, מי יודע! איזה מחשבות רעות נכנסו לליבי עקב השמועה הנ"ל, ולכן היא רוצה רחמנא ליצלן סכין בשביל לאבד עצמה ולא ליראות את עוללה מושלח באש!!! ניסיתי לדבר על ליבה שיהודי באיזה מצב קשה שהוא, אינו עושה כדבר הזה, וכמו ששנינו: "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם על יתייאש מן הרחמים", ולכן יש לה להניח ממחשבות קשות אלה, ולבקש רחמים. ואז! הגיח פתאום קצין נאצי רשע, ושמע את דיבורנו, ושאל בקול: מה רוצה האשה הזאת? כמוכן שרעדה אחזתי, אבל אמרתי לו את האמת: האשה רוצה סכין! הקצין הרשע הזה בשומעו את הדברים, שלף את חרבו שהיה מונח לו בצידו ואמר לה בשחצנותו: הנה, קחי את חרבי, בואי ונראה מה את יכולה לעשות!... אז לקחה האם את התינוק והניחה אותו על הריצפה, תפסה את החרב בידה, ושאלה: "ברוך אתה ה' ... אשר קדשנו במצוותיו וציונו על המילה! ומלה את ערלת בנה... ובעוד הגרמני ואני מביטים בעיניים פעורות למראה הזה, היא מרימה את הילד ואומרת: עכשיו אתה יכול למות על קידוש השם כשהנך יהודי!!! ואכן באותו יום נשרפו האם ובנה על קידוש השם... או אז הבנתי את דברי הפסוק והרש"י הנ"ל: "ונקדשתי, יכול ביחיד, תלמוד לומר בתוך בני ישראל", כי לאותה אמא לא בער שום דבר ברגעים האחרונים לחייה, אלא, שבנה יהיה "ונקדשתי בתוך בני ישראל"..." שימות כשהוא יהודי... כשהוא מהול... זה נקרא קידוש ד'.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב). לא פעם

יש לנו סיבות טובות ומוצדקות מדוע אין אנו חייבים לקיים מצווה מסוימת הבאה לפנינו. ובאמת על פי ההלכה לפעמים אין אנו חייבים לקיימה, אך האם שמנו ליבנו אולי בעצם אי קיומה יכול חלילה להיגרם חילול ה' האם חשבנו האם הסובבים אותנו מודעים לסיבה שבגינה אין אנו יכולים/צריכים לעבור מבלי לקיימה?! בספר "וקראת לשבת עונג" הוא מביא סיפור על ה"חפץ חיים" המבאר כיצד יש להיזהר מחילול שם שמים: כל ימיו נזהר רבי ישראל מאיר הכהן בעל "החפץ חיים" מחשש חילול ה' פעם אחת מיהר "החפץ חיים" לתחנת הרכבת כדי להספיק להגיע בזמן לרכבת היוצאת לוילנא. כאשר פסע בזריזות באחד הרחובות ניגש אליו אדם לא מוכר וביקש ממנו אם יוכל להיכנס להשלים מניין בבית אבל. "החפץ חיים" אמנם כבר התפלל אולם בכל זאת החליט להיכנס לבית אבל ולהשלים את המניין אף שמשום כך יפסיד את הרכבת העיקר שלא ייגרם חס ושלום חילול ה'... כמה זהירות נדרשת מאיתנו בכבוד ה'...

ונקדשתי בתוך בני ישראל. מעשה ביהודי, שהובא לאשוויץ עם אביו ואמו וכל משפחתו, באחד ה"משלוחים" הנודעים לשמחה. לא עבר זמן רב מאז הגיעם, וכבר העמידו אותם בתור רווי האימה של ה"סלקציה", מי לחיים ומי למוות, שעליה פיקד הצורך מנגלה ימ"ש. כל בני המשפחה, ההורים, האחים והאחיות, הופנו לצד השמאלי, למוות, ורק הוא הופנה ימינה, להילקח לכוחות העבודה שהנאצים השתמשו בהם למטרותיהם האפילות. לאחר שניצל ממלתעות הרשע והגיע לירושלים אחר תלאות רבות, סיפר אותו יהודי: מיד לאחר המיון הנורא, נלקח הוא יחד עם עוד שבעה עשר אנשים צעירים, בכדי לצאת לעבודת הכפייה, אך בטרם ניתן להם ההכשר לעבוד, נצטוו כולם להתפשט מכל בגדיהם ולהיכנס ערומים לתוך בור של מים שנמהל בכמות גבוהה של "קרבול" חומר חיטוי חריף וצורב ביותר. קשה לתאר את הצריבה הנוראה שחשו בכל חלקי גופם, ובמיוחד מחמת החומר שחדר לאוזניים ולעיניים. כולם קפצו למים ומיד נסו החוצה, ואני - מספר היהודי - דווקא במים הצורבים הללו, נשארתי לעמוד והתחלתי למלמל לעצמי: רבונו של עולם! היו לי אב ואם, שני אחים ושלוש אחיות, ועכשיו נותרתי לבדי, ללא אבא, ללא אמא, ללא אחים וללא אחיות, אך נשארתי עדיין בבגדים שלי. אלא שעתה גם את זה כבר אין לי, שהלא הפשיטו אותי מבגדי, ונתרתי בעירום ובחוסר כל. נשארתי רק עם בשרי, ו"מבשרי אחזה אלו-ה'". רבונו של עולם! אני אתך ואתה אתי, ואת זה אף אחד לא יוכל לקחת ממני לעד! ואם כן - לא חסר לי כלום. ברגע שבו חשבתי מחשבות אלו - סיים היהודי את סיפורו - התחלתי לחוש תענוג כה גדול, שכמותו לא חשתי בכל ימי חיי. והנה חברי לסבל עומדים וצועקים אלי מבחוץ, מה אתה עומד ומשתהה למטה בקרבול החריף והנורא, מהר צא מהגהינם ואני עומד ומתענג בהרגש כי הייתברך אתי ואיני חסר דבר... כעין זה מוצאים אנו בפרשתנו. נאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", ורש"י ז"ל מביא על כך "מסור עצמך וקדש שמי". ובשו"ת מהר"ם מרוטנברג (סימן תקסט"ז) כתב שברגע שגומר האדם בדעתו למות על קידוש השם ומוכן למסור נפשו על זה, מכאן ואילך אינו מרגיש כל מה שעושים לו, ולכן מובן מה שמצינו שקדושים שהושלכו לאש לא צעקו כלל, אפילו שבדרך הטבע ברגע שהאדם מכניס לאש אפילו רק אצבע קטנה, אי אפשר שלא יצעק מכאבים. ודברים אלו אמורים כשמוסר נפשו באמת בכדי למות, אבל אם מצפה לנס ולא גמר בדעתו למות, אז כן מרגיש את הייסורים. והנה, היהודי בסיפור לעיל, אף שלא הושלך לשם על מנת למות, אבל את הרגשת "נטול חיים" כמובן הרגיש שם, וכנראה זכה למה שזכה בזכות כוונותיו הטובות.

ונקדשתי בתוך בני ישראל. האם גם אתם חושבים שהיהדות גזענית? אם כן אין טעם שתמשיכו לקרוא. אם לא? אין טעם שתמשיכו לקרוא. אם עדיין לא גיבשתם דעתכם בנושא המשיכו לקרוא בבקשה. "קוראים לי צבי" הציג את עצמו בסוף ההרצאה. איש שיבה היה ועל כך העידו הקמטים בפניו, הוא היה מנומס מאוד ונראה כי למרות שנהנה מן ההרצאה אין הוא מסכים עם הדברים שנאמרו בה ואכן צדקתי. - "אפשר לשאול אותך משהו?" - "כן בשמחה" עניתי. "האם אתה מאמין כי ה' בחר בנו מכל העמים?" - "כן". מברך "שלא עשני גוי?" - "נכון מאוד". אומר בתפילה "שהם משתחווים להבל ולריק ומתפללים אל אל לא יושיע?" - "מאשר". אתה תסכים שבנך

יישא לאישה נכריה? - "חס וחלילה". אז אם זו לא גזענות אדוני מהי גזענות?"

"הקשבתי לדברך בדבר אמיתות התורה ורציפותה" המשיך בעברית משובחת, "ואני אף מסכים כי יש בה מן האמת. אין לי כל בעיה עם אמיתות התורה ההפך הוא הנכון מאמין אני כי אכן ניתנה לנו תורה זו בהר סיני ואף ערכים יפים יש בה ואם תשאל מדוע אינני מקיימה? מפני שהיא נוגדת את אמונותי והשקפתי - בגלל הגזענות! כניצול שואה מתנגד אני לגזענות על כל צורותיה, תבין אותי אדוני, אני ששתיי מכוס זו עת תומה אינני מוכן לקבל על עצמי עול תורה ומצוות שכן ניחוח של גזענות עולה מהן. הטענה כי היהדות הינה דת גזענית אינה חדשה כלל וכלל והיא משמשת ככלי להכפשת היהדות מזה דורות. היא נישאת על לשונם של שונאי היהודים למיניהם וברב גם בפיהם של שונאי היהדות והבדל מהותי ביניהם, ששונאי היהודים מ"בחוץ" באים ואילו מתנגדי היהדות "מבית". כל עוד משמשת טענה זו את אנשי ה"מבחוץ" אפשר ואין היא זקוקה לביאור ש"הלעיטהו לרשע וימות" לעומת זאת כאשר "מבית" היא ומפי אחים היא יוצאת יש לעסוק בה.

אתה בחרתנו האמנם "אתה בחרתנו מכל העמים" הנה אמירה גזענית? האם הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש..." סותר את ערך השוויון? האמנם השמירה על טהרת השושלת היהודית וחוסר הנכונות להתערב באומות מעיד על גזענות? לאורך השנים התמודדו העם היהודי ומורשתו עם ערכי הזמן האנושיים, התמודדות זו כפתה עליהם להגן על ערכיהם מול ערכי התקופה. על אף שחוטא אני בחטא ההכללה אטען כי באופן כללי נחלקו היהודים לשתי קבוצות אב - הנאמנים והחדשנים. בעוד הנאמנים דבקו בערכי היהדות ובמורשתה כמות שהיא ושמרו עליה כעל בבת עיניהם, החדשנים שבכל דור ביקשו להתאימם לרוח התקופה. הסיסמא המפורסמת אותה טבע משה מנדלסון שר"י "היה יהודי בביתך ואדם בצאתך" משקפת בבהירות רבה את תכונת החדשנים. לדידם רשאי היהודי לשמר את ערכיו בביתו אולם בצאתו לאוויר העולם עליו להתאימם לרוח התקופה ולסגנונה. בעקבות סיסמתו של מנדלסון צעדו רבים, הפכו את בתי הכנסיות לכנסיות ואת הרבנים לכמרים בני דת משה. שינו את נוסח התפילה ברוח התקופה והשמיטו תפילות שעמדו סתירה לערכיהם המתחדשים. לטענתם, בעולם של שוויון אין מקום ל"אתה בחרתנו" ובעקבות הגדרתם החדשה כ"גרמנים בני דת משה" הפכה הבקשה "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" ל"מיותרת" ח"ו. ההוכחה להקיפה הנרחב של תופעה זו היא העובדה כי במהלך מאה השנים שקדמו לשואה הודפסו באירופה כמאה וחמישים נוסחים "חדשים" ו"מתוקנים" לסידור התפילה. גם היום ישנן קהילות הצועדות בדרך זו ובסידוריהם ניתן להבחין בשינויים רבים בנוסח התפילה. בסידור של הקהילה הרקונסטרוקטיוניסטית שונה נוסח הקידוש המקורי ובמקום "כי בנו בחרת ואותנו קידשת" נכתב "כי אלינו קראת ואותנו קידשת לעבודתך", גם תפילת "עלינו לשבח" שונתה ונוסחים שונים צצו כדי "לתקנה" ו"להתאימה" לרוח בזמן. בעוד הנוסח המקורי הוא: "עלינו לשבח לאדון הכל. לתת גדלה ליוצר בראשית. שלא עשנו כגויי הארצות. ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם שהם משתחווים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע ואנחנו כורעים ומשתחווים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא". בתנועה הרפורמית הושמטו המילים "שלא עשנו כגויי הארצות. ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם שהם משתחווים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע" ובמקומם נכתב "שהבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו. כי כל העמים ילכו איש בשם אלוהיו".

"התאמות" אלו מלמדות על תפישת עולמם של ה"מחדשים" למיניהם המבקשים להתאים את ערכי היהדות לרוח הזמן כמעשה המתבוללים הגרמנים. "עם בחירה" אוטו "שוויון וחופש" אין, "עם סגולה" יוק והיידה ל"ירב תרבותיות". הבנתם את הקומבינה? אין חוט שדרה ערכי או רעיוני ושם המשחק הוא "לזרום". הערכים אינם תואמים את רוח הזמן? לא נורא, מחר נקנה חדשים. אתה בחרתנו ועם סגולה מלמדים על נישאות ועליונות? נמחוק מהפרוטוקול שהרי ערכים אלו כבר אינם מקובלים על החברה המודרנית והשוויונית של ימינו ומה יאמרו הגויים?. מה אגיד לכם

חברים... אולי חשוך אני, אולי גזען, מודה ומתוודה אנכי בפניכם שעד לרגע זה לא שיניתי את נוסח התפילה בסידורי כלל ומעולם גם לא עלתה על ליבי מחשבת שינוי, עד רגע זה ממשיך לדבוק ב"אתה בחרתנו", גאה אני על השתייכותי לאומה שקיבלה את תורתה מאת הבורא, מה אעשה? כזה אני. אלא שמרוב רגשי אשמה על גזענותי נתערער בטחוני שמייה זה החפץ שיכנוהו הבריות "גזען"? כיצד זה אאחזו בחבל הרעיוני משתי קצותיו? כיצד ניתן להמשיך לאחוז בסגולה ובבחירה בעולם "מתקדם" כל כך? מסתבר כי כאשר נבדוק את הגדרת הגזענות תנחו דעתנו.

מהי גזענות? מטבעה נשענת כל הגדרה על מכנה משותף הנולד בעקבות פעולות ולא לפניהן. כדי להגדיר אדם בתואר "טוב" בוחנים אנו את סך מעשיו ושוקלים אותם במאזני הדעת, לכשימצאו רוב מעשיו טובים נכנהו "אדם טוב" והיפוכו ברע. גם כדי להגדיר את הגזענות יש לנו למצוא את המכנה המשותף בין מעשים ופעולות הנעשים על רקע גזעי, לאחר שיימצא נוכח להגדיר את הגזענות. במילון אבן שושן - גזע: "קבוצה גדולה או משפחה של בני-אדם ובעלי-חיים בעלת תכונות ומאפיינים חיצוניים דומים". גזענות: "השקפה המחלקת את עמי העולם לגזעים עליונים לעומת גזעים נחותים. הגדרות יבשות אלו חוטאות לאמת לא רק משום היובש שבהן אלא בעיקר מפני שמסתירות הן את תוצאותיה האיומות של הגזענות האנושית. הבה נודה על האמת, הסיבה בעטיה שוללת החברה האנושית מעשים גזעניים לגוניהם אינה נובעת אך ורק משום שעונים הם להגדרה היבשה של הגזענות אלא בעיקר בשל התוצאות הנוראות שמעשים אלו טומנים בחובם. אמרו נא לי... אם הייתה הגזענות מיטיבה עם האנושות האם הייתה שנואה כל כך? אם הייתה קמה אומה כלשהיא וטוענת כי עקב השתייכותה לגזע העליון מחויבת היא לשלום העולם כולו ואף הייתה מפזרת מממונה להלכה ולמעשה ומיטיבה עם שאר הבריות האם הייתה האנושות שוללת גזענות זו? היא הייתה מעודדת אותה. אם הייתה האומה הגרמנית טוענת כי מתוקף עליונותה הגזעית מחויבת היא לשלומה ובטחונה של העם היהודי מחויבות שהייתה מתורגמת לסיוע בקיבוץ נידחיו אל הארץ המובטחת. אם מתוקף עליונותה הגזעית הייתה גרמניה נאבקת לשמירת זכויות המיעוטים באשר הם באפריקה או באסיה, האם לא היתה גזענותם הופכת למודל לחיקוי? אמור מעתה: כאשר הגזענות מביאה למחויבות והשפעה אין טוב ממנה וכאשר היא מביאה לנטילה לחורבן ולדיכוי אין רע ממנה וכדברי בעל הסולם ב"מבוא לספר הזוהר" וזה לשונו: "...למשל, בעל המוסר האידיאלי, דהיינו שאינו איש דתי, מרוב עסקו במעלת האמת, כשהיא בצורתה המופשטת מהחומר, הנה אפילו בעת שיציל איזה אנשים ממיתה, על ידי השקר שיאמר להם, יוכל להחליט בעצמו שאפילו כל העולם ילך לאבדון הוא לא יפליט דבר שקר בכוונה מפיו. ואין זה דעת תורה, שהרי, אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש. אכן אם היה משכיל הצורות אמת ושקר כבעת שהן מתלבשות בחומר, אז היה מובנם רק בערך מועיל או מזיק להחומר. כלומר, כי אחר נסיונות מרובים שהעולם נתנסה בהם, וראו רוב החורבנות והנזקים שאנשי שקר גרמו בדברי שקרם, ואת רוב התועלתיות שאנשי אמת הביאו בשמירתם את עצמם לומר רק דברי אמת, באו לידי הסכמה אשר אין מעלה יותר חשובה ממדת האמת, ואין גנות כמדת השקר. ואם האידיאליסט היה מבין את זה, אז היה ודאי מסכים לדעת תורה והיה מוצא שדבר השקר להציל אפילו אדם אחד ממיתה הוא לאין ערך יותר חשוב מכל גדלה ושבחה של מדת האמת המופשטת".

בדבריו הנפלאים מוכיח בעל הסולם זצוק"ל כי אין לנו מידה או תכונה ערך או דפוס התנהגות שאפשר להגדירו כטוב או כרע. שהטוב והרע שבהן נמדד ביחס לתועלת או לנזק הנגרמים לאנושות בעבורן. בדרך זו יש לנו לנהוג בערך ה"גזענות" אם יש בה להועיל לאנושות אין אנו רשאים להגדירה כרעה ואם ההפך אין מסוכנת ורעה ממנה. בספרו "הגזענות" כותב הפילוסוף היהודי אלבר ממי: "הגזענות היא ייחוס ערך, כללי או מסוים, להבדלים ממשיים או מדומיים לטובתו של המפליל ומתוך פגיעה בקורבן, וייחוס הערך נועד להצדיק תוקפנות או זכויות יתרות". מבלי משים צועד הוא בדרכו של בעל ה"סולם". כאשר הגזענות מולידה "תוקפנות או זכויות יתירות" היא אכן שלילית ורק כאשר היא מייחסת ערך כללי או מסויים ל"טובתו של המפליל ומתוך פגיעה בקורבן" רעה היא. מה יקרה אם

הגזענות השנואה תהפוך למיטיבה? האם נוכל להגדיר כ"רעה" תכונה או ערך המסייעים לכלל האנושות? ואכן בהמשך דבריו ניתן להבחין כי גם הוא מגנה את הגזענות אך בשל תוצאותיה הרעות המזיקות להתפתחותו של היקום והאדם.

"כשמתבוננים בתולדותיו, נתקפים אימה לנוכח אכזריותו העיקשת של האדם. אנחנו ממשיכים לצוד, להכחיד, להרוס את כל מיני החיות בעולם למען מזוננו, למען מלבושנו, למען החימום בביתנו, או סתם משום שאנו רואים בהם מטרד שאפשר להשמידו. או, מה שמזעזע יותר, לעתים סתם בשביל הבידור. וכל הזמן אנו חוזרים ואומרים כי הדבר נחוץ להישרדותנו, שכל החיות עושות אותו דבר. אולי. אבל לא בצורה מעוותת, סוטה ושיטתית שכזאת... האדם הוא בעל החיים היחיד שהמציא, לבני מינו, בתי כלא, מחנות ריכוז, עינויים, רצח עם, ואת הגזענות". אם היה ניתן להפוך את כיוונה השלילי של הגזענות ולנתבה אל החיובי האם לא הייתה הגזענות תורמת לבניין העולם ולתיקון העוולות שבו?

יהדות וגזענות. יש המבקשים להגן על היהדות מאישומי הגזענות בטענות שונות ומשונות. יש שיטענו כי לא ניתן להגדיר את היהדות כגזענות שכן מקבלת היא אליה את הגרים ולשם הוכחת טענתם אף יצביעו על דמויות שונות בהיסטוריה היהודית כרבי עקיבא ורבי מאיר בני הגרים שהניחו את יסודות התורה שבעל פה. יש שיטענו כי בחירת ישראל אינה נחשבת לגזענות כיון שאומות העולם סרבו לקבל את התורה מאת הבורא ועוד. חושבני כי על אף הכוונה הטובה שבטיעוניהם אין צורך להסתתר מאחוריהן ולא לעגל פינות במורשת ישראל כדי להתאימה לרוח הזמן ולו משום שקודמיהם שנהגו בדרך זו עברו מן העולם היהודי, שדרך זו "תחילתה מישור וסופה קוצים" ועליה אמרו חז"ל "בני צעירים סתירה". יש לומר בפה מלא. אכן בחר הקב"ה בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, עם לבדד ישכון, עם סגולה אנו ובכך נבדלים אנו מעמים אחרים. בחירה זו מציבה את העם היהודי כעליון ופסוקים מפורשים הם: "היום הזה ה' אלוקיך מצוון לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמר חוקיו ומצוותיו ומשפטיו ולשמע בקולו: וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצוותיו: ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' אלוקיך כאשר דבר". אין אנו עם ככל העמים שכן נקראים אנו "בנים" למקום ועל כן אין אנו שווים לעמים אחרים אף ש"חביבים" הם לפני הקב"ה. וכל כך חשובה הבדלה זו לפני המקום שהוא מזהירנו על ידי עבדיו הנביאים כי אם יעלה על ליבנו שלא עוד "עם לבדד ישכון" ושי"ככל הגוים בית ישראל" תשקוד ההשגחה האלוקית ללמדנו כי אין הדבר כך כפי שמובא בספר יחזקאל: "והעלה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אמרים נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן: חי אני נאם ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלך עליכם: והוצאתי אתכם מן העמים וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפוצתם בם ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה: והבאתי אתכם אל מדבר העמים ונשפטתי אתכם שם פנים אל פנים". אמור מעתה: בעל כורחנו נבחרנו להיות "בנים" למקום ואין ביכולתנו לשנות זאת גם אם נבקש. לאחר שהובהרה הבדלה זו ומקורה, יש לנו לבחון האם לבחירה זו גזענות ייקרא. לכאורה כן. לכאורה יש בה בבחירת העם היהודי כל התבלינים הנצרכים לתבשיל זה. אנחנו "עליונים" והם תחתונים. אנחנו זכינו לנבואה והם לא. אנחנו "בנים" למקום והם אינם, אנו הובדלנו לממלכת כהנים וגוי קדוש ואילו הם נותרו מאחור. אלא שלמרות זאת אל לנו לחשוש מכך. גזענים אנו? שיהיה, לצורך קביעת החיוב או השלילה שבגזענות יש לנו להתחקות אחר תוצאותיה. האם הגזענות היהודית גרמה לחורבן העולם? האם הביאה לדיכויים של מיעוטים? לקולוניאליזם מושחת או לניצול? האם ניסתה היהדות לכפות את אמונתה הייחודית בכוח הזרוע או הממון? האם ייצרה היהדות מחנות ריכוז או תאי גז? האם סיפחה היהדות אל תוכה עמים בכוח החרב הג'ייד או בפיתוי ממוני כמנהג הכנסייה הנוצרית? הגזענות היהודית חיובית היא! תורת ישראל אמנם קובעת כי היהודי "עליון" הוא אלא שעליונותו זו מחייבת אותו להיות "אור לגוים" ואין מטרתה להחשיך את עולמם. מחויבות זו אף מתמצתת בדברי חז"ל באומרם "חייב אדם לומר בשבילי

נברא העולם". אמירה זו על אף שסכנה יש בה, תקוה גדולה יש בה. סכנה על שבעקבותיה אפשר ויחפוץ האדם לבלוע את העולם כולו שהרי "בשבילי" נברא ותקווה שאפשר ובעבור "בשבילי" נברא ישאף האדם להגן על חברי האנושות כמלך המגן על נתיניו. כדי להגן על תחושת העליונות מן הנזקים שבישכרו הכוח הנלווה לה ציוותה התורה על "קידוש השם".

מובא באהל יעקב דבר אל בני" ואמרת אליהם מועדי ה' וכו' אלה הם מועדי, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש. וקשה התחיל לומר אלה מועדי ה' שהוראה כי רצונו לכתוב המועדות ומה זה שכתב פה ששת ימים תעשה מלאכה מה ענין שבת לפה, וי"ל כי גם מאמר ששת ימים תעשה מלאכה מדבר רק מן המועדות כי המועדים בכלל המה ששה ימים, חג הפסח ב' ימים ביום הראשון מקרא קודש וכו' ביום השביעי מקרא קודש, שבועות יום אחד, סוכות ב' ימים ביום הראשון מקרא קודש, ביום השמיני מקרא קודש, ראש השנה יום אחד בחודש השביעי באחד לחודש, א"כ המה ששה ימים, ויש עוד יום אחד יום הכיפורים, אבל אין דינו כאלו ששת הימים כי בכל אלה מותר לעשות מלאכה אוכל נפש לבשל ולאפות ויוה"כ דינו כשבת שגם זה אסור, וז"ש "ששת ימים" אשר בהמועדים תעשה מלאכה, וביום השביעי זה יוה"כ שבת שבתון מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו אפילו מלאכה אוכל נפש.

ששת ימים מעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש, כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבותיכם. ביאר הגר"א מוילנא זצוק"ל שהקושיא מפורסמת מה עמן שבת אצל מועדות הכתובים בהמשך. ויש לפרש דכל הפסוק מדבר על המועדות, דהנה ימי המועדות שמוותרים במלאכה אוכל נפש ששה המה, שני ימים פסח, שבועות יום אחד, ראש השנה יום אחד, סוכות שני ימים. וזה שאמר "ששת ימים תעשה מלאכה", היינו בששה ימים של המועדות מותר לך לעשות מלאכה לצורך אוכל נפש, אמנם "וביום השביעי", דהיינו יום כיפור, שבת שבתון כל מלאכה לא תעשה דאפילו לצורך אוכל נפש אסור.

מובא באור לשמים ששת ימים תעשה מלאכה, כי בששת ימי המעשה מוכרח האדם לשקוד בעבודתו בהתעוררתו מלתא, בתורה ותפלה ובמצות מעשיות כהנחת תפילין ושאר מעשים טובים, וביום השביעי מקרא קודש אשר גם בלי עבודת האדם, אך במאמר פיהו נקרא להשפעות קדושות ממקור אין מזל לישראל, הנקרא קודש וישפיעו כרצונו, ומה גם אם האדם יתמיד גם ביום השבת קודש, מה נעים חלקו אשר ימשיך ברכות והשפעות עד בלי די, וגם כי בחסד אל, הרשה לעמו הקדוש להתענג ביום השבת קודש, אפילו בתענוגי הזמן איש איש כרצונו, אולם החכם עיניו בראשו להתהלך במצות ה' עליו כל יום, והאיש המשכיל בדרכיו ורע בעיניו להניח מחשבתו אף רגע אחד ביום הקדוש הזה, אולם גם בהעדר התעוררות ממעשה האדם, השפעות נובעים מעצמם ברוב ברכות, וזהו כל מלאכה לא תעשו, וכל זה בהכנת מעלי שבתא, אשר יצטרך כל אדם להתנחם ולשוב מדרכי התעוה בערב שבת קודש, כמו בערב יום הכיפורים.

מובא במעגלי צדק מועדי ה' וגו' ששה ימים וגו' וביום השביעי וכו', פירש"י מה ענין שבת אצל מועדות. וצ"ב למה כל מועדות נקראין שבת, והענין י"ל דהנה נפלאתי על מ"ש שמרע"ה אמר לפרעה שיתן לישראל לשבות יום א' בשבוע ובחר בשבת קודש שישבחו ביום השביעי וק' וכי פרעה רחמני הי' כ"כ על ישראל אדרבה רצה לכלותם ולענות אותם בכל מיני עינויים קשים תבן אין נתן וכו' וע"כ צ"ל דמחמת רשעת גדול הסכים שישבתו בש"ק דהא נודע דע"פ המזל הוא בשבת שלא לשמוח ושלא לנוח ולכן מפרשי' גוי ששבת חייב מיתה, ולכן נאמר מנוחה ושמחה הוא אור ליהודים אור שלמעלה השראת שכינה דאל"כ מצד הטבע ל"ש מנוחה ושמחה בש"ק ובאמת חלק ה' עמו ולכן נאמר אם תשוב וכו' אז תתענג על ה' וגו' על במתי ארץ דהיינו למעלה מן המזלות דכדרך שבא לראות וכו' - והנה כשאמר משה רבינו לפרעה ובחר ביום השבת שמח פרעה לומר דהשתא שינוחו וישמחו בשבת ממילא יכלו ע"פ המזל ולכן הסכים מאד ומסתמא בפקודה

גדולה שכל העושה מלאכה בשבת קודש יומת ומרע"ה הודיע לישראל שא"כ צריך שיהי' להם דביקות בהקב"ה ולא יהי' תחת המזל כלל ועי"ז יהי' נגאלין ולכן שמירת שבת קודש גרם כל הנסים שיהיו רק תחת צילו של הקב"ה וכו"ל ולכן שבת קודש מקור לכל המועדים שהם על הנסים ונפלאות דמקור הכל הוא שבת קודש ולכן גם יו"ט נקרא שבת שזוהו מקורו.

מובא בייטב לב שבת הוא לה' בכל מושבותיכם, י"ל עפ"י מה שפי' הפרשת דרכים דרוש כ"ג המדרש לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים אפי' בשבת של חול, כי הדבר ידוע דהעולם כדורי ומשכחת שבמקום אחד הוא שבת ובמקום אחר הוא חול, ובשמים ממעל סומכים כפי מה שהוא בירושלים שנקרא טבור הארץ והיינו אפי' בשבת של חול שבמקום א' הוא שבת ובירושלים היא חול אפי"ה לא זזה שכינה מישראל, עכ"ד. וז"ש שבת הוא לה', להשרות שכינתו בתוכם, בכל מושבותיכם.

מובא בפניני תפארת שלמה מועדי ד' וגו' ששת ימים תעשה מלאכה. יבואר עפ"ימ"ש בזה"ק כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאי תליא ולזה אמר שגם המועדות מתברכין מיום השבת הקודם.

מובא בברך משה מועדי ד' אשר תקראו וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וגו'. וברש"י מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו קיים את השבתות. ולכאורה יפלא דהלא קדושת שבת חמור יותר מקדושת המועדות וא"כ איך שייך לומר שהמקיים את המועדות כאילו קיים את השבתות, ואפ"ל דהנה יום שב"ק הוא עדות על בריאת שמים וארץ, אך לכאורה אף מי ששובת ממלאכה בשב"ק ומאמין בחידוש העולם אכתי יתכן שיטעה לומר ח"ו כדברי הכופרים המכחישים בהשגחת הבורא ית"ש ואומרים עזב ד' את הארץ כמ"ש באריכות בדברי הרמב"ן ז"ל בפ' בא. ולזה צריך לשמור את המועדות שהם זכר ליצי"מ וניסי יצ"מ המה יעידון יגידון על השגחת הבורא בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו ולכן כל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו קיים את השבתות כי בזה מורה שאמונתו תמימה ושלמה שהבורא ית"ש ברא עולמו מקדם וגם מנהיג עולמו עדי עד.

מובא בעטרת ישועה אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם (כג, ב). הרה"ק רבי ישעיה מפשדברבו זי"ע דרש הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד, א), כמין חומר. ע"פ מה שדרשו חז"ל (ראש השנה ה). "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם, אל תקרי אותם אלא אתם, אתם אפילו שוגגין אפילו מזידין". והלא דברים ק"ו, ומה במועדות שהקרי הוא "אותם", דרשו חז"ל "אתם אפילו שוגגין" וכו', קל וחומר כשהכתוב מעיד ואומר "בנים אתם לה'", פשיטא דאמרין אפילו שוגגין ואפילו מזידין. דרוש זה אמר בערב יום הכיפורים, ובכח זה אמר להש"ץ להתחיל בתפילת כל נדרי.

אלה הם מועדי. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון (כג, ב-ג) כיצד קשורה השבת למועדים, באר הגאון מוילנא: ישנם שבעה ימים טובים בשנה: סוכות - שני ימים, ראשון ואחרון; פסח - שני ימים, ראשון ואחרון; שבועות - יום אחד; ראש השנה - יום אחד (מדאוריתא); יום כפור - יום אחד. בששה ימים מתוכם מתר לעשות מלאכה אכל נפש, וביום השביעי, יום כפור, אסור. זהו שאומרת התורה כהקדמה לפרשת מועדות: "ששת ימים תעשה מלאכה" במועדות, אך "וביום השביעי", היינו יום כפור, "שבת שבתון" ואין לעשות בו אפילו מלאכה אכל נפש. והנה ביום טוב שחל במוצאי שבת אומרים בנוסח התפילה: "...ותנחילנו זמני ששון ומועדי קודש וחגי נדבה, ותורישנו קדושת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל, ותבדל ה' אלוקינו בין קודש לחול בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת". מפני מה כופלים את ענין ההבדלה של היום השביעי משאר הימים, ולפי דברי הגאון מוילנא יש לפרש כי "ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת" הכוונה ליום הכיפורים, המבדל משאר מועדי השנה.

מובא בקול אליהו מועדי ד' אשר ונקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון (כג, ב - ג). וקשה. הלא הפסוק יפתח במועדים וסיים בשבת. ותיריך הגר"א זצ"ל: כי יש לנו שבעה ימים בשנה שהם ימים טובים אצלנו מן התורה, אכן בהם גופא יש גם כן הבדל, כי ששת ימים מהימים טובים, מותר לעשות בהם מלאכת אוכל נפש, ואלו הם: ב' ימים של פסח, ביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש. יום אחד שבועות. יום אחד ראש השנה. ב' ימים סכות, ביום הראשון וביום השמיני. בששת ימים אלו מותר לעשות מלאכת אוכל נפש, לאפות ולבשל לצורך יום טוב. אבל יש עוד יום אחד מהמועדים, היינו יום כפור, שבו אסור בכל מלאכה, אפילו מלאכת אוכל נפש, כמו בשבת, ומכל מקום גם יו"כ נקרא מועד ויו"ט, ולכן כמו שפתח במועדים, כן סיים במועדים, וזש"ה: "מועדי ד' אשר תקראו אותם מקראי קודש, אלה הם מועדי", שכולם נקראו מועדים, אכן יש הפרש ביניהם, היינו "ששת ימים" מאלו המועדים, תעשה מלאכה, זה מלאכת אוכל נפש, לכן לא כתיב תעשה כל מלאכה, כי שאר מלאכות אסורות בהם, אבל "וביום השביעי" מאלו המועדים, היינו יום כפור, הוא "שבת שבתון", דינו כמו שבת, "כל מלאכה לא תעשו", אפילו מלאכת אוכל נפש גם כן אסור ביום כפור: זה כלל כל המועדים. ואח"כ מתחיל לפרש ע"ד הפרט, ואמד: אלה מועדי ד' אשר תקראו אותם במועדים, כל אחד בעתו ובזמנו, ואחר שפרט כל המועדים כתיב אלה מועדי וכו' מלבד שבתות ד', מזה מוכרח דמה שכתוב תחילה ששת ימים כו' אינו מדבר על שבת רק על יום טוב.

אלה הם מועדי ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון. ולכאורה קשה מה שהתחיל הכתוב במועדים ומסיים בשבת, עוד קשה למה אמר הכתוב "תעשה מלאכה" ולא אמר "כל מלאכה" כמו שכתוב בעשרת הדברות, וי"ל שכל הכתוב הזה מדבר במועדי השנה, ששה ימים מהם, והם שני ימים של פסח, יום אחד שבועות, יום אחד ראש השנה, יום אחד סוכות, ויום אחד שמיני עצרת, מותרים במלאכת אוכל נפש, והיום השביעי שהוא יום כפור אסור, וז"ש הכתוב "אלה הם מועדי ששת ימים" ששה ימים מן המועדים "תעשה מלאכה" רק מלאכת אוכל נפש ולא כל מלאכה אחרת, "וביום השביעי" של המועדים "שבת שבתון" היינו יום כיפור "מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו" אפי' מלאכת אוכל נפש אסור. הגר"א ז"ל

אמר הגה"ק ר' יהודה אסאד זי"ע דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ד' אשר תקראו אתם מקראי קודש אלה הם מועדי ששת ימים וגו' וביום השביעי שבת (כג ב-ג). ואיתא ברש"י ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות, ע"כ, וצ"ל היכן הראיה לזה. ויש לפרש דכאשר אדם שומר שבת אינו מן המוכרח שהוא שובת מחמת ציווי של הקב"ה, כיון שגם אצל אומות העולם ישנה יום אחד בשבוע שאז נחים מעבודתם, וליכא ראייה שהוא עושה אותה לשם שמים, אך כאשר חל אחד מן המועדים ביום חל באמצע השבוע, והאדם נח ושובת, אזי רואים שהוא שובת לשם שמים גם ביום השבת, כי אם נאמר שהוא נח רק כדי לנוח יום אחד בשבוע, מה יש לו לנוח עכשיו באמצע השבוע, אלא ודאי שהוא שובת ונח לשם שמים, וזה שפירש שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות, שכאשר מחלל את המועד מוכח ששובת בשבתות שלא לשם שמים.

"וביום הש' ביעי ש' ב'ת ש' ב'תו" (ויקרא כ"ג, ג') ביאר האדמו"ר מלעלוב ב"ש החידושי הרי"מ אמר על מה שכתוב "מחלליה מות יומת", הרי מידה טובה מרובה, ואם כך, מי שמקדש את השבת, על אחת כמה וכמה שהשבת נותנת לו חיים. שמעתי היום את הסיפור דלהלן, שממש כדבריו של החידושי הרי"מ, שמירת השבת והמסירות נפש הצילתו ממוות לחיים. אברך שהיה אצלי סיפר לי ששמע את הסיפור מפי בעל המעשה בעצמו, היושב בבית הכלא בארה"ב. אותו אברך אמריקאי, נגזר עליו לאחרונה בבית המשפט בארה"ב לדאבון הלב עונש כבד, מאסר של שמונה וחצי שנים בבית כלא. ורק זה עתה ממש החל לרצות את עונשו בכלא.

קשה לתאר את מצבו הקשה של אותו אברך - מנחם שמואל בן טויבע - שהשי"ת יחוס ויחמול עליו, שייצא במהרה מאפילה לאורה ומבור כלא לחרות, הרי השי"ת הוא כל יכול. יהודי זה הוא יהודי אחד הנמק בבית כלא, שכולו עבריניים מן הסוג השפל והגמון ביותר. בבית הכלא אתה מאבד את כל זכויותיך. אחד מחוקי הכלא אומר שבבגדיו של אסיר אסור שיהיה שום דבר. הכיסים שלו חייבים להיות בכל עת ריקים לחלוטין. בבדיקה שיגרתית נמצא בכיסו לא פחות ולא יותר מאשר: בול!... בול דואר שהחזיק לצורך שליחת מכתב לבני משפחתו או לחברים. בחדר מותר לך להחזיק בולים כאוות נפשך, אבל בכיס... אסור חמור בהחלט! בתי הכלא הפדרליים בארה"ב, מענישים בכל חומר הדין אפילו על העבירות הקטנות ביותר, כמו שאת של החזקת בול בכיס. תיכף ומיד הביאו אותו לפני שופט על "העבירה החמורה" שעבר. זה היה ביום שישי אחרי הצהריים סמוך לזמן הדלקת נרות. השופט התעכב ונכנס לדיון מאוחר כאשר השבת כבר ממשמשת לבוא. הוא עיין בתיק ואחרי כמה דקות חרץ את דינו של האסיר היהודי דנן: 14 יום לא תוכל לצאת מתא הכלא שלך! יש להדגיש כי באופן כללי, האסירים יכולים לצאת מתא הכלא שלהם לחדר האוכל. ולחלץ קצת את עצמותיהם בחצר תחת כיפת השמיים, וגם לשוחח בחברה לזמן קצר, ויש כאלה שמתירים להם לשחק. אמנם הם סגורים בתא המאסר בכלא, אבל מדי יום יש לכל אסיר זכות לצאת מחדרו כמה פעמים ביום וכך הוא מקל במקצת על הרגשתו הנוראה שנשללה ממנו החרות. האסיר דנן שמע את פסק הדין, ואין צריך לומר שהדבר לא גרם לו שמחה וגיל. כעת היה עליו להיות בכלא אמיתי שבועיים ימים. לא לצאת מתא הכלא הקטן 14 ימים. כלא בתוך כלא. אבל לא בכך הסתיים העניין. השופט מבקש מהאסיר לחתום במו ידיו על פסק הדין, שהוא מודע לכך שעבר על חוקי הכלא והחזיק בכיסו בול, ומכיוון שכך, נגזר עליו 14 יום מאסר בתוך מאסר. האסיר מסתכל בחלון ורואה שכבר מזמן נכנסה שבת והשמש שקעה. השמיים כבר השחירו, זה כבר ליל שבת. אי לכך נענה ואמר לשופט: "צר לי, אבל אינני יכול לחתום, אני יהודי ותורתנו הקדושה אוסרת עלינו לעשות מלאכה בשבת, וחתימה שלי על מסמך היא מלאכה". השופט לא האמין למשמע אוזניו. האסיר מתחצף! הוא נוץ באסיר בחומרה. "אתה חושב שזה משחק? אתה הרי יודע שאתה בבית הסוהר, וכאן ישנם חוקים אחרים מאשר בחוץ. אפשר לתת לך עונשים חמורים. אני מבקש ממך שתחתום תיכף ומיד על המסמך. בלי להתחכם". האסיר היה צריך תעצומות נפש מיוחדות אבל הוא ענה לשופט בעוז: "אני לא יכול לחתום. אני יהודי!".

השופט החל לנקוט בשפת האינדיאנים. "שמעני היטב", אמר לאסיר. "אם אתה לא תחתום כאן ועכשיו, עונשך יחמור מאוד ואחרי שבועיים של הסגר גמור בתא הכלא שלך, אתה תוכנס לצינוק במשך שלושים יום, (צינוק הוא סוג של תא מאסר קטן וחסר חלונות, מתחת לפני הקרקע. צינוק משמש כיום בעיקר לכליאה בבידוד, צורת ענישה שבה מונעים מאסיר כל מגע עם אנשים מלבד סוהרים ואנשי רפואה. צורת ענישה זו נחשבת לבין הקשות ביותר בכלא. אור השמש לא מגיע לשם, ולעומת זאת יש שם סבירות גבוהה לרחישת בעלי חיים מאוסים כמו עכברושים וכדומה). הוא נתקף וזעזע מן האיום המפחיד. וידע שהשופט לא מדבר דיבורים בעלמא. אלא יממש בכל חומר הדין את ההבטחה ואחרי שיסיים שבועיים של כלא לפניו מכלא, עוד יתגעגע לעונש הזה כאשר יוכנס לצינוק תת-קרקעי. לרגע עברה בו מחשבה: הרי אם אהיה בצינוק 30 יום, לא אוכל להניח תפילין, ואולי יש היתר לחתום בשבת כדי למנוע מצב של אי הנחת תפילין למשך חודש שלם. אבל ברגע הבא, דחה את המחשבה הזאת. אין זה מתפקידי לעשות חשבונות כאלה", אמר לעצמו. חילול שבת הוא החמור מכל!

"אני מצטער", אמר לשופט באומץ לב. "אסור לי לחתום בשבת. אני יהודי והתורה שלי אוסרת את הדבר עלי באיסור חמור, אתה יכול לעשות בגוף שלי מה שאתה רוצה אבל הרוח שלי אינה בידך". השופט ניסה למצוא מוצא מן הסבך. "אני מבין את הבעיה שלך", אמר לאסיר בשמץ מפתיע של אנושיות. "אתה מתבייש לחתום בנוכחותי. ובכן, אני אצא מהחדר וקעת כאשר אף אחד לא יהיה כאן, אתה יכול לחתום ברוגע וכאשר אחזור לכאן תן לי את המסמך החתום". "לא, לא! לא בזה המדובר! חבל על הזמן שלך וחבל על היציאה שלך מהחדר", אמר מנחם שמואל בתקיפות. "אני לא הולך לחתום!". אבל השופט נשאר בשלו. הוא יצא מהחדר לכמה דקות

כדי לאפשר לאסיר לרדת כביכול מן העץ של התעקשותו התמוהה, שעלולה להמיט עליו עונש הרבה יותר גרוע. אבל מנחם שמואל היה ירא שמים' באמת ובתמים והוא לא חתם. כאשר שב השופט לחדר וראה שהמסמך נותר לא חתום, עלה כל הדם לראשו והוא חרץ את דינו: 14 יום סגור ומסוגר בתא הכלא, 30 יום בצינוק.

מי שלא היה בתא כלא בארה"ב אינו יודע על מה מדובר. בתי הכלא בישראל הם מלון חמישה כוכבים לעומת תאי הכלא בארה"ב. אבל אפילו בבתי הכלא הממשלתיים של ארה"ב, לכל אסיר יש כמה שעות של חסד ביום, כאשר הוא מורשה לצאת מהתא הקטן לחדר אוכל ולחצר, לראות קצת את כחול השמיים.

מנחם שמואל ישב מסוגר ומוחלט בתא כלאו 14 ימים תמימים. אין יוצא ואין בא. הימים עברו באיטיות מרגיזה, וכל רגע היה ארוך כמו הגלות. הוא חיכה בקוצר רוח לסימונו של השלב הראשון בעונש גם כאשר ידע כי המשך יהיה גרוע פי כמה וכמה. באחד הימים שמע קולות משונים בחלל הכלא מחוץ לחדרו. לא ידע ולא הבין מה פשר הקולות. מהומה גדולה התחוללה שם. קולות וצעקות עד לב השמיים. מכיוון שלא היה יכול לצאת מחדרו ולא ראה אף אחד, לא ידע מה פשר המהומה הגדולה שהתחוללה. והנה עברו 14 הימים הקשים והדלת נפתחה, ומנחם שמואל יכול כבר לצאת, ואז הוא רואה אסיר אחר, שחור גבה קומה ובעל גוף רחב ביותר, עומד בפתח החדר ומחכה לו. "אתה היהודי?", הוא פונה אליו, "היית נעול בתא שלך שבועיים?". "נכון". "האסירים האחרים לא ידעו את זה, לא הבינו לאן נעלמת. אתה יודע מה התחולל כאן בהיעדרך?". "לא!". "אז אני אספר לך", אמר השחור בהתלהבות. "המהומה הזאת הייתה בגללך!". "מה? למה?!". "אני אספר לך. אתה היהודי היחיד, ויש לך משקפיים עם מסגרת מזהב. היה כאן אסיר אחד, שחור גם הוא, מר נפש, שיושב כאן במאסר עולם, ואין לו מה להפסיד. הוא החל לדבר נגדך, שיש לך משקפי זהב, וליהודים יש את כל הכסף שבעולם וצריך לחסל אותם וכו', הוא השיג סכין חדה ורצה לחסל אותך עם הסכין. הוא תר אחריו וחיפש אותך בכל מקום בכלא ולא מצא אותך, כי היית כלוא בחדר. ואז תוך כדי שהוא מחפש אותך עם הסכין, פרצה קטטה בינו לבין שני אסירים אחרים והם חיסלו אותו ושלחו אותו מן העולם. כעת הוא כבר לא יוכל לעולל לך כל רע..." האסיר השחור הגברתן התקרב אליו ופניו שופעות ידידות. "אני רואה שבגלל שאתה יהודי, השם שמר עליך ועזר לך, דווקא בגלל שהיית סגור כאן, זה הציל אותך ממוות וודאי. ולכן מהיום והלאה אני השומר שלך כל הזמן, ובשכר זה אתה תספר לי על הקב"ה ותדבר איתי דיבורי אמונה..." בסופו של דבר גם עונש הצינוק בוטל, בהתערבותם של בני משפחתו של האסיר אשר הפעילו את קשריהם עם שלטונות הכלא וגאלו את אחיהם מן העונש הנורא.

בתום הסיפור הוסיף מרן כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א: הרי היהודי הזה, שהקב"ה הכל יכול יעזור לו, ויוציא אותו מבור כלאו בקרוב, הוא מסר עצמו על קדושת השבת, ועמד בניסיון קשה מאוד ולא חתם, ודווקא בגלל העונש שקיבל ניצל ממוות. ונשאלת השאלה: מה הניסיון שלנו? מה הניסיונות שאנחנו עוברים לכבוד שבת? אנחנו ברוך ה' בני חורין, ויכולים לצאת ולהיכנס כאוות נפשנו בכל מקום. דלת נעולה אינה עוצרת בעדנו מללכת לאן שנפשנו תחפוץ. הניסיונות שלנו הם לקדש את יום השבת ולכבדו ולטהרו ולעסוק בתורה. גם אנחנו צריכים לעמוד בניסיונות לכבוד שבת. מה הניסיונות שלנו? שזה בא בקשיים, לעסוק בשבת בתורה, ולהתפלל כדבעי בכוונה הראויה ולנצל את השבת להתעלות רוחנית. צריך לדעת ששבת, זה זמן של להתענג בתענוגים רוחניים. אמת הדבר, יש גישמאקע סעודליה, לאכול בשבת לחם חמודות, צריך לכבד את השבת במאכל ובמשתה, אבל יש דברים שהם למעלה בזה, לא זה העיקר, אלא המסירות נפש על השבת, ומהי המסירות נפש? לקדשו ולכבדו ולענגו באמת בתורה ותפילה כדבעי. העיקר בשבת זה ההיטהרות וההתעלות במסירות נפש. כמו שאותו אסיר מסר את נפשו על קדושת השבת – נמסור אנחנו משהו לכבוד השבת.

וכעין מעשה זה היה עם הרה"ק האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל זצוק"ל, אשר היה נתון בבית האסורים ברוסיה תקופה ארוכה, ומיותר לציין אלו תנאים איזמים שוררים בבתי הכלא ברוסיה. והנה כאשר הגיע יום

שחרור מן הכלא, היה זה בדיוק ביום השבת. בקשו ממנו לחתום על גליון השחרור. "לחתום בשבת?! בשום פנים ואופן לא!", סירב הרה"ק נחרצות. המפקד הבהיר לו כי אם לא יחתום הוא עלול לשבת עוד כמה וכמה ימים עד שיגיע עת לחניניה, ולכן הוא מציע לו להתחכם ולחתום תיכף ומיד. אך האדמו"ר מזוועהיל סירב בתקיפות. האסיר השני, יהודי, בראותו את עוז רוחו של האדמו"ר, הצהיר גם הוא שלא יחתום ולא אכפת לו להישאר בכלא. אלא שכאן אירע דבר פלא. האדמו"ר מזוועהיל, בראותו כי הלה מסרב לחתום, ביקש את גליון השחרור שלו וחתם במקומו והאיש השתחרר תיכף ומיד, בעוד הוא – כ"ק האדמו"ר מזוועהיל עצמו – נשאר בכלא עד לאחר שבת. כשיצא משם לחופשי שאלוהו היהודים שם, "ממה נפשך, אם כן חתמת לבסוף בשביל אותו אסיר, מאי חזית דדמו סמוק טפי?" נענה הרבי והסביר במתק לשונו: "אני אמדתי את כוחותי, וידעתי שיש לי יכולת לשבת בבית הסוהר עוד כמה ימים ולא יקרה לי מאומה. האסיר השני לעומת זאת, הוא אדם חלש וחולני, ועבורו הייתה זו שאלה של פיקוח נפש לשבת בכלא עוד כמה ימים, ופיקוח נפש דוחה שבת ולכן חתמתי עבורו".

מובא בעלינו לשבח על גודל קדושתו של יום השביעי, כיום החשוב ביותר בשבוע שאותו יש להקדיש ללימוד התורה הקדושה, יש ללמוד מדברי המדרש ב"תנא דבי אליהו" (רבה פרק א): "כך אמר להן הקב"ה לישראל: בניי, לא כך כתבתי לכם בתורתני - 'לא ימוש ספר התורה הזה מפריך?'! (יהושע א, ח). אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים, יום השבת יעשה כולו תורה". "מכאן אמרו: לעולם ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, יקרא בתורה וישנה בנביאים, ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה. לקיים מה שנאמר; לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך" (קהלת ט, ז). וכדברים האלה מזהיר וכותב רבינו יעקב בעל הטורים (אורח חיים סימן ר"צ): "איתא במדרש; אמרה תורה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם! כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי?! אמר לה; יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך. על כן צריך שיקבעו מדרש, להודיע לעם את חוקי האלהים ואת תורותיו".

המגיד רבי יעקב מדובנא זצ"ל, נשא את משלו כשביקש להמחיש לקהל צאן מרעיתו כי יום השבת הוא יום המקודש לעבודת ה' ולעניני רוחניות, ועד כמה גדולה חשיבותו הזוהרות מעשיית דבר חולין ביום זה. וכה אמר: לפני שנים רבות קם אדם אחד והחליט להתבסס בעסקיו. לשם כך עקר האיש מעירת מגוריו, והשתקע בעיר הגדולה והרחוקה. לאחר שנים שבהן עשה חיל בעסקיו, בעודו מנותק מכל קשר לידידי הקודמים, תקפו אותו געגועים לעירה שלו. ומפעם לפעם היו מחשבותיו נודדות, והוא היה שואל את עצמו אודות מצבם של בני משפחתו הענפה, ושלומם של חבריו הקרובים או מתפללי בית הכנסת שאותו נהג לפקוד... כך חלפו ימים רבים על האיש, אולם לא היתה בידו אפשרות לקבל ולו פיסת מידע על קרוביו וידידיו. והנה ביום בהיר נשמעו נקישות על דלת ביתו, בפתח הבית עמד עני ופשט את ידו לצדקה, והסוחר המופתע גילה כי אותו איש הינו ידיד נעוריו מן העירה! "שלום עליך", קרא הסוחר בהתרגשות, "מה מעשיך כאן?" "באתי לאסוף צדקה", השיב הידיד. "בא הכנס נא לביתי, והתכבד בכוסית של יי"ש". הסוחר שלא הצליח לעצור בעד סקרנותו הבוררת, התחנן לפניו: "ספר לי מה קורה בעירה שלנו?" למשמע השאלה, הציץ הידיד בשעונו ודשדש בעקביו תוך שהוא ממלמל: "אין לי זמן, אני אוסף צדקה, וכל דקה היא ממש יקרה לי"... אולם הסוחר לא רצה שהזדמנות הפז תחמוק מידי, ולכן מיהר לשאול: "כמה כסף לצדקה אתה אוסף ביום אחד?" "כאלף דולר", השיב האיש. "אם כך, אשלם לך סכום זה, בתנאי שתשב אצלי ותספר לי מה נשמע בעירה שלנו". להצעה נדיבה שכזו לא יכול היה הידיד לסרב. ואכן, לאחר שאכל ושתה, החל לספר את כל קורות העירה מיום עזיבת הסוחר. לאחר שעתים בהן הרצה ללא הפסקה, הוא התעייף וביקש לנוח מעט. אולם כאן צפתה לו הפתעה: "לנוח?" התפלא הסוחר, "הלא אני שלמתי לך עבור כל היום. אם רצונך לנוח, אנא עשה זאת מחר, והמנוחה תהיה על חשבונך! מדוע שתנוח על חשבונך? אני שכרתי אותך רק כדי שתספר לי ספורים..." בהתאם לכך, ביאר המגיד - הקדוש ברוך הוא רואה

שעם ישראל עובד כל השבוע לפרנסתו ועסוק בחומריות, ולכן קבע להם את יום השבת. ביום זה, פונה הקדוש ברוך הוא לעמו ואומר להם: כעת אינכם עובדים, ולכן עליכם לנצל יום זה עבור לימוד התורה וענייני קדושת השבת. אולם, יש כאלו שביום זה פורשים למנוחה... וכאן טוען כנגדם הקדוש ברוך הוא: "אם הנכם רוצים לנוח? - נוחו על חשבונכם! לשם צרכי מנוחה, הנכם יכולים לעשות שימוש בששת ימי המעשה. אולם יום השבת הוא "שבת לה", הוא היום שלי! ונתתי לכם אותו כדי להשתמש בו ללימוד התורה ולעליה ברוחניות. רבנו יוסף חיים זצ"ל, כותב בספרו "בן איש חי": "כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול". כלומר, ששעת לימוד תורה בשבת, שווה היא לאלף שעות של ימי החול. ומכאן ניתן להסיק עד כמה גדולה חשיבות העיסוק בתורה הקדושה ביום קדוש זה.

שכר מצוה מצוה. סיפר תלמיד חכם אחד שפעם בימי בין הזמנים סיכם עם בנו, שסיים זה עתה את הישיבה לצעירים ועבר לישיבה גדולה, להתפלל למחרת כוותיקין ולאחר התפילה יסעו יחדיו לירושלים. הילד כמובן השכים בזריזות רבה, אבל לקראת סיום התפילה היה קצר רוח ולחץ עלי לצאת מבית הכנסת אחרי 'אשרי ובא לציון'. גם תירוץ היה בפיו: כדי שלא נאחר את ההסעה, סיפר האב. מיותר יהיה לציון שלא הסכמתי לדבריו ולא היתה לי מחשבה לצאת מבית הכנסת לפני סיום התפילה. היה בטוח, אמרתי לילד, שלא תרוויח מכך מאומה. להפסיד כמה 'אמן' יהא שמיא רבא', ולצאת נשכר, האמן באמונה שלימה שמי שנשאר עד סוף התפילה, רק מרוויח. אם תאמין בכך, לא יקשה עליך הדבר. הילד נשאר כי לא היתה לו ברירה אחרת... התפילה מגיעה לסיומה, והבן מתכוון כבר לצאת מבית הכנסת. לפתע ניגש אליו בחור צעיר ושואל אותו כמה שאלות. אני עמדתי מרחוק והמתנתי לסיומה של השיחה שהיתה קצרה מאד. מיד לאחר הפרידה מהבחור, מתקרב אליי הבן במהירות, ועל פניו הארה מיוחדת. "אבא, כמה צדקת! הקב"ה הוכיח לי באופן הברור ביותר שלא רק שלא מפסידים, אלא שהרווח הוא מיידי". וכך סיפר: רבותי בישיבה הקטנה יעצו לי שלקראת המעבר לישיבה גדולה כדאי לקבוע חברותא עוד לפני תחילת ה'זמן', אבל למרות המאמצים הגדולים שהשקעתי בחיפוש אחר בחור שיתאים לי, לא הצלחתי למצוא חברותא כלבבי, והדבר ציער אותי מאד. הבחור שניגש אליי זה עתה למד בישיבה קטנה בעיר אחרת, אך מישוה גילה את אוזנו שאני מחפש חברותא, וכיוון שגם הוא עסק בחיפוש דומה, ביקש לראותנו ללא מתווכים, כדי לבדוק אם אני מתאים לו. הבחור דאג לברר את מקום מגוריי, וכמובן שהיו לי 'סוכנים' מצויינים, שגילו לו שהיום אני אמור להתפלל במניין הוותיקין, והוא טרח ובא להתפלל יחד איתי כדי לעמוד על אופיי, ותיכנן את הדברים כך שאם יראה שאני מתאים לו, יקבע איתי חברותא. ממשיך התלמיד חכם לספר: הבחור הלז עקב אחר בני במשך כל התפילה, ומאחר שראה שהוא ירא שמים, החליט לגשת אליו לקבוע איתו חברותא ל'זמן' הבא. כתוצאה מכך, הגיע הבן שלי בעצמו למסקנה הפשוטה שאם היה יוצא מבית הכנסת לפני סיום התפילה, ה'עיסקה' לא היתה יוצאת לפועל. ראשית, הבחור היה רואה שהבן 'ברח' מבית הכנסת, ויתכן שזה היה משנה לו את כל התמונה. שנית, אם היינו יוצאים לפני הסוף, לא היתה במציאות אפשרות לקבוע איתו, כי הוא - הבחור השני - נשאר עד סוף התפילה... ומה קרה עם ההסעה? גם היא 'המתנה' לנו. האוטובוס שהיה כבר מלא, יכול היה לצאת לדרך מבלעדינו, אבל למרבה הפלא לא שעה הנהג לדרישת האנשים שלחצו עליו לנסוע, והמתין. מקיום מצוה לא מפסידים לעולם.

שבת הוא לה' בכל מושבותיכם (כג, ג) יש להבין מה הכוונה "בכל מושבותיכם", וכי תעלה על דעתך שאין צריך לשמור שבת בכל מקום? מסביר הכתב סופר, ידוע שבכל העמים בחרו להם יום אחד למנוחה, ואפי' במצרים, מצינו במדרש שמשוה רבינו פעל אצל פרעה שישבתו יום אחד בכדי שיהא להם כח לעבוד כל ימי השבוע, והנה כיצד נדע באם כוונת האדם בשמירת השבת היא בכדי לנוח יום אחד או שכוונתו לקיים מצוות ה' ? אלא, אם נראה שהאדם שמתגורר בין אומות העולם ששם קבעו למנוחה יום אחר בשבוע, ואעפ"כ מוסיף לשבות גם ביום השבת, ע"כ שכוונתו במנוחתו לקיים מצוות בוראו שהרי לצורך מנוחת הגוף כבר שובת

ביום אחר. זה כוונת הכתוב "שבת היא לה" - שיש לקיים את השבת כי היא מצוות השם, והיכן ניכר הדבר? אם תשמרו שבת "בכל מושבותיכם" גם בין האומות.

מועדי ד' אשר תיראו אותם אלה הם מועדי, ששת ימים תעשה מלאכה ו**ביום השביעי שבת שבתון** (כג, ג). כתב רש"י מה ענין שבת אצל מועדות, ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו מקיים את השבתות. נראה לתרץ ענין השבת אצל המועדות באופן נוסף: דהנה בנוהג שבעולם דבר חדש ומאורע לא שגרתי עושה אצל האדם רשם עצום ונפלא מה שאין כן מאורע שגרתי אינו מעורר כל התפעלות ויכול אף לזלזל בו, וזוהי כוונת התורה שכתבה את השבת בתוך המועדות, ללמדנו אף שהשבת דבר שגרתי כל שבעה ימים, ח"ו מלזלזל בה ולהמעיט מערכה, אלא היא קודמת אף לכל המועדים וחשובה יותר וצריך האדם לכבדה ולענגה ו"כל מלאכה לא תעשו שבת היא לה' בכל מושבותיכם". וכה מצינו אצל בני ישראל בכל הדורות שזוהו בכל נפשם ומאודם על קדושת השבת. מסופר כי בזמן המלחמה גזרו הגויים על היהודים היושבים בגטו שאסור להם לאכול או להאכיל שלושה ימים. היתה אישה אחת שחשה לעזור לילדי הגטו, ודאגה להם למזון, כשהתגלתה לשומרי הגטו העמידו אותה למשפט. המשפט נערך על ידי יהודים שלימדו אותם את החוקים, ושני קצינים גויים עומדים ומפקחים על ניהול המשפט. מנהגם היה כי בתום המשפט ניתן לבקש חנינה, ואז מפחיתים מן העונש. השופטים גזרו על אותה אישה כי עליה להיות בצינוק, מקום חשוך מתחת לאדמה, שלושה ימים ללא אוכל ושתייה, וכמנהגם שאלוה האם היא מבקשת חנינה, ומשלא השיבה לשאלתם השאירו עליה את עונשה. בנה ישב בין קהל הצופים, וכאשר ראה כי אמו נמנעה מלהשיב על החנינה, החל צועק לעברה אמא! בקשי חנינה, והרי זה צער גדול לשבת בצינוק. השיבה אמו: בני, והרי כל מילה נוספת שאדבר יצטרך היהודי השופט לכתוב. והרי שבת היום.

שבת הוא לה' (כג, ג). בענין זה סיפר הגאון הגדול רבי יחזקאל אברהמסקי זי"ע מאי דהוה עם זקיננו הרה"ק הרידב"ז זי"ע (בסוף ימיו היה רבה של צפת), שבעת שכהן כרבה של העיר סלוצק המעטירה, חלה מאד ושכב על ערש דווי, באחד הימים נרדם הרב וירא בחלומו שחברי בי"ד של מעלה יושבים ודנים אותו, והנה עומדים הם לפסוק שעליו להסתלק מן העולם, בראותו כן, החל הרידב"ז להתחנן על נפשו שישאירוהו בהאי עלמא כי עומד הוא באמצע כתיבת ביאורו על הירושלמי, ובאם יעלוהו לשמי רום לא יצא החיבור לאור עולם, אך מן השמים ענוהו, שיבוא אחר וישלים את החיבור, הוסיף הרידב"ז לומר שהוא עומד לימין הרבה אלמנות ויתומים לפרנסם ולספק להם את כל צרכיהם, ומי יתן להם אכלם אחר שהוא יסתלק מן העולם, ענו לו, בוא יבואו שני בעלי חסד' תחתך והם יעזרו לאלמנות. עד שעמד הרידב"ז ואמר הרי מליל שיש"י כבר פרושה המפה על שולחני לכבוד שבת קודש, ואני וביתי מקבלים את השבת בעוד היום גדול בתוספת הראויה לשמה, כשמוע ע כן הדיינים בבית דין של מעלה, פסקו, שבזכות זה ישאר בעולם הזה עוד שנים רבות, ואכן זכה לסיים את חיבורו על הירושלמי ואף לעלות לארץ הקודש ולכהן כרבה של צפת.

וביום השביעי שבת שבתון (כג, ג). מה ענין שבת אצל המועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות כאילו חילל את השבת וכל המקיים את המועדות כאילו קיים את השבתות (רש"י). נראה לומר שבמה שאדם נח בשבת אחר עבודה קשה של ששת ימים, אינו ניכר ששבת למען קדושת השבת, אלא שובת כדי לנוח גופו מרוב עמלו בימות השבוע, משא"כ כששבת ביו"ט שחל באמצע השבוע או ביום א' ב' ואז עדיין אינו עייף ויגע ממלאכתו, מזה ניכר ברור שהוא שובת מפני ציווי השי"ת. וזוהי כל המקיים את המועדות למרות שאינו עייף ויגע, וזוהי ההוכחה לשמירת שבת ששבת לשם קדושת שבת וציווי הקב"ה ולא עקב עייפות.

תורת מהרי"ץ

ששת ימים תעשה מלאכה (כג, ג). יש להבין - אמר המגיד מדובנא - מהו

"שבת שבתון", ותיריך המגיד על פי דרכו במשל: אדם אחד קנה לבנו שעון מהודר. שמח הבן מאוד בשעון - הפכו מצד לצד, הביט בזכוכית המלוטשת, מתח את קפיציו וסובב את מחוגיו. לשמחתו של הילד לא היתה גבול. פעם אחת, נפל השעון מידי. הזכוכית המלוטשת התנפצה לרסיסים, המנגנון העדין התפרק וחלקיו התפזרו בכל קצוות החדר. הצטער הילד צער רב על השעון הנפלא ובכה בכי מר. הן קניתי לך את השעון כדי שיהיה לך שמחה, אמר אביו, אילו ידעתי שזה הצער שייגרם לך בסוף לא הייתי קונה אותו כלל וכלל... כן הוא גם הנמשל אמר המגיד הקדוש ברוך הוא נתן לבני ישראל מתנה יקרה מבית גנזיו, את השבת, למען ינוח כל אחד מעמלו ומעבודתו ויעסוק בתורה, ואף שר רב שמור לעתיד לבוא למי ששמר את השבת כראוי. אולם, אם האדם מבלה את יום השבת בהבלים ובדברים בטלים, הלא אחריתו תהיה מרה והוא עתיד ליתן את הדין על כך. לא זו היתה כוונת בורא עולם כאשר נתן לנו את המתנה היקרה הזו. משום כך סיים המגיד התורה מכנה את יום השבת "שבת שבתון", כדי ללמדנו, שיום זה הוא מנוחה מתחילתו בעולם הזה ועד סופו לעולם הבא.

ששת ימים תעשה מלאכה ויום השביעי שבת שבתון מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לך בכל מושבותיכם (כג, ג). ויש להסביר את גודל העניין של שמירת שבת על פי משל: כל אדם שיש לו חנות או בית מלאכה, קובע טבלא מעל לדלת חנותו או בית המלאכה. ובטבלא זה, הפונה לרשות הרבים, כתוב במפורש מה טיבה של חנות זו או בית המלאכה. טבלא זה בא אף להעיד, כי כל עוד הוא תלוי מעל לפתח העסק, סימן הוא שבעל העסק חי וקיים, והוא מנהלו כראוי וכיאות. אפשר שיסע בעל העסק מן המקום, ויסגרנו לשבועות אחדים, אבל הטבלא התלוי מלמעלה מעיד, כי העסק מוסיף להתקיים. אולם אם יוסר הטבלא מעל העסק, הרי מעיד הדבר כמאה עדים, שבעל העסק העתיק למקום אחר ונטש מקום זה לחלוטין. הנמשל: כך הוא הדבר בענין שמירת שבת. התורה אומרת (שמות לא, יז) כי השבת היא אות בין בורא העולם לבנינו, כי ששת ימים עשה הי את השמים ואת הארץ, ויום השביעי שבת וינפש. השבת היא אות וסימן על כל יהודי ויהודי, מעיד עליו על היותו יהודי ועל הברית אשר נכרתה בין הקדוש - ברוך הוא ובין ישראל. ואף אם קרה שעבר היהודי על אחת ממצות התורה, עדיין לא פקעה ממנו יהדותו, חס ושלום, שהרי אף אם עזב בעל העסק את עסקו לפרק זמן קצר, עדיין לא הורד ממנו הטבלא הקבוע עליו. ברם, אם מחלל היהודי את השבת, הרי הוא כמסיר את הטבלא מעל דלתו. הריהו כמעיד על עצמו שאין עוד נשמתו נשמה יהודית. כי נשמה זו פנתה ונסעה מזה, וכאותו בעל עסק שנטש את חנותו. וזה שאמרו חכמינו ז"ל (שמו"ר פרשה כה, ובזוהר שמות דף מז), שכל המחלל את השבת, כאילו כפר בכל התורה כולה לכן השבת היא הברית שמבדילה אותנו מן הגוים שלא נוחלים שר עולם הבא כמו ישראל. לכן אנחנו מברכים בצאת השבת בהבדלה המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים.

ובספר "סידורו של שבת" מסביר זאת על פי משל נפלא, למלך הרוצה לעשות יום שמחה לבניו, ומצוה עליהם לבוא לארמונו עם כל בני ביתם בלבוש מהודר ומצוחצח במצב רוח של שמחה, כי רצונו לעשות להם יום שלם של סעודה, אכילה, שתיה, מנוחה, ולשמוח עמם, ושישמחו המה בו ויעזבו כל עניינם ועיסוקם ויבואו לשמוח בשמחת המלך בלבד. ובאו כולם לכבוד אביהם המלך מלבד בן אחד שלא בא. וכששאלו אביו מדוע נפקדת מלבוא לשמוח בשמחתי, עונה לו אותו בן: הרי לא נתכונת בזה אלא לשמחני, לי היתה שמחה אחרת בזה שהלכתי לבלות בבתי משתאות וקרקסאות, ובה נהניתי ושמחתי יותר מאילו הייתי בא אליך. וכי זו תשובה, הרי זו חוצפה נוראה, כמו כן הנמשל, הקדוש-ברוך-הוא מזמין אותנו יום אחד בשבוע לנוח ולשמוח הוא אתנו, ואנו עמו, וכמוזכר בזוהר הקדוש אשר יום השבת הוא יום שמחה, וזה לשונו מתורגם (שמות טו, א): יום הזה הוא שמחת העליונים והתחתונים, כולם שמחים בו, שממלא ברכות בכל העולמות, וכל העולמות מתקנים בו, ואפילו הרשעים שביניהם נחים בו, מלבד אותם שחללו שבת בפרהסיא. עד כאן. ואיך יעז אדם לומר שמחתי והנאתי היתה לילך ולבלות בדברים של הבל ובמסיבות הוללות יותר מלבוא אל אבי המלך, הרי שבה מורה שאין אהבת אביו תקועה בלבו.

וכי לא יקצוף עליו אביו מלכו וידחהו מהיכלו ולא יחפוץ מלהביט בבו כזה יותר. ע"כ החכם עיניו בראשו להינצל את יום השבת כדבעי.

ששת ימים תעשה מלאכה. 'תבליני כהן' הכריז השלט במרכז שוק מחנה יהודה (מחניודה, למי שמתעקש). למטה, באותיות קצת יותר קטנות, אבל אדומות ובלוטות היה כתוב: 'מאה וחמישים שנה של מסורת'. הוא היה קצת ישן השלט, כך שאפשר היה להבין שמשפחת כהן עוסקת בתבלינים כבר יותר ממאה וחמישים שנה. אפשר שהשלט היה מיותר, כי הלוקחות פשוט הגיעו לפי הריח, עקרות בית התפתו להיכנס מדי שבוע ולחדש את מלאי התבלינים שלהן, רק בגלל הריח שהפיצו שקי התבלינים העמוסים. מר כהן אהב גם מדי בוקר לטחון קפה טרי ולפזר מעט בפתח החנות. 'נגד עין הרע' הוא היה אומר, אבל כולם ידעו שזה בשביל הריח שעושה את הפרסומת הכי טובה בשוק. ימים קשים הגיעו. אדון כהן הזקן נפל למשכב, ידיו הרועדות לא הצליחו עוד לטחון תבלינים, הוא שלח את בניו להחזיק את החנות פתוחה, אך האהבה הייתה מהם והלאה, הם לא אהבו את השוק, הם לא אהבו את התבלינים. הראש שלהם היה רחוק משם. הם חלמו על אמריקה. בתחילה הם ניצלו את המלאי שהיה במחסנים. הם השתמשו בתבלינים שאדון כהן הזקן שמר לימים של מחסור. אחר כך הם קנו שקים סגורים ממפעל מקומי לייצור תבלינים והעבירו אותם לשקים הישנים. אבל האנשים הרגישו בהבדל, הריח כבר לא נדף למרחוק, המטחנה החלידה והעלתה אבק, ולאט לאט התרוקנה החנות מתבלינים ומלוקחות. האבא הזקן מת. והחנות נסגרה. עדיין השלט נשאר שם למעלה, מכריז על התבלינים של כהן, מכריז על עשרות שנים של מסורת משפחתית. הילדים לא מיהרו להסיר את השלט, הם חשבו, אולי יבוא יום. אולי אחד האחים יקבל תיאבון. אולי הנכדים ירצו להתעסק בתבלינים. אף אחד לא רצה להתעסק עם השלט. אף אחד לא רצה להיות זה שיקבור את החלום של הסבא כהן. הם המשיכו לשלם ארנונה. הם המשיכו לשלם גם אגרה לעיריית ירושלים עבור השלט. וחיו, אולי יום יבוא... אולי... גם הלוקחות שעברו ליד היו מסתכלים על השלט בערגה, מרחחים באפם, אולי עוד נשאר משהו מהריח. ומחכים גם הם. אולי יום יבוא... אולי... אבל יום אחד באו פועלים והסירו את השלט. אבדה התקווה. משפחת כהן התייאשה מחנות התבלינים שלה. השבת היא השלט המכריז על נאמנותו של היהודי לקדוש ברוך הוא ותורתו. בפרשה כתוב: ששת ימים תעשה מלאכה, ויום השביעי שבת שבתון מקרא קודש, כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבותיכם. פסגתם של ששת ימי הבריאה היא השבת. עם כניסת יום השביעי הראשון שבבריא, הסתיימו ימי המעשה והעולם הגיע לשלמות. לימים, כשהיו ישראל לעם ה', כשהחלו ללכת במדבר תחת הנהגת ה' ניתנה להם השבת לאות וסימן. היא משמשת כקשר מחבר בין עם ישראל לקדוש ברוך הוא, ומעידה על אמונתם העמוקה של ישראל כי יש בורא לעולם. על השבת אמרו חכמינו זיכרונם לברכה (תלמוד ירושלמי ברכות ט) שהיא שקולה כנגד כל מצוות התורה. כלומר, משקלה הסגולי של מצוות השבת הוא שווה ערך במהות הפנימית לכל מצוות התורה. השבת היא השלט שלנו, מסביר ה'חפץ חיים' את משמעותה הסמלית העמוקה של השבת, וכל עוד שומר היהודי על השבת, גם אם בקיום שאר המצוות חלה ירידה, עדיין יש תקווה, השלט על הדלת מעיד שהאיש מכליל את עצמו בתוך אמונת ישראל ומכיר בבורא ובברית עמו. אבל חלילה וחס כשהשלט איננו, אז ההכרזה היא הפוכה. שמירה על השבת כהלכתה מכריזה שאמונתנו איתנה, ושנאנחנו מכירים בסגולתו הנפלאה של עם ישראל, ובקשר הנפלא שלו עם בורא העולם. והשבת משפיעה שפע טובה ושמחה לכל ימות השבוע.

שבת שבתון מקרא קודש (כג, ג). מובא במעין השבוע מעשה ברבי שלום טובי זצ"ל, שהשתתף בסעודת מצווה בשבת קודש. מובן שהיתה זו שמחה יהודית שורשית, כדת וכדין. והיו חורזים בה מדברי תורה לזמירות, לשירות ותשבחות, והיטיבו את הלב ביין וביינה של תורה, בחינת "חציו לה" וחציו לכם". כאשר פנו לשוב הביתה, עברו ליד כביש ראשי וראו - אוי לעיניים - מכונית נוסעות בעיצומה של השבת. פנה רבי שלום אל בן ואמר לו: "תאמר שאלו הם מחללי שבת?? הלא מעולם לא ראו אור!!" לא ראו אור!

ישראל קדושים, נפשם משתוקקת לכור מחצבתה, לצורם! לקחשם. נכספת ואינה יודעת מנוח, עורגת ומבקשת להרוות את צימאונה. והם מחפשים: אולי על שפת הים ימצאו מרגוע, אולי בפיקניק ימצאו שלווה. ויש שהרחיקו לכת. אולי בסקנדינביה, אולי בהרי ההימלאיה, אולי ביערות ברזיל מהם שהגיעו עד לפולחן השמש בפיליפינים, עד למקדשי הודו. נשמות טועות, תועות, תהות. ואנחנו, אשרינו שהבדילנו מן התועים; שלא איבדנו את הדרך, שנקשרנו לנתיב הנצח והאור; ששבתנו היא "יום מנוחה וקדושה", יום של תפילה וקריאה בתורה, יום של פרק מפרקי אבות ושמיעת דרשה, יום של זמירות שבת. בשבת מבינים אנו את הודאתו של רב המנונא שקרא: "מודה אני לפניך, ה' אלוקי, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקי מיושבי קרנות". הוא אשר דיבר הגאון הקדוש רבי מאיר ביקיאם זצ"ל, מגדולי טורקיה, בספרו "המאיר לארץ", בפרשתנו על הפסוק "שבת שבתון מקרא קודש". ופירש, שאין די בכך שהאדם שובת בשבת מכל מלאכה, אלא שצריך הוא לעשות את השבת ל"מקרא קודש", ליום המקדש להתעלות רוחנית, יום של לימוד וקריאה בספרי קודש. "בכל מושבותיכם" - הינו, שאווירת השבת תהיה מורגשת בביתנו, שהבית יאיר כולו מזיוה של השבת. ולא רק בשבתות כן. מיד נראה עד כמה חרדו רבותינו לנצל כל דקה ועד כמה השכילו למלאה בתוכן. מעשה בצדיק בעל "אהבת ישראל" מוויזניץ זצ"ל, שעמד לנסוע ברכבת. הגבאי הנאמן רבי משולם נשא את המזוודות, והם הגיעו לבית הנתיבות חמש דקות לפני הזמן. חמש דקות! פנה הצדיק אל הגבאי, ואמר: "משולם, לפניך שלוש אפשרויות: או שתפתח את המזוודה ותוציא משם את הגמרא, או שתביא לפני יהודי שאוכל לעזור לו, לשמע מצוקותיו ולברכו - או שתלמדני איך מבטלים חמש דקות!..." אנו, מן הסתם, לא היינו זקוקים להדרכה כזאת... בישיבת קלם, בית היוצר לגדולי המוסר, הכריזו באישון לילה על סדר לימוד של חמש דקות. מדוע? כדי לדעת להעריך. לצדיק בעל "אמרי אמת" מגור זצ"ל היו סדרי לימוד של חמש דקות בעניינים שונים. מרן ה"קהילות יעקב" זצ"ל היה מקבל קהל מידי ערב. עשרות התגודדו, נכנסו בזה אחר זה להיוועץ ולהתברך, זה נכנס וזה יוצא. וכל מי שנכנס, מצאו שוקד על תלמודו, הפריעו מלמודו. כי אך היה האחד יוצא - ומיד נצל הרב את שבריר הרגע, עד לכניסת הבא אחריו, ללמוד. ואנו תוהים: הכיצד יש בני אדם המנצלים כל רגע, חסים על כל דקה - ולעומתם יש אדישים בעליל, "שורפים את הזמן"! מה מקור השוני התהומי בהתייחסות לאותו דבר עצמו: לזמן? לרבנו ה"בן איש חי" זצ"ל היה לכך משל: משל לשני אנשים שהתחרו ביניהם על עושרם. האחד היה עשיר פחות, ועם זאת פוחז ונוכל. אמר: "הבה נערוך ניסיון, ונראה מי עשיר יותר. נעלה על ספינה ונפליג ללב ים, ושם נתחיל לזרוק מטבע אחר מטבע. מי שיפסיק ראשון מפני שליבו יכאב על מעותיו - הרי זו הודאה שממונו מעט ועושרו פחות". הסכים החבר, והכין שק מעות. הנוכל, לעמת זאת, התגנב אל צורף נחושת, והזמין אצלו שני שקים של מטבעות מזויפים. עלו על הספינה, והעשיר היה משליך מטבע, וליבו כואב. עוד מטבע, וליבו דואב. ואילו הרמאי השליך את "מטבעותיו" בשאננות מפתיעה, ורק את השק הראשון, והתחיל להשליך מהשק השני. כיון שראה זאת חברו, הכריז על כניעתו... הוא הדין לענייננו. בילוי זמן לריק הוא דבר מקובל אצל בני אדם שאינם יודעים כיצד למלא אותם; אינם יודעים עד כמה יקר הוא הזמן וכמה קניינים אפשר לרכוש בו. אבל אנחנו, היודעים שבכל מילה של תורה מקיימים מצווה, שבכל דקה אפשר לרכוש אור, זוהר, ידיעה נוספת, חיי עולם - נרוץ לנצל את הזמן.

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לה' בכל מושבותיכם (כג, ג). בנקאי השבת, אמרו עליו על ר' שמואל שטראוס זצ"ל שיהודי שמח וטוב לב היה, כי שמחה גדולה ונהרה אמינית לא ראו על פניו מעולם, כפי שראו באותה שבת מיוחדת לפני שנים רבות. ירא אלוקים מרבים היה ר' שמואל שכל חייו התאמץ לקיים את רצון קונו ולהרבות במצוות ובמעשים טובים. "חצר שטרויס" המפורסמת שבירושלים, נתרמה על ידו, כולל המבנים שבתוכה, לבקשתו של גאון המוסר רבי ישראל סלטנ זצוק"ל. רבים שמעו על חצר זו, אך לא רבים יודעים, כי היום היא מכונה "מוסררה", לאחר שהערבים שכבשו את האזור כינוהו כך על שם בעלי המוסר שהתגוררו בו. כיצד

נתרמה "חצר שטרויס", ומנין היה לר' שמואל שטראוס ממון כה רב? על כך שמענו מהמחנך הוותיק הרה"ג ר' משה טורק שליט"א נכדו של מורינו רבי יעקב רזנהיים ז"ל שהיה חתנו של ר' שמואל. ר' שמואל התגורר בעיר קרלסרוה שבגרמניה. לפרנסתו עסק ר' שמואל בניהול בנק קטן שהקים עבורו חמיו העשיר לאחר נישואיו. במושגי אותם הזמנים, כדי לנהל בנק קטן היה צורך בשלושה דברים. רישיון מן הממשלה. קבלות רשמיות וחליפה בעלת שני כיסים לכל הפחות, כדי לשכן בהם את כספי הפיקדונות. ואכן, ר' שמואל ניהל את חליפתו ביד רמה. אנשים רבים סמכו עליו והפקידו בידיו את כל חסכוניותיהם, והוא פרנס את משפחתו ברווח. בוקר אחד, יום שישי היה זה, לבש ר' שמואל את בגדי השבת לרגל שמחת ברית מילה שערך אחד מקרוביו, ולאחר ברית המילה עסק ר' שמואל בעסקיו במשך מספר שעות. עם לילה, לביל שבת קודש, ר' שמואל סיים את תפילת ליל שבת והחל לצעוד אל ביתו, כאשר לפתע הבחין כי כיס מעילו תפוח. לתדהמתו הרבה התברר לו, כי כל כספי הפיקדונות שהופקדו בידיו, הצרוורים בחבל ובשקיק בד, נמצאים בכיס מעילו. בו ברגע, עצר ר' שמואל מהילוכו. עיניו רשפו, ליבו הלם ורקותיו פעמו בחוזקה. כל חייו עמדו על כף המאזניים. השלכת שקיק הבד, כמוה כהשלכת כל עתידו לנהר גועש. הוא כבר צפה בדמיונו את המוני הלוקחות - איכרים, סוחרים זעירים, אנשים שחסכו מפת לחמם כדי לרכוש תפילין לבנם יקירם, כולם עומדים בפתח ביתו וזועקים חמס. זעקות "גזלן", "גנב" ו"פושע" החלו להישמע במהרה, ותוך דקות מספר רוקן ההמון הזועם את תכולת ביתו, השליך אותו ואת משפחתו מדירתם ועשה בה שמות. אחוזו בשרעפיו עמד ר' שמואל בטיבורה של העיר, בפנינת קרן רחוב הומה. הוא החליט את החלטת חייו, לעשות רצונו יתברך במסירות נפש. ידיו לא רעדו, בטנו לא צבתה, לבו פעם בקצב סדיר ורגוע, וארשת פניו שלווה הייתה, כאילו לוגם הוא כעת כוס חמין בהפסקת הצהריים, ר' שמואל נייער מעליו את מעילו, וצפה באדישות בצרור הכסף שנשמט מכיסו. ר' שמואל המשיך בהילוכו לעבר ביתו, ולא פנה להביט אף לא פעם אחת לעבר האוצר שברגע זה הופקר לגורלו. לבטח, לא יחלפו מספר דקות, וחיי של איזה גוי קרסלאוי ישתנו מן הקצה אל הקצה. נרות השבת ריצדו כתמיד, כאשר ר' שמואל נכנס אל ביתו כששמחה עצומה אופפת את כולו. חיוך רחב נמתח על פניו, ולאחר שאיחל לבני משפחתו "אגוטן שבת" לבני, פצח ר' שמואל בשירת "שלוש עליכם" שהדהדה על פני כל הרחוב. אותה שבת לא ויתר ר' שמואל על זמר או מנגינה יפה כל שהיא שעלו בזיכרונו. גולש היה ר' שמואל מ"חסדי ה' כי לא תמנו" ומזמר "אמת אתה הוא ראשון", משם המשיך לשורר "בגלל אבות תושיע בנים", חזר ל"חסדי ה'", סיים ב"קה ריבון עלם" וקינה במארש עליו. בני ביתו לא ידעו מאומה על שאירע ברחוב, אך מי הוא זה שרואה את ר' שמואל עליו ושמח ואינו מצטרף? וכך חלפה לה השבת על משפחת שטראוס בטוב ובנעימים. שלושה כוכבים קרלסואויים נצצו במרומים כאשר ר' שמואל אחז בהתרגשות את גביע הכסף, ובעוד טיפות יין זולגות במורד כף ידו הבדיל ר' שמואל בקול רם "המבדיל... בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה"... כשבלבו הוא הודה לאלוקי ישראל על שנסך בו את תעצומות הנפש לבצע את רצונו לשמור על קדושת שבת המלכה, בלא כל חשבון. הנוכחים סיימו לנגב את אצבעותיהם טבולות היין בכיסי מכנסיהם, כסגולה לעשירות, ור' שמואל סימן להם לשבת על מקומותיהם, והחל לספר להם את אשר אירע עמו בליל שבת. רגשות פחד ושמחה, צער והתרגשות, שימשו בערבובייה ליד שולחן השבת הגדול, שספג באותן שעות דמעות רותחות ודמעות גיל שניגרו מעיני בני המשפחה. ר' שמואל חיזק את ליבם בדברי מוסר ומאמרי חז"ל, כי הכל מאתו יתברך, ואל להם לדאוג, כי הוא הזן והמפרנס לכל, ואנו עשינו את רצונו. ר' שמואל סיים את דבריו והנוכחים שתקו. איש איש התכנס בהרהוריו פנימה, וכל אחד ניסה לגרש ממצחבותיו את השאלה המרה כיצד יראו "החיים שאחרי". האחד שיקע את ראשו בין ברכיו, השני השעין את סנטרו על השולחן ובהו באורלוגין התלוי על הקיר מולו, האחר ישב זקוף על כסאו, כאילו קפא מרגע ששמע את ההודעה הקשה. הכל קפצו באחת ממקומם, כאשר כסאו של ר' שמואל חרק בעוצמה על ריצפת החדר. בני הבית הביטו באביהם, שנחפז ללבוש את מעילו העליון ועמד לצאת מפתח הבית תוך שהוא אומר: "עלינו מוטל להשתדל. אני הולך

לבדוק מה קרה עם הכסף! בני הבית נותרו במקומם, עצובים על שאירע, ודואגים לאביהם שעתיד להתאכזב מרה, כאשר יגלה כי צרור השטרות איננו. ואילו ר' שמואל, יצא שאננות את מפתן ביתו, כשרוח השמחה ששרתה עליו במהלך השבת, מלווה אותו לדרכו. היה זה בשעת לילה מאוחרת. דמותו התמירה של ר' שמואל נראתה היטב על רקע האורות הצהובים שבקעו מחלונות הבתים. דמות של איש אמיץ, אדם ישר והגון, המאמין והבוטח באלוקיו בלא סייגים. ר' שמואל הלך והתקרב אל המקום בו הוא שמט את מעילו, והנה, בדיוק באותה פינה, בקרן הרחוב ההומה, היה מונח ה..... צרור, אכן. במשך שבת שלימה איש לא נגע בכספו של ר' שמואל! נס! ומופת! ר' שמואל נשא את פניו למרומים, הודה לבורא העולם על שהעניק לו את הכוחות הדרושים לעמוד בניסיון כה גדול, ועל שהציב שמירה על כספו שהיה מונח במשך כל השבת ברחובה של עיר, ובעודו קורא בהתרגשות מזמורי הודיה מספר התהילים, התכופך ר' שמואל במלא הדרו, השיב את הצרור אל הבנק – לכיס מעילו, וחזר בעליצות לביתו. אין צורך לתאר את השמחה העצומה שהשתררה בבית משפחת שטראוס, כאשר אבי המשפחה נכנס אל הבית, כשכיס מעילו תפוח ועל פניו החיוך הנצחי. הרב משה טורק שליט"א ששמע את המעשה מחמותו, שהייתה בתו הבכורה של ר' יעקב רוזנהיים, מסיים את דבר המעשה, כשהוא מפטיר ואומר: "ומה קרה אחר כך?" למחרת עבר באזור שר האוצר של המחוז ששמע כי יהודי ישר ונאמן מנהל בנק באזור זה, ובו במקום הוא החליט שכל כספי אוצר המדינה יופקדו בבנק של ר' שמואל שטראוס!

למה? כי כך רצה השי"ת לגמול לו על מסירות נפשו. הפעם כבר היה ר' שמואל זקוק למספר מעילים בעלי כיסים עמוקים ורחבים. עד מהרה נפוצה השמועה כי מושל המחוז הביע את נאמנותו ב"בנק שטראוס", ותוך שנים מספר היה ר' שמואל לעשיר מופלג ומפורסם. מכספים אלו, תרם ר' שמואל את "חצר שטרויס" המפורסמת בה התגוררו צדיקים מופלגים וגאוני ארץ, בהם, הגאון ר' אצילה בלאזור והגאון נפתלי אמסטרדם זצוק"ל. "אני חושב", מסיים הרה"ג ר' משה טורק שליט"א, "שעל מעשה זה, אין צורך להוסיף מילים ומוסר השכל, המעשה הזה מדבר בעד עצמו". אכן.

אלה מועדי ד' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדים (כג, ד). מנהג הוא אצל החסידים, כשמתארח בעיר איזה צדיק אין אומרים אז "תחננו" בתפילה. והוה עובדא, שהרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זצוק"ל, התארח שבועות אחדים בעיר מיעליץ, וכל ימי שבתו שמה לא אמרו החסידים "תחננו". ואמר הצדיק משינאווא: הנה הטעם, שהחסידים אינם אומרים "תחננו" כשמתארח חכם בעיר הוא, כי התלמיד חכם הוא, כידוע, בחינת שבת ויום טוב, ובשבת ויום טוב אין אומרים "תחננו". אבל אני בעצמי, שיועד אני מיעוט ערכי, שאינני כלל בגדר של תלמיד חכם וצדיק, למה זה אין אני אומר "תחננו!" אלא שחז"ל אמרו: "אלה מועדי ד' אשר תקראו אותם, אל תקרי אותם אלא אתם" אתם" אפילו שוגגין, "אתם" אפילו מזידיך (ראש השנה, כה), ולכן אפילו אם הם טועים בי, הרי אני מכל מקום בבחינת שבת ויום טוב, וגם אני איני צריך לומר "תחננו".

בפרשה שלפנינו, פרשת אמור, עוסק פרק שלם בעניני המועדים: פסח, ספירת העומר, שבועות, ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. בפרק זה אנו מוצאים פסוק אחד שלכאורה נראה שאינו קשור כלל לענין וכך נאמר בו: "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אותם" וגו' חז"ל הרגישו בקושי זה וכדי ליישבו מביא רש"י את דברי רבי אבדימי ב"ר יוסף: "מה ראה הכתוב ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן, וראש השנה ויום הכיפורים וחג הסוכות מכאן? ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו". כלומר מסמיכות ענין מצוות הנתינה לעני, לפרשת המועדות, למדים אנו מה רבה חשיבותן של מצוות הנתינה לעני. אך עדיין יש מקום לשאול: מדוע חשיבותן של מצוות אלו היא כה רבה? הסבר לענין זהו נמצא בספרו של הגר"מ מילר שליט"א "שיעור ליום השבת". הגמרא במסכת יבמות אומרת: גר שבא להתגייר מנסים בתחילה לדחותו כדי לברר אם אכן כוונותיו רציניות, לכן אומרים לו: דע לך שעם ישראל סובל מאוד בין האומות, רודפים אותו ומענים אותו.

אם אומר 'יודע אני ואיני כדאי' כלומר אני יודע שהם סובלים והלואי שאהיה ראוי לסבול עמם, מקבלים אותו מיד ומודיעים אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות "ומודיעים אותו עוון לקט שכחה ופאה ומעשר עני ומודיעים אותו עונשן של מצוות" וכו'. גם כאן מתבקשת מאליה השאלה מדוע צריך להזכיר לו דוקא לקט שכחה ופאה, הרי אלו הן מצוות קלות מאוד להשאיר שניים או שלשה שיבולים ומדוע מקומן כאן בין עיקרי היהדות הנוגעים באיסורי כרת ומיתה בידי שמים? אלא בקושיה עצמה מונחת התשובה. דוקא במעשים אלו אדם נבחן ונבאר דברינו: הגמרא במסכת עבודה זרה מספרת על רבי חנינא בן תרדיון שהיה מקהיל קהילות ברבים ומלמד תורה גם בשעת גזירות הרומאים. פעם אחת חלה רבי יוסי בן קיסמא ונכנס רבי חנינא לבקרו. אמר רבי יוסי לרבי חנינא: מדוע אתה מקהיל קהילות ברבים בשעה שהרומאים אוסרים? הרי זו סכנת נפשות! ענה לו רבי חנינא: "מן השמים ירחמו". שאלו רבי יוסי: כיצד אתה סומך על הנס, ואומר מן השמים ירחמו? הרי למדנו שאין לסמוך על הנס! והוסיף ואמר: "תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר התורה באש". במקום לענות שאל רבי חנינא את רבי יוסי: "מה אני לחיי עולם הבא?" כלומר האם יש סיכוי שאזכה לחיי עולם הבא? ענה לו רבי יוסי: "כלום מעשה בא לידך?" כלומר האם הזדמן לך לעשות מעשה של מסירות נפש, עמידה בניסיון? ענה רבי חנינא: כן, פעם אחת הכנתי סכום כסף לסעודת פורים וסכום נוסף למתנות לאביונים, קרתה טעות וסכומי הכסף התערבבו ולא ידעתי מה שייך לעניים ומה מיועד לסעודת פורים, ומספק נתתי הכל לעניים. אמר לו רבי יוסי ברבי חנינא: כיון שעשית מעשה זה מזומן אתה לחיי עולם הבא!

שתי נקודות צריכות ביאור: הראשונה, כאשר רבי יוסי מחפש מעשה טוב שעשה רבי חנינא, כדי לראות אם הוא ראוי לחיי עולם הבא, הוא אינו מתיחס כלל למה שמסר נפשו על הרבצת תורה ברבים. ולכאורה זה תמוה הרי זו מסירות נפש מופלאה של רבי חנינא שלימד תורה וסיכן את עצמו בעונש מות.

והנקודה השנייה: ישנה התייחסות מיוחדת במינה למעשה פעוט של תרומת כסף לעניים. וכי בגלל מעשה כה פעוט זכה רבי יוסי לחיי עולם הבא?

לשתי שאלות אלה יש תשובה אחת המשנה במסכת מכות אומרת: "רבי חנינא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה ליזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". ולכאורה קשה, מדוע צריך להרבות בתורה ומצוות כדי שיזכו לחיי עולם הבא? הרי גם בקצת מצוות יכול הקב"ה להנחיל את חיי העולם הבא לעם ישראל. מבאר הרמב"ם בפירושו המשניות וזו לשונו: "מעיקרי האמונה כי כשיקיים אדם מצוה מרת"ג מצוות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונות העולם בשום פנים אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה, הנה זכה בה לחיי עולם הבא. ועל זה אמר רבי חנינא כי המצוות בהיותן הרבה, אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהן על מתכונתה ושלימותה, ובעשותו אותה המצוה תחיה את נפשו באותו מעשה".

הדברים ברורים ומאירים. הרמב"ם אומר שעל ידי קיום מצוה אחת בשלמות ללא כל כוונות אישיות כבוד, כסף וכדומה אלא לשם שמים בלבד יזכה לחיי עולם הבא, ולכן נתן הקב"ה מצוות רבות, אפשרויות רבות להגיע לחיי עולם הבא כדי שנצליח לבצע בשלמות לפחות אחת מתוכן. הרמב"ם ממשיך ומביא ראייה לדבריו "וממה שיוורה על העיקר הזה מה ששאל רבי חנינא בן תרדיון 'מה אני לחיי עולם הבא' והשיבו המשיב 'כלום בא מעשה לידך' כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן, השיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלימות ככל מה שאפשר וזכה לחיי עולם הבא". הרמב"ם מוכיח את דבריו מאותו מעשה שדברנו עליו וזה פירושו: רבי יוסי שאל את רבי חנינא האם עשה מצוה בשלימות ללא כל כוונות כבוד בלא לחשוב על עצמו שהוא צדיק, והתשובה היתה חיובית, קיימתי מצות צדקה בהידור ללא כל צופים שיכבדו אותי בעקבות מעשי.

ומעתה מתורצות כאחת שתי הקושיות ששאלנו: חז"ל לא ייחסו חשיבות מיוחדת למעשיו של רבי חנינא שהקהיל קהילות ללימוד תורה משום שעקב פרסום המעשה יתכן שמתגנב ללב שמץ של מחשבה שלא לשמה, אך מאידך גיסא המעשה הפעוט של נתינת הצדקה לעניים נתינה שקטה ופשוטה ללא כל כבוד ופירסום זהו מעשה קטן אך מושלם לשם שמים ממש לכן זכה רבי חנינא בגללו לחיי עולם הבא.

מובא בספר יסוד העבודה לר' אברהם ווינברג מסלונים: ועל דרך זה שאל רבי חנניא בן תרדיון מה אני לחיי עולם הבא, כי אינני יודע, פן המסירות נפש שלי לכבודי אני עושה, ובשביל הפרסום והכבוד ולא לשם שמים. והשיבו: כלום מעשה בא לידך. רצה לומר שדרך מצוה גוררת מצוה, ואם הזמן לך אחר התנהגותך בלומדך רבים איזה מצוה הגונה הרי זה סימן שכונתך רצויה בזה. והשיבו: מעות של פורים נתחלף לי וכו', והרי זו מצוה שהזמן לו השם יתברך מענינו הנ"ל. והגם שהמעות היה שייך גם להנאת עולם הזה ואני עשיתי מצוה על ידי זה בלא שום הנאה. אמר לו: אם כן מחלקך היא חלקי ומגורלך היא גורלי. ובה מתורץ מה דאיתא שם שבחזירתם מלויית פטירת רבי יוסי בן קיסמא מצאו לרבי חנניא בן תרדיון שהיה מרביץ תורה רבים. ואיך עבר על דברי רבו? אלא כדפרישית שאחר כך מה שסיפר לו ממעות פורים, הרשה לו רבי יוסי בן קיסמא.

ישיבת חכמי לובלין שייסד רבי מאיר שפירא מלובלין היתה הישיבה הראשונה ששכנה בבנין מפואר. במעמד החגיגי של חנוכת הבית השתתפו רבנים מכל אירופה. הרבי מטשורטקוב נתכבד לומר דברי ברכה, ובתוך דבריו אמר אני מקנא מאוד באדם שתרם את המגרש כדי שיבנו עליו את הישיבה. איני מקנא בזכות שנפלה בחלקו שנבנתה ישיבה במגרשו אלא אני מקנא באותה מצוה שעשאה בסתר שבזכותה זכה שיהיה לו מגרש לתרום לבנין הישיבה למצוה כה נפלאה ודאי זכה בגלל שעשה מצוה כלשהי בסתר ללא פרסום.

הנה כאשר גוי בא להתגייר, מודיעים לו גם את מצות לקט שכחה ופאה, והוא צריך לדעת שצריך להתרגל לוותר, וזהו חלק מהמבחן אם הוא מסוגל להיות יהודי, כי יהודי נבחן בפרטים קטנים. זוהי הסיבה שענין לקט שכחה ופאה מוזכר בפרשת המועדות, הימים שבהם אנו עסוקים במצוות המיוחדות לכל חג באשר הוא, בפסח ישנן מצוות הקשורות באיסור כרת ובכל זאת גם אז מצוה התורה זכור את העניינים הקטנים לקט שכחה ופאה!

אנו נמצאים כעת בימים שבין פסח לשבועות ומתכוונים לקבלת התורה. קבלת התורה מורכבת מפרטים קטנים ולא רק מעניינים גדולים. נאמנותנו לתורה אינה נבחנת דוקא בביצוע המשימות הגדולות והמרשימות, אלא דוקא במשימות הקטנות המצטרפות לגדולות. שורה ועוד שורה מצטרפות למסכת ולכן כל שורה חשובה, כל מעשה טוב מוסיף לאישיותו של האדם. כשכל הפרטים מצטרפים בלימוד ובמידות אז צומחת דמותו של בן תורה אמיתי. ישנם החושבים שהתלמידים המבריקים המפרסמים את עצמם ואת כשרונותיהם יהיו תלמידיו המובהקים של ראש הישיבה, תלמיד שאינו כזה עלול לחשוב שאם אינו בולט ואינו מפורסם אין לו חלילה סיכוי לעלות ולהתעלות. הדבר אינו נכון כלל וכלל, אדרבה! המעשים הקטנים והצנועים המתבצעים בהסתר ובצינעה הם הם המובילים את האדם למדרגות הגבוהות. ידוע על רבים מגדולי ישראל שבצעירותם לא היו מהתלמידים הבולטים אלא שקדו על תלמודם בשקט ובצינעה הרחק מזרקורי הפירסום וכך גדלו. מאידך גיסא היו רבים שבצעירותם בלטו והכל סברו שהם עתידים להיות נמנים על גדולי הדור הבא ולמעשה לא התפתחו כפי שציפו מהם. נלמד איפוא להעריך את כוחו של המעשה הקטן והצנוע, נשתדל לקיים את המצוות כראוי כדי להגיע לעשיית מצוה בשלימות וזוכה לחיי העולם הבא.

ביאר הרה"ק רבי פנחס מאוסטיאל הי"ד זי"ע ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות (כג, ו). יש לדקדק למה באמת לא כתבה התורה בפירוש מספר החדש כמו בכל הרגלים ואין לומר משום דנסמך להפסוק ובחדש הראשון וגו', ולכן די שבפסוק השני ימשיך אל הפסוק הקודם בתיבת ה"ה לבד, ולא לאטפויי בדיבורא, דהרי בפסוקי יום הכיפורים כתבה התורה (שם כט, ו) בפירוש ובעשור לחדש השביעי ה"ה, אע"ג דנסמך גם כן להפסוק (שם א) ובחדש השביעי דראש השנה דכתיב מקודם, וגם נמשך אדלעיל בתיבת ה"ה, ואף על פי כן לא הספיקה התורה לעצמה בתיבת ה"ה לבד, וכתבה גם מספר החדש, וכן בפסוקי סוכות בפ' אמור (כג, לד), ובודאי כוונה התורה לאיזה רמז ולא משום חשש אטפויי דיבורא. וי"ל בהקדם קושיית האב"ע במס' קידושין (לו:), דאמרינן שם על הפסוק (יהושע ה, יא) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול,

דאקרוב עומר והדר אכול, מטעם איסור חדש. ובתוס' (ד"ה ממחרת) כתבו הקשה ה"ר אברהם אבן עזרא היכי אמרינן ממחרת הפסח דהכא הוי ששה עשר בניסן שנקרב העומר, דלמא ממחרת הפסח ממחרת שחיטת הפסח קאמר, דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר, דהכי נמי אשכחן בפרשת מסעי (לג, ג) דכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל, והם יצאו בט"ו, עיי"ש. ואפטר לומר דהנה בפירוש מרכבת המשנה על המכילתא (פ' בא פי"ג ו) הביא שיטת הזהר (ח"ב לח). דבאותו לילה שיצאו ישראל ממצרים הוה נהיר ליליא כיומא, ועל פי זה העלה המרכבת המשנה דלילה זה נחשב ליום י"ד והוי כיומא אריכא לכל דבר. והביא ראי' מהא דאיתא בילקוט (יל"ש ח"ב כב) דיהושע העמיד החמה בערב שבת כדי שלא יצטרכו לחלל שבת, ועל כרחק שכל זמן עמידת החמה היה נחשב לערב שבת דאם לא כן לא תיקון יהושע כלום, עיי"ש באריכות. ועל פי זה מתורץ קושיית האבן עזרא ד"ל דלעולם ממחרת הפסח בכל מקום קאי על ממחרת אכילת הפסח, ובפר' מסעי קאי גם כן על ממחרת אכילת הפסח, רק דשם מדבר מלילה הראשונה שבו יצאו ישראל ממצרים ואז הלא הי' נחשב הלילה ליום י"ד, ואם כן ממחרת אכילת הפסח הוא יום ט"ו, אבל ביהושע מדבר מפסח סתם, ואז נחשב הלילה ליום ט"ו, ואם כן ממחרת הפסח הוא יום ט"ז, ושפיר אמרו ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דאקרוב עומר והדר אכול. ולפי זה י"ל גם כן בפסוקי התורה דכיונה התורה להמשיך הפסוק ובחמשה עשר יום להפסוק דבארבעה עשר יום פסח לה' על ידי תיבת ה"ה, לרמז דשני ימים אלו מישך שייכי אהדדי וכיומא אריכא דמי, ופסח לד' קאי על ארבעה עשר וגם על חמשה עשר שהלילה שייך הן ל"ד והן לט"ו.

כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן (כג, י) האותיות שהן "למעלה מן השמש", כלומר אחריהן בסדר הא"ב - אומר ה"פרדס יוסף" בשם הספר "פני מבין" - הן: ש - ת, מ - נ, ש - ת. - "תתן". שכן, גם אם יעמל אדם בעולם הזה, בכל יום הוא הולך וחסר, עד שבסופו של דבר "ועזב לאחרים חילו". אמנם, אם אדם עמל למען יוכל לתת צדקה לאחרים - זה רכוש שישאר שלו לנצח ואי אפשר ליטלו ממנו, וכמו שפרשו בדרך רמז את הפסוק (ויקרא כא, ח) "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" - מה שאדם נותן לכהן, "לו יהיה" - ישאר שלו לתמיד. והנה, הפסוק שלפנינו מתחיל: "וקצרתם את קצירה", הינו הקציר של האדמה, ומסים "הבאתם את עמר ראשית קצירכם", משמע הקציר שלכם. לכן פרשו חז"ל במדרש, שעל ידי שמביאים את העומר לבית המקדש, הרי זה "למעלה מן השמש", נתינה, ושם "יש לו", הדבר הופך להיות שלו.

מובא באזנים לתורה והבאתם את עומר ראשית קצירכם (כג, י). משונה מנחת העומר מכל המנחות, שמביאים אותה לעזרה בעודה בשבלים, ושאר המנחות מביאים רק לאחר שנעשו סולת. ויבואר, דהנה כשם שנתחייבנו להאכיל בהמה קודם לאדם, כדכתיב (דברים יא, טו) "ונתתי עשב בשדך לבהמתך" ואחר כך "ואכלת ושבעת", כך התקין ה' הטבע שהשעורים שהם מאכל בהמה מתבשלים קודם לחטים. ולפיכך מביאים מנחת שעורים בפסח, להודות לה' על מאכל בהמה שנתבשל אז. ומנחת חיטים מהתבואה החדשה מקריבים בעצרת, כי אז מתבשלים החטים, להודות על מאכל האדם. ולכן, העומר שמרמז על מאכל בהמה, מביאים גם השבלים בקש וגרעין, כי הכל מאכל הוא לבהמה. אבל מנחת חיטים שמרמז על מאכל האדם, מביאים רק הסולת, שהוא המאכל.

ביאר הגה"ק רבי שמואל ערנפלד אב"ד מאטסדארף זי"ע והניף את העמר לפני ד' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן (כג, יא). "לרצונכם" - אם תקריבו כמשפט זה יהיה לרצון לכם (רש"י) וקשה דהרי דבר זה [להקריב כמשפט הנכון] שייך בכל הקרבנות, ומדוע פירט דוקא כאן במצות העומר שיעשה כמשפט? ויש לתרץ דבא ללמדנו לאפוקי מדעת צדוקים שמפרשים "ממחרת השבת" שבת בראשית [מנחות סה:]: דהוא קבוע וקיימא ואינו תלוי בקביעות בית דין כלל, מה שאין כן יום טוב תליא בקביעות בית דין, וזה כוונת הפסוק, "והניף את העומר לפני ה' לרצונכם" "ממחרת השבת" פי' ממחרת שהוא לרצונכם שנקבע על ידי בית דין.

מובא מהמהרי"ד מבעלזא ומנחתו שני עשרונים וגו' ונסכה יין רביעית ההין. וכתב רש"י ז"ל: שני עשרונים, כפולה היתה, ונסכה יין רביעית ההין, אע"פ שמנחתו כפולה אין נסכיו כפולים. וצריך ביאור למה היתה רק המנחה כפולה ולא הנסכים, וי"ל דמנחת העומר באה מן השעורים, כמו מנחת סוטה, לרמז על שפלות, כי בימי הספירה צריך האדם להתבונן בשפלות עצמו היטב, ובה יעשה הכנה לקבלת התורה, כדאי' בשם המגיד מקוונין ז"ל: "כי אעבור בסך אדדם", הכוונה לימי הספירה. "אדדם" הוא לשון דד, שמרמז על ענוה, כתינוק היונק משדי אמו. ואם משפיל עצמו בימי הספירה, שהם מ"ט יום כמנין "אדדם", עושה בזה הכנה לקבלת התורה. וזהו סיוע הפסוק: "עד בית אלקים בקול רנה", אד"ק ז"ל. וע"כ היתה המנחה כפולה, לרמז שצריך להתבונן הרבה בשפלות עצמו. אבל הנסכים היו רק רביעית ההין, כי ביין כתיב: "המשמח אלקים ואנשים", והיין שאומרים שירה על היין, א"כ רומזים הנסכים לשמחה, כשמתכוונן בשפלות עצמו אינו יכול להיות בשמחה, על כן לא היו הנסכים כפולים.

מובא בחיד"א, בשם תשו' הרדב"ז ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה (כג, יג). מפני מה הוכפלה מנחת כבש העומר לשני עומרים? הנה, אמרו חז"ל: מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות (ר"ה טז). לפיכך ציוותה התורה להקריב עם העומר שני עשרונים סולת חיטים: אחד למנחת הכבש כמשפטו, ואחד כדי שיתברכו החיטים והשעורים של התבואה.

"ממחרת יום טוב הראשון של פסח, שאם אתה אומר שבת בראשית אי אתה יודע איזהו" (רש"י) כידוע, יש הטוענים שמה שכתוב בפסוק "ממחרת השבת" הכוונה ליום ראשון שהוא ממחרת שבת בראשית ולכן יש להתחיל לספור את העומר, תמיד, מיום ראשון. ואילו חז"ל קבלו ש"ממחרת השבת" הכוונה למחרת יום טוב ראשון של פסח, כפי שהביא רש"י. הרמב"ן טוען שפסוקים אלו הם הראיה הגדולה ביותר לאמיתות דעת חז"ל. שהרי אם כוונת הכתוב "כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה" שנביא את העומר ממחרת שבת בראשית, אזי משמעות הכתוב היא שבאיזה זמן מן השנה שנבוא לארץ ונקצור קצירה יניף הכהן העומר ממחרת השבת הראשונה שתהיה אחרי ביאתנו לארץ, ומזה יצא שאין לחג השבועות זמן קבוע שנמנה ממנו. ולפי הבנה זו לא נדע בשנים הבאות אחרי כן מתי נחל לספור, רק מיום החל חרמש בקמה כפי רצוננו, ואלה דברי תוהו שלא יתנונו. לכן חייבים לומר שכוונת הכתוב "ממחרת השבת" היא מחרת יום טוב ראשון של פסח, כפי שקבלו רבותינו, ואז יבוא הענין כהוגן, כי צוה הכתוב תחילה שנעשה בחדש הראשון חג המצות שבעת ימים, וביום הראשון שבתון וביום השביעי שבתון וכל מלאכת עבודה לא נעשה, ואחר כן אמר כי כאשר נבוא אל הארץ נביא "ממחרת השבת" הזאת את עומר התנופה, ולימד שלא ינהג העומר במדבר ובחוצה לארץ.

ביאר הג"ר יצחק הורוויץ אבד"ק דוקלא ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו וכו' עד הביאכם את קרבן אלקיכם (כג, יד). במס' קידושין (דף ל"ה) מביאים בעלי התוס' את קושית הירושלמי, דמפני מה לא הותרה אכילת מצה מתבואה חדשה, דלמה לא יבוא המצות עשה של "בערב תאכלו מצות", וידחה את הלא תעשה של חדש? ותירץ הגאון ר' יהונתן אייבעשיץ זי"ע קושית התוס' באופן פשוט, דהנה נאמרה בגמרא שבימי אבלו של משה נשתכחו מישראל שלש מאות הלכות ואחד מהן היי הלי שיעורין, ולפיכך אי אפשר להתיר שיוכלו לאכול מצה מחדש, שכן מה היי שיעורו של המותר, אם תאמר כזית הלא אפשר ששיעור מצה הוא בי כזיתים ועדיין לא קיים את המצות עשה, בזמן שכבר עבר על הלא תעשה, ואם יאכל שני זיתים הרי אפשר שהשיעור הוא כזית אחד, ונמצא שהזית השני הוא אסור באכילה, שהרי אין בו משום קיום העשה... ולכאורה לפי זה מאי קא מקשי התוס', אך יש לומר דהתוס' בכונה לא רצו לתרץ כן, ששפיר אפשר לאכול מצה אף כשכבר נשתכחו השיעורים באופן של היכי תימצא: הנה בגמ' פסחים (דף קט"ו) אמרין שהיי הלל כורך פסח מצה ומרור ואוכלן ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו, ופריך הגמי וליתי טעם מרור וליבטל

טעם המצה, ומשני משום שמצוות אין מבטלות זו את זו. ולפי זה כל זמן שהוא מצוה אינו מבטל זו את זו, אבל אם הוא רשות שפיר מבטל זו את טעם זו, ואם כן שפיר אפשר לאכול למשל שני כזיתים, אך בכריכה יחד עם מרור, ואם השיעור הוא בפחות מזה הרי אתי מרור ומבטל לה לטעם המצה במה שהוא יותר מהשיעור, מאחר שאין בו מצוה עוד, ולגבי שיעור המצה באמת אינו מבטל את טעמו וא"ש קושיית התוס' שאכן הי' להם דרך נכון איך לקיימה. (מובא בשו"ת ספר יהושע אור"ח פי" י"ז)

ספירת העומר - שכח לספור ספירת העומר והוא ש"צ:

איתא (מנחות טו.) [תוס' ד"ה "זכר למקדש הוא"]:**עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות ותימה גדולה הוא ולא יתכן: ע"כ, ומכאן נפסק דין זה בשו"ע, (הלכות ספירת העומר סימן תפ"ט ס"ט) וזה גם מנהגינו, מובא (בשערי תשובה) שאלה, מה עושה אדם שצריך להתפלל לפני העמוד כשליח ציבור, ושכח יום אחד לספור, מה יעשה? האם לתת לאחר? האם צריך לבייש עצמו?**

ג' מהלכים בדבר,

מהלך א.) אפשר לבקש מאחד המתפללים שלא יספור ספירה, והש"צ יכוון להוציאו, ואז מותר לברך,

'הפרי חדש' (בסימן תפט) אומר, שבאופן כזה אינו יכול להוציא כי הוא אינו מחויב, ומביא ראיה מירושלמי מס' מגילה (פ"ב הלכה ג), בן עיר אינו יכול להוציא לבן כרך, ולכן גם בספירה אינו יכול להוציא אחר,

וכ"ד **'המקראי קודש' וכן ה'ברכי יוסף', וכן ה'סמי דחייא' סוברים כדעת הפ"ח, שאינו יכול להוציא מכיון שאינו מחויב בדבר,**

לעומת זה מביא את שיטת **'המאמר מרדכי', וה'כנה' ג',** שכתבו שרבי סלוניקי חלקו על הפ"ח, ואמרו שיכולים להוציא אחר, מכיון שלעיקר המצוה הוא שייך, רק הוא אנוס צדדי שאינו יכול מברך,

בספר **'הר צבי' (או"ח בסימן עה)** טוען שאפשר להוציא האחר, כמו שאפשר להוציא בקידוש את חבריו אפי' שכבר עשה קידוש וכבר יצא, מדין ערבות, כך למה שלא יוכל להוציא אחר, ומדוע בפורים אינו יכול להוציא, כדעת **'המאמר מרדכי',**

וכ"כ **'הריטב"א'** שכשם שאם לא עשה מצוה יכול להוציא, כך יכול להוציא אחר שיצא, וכן כאן,

הגרי"ז, שכח פעם לספור ספירה, והיה שליח ציבור, ועשה מעשה וביקש מאחד המתפללים, שלא יברך, והוא יוציא אותו, והסביר שכל הראיה של הפ"ח הוא מהירושלמי, אבל **'הבבלי'** אינו מביא דין זה, וזה מחלוקת בין בבלי לירושלמי, וכן דעת הבבלי גם במגילה שיכול להוציא בן כרך, ולכן מסיק **'ההר צבי' שמוותר להוציא, שאנו קיימא לן בבבלי,**

וכן פסק בספר **'הליכות שלמה'** דף שנה"ה, שאפשר להוציא אחר בדרך, אפילו שאינו יכול לברך לעצמו, **(הגה"ק רבי שלמה זלמן אוירבך זצוק"ל)**

וכן פסק **'הגה"ק רבי יוסף ענגל,** לגבי בחור שהגדיל בתוך ימי הספירה ונהיה בר מצוה, שיכול להוציא את אחר, **(רבי יוסף ענגל)**

יש שנהגו שאם שכחו לספור והפסיקו לספור מ"מ פעם בשבוע עשו עם ברכה, שטענו שספירת הימים וספירת השבועות שני מצוות, **(בית הלוי)**

מהלך ב.) ובספר **'שבט הלוי' (סימן צ"ו ח"ג)** כותב: רב ששכח ספירה וצריך לספור ברבים ויש שאלה של כבוד התורה ובזיון הציבור, במקום הדחק אפשר לספור ולחלוק על הבה"ג, ולקבל את דעת שאר הראשונים, שכל יום הוא מצוה לעצמו, וא"ת הלוא אפשר לבקש מאחר שאני יוציא? זה אינו, כמו שכתוב הפ"ח, ואע"פ שאינו ראוי לנהוג כך לכתחילה, מ"מ לגבי בזיון כבוד התורה אפשר, וכמו שנפסק **(בשו"ע סימן צ"א ס"ב)** ב'ביאור הלכה' לגבי צריך לנקביו, שאפשר לסמוך על המקילים, מפני בזיון הציבור, והיו גדולים שעשו כך,

דעת הרה"ק מקאמרנא בספרו **'אוצר החיים' (פרשת אמור)** פסק לא כדעת הבה"ג כלל, אלא כשאר הראשונים שכל יום של ספירת העומר הוא מצוה לעצמו, וכך סברו כל הראשונים,

מהלך א), אבל בספר 'אמרי פנחס' כתב שפעם שכח לספור 'ספירת העומר', ויגע כל היום למצוא היתר מה לעשות, והגיע למסקנה, שאע"פ שיש על מי לסמוך ולספור, או מטעם זה, או הטעם השני, מ"מ היה הולך מהעמוד כל הלילה, והיה כביכול מתבזה, והיה לו חביב השפלות והביזיון של דבר זה, והיה אומר שזה מתנה מהשמים, שע"י זה יוצא מגאות,

מובא בגן יוסף וספרתם לכם ממחרת השבת. כשבא המלבי"ם לעיר אחת סיפרו לו שנמצא שם אפיקורס זקן שחיבר ספר ובו הוא מתלוצץ על דברי חז"ל וכותב בהקדמה שעל כן הוא דחה את פרסומו של הספר עד שהגיע לימי הזקנה, משום שקודם לכן כל עוד שהיה לו בנות להשיאן, חשש מפני דעת הבריות, אמנם עכשיו שנישאו כבר אין הוא חושש עוד. השבת דרש המלבי"ם בבית המדרש דרשה חוצבת להבות אש. שהבייתוסין החזיקו בדעה שחג השבועות חייב תמיד לחול ביום הראשון שהיו דורשים את הפסוק "וספרתם לכם ממחרת השבת" שבת ממש, ולא כאליאב דאמת שמדובר על יום טוב ראשון של פסח. ושאלם ר' יוחנן שוטים מנין לכם, ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. ולכאורה מפני מה רק זקן אחד מפטפט כנגדו. אלא עכשיו נתחוור לי שאמנם כולם היו כופרים גמורים אלא חשש לדבר שמן הסתם היו להם בנות להשיאן ולכך לא הרהיבו עוז לכך חוץ "מזקן" אחד שכבר השיא את בנותיו ולכן פטפט כנגדו.

וספרתם לכם ממחרת שבת. "כי לא אחרון במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה, ועד יום מותו תחכה לו, אם ישוב מיד תקבלו. אמת כי אתה הוא יוצרם, ואתה יודע יצרם כי הם בשר ודם" - ברוב טובו המציא לנו הקב"ה דרכים להיפטר מעוונותינו, ישנם מעשים שבתשובה גרידא הם נמחלים ומתכפרים, וישנם הזקוקים לעונש כי להסירם, כשאחד מהם הוא עונש המלקות.

המקור לחובי המלקות מתבאר בפרשתינו "והיה אם בן הכות הרשע... והכהו לפניו כדי רשעתו במספר, ארבעים יכנו לא יוסיף". במסכת מכות (כ"ב) נחלקו חכמינו ז"ל, לדעת רבי יהודה דברי התורה כפשוטם ועל העבריין ללקות ארבעים מלקות במלואן. לעומתו חכמים סוברים שמספר המלקות אינו אלא שלושים ותשע, ולדעתם כוונת הכתוב על מספר הסמוך לארבעים "כדי רשעתו במספר, ארבעים יכנו", מספר הסמוך לארבעים והיינו שלושים ותשע.

הרמב"ם מצטט את דברי חז"ל מדוע נקבע מספר הארבעים, כלשונו: וטעם הארבעים כפי מדרשו, לפי שעבר על התורה שניתנה בארבעים יום וגרם מיתה לעצמו שנוצר לארבעים יום, ילקה ארבעים ויצא ידי עונשין.

דרשות רבות נאמרו על כך שחז"ל הפחיתו מכה אחת מהארבעים מכות. עוד מובא להסביר בספר ארץ צבי שלימדונו חז"ל שעבירה של יהודי אף פעם אינה מושלמת, גם אם הוא עבר עבירה במזיד, תמיד ניתן למצוא בה צד זכות כלשהי, לפיכך גם העונש לא ניתן במלואו ואנו גורעים ממנו.

האדמו"ר מאוסטרובצה זצ"ל נפגש פעם עם הגאון רבי חיים עוזר גרוזינסקי זצ"ל בעל האחיעזר ושוחחו בעומקה של הלכה, וכשהגאון רבי חיים עוזר התפעל מאוד מדבריו של האדמו"ר מאוסטרובצה, הכריז: הנכם גברא רבה! השיב לו האדמו"ר לא בזה נקראים גברא רבה!

שאלו הגרמ"ע א"כ במה נקראים גברא רבה? השיב לו האדמו"ר את דברי הגמרא במסכת מכות, המסיקה מדברי חכמים שדרשו כי מלקות הינם ל"ט ולא ארבעים, שטיפשים הם האנשים הקמים מספר תורה ולא קמים מפני תלמידי חכמים, דאילו בתורה נאמר: "ארבעים יכנו", ובאו חז"ל ואמרו שארבעים אלו אינם אלא שלושים ותשע מלקות ופחתו מכה אחת הרי שכוחם גדול מאוד שאל האדמו"ר מדוע הרחיקה התורה לפרשתינו מספר דברים ולא הסתפקה בפרשת אמור שבספר ויקרא, שם נאמר בפרשת ספירת העומר "תספרו חמישים יום", וחז"ל דרשו שזה אינו אלא ארבעים ותשעה ימים, הרי שגם כאן הפחיתו יום אחד?

מכאן, אמר האדמו"ר לגאון רבי חיים עוזר למדנו שגדלות חכמים אינה בהפחתה של יום אחד מספירת העומר, אלא דווקא ממה שהפחיתו מכה אחת מעונשו של הרשע אפילו שחטא וזו מעלתם. אם כך גברא רבה הינו מי שמקל בצערו של חבירו ולא רק עוסק בחידושה של תורה.

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). והחינוך (מצוה ש"ו) ביאר דמטרת הספירה היא לצפות ולחכות למתן תורה, כעבד ישאף צל. ויש להבין, שהרי בתורה לא הוזכר כלל ענין הספירה למתן תורה, אלא להקרבת קרבן העומר. ונראה לבאר ענין קרבן העומר שבא מן השעורים שהם מאכל בהמה, וענין זה בא ללמדנו שגאולת מצרים איננה המטרה הסופית, שהרי היא רק גאולת הגוף, והיינו גאולת החלק הבהמי של האדם, ובלי התורה עדיין נחשב האדם כבהמה ומאכלו הוא מאכל בהמה, ורק בזמן מתן תורה נשלמה הגאולה בכך שנעשה אדם, וזהו ענין קרבן ב' הלחם שהוא בא מחיטה שהוא מאכל אדם, והיינו שבא ללמדנו שעתה בזמן מתן תורה נעשו עם ישראל לאדם ע"י התורה. ומעתה מבואר מה שכתב בחינוך שזהו ענין הספירה, לספור את הימים מהזמן בו עדיין אנו כבהמה, עד זמן מתן תורה שבה נעשים אנו לאדם.

וספרתם לכם ממחרת השבת... שבע שבתות תמימות תהינה וגו' (כג, טו). ספירת העומר, הנה אדם המברך בכל יום, ויום אחד שכח ולא הזכיר יממה שלימה, שוב אינו רשאי לברך, אלא עליו לספור יום יום הספירה בלא ברכה. והטעם לכך, כי לפי דעות בראשונים, כל הספירה היא אחת. ולעומתם יש הסוברים שכל יום היא מצוה בפני עצמה, ולדבריהם השוכח יום אחד שלם יוכל להמשיך ביתר הימים לספור ובברכה. רק מאחר שיש בידינו כלל "ספק ברכות להקל" לכך נקבעה ההלכה כאמור. ע' סימן תפ"ט. ולכן יש לשאול כיצד רשאי כל אדם לברך, הלא שמא ישכח יום אחד ונמצא שכל ברכותיו לבטלה, וכבר עמדו על פתגמא דנא האחרונים. ואולם, הלא יש "ספק ספיקא": שמא לא ישכח ואם תמצי לומר שישכח, שמא כל יום מצוה בפני עצמה ולכן יוכל לברך. וגם עוד י"ל שאע"פ שכל הימים מצוה אחת משום דכתיב "תמימות תהינה", אכן הברכה "אינה לבטלה" היות ובשעה שברך, היתה כהוגן. ויש להביא דוגמא לזה מאדם אשר טעה ובשבת התחיל בברכה של חול אתה חונן וכו', שגומר את הברכה. ויש פוסקים שסוברים שאינו ברכה לבטלה. וטעמם כנראה, שכיון שחז"ל "קבעו" שאדם זה צריך לגמור הברכה (ברכות דף כא.). לפיכך אינו ברכה לבטלה. אכן יש להעיר דמצינו שאמרו בגמרא (נדרים י.) מנין שלא יאמר אדם "לה' עולה", "לה' מנחה" וכו'. ת"ל "קרבן לה'". ע"ש. ולכאורה החשש שמא ימות ולא יספיק לגמור הדיבור ונמצא הוציא שם שמים לבטלה. וא"כ קשה גם בספירת העומר, שמא יברך ופתאום ימות, ונמצא מברך לבטלה. אכן מפירוש רש"י (שם) נראה דאין חשש למיתה, אלא החשש, שמא לא יגמור דבריו. וע' גיטין (כח:) ולפי"ז י"ל דזה אין לחשוש בענין ברכה, כי כיון שמתחיל לברך ודאי יגמור. וע' בתוספות כתובות (דף עב.) וע' שו"ת הרדב"ז (ח"ד סימן כז.) אולם השל"ה ביאר דהחשש שמא ימות ח"ו (והעירו עליו). ולדבריו י"ל דכיון שאדם בא לברך את יוצרו, א"כ הבא ליטרה מסייעין אותו, כל שכן שאין חשש שיטול ה' נשמתו, ולכן מתורץ מה שהקשו כל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן ולא חיישין על שום דבר ח"ו. ושו"ר באורך בשדי חמד (ח"א עמוד 446 סימן נו.) וע"ע תורה תמימה (ויקרא א. אות ט) וה' יברך את כולנו בחיים טובים וארוכים לשלום אמן.

והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן. וספרתם לכם וגו' (כג, י-טו) מסופר במדרש (ויק"ר כח, ב-ג): רבי שמעון ברבי נשא אשה והזמין רבי לכל רבנן ולא הזמין לבר קפרא, והקפיד בר קפרא. שמע רבי שהקפיד בר קפרא והזמינו למחר, אמר לו בר קפרא: לא כעסתי על שלא נתת לי לאכול אלא על שלא הזמנת אותי יחד עם חבירי וכו', "תני ר' חייא: 'שבע שבתות תמימות תהינה' - אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום." עיי"ש. ויש להבין למה הביא המדרש המעשה של בר קפרא כאן, ומה שייכותה לפרשת העומר. ונראה דימי ספירה הן מורים על האחדות, כדאיתא בספרים הקדושים, ולכן מתו תלמידי ר' עקיבא בין פסח לעצרת (יבמות סב:) מפני שהימים אלו מורין על האחדות, והן לא נהגו כבוד זה לזה, ולכן הביא מעשה דבר קפרא באמצע דרשות העומר, שלא חרה לבר קפרא אלא על שלא הזמין אותו עם חביריו, שבימי הספירה צריך האדם לתקן מדה זו של האחדות, ועל ידי זה זוכה להשגת התורה בחג השבועות. כמו שכתוב (שמות יט, ב): 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני וגו' ויחן שם

ישראל נגד ההר', ופירש רש"י: שהיו כולן בלב אחד כאיש אחד. ולכן זכו להשגת התורה במתן תורה". ואחר כך הביא המדרש: 'שבע שבתות תמימות תהינה' – אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ב"ה, שזוהו רצון הבורא שיהיו כל ישראל בלב אחד כאיש אחד באהבה ואחוה ועל ידי האחדות נוכל לבוא בחג השבועות להשגת התורה.

מאור ושמש

ההניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת (כג, יא). ויש להוכיח מהמקראות שלא כהבייתוסין (מנחות סה). שהיו אומרים שעצרת אחר השבת) עיי"ש. ושמעתי בשם גדול וקדוש שפירש במקרא זה שנאמר "לרצונכם", ומה פשר הדבר? ברם הכתוב בא לרמוז כי "ממחרת השבת" יהיה "לרצונכם", שתלוי הוא בדעת חכמי ישראל בזמן שהם מקדשים את החודש. ודפח"ח והוא פלא.

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). בני ישראל יצאו ממצרים. לאחר מאות שנות סבל, שעבוד וגלות, הם נשמו מלוא הריאות חירות. מיד, למחרת יום הגאולה, בעוד שכרון החופש מסחרר, נצטוו להתחיל לספור חמישים יום כנאמר: (ויקרא כ"ג, ט"ו-ט"ז) "וספרתם לכם ממחרת השבת... עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום". מודיעים להם באמצעות מצוות ספירת העומר, לאט לכם, המטרה עדיין לא הושגה. החופש שהושג אינו סוף הדרך, כי אם תחילתה, הצעד הראשון. עתה, הנכם בדרך להר סיני, שם תקבלו את החוקה האלוהית ותזכו לחירות רוחנית. זו המטרה. אמנם הדרך לא היתה קלה, היו בה נסיגות ועיתות חולשה, אולם המטרה ניצבה באופן תמידי מול עיניהם, הכיוון היה ברור. הם ספרו ברציפות והתקרבו מיום ליום, עד שעמדו למרגלות הר סיני והביעו נכונות לקבל את התורה ממרום, התורה שתעצב את חיי העם בעתיד. הספירה באה להגן מפני העייפות המכרסמת בלב כל עם, המדמה שבחירות מעול זרים השיג את מטרותו. הספירה שנערכת יום יום, היא רענון של שאיפות הגאולים, לבל יסתפקו במינימום שהושג, אלא ימשיכו ללחום ולהיאבק עד להשגת המקסימום, עד שיגיעו לפסגה הרוחנית של העם ולאוויר הנכסף. בכוחה של הספירה לקרב את העם נפשית למעמד מתן תורה. לא רק אז במדבר, כי אם בכל הדורות. היא מצביעה על הרצון הגדול ועל ההשתוקקות אל היום הנכבד שלבנו נכסף אליו. כעבד ישאף לצל ויצפה תמיד מתי תבוא העת הנכספת. בדומה לאסיר הסופר בכיליון נפש את הימים שנותרו לו עד ליום שחרורו, כך ספרו בני דור המדבר את הימים עד ליום שבו יזכו לעבוד את האלוהים למרגלות הר סיני. בספירה זו הפכו את חג הפסח למבשרו של חג השבועות. כך נוצר הגשר בין שני חגים אלו. הספירה המאחדת לימדה, שאין להפריד בין גאולתם הגשמית לבין גאולתם הרוחנית. אין הראשונה קיימת ללא רעותה. מהפכות רבות שקעו בגלל עייפות גיבוריהן שהאמינו כי הגיעו לסוף הדרך, ואין עוד אל מה לשאוף. יציבותן של מדינות רבות שזכו ביום מן הימים לעצמאות, התערערה, משום שהמטרה האחרונה שנותרה להן היתה מאבקי שלטון מכוערים בין המשחררים. ספירת העומר רואה ביציאת מצרים שלב חשוב ויקר, אך לא ייתכן להחליפו בסולם עצמו, בסולם העלייה הרוחנית והשלמות האנושית הגלומה במתן תורה של חג השבועות. ככלה הממתינה בערגה לקראת יום כלולותיה, וסופרת בדריכות את השבועות ואת הימים שעדיין נותרו עד ליומה הגדול, כך מתכוננת כנסת ישראל – הכלה, ליום נישואיה עם החתן – הקב"ה, והיא סופרת בציפיה את ספירת העומר. כאשר אדם מצפה ומתגעגע למאורע גדול המתקרב ובא, מקובל לספור לאחור: עוד ארבעים ותשעה יום נותרו עד לאותו יום, עוד ארבעים ושמונה יום וכו'. ואילו אנו מוסיפים והולכים: היום יום אחד, למחרת שני ימים וכו'. כיוון זה של הספירה אומר דרשני! אילו סודרה הספירה לאחור, מיד בתחילת הספירה היה האדם חש שעליו להמתין עוד תקופה ארוכה... ארבעים ותשעה יום. ההמתנה הארוכה המצפה לו עלולה לגרום לפיק ברכים. לכן, אנו מתחילים מהמספרים הקטנים, מהימים שכבר עברו, וכך יוקל לנו. חכמים שנו במדרש: "שבע שבתות תמימות, אימתי הן תמימות? בזמן שישראל עושים רצונו של מקום". לתמימות שבה עוסקת התורה קיימת משמעות כפולה: הימים צריכים להיות תמימים, וגם על ישראל,

הסופרים, להיות תמימים. קיימים שני סוגים של לוחות שנה. האחד הוא לוח שנה אשר מדי יום יש לתלוש בו דף. קיים גם לוח, שבכל יום יש בו מקום לרישומים שונים. כאשר תמה השנה, בולט השוני שביניהם. בעוד שהלוח הראשון יישאר ללא דפים, ייראה השני במלוא עוביו. בנוסף, אם השכילו לרשום בו דברים של טעם, הריהו נחשב לספר מלא עניין. חייו של האדם משולים ללוח שנה. יש התולש מהם דף אחר דף, עד שלא נותר מה לתלוש, ויש המבין את חשיבותם של דפי חייו וממלא אותם עד תום בתוכן. גם ברבות השנים אין לו מה להתבייש בלוח זה, והוא מהווה נושא להערכה אמיתית. על שבע השבתות המובילות לקראת מתן תורה להיות תמימות. לא נוכל לספור את הימים שנותרו עד לחג השבועות ולהחסיר בכל פעם מן המנין. צורה זו של תלישת דפים מן הלוח, לא מקרבת אותנו להר סיני. נדרש מאיתנו ניצול עד תום של ימים אלו. רק עם תוספת של עוד יום גדוש תוכן ושל עוד שבוע גדוש משמעות, ניתן לגשת כראוי לחג מתן תורתנו. ספירת העומר משמשת כמשל לחיים עצמם. אנו מתקרבים בכל יום למטרה, לעולמנו הנצחי. מצרפים עוד מעשה חסד ומוסיפים עוד מצוה, וכלשון בעל "חובת הלבבות": "הימים – מגילות, כתבו בהם כל אשר תחפצו שיזכר לכם". יש תכלית לימים העוברים, יש ייעוד ומטרה לשנים החולפות. מתקרבים אנו כל ימי חייו אל הרגע שבו תתגלה לעינינו השכינה. דפדפנו דף ועוד דף בספר חייו, ונוכחנו לדעת כי בנינו את עצמנו, את האדם השלם. רשמנו בספר החיים את הפרטים שאנו מעוניינים שיזכרו אותם, את מעשי המצוות.

והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן. וספרתם לכם וגו' שבע שבתות תמימות תהינה. מסופר במדרש רבי שמעון רבי נשא אשה והזמין רבי לכל רבנן ולא הזמין לבר קפרא, והקפיד בר קפרא. שמע רבי שהקפיד בר קפרא והזמין למחר. אמר לו בר קפרא: לא כעסתי על שלא נתת לי לאכול אלא על שלא הזמנת אותי יחד עם חבירי וכו', "תני ר' חייא: 'שבע שבתות תמימות תהינה' – אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום", עיי"ש. ויש להבין למה הביא המדרש המעשה של בר קפרא כאן, ומה השייכות לפרשת העומר. "ונראה דימי ספירה הן מורים על האחדות, כדאיתא בספרים הקדושים, ולכן מתו תלמידי ר' עקיבא בין פסח לעצרת מפני שימים אלו מורין על האחדות, והן לא נהגו כבוד זה לזה, ולכן הביא מעשה דבר קפרא באמצע דרשות העומר, שלא חרה לבר קפרא אלא על שלא הזמין אותו עם חבריו, שבימי ספירה צריך האדם לתקן מדה זו של האחדות, ועל ידי זה זוכה להשגת התורה בחג השבועות. כמו שכתוב 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני וגו' ויחן שם ישראל נגד ההר', ופירוש רש"י: שהיו כולן בלב אחד כאיש אחד. ולכן זכו להשגת התורה במתן תורה". ואחר כך הביא המדרש: "שבע שבתות תמימות תהינה" – אמתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ב"ה, שזוהו רצון הבורא שיהיו כל ישראל בלב אחד כאיש אחד באהבה ואחוה, ועל ידי האחדות נוכל לבוא לחג השבועות להשגת התורה.

מאור ושמש

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה. ישנם בני אדם שתולים סיבת פרנסתם במושבותיהם, שבעיר זאת יכולים להתפרנס, כי שם יש משא ומתן ושפע, ועל כך מתמה הכתוב: וכי "מושבותיכם תביאו לחם", הלא הוא ית"ש הוא המפרנס – "תנופה", רצ"ל, תנו פה לה' להתפלל לפניו ובכך תמשיכו על עצמכם פרנסה.

בעל 'מלא הרועים' זי"ע

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). אני מודה בעובדה שמוחי קטן בכדי להבין את מהלכי המלאכים. מי אני, אדם פשוט, שאדרוש במופלא ממני? אך חזקו עלי דברי חכמים, שהתורה – הן שבכתב והן שבעל פה – ניתנה לנו בני האדם, ויש בידינו יכולת להבין לכל הפחות ברובד הפשט את כול התורה. לאור האמור, אשתף אתכם במחשבותיי. ישנה חוויה שאינה פוסחת על אף אחד מאיתנו, והיא – חווית העובר ברחם אימו. התלמוד כותב שמעבר לחוויות הפיזיות, ישנה חוויה רוחנית מדהימה, אני ממליץ בחום לראות את התלמוד בפנים, אצטט כאן חלק קטן הרלוונטי לנושא

שלנו. וכך לשון התלמוד: "ונר דלוק לו על ראשו [של העובר]... ומלמדיו אותו את כל התורה כולה... וכיוון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסוטר על פיו, ומשכחו כל התורה כולה" (תלמוד בבלי – נידה דף ל). זה זמן רב שאני מנסה לרדת לעומק דעתו של המלאך, אם הוא רוצה שאדע – למה להשכיח? ואם הוא לא רוצה שאדע – למה ללמד? מסתבר, שאכן המלאך לא רוצה שאזכור את התורה, הוא רוצה דבר אחד – שלא אשכח שפעם ידעתי משהו, שחוויתי משהו, ואנסה כל חיי לחזור לשוב אל אותה חוויה רוחנית מדהימה שחוויתי בעבר... במילים אחרות – העובדה שפעם חוויתי משהו, למרות שאיני זוכר במדויק מהו, גורמת לכך שדרכי תהיה סלולה, משום שהרבה יותר קל להשיב אלי דבר שפעם היה חלק ממני. אומר המלאך: אני רוצה שהאדם יגיע לשלמות רוחנית – באופן שהשלמות תהיה חלק בלתי נפרד מאישיותו. הדבר אפשרי רק כאשר האדם יעבוד ויתאמץ למען אותה שלמות. כשאדם עמל קשה כדי להשיג מטרה מסויימת, ובפרט מטרה רוחנית, הדבר נהיה חלק ממנו, מכיוון שהוא עמל להשיגה. אינו דומה אדם הזוכה בפיס במיליון שקל, לאדם שבנה עסק בעשר אצבעותיו, ובסופו של דבר הרוויח אותו סכום... הסטטיסטיקות מראות שרוב הזוכים בפרס הגדול בפיס, מאבדים הכול תוך זמן קצר. כשאדם רוצה להיות גבוה, עומדות בפניו שתי דרכים, האחת להביא דלי של חול, ועוד אחד, עד שנוצר לו תל קטן ואז לעלות עליו. הדרך השנייה היא לקפוץ. ברור שהדרך השנייה קצרה וקלה יותר, אבל אין לאדם קרקע מוצקה מתחת רגליו, וממילא אין לקפיצה קיום. בפרשתנו, פרשת אמור, מצווה אותנו התורה: "וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאתכם את עומר התנופה, תספרו חמישים יום." "ממחרת השבת" הכוונה למחרת יום טוב ראשון של פסח. למה התורה מגדירה אותו כ"שבת"? טמון כאן רעיון עמוק: יום טוב ראשון של פסח – ליל הסדר, הוא בבחינת "שבת", השמים נפתחים ומקבלים השפעות ישירות מהבורא – לא קשור למאמצי האדם. כעת, אחרי ליל הסדר מגיע "התור" שלנו... לאחר ניסי יציאת מצרים, עם ישראל היה בדרגת אמונה גדולה ביותר, אבל קבלנו את זה במתנה מאלוקים. אמונה זו לא קנתה קניין בנפשנו, כיוון שלא עמלנו עליה. בכל שנה בליל הסדר אנו זוכים שוב לאותה הארה, זוכים במתנה. ועכשיו אומר אלוקים: אני, כביכול, לוקח מכם את ההארה, עכשיו תעבדו לבד. תספרו יום אחר יום, כל יום ועבודתו המיוחדת, צעד אחר צעד, עד שתגיעו בכוחות עצמכם אל היעד הנכסף – קבלת התורה, ועל ידי כך תקנו קניין עצמי בנפשכם. בדיק כמו שאבא נותן יד לבנו הקטן כדי שיוכל להתחיל ללכת, ואז הוא עוזב אותו כדי שיסתדר לבד בכוחות עצמו. אנו כמו אותו עובר במעי אמו, אשר לומד את כל התורה כולה, וכשנולד משכיחים ממנו את הכול, וכך הנשמה משתוקקת ומסוגלת להגיע שוב לאותה החוויה שחוותה בעצמה בעבר. ישנה תופעה מצויה אצל אנשים שעושים שינוי רוחני בחייהם. בתחילת דרכם הם חשים בהתלהבות והכול נעשה ביתר קלות, לאחר זמן ההתלהבות דועכת, והאדם נכנס לתסכול. אנו מוכרחים לזכור, שאותה התלהבות ראשונית היא בעצם מתנה נפלאה מהבורא, הבורא נותן לפעמים הארות והצלחות גדולות ואז הוא לוקח אותם, כדי שהאדם ירגיש למה הוא מסוגל להגיע, כדי שיתגעגע לאותה הארה.

וספרתם לכם ממחרת שבת... אנו אומרים בכל יום מימי הספירה. רבש"ע אתה ציוותנו לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו כמ"ש בתורתך: וספרתם לכם ממחרת השבת, ויש להבין היכן מרומוז בפס' שהטעם של ספירה"ע הוא כדי לטהרנו מטומאותינו? ונ"ל בפס', וספרתם לכם, דלכם הוא ר"ת כדי לטהרנו מקליפותינו.

תורת חיים

תניא, אמר ר' יהודה משום ר' עקיבא, מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח? מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות, ומפני אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת? מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג? אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה. ואמרו לפני בראש השנה מלכיות, זכרונות, ושופרות, מלכיות

כדי שתמליכנו עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה? בשופר.

גמרא ראש השנה (ט"ז).

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו) אמרו חז"ל שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכולם מתו בפרק אחד מפסח ועד עצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם וכו'. בזה הקדוש (פרשת שלח) מסופר סיפור נורא בענין כבוד הזולת. וזה לשונו (מתורגם ללשון הקודש): שני שליחים מלמעלה באו אצל רבי שמעון, אמרו לו ראש הישיבה של מעלה דרש בשלומך, והוא ידע שאנו שליחים אליך וכמה דברים סודות חדשים וישנים נתחדשו בתורה בזה הלילה, אמר להם רבי שמעון אני מבקש ממכם שתאמרו לי דבר אחד מהם, אמרו לו לא נתנו לנו רשות לגלות לך, אלא את הסודות שבשבלים באנו אליך, ועתה באנו לגלות לך דבר חדש... אשרי חלקך שאתה זוכה שמגלים לך אורות סתומים מכל הצדדים מלמעלה ומלמטה מהעולם הזה ומעולם אחר. אמר רבי שמעון לשליח דבר אחד רציתי לדעת אם תוכל להודיע לי, נשים בההוא עולם אם זכות לעלות למעלה לישיבה של מעלה, או איך סדר ישיבתן שם. אמר לו השליח הוי רבי הוי רבי יש לנו בדבר זה סוד יקר, רק אין לנו רשות לגלות לך, אבל זה השליח השני ילך ויטול רשות ואח"כ נאמר לך, בין כך פרח אחד מהם ונתכסה והלך לו. ולפי שעה חזר אליהם. אמר להם מוכן הייתי להכנס לישיבה ליטול רשות, אבל ישבו שם כל בני הישיבה בעגול אחד כעטרה, כיון שדנו דינו של אדם אחד שעמד בפתח גן עדן, ואותם הכרובים שעומדים שם תפסו בו ולא הניחו אותו להכנס שם והיה בצער ביניהם וצעק צעקות בפתח גן עדן, ושמעו כל הצדיקים הנמצאים שם, ועתה נתאספו כל בני הישיבה להכנס אל מלך המשיח לעיני בדינו, ובאתי להודיע לכם, וגם חברי זה צריך ללכת שם, כי כרוז עבר בין כל בני הישיבה שיהיו מתאספים עתה לפני המשיח. לקח פתק אחד ונתן לרבי שמעון אמר לו קח אותו ותעיין במה שכתוב עד שנבוא אליך, ופרחו שניהם רבי שמעון לקח את הפתק, וראה מה שראה [כלומר למד כל אותו היום בסודות שהיו כתובים שם], בלילה ראה אור הנר ונפל עליו שינה עד הבוקר, כשהאיר היום קם משנתו ופרח אותו הפתק ממנו, והנה אותם השני שליחים באו. אמרו לו השליחים קום רבי אשרי חלקך, עמוד, בשבילך ראינו וזכינו לכמה דברים נסתרים ונעלמים, כמה שמחה הראו לנו כשנתנו לנו רשות לגלות לך כל מה שאתה רוצה ומבקש, ראש הישיבה שהוא מט"ט יצא אלינו ואמר לנו שאלו בשלומנו של בר יוחאי שגדלותו נודעת למעלה, כי מקומו של בר יוחאי בגן עדן פנוי לו והכינו אותו זה כמה ימים, ואין מי שיוכל להתקרב אליו אשרי לו רבי רבי כשפרחנו מאצלך נכנסנו וראינו שכל בני הישיבה נתאספו להיכל אחד שמישח שם, ודנו דינו של אותו האדם שעמד אצל הפתח, את שמו אין לנו רשות לגלות לך, נצטער רבי שמעון על זה, אמרו לו אל תצטער על זה אתה תדע מזה הלילה בחלומך. אבל את הדין כבר גזרו עליו, שגזר משיח עליו שיהיה אותו אדם בחוץ בצער הזה ארבעים יום, ולסוף ארבעים יום יצערו אותו בדין צער הגיהנם שעה ומחצה ואח"כ יתנו לו הרשות להכנס לגן עדן וכל זה העונש נגזר עליו, לפי שבאחד הימים היה אחד מן החברים מפרש דברי תורה, וכשיגיע לדבר אחד ידע זה האדם שיכשל בו, ואמר לחברים תשתקו ולא תאמרו לו דבר, ולפי ששתקו החברים נכשל בדבר ההוא ונתבייש, ובשביל זה הבושה שגרם אותו אדם דנו אותו בדין הקשה הזה "לפי שאין הקב"ה רוצה לעזוב ולוותר על עוון של המבזה תלמיד חכם העוסק בתורה אפילו כמלא שעה" ע"ש מה שענו לו על שאלתו הנ"ל, ע"כ דברי הזה"ק.

ביאר המגיד מדובנא זצ"ל וספרתם לכם... שבע שבתות תמימות תהיינה (כג, טו) "תני רבי חייא: אימתי הן תמימות? בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (מד"ר). הכוונה בזה מסביר במשל: שני עניים היו מהלכין יחד לחזור על הפתחים. אחד מהם נבון והשני שוטה. היה הנבון קובץ על יד – על יד. כיוון שצבר מאה פרוטה החליף אותן בדינרים, ואת הדינרים שנאגרו החליף בסלעים, ואת הסלעים בשקלי זהב, ואילו הכסיל לא הקפיד כלל לצרף פרוטה לפרוטה ודינר לדינר, אלא כל פרוטה שנפלה לידו היה מוציאה לאלתר, ונמצא שהיה שרוי תמיד ללא פרוטה בכיס הנמשל אף הצדיק נוהג

כמעשה הנכון. הוא קובע לו חוק ליום בתורה, במצוות ובמעשים טובים. אף עושה לו ימים כלילות וכל ימיו מחוברים זה לזה... וכיוון שמצטברים בצוררו שבעה ימים, הוא עושה מהם שבת, ארבע שבתות מצרף לחדש, והחדשים מתלכדים אצלו לשנים ואע"פ שהזמן עצמו חולף כצל, קיימים לעד הקנינים הנכבדים השוכנים בתוך אגן הזמן. מקץ שנה משול הוא לסוחר שאגר לו הון גדול תמורת שלש מאות ושישים וחמשה דינרי זהב. נמצא שיש בידו שנה תמימה, ובסוף חייו יש לו באוצרו חיים מלאים תורה ומצוות ומעשים טובים, וכשהוא עולה לעולם האמת, נעשים החיים המלאים של העוה"ז - חיים נעימים לעוה"ב, וחילופו ברשע, המבלה ימיו ושנותיו בדברים ריקים שאין מהם כל אחרית ותקוה, לא קרן קיימת לעוה"ז ולא פירות לעוה"ב, ונמצא שלעולם אין בידו אלא העת של עתה והזמן של זה הרגע... ה' יתברך. ציוה לספור ממחרת הפסח חמשים יום, כי מפסח ועד עצרת בני"ט מטהרים עצמם מזוהמת מצרים, כדי שיתכשרו לקבלת התורה. שבעה שבועות שלמים של טהרה דרושים לקבל התורה, לכן אומר הכתוב: "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה" - כלומר: עליכם לשמור על הימים ולא להוציאם פרוטה פרוטה ולבזבזם על לא דבר. חלילה לכם להפסיד אפילו יום אחד... ובדין תולה המדרש את תמימות הימים בעשיית רצונו של מקום.

נפרשת אמור מובאת מצוות ספירת העומר: "וספרתם לכם ממחרת השבת (יום טוב ראשון של פסח). מיום הביאכם את (מנחת) עומר התנופה, שבע שבתות (שבועות) תמימות תהיינה" (ויקרא כ"ג, ט"ו). השל"ה הקדוש כותב: "עניין ספירת העומר הוא עניין גדול וקדוש. לכן, צריך שיתעורר ליבו של האדם באותה שעה לתשובה, ויהיה קדוש וטהור". מהי רוממות הספירה, עד שהיא מזריחה אור רוחני כה רב שנשמה? ספירת העומר החלה מיד ביום שלאחר יציאת מצרים. ונמשכת שבעה שבועות עד לחג השבועות, חג מתן תורה. משה רבנו התבשר מראש ממרום אודות המטרה של יציאת מצרים. המטרה הייתה קבלת התורה. כשיצא העם מבית העבדים, הוא לא שקט על שמריו, לא הסתפק בשבירת עול העבדות מעל צווארו, ואף לא ביקש תקופת התאושות. מיד עם צאתו ניצבה המטרה לפניו, ואלוהי הוא שם את פעמיו. אמנם הדרך לא הייתה רציפה, היו בה נסיגות ועיתות חולשה. אולם המטרה ניצבה באופן תמידי מול עיניהם, הכיוון היה ברור. הם ספרו ברציפות והתקרבו מיום ליום, עד שעמדו למרגלות הר סיני והביעו נכונות לקבל את התורה ממרום, התורה שתעצב את חיי העם בעתיד. ספירת העומר משמשת כמשל לחיים עצמם, דרכנו סלולה! העולם הזה הוא פרודור המוליך לטרקלין (מסכת אבות).

הסברים רבים נאמרו בטעם "ספירת העומר"

באגדה אמרו: בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", אמרו לו ישראל: משה רבינו אימתי עבודה זו? אמר להם: לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו. מכאן קבעו חכמים שיש לספור ספירת העומר ממחרת יום ראשון של פסח ועד לחג השבועות - חג מתן תורה.

טעם אחר: מפני שכל אחד מיישראל היה עסוק בקציר שלו והיו מפוזרים כל אחד בגורנו, צוה למנות, כדי שלא ישכחו זמן עלותם לרגל.

ספר החינוך (מצוה ש"ו) מסביר את טעם הספירה ואומר: כל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה... והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקימוה. וענין גדול הוא להם יותר מן החרות - מעבדות... ולכן נצטוו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו... וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחרות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא וכו'. זכתה מצות הבאת העומר לפרסום מיוחד מה שלא זכו מצוות אחרות.

ימים קדושים ימי הספירה. כתב ה"שפת אמת" שכתבו הרמב"ן ורבינו בחיי כי ימי הספירה הם כחולו של מועד, שיש קדושה לפנייהם ולאחריהם. בראשם חג הפסח ובסופם חג השבועות. ולכן נקרא חג השבועות בלשון

חז"ל 'עצרת' כי הוא כשמיני עצרת בחג. ויש להוסיף שלכן נכתבו ימי הספירה בתורה בתוך המועדות, שהמה ימים טובים כמו חול המועד, שיש קדושה לפנייהם ולאחריהם מיצ"מ עד קבלת התורה. והימים הללו מסייעין לטהרה כמ"ש (יומא לט). בא לטהר מסייעין אותו, ואחר יצ"מ שנעשין כקטן שנולד ויצאנו מידי סט"א, יש לנו לבקש טהרה. לכן הכין לנו הש"י אלה הימים דכתיב וספרתם לכם, שהיא מתנה לטובתנו שנוכל לבוא לטהרה וספרתם לכם, לטובתכם, כמו לך לך, להנאתך ולטובתך, וכל השנה תלוי באלה הימים, כמו שגידול כל התבואות בימים אלו, כן חיות האדם מתגלה עתה, כי הכל רק רמז אל הנהגה הפנימיות.

וספרתם לכם ממחרת השבת... תספרו חמשים יום (כג, טו) הנה ימי הספירה בהם אנו עומדים ימים יקרי ערך הם. ומצינו לכמה ממוני המצוות שמנו את מצות ספירת העומר במצוה ש"ז (מהר"ם שיק על מנין המצוות, ועוד), ורמז יש בדבר, שהיא המצווה האמצעית בין התרי"ג מצוות, שיש ש"ו מצוות לפנייה וש"ו מצוות לאחריה, ללמדך שמצוה זו היא העיקר וכל התורה כולה תסובב סביב ענין זה... שהרי תכלית מצוה זו היא כדי לקדשנו בקדושה העליונה ולטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו (כמו שאומרים בנוסח רבש"ע אחרי הספירה) וזה כל התורה כולה, ואידך זיל גמור... כתב הערוך השולחן (תפס ג) שקרבן העומר בא משעורים שהוא מאכל בהמה ואילו שתי הלחם הבאים בחג השבועות באים מחיטים שהם מאכל אדם, לרמז לך - שזוהי עבודתנו בימים אלו שבין פסח לעצרת, להתעלות מ'בהמה' ל'אדם'. איתא במפרשים הטעם שספירת העומר חל בימים אלו דייקא, דהנה איתא בראשונים, שבימות הקיץ עת החמה בגבורתה מחממת את כל העולם אזי גם מתעורר רתיחת הדם שבאדם לדברים שאינם טובים רח"ל, ומהאי טעמא תקנו לקרוא פרקי אבות בשבתות אלו ללמד את האדם דעת מה חובתו בעולמו, ועל פי זה יש לפרש שכשם שנותנים לתינוק מיד לאחר היוולדו תרופה לחסן את גופו שלא יחלה, כך נתן לנו הקב"ה ברחמינו את ימי ספירת העומר מיד בתחילת ימי הקיץ לחזק את הנפש שלא תמשך לחטא ועוון.

חז"ל מוסרים לנו תיאור מפורט בתלמוד במסכת מנחות: כל העירות הסמוכות, מתכנסות בשעת הקצירה, כדי שיהיה נקצר ב"עסק גדול" (קול המולה ופרסום), והכל כדי לפרסם שקצירת העומר בחמשה עשר בניסן, מפני הצדוקים שהיו אומרים שאין העומר בא אלא באחד בשבת. והמשנה שואלת: כל כך למה? מפני הביתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב. פרסום זה מראה לנו שבמקום שיש צורך להוציא מלבם של צדוקים, אין להמנע מלהשתמש בכל התכסיסים, כפרסומת והבלטה, כדי להכחישם ולהוציא מלבם את טעותם.

מהי הזיקה בין האירוע של יציאת מצרים, ראשית התרומות של עם ישראל לאומה, לאירוע החשוב ביותר בתולדות ההיסטוריה, מתן תורה בהר סיני?

בדפי ההיסטוריה הלא-רחוקה אנו מוצאים לא אחת תופעות של עם המשתחרר מכבלי שעבוד זר וזוכה לעצמאות. הכמיהה הממושכת לשחרור מעול זרים שליוותה את העם, והתקווה לעצמאות המתגשמת, מפנות את מקומן למעין שכרון חושים המוני. אנשים חפצים לטעום את טעם החירות עד תום, ולכן, מנהיגיהם נתקלים בקושי להשתלט עליהם. במצב זה, דרושה הכנה מדוקדקת מראש של כל החוקים. יש לתת את הדעת שהחוקים יהיו תקפים לאחר השחרור, כדי שתקופת המעבר לא תיהפך לאנדרלמוסיה חסרת תקנה. ביציאת מצרים המצב היה שונה. לא היתה כל אפשרות לאנשים לתכנן את היציאה מעבדות לחירות. לא הוכנו גם חוקים אנושיים או משטר מדיני. בבת אחת, ללא כל הודעה מוקדמת, ניתנה האות ליציאה ממצרים. מיד עם יציאת בני ישראל ממצרים בישר להם משה, שהיציאה לחירות עדיין לא הושלמה; עתידיהם הם, בעוד מספר שבועות, לקבל את החוקה החדשה. חוקה זו לא תחובר על ידי נציגי העם כמקובל, חוקת עם ישראל היא התורה שתינתן משמים.

בעת יציאת מצרים, היו בני ישראל חדורים בהכרה שמיימית זו. בתקופה שקדמה ליציאתם הם היו עדים למחזות מופלאים של התגלות מלכות ה' בעשרת המכות. בני ישראל הכירו והכריזו שבורא העולם הוא בעל הבית

של הבריאה כולה, וחוקי הטבע מסורים בידו. מכאן ועד לקבלת התורה היה זה מהלך אחיד ומוכן, שבו צעד העם לקראת חירותו האמיתית. כאיש אחד בלב אחד הם הכריזו למרגלות הר סיני: "נעשה ונשמע".

ספירת העומר מפסח ועד שבועות, מיציאת מצרים ועד מתן תורה, באה לחבר את הקצוות. מטרתה להגן על העם מפני העייפות המכרסמת בלב כל עם, המדמה שחירותו מעול זרים היא השגת מטרתו העליונה. הספירה היא ריענון של שאיפת הגאולים, לבל יסתפקו במינימום שהושג, כי אם ימשיכו לחלום, ללחום ולהאבק על המקסימום, על התפתחותו הרוחנית של העם, על העלאת איכותו המוסרית. כך יגיעו אל האושר הנכסף. בכוחה של ספירה זו, לקרב למעמד מתן תורה גם מבחינה נפשית, לא רק אז, במדבר, כי אם בכל דור ודור.

בדומה לאסיר הסופר בכיליון עיניים את הימים עד ליום שחרורו, כך ספרו בני דור המדבר את הימים עד ליום שבו יזכו לעבוד את האלוקים למרגלות הר סיני. ספירה זו הפכה את חג הפסח למבשרו של חג השבועות. ימי הספירה הם ימי הגשר והקשר בין שני חגים אלו. הספירה מאחדת אותם ומלמדת שאין להפריד בין גאולה גשמית, ארצית, לבין גאולה רוחנית. אין הראשונה קיימת בלעדי רעותה. עצם קיומה של הגאולה המדינית נתון בסכנה, אם יראו הגאולים במסגרת החומרית את תכליתה הסופית, את חזות הכול. מהפכות רבות שקעו בעקבות עייפות גיבוריהן, אלו שהאמינו כי הגיעו לסוף הדרך, ואין עוד אל מה לשאוף. יציבותן של מדינות רבות שזכו ביום מן הימים לעצמאות, התערערה כאשר התברר שהמטרה האחרונה שנותרה למשחרריו היא מאבק עקוב מדם על השלטון. שום חזון, שום ייעוד לא הונח ביסודו של שחרור זה.

בתורה קיימת מצווה הבאה ללמד אותנו את ערך הזמן, היא מצוות ספירת העומר. בין פסח לשבועות יש ארבעים ותשעה ימים. מדי יום ביומו אנו סופרים את הימים שעברו לקראת חג השבועות, שהוא יום קבלת התורה. עם ישראל מקבל מדי שנה ביום זה את התורה מחדש. הימים הקודמים לחג השבועות הם זמן מיוחד, ימי הכנה לקבלת התורה. זמן זה הוא יקר ביותר, ובימים אלו ניתן להשיג אוצרות רוחניים. אנו סופרים אותם ולומדים להעריך את המתנה הנפלאה, את הזמן – לנצלו היטב ולהשקיע בו השקעות שתשמרנה לנצח. ימי ספירת העומר מהווים ימי הכנה לקראת חג מתן תורתנו הממשמש ובא.

ככלה הממתינה בערגה לקראת יום כלולותיה וסופרת בדריכות את השבועות ואת הימים שעדיין נותרו עד ליומה הגדול, כך מתכוננת גם הכלה – כנסת ישראל, לקראת יום נישואיה עם החתן – הקב"ה. והיא סופרת בציפייה את הימים. כמה נצטוויו לספור? "שבע שבתות תמימות. אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושים רצונו של מקום" (מדרש). לתמימות יש משמעות כפולה: השבועות צריכים להיות תמימים, וגם על ישראל, הסופרים, להיות תמימים. קיימים שני סוגים של לוחות שנה. האחד הוא לוח שנה יומי אשר מדי יום ניתן לתלוש בו דף ולעבור לדף השני. השני הוא לוח שבועי, שבכל יום יש בו מקום לרישומים חדשים. כאשר תמה השנה, בולט השוני שבין הלוחות. בעוד הלוח הראשון יישאר חסר דפים, ייראה השני במלוא עוביו. ואם אכן השכילו לרשום בו דברי טעם, הריהו נחשב לספר מלא עניין.

הנכס היקר ביותר שמקבל האדם מידי בוראו הוא הזמן. זוהי מתנה אישית, בלתי ניתנת להעברה. לא ניתן לרכוש מוצר זה בעד כל הון שבעולם, ואילו האדם מקבלו חינם אין כסף. עם זאת, אין דבר בעולם החולף כה בקלות ושניתן לאבדו ללא כל מאמץ, כמו הזמן. הוא זורם לעברנו ללא הרף, ומיד הוא בורח מאיתנו לבלי שוב. אמר פעם החכם: לא הזמן בורח ממך, אתה בורח ממנו. לא הכול נהנים מן הזמן במידה שווה. רק מי שהשכיל לנצלו היטב ולאגור בו מצוות ומעשים טובים, נהנה כאשר הוא מביט לאחור וסופר את הרגעים שהצליח בעמל וביזע להופכם לנכס נצחי, לסיפור הצלחה מתמשך. לעומתו, המבלה את ימיו בעיסוקים חסרי תוכן, אינו מוצא עניין להזכר בעבר. הבזבוז והאבדון רק מרעים עמו כך. חייו של האדם משולים ללוחות שנה. יש התולש מהם דף אחר דף, עד שלא נותר מה לתלוש עוד. ויש המבין את חשיבותם של דפי חייו וממלא אותם עד תום בתוכם. גם ברבות השנים לא יתבייש בימיו, וסיפור חייו מהווה מקור להערכה אמיתית. שבע השבתות המובילות לקראת מתן תורה צריכות

להיות תמימות. לא נוכל לספור את הימים שנותרו עד לחג השבועות ולהחסיר מדי יום מהמניין. צורה זו של תלישת דפים מהלוח לא תוכל לקרבנו להר סיני. נדרש מאיתנו ניצול של ימים אלו עד תום. רק עם תוספת של עוד יום מלא תוכן ושל שבוע נוסף גדוש משמעות ניתן לגשת כראוי לחג מתן תורתנו.

מעומר שעורים לעומר חטים – מפסח לשבועות בימים אלה בהם ארובות השמים נפתחים, מורידים הם שפע של קדושה וטהרה, וצריך לנצל את הזמן היקר להטהר ולהתקדש לקראת היום הגדול של "מתן תורה". "וספרתם לכם" – לכם, לעצמכם. כל אחד צריך לספור ספירת העומר לעצמו – כפי מה שהוא, "אחד היה אברהם", עיקר התקרבותו של אברהם אבינו לבורא עולם היתה כיון שחשב תמיד שהוא רק אחד בעולם ולא הסתכל על שום מונע ומעכב, ולכן נאמר "לכם" – כל אחד והספירה שלו בחיים, מה שנכון ומתאים בשבילו, לא תמיד מתאים ונכון בשבילי. "המתנה". בחיים יש "המתן", לא תמיד אפשר לקבל הכל מיד. כדי לקבל מתנות מהקדוש ברוך הוא צריך להכין כלים, וכלים מכינים על ידי כיסופים והשתוקקות והרבה תפילות, ורק כך מגיעים לדבקות בה'. יעקב אבינו חיכה 7 שנים ללאה ועבד 7 שנים לרחל כי הוא ידע כמה צריך לעבוד כדי להיות ראוי להקים בית של תורה וקדושה, בית שממנו עתיד לקום עם שלם. סופרים 49 ימים וביום ה – 50 מקבלים את התורה – אומרים לנו "המתן". "תקוה והתחזקות". רבי עקיבא התחיל ללמוד בגיל 40 ובגיל 64 התחיל שוב לאחור שאלפי תלמידיו מתו והוא נשאר עם חמשה תלמידים בלבד.

להתחיל מחדש – אף פעם לא מאוחר מדי. גם באופן הספירה יש חיזוק. היה הגיוני לספור הפוך – ביום הראשון 49 ימים והולכים ופוחתים כך שביום האחרון היינו סופרים רק יום אחד שנותר עד קבלת התורה, אך עלינו לראות את ה"יש" ולא את ה"אין" – לראות מה עשינו ולא מה שנשאר לעשות.

המספר הולך וגדל מעיד על ההשתוקקות שלנו שהולכת וגדלה כמו בהדלקת נרות חנוכה. "היום יום". היום הוא יום וחובה לנצלו עד תום ואין רשות לדחות את היום ליום שלמחרת. אדם נוטה לדחות עבודת ה' מהיום למחר כיון שמדמה לעצמו שהיום הנוכחי אינו מסוגל לעבודת הבורא מרוב עיכוביו, טרדותיו שיש לו בזה היום, וכך עלול הוא לאבד חלילה ימים רבים ויקרים. מצות ספירת העומר מחדדת את הידיעה שכל יום ויום מנוי וספור הוא וצריך למלא בו את חובת היום, לחדור את המחיצה ולהגיע אל הטוב – "היום הזה אנכי מצווך", "אשר אנכי מצווך היום", "היום אם בקולו תשמעו". כל אלו מרמזין לו לאדם שמול עיניו ומחשבתו צריך להיות מיוצג רק "אותו היום", זה היום שעומד בו בדוקא ולא יום המחרת.

"ספירת העומר של החיים". כל חייו הם ספירת העומר – מעומר שעורים – מאכל בהמה לעומר חטים – מאכל אדם, עבודת חיים שאינה נגמרת, עבודה של זיכור והתקדשות. העולם הזה הוא פרודור שמוליך לטרקלין, אוי לאדם שאינו מכיר את הטרקלין ואינו יודע מה עושים במסדרון וכל חייו עוברים עליו בשממון, גם אם מיום אחד של הספירה ליום הבא הכל נעלם, הרי אותם רגעים את שבהם זכינו להרגיש את הזיכור נחשבים ונזקפים לזכותינו לנצח נצחים.

"אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו". כשעומדים באחדות ובאהבת חברים זו בחינה של קבלת התורה, ודינו רק לעמוד לפני הר סיני כאיש אחד בלב אחד, וממילא כבר נזכה לקבל את התורה בשלימות.

"תמימות תהינה", ולכן מצוה למנותן מבערב, ואם שכח לספור בתחילה הלילה הולך וסופר כל הלילה. גם בחיי האדם צריכה השאיפה להיות שמעשיו הטובים יהיו שלמות אחת ולא מורכבים מטלאים על גבי טלאים. דבר זה אפשרי אם מחנכים את הילד בינקותו למעשים טובים ויש המשך ורציפות במעשים אלו, אז יש שלמות ותמימות. ברור הדבר שאין לזלזל כלל גם בחינוך שאינו מתחיל מהתחלה ממש, תמיד יש לפעול בבחינת "שלח לחמך על פני המים", ואכן כך למדנו בהלכות ספירת העומר שאם שכח ולא מנה מבערב, מונה למחר כל היום, אבל ברור שזה לא מצוה מן המובחר. הלכה נוספת בספירה היא שאם חל הפסק בספירה, היינו שיום

אחד לא ספר כלל, נפסקה ה"תמימות" וסופר בשאר ימים "בלא ברכה". כל הפסקת השרשרת גורמת שהברכה אינה שורה ברציפות הדברים. מצות ספירת העומר מוטלת על כל אחד לספור לעצמו כדברי חז"ל "וספרתם" – שתהא ספירה לכל אחד ואחד. כל המטרה היא שכל אדם ואדם יחשוב את חשבונו בעצמו, על האדם לדעת כי הפנקס פתוח ויד כותבת וכו' ולכן דרושה קפדנות מיוחדת בחשבון זה.

הפתגם אומר: מי שחי בלי חשבון, מת ללא וידוי. אל לאדם להסתמך בחשבונותיו על זכות הוריו ומוריו בלבד, עליו לדעת שהמצוה המקורית היא ליצור משלו, מכחו ומכח כוחו, וכבר אמרו חכמינו: "והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך". אל תאמר הואיל ואבא חכם גדול היה, אף אני אהיה כמו כן, בלי שום טורח. במשך הזמן קבלה "הספירה" משמעות נוספת של ימי צער ואבילות, וימים אלה מיועדים לתקן אותנו מכל פגם בשטח "שלום בית". חז"ל מספרים לנו על שנים עשר אלף זוגות תלמידים שהיו לרבי עקיבא וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמש, שנשתכחה תורה, וכולן מתו מפסח ועד שבועות, ולכן נוהגים מנהגי אבילות בתקופה זו. הסיבה של חוסר כבוד לזולת מתנקמת בנו עד היום, ועלינו להטרה ולהתקדש מכל סיג ופגם גם בשטח זה, כי בית שיש בו מחלוקת עלול חלילה להחרב, ולכן צריכה הספירה להיות בקמה – בקומה, לא מתוך רשלנות ומצוות אנשים מלומדה, אלא מתוך אחריות והכנה לקראת הגאולה השלימה שתבוא, רק עם כינון שלום בית ונהיגת כבוד לזולת.

ה"כתב סופר" מבאר לכאורה מהי משמעות "וספרתם לכם" לכאורה מספיק היה אילו נאמר רק "וספרתם", ומבאר ש"לכם" בא להורות שאין ספירת שבעת השבועות באה למנין הימים האלה מבחינה כמותית גרידא, אלא עיקר הספירה מכוונת לבחינת איכות הנהגת האדם בכל פרטי מעשיו וענייניו. משמעות "לכם" דומה לפי זה למשמעות "לך לך מארצך" הנאמר לאברהם שפירש רש"י: "לך להנאתך ולטובתך". וכן מצינו בעוד מקומות ש"לך" משמש בהוראה זו אם כן, אף כאן בא הכתוב לרמוז שהספירה היא לתועלת נפש האדם ולטובתו להתקדש ולהטרה ביותר במשך זמן שבע השבועות האלה מכל התאוות הטבעיות והמחשבות הפחותות. גם במילת "וספרתם" אין הכוונה רק לדיעת כמות הימים והשבועות. מצינו בכמה מקומות כגון (איוב יד) "צעדי תספור" וכן שם (פרק לא) "וכל צעדי תספור". אין מדובר שם בספירת כמות מצעדי רגליו. עיקר הכוונה היא ההשגחה והעיון על איכות הצעדים וההתנהגות. וכמו ספירת שבעה ימים בזב ובזבה, שאין המכוון בהם ספירת הכמות בלבד אלא גם ספירת האיכות - שהיו שבעה ימים נקיים מזוב, אף כאן הוראת "וספרתם לכם" היא: תפקחו על עצמכם, והתבוננו בנפשכם מהו הטוב האמיתי שיבחר בו האדם, ומהי הרע האמיתי שממנו עליו לברוח? כאשר אדם מקבל מחבירו סכום כסף הוא מקפיד גם על כמות שניתנה לו וגם על איכות כל מטבע ומטבע שניתנה לו. כדי לבדוק שני דברים אלה הוא סופר בקפידה את הכסף הניתן לו. כך יש גם להתנהג בספירת שבעת השבועות האלה, ולהזהר לא לעשות בה שום מעשה בלי לשקול תחילה במאזני "משקל הדעת" הטוב הוא אם רע. יתכן עוד שמשמעות "וספרתם" כוללת ענין הטהרה והזיכרון, מלשון "אבן ספיר" (דיחזקאל) "לבנת הספיר" (בפרשת משפטים). מצאנו משמעות זו גם בביטוי של פועל, כמו: "אז ראה ויספרה" (איוב כח), שפירושו: הפליג זוהרה ויקרתה שם (פ' לח) "מי יספר שחקים". כלומר, מי עשה את השמים כחומר זך ובהיר (ע"ש ברש"י) ולפי זה יהיה טעם "וספרתם לכם" שבזמן הנבחר הזה תשגיחו ביותר על נפשכם להיות ספיר ומזוכך ומטוהר מכל חלאת הבלי הזמן ומזהמת הגשמיות. בזה יתבאר גם ענין "תמימות תהייתה". שהמכוון בו על תמימות ושלימות נפשית. וזה מה שאמרו במכילתא דרשב"י "וספרתם לכם, לכם דייקא לכם לעצמכם. ולמה, בגין לאדכאה ולקבלא אורייתא". (כדי להיטהר ולקבל תורה).

לספור להתקדם ולספור במוצאי יום טוב ראשון של פסח, חלה הספירה הגדולה - הספירה קדימה: "וספרתם לכם ממחרת השבת... עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום" (ויקרא כ"ג, ט"ו-ט"ז).

מורכבת מארבעים ותשע חוליות, המחברות בין היום הראשון של פסח לבין חג השבועות.

משמעותה של ספירה זו - נקיטת עמדה ברורה כלפי המושג חירות וכלפי משמעותה העמוקה של עצמאות עמנו. בני ישראל יצאו ממצרים בפסח. לאחר מאות שנות סבל, שעבוד וגלות הם נשמו מלוא ריאותיהם חירות. אולם מיד, למחרת יום הגאולה, בעוד שכרון החופש מסחרר, מודיעים להם: לאט לכם! המטרה עדיין לא הושגה! טרם הגעתם אל המנוחה ואל הנחלה. החופש שהושג אינו סוף הדרך, כי אם תחילתה. עתה, אתם בדרך להר סיני. שם תקבלו עליכם את עול החוקה האלוקית, שם תזכו לחירות הרוחנית. הספירה באה להחזיר רעיון זה אל התודעה. מטרתה, להגן על העם מפני העייפות המכרסמת בלב כל עם, המדמה שבחירותו מעול זרים השיג את מטרתו העליונה. הספירה היא ריענון של שאיפת האדם לבל יסתפק במינימום שהושג, אלא ימשיך לחלום, ללחום ולהאבק על המקסימום. ייאבק על התפתחותו הרוחנית, על העלאת איכותו המוסרית. כך יגיע אל האושר הנכסף. ספירה זו מקרבת, לא רק פיזית, כי אם בעיקר נפשית, את היהודי אל מעמד מתן התורה. לא רק אז, במדבר, כי אם בכל דור ודור. ימי הספירה הם ימי הגשר והקשר בין שני החגים - פסח ושבועות. הספירה מאחדת אותם, מלמדת שאין להפריד בין גאולה גשמית, ארצית, לבין גאולה רוחנית. אין הראשונה קיימת בלעדי רעותה. עצם קיומה של הגאולה המדינית נתון בסכנה, אם יראו הגאולים במסגרת החומרית את תכליתה הסופית, את חזות הכול. מהפכות רבות שקעו בעקבות עייפות גיבוריהן, אלו שהאמינו כי הגיעו לסוף הדרך, ואין עוד אל מה לשאוף. יציבותן של מדינות רבות שזכו ביום מן הימים לעצמאות, התערערה כאשר התברר שמאבק עקוב מדם על השלטון, נותר מטרתם האחרונה של משחרריהן. שום חזון, שום ייעוד לא הניע אותם.

ספירת העומר רואה ביציאת מצרים שלב גרידא. אמנם, שלב חשוב ביותר, אך לעולם לא ניתן להחליפו בסולם עצמו, בסולם העלייה הרוחנית. תמיד על האדם לראות את עצמו כמי שלא הגיע אל הנחלה ואל הסוף. כמי שעומד באמצע הדרך ועליו לכבד עוד מרחקים גדולים עד הסוף. כאשר יגיע זמנו של אדם לעזוב את עולמו ולהכנס לעולם הבא, ייקח עמו את הימים שניצל לתורה ולמעשים טובים. מה שבזבז על בילויים ועל דברי סרק יהיה שווה כהשקעה שירדה לטמיון. באותם רגעי אמת מתחרט האדם על הטעות הגורלית שעשה, על הימים שתלש מלוח חייו לריק, השליך לאבדון ולא מילאם באוצרות חיי הנצח.

המצווה הבאה מדי שנה להנחיל לנו את ערך הזמן ולהזהירנו לספור כל יום בחיינו ולהופכו כיום של נצח, היא מצות ספירת העומר. ארבעים ותשעה ימים. מצווה עליך לספור את הימים תחת נשימותיך אחד אחד לבדוק רישומיהם ולדאוג שכל יום יהיה יום המקרב אותך אל התורה, אל חיי הנצח. קיימים שני סוגים של לוחות שנה. האחד הוא לוח אשר מדי יום ניתן לתלוש בו דף, אך קיים גם לוח שבועי, שבכל יום יש בו מקום לרישומים שונים. כאשר תמה השנה, בולט השוני שביניהם. בעוד הלוח הראשון יישאר חסר דפים, ייוותר השני במלוא עוביו. אם אכן השכילו לרשום בו דברי טעם, הריהו נחשב לספר מלא עניין. חייו של האדם משולים ללוח שנה. יש התולש מהם דף אחר דף, עד שלא נותר עוד מה לתלוש. ויש המבין את חשיבותם של דפי חייו, וממלא אותם עד תום בתוכן. גם ברבות השנים הוא מהווה נושא להערכה אמיתית.

אחר הספירה נוהגים לומר: "יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו". טעם המנהג הוא לפי שהזכרנו בספירה את קרבן העומר, אנו מתפללים שייבנה בית המקדש ונקריב את העומר בבית המקדש.

כאשר מצפים לעיתוי מיוחד טבעי שסופרים לקראתו את הימים. השאלה היא איך סופרים את הימים. ניתן למנות את הימים שחלפו וניתן למנות את הימים שנותרו. אם כי הנתונים העובדתיים לא משתנים בין אם סופרים כך ובין אם סופרים אחרת. מכל מקום, ישנו הבדל בין שתי דרכי הספירה. הבדל שהוא לא רק טכני, אלא מהותי ממש: מספר הימים שנותרו מדגיש את החסר, את הזמן שעדיין צריך להמתין. לעומת זאת, מספר הימים שחלפו מפתח סיפוק, כי הוא מדגיש את הזמן שכבר לא צריך להמתין. בספירת העומר אנו סופרים את הימים שחלפו: היום יום אחד לעומר, היום

שני ימים לעומר וכן הלאה. כי זו ספירה שנועדה לפתח בנו סיפוק ושמחה: התקרבונו ליעד ביום אחד, התקרבונו בשני ימים וכן הלאה. בתורת החסידות מוסבר כי ימי ספירת העומר הם ימי הכנה. בכל יום שעובר מתקדמים במסלול הכנה רוחני לקראת חג מתן תורה. כך שכאשר סופרים את הימים החולפים מדגישים את שלבי ההכנה שכבר מאחורינו. במקום להיות במתח מהשלים שעדיין מצפים לנו – לשמוח, בכל יום מחדש, על השלבים שכבר התקדמנו. סגנון הציפייה של ספירת העומר מלמד אותנו כיצד ראוי 'לספור' את הימים לקראת הגאולה השלמה. אמנם בציפייה אל הגאולה אין מושג של ימים שנותרו, משום שאנו מצפים שהגאולה תתרחש כרגע – ולא באיזשהו רגע מסוים. מכל מקום, דווקא תופעה זו עצמה עשויה לפתח מין תסכול מכך שחולף עוד יום ועוד יום ועדיין זה לא קרה. ספירת העומר מלמדת אותנו כי ההסתכלות צריכה להיות הפוכה לגמרי. עם כל יום שעובר עלינו לשמוח מכך שהתקדמנו אל הגאולה ביום נוסף. גם אם לנו לא ידוע בדיוק מהו היום שבו תופיע הגאולה – הרי היום הזה קיים וידוע לקדוש-ברוך-הוא (והוא גם משאיר לנו את האפשרות להקדים את היום, על ידי מעשינו הטובים). כך שבין אם זה יהיה היום ובין אם חלילה לא, בכל מקרה הימים החולפים רק מקרבים אותנו אל אותו יום נוסף.

אם מתבוננים בצורת הספירה שנשמרה לדורות מגלים עובדה מעניינת. לא סופרים כמה ימים נותרו עד מתן-תורה – אלא כמה ימים כבר עברו. לא סופרים 'עוד ארבעים ותשעה ימים לעומר', 'עוד ארבעים ושמונה ימים לעומר', אלא 'היום יום אחד לעומר', 'היום שני ימים לעומר' וכן הלאה. לכאורה, בצורה כזו לא משקפת הספירה את התחושה הטבעית שממנה היא נולדה. הרי הדריכות שמלווה את הספירה הולכת ומתפתחת בגלל התקצרות הזמן שנותר עד לרגע המיוחל ולא בגלל הזמן שכבר חלף?! ברם, יש בצורת הספירה הזו לקח רב-משמעות: בתהליכי המתנה חשוב לשים את הדגש על מה שכבר מאחורינו. לתת את הדעת על הדרך שכבר התקדמנו ולא על הדרך שעדיין מצפה לנו. אם מתמקדים בזמן שנותר – עשויים להיתקף בייאוש. במין תחושה של 'זה לא נגמר'. גם אם מדגישים את התכווצות זמן המתנה, מכל מקום שולטת יותר ההרגשה שלפנינו עוד דרך וזו ההרגשה שעלולה להרפות ידים. אך כאשר מתמקדים בכך שכבר עברנו כברת-דרך; בכך שאיננו דורכים במקום, אלא מתקדמים: אתמול היה מאחורינו יום אחד, היום כבר שני ימים ומחר יהיו שלושה ימים – מתמלאים בסיפוק. והסיפוק הזה נותן את הכוח להמשיך בהמתנה המתאגרת, עד להגעה ליעד המיוחל. משנה-תוקף מקבלת הגישה הזו בתהליך ההמתנה הארוך והחשוב ביותר בהיסטוריה – תהליך הציפייה לגאולה. קרוב לאלפיים שנה נמצא עם ישראל בגלות ומצפה לגאולה. עברו שנים, נקפו דורות על גבי דורות – ועדיין לא הסתיימה ההמתנה. עדיין לא יצאנו מגלות לגאולה. הקושי הגדול בהמתנה הזו הוא שאין לה יעד מוחלט. בכל יום אנו מקווים כי היום יהיה היום הנכסף של התגלות המשיח, וכשיורד הלילה ואנו נכזבים – מתחדשת התקווה על היום החדש שאליו נכנסים, כי היום יהיה היום הנכסף. ספירת-העומר מלמדת אותנו כיצד לא ליפול לזרועות הייאוש. היא מורה לא לחשוב על הימים שאולי עוד נותרו – אלא על הימים שכבר עברו. לתת את הדעת על כך, שכל יום שעובר – גם אם חלילה לא הופיע בו המשיח, הוא קרב אותנו ביום נוסף אל היום שבו כן יופיע המשיח. אתמול התקרבונו בכך וכך ימים – היום התקרבונו ביום נוסף.

מבאר בעל ערוך השולחן זצ"ל במצות הנפת העומר נצטוו עם ישראל להביא קרבן מעומר שעורים, ואילו בחג השבועות נצטוו להביא שתי הלחם העשוי מחיטים. ללמדנו כי בלי התורה נדמה האדם כבהמה, משום כך במצוות קרבן העומר שהוא לפני קבלת התורה, מביאים אנו קרבן משעורים שהם מאכל בהמה (עיי סוטה טו, ב). לא כן בחג שבועות חג מתן תורה מביאים אנו קרבן חיטים שהם מאכל אדם, לרמוז שרק לאחר קבלת התורה בחג השבועות נחשבים אנו לבני אדם. בדרך זה אפשר לבאר דעת הרמב"ם שמצות ספירת העומר מה"ת גם בזה"ו, שאין קרבן העומר. כי מצות הספירה אינה תלויה בהקרבנות העומר, אלא למתן תורה, ומה שהתורה תלתה זאת בעומר לרמז הנ"ל.

מדוע הקריבו ביום הראשון של חול המועד פסח מנחת שעורים, היא מנחת העומר, ומדוע נקשרה "ספירת העומר" בשמה של מנחת שעורים זו, כמו שכתוב בתורה: "וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהייה" (ויקרא כ"ג, ט"ו)? הרי עיקרה של ספירה זו היא להיטותם של בני ישראל לקבל את התורה וספירתם אליה, ואין לה לכאורה קשר למנחת העומר?

גם לחג השבועות מנחה ייחודית, והיא: "שני הלחם". אופים בבית המקדש שני לחמים גדולים, לחמי חמץ, מחיטה משובחת. ספירת העומר קשורה גם אליהם, שכך מסיים הפסוק את מצוותה: "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום, והקרבתם מנחה חדשה לה'", היא מנחת שני הלחם. לשאלות אלו תשובה אחת נפלאה שיש בה לקח רב עבורינו. הן החיטים והן השעורים נמנים על חמשת מיני הדגן, אבל, בעיקרן, החיטים הן מאכל אדם, ואילו השעורים הינם מאכל בהמה.

מה בין אדם לבהמה? לאדם גדרי התנהגות, סייגים ומעצורים לרצונותיו ולתשוקותיו. הבהמה משוחררת מהם. אך האם מישהו מקנא בה? בני ישראל היו במצרים, עם עבדים מזה רעב, משועבדים כליל, עובדים בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, ילדיהם מושלכים ליאור ומשוקעים בחומות. "וייאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה" (שמות ב', כ"ג). משה רבינו נגלה אליהם כדי לגאלם ביד חזקה וזרוע נטויה, באותות ובמופתים. בליל הסדר הם נגאלו, יצאו ביד רמה, "מאפילה לאורה, משיעבוד לגאולה". לאחר מכן ערכו חשבון נפש. השיעבוד פסק, הם יצאו לחירות. חופשיים מפחד המגלב, מאימת הנוגש. זכו לעצמאות. אבל הרצון לעצמאות הוא רצון בסיסי של כל בעל חיים. השמחה בחירות – שמחת אמת היא, בסיסית ויסודית, אולם עדיין אין בה תוכן רוחני. אין זו שמחה במימד של "אדם", בבניית הקומה הרוחנית, בקניית המטען החיובי של הערכים הנעלים. הבינו שעליהם להודות לבוראם בהקרבנות מנחה, אך עדיין – מנחת שעורים היא, מאכל בהמה, בהתאם למצבם באותה שעה. בו ביום, שמו פניהם אל המדבר, לכיוון הר סיני, אל המקום שבו יזכו להתגלות אלוקית, לנחול את מצוות התורה, לקבל את לוחות הברית. בכלילן עיניים ספרו את "ספירת העומר". מתי יזכו להתרחק מ"העומר", ממנחת השעורים, ולהגיע לחג מתן התורה, שסמלו הוא מנחת חיטים – מאכל אדם, לאמור: זכינו להיות בני אדם, בשיא הכרתם, מעלתם, דרגתם והשגתם.

"אם אין קמח – אין תורה" (מסכת אבות ג', י"ז). יציאת מצרים היתה ה"קמח", התנאים החומריים הבסיסיים. גדלותם של בני ישראל היתה שהבינו "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ה', ג'). הם הבינו כי התנאים החומריים, טובים ומרווחים ככל שיהיו, אינם אלא "לחם שעורים", הבסיס בלבד לבניית חיים רוחניים עשירים ומלאי תוכן ואורה.

תקופת "ספירת העומר" הופכת לדרך תמיידית, להבנה שכל עיקרה של הרווחה הגשמית, אינה אלא הכנה לקראת מתן תורה. משה רבינו הודיע מראש לבני ישראל שהם יקבלו את התורה מקץ חמישים יום לצאתם ממצרים. הם מנו בהשתוקקות למעמד הגדול. אלא שלכאורה ראוי היה שביום הראשון יספרו: "היום חמישים יום למתן תורה", וביום השני: "היום ארבעים ותשעה יום". מדוע ספרו להיפך, "היום יום אחד לעומר", כשהמבט נתון לאחור?

את תשובת הדבר השמיענו המגיד מדובנא במשל: אדם קנה מגרש, וביקש לבנות עליו בית. הראה לקבלנים את התכנית, וביקש הצעות מחיר. קיבל הצעות שונות, זולות ויקרות. אמרו לו: כך לא תוכל להשוות. יש קבלנים יקרים, השווים את מחירם: בונים מהחומרים המעולים ביותר, והבניין חסון ואיתן. ויש קבלנים זולים שכדאי להתרחק מהם. יעצוהו לשאול בעצת בעל מקצוע, ולנסח מפרט טכני: הבניין יכלול כך וכך לבנים, מאיכות כזו וכזו, כך וכך מרצפות, מאיכות פלונית, כמה עצים ומאיזו איכות, כמה אמות צנרת, באיזה קוטר וכו'. רק כך יוכל להשוות בין הצעות הקבלנים. עשה כן. הפעם הציעו לו כל הקבלנים הצעות מחיר זהות, לערך. כולם, מלבד אחד. הצעתו היתה זולה בכשליש! כמעט כדמי עלות החומרים. נדהם, לא הבין. אבל הקבלן היה רציני: "אינך נותן לי פרוטה, לפני שתקבל את המפתח לידך. יתר

על כן, אומין אותך לראות ולהוכיח שכל החומרים הם לפי ההזמנה". ליותר מכך לא יכול היה לקוות. חתמו על זכרון דברים: הקבלן יבנה את הבניין לפי רשימת החומרים. לאחר מכן החתים את הקבלן על המפרט הטכני המדוקדק, המחייב. הזהירו: "אם תסטה מהמפרט ולו במשהו, אנכה משכרך קרן וקנס". "אל חשש", הרגיעו הקבלן בזיחות דעת. תהה. לא הבין איך הוא יכול להעסיק פועלים במשך שנה תמימה, ברווח כה זעום. אך טעות היתה בידו. כעבור שבוע התייצב הקבלן: "הכנת את הכסף", שאל. תמה: "הלא סיכמנו שאינך מקבל כסף מראש, רק עם מסירת המפתח!" "אכן", אישר הקבלן, "סיימתי. הנה המפתח". "בוא ותראה", הזמינו הקבלן. הלכו למגרש, ובו ערימות ערימות של חומרי בניה. הקבלן פרש את גליונות המפרט הטכני, והצביע על מיצבור אחר מיצבור: "כך וכך לבנים מאיכות זו, וזו, הנה, ראה וספור. כך וכך מרצפות כאלו וכאלו - הנה כאן. ופה הצנרת, באורך ובקוטר הנקובים". וכך, מערימה לערימה, המשקופים, החלונות, הכל מסודר למופת. "והנה, פה מונחת דלת הכניסה, וזה המפתח", הושיט לו, "יכול אתה לנסות..." המילים נעתקו מפי הבעלים. "הכסף", הזכיר הקבלן. "הבניין!" הזדעק המזמין. "מלאתי את המפרט הטכני במלואו", טען הקבלן. "ודאי", אישר המזמין. "אך, הלא תבין, העיקר היה החוזה. נאמר בו כי עליך לבנות לי בית לפי התוכנית. המפרט הטכני, חשוב ככל שיהיה, אינו אלא מפרט מרכיבי הבית, אבל הבית הוא העיקר".

בני ישראל בדור החורבן לא הבינו על מה הכעס, על מה חרון האף. הלא הם עובדים את ה', מקריבים שלמים אף לעולות ועושים כמצווה. הבורא מזכיר להם: המצוות, חשובות ככל שהן, אינן אלא המפרט הטכני. בתחילה, החתמתים על 'החוזה': "כי אם את הדבר הזה ציויתי אותם לאמור: 'והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם'". לאחר מכן הודעת שיבוא 'המפרט הטכני', 'והלכתם בכל הדרך אשר אצווה אתכם, למען ייטב לכם'. הברית שכרת עימנו הבורא נכרתה בשני שלבים: 'החוזה', ו'זיכרון הדברים' ביום היותנו לעם ה', על ידי קיום המצוות, המקדשות את האדם. ככל שמתקדמים אנו לקראת מתן תורה, סופרים אנו לאחור, להקרבת מנחת העומר, לגשר ולקשר בין 'החוזה' ל'מפרט הטכני', בין 'והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם', לבין 'והלכתם בכל הדרך אשר אצווה אתכם'.

וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עמור התנופה, שבע שבתות תמימות תהיינה (כג, טו). תני ר' חייא, שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי הן תמימות, בשעה שישאל עושי רצונו של מקום. (מדרש) מאמר זה אומר דרשני. בכל המצוות ניתן לומר שרק בזמן שישאל עושי רצונו של מקום קיום המצוות הוא בשלמות; אך מדוע זה נאמר דוקא כאן, במצוות ספירת העומר, הנכס היקר ביותר שמקבל האדם מידי בוראו הוא - הזמן. זוהי מתנה אישית, בלתי ניתנת להעברה; אי אפשר לקנות את המוצר הזה בעד כל הון שבעולם, ואנחנו מקבלים אותו, כל אחד ואחד מאתנו, חנם אין כסף. אין דבר בעולם שחולף כל כך בקלות, שניתן לאבד אותו ללא כל מאמץ, כמו הזמן. ללא הרף הוא זורם לעברנו, ומיד הוא בורח מאתנו. הצדיק והרשע, שניהם מבקשים ליהנות מן הזמן. הצדיק נהנה כשהוא מביט לאחור, כשהוא סופר את הרגעים שהצליח בעמל ויזע להפוך לנכס נצחי, רוחני. הריק והפוחז, המבלה את ימיו בהבלי עולם, אינו רוצה להזכר במה שהיה, שהרי את העבר בזבז כמו ידיו; הוא נהנה כשהוא חושב על העתיד, על מה שישפיק ליהנות מכל רגע ורגע. למה הדבר דומה? לשני אנשים, שזכו לפרס גדול. האחד קיבל סכום נכבד, השקיע אותו בעסקים ועשה ממנו הון. השני קיבל סכום כפול, אך לא בבת אחת. במשך עשר שנים, קיבל מדי חודש סכום קטן, עד שהצטבר סכום גדול. מכיון שהיה עני, וצרכי הבית מרובים, לא הצליח לחסוך מאומה; כל מה שקיבל נאכל מיד ונבלע בהוצאות השוטפות. בסוף נשאר האיש עני מרוד, כפי שהיה. יש מצוה אחת, שבאה ללמד אותנו ולהנחיל לנו את ערך הזמן; זוהי מצוות ספירת העומר. מדי יום ביומו אנו סופרים את הזמן שעבר, לקראת קבלת התורה. אין זו ספירה בעלמא. זמן זה ניתן לנו, כדי להתכונן ולעלות מדרגה לדרגה עד שנהיה ראויים לקבלת התורה. זמן זה הוא היקר ביותר בכל השנה, ובו ניתן לרכוש יותר מבכל זמן אחר; לכן בחרה התורה דוקא בימים אלה, וציוותה לספור אותם. אם אנו מנצלים את הזמן הזה היטב, הוא יהיה מונח בכיסנו, שמור בחשבון סגור. כשיגיע חג מתן תורה, נוכל להביט

אחורה בסיפוק על הרכוש שהצטבר, הזמן לא הלך לאיבוד, הוא מונח לפנינו בשלמותו. ואילו אם ח"ו לא ננצל אותו, הוא כבר לא יהיה קיים, לשוא נחפש אותו. לא נוכל לראות כאן "שבע שבתות", מעולם לא ראינו יותר מיום אחד, כי כשהגיע תורו של יום חדש, כבר חלף והלך לו היום הקודם... זו כוונת דברי המדרש שהבאנו: אימתי הן תמימות? מתי ימים אלה מצטברים והולכים, עד שנהפכים ליחידה אחת של שבע שבועות, כדי שיהיה ניתן לקרוא אותם "תמימות"? אך ורק - כשישראל עושי רצונו של מקום, כשהם יודעים כיצד לתפוס את הרגעים החולפים וליצור מהם נכס בר קיימא; אזי הרגעים נהפכים לימים, והימים נהפכים והולכים לשבועות, עד שמגיעים בסוף למצב של "שבע שבועות תמימות".

ביאר הרה"ק ר' אליעזר זאב מקרעטשניף ז"ע, (רזא דשבת עמ' ס') ועניתם את נפשתיכם. ידוע שמרן הקדוש מהר"י מרוזין ז"ע, אמר פעם לחסידיו, ועניתם את נפשתיכם, היינו, שאתם תת רצו את נפשתיכם, בהיות לכם נפשות קטנות, אבל מהינאמר אנו, עכ"ה"ק, [והיינו, שהפשוטי עם יכולים לתרץ להקב"ה, שלא התעלו במדרגות כראוי, מחמת שקבלו נפשות נמוכות, ולא היו יכולים מקוצר השגותיהם להשיג מדרגות גבוהות, אד מה נענה אנו, הצדיקים, אחר שהם קבלו נשמות גבוהות ומזוככות, ומה תירוץ יוכלו לענות שלא השיגו את המדרגה המובחרת ע"פ ראייתם והשגתם]. ולעורר זכות ורחמים, אפשר לבאר את הלשון "נפשתיכם", כמלשון הכתוב "אם יש את נפשכם", ופירוש - רצונכם, ורצונו לומר, ועניתם אתם יכולים לתרץ, "את נפשתיכם", שבאמת היה לכם רצון אמיתי וחזק, לעשות את רצון אבינו שבשמים, אך היצר הרע המשחית ומסית את האדם, מנעכם מלעבדו, וכדאיתא (ני-כומ"ז): גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך, ושאוור שבעיסה מעכב.

וידבר ד' אל משה וגו' בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קודש יהי' לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה לד' (כג, כו-כז). מעשה הי' בזמן האר"י ז"ל. שרבי אברהם גלאנטי ז"ל, ביקש ממנו תיקון לנפשו. תמה הרב האר"י ואמר: כיצד רב גדול כמו רבי אברהם גלאנטי מבקש ממני תיקון. אמר לו רבי אברהם: יסתכל נא מר במצחי ויראה אם רשום בו שמץ עון, ואם יש, אני משביעו בשם הקדוש שיאמר לי מהו. נסתכל האר"י ז"ל במצחו ואמר לו: אני רואה רשום במצחו שמץ גזל, נשתומם רבי אברהם ואמר: אם יש בי עון גזל אנא אני בא. וכך הלך לביתו אבל ועצוב, ולבש שק ואפר וקרא לכל הפועלים שהיו אורגים בשבילו בגדים. וכשראו את הרב והנה הוא חגור בשק ואפר נשתוממו. אמר להם הרב: דעו שאני בשר ודם, ואיני רוצה ליכנס לגיהנם ע"י עצמי. ולכן מכאן ואילך אם תדקדקו הרבה בשכרם להוציא ממני עד סוף הפרוטה האחרונה, מה טוב. ואם לא, לכו לשלום, ואיני רוצה שתעבדו עוד למעני. אמרו לו הפועלים: איזה חשבון יש לנו לעשות, שהרי מן היום שנכנסנו למלאכה ראינו ברכה בכסף שלקחנו מידך, ויש לנו לאכול ולשתות ולחסוך, ואין בינינו אחד שעשה חשבון ממה שנתת ומן המלאכה שעשינו. אמר הרב: אכן נודע הדבר. זהו מכשול הגזל שיש בידי. כי לא עשינו חשבון על הכסף שאני חייב לכם. ועתה הנה אשים כסף בפניכם, וכל אחד יקח כמה שרוצה, ותמחלו על כל מה שעבר בינינו. ורבי אברהם שם כסף בפניהם, ולא רצה אחד מהם לקחת אפילו פרוטה אחת, חוץ מאשה אחת שהושיטה ידה ולקחה שתי פרוטות. וכולם ענו ואמרו: אנו מוחלים לך במחילה גמורה עד סוף פרוטה אחרונה. עמד הרב והלך לבית המדרש של הרב האר"י. יצא הרב האר"י לקראתו ואמר לו: האם נצטער מר כל אותו צער על ספק גזל שראיתי רשום במצחו. אמר לו רבי אברהם: וכי קל הדבר איסור ספק גזל עכשיו רוצה אני שישב ויסתכל במצחי אם עדיין רשום הסימן. נסתכל הרב האר"י במצחו ואמר: עכשיו איני רואה כל סימן. אז גילה לו האר"י שספק הגזל שהי' בידו היו ב' הפרוטות שהושיטה האשה ולקחה. והעון הי' שהאשה הזאת היתה האורגת המומחית בין כולם והי' מגיע לה יותר שכר, ולקחה בשוה עם כולם, ולכן דקדקו עמו בשמים ורשמו על מצחו (הסימן הנ"ל, שלא הי' הגון מה שעשה. ויתבונן האדם בסיפור הזה וילמד לקח שבגלל ענין כזה, שהי' צריך לשלם לפועלת שכר יותר מאחרים, נרשם במצחו עון הגזל, עאכ"ו למי שיש בידו כספו של חברו, שגזלו או רימהו או

אינו אותו בעסקו, שבדאי רשומים במצחו עונות הרבה, וכיצד ישא פניו ביה"כ לסלוח לו ולכותבו בספר החיים.

בעצם היום הזה כי יום כפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלקיכם (כג, כח). יש להבין, למה הדגישה התורה במיוחד גבי יום הכפורים "בעצם היום הזה" ולא במועדים אחרים. הנה יה"כ עיקרו לכפרה וכאשר נקבעה בתורה פרשה מיוחדת "אחרי" על אופן הכפרה ע"י הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים לעשות עבודת היום, וכן ע"י שעיר המשתלח אשר נשא עליו את כל עוונות בני ישראל. אך התייחס בזמן שבית המקדש קיים יש כפרה בעבודת הקרבנות, אבל בזמן שאין ביהמ"ק קיים שאין מה שיכפר על בני ישראל כבר כתב הרמב"ם (תשובה א) שבזמן הזה שאין ביהמ"ק קיים ואין לנו מזבח כפרה, אין שם אלא תשובה והתשובה מכפרת על כל העבירות ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים. וזהו שמרמז כאן הכתוב "בעצם היום הזה כי יום כפורים הוא" שגם ללא קשר עם כפרת הקרבנות ועבודת המקדש עצמו של יה"כ מכפר על כל עוונות בני".

הנה ניצול הזמן נלמד גם מפרשתינו, פרשתינו מתחילה בטומאת מתים וקדושת כהנים בזה, ואח"כ עובדים לקרבנות, ואח"כ מועדים. והנה יש לגלגל השנה, והעולם דומה לגלגל, והנה הכל הקב"ה מגלגל יום בא ויום הולך, וכן הוא דור בא ודור הולך, ולכן מתחלת הפרשה מסוף כל האדם, כדי שיבין וילמד שיש ימים טובים ויש שבתות ואם לא יראה שהשנה מסתיימת מאוד מהר, אז יפסיד ח"ו את העיקר, כל שבת וכל מועד יכול לתפוס האדם את ההתחדשות. ולראות שהכל זו ולא נשאר במקומו.

ובפרט שפרשה זו קוראים בימי ספירת העומר ששם סופרים ימים ושבעות ורואים איך שהכל זו מהר, וכל יום אם לא אמרת בברכה אז למחרת אומרים בלי ברכה, נכון שאין תמימות אבל ממשיכים לומר, ויש ללמוד מסיפור הבא, מהו אם כל הזמן מחפשים על האחור מהו הפסדנו. האדם בנוי להתקדם עכשיו מה הוא יכול לעשות שיעשה.

והנה יצא אדם אחד לדרכו כשהוא רוכב על חמורו. ותכנן לקנות עז מגזע משובח שתדור בחצרו ותספק חלב לבני משפחתו. והנה רכש את העז, ולצווארה תלה פעמון שהכין מבעוד מועד. בעזרת חבל קשר את העז אל זנב החמור ויצא לדרך. כל עוד הפעמון מקשקש מאחוריו, הוא ידע שהעז בעקבותיו. שלושה נערים משועממים הבחינו בו הרוכב על החמור, מזמזם באושר, כשהעז צועדת מאחור ופעמונה מקשקש. החליטו להפיג את שיעמומם. אמר הראשון: "יש לי רעיון נפלא כיצד לגנוב ממנו את העז בלי שירגיש!" אמר השני: "אני אצליח לגנוב את החמור שהוא רוכב בלי שיתנגד!" התרברב השלישי: "אני מסוגל לגנוב גם את הבגדים שעליו. ראה תראו שהוא יפשוט אותם מרצונו הטוב!" התגנב הראשון חרש, הסיר מצווארה של העז את הפעמון המקשקש, הוסיף לנענע קלות, ובתוך כדי כך קשר את הפעמון לזנב החמור. את החבל חתך ונטל עמו את העז המשוחררת. והוא באמת לא חש מאומה. משוכנע שהעז עדיין צועדת מאחור, הן הפעמון משמיע קול... בהמשך הדרך המתין הנער השני, זה שהבטיח לגנוב את חמורו. "אמור לי", פנה הבחור להרוכב בהתעניינות, "כולם אצלכם בכפר קושרים פעמון מקשקש בזנב החמור? זה דווקא רעיון נחמד, לא רע". הסתובב הרכוב מיד לאחור וראה שהעז שרכש נעלמה. "אבוי, גנבו לי את העז... את הפעמון קשרו הרמאים לזנב... אבוי לי..." "אל תדאג", הרגיעו הבחור, "אני מאמין שהם לא הספיקו להתרחק הרבה, רוצ' ונסה לרדוף אחר העקבות". "החמור מה יהיה איתו", שאל בחששנות. "הסר דאגה מלבך", גילה הבחור נדיבות, "אתה רוצ', וביתיים אשמור על החמור". התחיל לרוץ, כילה את כל כוחותיו, אך לשווא, הוא לא מצא את העז. כשחזר, לתדהמתו, לא מצא גם את חמורו. אובד עצות שירך את רגליו בשמש הקופחת, מחפש אחר מקור מים להרוות את צמאונו. הגיע לבאר הסמוכה. שם, על שפת הבאר, עמד לו בחור צעיר ודמעות זולגות מעיניו. "למה תבכה, בחור צעיר!?" התעניין, שוכח לרגע מצרתו שלו. "איך לא אבכה, וארנקי שבו סכום כסף גדול נפל לבאר בעת שהתכופתי לשתות. איך אחזור הביתה, אבא יכה אותי קשות ויגרש אותי מביתו... אבוי לי..." "יום בלי מזל", הפטיר בתום, "מעניין, גם לי נגנבו היום עז וחמור". "אם תעזור לי להוציא את הארנקי", אמר הצעיר, "אתן לך די כסף לקנות את

שניהם יחד. יש לי שם סכום שניתן לרכוש בו עדר שלם של עזים". מיד קפץ על ההזדמנות, חיש מהר פשט את בגדיו וקפץ למים. צלל אל עמקי הבאר וחיפש... כמובן, הוא לא מצא דבר. כשכלה האוויר בריאותיו, שב ועלה אל פני הבאר, ולמגינת לבו, גילה כי נעלם הצעיר ועמו גם בגדיו... בחיינו מביטים קדימה, מתכננים תכניות ומפליגים במחשבות. וביתיים, מפסידים את הדברים החשובים והיקרים לנו באמת. היצר הרע עושה זאת כדי שנפסיד את העיקר,

אם נתבונן כל מועד ומועד וכל שבת ושבת וכל יום ויום ושעה ורגע הוא אורב לנו כמו השלושה הנערים. ולכן תיזכר יבוא יום תראה לא להגיע למלעה עם ידיים ריקות.

ולכן צריכים לנצל את הזמן. וכבר מילתי בס"ד אמורה אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, ופירושו ש"הזמן" במילא יש הקב"ה נתן זמן השאלה רק מה ישראל עושים עם זאת, שישראל עושים את הזמן אם הם שומרים על הזמן זוהי רצונו של מקום, אבל ח"ו יש שאין עושים עם הזמן רצונו של מקום.

וידוע מרבי האהוב בעל ה"ישועות משה" זי"ע שאמר "עשה לך שרף" עשה אותיות שע"ה די צייט זאל דיר ברענען.

ובוודאי שיכולים גם ללמוד מספירת העומר, את הסדר המדויק, היום יום ואח"כ השבועות והימים המצטרפים, וידוע גם שמו"ר בעל ה"ישועות משה" היה מתחנן לתלמידיו שיהיה להם "סדר החיים", כי אם יש סדר מתי הולכים לישון ומתי קמים, אז מבינים יותר ומספיקים יותר.

ואולי נצרף לזה סיפור, שבא בעל דרשן לאיזה ישיבה, ובמקום להתחיל לדבר הוא הוציא חבית זכוכית גדול מתחת לשולחן שהפריד בינו לבין הבחורים, והניחו לפניו. לאחר מכן הוציא מתחת לשולחן כתריסר אבנים, כל אחת בגודל של כדור גדול, והניחן בעדינות, אחת אחת בתוך החבית. כאשר התמלא החבית ולא ניתן היה להוסיף עוד אבן אחת, נשא הבעל דרשן את אט אט את מבטו ושאל: "האם החבית מלא?" כולם השיבו: "אכן". המתין מספר שניות ושאל: "האומנם?" שוב התכופף והוציא מתחת לשולחן כלי מלא אבני חצץ. בזהירות שפך את החצץ מעל האבנים וניער מעט את החבית. אבני החצץ הסתננו בין האבנים הגדולות, עד שירדו לתחתית החבית ומילאו אותה. שוב נשא הבעל דרשן את מבטו ושאל את הקהל: "האם החבית מלא?" ענו כן. חזר והתכופף, והפעם הוציא מתחת לשולחן סיר מלא חול. בתשומת לב שפך את החול אל תוך החבית. החול מילא את החלל בין האבנים הגדולות לבין החצץ. פעם נוספת שאל את התלמידים: "האם המיכל מלא?" הפעם, ללא היסוס, השיבו התלמידים המחוננים במקלה: "לא!" "נכון!" השיב להם. וכפי שציפו התלמידים, הוא נטל את כד המים שעמד על השולחן ומילא בהם את החבית עד לשפתו. שוב נשא את מבטו אל הקהל ושאל: "איזו אמת גדולה יכולים אנו ללמוד מניסוי זה?" "אנו למדים שככל שנראה לנו שיומנו גדוש ומלא התחייבויות, הרי שאם נתאמץ באמת, תמיד ניתן להוסיף עוד משימות ומטלות". "לא", השיב. "האמת הגדולה שמוכיח לנו הניסוי היא זו: אם לא מכניסים לחבית קודם את האבנים הגדולות, לעולם לא נוכל להכניס אותן אחר כך". דממה עמוקה השתררה באולם. כל אחד מן הנוכחים ניסה לתפוס את מלוא המשמעות של דברי הבעל דרשן. התבונן בשומעיו ואמר: "מהן האבנים הגדולות בחייכם? בריאותכם? המשפחה? ידידיכם? הגשמת חלומותיכם? לעשות מה שאתם באמת אוהבים? להילחם למען מטרה נעלה? להינפש? לקחת זמן לעצמכם?" שאלו את עצמכם: מהן האבנים הגדולות בחייכם? כאשר תזהו אותן, הכניסו אותן ראשונות לחבית חייכם.

ספירת העומר מעוררת לחשבון נפש. רבי חיים מוולוז'ין היה אומר, יש ספר מוסר אחד אשר לא נמנה בין ספרי המוסר ואף על פי כן יש בו מוסר גדול לכל אדם, והוא השעון. אם יניח אדם לנגד עיניו את השעון, יביט בו ויספור את הרגעים והשעות כיצד הם הולכים וחולפים, דקה אחר דקה, שעה אחר שעה, יום אחר יום, מבלי לעשות דבר לצרכי הנשמה, אזי עשוי האדם להתעורר ולהשיב אל לבו את ערך הזמן וניצולו למען תורה ויראת שמים. על פי מהלך זה מסביר רבי זלמן סורוצקין בספרו 'הדעה והדיבור' את בקשת משה רבנו בתפילתו, "למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה"

(תהלים צ-יב) אם נדע למנות את ימינו שלא ילכו לבטלה, נביא על ידי כך חכמה ללבנו. עם ישראל מצווה בין פסח לעצרת למנות את הימים. על ידי ספירת הימים בפה אנו זוכרים שימים אלו מטרם להוציא את האדם ממצבו הקודם ולהביאו לכלל טהרה. כאשר האדם מוציא בשפתיו, היום יום פלוני לעומר, הוא מתבונן בעצמו, הנה עברו כך וכך מימי טהרה. מה עשיתי בהם כדי לטהר את נשמתו, ומה יכול אני לעשות עוד בימים שנשארו עד מתן תורה? מחשבות אלו, שעולות על הלב בשעת הספירה, הן עיקר הטהרה, כי באופן זה האדם מתעורר להתבונן במעשיו ולתקנם כראוי.

מובא ב"לוקוט מעם לועז" כאן מודיענו הכתוב חיוב ספירת העומר שנאמר: וספרתם לכם ממחרת השבת. היינו מיום השני של פסח שהוא היום שמביאים בו העומר. מתחילים בו למנות ומונים שבע שבתות תמימות, וביום החמישים שהוא חג השבועות מביאים המנחה החדשה. ואע"פ שהכתוב אומר ממחרת השבת, אל תטעו לומר שהכונה ממחרת שבת בראשית כפי שפרשו הקראים, אלא הכונה ליום טוב, והוא יום הראשון של פסח, שכן דרך הכתוב לקרוא ליו"ט שבת, כפי שאנו רואים להלן שהתורה קראה לר"ה ויו"כ שבתון. כשם שהשבת נקרא כך מפני שבו שובתים ממלאכה, אף המועדים נקראים כך מפני שבהם שובתים ממלאכה. והקראים אומרים שממחרת השבת הנאמר כאן הכונה למחרת שבת בראשית, ולכן הם מתחילים תמיד לספור ימי העומר ביום א', ושבעות חל אצלם תמיד ביום ראשון. אבל חכמינו ז"ל הוכיחו מכמה מקומות שהכונה למחרת יו"ט ראשון של פסח, כפי שנביא הראיות אחת לאחת להלן. ולכן יכול שבעות לחול בכל יום מימי השבוע. הראיה הראשונה, מעשה היה ברבן יוחנן בן זכאי ששאל את הצדוקים כך: זה שאתם אומרים ששבעות חל תמיד ביום א' מהיכן אתם מוכיחים זאת ומהי ראיתכם. אם מפני שהכתוב אומר: וספרתם לכם ממחרת השבת, שמשמע לדבריכם שהספירה מתחילה מיום א', ונמצא שיום החמישים חל תמיד ביום א' והוא שבעות, הרי אין זו ראיה כלל, שהרי הכתוב קורא גם ליום טוב שבת, ואם כן הלכה ראיתכם. ולא היה ביניהם אדם שהיה יכול להשיב לרבן יוחנן בן זכאי, היה שם זקן קראי אחד שאמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, וידע ששבעות הוא יום אחד, רוצה שיאכלו וישתו ביום השבת וביום הראשון. והקב"ה הסכים עמו, וזהו שצוה לנו ששבעות יחלו ביום א'. השיב לו רבן יוחנן בן זכאי ואמר: מה שאתה אומר, דברי הבלים הם, שזה שאתה אומר שבהיות משה רבינו אוהב ישראל לכן רצה שיתענגו ב' ימים רצופים, והרי מהר חורב עד קדש מרחק של י"א ימים, כמו שאומר הכתוב: אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע, ואם משה רבינו צוה המצות לישראל על דעתו, והוא ביקש תענוגם, למה עיכב אותם במדבר ארבעים שנה בשעה שהיה יכול להביאם ב"א יום. השיב לו הזקן הקראי ואמר: מה ראיתכם לזה שאתם מפרשים ממחרת השבת, ממחרת יו"ט של פסח. אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: הרי בפסוק נאמר תתספרו חמשים יום, ומשמע שהחוב הוא למנות ימים ולא שבעות שלמים, והעיקר שיהיו חמשים יום, אפילו אם מתחילים באמצע השבוע ונגמרים באמצע השבוע, ומפסוק אחר משמע להיפך, שנאמר: שבע שבתות תמימות תהיינה, ומשמע שצריכים להיות שבע שבתות תמימות, ושבעות אינם נקראים אלא אם מתחילים ביום א' ונגמרים בשבת. ולכן כדי ליישב שני הפסוקים האלה מוכרחים לומר שזה שנאמר: שבע שבתות תמימות תהיינה, הכונה כשחל פסח להיות בשבת. שאז מתחילים למנות ימי העומר ביום ראשון, נמצא שהשבעות שלמים. וזה שנאמר: חמשים יום, כשפסח חל באמצע השבוע, וזה יוצא שהשבעות אינם שלמים אלא יש חמשים יום, נמצא שמן הפסוקים האלו מוכח שפעמים חל שבעות ביום א' ופעמים באחד משאר ימות השבוע, ולא כפי שאתם אומרים ששבעות חל תמיד ביום א'.

הראיה השנייה, שהכתוב אומר כאן: תספרו חמשים יום, ר"ל שאין ימי העומר יכולים להיות יותר מחמשים יום, ואם ממחרת השבת שאומר הכתוב הכונה לשבת ממש, ותמיד מתחילים למנות ביום ראשון, כפי שסוברים הקראים, נמצא שפעמים ימי העומר הם נ"א יום ופעמים נ"ב ופעמים נ"ג ופעמים נ"ד ופעמים נ"ה ופעמים נ"ו. למשל: אם חל פסח ביום ו' ימי העומר מתחילים למנותם מיום א', כפי שאומרים הם, הרי ימי העומר

נ"א יום ואם חל ביום ה' הם נ"ב ואם חל בד' הם נ"ג ואם חל בג' הם נ"ד ואם חל בב' הם נ"ה ואם חל ביום א' הם נ"ו, וממילא אין המניין קבוע בכל שנה ואינם תמיד נ' יום כפי שאומר הכתוב. אלא בודאי הכונה ממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט ראשון של פסח.

הראיה השלישית, שאם נאמר שממחרת השבת, הוא שבת בראשית, אם כן לא פירשה התורה לאיזו שבת הכונה, שהרי הרבה שבתות יש בשנה. אבל אם נפרש ממחרת יו"ט א', נקרא שהתורה פירשה הכונה.

הראיה הרביעית, שהכונה ממחרת יו"ט א' של פסח, שע"כ יתיישבו שני מקראות סותרים זה את זה. שכתוב אחד אומר: שבעת ימים תאכלו מצות, וכתוב אחר אומר: ששת ימים תאכל מצות. אלא הכונה יש לפרש שלעולם המצוה לאכול מצות ז' ימים אבל יש ואוכלים מצות ו' ימים וזה מדובר בתבואה חדשה שאפשר לאכול רק ששה ימים, שהרי ביום הא' היתה עדיין תבואה חדשה. שאם חל פסח להיות ביום ב', אפשר לאכול מצוה מן החדש רק ששה ימים. ורק כשחל בשבת אפשר לאכול ז' ימים, ולכן הכרח לאמר שממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט א' של פסח ליישב הפסוקים.

ועדיין יש לשאול מאחר שהכונה ממחרת יו"ט, למה ישנה הכתוב ולא אמר בפירושו: וספרתם לכם ממחרת הפסח, שהרי בלשון זו אין מקום לטעות, כפי שטעו הקראים. והתשובה תתבאר על פי הטעם של המצוה הזאת שנבאר עכשיו. כי בזמן שהיו ישראל במצרים היו שקועים בטומאת הע"ז שהיתה חמורה כטומאת הנדה ועשה הקב"ה נסים ונפלאות והוציאם ממצרים לילה ראשון של פסח והוציאם מן הטומאה הזאת כדי להכניסם בני' שערי קדושה ולתת להם התורה הקדושה, ולכן צוה להם הקב"ה למנות נ' יום מיום ב' של פסח שבע שבתות תמימות כדי שיהיו ראוים לקבלת התורה. ואע"פ שבשעה שיצאו ממצרים כבר פרשו מע"ז, אבל עדיין נקראו טמאים, לכן צוה הקב"ה שימנו עכשיו ז' פעמים ז' ימים. שהם מ"ט יום. ובכל יום נכנסו לשער קדושה וביום ה' נכנסו לשער החמישים, שאז פסקה טומאתם כמו כלה הנכנסת לחופה, ואז נתן הקב"ה תורה לישראל, בו' בסיון שהוא שבעות. ולכן ביום הראשון שהחילו למנות והוא ט"ז בניסן, צוה הקב"ה להביא את העומר מן השעורים ולא מן החטים, מפני שהיו טמאים ונחשבו כבהמות שמאכלם שעורים. וביום ה' שאז נגמרה טומאתם, צוה הקב"ה להביא שתי הלחם מן החטים שהם מאכל אדם, לפי שאז יצאו מכלל בהמות, ונכנסו לכלל בני אדם. ולכן אומר הכתוב: וספרתם לכם ממחרת השבת, ואינו אומר ממחרת הפסח, כי שבת פירושו מנוחה, כמו האשה הנחה מראית דמיה, אף ישראל נחו ביום א' של פסח מטומאת ע"ז שלהם, הדומה לטומאת הנדה. וישראל מנו ז' שבתות, ובכל שבת הוחלשה טומאתם. ולכן קורא הכתוב שבעות אלו בשם שבתות, כמ"ש שבע שבתות תמימות תהיינה. ולא אומר שבע שבעות כפי שאומר בפרשת ראה, וזהו לרמוז שבכל שבת שמנו שבתו מן הטומאה עד סוף השבת השביעית שאז נחו לגמרי מן הטומאה.

ביאר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצוק"ל מובא במדרש רבה (כח, ג): תני ר' חייא אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. ואפשר לפרש, על פי דברי המגיד מקונוי"ז ז"ל, שבימי הספירה צריך האדם להתבונן בשפלות עצמו היטב, ובה יעשה הכנה לקבלת התורה. ומובא בגמרא (סוטה ה.): לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הניח הקב"ה כל ההרים והשרה שכינתו על הר סיני, שהוא הנמוך שבהרים. וזה יש לומר "אימתי הן תמימות בזמן שעושין רצונו של מקום" - היינו כשמתבונן בשפלות עצמו, שהוא רצונו של מקום לאהוב את הנמוכים, זה הוא תמימות ימי הספירה, ועל ידי זה תהיה ההכנה הראויה לקבלת התורה.

מובא בכלי יקר והקרבנות מנחה חדשה לה'. יש לתמוה, שלא נכתב בתורה בפירושו זמן קבלת התורה, עד שנחלקו בזה חכמי ישראל באיזה יום בחדש היתה קבלת התורה. וכן גם בראש-השנה מוזכר בתורה רק "יום תרועה", אבל לא מוזכר כלל שהוא יום הדין לכל באי עולם, והענין, כי בכל עת וזמן שהאדם נותן אל לבו לקבל עליו עול תורה ומלכות שמים, זהו קבלת התורה שלו, כי אין קבלת התורה מוגבלת לזמן מסוים. וזה מרומז בפסוק "הקרבנות מנחה חדשה לד'", שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים. וכן גם בראש השנה, הרי אמרו חז"ל (ראש השנה טז). אדם נידון בכל יום. ולכן לא נכתב

בתורה ענין יום הדין בראש השנה, כדי שידמה האדם בנפשו כאלו בכל יום יושב ד' על כסאו, ויהיה כל ימיו בתשובה.

והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת [ממחרת יום טוב ראשון של פסח] יניפנו הכהן. וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה. והקרבתם מנחה חדשה לה' (ויקרא כג, יא-טז) רש"י מסביר – מנחה חדשה היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש. ואם תאמר, הרי קרבה מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא באה מן השעורים, ומנחת הבכורים יש בה מלחם חיטים חמץ.

תורה מלשון הוראה. כתב ספר שם משמואל רעיון נפלא. לכל אדם ישנן תקופות של גאות ושפל. ימי אהבה וימי שנאה. לחם חיטים, שגם תופח והוא חמץ, הוא מאכל אדם משובח. שעורים הוא מאכל בהמה. ואף מזיק לאדם. יש בני אדם המשימים עצמם כבהמה. פרש"י שהם דכאי רוח. (חולין ה, ע"ב). מה תקנתו? אומרת התורה: ממחרת השבת – תזכרו שאתם לאחר השבת = פסח, לאחר יציאת מצרים. יציאת מצרים מלמדת שגם אם שקועים במ"ט שערי טומאה, אין לאבד תקווה. הרי לעם ישראל היו מאתיים ועשר שנות שיעבוד מתוך ארבע מאות, ועוד מאה תשעים שנה לפניהם, ואין סיכוי שיחזיקו מעמד, רוחנית וגשמית כאחד. אולם הם לא הזניחו את התבדלותם ממצרים, ולא שינו שמם לבושם ולשונם, והיו להם מגילות שחזקו את ליבם לקראת הגאולה, ונושעו. יניפנו הכהן, לדעת שגם ממצב זה תתכן תנופה והגבהה, לאחר לקחי יציאת מצרים שעברנו. המעשה עם הגר"י גלינסקי והקצין הבכיר בבולשת שבא לחפש מוהל למול את בנו וכשהסביר את הענין אמר: העם שלנו קיים שלושת אלפים שנה, נכון שעתה עוברת עליו תקופה קשה, אך זה כיום המעונן, העננים יתפזרו והשמש תזרח. ואז זו תהיה גאולה להיות יהודי! אני רוצה שהבן שלי יידע לאיזה עם הוא שייך ולשם ימצא את דרכו! לכן אנו מתחילים בספירה לקראת ההתעלות העתידה, ובסופה נקריב את לחם החמץ, סמל להיותנו בני חורין והתעלותנו לדרגת אדם. בתחומא מובא שאונקלוס הגר, לפני גיורו, ביקש מדודו עצה למסחר. אמר לו הקיסר אדריינוס: תרכוש סחורה זולה שאינה מבוקשת, וכשיגיע זמנה תתעשר ותרויח. שמע והתגייר. היות ומצב ישראל בשפל, ודאי שיעלו מעלה מעלה! סיפר רבי יענקלה גלינסקי על שהותו במחנה הסגר עם צמרת הצבא הליטאי, עם עוד חמישה עשר גנרלים וארבעה עשר בישופים, ושרים ופקידים בכירים. ופעם אחת לפנות בוקר ראה את אחד הגנרלים הכלואים איתו בטרם עלה השחר מוציא שקית ובה בגדי גנרל, לובש ועושה תנועות של גנרל, מחזיר את הבגדים לשקית ושב לדרגשו. למחרת שאלתיו והוא השיב: הייתי מצביא בצבא הצר, גנרל דגול, רבבות נשמעו להוראותי, אני עוד אשוב לתפקידי. אך אני חושש שבינתיים יפעל הדיכוי האכזרי וישפיע עלי וישכיח ממני שאיני עבד אבוד אלא גנרל עטור תהילה. זה נקרא לחיות עם העתיד! כספירת העומר לקראת מתן תורה, לקראת לחם חיטים! לזכור שממחרת השבת – יניפנו הכהן! על האדם לדעת אין יאוש בעולם כלל!

ספירת העומר מלמדינו ללכת לאט לאט ולהתעלות. עמד אדם על פסגת ההר, והרגיש שהמאמץ הגדול לא היה לשווא. בעמק שלמרגלותיו ניצבה הבקתה של הזקן שאליו היו מועדות פניו. ההוא היה מותש לאחר שבועיים של הליכה מפרכת. הוא עבר נהרות וחצה יערות כדי להגיע לכאן. נעליו היו קרועות ורגליו פצועות, אבל עכשיו התמלא בכוחות מחודשים ומיהר לרדת בשביל המוביל אל הבקתה. מה הוביל אותו לבקתה של הזקן בהרי ההימליה, לשם כך עלינו חזור לאחור, לתקופת ילדותו. כבר בבית הספר הוא היה תלמיד מצטיין, אך מעולם לא עזר לחבר חלש יותר. הוא לא ראה בכך שום צורך. הוא פשוט לא התעניין במה שקורה לאחרים. האדם היחיד שעניין אותו היה הוא עצמו. אפילו כשגדל בשיבה לא השתנה. אך רבותיו ומוריו הוסיפו תמיד הערה ש"על התלמיד להשתפר גם בבן אדם לחבירו". כל מה שעניין אותו היה רק הוא, וכל האחרים חשובים בעיניו כקליפת השום. הוא התחתן וביקש לגדל משפחה, אבל יום אחד גם לזוגתו נמאס מהיחס הרעה המושרש בו, והוא הודיעה לו שהוא חייב לטפל בעצמו, אחרת באמת ימצא את עצמו לבד, בלי חברים וגם בלי משפחה... הוא בירר מי הפסיכולוג הטוב ביותר, והלך אליו. הפסיכולוג אמר שכדי להשתנות

עליו לעשות שינוי מוחלט בכל אורחות חייו, ולצאת למסע של נתינה: לקנות מתנות לבני משפחתו, לתרום לעניים, לסייע לזרים ולעשות כל הזמן למען הזולת. הנה הוא ניסה, אך לא הצליח. לתת משהו ששייך לו למישהו אחר? זה היה למעלה מכוחו. זה היה ממש כמו לקרוע חתיכת בשר מגופו... הוא עשה ניסיונות נוספים להתגבר על מידותיו הרעות, אך לא הצליח. עד ששמע על הזקן הזה, כך אמרו לו, "למד את חכמת החיים וגילה את מנטרת הקסם, והוא היחיד שיכול לשנות אופי של אנשים". הוא לא חסך במאמץ ועשה את הדרך הארוכה והקשה, והנה, הגיע סוף סוף למחוז חפצו. הישיש ישב בפתח בקתתו, וקיבל את פניו במאור פנים. לאחר ששמע את סיבת בואו, הדליק הישיש קערת חרס מלאה זרדים. עשן סמיך החל לעלות והוא השתעל בחוזקה. הוא הביט מסביב. איש לא היה בסביבה, והזקן עוד מעט נחנק. הוא הוציא מתיקו בקבוק מים והשקה את הזקן, שנרגע אט אט משיעולו. כל היום עבר בשתיקה, ואז אמר הזקן כמה מילים נוספות: "האם יש לך עוד מים?" הוא הוציא שוב את הבקבוק מתיקו, ומזג לזקן עוד מעט מים. שוב השתררה שתיקה רבת-הרהורים עד הערב, והשניים פרשו לשינה. למחרת בבוקר עברו במקום ילדים מהכפר הסמוך, והושיטו לישיש זר פרחי בר. "האם יש לך ממתקים?" שאלו הזקן. "לך ותן אותם לילדים". פשפש בתיקו ומצא כמה ממתקים, והביא אותם לילדים. שוב שקעו ההוא והזקן בשתיקה ארוכה. אחר הצהרים עברו לידם אנשים, ובירכו לשלום את הזקן. שאל הישיש אותו: "האם יש לך כסף?" מצא בכיסו כמה מטבעות מקומיים. הזקן אמר לו לגשת אל האנשים ולתת להם את הכסף, ואכן עשה כדבריו, ושוב השתררה שתיקה ארוכה שנמשכה עד הערב. למחרת בבוקר הורה לו הזקן: "לך אל השכן מהבקתה הסמוכה, ושאל אותו האם הוא צריך עזרה". השכן אכן היה צריך לחטוב עצים, ושמח להטיל את המלאכה עליו. הלך ליער, והחל לחטוב עצים, כשמחשבות כעס ממלאות את לבו. מדוע הוא צריך לחטוב עצים עבור מישהו בקצה העולם שהוא כלל לא מכיר? זה הרגיז אותו ומילא אותו זעם, אך הוא המשיך בעבודה. לאחר כמה רגעים שמע רחש מאחוריו. הוא הסתובב בבהלה, ומצא את הזקן עומד ומשקיף עליו. "אולי תסביר לי סוף סוף מה קורה פה?" שאלו. "חשבתי שאקבל פה איזו נוסחת קסם שתשנה אותי, ובמקום זה אתה מעביד אותי..."

חייך הזקן והתיישב על גזע עץ. "אמור לי", שאל, "האם היית מוכן אי פעם בחייך לחטוב עצים בשביל אדם בלתי מוכר, אני חושב שזה כלל לא היה עולה על דעתך. מה שעשית פה, זה שהתקדמת באיטיות, צעד אחרי צעד, והתחלת לצאת מגאווותך. בתחילה נתת מים לזקן שנחנק משיעול, לאחר מכן נתתי לי מים סתם כך כי ביקשתי, לאחר מכן נתת ממתקים זולים לילדים, לאחר מכן נתת כסף של ממש למבוגרים, ורק אז הצלחת לעזור לאדם בלתי מוכר לך ולחטוב למענו עצים. כי זו הדרך להתקדם בחיים: ללכת בהדרגה, צעד אחרי צעד, ורק כך מגיעים אל היעד. אי אפשר לקפוץ בבת אחת לראש הסולם ולשנות את ספירת העומר שבעיצומה אנו מצויים, המוליכה אותנו מחג הפסח לחג השבועות מלמדת את הרעיון הגדול הזה: בני ישראל לא יכלו לעבור בבת אחת ממצב של עבדים במצרים למקבלי התורה בהר סיני. לשם כך ניתנה להם ספירת העומר, שבעה שבועות תמימים של התקדמות איטית, שלב אחרי שלב, עד שיהיו ראויים לקבל את התורה. וכך גם אנו, מי שרוצה להתקדם בבטחה, עליו לעשות זאת בהדרגה ובאיטיות, בזהירות ובהתמדה - אחרת הוא נידון מראש לכישלון ולהתרוסקות.

מעשה מזקן מופלג שעבר את גיל המאה, שהגיע אל מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א כשבפיו שאלה: מצווים אנו על ספירת העומר ויש דעות בפוסקים הסוברים שהספירה של כל הימים עדי "שבע שבתות תמימות תהיינה" מצוה אחת הינה. וממילא מי שלא סופר לילה אחד, שוב אינו יכול לספור בברכה. עתה אמר-שאל הזקן, ברור לו כשמש בשל חולשתו העצומה שלא יזכה להשלים אחי ימי הספירה, וממילא נשאלת השאלה האם הוא יכול לספור את הימים בהם יחיה - בברכה" ענה לו הרב במתק לשונו חשובה שיש בה מוסר והדרכה לשעה ולדורות: כיצד מתנהג תינוק שאימו אינה רוצה לתת לו סוכריה כבקשתו עומד ומברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו!" וממילא אימו שאינה רוצה שבנה יכשל חלילה בברכה לבטלה, מגישה לו סוכריה עד מהרה! גם אתה

עשה כן, התחל למנות את ימי הספירה, ולפי דבריך שאתה חושש לדעה שכל ימי הספירה הם כולם מצוה אחת, תהא מידת הדין כביכול אנוסה להעניק לך אח האפשרות לגמור אח כל ארבעים ותשעה הימים, אחרת תהא הברכה לבטלה! וכך אכן היה. האיש שמע לעצת הרב, וזכה להתחיל ולסיים את כל ימי הספירה, ורק לאחר מכן ארז את מטלטליו והלך לעולם שכולו טוב, לעולם שכולו ארוך! וסיים בספר הנפלא "טובך יביעו": שעלינו לדעת שכך היא ההנהגה גם בשאר המצוות, כמו שחוטבי עצים לבית המקדש השלימו כל שנותיהם כדי שיסיימו המצוה, וכמו שחלוצי הצבא שיצאו להילחם בעי ארץ ישראל חזרו כולם לבחיהם בתום י"ד שנה שבהן כבשו וחילקו את הארץ.

בש"ת רבי עקיבא איגר (סימן כ"ט) מופיע מכתב מעניין מדודו, הגאון רבי וולף איגר ז"ע, שנכתב ליום חתונתו של רבי עקיבא איגר, ועוסק בשאלה שהתעוררה לו עקב מעשה שהיה. הוא מתאר לבן אחותו את השמחה הגדולה השורה על העיר לרגל חתונתו (שנערכה בעיר אחרת - ליסא), ולאחר מכן הוא שוטח בפני החתן את ספיקם של חכמי העיר: מי שכתב בימי הספירה "היום כך וכך לעומר", כמקובל בקרב יהודים כשרים הכותבים דבר כלשהו או מכתב בימי העומר, ואחר כך, לאחר שפנה יום, נזכר שבאותו יום שכח לספור ואין בידו אלא המכתב שבו כתב "היום כך וכך לעומר" - האם יצא בזה ידי ספירת העומר, או לא? ושורש הספק: האם נאמר "כתיבה כדיבור" ונמצא שספר ביום זה ולכן יכול למחרת לספור בברכה, או שמא כתיבה אינה כדיבור ומכיוון ששכח לספור בפיו באותו יום - הפסיד את היכולת לברך על הספירה בימים שלאחר מכן? בהמשך מכתבו מביא רבי וולף איגר ראייה נפלאה לשאלה זו מסוגיית הגמרא במסכת מגילה (יח:), שם אמרה המשנה שאדם שהיה כותב, דורש או מגיה את המגילה - אם כיוון ליבו יצא, ואם לא - לא יצא. בסוגיית הגמרא מתבאר שאנו חייבים להעמיד את המשנה באופן שהמגילה מונחת לפניו והוא קורא מתוך המגילה וכותב עד כאן מדברי הגמרא. ואם נאמר שהכתיבה כדיבור, מדוע היה הכרח להעמיד באופן שהמגילה מונחת לפניו והוא קורא מתוך המגילה וכותב, די לנו במה שהוא כותב, אלא, משמע מכאן לכאורה שכתובה אינה כדיבור. אך הגה"ק רבי עקיבא איגר ז"ע דוחה את הראייה שהביא דודו - באמצעות חילוק בסברא: דאף אם נאמר שבכל מקום כתיבה כדיבור, מכל מקום שונה דין מגילה מכל דין אחר, שכן לגבי קריאת המגילה יש צורך שתהיה קריאתו דווקא "מתוך הכתב", שהרי הדין שקראה על פה לא יצא, ואם כן אף אם נאמר שכתובה היא כקריאה, בכל זאת היא אינה כקריאה מתוך הכתב אלא כקריאה בעל פה, שהרי אינו קורא מתוך המגילה, אלא מזכרונו, ממה שראה קודם לכן במגילה הכתובה, ופשוט שבאופן זה לא יצא ידי חובת מגילה, ואין מכאן כל ראייה לנידון הנ"ל.

הרה"ק רבי וואלף מסטיקוב ז"ע מבאר הטעם שמנחת העומר היתה מן השעורים, לפי שאמרו חז"ל (פסחים מ, א) כי השעורים חלקים המה, לכן הם רומזים על אהבת איש לרעהו, כי מחמת שהם חלקים הנם נדבקים יחד היטב, מה שאין כן בחיטים שהם סדוקות, רומז על חור שבין אדם לחבירו. ובימי הספירה עלינו לבקש שלום ואחוה ריעות ואחדות, ועל ידי זה יהיה לנו קיום ונצח מכל רע. כי מובא בסה"ק תולדות יעקב יוסף כי באלו מ"ט יום ח"ו צדיק מט לפני רשע. ועל ידי שנרבה אהבה ושלום בינינו ננצל. כי הימים האלו מיוסדים על אהבת חברים ודביקות איש באחיו. ובזה נכלל גם שמירת הברית, כי ברית שלום ניתן לפנחס לעד. ותלמידי רבי עקיבא מתו בפרק זה על שלא נהגו כבוד זה לזה. ובמדרש קהלת (יא, ו ובב"ר סא, ג) מובא על שהיתה עינים צרה במשנתו של חבירו.

ה"פנים יפות" עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לד' (כג, טז). וברש"י ז"ל: "ולא עד בכלל, והן ארבעים ותשעה יום". ובגמרא (מנחות סה:): אמרו: "כתוב אחד אומר: יתספרו חמשים יום, וכתוב אחד אומר: ישבע שבתות תמימות תהיינה, הא כיצד, כאן ביו"ט שחל להיות בשבת, כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת". ביאור הדברים י"ל, כי בכל שבתות וימים טובים צריך להוסיף מחול על הקדש, בין במעשה - להימנע ממלאכה זמן מה קודם בין השמשות, ובין במחשבה - לקבל עליו

קדושת היום טרם בואו, אולם בחג השבועות, מאחר שימי הספירה צריכים להיות תמימות, אין לקבל במחשבה את קדושת היום עד הלילה, כדי שישלמו "שבע שבתות תמימות", וכמבואר במגן אברהם (סי' תצד) שמתעם זה אין מקדשין על הכוס בליל שבועות עד צאת כוכבים, ובאופן זה ימי הספירה הם תשע וארבעים יום מכוונות. אבל כשחל חג השבועות ביום ראשון, אז אי אפשר לקבל קדושת החג מיד בצאת הכוכבים, במוצאי השבת, שהרי קדושת שבת חמורה מקדושת יו"ט, וצריך להמשיך ולהוסיף מהלילה על היום בקדושת השבת, נמצא שימי הספירה יהיו אז חמישים יום, כיון שנכנס מעט מימי הספירה גם ביום החמישים. וזוהי כוונת הגמרא: "כאן ביו"ט [פסח] שחל להיות בשבת" - שאז חל חג השבועות ביום א' וממילא הוא חמישים יום, "כאן ביו"ט [פסח] שחל להיות באמצע שבת" - שאז גם חג השבועות חל באמצע השבוע, וימי הספירה הם תשעה וארבעים יום מכוונות.

אמר כ"ק אדמה"ז מטשארטקוב ז"ע, בספרו **דברי דוד** הנה ענין ספירת החמישים יום, לצאת כל יום משער אחד מהנו"ן שערי טומאה ח"ו ולדבק עצמו בכל יום בשער אחד משערי הקדושה, עד שביום החמישים יהיה ביכולתם להתדבק בנו"ן שערי בינה לקבל את התורה הק'. ונמצא באם עבר יום אחד או כמה ימים בלא שום תיקון, אזי נאבדו הימים האלו ונשאר האדם ח"ו בנו"ן שערי טומאה. אך השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו נותן כח ביד האדם שאפילו אם בכל מ"ט ימים לא תיקון כלל, אעפ"כ עוד יכול עוד ביום החמישים לתקן הכל בשלימות. וזה פי' הפסוק "עד ממחרת השבת השביעית תספרו", תוכלו אתם להיטהר מלשון "ספיר ויהלום" את החמישים יום שעברו בלא שום תיקון, תוכלו ביום החמישים לבד לתקן ולהתדבק בנו"ן שערי בינה, וזה מהסוד הבורא ית'. ומי שאין בכוחו אף בספירה האחרונה לטהר עצמו אזי אין לו עצה אלא לקשר עצמו אל הצדיק האמיתי והוא יעלהו, וע"י דבקונו בהצדיק יזכה לטהר ולקדש עצמו.

ה"קדושת לוי" הנה בפסח נתגלה אלוהותו על ידי ניסים ונפלאות ושראוי לעבדו, אמנם השי"ת רוצה הגם שהוא מעורר אותנו מלמעלה לעבדו שנהיה אנחנו חפצים להתעוררות הזו. וזה סוד הספירה, שבשבוע הראשון אנחנו חפצים באהבתו, ובשבוע השניה אנחנו חפצים ביראתו, ובשבוע השלישית אנחנו חפצים שיתפאר בנו כאב המתפאר בבנו, ובשבוע הרביעית והחמישית שנאמין באמונת הבורא ב"ה, ובשבוע השישית שנהיה אנחנו דבוקים ומקושרים בעבודתו, ובשבוע השביעית שאנחנו ממליכים אותו על כל העולם כולו ועלינו. לכן אחר שאלו המדות נמשכים מהבורא ב"ה באלו ימי הספירה, יש לאדם בימי הספירה להתבודד ולעבוד את ה' אלהינו, כיון שבאלו הימים נמשכים אלו המדות הישרים לעמו בית ישראל, ובפרט בעת הספירה יש לאדם לשמוח ולדבק את עצמו באלו המדות ישרים, כיון שאדם חפץ שמידות ישרים ימשוך בו ואהבה ויראת הבורא ימשוך בו כמאמר חז"ל (מכות י, א) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. והנה בפסח היה התגלות והתעוררות של מדות ישרים והשכליות מהבורא ב"ה, ובספירה הוא התעוררות שלנו, כלומר שאנחנו חפצים בזה התעוררות העליון מה שנתגלה בפסח, ממילא ניתוסף מלמעלה יותר הארה והזדככות בזה החפץ והרצון שאנחנו חפצים, לכן יש לספור ספירת העומר באהבה וביראה, וכן בימי הספירה להיות מוכנים ורוצים בזה השפע. וזהו וספרתם לכם, לכם דייקא, כלומר הפעולה שאתם מעוררים עצמיכם לאלו המדות בספירה זהו בכם, כי בפסח היה התעוררות העליון, ובספירה אנחנו רוצים בזה התעוררות, וזהו לכם, ונמשך לנו מלמעלה בימי הספירה מה שנמשך בפסח ביותר הזדככות.

אמר הרה"ק רבי אהרן מז"טומיר ז"ע ספירה מתפרשת בשלשה אופנים: מנין, תספורת, ובהירות מלשון ספיר ויהלום, כי סגולת המנין של ספירת העומר היא הסרת הרע כדוגמת תספורת, וממילא יזכה לבהירות בכל דרכיו.

אמר הרה"ק רבי משולם זישא מז"ינקוב ז"ע הספירה היא מלשון גבול וספר, כי על האדם לצמצם את הדברים הגשמיים - לכם ולהגביל את צרכיו, כגבול

זה שאינו ניתן למעבר וספרתם.

בס' דברי שאל מפני מה נתקן נוסח הברכה "היום יום אחד לעומר", והלא כיון שיש אחריו שני ושלישי וכו', היה לו לומר "היום יום ראשון לעומר". אכן, גם במעשה בראשית נאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" אף על פי שבהמשך נאמר "שני", "שלישי" וכו'. ברם, כבר ביאר שם הרמב"ן שבעת בריאת היום הראשון עדיין לא נברא היום השני שלאחריו ואם כן אי אפשר היה לומר עליו "ראשון". אך טעם זה, כמובן, לא שייך לגבי ספירת העומר. אלא תיקנו חז"ל לומר "יום אחד" כדי להוציא מלבן של צדוקים, שהיו מפרשים "ממחרת השבת" היינו שבת בראשית, ואם היינו אומרים "יום ראשון" היה יכול הדבר לחזק את טענתם, כי היה במשמע יום הראשון של השבוע, דהיינו "ממחרת השבת" ממש. לפיכך תיקנו לומר "יום אחד", כי אין לכך כל שייכות עם ימות השבוע, כשם שה"שבת" אינה שבת בראשית. ואפשר לבאר באופן אחר: "ראשון" לא שייך אלא רק כשלמחרתו יאמר "היום יום שני". ברם, כיון שביום השני של ספירת העומר אומר "שני ימים", נמצא שגם היום הראשון בכלל זה. ועל כגון דא לא נופל כלל לשון "יום ראשון" ומן הראוי אפוא לומר "יום אחד".

בס' אמרי שפר תני רבי חייא "אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום" (מד"ר) יש לבאר לפי חז"ל (ברכות לד): שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום נאמר עליהם: "ואספת דגנך", ובזמן שאין עושים רצונו של מקום כתוב: "ולקחתי דגני" (הושע ב, יא). והנה בקרבנות פסול הגזול... וזהו שאמרו "אימתי הן תמימות" - במובן "תמים ונקיים" - "בזמן שישראל עושים רצונו של מקום", אז הדגן הוא של ישראל, ונמצא שהם מביאים משלהם "ראשית קצירכם", אבל אם אין עושים רצונו של מקום, הרי הדגן הוא גזול בידם, משום שהוא של הקב"ה.

וספרתם לכם. כתבו התוספות שמה שאנחנו אומרים אחר ספירת העומר יהי רצון מלפניך ה' אר"א שיבנה בית המקדש במהרה בימינו או בנוסח אחר הרחמן הוא יחזיר עבודת ביהמ"ק למקומה, ולא אחרי מצוות נוספות, מפני שבזמן הזה אין אנחנו חייבים לברך ולספור מדאורייתא, וספירת העומר הוא זכר למקדש, ולכן אנחנו מתפללים שיבנה בית המקדש מפני שאז יהא חובה עלינו לברך ספירת העומר. (התוספות סוברים שספירת העומר בזמן הזה הוא מדרבנן, ויש ראשונים כהרמב"ם וראב"ה הסוברים שגם בזמן הזה המצוה מדאורייתא)

תספרו חמשים יום. רבי יוסף בכור שור מבאר שמצוות ספירת העומר היא לכבודה של התורה ולחיבובה, וביאר את הדברים במשל נאה ששמע מאביו זצוק"ל, משל לאדם אחד שהיה חבוש בבית האסורים ובא אליו מבשר אחד מעבדי המלך ואמר לו ביום פלוני יוציאך המלך מבית האסורים, ולא רק זה אלא לאחר חמשים יום ליציאתך, יתן לך המלך את בתו, אמר האסיר והלואי שיוציאני, לא רק שלא האמין בשחרורו אלא בודאי גם לא העלה על דעתו כלל ענין הנישואים עם בת המלך, אך לאחר שהוציאו המלך אמר אם נתקיימו דבריו שיוציאני לחירות, ודאי יתקיים בי שיתן לי המלך את בתו לאשה, ומכיון שכך התחיל למנות חמשים יום שבסופם נתן לו המלך את בתו. כך כשדיבר הקב"ה עם משה ואמר לו לך... והוצא את עמי בני ישראל מארץ מצרים, וכשתוציאם ממצרים תקבלו את התורה על ההר הזה, הלך משה וסיפר את הדברים לישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה, אמרו: אין אנחנו יכולים להאמין שיוציאנו ממצרים מהשיעבוד, וכיצד נאמין שאף נקבל את התורה, וכאשר יצאו והתקיימו הדברים שיצאו מהשיעבוד, התחילו למנות מתי יתקיים החלק השני של הדיבור והקב"ה יתן להם את התורה, ונתנה להם לאחר חמשים יום מיציאתם, וציוה הקב"ה שיספרו בכל שנה ושנה כדי לחבב עליהם את התורה.

מעשה מזקן מופלג שעגו את גיל המאה, שהגיע אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א כשבפיו שאלה: מצווים אנו על ספירת העומר ויש דעות בפוסקים הסוברים שהספירה של כל הימים עזי "שבע שבתות תמימות תהיינה" מצוה אחת הינה. וממילא מי שלא סופר לילה אחד, שוב

אינו יכול לספור בברכה. עתה אמר-שאל הזקן, ברור לו כשמש בשל חולשתו העצומה שלא יזכה להשלים אחי ימי הספירה, וממילא נשאלת השאלה האם הוא יכול לספור אחי הימים בהם יחיה - בברכה" ענה לו הרב במתק לשונו חשובה שיש בה מוסר והדרכה לשעה ולדורות: כיצד מחנהג תינוק שאימו אינה רוצה לחח לו סוכריה כבקשחול עומד ומברך: "ברד אחא ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו!" וממילא אימו שאינה רוצה שבנה יכשל חלילה בברכה לבסלה, מגישה לו סוכריה עד מהרה! גם אתה עשה כן, החחל למנוח את ימי הספירה, ולפי דבריך שאתה חושש לדעה שכל ימי הספירה הם כולם מצוה אחת, תהא מידת הדין כביכול אנוסה להעניק לך אח האפשרות לגמור אח כל ארבעים וחשעה הימים, אחרח חחא הברכה לבטלה וכך אכן היה. האיש שמע לעצת הרב, וזכה להתחיל ולסיים את כל ימי הספירה, ורק לאחר מכן אח את מטלטליו והלך לעולם שכולו טוב, לעולם שכולו ארוך! וסיים בספר הנפלא "טובך יביעו": שעלינו לדעת שכך היא ההנהגה גם בשאר המצוות, כמו שחוטבי עצים לבית המקדש השלימו כל שנותיהם כדי שייסימו המצוה, וכמו שחלוצי הצבא שיצאו להילחם בעי ארץ ישראל חזרו כולם לבחיהם בתום י"ד שנה שבהן כבשו וחילקו אח הארץ.

בס' אור ישרים מביא וספרתם לכם ממחרת השבת. שמעתי בשם הקדוש מבארדיטשוב זלה"ה שהיה רואה פעם אחת איזה קטרוג גדול על ישראל רחמנא ליצלן, ולא היה יכול לשית עצות בנפשו, ובאמת השי"ת חפץ חסד הוא ורוצה שהצדיקים ימתיקו הכל והזמין לו בשעה שהלך למקוה דרך השוק פגע באשה אחת שהלכה והיתה נושאת איזה בשר על שבת כנהוג, בהליכתה היתה מדברת לעצמה ומקללת, ושאל אותה מה זה שאת מקללת, והשיבה הלא אין משגיחין על העיר עבור עניים, שעד שיש לה איזה סך על בשר על כל פנים על שבת, הגם שכל השבוע אינה טועמת בשר מחמת היוקר, והיוקר גדול ועוד נוסף שהקצב נותן עצמות ובשר סרוח וכדומה על כן היא מקללת ומדברת מתוך צערה, אמר לה מפני מה לא הלכת לקצב אחר, התחילה לקלל גם הקצב השני, ואמרה וכי הוא טוב מן הראשון, ושאל אותה אם בשר גם טריפה ג"כ כל כך ביוקר, והשיבה שהוא בזול עוד יותר פחות מחצי דמי הבשר הכשר וגם טוב הוא, והשיב לה איעצך, לך וקח בשר טריפה ויהיה לך בזול וגם טוב, ויהי כי שמעה את דברי הזקן הזה צעקה עליו בקול מר, בוש לך זקן כמוך מלומר שאקנה בשר טריפה, וכי יעלה זאת על לב ישראל, וצעקה עליו בבזיונות על חלומותיו ועל דבריו, והלך הרה"ק לדרכו בטוב לב וטען להקב"ה ראה עניותה וגם צעקתה, וכי על העם הזה עוד יש קטרוג הלא מוסרים נפשם וממונם על התורה הקדושה וזוה המתיק הכל. כעין זה מסופר שפעם באשמורת הבוקר בימי החורף והקור המושלגים, יצא הרה"ק לרחובה של עיר, וראה איש יהודי רץ לבית הכנסת וטלית ותפילין בידו, כשקרב אליו וראהו בעניו, לבוש בגדים קרועים ומנעלים העשויים טלאי ע"ג טלאי, עצרו הרה"ק מבארדיטשוב ואמר לו ר' יהודי מדוע מהרת היום, ומה לך רץ יחף ורועד מקור, הלא תיטיב אם תשב בביתך ולא תקפא מקור וכפור, ענה לו העני רץ אני להתפלל, אמר לו הרבי הלא יכול הנך להתפלל בביתך, ענה לו שוב העני אבל בביתי לא אוכל לומר קדושה וברכו, פתח ואמר הרה"ק רבונו של עולם הבט נא משמים וראה חסנם ואיתנותם של בניך, על אף שניסיתי לפתות עני ודל זה בדברים של טעם לא שת ליבו ולא שמע לעצתי, כשסיפרו לפני הרה"ק מרוזין זי"ע נענה ואמר הלוא מקרא מפורש הוא, היה אתה לעם מו"ל האלקים, כלומר תנסה אתה להרחיקם ולפתותם שיהיו מנגד אלקים, ותראה שהם לא ינטו אחריך ואח"כ והבאת אתה את הדברים אל האלקים, להיות מליץ עליהם לפני ה', והנה נודע שהדינים נקראים חושך והאור הוא טוב וזהו וספרתם"ם לכם וספרתם הוא לשון אור וחסדים מלשון ספי"ר ויהלום, על כן ראשי תיבות ויספרתם ליכם מימחרת הוא אותיות מו"ל דזה העצה לפעמים להראות גדולתם של ישראל ועי"ז יהיו נמתקים הדינים ויהיה אור.

מובא בדברי יואל עד ממחרת השבת וכו' (כג, טז). יש לפרש "על פי שכתוב הראייה ז"ל בספר החינוך (מצות שו), טעם למצות ספירת העומר, להראות גודל החביבות וההשתוקקות של ישראל אל החג הקדוש מתן תורתנו, עד

שמרוב השתוקקות אנו מונים הימים והשבועות, כאדם שמשותק לדבר חשוב וקצרה רוחו לצפות עד שיזכה לאותו דבר. ובזה יבואר הכתוב עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום, שבכל ימי הספירה יהיה עיקר המכוון רק על יום החמישים, אמנם לפי זה יש כאן בית מיחוש, שאם בכל ימי הספירה יהי' במחשבתם יום החמישים, אם כן במשך הזמן יצטננו מהתלהבותם, ובהגיע יום החמישים כבר לא תוסיף לבעור בלבם רשפי אש שלהבת י-ה כבראשונה. לזאת הזהיר הכתוב והקרבתם מנחה חדשה לד' שתהיי מצוה זו כחדשה בעיניכם, על דרך שאמרו ז"ל (ספרי ואתחנן, לג) בכל יום יהי' בעיניך כחדשים, ואז תהי' לכם ההתלהבות וההשתוקקות כבתחילה.

מובא בדברי יואל וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לד'. יש לבאר הכוונה עפ"י הישמח משה לפרש המדרש חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנו של נשיאים, כי באמת אין לך אדם מישאל שאין לו שעה שחושק לעשות רצון קונו ונותן לב לשוב, אלא שאין חסידות כחסידות בתחלתו, ואחר שעה נתקרו וחזרו לקדמותו, אבל הבני עליה אצלם כל שעה ושעה כראשונה, שבכל עת נדמה לו כאילו מעתה מתחיל לעבוד להשי"ת, ואין אצלו אמצע וסוף רק תמיד התחלה, והנה קרבן הנשיאים שהיתה לחנוכת הבית בודאי היה בהתלהבות גדול בראותם כבוד ד' מלא את המשכן והיה חנוכה ראשונה, ובודאי היה חביב מאד לפני הקב"ה, וע"ז אמר במדרש כי גם קרבן אהרן שהיה בכל יום פעמיים, חביב לפני השי"ת כקרבן נשיאים, שכן דרך בני עליה כל שעה ושעה אצלם כשעה ראשונה ע"כ, והנה כתב הרא"ה טעם למצאת ספירת העומר להראות גודל החביבות וההשתוקקות של ישראל אל החג הק' זמן מתן תורתנו, עד שמרוב השתוקקות אנו מונים הימים והשבועות כאדם שמשותק לדבר חשוב, וקצרה רוחו מלצפות עד שיזכה לאותו דבר, והוא מונה הימים שכבר עברו, ועפ"י יתפרש הכתוב תספרו חמישים יום, כמ"ש הרא"ה שבכל ימי הספירה יהיה עיקר המכוון על יום החמישים, אמנם יש לחוש כ"א יהיה במחשבתם במשך כל ימי הספירה יום החמישים, הרי יצטננו מהתלהבותם ובהגיע יום החמישים כבר לא תוסיף לבעור בלבם רשפי אש שלהבת קה כבראשונה, לזאת הזהיר הכתוב והקרבתם מנחה חדשה לד', שיהיה מצוה זו כחדשה בעיניכם מדי יום, ואז תהיה לכם ההתלהבות וההשתוקקות כבתחילה.

מובא בס' עיר דוד וספרתם לכם ממחרת השבת וגו', שבע שבתות תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום, במדרש רבה (פרשה כח אות ג'), תני רבי חייא שבע שבתות תמימות תהינה, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - והוא תמוה. ונקדים מה שהקשה הרא"ש כתיב (בפ' ראה ט"ז ט') שבעה שבועות תספר לך, וכתיב תספרו חמישים יום, ומתוך כשבא האדם למנין חמישים אף שחסר אחד קורין חמישים במילואה, כמוגבי מלקות דאינו אלא ל"ט מלקות וכתבה התורה ארבעים יכנו, ולגבי שבעים נפש הבאים מצרימה (בפ' ויגש) אף שבפרטן הוא חסר אחת כתבה ההורה בכללן שבעים. ובאמת יש לתרץ קושייה הרא"ש על דרך שכתב בעשרה מאמרות דכיון שמהן תורה היה בחוץ לארץ, ה' חפץ למען צדקו ליתן חלקינו בתורתו, שכן השכימה דעה עליון לחוג בעצמו ובכבודו ביום טוב של גליות, שהוסיף משה מדעתו, נוכונתו הוא, דלכן צוה השי"ה שיהיה החג חמישים לספירה, ונתן התורה ביום נ"א לספירה שהוא יו"ט שני של גליות, שהרי הוסיף משה אחד מדעתו, שרצה השי"ה בעצמו לחוג אה יו"ט של גליות על כן נתן בו התורה, והשכימה בזה דעה עליון להקנה חכז"ל שהקנו אחר כך יו"ט של גליות, (ש"ות לחם שלמה, או"ח סי' צ"ח) - והיינו משום שגלוי וידוע לפני המקום שעתידין לחטוא ויעשו שני ימים טובים של גליות, וחביבים עליו דברי דודים, כי חמורים דברי סופרים יותר משל תורה, ואם כן לפי זה יש להרץ קושייה הרא"ש דהא דכתיב שבעה שבועות היינו בהיותן בארץ ישראל ואין עושין חג שבועות רק יום א' אז יהי החג אחר שבעה שבועות ביום נ', מה שאין כן כשיחטאו ויעשו יום טוב שני של גליות אז תספרו חמישים יום. וזהו כוונה המדרש שבע שבתות תמימות תהינה, וקשה קושייה הרא"ש הא

כתיב תספרו חמישים יום, ובשבע שבתות אינו אלא מ"ט יום, לזה מתרץ אימתי הן תמימות רק שבע שבתות, בזמן שעושין רצונו של מקום וישאלו יושבין על אדמתן אז רק שבעה שבועות תספרו. ואפשר על פי זה להבין מה דאיתא במדרש רבה (פ' ויגש פרשה צ"ד אות ט') על הפסוק (בפ' ויגש) ובני דן חושים, בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב וכן דן חושים - וצריך ביאור הטעם. ויש לומר דאיתא במס' קדושין (דף לו.) כתיב (בפ"א) בניס אתם לה' אלוקיכם, בזמן שאתם נוהגים מנהג בניס אתם קרוים בניס אין אתם נוהגים מנהג בניס אין אתם קרוים בניס דברי ר' יהודה, רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בניס - אם כן שיטה ר' מאיר הוא בין שעושין רצונו של מקום ובין שאין עושין רצונו של מקום קרוים בניס, אם כן לדעה ר' מאיר הדרא קושייה הרא"ש לדוכתא, דלר' מאיר ליכא שום חילוק בין עושין רצונו של מקום ובין אין עושין רצונו של מקום, ומוכרחים אנו לתרץ כתירוץ הרא"ש. ובמדרש רבה (שם) איתא בכללן אתה מוצא שבעים ובפרטן אתה מוצא שבעים חסר אתה, ומשני שחושבים בן דן השלים למנין שבעים, ופירש המתנות כהונה אף שחושבים כבר נמנה, מכל מקום כיון דכתיב ובני דן חושים לשון רבים נחשב לשנים.

ואם כן מבואר המדרש, בתורתו ש"ל ר' מאיר דסובר בן כך ובין כך קרוים בניס, אם כן קשה קושייה הרא"ש למה כתיב פעם אחד שבע שבתות ופעם אחד חמישים יום, דליכא למימר דיש חילוק דבארץ ישראל שייך לומר שבע שבתות, וביום טוב שני של גליות שייך לומר חמישים יום משום דיש לחלק בין עושין רצונו לאין עושין רצונו, שהרי לדעת ר' מאיר ליכא שום חילוק בין עושין לשאין עושין, אלא ודאי צריך לומר כתירוצו של הרא"ש דכשבא לחשבון חמישים אף אם חסר אחד כתבה התורה במילואה כמוגבי הנפשה שבאו למצרים אף דבפרטן חסר א' נהנה התורה בכללן שבעים, ולא אמרינן התירוץ של המתנות כהונה דחושבים בן דן השלים למנין שבעים מדכתב ובני דן חושים, משום דבאמת צריך לכתוב בתורה וב"ן דן חושים, ולפיכך שפיר אמר בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב וב"ן דן חושים, ואף שאם יחסור אחד ראוי לכתוב שבעים כתירוץ הרא"ש, ודו"ק.

מובא ב"מאור ושמש". מסופר במדרש (ויק"ר כח, ב-ג): רבי שמעון ברבי נשא אשה והזמין רבי לכל רבנן ולא הזמין לבר קפרא, והקפיד בר קפרא. שמע רבי שהקפיד בר קפרא והזמין למחר, אמר לו בר קפרא: לא כעסתי על שלא נתת לי לאכול אלא על שלא הזמנת אותי יחד עם חבירי וכו', תני ר' חייא: 'שבע שבתות תמימות תהינה' - אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. עיי"ש. ויש להבין למה הביא המדרש המעשה של בר קפרא כאן, ומה שייכותה לפרשת העומר. ונראה דימי ספירה הן מורים על האחדות, כדאיתא בספרים הקדושים, ולכן מתו תלמידי ר' עקיבא בין פסח לעצרת (יבמות סב:) מפני שהימים אלו מורין על האחדות, והן לא נהגו כבוד זה לזה, ולכן הביא מעשה דבר קפרא באמצע דרשות העומר, שלא חרה לבר קפרא אלא על שלא הזמין אותו עם חביריו, שבימי הספירה צריך האדם לתקן מדה זו של האחדות, ועל ידי זה זוכה להשגת התורה בחג השבועות. כמו שכתוב (שמות יט, ב): 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני וגו' ויחן שם ישראל נגד ההר', ופירש רש"י: שהיו כולן בלב אחד כאיש אחד. ולכן זכו להשגת התורה במתן תורה". ואחר כך הביא המדרש: 'שבע שבתות תמימות תהינה' - אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ב"ה, שזהו רצון הבורא שיהיו כל ישראל בלב אחד כאיש אחד באהבה ואחוה ועל ידי האחדות נוכל לבוא בחג השבועות להשגת התורה.

אמר הרה"ק הרבי ר' מענדל מרימנוב זי"ע אמרו חז"ל (מנחות סה:): שכונת המקרא על ט"ו בניסן שהיו הצדוקין אומרים ממחרת שבת בראשית וכו'. ולכאורה קשה באמת למה נתן פתחון פה לבע"ד לחלוק, ולא כתב ממחרת הפסח. ועוד קשה מ"ש מיום הביאכם את עומר התנופה, מאי איכפת לן בעומר, ומה ענין הספירה אצל העומר. גם צריך פירוש למה נקרא עומר התנופה. ולהבין כ"ז כי ישירים דרכי ה' צדיקים ילכו בם (הושע יד, י), פירוש שכל המצות אין הכונה על עשיית המצוה לבד, אך גם זאת שנלמד ממנה תוכחת מוסר והנהגה ישרה, ודרך הקודש יקרא לה, אשר ע"י נדע ליישר הדורים אל הדרך ישכון אור, ובשבת ישראל במצרים, איש לעברו תעו כל גבר אחרי בצעו זה ירמוס חומר זה יחזיק לבנים זהו פונה למשאו ומתנו,

ואת ה' לא ידעו, שהיו שקועים כל כך בתועבת מצרים, עד שאם האריך הגלות עוד רגע אחד כמעט נטבעו בנ' שערי טומאה ולא יכלו לצאת משם לעולם. והנה כל אדם מיישראל יש לו רמ"ח איברים רוחניים שתלויים בהם רמ"ח מצות ה', וכאשר האדם איננו דבוק בבורא ויצר מחשבות לבו אחרי הבלי העוה"ז על חלומותיו ועל דבריו, הוא בעולם הפירוד, שאם עוסק באבר אחד אינו צריך לאבר אחר. אבל כשהוא בדביקות בוראו, הוא מתאחד בקדושתו עם כל אבריו להתהלך לפני ה', וזה נקרא עומר התנופה, שמאסף ומעמר כל חלקי אבריו ומחשבותיו אשר הונף ואשר הורם לקדוש ה' למנה. ובצאת ישראל ממצרים שפסקה זוהמתם, שהוא הפירוד, שהרי לא הלכו אחרי בצעם למו"מ, וגם לא לכבוש את הארץ, שא"כ היה להם לילך דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, רק כל כוונתם היה רק ללכת אל אשר מרחמם ינהגם, וה' הולך לפנייהם אל אשר יהיה שמה רוח ה' ללכת לא יסבו. וקשרו כל מחשבותם ומעשיהם לדעת את ה' ללכת בדרכיו ולדבקה בו. ועל כן הקריבו עומר התנופה, כי קמה אלומתם והתאחדו כל חלקיהם, ויחן שם ישראל בעצה אחת ולב שלם לאביהם שבשמים. ולזה נצטוו על ספירת העומר, שמיום ההוא והלאה התחילו לזכר ולהצהיר את עצמם לבלתי לשוב לכסלה. וספירה הוא לשון ספיר וזיכור. עד חג השבועות שהיו זכים מוכשרים וראויים להכנס בנ' שערי בינה. והנה ככל הדברים האלה וכלל החזיון הזה הוא בכל שבוע מדי שבת בשבתו, שיש אתערותא דלעילא ואפילו על עם הארץ אמרו (ירושלמי דמאי ד, א) אימת שבת עליו, וגם תינוק ירא לחלל שבת. ובעת ההיא אדם מתעשת ועומד לחשבון כל מה שפעל בימות החול. וזה נקרא ירא חטא ולא ירא אלקים. ואולם ביום השבת אינו יכול לתקן את המעוות שכבר עבר, ובשבת עצמו אינו יכול להטיב מעלליו להתעסק במצות שרבים מהם שאינו יכול לקיים בשבת, כגון נתינת צדקה ולכתת רגליו לילך לצדיקים, וגם אינו מופנה ללמוד בשבת בהתמדה, וכיוצא באלו. ועל כן הוא מקבל על עצמו לעשות הטוב והישר ולהטיב מעלליו בששת ימי המעשה הבאים לקראתו. וז"ש וספרתם לכם ממחרת השבת, שמיום ראשון תתחילו לזכר עצמיכם עד השבת השביעית, שכל שבת היא שביעית מהשבוע תספרו חמשים יום, שע"י כך תישרו דרכיכם ותזככו מעשיכם שתהיו מוכנים לקבלת התורה.

בשם הרשב"א מבואר הטעם שלא תקנו לברך שהחיינו על מצות ספירת העומר כי תכלית ספירת העומר להקריב אחריה שתי הלחם ועכשיו שביהמ"ק נחרב בעוונותיהם של ישראל איך נברך שהחיינו על מצוה שהיא מזכרת עון ומזכיר צער חורבן ביהמ"ק ולכן אומרים אחר הספירה הרחמן וכו' שבינה ביהמ"ק בקרוב ונקיים מצוה זו בשלימות ולא בתורת זכר לביהמ"ק.

מבואר בפענח רזא איתא (במנחות סה.) שהבייתוסים כפרו בדברי חז"ל ואמרו שספירת העומר הוא תמיד ממחרת השבת ממש והנה "השבת" בגימ' "ממחרת י"ט" (707) לרמז שהמצוה כפי שקיבלו חז"ל ממחרת יו"ט להוציא מלב הכופרים.

בשם הבעש"ט זי"ע בנוסח שלאחר ספירת העומר נוהגים לומר: רבש"ע אתה צויתנו לספור ספיה"ע כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתינו כמו שכתבת בתורתך וספרתם לכם וכו' ולכאורה היכן נזכר בתורה סיבת הספירה כדי לטהרנו וכו'? ברם "לכם" ר"ת כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתינו.

ביאר ה"בני יששכר" זי"ע והקרבנם לכם ממחרת השבת. פרש"י מחז"ל ש"ממחרת השבת" הכוונה ממחרת יו"ט של פסח לאפוקי מדעת הכופרים שאומרים ממחרת שבת בראשית. ולפי"ז י"ל טעם לשבח למה נקרא שבת שלפני פסח "שבת הגדול" לומר שיש יו"ט שנקרא שבת שהיא בבחינת קטן שתלויה בקביעת ביי"ד אבל שבת בראשית היא קבועה מששת ימי בראשית ולכן לפני פסח הנקרא שבת מבליטים את גדולת השבת בראשית.

ביאר ה"חתם סופר" איתא בגמ' (מנחות סה, ב) כתוב אחד אומר (פסוק טז) "תספרו חמשים יום", וכתוב אחד אומר "שבע שבתות תמימות תהיינה",

הא כיצד כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות באמצע שבת. ופירש רש"י הא כיצד הא ביו"ט ראשון של פסח שחל בשבת דממחרתו אחר השבת דהוא יום הבאת עומר ומתחילין לימנות שבע שבתות תמימות תהיינה. יש לדקדק מנ"ל ד"שבע שבתות תמימות תהיינה" שייך דוקא כאשר יחול יום ראשון של פסח בשבת. ואפשר לומר דאכן רק כשחל יום א' דפסח בשבת אפשר שתהיינה "תמימות". שהרי במוצאי יו"ט ראשון של פסח מוסיפים קצת מחול על הקודש ונמצא מחסרים מימי הספירה, וכן יום טוב של שבועות מוסיפים מחול על הקודש בכניסתו ונכנסים לחג קודם זמנו ושוב מנכים מחשבון ימי הספירה. ורק כשחל פסח בשבת שאז יחול חג השבועות ביום א', ובכניסתו אדרבה יאחרו כדי לאחר את צאת השבת, נמצא מה שחסר בתחילת הספירה השלימו בפרוס חג השבועות, ומעתה שפיר "תמימות תהיינה".

בס' אוצר אפרים שבע שבתות תמימות תהיינה (כג, טו). שמעתי מהאדמו"ר מספינקא הרה"צ ר' יעקב יוסף וייס ז"ל, מעשה שהיה אצל הרה"ק מצאנז ז"ל, שפעם אחת בברכת המזון של מוצאי חג הפסח אמר ביום חג השבועות הזה (במקום חג המצות), ובנו בעל הדברי יחזקאל משינווא הזכירו לומר חג המצות, אבל האדמו"ר מצאנז שוב חזר ואמר ביום חג השבועות הזה, וכך חזר שלוש פעמים, וכאשר ראה שאביו בכל זאת אומר חג השבועות, שוב לא העיר כלום. אח"כ אמר הרה"ק מצאנז שבאמת מספיק ודי לספור ז' ימים בלבד כמו שסופרים ז' נקיים, אבל היות ולא כל אדם זוכה, והאנשים טרודים על המחיה ועל הכלכלה, ואין באפשרותם בז' ימים לטהר עצמם וכו', לכן מוכרחים הם לספור שבעה שבועות, שבע שבתות כנגד שבעה ימי חול, כי בשבת בוודאי כל אחד מתקדש ומטהר, אבל אלו היושבים באהלה של תורה להם באמת מספיק שבעה ימים בלבד, ומצידם אפשר כבר להגיע לשבועות חג מתן תורה, לזה אמר כבר בברכת המזון במוצאי חג הפסח, "ביום חג השבועות", כי הגיע כבר לחג השבועות בז' ימי הספירה.

חז"ל דרשו תמימות – שלימות. להלכה אנו פוסקים שאם אדם הפסיד יום אחד בספירה אינו ממשיך לספור כדרכו אלא סופר מעתה ואילך בלא ברכה. מדוע? מה ההקפדה הגדולה שלא יפסיד יום אחד? מספרים על הגר"ח שמאוליבץ שהיה נוכח בעת שהרב טננבוים הספיד אדם גדול, הלה פיאר את צדקותו ואת גדלותו בתורה ועוד. לאחר שסיים, קם הגר"ח ואמר: חוששני שמא נהיה מאלה שנענשו על שהספידו אדם גדול שלא כהלכה. הספידו, אך לא כהלכה. יש הלכות להספיד.

על אברהם נאמר שבא לספוד לשרה ולבכותה. במה הספידה? בצידיקותה? בגדלותה בנבואה? בקידוש ה' שהייתה מגיירת הנשים? שהיה ענן קשור באהלה? שהייתה ברכה בעיסה? שהנר דלק מערב שבת לערב שבת? הרי כל מזמור אשת חייל נדרש עליה. במה הספידה? ויהיו חיי שרה כו' שני חיי שרה, שכולם שוים לטובה. שנאמר: יודע ה' ימי תמימים. אין לך שבח גדול מן הכולם שוים לטובה. הרציפות היא המעלה הגדולה במעלות. ולעומתו, הגנאי הגדול ביותר שאומרים על האדם, זה שהוא לא יציב, שהוא סובל ממצבי רוח משתנים. שהוא מתלהב ממשוה ולאחר מכן עוזבו. בכך – סיים הגר"ח יש להספיד אדם גדול. שכל חייו היו מסכת אחת שלימה של עבודת ה'. רציפות ללא עליות ומורדות. ללא הפסקות ומנוחות.

אנו בימי הספירה מתוודעים לדמותו של רבי עקיבא הלך ללמוד תורה, ולאחר י"ב שנה שב לעירו. שמע קשיש אחד שהיה מצער את אישתו: 'עד מתי תהיי אלמנה חיה?' והיא עונה לו: 'אם היה שומע לקולי היה ממשיך בלימודו עוד י"ב שנה!' אמר רבי עקיבא: אם כן, ניתנה לי רשות. שב על עקבותיו ולמד עוד י"ב שנה, וחזר לאחר י"ב שנה, וחזר לאחר כ"ד שנות בראשות כ"ד אלף תלמידים. שמעה אישתו ויצאה לקראתו. ביקשו התלמידים לדוחפה אמר להם: הניחו לה! שלי ושלכם, שלה היא. שואל הגר"ח: הרי רבי עקיבא כבר עזב את הישיבה, כבר הגיע לבית מדוע לא נכנס לשמח את אישתו? לפחות יכנס לומר שלום? התשובה – מפני ששתיים עשרה ועוד שתיים עשרה, רק במתמטיקה שוים 24. בתורה שתיים עשרה ועוד שתיים עשרה לעולם לא ישוו לעשרים וארבע רצופים. משל למה הדבר דומה? לאדם שהניח קומקום להרתיחו. אם להרתיחו לוקח ארבע דקות, ואנו נניחו שלוש דקות על האש, ושוב לאחר שיצטנן מעט

נשיבו לאש ונורידו וחוזר חלילה וכו', הוא לעולם לא ירתח! כך כשהאדם עולה, ושוב יורד, ושוב עולה, ושם נופל לעולם לא יקנה לעצמו שום מעלה. תמיד ישוב לנקודת ההתחלה! כל המעלות נרכשות בזכות הרציפות. ואברהם זקן בא בימים כל ימיו עימו. אין מצב שיום אחד לא הגעתי לבית הכנסת כי לא הסתדר לי, או שביום זה הייתי עייף, ויום ההוא היה לי עניין דחוף לסדר, וכן על זה הדרך. יתכן ויש לנו תירוצים למכביר. אולם מתירוצים לא צומחים בעבודת ה'. נשארים עם תירוצים. בן אדם שיכול לעשות לפרנסתו ואינו עושה מאומה, לא יעזרו כל תירוציו. כסף לא יהיה לו. כך גם ברוחניות. מגיהנום אולי אפשר להינצל, אך לגן עדן אי אפשר לזכות עם תירוצים. קביעות פירושו להגיע כל יום לשיעור. כמו שארוחת בוקר אינה מפיסדת אף לא יום אחד וסועד בקביעות. לכן נבין את הדיעה הסוברת שגם אם החסיר יום אחד מלהניח תפילין הרי הוא בכלל קרקפתא דלא מנח תפילין שאמרו חז"ל שאינו קם בתחית המתים ונקרא מפושעי ישראל בגופן. מדוע? רק בשל יום אחד? כן, מפני שחסר כאן ברציפות! הגר"א עסק בתורה עשרים שעות ביממה. למען האמת כולנו מבינים שרציפות היא שלימות, וכולנו אכן שואפים לשלימות. אם לאדם יש סריטה ברכב החדש, הוא מוטרד מזה עד שיתקנה. אם מרצפה שבורה בביתו הוא ידאג להחליפה, אם איזה פונקציה בפלאפון שלו לא תעבוד הוא לא ינוח עד שיתקן או ישדרג... אבל אינה זקוק לה? כן, אבל אם אזדקק?... טבע האדם לשאוף לשלימות. רק חבל שהוא מנתב זאת לעניינים גשמיים. בעניינים גשמיים אנו דורשים רציפות, לא נסכים שיום אחד הפועל יגיע ויום לא, שיום אחד האישה תכין צהרים ויום לא, שיום אחד הכביסה לא תהיה נקיה או מגוהצת. בחיים אנו מבינים שצריך רציפות של תקינות. כך עלינו להבין גם ברוחניות.

מספרים שלאבא אחד היה בן שהיה מבזבז ימיו ועיתותיו במשחקים והשתובבויות, בדברי בטלה והבל. כל מוסר שהיה האב נותן לבנו שינצל זמנו וילמד, היה נופל על אוזניים ערלות. מה שתשיג היום בני יהיה לך לעתיד, לאחר מכן מעוות לא יוכל לתקון. ימי הבחרות לא ישובו. אך הדברים נכנסו מכאן ויצאו מכאן. ביקש האב מבנו שכל יום שהינו מבטל שיקח פטיש ומסמר ויתקע בלוח. לוח ענק עם 365 משבצות. וכך היה הבן עושה. לאחר תקופה ארוכה החליט הבן לשנות דרכיו, והנה כל הלוח מלא מסמרים. החל הבן לומד, ובכל יום שלמד אמר לו אביו כעת תוציא מסמר מן הלוח. וכך למד בהתמדה ובתום השנה הגיע הבן לאביו והראה לו את הלוח בסיפוק, הנה אבא, כעת כל המסמרים הוצאו! אכן, השיב לו אביו, אך הלוח נותר עם חורים שלא תונקו... הגר"א אומר שעל האדם יהיה לתת דין וחשבון. מהי הכפילות? דין על מה העבירה שעשה, וחשבון על המצוה שיכל לקיים באותו הזמן. גם אם מהדין נינצל על ידי טענות, וגם אם נעשה תשובה על העבירות שנעשו, אך חשבון בכל אופן נצטרך לתת על הזמן שיכלנו לנצל ולא ניצלנוהו. חורים נשארו! כך על האדם לדעת גם אם זמנו בעתיד ינוצל, אולם את שהפסיד לא יוכל להשלים, ויום שעבר מת, החור נשאר לנצח. זהו ואברהם זקן בא בימים. כל ימיו איתו. זו מעלת שרה. יודע ה' ימי תמימים. וכעת נבין את הקשר של ספירת העומר למתן תורה. ספירת העומר היא ההכנה למתן תורה, אם הפסדנו יום אי אפשר להשלימו. ממשיכים לספור בלא ברכה. אם הפסדתי יום אז הכל לא שוה כלום? לא, אך אין בזה כבר 'ברכה'. ברכה הוא לשון ריבוי. ב'ר' הן האותיות הראשונות של הכפולות בא"ב. בכ"ר מקבל פי שניים. הברכה שרויה כשלא מחסירים אף יום בדרך למתן תורה. בדרך להתקדמות במצוות ה'. אם החסרנו יום, חסר בברכה. זהו לקחה של ספירת העומר – שבע שבתות תמימות תהיינה!

בתפארת יונתן מבאר איתא (ויק"ר כ"ח ג') אימתי הן תמימות בזמן שישאל עושין רצונו של מקום, וצ"ב י"ל אמרו (מנחות ע"ב). קצירת העומר מצוה בלילה ואם נקצר ביום פסול (שאינן הם תמימות) אבל אם נקצר בלילה ונטמא קוצרין ביום, לכאורה קשה הלא אמרו (אבות ה' ה') אחד מעשרה נסים שנעשו לאבותינו בביהמ"ק שלא נמצא פסול בעומר? אבל ע"ז י"ל היינו דווקא כשישראל עושין רש"מ אז הם ראויים לנסים לא היה פסול בעומר אבל כשאין עושין רש"מ אז אין נעשין להם נסים במקדש ויכול להיות שאירע פסול בעומר, וז"ש המדרש "אימתי הם תמימות בזמן

שישראל עושין רצונו של מקום" ואז לא נעשה ולא נמצא פסול בעומר וקוצרין בלילה כמצוה ממילא מתקיים "שבע שבתות תמימות תהיינה" אבל כשאין עושין רצש"מ אז לא הוה תמימות.

אמר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע והנה ספירת העומר אינה רק מ"ט יום על כן כתב רש"י ז"ל וזה לשונו ביום החמשים תקריבו, ועל פי פשוטו עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום החמשים תספרו ומקרא מסורס הוא ע"ש. ויש לומר גם כן בדרך רמז דבמדרש רבה (פר' כח, ג) איתא שבע שבתות תמימות תהיינה אר"ח אימתי הן תמימות בשעה שישאל עושין רצונו של מקום. ושמעתי מאמור"ר ז"ל בכ' המדרש דאיתא בעבודת ישראל להמגיד מקונויך זי"ע בליקוטים על הפסוק (תהלים מב, ה) כי אעבר בסך היינו ימי הספירה, אדדם ל' דד אב, עד בית אלקים, היינו שעל ידי שפלות רוח שעושין בספירת העומר הכנה לקבלת התורה ע"ש. והנה במסכת סוטה (ה') לעולם ילמד אדם מדעת קונו. ופירוש רש"י ז"ל לאהוב את הנמוכות, מסיני שהקדוש ברוך הוא הניח כל ההרים וגבעות והשרה שכינתו בקבלת התורה על הר סיני שהוא נמוך, ע"ש. וזה יש לומר אימתי הם תמימות היינו ימי הספירה הם שלימות כשישראל עושין רצונו של הקדוש ברוך הוא דעת קונו, לאהוב את הנמוכות ולהתבונן בשפ"ע כדברי המגיד מקונויך זי"ע שימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה, אדקז"ל. ויש לומר שזה הרמז בפסוק עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום שזה קבלת התורה על ענוה כמו שהיה בקבלת התורה על הר סיני כמו כן הם ימי הספירה שהתכלית בימי הספירה הם שפלות רוח, וזהו הענין תספרו חמישים יום שזהו מספר של נ' אחת בשפלות הרוח.

בעל ה"דברי ישראל" זי"ע מבאר איתא שוב יום אחד וכו' ישיב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. זהו וספרתם לכם ממחרת השבת. על ידי זכירת יום המחרת שתשיבו היום שמא וכו'. הרי הוא בבחינת שבת יום שכולו שבת לעולם הבא. ועל פי (עבודה זרה ג.) מי שטרח בערב ששבת יאכל בשבת. אי נמי וספרתם לכם ממחרת וגו' ומיום הביאכם וגו' שבע שבתות וגו' על פי (אבות פ"ג) הסתכל מאין באת ולאן אתה הולך. זהו וספרתם לכם ממחרת לאן אתה הולך. ומיום הביאכם לעולם הזה מאין באת. שבע שבתות מרומז על ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

ועוד י"ל כבר הבאתי בכללים ערך א' בדרך הלצה. רמז לאותן אנשים הרצים בשבת קודש לשלחנם של רבי לראות כדי שיהיה לו ממחרת השבת מה לספר לשון הרע. כדרך הולכי רכיל לבית חבירו לספר אחר כך בשוק. עיין פירוש רש"י קדושים על הכתוב לא תלך רכיל. ובא הכתוב לומר קשוט עצמך וספרתם לכם. היינו תספרו מכם עצמיכם ממחרת השבת ולא מזולתכם עי"ש. וזהו שאמר הכתוב אחר כך שבתות תמימות תהיינה. כענין שפירש רש"י על הכתוב (דברים י"ח) תמים תהיה עי"ש. היינו התהלך בתמימות ולא תחקור. שלא ירהר אחר רבו. וזהו שדרשו ז"ל (עירובין י"ג:) והיו עיניך רואות את מוריך בתלמיד היושב לפני רבו. יש לרמז הנה אין כתיב רבך רק מורך להורות לאותן האנשים הנ"ל שאינם באים ללמוד אך לראות את מורם ורבים כדי להרהר ולדבר. יראו מקודם את מרים ועונם של עצמן.

אומר הרבינו בחיי כבר ידעת שאין הספירה אלא מ"ט, ועל כן תמצא טעם במלת תספרו ואינה דבקה למלת חמישים, אבל חמישים דבק לזהקרבתם כי הספירה מ"ט והקרבן ביום חמישים, שלא הזכירה תורה חג שבועות ביחוד כשאר החגים ושיאמר כן בחודש השלישי בששי בו חג השבועות, כמו שאמר בפסח בחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות, בא ללמד כי הוא חג נגד אחר מצות העומר, וארבעים ותשע יום שסופרים בין ראשון של פסח עד השבועות הנה הם כחולו של מועד בין ראשון של סוכות ושמייני עצרת.

מובא ב"תורת איש" להגר"ש אונגר זצ"ל וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' וגו' (כג, טו). ויש

לדקדק בתחילה אמר וספרתם 'לכם', ואח"כ לא אמר, תספרו 'לכם' חמישים יום. גם צ"ב כי בתחילה אמר שבע שבתות שהן מ"ט יום, ואח"כ אמר חמישים יום, עוד צ"ב למה צריך להיות שתי הלחם דוקא מחמץ. ונקדים דברי המדרש (ויק"ר כח, ג) שבע שבתות תמימות, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, וכבר פרשנו זה בארוכה, ועכשיו נפרשה באופן אחר, והוא בהקדם דברי הרמב"ן ז"ל, עה"פ (שה"ש ב, ז), 'השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', כי חז"ל אמרו (חגיגה טו.), בכל יום ויום בת קול יוצאת ומכרזת שובו בניי שובבים, וכל אדם שומע הבת קול כאשר מתעורר בלבו הרהור תשובה, והנה עפ"י רוב אע"פ שהאדם מתעורר מ"מ אחר איזה תקופת זמן ההתעוררות תפוג ותצטנן, וא"כ מה יעשה האדם לבלתי עזוב אותה, כתב הרמב"ן ז"ל שיתפוס אותה באיזה חפץ של מצוה, דהיינו שיקיים איזה מצוה עם ההתעוררות הזאת ועי"ז יהא לה אחיזה ולא תעבור ממנו, וזהו 'השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', אל תתנו להתעוררות לעבור אלא יש להתפיסה בחפץ של מצוה. וזה כונת המדרש, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, דהיינו כשישראל יש להם איזה התעוררות, 'עושין רצונו של מקום', כלומר מתפיסין אותו בדבר מצוה ברצונו של מקום, אז הן תמימות ושלימות כי אז לא תכבה ההתעוררות. והנה האדם בא לעולם לתקן את המדות, ראש וראשון לכל מדות רעות הוא הגאווה אשר ממנו תצא הרעות ולא הטובות, ואת זה על האדם לתקן ובפרט בימי הספירה, והוא כי ניתן לנו שבעה שבועות כדי לתקן ה' ספירות כידוע לכל, והוא תיקון אחר תיקון וכל יום צריך לקצץ מהגאווה אשר נשרשה בו, וזהו כונת הכתוב (דברים טז, ט) 'שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה', א"ת בקמה אלא בקומה (ע' רא"ש סו"פ ערבי פסחים), הוא הגאווה, ואותה צריך לקצץ עם חרמש מתחילת ימי הספירה הלך וקצוץ אותה, ואז אחר שלא נשאר שום חלק של גאווה, אז הוא כדברי נעים זמירות ישראל (תהלים עג, כח), 'ואני קרבת אלוקים לי טוב', התדבקות בבורא בחי החיים, וצריך להתחיל ביום הראשון של הספירה כל יום ויום עד אשר חתום הגאווה, ובזה נבין כוונת הפסוקים, 'וספרתם לכם', וספרתם מלשון הכתוב (איכה ד, ז) 'ספיר גזרתם', דהיינו לזכך את ה"לכם" הרומז לגאווה ממחרת השבת, עד אשר ביום החמישים כבר לא נשאר מה"לכם" מהגאווה כלום, 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום', כאן לא נכתב 'לכם', כי אז כבר לא נותר מה"לכם" מאומה ונביא בזה מה שביאר הרה"ק מרן מבעלזא ז"ע הפסוק (תהלים צג, א) 'ה' מלך גאות לבש', כי הגאווה אשר ישראל מפשיטים מעליהם זהו באמת לבושו של הקב"ה, לכן אחר ימי הספירה אשר כל יום הורידו מעצמם הגאווה עד אשר לא נותר ממנו מאומה את זה מקריבים להקב"ה, לכן אמר 'חמץ תאפינה', כי חמץ הוא רמז לגאווה התופחת, והנה כל זה אם האדם באמת עומד על המדריגה הזאת, תספרו חמישים יום בלא לכם.

אמר הרה"ק רבי ישראל מקו"ניץ ז"ע עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום (כג, טו) חלילה לו לאדם להתייאש, שהרי אפילו כבר הגיע ליום האחרון של הספירה עד ממחרת השבת השביעית בכחו להאיר תספרו ולתקן את כל ימי הספירה בבת אחת חמישים יום.

מובא בחומת אנך ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך. קשה דפתח בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד. ונראה דאיתא במסכת ביצה (פ"ב מ"ח) דהקוצר חצי שדהו ומכר חצי האחר, הלוקח נותן פאה לכל השדה. וזה מרומז בהכתוב, ובקצרכם, דכשיש שני קוצרים דכל אחד קצר חצי השדה, אמרה התורה להשני הגומר הקצירה, לא תכלה פאת שדך לקצרו לגמרי, אלא עליך ליתן פאה על כל השדה.

כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה... וספרתם לכם וגו' (כט, ט). הספירה כהכנה למתן תורה, בספר נהר שלום להרש"ש (בסו"ס ע"ח דף לב) כתב בזה הלשון: כי פסח וימים אלו הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שהולך בהם, בה מוליכים אותו כל ימות השנה. עכ"ל. וצריך ביאור למה ימים הללו הם קובעים לכל השנה. אכן, הנה בני ישראל היו במצרים בתוך בליעת הטומאה

סתומים ואסורים, ובא הקב"ה בכוחו ובזרועו והוציאם לחירות, והתחיל ללמדם תורה, ולהעלותם מדרגה לדרגה, ועשאו עם סגולה, וגולת הכותרת היתה נתינת התורה. והנה גם אנחנו כל שנה ושנה חוזר הגלגל ומתחדשת ההתעוררות אשר היתה בימי קדם. והנה בליל פסח, אנו מצויים: "חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". ובאותו ערב מתגלה עלינו אור גדול מאוד, והננו עולים ממדרגתנו אל על למדרגה גבוהה יותר. מ"מ אחר היו"ט הראשון, שוב אנו יורדים אל מצב הראשון מנוקים. אכן מוטל עלינו מעתה עד חמישים יום להתחיל שוב ולהתרענן ולהתכונן הכנה טובה. ובכל יום ויום סופרים ספירת העומר עד חמישים יום, ועי"ז אנו מתנקים. וכמ"ש בזוהר, שכל הסופר ספירת העומר נקרא "טהור" ואם לאו, אינו נקרא טהור לקראת חג השבועות - יום מתן תורה, שאז מקבלין את התורה הקדושה. והמשל לזה, כאילו בליל הסדר נולדנו גדולים ממש, ושוב יורדים ונעשים קטנים ומתחילין לאט לאט. נמצא, שהיה לנו כמה מצבים: עיבור בבטן ההריון, זהו בזמן הגלות, ושוב היתה הולדה ביציאה ממצרים, ומאז מתחיל הגידול. ובכן נמצא, כי בימי ספירת העומר אנחנו כקטן הנולד, שהוא צריך לאכול טוב ולשתות טוב, וכפי אכילתו והכנתו כן יגדל ויבריא. כמו כן אנחנו צריכים לאכילה ושתייה רוחניים, שהן הן מצותה של תורה ולימוד התורה. ואז בהגיע חג מתן תורה, נהיה גדולים ובריאיים לקבל עול תורה, כקטן שהגיע ל"ג שנה שמקבל התורה. ואומרים על הגר"א מוילנא: שקידש עצמו בימי ספירת העומר ללמוד בהתמדה גדולה יותר (מובא בתשובות והנהגות ח"ג ססי" קמח) והיינו משום שהן הן ימי הכנה אשר הם קובעים את עתידינו. ועפ"י יש לרמוז: 'כי תבואו אל הארץ' - כאשר נולדתם, 'וקצרתם את קצירה' - כלומר ההולדה שהיא הקצירה תיעשה לנכון, קצירה טובה! ואז 'וספרתם לכם' - מלשון ספיר ומאיר, 'ממחרת השבת' - מאחרי יו"ט שאז מתחילין אנו לצמוח, והיינו שנזכך עצמנו עד שנהיה כאבן ספיר זורח וצומח, 'שבע שבתות תמימות תהינה' - כלומר שלימות כיעקב איש תם יושב אוהלים ע"י עסק התורה. ואז 'והניף הכהן אותם תנופה' - כלומר נתעלה למעלה. אמן.

וספרתם לכם וגו' (כג, טו). י"ל הפירוש דהנה ענין הספירה בא כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו להפשיט עצמינו מכל תאות הגשמיות החומריות ולזכך את החומר שישבו גם החומר להיות רוחני והנה מלת לכם משמעותו עניני החומר כמו שאמרו חז"ל הכל מודים וכו' דבעי נמי לכם והנה לשון ספירה הוא משלו ספיר ויהלום אבן טוב המאיר מאד ועל זה כוונת הכתוב וספרתם לכם דצריך להאיר את הלכם דהיינו לזכך ולטהר את החומר.

דברי יחזקאל

וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' (כג, טו). אמרו חז"ל שכוונת המקרא על ט"ו בניסן שהיו הצדוקין אומרים ממחרת שבת בראשית וגו' ולכאורה קשה באמת למה נתן פתחון פה לבע"ד לחלוק ולא כתב ממחרת הפסח וע"ק מ"ש מיום הביאכם את עומר התנופה מאי איכפת לן בעומר ומה ענין הספירה אצל העומר. גם צריך פירוש למה נקרא התנופה. ולהבין כ"ז כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם פירוש שכל המצות אין הכונה על עשיית המצוה לבד אך גם זאת שנלמוד תוכחת מוסר והנהגה ישרה ודרך הקודש יקרא לה אשר ע"י נדע ליישר הדורים אל הדרך ישכון אור. ובשבת ישראל במצרים איש לעברו תעו כל גבר אחרי בצעו זה ירמוס חומר זה יחזיק לבנים וזה פונה למשאו ומתנו ואת ה' לא ידעו שהי' שקועים כ"כ בתועבת מצרים עד שאם האריך הגלות עוד רגע א' כמעט נטבעו בני' שערי טומאה ולא יכלו לצאת משם לעולם והנה כל אדם מישראל יש לו רמ"ח איברים רוחניים שתלויים בהם רמ"ח מצות ה' וכאשר האדם איננו דבוק בבורא ויצר מחשבות לבו אחרי הבלי העה"ז על חלומותיו ועל דבריו, הוא בעולם הפירוד שאם עוסק באבר אחד אינו צריך לאבר אחר אבל כשהוא בדביקות בוראו הוא מתאחד בקדושתו עם כל אבריו להתהלך לפני ה', וזה נקרא עומר התנופה שמאסף ומעמר כל חלקי אבריו ומחשבותיו אשר הונף ואשר הורם לקדוש ה' למנה. ובצאת ישראל ממצרים שפסקה זוהמתם שהיא הפירוד שהרי לא הלכו אחרי בצעם למו"מ וגם לא לכבוש את הארץ שא"כ היה להם לילך דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, רק כל כוונתם היה רק ללכת אל אשר מרחמם ינהגם וה' הולך לפנייהם אל אשר יהי' שמה רוח ה' ללכת

לא יסבו וקשרו כל מחשבותם ומעשיהם לדעת את ה' ללכת בדרכיו ולדבקה בו, וע"כ הקריבו עומר התנופה כי קמה אלומתם והתאחדו כל חלקיהם ויחן שם ישראל בעצ' א' ולב שלם לאביהם שבשמים ולזה נצטוו על ספירת העומר שמיום ההוא והלאה התחילו לזכר ולהצהיר א"ע לבלתי לשוב לכסל'. וספיר' הוא לשון ספיר וזיכור, עד חג השבועות שהי' זכים מוכשרים וראוים להכנס בני' שערי בינה, והנה בכל הדברים האלה וככל החזיון הזה הוא בכל שבוע מדי שבת בשבתו שיש אתערותא דלעילא ואפי' על עם הארץ אמרו אימת שבת עליו וגם תינוק קטן ירא לחלל שבת. ובעת ההיא אדם מתעשת ועומד לחשבון כל מה שפעל בימות החול. וזה נקרא ירא חטא ולא ירא אלקי'. ואולם ביום השבת אינו יכול לתקן את המעוות שכבר עבר ובשבת עצמו אינו יכול להטיב מעלליו להתעסק במצות שרבים מהם שאינו יכול לקיים בשבת, כגון נתינת צדקה ולכתת רגליו לילך לצדיקים. וגם אינו מופנה ללמוד בשבת בהתמדה וכיוצא באלו. וע"כ הוא מקבל על עצמו לעשות הטוב והישר ולהטיב מעלליו בששת ימי המעשה הבאים לקראתו. וז"ש וספרתם לכם ממחרת השבת שמיום ראשון תתחילו לזכר עצמיכם עד השבת השביעית שכל שבת היא שביעית מהשבוע תספרו חמשים יום שע"י כך תישרו דרכיכם ותזכרו מעשיכם שתהיו מוכנים לקבלת התורה.

הרה"ק הרבי ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ע (תק"ה - י"ט אייר תקע"ה)

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). הנה עיקר בקשתם של ישראל הוא שיכלו לעבוד את השי"ת כראוי, וזהו כל מגמתם בעתירתם לפניו, ולא על צרכם ופרנסתם. אמנם יש עת לישראל שאינם במדרגה זו ומתפללים להשי"ת עבור עניני צרכם ופרנסתם, אפס כשישראל הם במדרגה גדולה, אז אינם חושבים בכלל להעתיק עבור צרכם. הנה זו המדרגה לבקש הכל עבור עבדות ה' זה נקרא שבת, כי שבת הוא מעין עולם הבא ואין שום אחיזה מעולם הזה, וזוהי כוונת הפסוק 'וספרתם לכם' - מלשון ספיר ומאיר - פירוש אימתי תביאו בהירות בעסקי ה"לכם" בעניני פרנסה וצרכי האדם "ממחרת השבת" כשאתם בבחינת אחר השבת, אמנם כשאתם בבחינת השבת אזי ישכח מאצליכם לבקש טובה עבורכם.

קדושת לוי

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה (כג, טו) איתא בגמ' (מנחות סה, ב) כתוב אחד אומר (פסוק טז) "תספרו חמשים יום", וכתוב אחד אומר "שבע שבתות תמימות תהיינה", הא כיצד כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות באמצע שבת. ופירש רש"י הא כיצד הא ביו"ט ראשון של פסח שחל בשבת דממחרתו אחר השבת דהוא יום הבאת עומר ומתחילין לימנות שבע שבתות תמימות תהיינה. יש לדקדק מני"ד "שבע שבתות תמימות תהיינה" שייך דוקא כאשר יחול יום ראשון של פסח בשבת. ואפשר לומר דאכן רק כשחל יום א' דפסח בשבת אפשר שתהיינה "תמימות". שהיה במוצאי יו"ט ראשון של פסח מוסיפים קצת מחול על הקודש ונמצא מחסרים מימי הספירה, וכן יום טוב של שבועות מוסיפים מחול על הקודש בכניסתו ונכנסים לחג קודם זמנו ושוב מנכים מחשבון ימי הספירה. ורק כשחל פסח בשבת שאז יחול חג השבועות ביום א', ובכניסתו אדרבה יאחרו כדי לאחר את צאת השבת, נמצא מה שחסר בתחילת הספירה השלימו בפרוס חג השבועות, ומעתה שפיר "תמימות תהיינה".

חתם סופר

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה (כג, טו) ואיתא במדרש אימתי הן תמימות כשישראל עושין רצונו של מקום. ותמוה, ונראה דאיתא במנחות דאע"ג דנקצר העומר ביום פסול, מ"מ אם נקצר בלילה ונטמא קוצרין שנית ביום. ולכאורה הלא אחד מעשרה נסים בבית המקדש היה שלא נמצא פסול בעומר כמבואר בפרקי אבות, וא"כ היכא משכחת לה הדין הנ"ל. אך הנסים היו רק בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כי אז היו ראויים לנסים, משא"כ בזמן שאין עושין רצונו ח"ו ואין ראויים לנסים אז יכול היה להיות פסול בעומר. ולפי זה אם היה נמצא פסול בעומר, היו צריכין לקצור ביום, והיה חסר מזמן קצירת

העומר עד זמן סוף הספירה לילה אחת. וזה שאמר המדרש, אימתי הן תמימות, מתי יש שבע שבתות תמימות מזמן קצירת העומר ועד חג השבועות, בזמן שעושין רצונו של מקום, שאז לא היה נמצא פסול בעומר, והקצירה בלילה היתה כשרה, ואז היו שבתות תמימות כי מבואר ברש"י מנחות (דף ס"ו, ד"ה תלמוד לומר), דצריכין לספור לאחר הקצירה וקודם ההבאה, וממילא אם נמצא פסול וחוזרין וקוצרין ביום צריכין לחזור ולספור אחר הקצירה ההיא, ואז אינן תמימות כי חסר לילה אחת וכנ"ל.

תפארת יהונתן

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). כתבו הרמב"ן ורבינו בחיי כי ימי הספירה הם כחולו של מועד, שיש קדושה לפניהם ולאחריהם. בראשם חג הפסח ובסופם חג השבועות. ולכן נקרא חג השבועות בלשון חז"ל 'עצרת' כי הוא כשמיני עצרת בחג. ויש להוסיף שלכן נכתבו ימי הספירה בתורה בתוך המועדות, שהמה ימים טובים כמו חול המועד, שיש קדושה לפניהם ולאחריהם מיצ"מ עד קבלת התורה. והימים הללו מסייעין לטהרה כמ"ש (יזמא לט). בא לטהר מסייעין אותו, ואחר יצ"מ שנעשין קטן שנולד ויצאנו מידי סט"א, יש לנו לבקש טהרה. לכן הכין לנו השי"ת אלה הימים דכתיב וספרתם לכם, שהיא מתנה לטובתינו שנוכל לבוא לטהרה וספרתם לכם, לטובתכם, כמו לך לך, להנאתך ולטובתך, וכל השנה תלוי באלה הימים, כמו שגידול כל התבואות בימים אלו, כן חיות האדם מתגלה עתה, כי הכל רק רמז אל הנהגה הפנימיות.

שפת אמת

וספרתם לכם (כג, טו). ענין ספירת העומר הוא שכל אחד מישראל צריך לידע מדתו שלא ירמה את עצמו שעל פי מעשיו הוא נחשב בין הזכאין, וזו היא ספירת העומר שכל אחד ידע מדרגתו, וכשיתבונן היטב במדרגתו בטח יהיה נשבר לבו בקרבו ויקויים בו הכתוב (ישעי' נז, טו) ואני אשכון ואת דכא, וכאשר השי"ת יהיה אתנו לא ישלוט בנו שום אומה ולשון ונזכה לגאולה שלמה.

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה לה' וגו'. (כג, טו) ויש לדקדק בתחילה אמר וספרתם לכם, ואח"כ לא אמר, תספרו לכם חמשים יום. גם צ"ב כי בתחילה אמר שבע שבתות שהן מ"ט יום, ואח"כ אמר חמשים יום, עוד צ"ב למה צריך להיות שתי הלחם דוקא מחמץ. ונקדים דברי המדרש (ויק"ר כח, ג) שבע שבתות תמימות, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, וכבר פרשנו זה בארוכה, ועכשיו נפרשה באופן אחר, והוא בהקדם דברי הרמב"ן ז"ל, עה"פ (שה"ש ב, ז), 'השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', כי חז"ל אמרו (חגיגה טו.), בכל יום ויום בת קול יוצאת ומכרזת שובו בנים שובבים, וכל אדם שומע הבת קול כאשר מתעורר בלבו הרהור תשובה, והנה עפ"י רוב אע"פ שהאדם מתעורר מ"מ אחר איזה תקופת זמן ההתעוררות תפוג ותצטנן, וא"כ מה יעשה האדם לבלתי עוזב אותה, כתב הרמב"ן ז"ל שיתפוס אותה באיזה חפץ של מצוה, דהיינו שיקיים איזה מצוה עם ההתעוררות הזאת ועי"ז יהא לה אחיזה ולא תעבור ממנו, וזהו 'השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', אל תתנו להתעוררות לעבור אלא יש להתפיסה בחפץ של מצוה. וזה כונת המדרש, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, דהיינו כשישראל יש להם איזה התעוררות, 'עושין רצונו של מקום', כלומר מתפיסין אותו בדבר מצוה ברצונו של מקום, אז הן תמימות ושלמות כי אז לא תכבה ההתעוררות. והנה האדם בא לעולם לתקן את המדות, ראש וראשון לכל מדות רעות הוא הגאווה אשר ממנו תצא הרעות ולא הטובות, ואת זה על האדם לתקן ובפרט בימי הספירה, והוא כי ניתן לנו שבעה שבועות כדי לתקן ה' ספירות כידוע לכל, והוא תיקון אחר תיקון וכל יום ויום צריך לקצץ מהגאווה אשר נשרשה בו, וזהו כונת הכתוב (דברים טז, ט) 'שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה', א"ת בקמה אלא בקומה (ע' רא"ש טו"פ ערבי פסחים), הוא הגאווה, ואותה

צריך לקצץ עם חרמש מתחילת ימי הספירה הלוח וקצוץ אותה, ואז אחר שלא נשאר שום חלק של גאווה, אז הוא כדברי נעים זמירות ישראל (תהלים עג, כח), 'ואני קרבת אלוקים לי טוב', התדבקות בבורא בחי החיים, וצריך להתחיל ביום הראשון של הספירה כל יום ויום עד אשר תתום הגאווה, ובה נבין כונת הפסוקים, 'וספרתם לכם', וספרתם מלשון הכתוב (איכה ד, ז) 'ספיר גזרתם', דהיינו לזכך את ה"לכם" הרומז לגאווה ממחרת השבת, עד אשר ביום החמישים כבר לא נשאר מה"לכם" מהגאווה כלום, 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום', כאן לא נכתב 'לכם', כי אז כבר לא נותר מה"לכם" מאומה ונביא בזה מה שביאר הרה"ק מרן מבעלזא ז"ע הפסוק (תהלים צג, א) 'ה' מלך גאות לבש', כי הגאווה אשר ישראל מפשיטים מעליהם זהו באמת לבושו של הקב"ה, לכן אחר ימי הספירה אשר כל יום הורידו מעצמם הגאווה עד אשר לא נותר ממנו מאומה את זה מקריבים להקב"ה, לכן אמר 'חמץ תאפינה', כי חמץ הוא רמז לגאווה התופחת, והנה כל זה אם האדם באמת עומד על המדריגה הזאת, תספרו חמשים יום בלא לכם.

תורת איש להגרי"ש אונגר זצ"ל

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום (כג, טז) הקשו האחרונים, לפי הדעה שמתן תורה היה ביום ה'נ"א, היאך אומרים ביום החמישים 'זמן מתן תורתנו'? וי"ל דכתב 'המקנה' (ליישוב קושיית רב"ע בתוספות קידושין לו: ד"ה ממחרת), כי עד מתן תורה הלילה הלך אחר היום. ולפי זה יש לומר כי גם במתן תורה היה צריך את יום החמישים, אלא שימי הספירה התחילו רק מבוקרו של יום ט"ז כיון שהיה עדיין קודם מתן תורה. ואם כן לא היה ראוי לתת את התורה ביום החמישים בבוקר כיון שמשתינתן התורה הרי נהפך הלילה שלפניו להיות כיום של עכשיו, ונמצא שגם הלילה כבר נחשב ליום שניתנה בו תורה, והרי בלא לילה זה עדיין לא שלמו מ"ט תמימות. ולפיכך ניתנה תורה ביום נ"א, כיון שרק בבוקר היום החמישים שלמו המ"ט תמימות, והוצרכו ליום שתחילתו בלילה שאחר מ"ט תמימות.

יוסף ברכה

וספרתם לכם. כתב הרב יחזקאל שובקס הי"ו לוטסון - זה שם הכפר אשר שוכנת בדרום מערב אלסקה. החיים במקום, בו מתגוררים כשלושת אלפים איש, הם כמעט בלתי אפשריים לאדם מן היישוב. במהלך החורף ישנם כמה חודשים שהשמש אינה נראית לעין. גם כאשר השמש עולה קצת מעל האופק, קרנייה מוסתרות על ידי צוק גבוה שהכפר חוסה למרגלותיו. בשאר השעות שורר חושך מוחלט. לאחר מכן כאשר הקיץ מגיע ישנם כמה חודשים שבהם השמש אינה שוקעת כמעט ואז יש אור כמעט בכל שעות היום. אפס, שגם באותה תקופה בחלק גדול מן היום השמש מסתתרת מאחורי הצוק הגבוה. מזג האוויר בכפר נע בין ארבעים מתחת לאפס בחורף לבין חמישים מעלות חום בקיץ. במהלך החורף אשר נמשך כשמונה חודשים שוכן הכפר תחת מעטה של שלג סמיך בגובה רב. בכפר עצמו אין שום מקור פרנסה. האזור אינו מתאים לחקלאות עקב מזג האוויר, וגם אין באזור מקורות דיג או מרבצי טבע. ובכל זאת מה מושך שלושת אלפים איש להתגורר במקום, וממה הם מתפרנסים? במרחק של עשרה קילומטרים מהם שוכן הר הגעש הידוע "אוגוסטין". כאשר הוא מתפרץ, עמוד העשן לעתים מגיע עד לגובה שבו טסים המטוסים. המחזה המרהיב והמרתק של הר געש מתפרץ לבה מתפרצת וסלעים נזרקים אל על, מושך עשרות אלפי תיירים מכל האזור, ומכאן התפתחה תעשיית תיירות אשר מעסיקה ומכלכלת את כל תושבי המקום. בדרך כלל התפרצויות הר הגעש "אוגוסטין" לא היו באות במפתיע. כבר כמה שבועות לפני ההתפרצות היה מתחיל ההר לעשן. מרחוק זה היה נראה כמו מקטרת ענקית אשר מוציאה עשן. העשן היה נע לאטו עם הרוח הדרומית שבאה מן הים, ומגיע עד לאנקורג' - העיר הגדולה ביותר באלסקה ובעלת רבע מליון תושבים, אשר שוכנת במרחק של כשלוש מאות קילומטרים משם. בדרך אף עברה על פני כל הערים והעיירות, וכולם היו שותפים להתפרצות הקרבה והולכת. וכך החלה הסתערות המונים על הצימרים ובתי הארחה הפזורים לרוב בלוטסון. המקדימים היו מגיעים מיד בהופיע סימני העשן הראשונים. הם העדיפו נופש ארוך בן שבועיים, העיקר להיות בטוחים שבעת ההתפרצות

הם יהיו נוכחים במקום המתאים ביותר לצפות במחזה המרהיב ויוצא הדופן. לעומתם, אנשי העסקים עדיין היו טרודים בעיסוקיהם, אך ככל שעברו הימים והעשן היה הולך ומתגבר, גם הם לא יכלו לשבת מן הצד. בימים האחרונים החלו אף הם לחפש מקומות אירוח פנויים, וכך נוצר לחץ אשר הזניק את מחירי הדירות לשחקים. לפני תשע שנים קרה משהו, אשר שיבש את תכניתיהם של תושבי לוטסון. ההר התחיל לעשן כדרכו, וזה היה דווקא סימן מבשר טובות. אלא שבניגוד לכל השנים, הפעם הגיעה רוח צפונית והניעה את העשן לכיוון הים. כמה ימים עברו ובאנקורג' וסביבתה אינם יודעים כלום על ההתפרצות הקרבה ובאה. התושבים בכפר ישוב והמתינו להזמנות שיבואו, אך אלו בוששו מלהגיע. כמה תושבים תפסו יוזמה והתקשרו בעצמם למכרים מאנקורג' בכדי ליידע אותם על העשן המיטמר ועולה, אך למרבה הפלא אנשים הגיבו באדישות. זה היה טבעי למדי, כי הרי אינה דומה שמיעה לראיה. תושבי אנקורג' היו רגילים לראות את העשן מתפזר מעל העיר ולהתחיל לספור את הימים, כעת הם ניזונים אך ורק משיחות טלפון, וזה אינו משכנע כלל. בשביל תושבי הכפר, הייתה זאת גזירת רעב ממש. הרי זו פרנסתם היחידה וממנה הם מכלכלים את עצמם במשך כמה שנים. לאחר שבוע, שבהם המשיכה הרוח הצפונית לנוע דרומה, התאספו חברי המועצה לשיבת חירום שלא מן המניין. לאחר הצעות שעלו וירדו נפלה ההחלטה. למחרת צלצלו הטלפונים במערכות העיתונים הגדולים באלסקה כולה. זו הייתה פניה ממזכירות הכפר אשר ביקשו לשלוח ולפרסם בעיתון תמונות עדכניות מן העשן ההולך ומיטמר. מתחת לתמונה אף הוסיפו באותיות גדולות. "בעוד עשרה ימים זה קורה". למחרת שוב התפרסמו תמונות עדכניות חדשות, ומתחת היה רשום: "בעוד תשעה ימים זה קורה." "התעמולה הזאת עבדה היטב, וכצפוי החלו ההזמנות לזרום. הוצאות הפרסום היו גדולות, אך ההכרח לא יגונה. כשוך ההתפרצות, התקשר עורך אחד העיתונים למזכירות הכפר. יש לי שאלה" - אמר. הפעם היה ממש מוצלח אצלכם. הפרסומות בעיתונות הביאה לכם אורחים רבים, מדוע לא עשיתם את זה כל השנים?" הוא לא סתם שאל, אלא בעיקר התכוון להמליץ כיצד לנהוג לקראת ההתפרצות הבאה. התשובה הייתה מתבקשת. כל השנים, היה העשן עושה לנו את עבודת הפרסום בצורה הכי טובה בעולם. הפעם כאשר לא היה עשן נזקקנו להרבה תעמולה שעלתה לנו הרבה כסף". ידועים דברי ספר החינוך על מצוות ספירת העומר אשר מופיעה בפרשתנו: "משרשי המצווה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל... נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המניין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא".

יש מקום לשאול שתי שאלות: א' - מדוע צריך מצווה מיוחדת לספור את העומר, הרי מרוב כיסופים כל אחד היה סופר לעצמו לבד כעבד ישאף צל? ב' - מדוע מצוות ספירת העומר לא ניתנה לדור המדבר? התשובה פשוטה: דור המדבר היו חיים את הכיסופים לקראת מתן תורה בעצמם, הם הרי הרגישו את הציפייה הזאת בנפשם, ולכן לא היו זקוקים למצווה מיוחדת, כי הם ספרו מעצמם כמו עבד ישאף צל. לאחר מכן, כאשר ישראל נכנסו למדבר, כבר לא הרגישו בנפשם את הציפייה הגדולה, ולכן נדרשו למצווה מיוחדת בכדי לעורר בהם את הציפייה והכמיהה. ובכך מדויקים דברי החינוך: "להראות בנפשנו החפץ הגדול".

ושמחת לפני ה' א-לוקיך שבעת ימים. איתא בגמ' (סוכה יג) אמר ריב"ח כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו ולכאורה הרי כשישנים לא רואים ומה שייך לומר לא ראינו שינה? ומסביר ה"חתם סופר" שהלא שנינו הולך בטל כישן דמי וצריך לומר שלזה התכוון ר' יהושע באומר לא ראינו שינה בעיינינו שבימי שמחת בית השואבה לא הלכנו בטל ועסקנו כל הזמן בעבודת השי"ת ושינה של בטלה לא ראתה עיינינו.

חתם סופר

מובא בברך משה איתא במדרש, תני רבי חייא שבע שבתות תמימות תהינה, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. וי"ל על פי

מאמר המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע לבאר דברי הגמרא (בבא בתרא י). בזמן שעושין רצונו של מקום נקראו בניו, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום נקראו עבדים. ותמוה האיך יקראו עבדי ה' בזמן שאין עושין רצונו, וביאר על מפי משל לאב שיש לו בן יחיד, ומחמת גודל אהבתו הוא מבטל רצונו מפני רצון הבן, כגון אם יש לו איזה שולחן נאה או מנורה נאה עומד בזוית זה, והבן רצה שיעמוד בזוית אחר, אזי עושה רצון הבן, ונמצא הבן הוא עושה רצון חדש באביו ומהפך רצונו הקודם, וזהו כוונת חז"ל בזמן שעושין רצונו של מקום, היינו שהם במדרגה גדולה שעושין רצון חדש בהבורא ב"ה, כמאמרם (מועד קטן ט"ז): צדיק מושל ביראת אלוקים, שהקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה, אזי נקראו בניו למקום, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום, היינו שאינם במדרגה גדולה כל כך שיעשו רצון חדש בהקב"ה, הם נקראים עבדים עבדי ה', עכדה"ק. והנה כבר האריך האלשיך הקדוש בפרשתו, שרמזה תורה במצות ספירת העומר שבע שבתות תמימות, שיקדיש האדם שבעים שנותיו בעולם הזה לעסוק בהם בתורה ובעבודה, עיי"ש בנועם אמריו. וזה שדרש המדרש, אימתי הן תמימות, היינו אימתי יגיע האדם בשבעים שנות חייו עלי אדמות למעלה העליונה בעבודת השי"ת בשלימות ובתמימות, הוי אומר בזמן שישראל עושין רצונו ש"ל מקום, פ' כשיגיע למדרגת בניו שיוכל לעשו תרצון חדש להשי"ת בבחינת הקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה.

התורה מתחילה במצות שבת. (כג) דבר אל בני ישראל ואמרת להם מועדי ד' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לד' בכל מושבתים: אלה מועדי ד' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים:

אח"כ מצות הפסח בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח לד' ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות לד' שבעת ימים מצות תאכלו: ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו: אח"כ מצות העומר שנעשה ברעש גדול בט"ז ניסן. דבר אל בני ישראל ואמרת להם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: והניף את העמר לפני ד' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה לד': ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה לד' ריח ניחוח ונסכה יין רביעת ההין: ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלוקיכם חקת עולם לדרתיכם בכל משבתים:

מצות ספירת העומר וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהייה: עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לד' ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרנים סלת תהייה חמץ תאפינה בכורים לד'. ולא כתוב תאריך בחודש מתי הוא שבועות כי זה תלוי בספירת חמשים יום, והנה העומר מתיר לאכול מהתבואה החדשה, אבל בבית המקדש, רק אחרי הקרבת שתי הלחם.

אחרי שבועות מובא חג של ראש השנה. אבל באמצע נכנס פסוק ובקוצרכם את קציר ארצכם ולכאורה איך נכנס דיני לקט וכו' בין המועדות. ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ד' אלוקיכם.

חג ראש השנה: וידבר ד' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כל מלאכת עבדה לא תעשו והקרבתם אשה לד'.

יום כיפור וידבר ד' אל משה לאמר: אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ד': וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ד' אלוקיכם:

סוכות דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לד'. ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו. שבעת ימים תקריבו אשה לד' ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לד' עצרת הוא כל מלאכת עבדה לא תעשו.

רש"י מבאר למה כתוב ענין הלקט שוב בפרשתינו, והוא כתיב כבר בפר' קדושים וז"ל רש"י, ובקוצרכם - חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו.

ה"אבן עזרא מבאר. אמר כי הטעם בעבור כי חג השבועות בכורי קציר חטים הזהיר שלא תשכח מה שצויתך לעשות בימים ההם.

ובחזקוני מובא. לפי שמעצרת ואילך עיקר הקציר והתחיל לדבר מעצרת שהוא תחילת הקציר הזכיר כאן לקט ופאה.

והספורנו אומר ובקוצרכם. אחר ההודאה על הקציר והצלחתו הזהיר על מצוות לקיום הממון המושג בהצלחה וצוה על לקט ופאה כאמרם מלח ממון חסר ואמרי לה חסד.

אבל בכל זאת רש"י אינו מתרץ למה נכנס פסוק זה דווקא באמצע המועדות, והנה נקדים בס"ד המדרש רבה בשיר השירים (ז, יג) על הפסוק "מה יפית במצות עשה ומה נעמת במצות לא תעשה" מה יפית במצות הבית בחלוק תרומה ומעשרות ומה נעמת במצות השדה בלקט שכחה ופאה ומעשר עני וההפקר.

אזהרה ליתן מתנות עניים. ובמדרש רבה (ה, ב) הה"ד (משלי כב) אל תגזול דל כי דל הוא וגו' אמרו רבותינו במה הכתוב מדבר אם הוא דל מהו גזול לו אלא לא דיבר אלא במתנות עניים שהוא חייב ליתן להם מן התורה לקט שכחה ופאה ומעשר עני והזהיר הקב"ה שלא יגזול אדם מהם מתנות הראויות ליתן להם כי דל הוא די לו עניותו לא דיו לעשיר שהוא עומד בריוח ועני בצער אלא אף גזול ממנו מה שנתן לו הקב"ה ואל תדכא עני בשער וגו'.

היה ילד שישאל (קושיית הרמב"ם) את הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, (ידוע שהתנא רבי חנניא בן עקשיא כששומעים את שמו אנוח נהיים רגועים כי יודעים שמסיימים את השיעור, ושם של עקביא בן מהללאל קצת מצער כי נזכרים מרגעים אחרונים של האדם) והנה רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר וכו', ולכאורה אם רצה לזכות את ישראל למה נתן לנו תרי"ג מצות היה צריך לתת לנו רק כמה מצות וככה נוכל להתגבר על זה.

ענה לו הגאון אבא רוצה לתת סוכריות סתם לתת אין טעם, אז מה עושה תלמד משנה וגמרא ומשלם, ככה מבקש עוד ונותן עוד. מה עשה הקב"ה אתה במילא מלביש אתה נועל נעליים, אני יגיד לך איך לעשות ותקבל, וככה תקבל על כל דבר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל ונתן לנו עוד מצות עוד.

וכך מבואר במדרש רבה כל פעולה שאתה עושה יש לך מצוה, אתה הולך לחרוש אמר הקב"ה אל תחרוש שור וחמור יחדיו וכן בכל דבר שתעשה נתנו לך מצוה שתיזהר ותקבל שכו.

במשך חכמה מבואר. כי תבואו אל הארץ כו' וקצרתם את קצירה כו' - הענין מורה כי רצון השם יתברך שלא יתגשמו בני ישראל בעבודת קרקע, ונתן להם הבורא מצות הרבה בכל פועל בכל מצעד ליחד כל עניני בני אדם אל השי"ת, להיות כל הפועלים החומריים לדרכים מאירים ומזהירים להגיע בהן לשלמות האמיתית ולהתקרבות השי"ת, כאשר דברתי בפ' קדושים הרבה מזה. וכן בתחילת הקצירה צוה להביא עומר ושתי הלחם להשם ואז יותרו באכילת חדש. וכן בסוף הקצירה לא תכלה (פסוק כב), רק ליתן לעני. ובתוך הקצירה לא תלקט כו' (פסוק כב). הכלל ראשית ואמצע וסוף הקצירה קודש הם להשם. וקודש הוא לענינים אשר בהן יורש החמלה והחסד, אשר הן הן המגיעות את הישראלי לאושר השלמות ולהתכלית הנרצה לאלקים יתעלה. ולכן סיים הפרשה בובקוצרכם כו', אעפ"י שכבר נכתב בפ' קדושים, לעורר לבבינו להמושכל הזה.

א"כ מובן למה כתוב ענין של לקט שכחה ופאה, כאן כי אם עשו כבר מצוה של עומר ושתי הלחם א"כ נחשוב שלא נצטרך לזוהר בלקט שכחה ופאה כי

כל המטרה היתה שלזכות במצות וכאן כבר זכינו, אמר לנו הקב"ה לא אתה גם חייב בלקט שכחה ופאה. וזהו לכאורה כוונת האור החיים הק' מבאר: אולי שבא לחייב גם שדה שהובא ממנו העומר שחייב בלקט ופאה, שתבוא הסברה לומר כיון שתחילתו נקצר לקרבן יהיה פטור מפאה וכו' תלמוד לומר.

וזה גם כתב הכלי יקר. ובקצרכם את קציר ארצכם וגו'. סמיכות פסוק זה לפר' העומר נראה על דרך המדרש (במ"ר יז ה) האומר ששבב הקב"ה את ישראל במצות בכל מעשה יצא לחרוש לא תחרוש בשור וחמור, יצא לזרוע לא תזרע כלאים, יצא לקצור לא תכלה פאת שדך כו'. וסד"א ששדה זו שכיון שקוצרין ממנו העומר וכבר נעשה בה מצוה אחת שוב אינו חייב למיעבד בה מצוה אחרית, תלמוד לומר לא תכלה פאת שדך. לומר לך שמכל מקום מצוה זו אינה פוטרת אותך מן לקט שכחה ופאה, ובה מיושב מה שלא הזכיר פרט כרמך לפי שאין קציר העומר שייך בכרם ומהיכא תיתי לפוטרו. וראיה גדולה לדברינו מה שמסיק בילקוט (אמור כג י) בשם תו"כ אף משהביאה שליש מתחיל וקוצר ופטור מלקט שכחה ופאה כו' וסד"א שכל השדה פטורה קמ"ל. והנה הקב"ה זיכה אותנו הקב"ה בכל צעד ושעל.

ויש לבאר מצות "לקט שכחה ופאה בסמיכות לראש השנה". הנה בגמרא ברכות (יח.) מובא מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת והקיטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי הלכה היא ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזרוע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא וזרע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזרוע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך וזרע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לביניך כבר נשמעו בין החיים.

הקשה הגאון הרב מתתיהו סלומון שליט"א, למה קיבל החסיד קיבל כל התבואה והא היתה בצורת, אלא אם הפרוטה האחרונה נתן לעני, א"כ הקב"ה נתן לו כל מה שיש לי לשכונה אני נתן לך, א"כ לקט שכחה ופאה בא לפני ראש השנה, לומר לך אם אתה רוצה לדעת מי יחיה מי יעני יעשר. תן לקט שכחה ופאה תזכה כי הקב"ה מסתכל איך אתה מתנהג, ולפי זה אתה מקבל.

הרוקח, וה"שפת אמת" (ליקוטים), בטעמא דקרא, מבארים ד"חג השבועות" כתוב ממש לפני מצות לקט ופאה, דשבועות נולד דוד המלך והוא נולד, ע"י שבעו השאיר לקט שכחה, ורות ליקטה את הלקט, ודוד נולד מרות, ולכן הסמיכה גם לשבועות שבו נולד דוד ונפטר דוד, ורמזו שכתוב "לעני ולגר תעזוב אותם, רות גיורת, ואותיות תעזוב בלי הת' הוא "בועז" שנישא את רות המואביה.

בס' יגל יעקב (מישקולאץ), רש"י אומר אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום

הכפורים וחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. ולכאורה מה רב אבימי מתרץ, אפילו שנחשב כאילו בתוך הביהמ"ק אבל מה קשר שכתוב בין פסח ובין עצרת. ועוד אם נתן לקט שכחה לא נחשב בפר' צדקה, ולמה רק בלקט נחשב הדבר כאילו בתוך הבימ"ק.

בהגדה של פסח אומרים, ברוך אתה ד' אלוך מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן ד' אלוקינו ואלוקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך, וששים בעבודתך, וכו' ברוך אתה ד' גאל ישראל.

לכאורה מהו לרגלים אחרים, ופשוט הוא שזה מדובר ארבע תעניות י"ז תמוז ט' אס, ג' תשרי, ועשרה בטבת. כמובא במדרש ילקוט שמעוני (במדבר פרק כט) אמר רבי לוי בכל חודש וחדש [שבקיץ] בקש הקב"ה ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח. באייר נתן להם פסח קטן. בסיון נתן עצרת. בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג, א"ל הקב"ה לאחריים הוא פורע ושלו אינו נוטל תן לו יומו. ביום השמיני עצרת תהיה לכם זש"ה תן חלק לשבעה וגם לשמונה. א"כ לפי המדרש כשמישיח יבוא יהיה לנו ב"ז תמוז ותשעה באב יהיה חג, וזה פסח אומרים כן ד"א וא"א לרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום והרי אותו לילה שיוצא ליל פסח, גם י"ז בתמוז, וכן תשעה באב, בלילה הזה א"כ אנחנו אומרים לחג של תמוז ותשעה באב.

וא"כ נותנים לך לשקט שכחה ופאה, בין ראש השנה לשבועות, המגלה עמוקות מבאר בגמרא פסחים אמר רבי אלעזר מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלוקי יעקב וגו' אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם ויצחק אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל. מבית ראשון אין זכר, מבית שני שנקרא שדה יש זכר, כותל המערבי, ולמה השאיר זאת כי הבית שני נקרא שדה, והקב"ה צוה להשאיר פאה ולכן הוא הפאה שהקב"ה השאיר "בציון שדה תחרש, בחג השבועות אנחנו מצוים בפאה, ונולד דוד ומשיח, השארתי ותזכור ובזכות זה יהיה לך חגים אחרים.

נעיין בדברי רש"י שמביא מה שאמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו.

ולכאורה אם נתבונן רבי אבדימי אינו מתרץ מה קשר שפרשה זו של לקט ופאה נכנס כאן בין הימים טובים, וכן לכאורה מה קשר בין לקט ופאה לגבי בנין בית המקדש והקרבנות.

אלא אולי בס"ד יש לפרש. שכל תכלית המקדש כאן בעולם הזה הוא "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי הקב"ה רוצה לשכון בתוכינו "עשו לי קיטון אחד, ואיך באמת עושים מקדש בתוכינו על ידי עבודה של עבודת ד', הנעשה ע"י המצות, הקב"ה שוכן בתוכינו. וידוע דהדבק במדותיו מה הוא חנון אף אתה וכו', והקב"ה מדרכו הטוב להיטיב, וע"כ להיטיב לזולת זוהי בנין בית המקדש. כי הצדקה זוהי המביאה הגאולה וכמבואר יותר בבית הלוי (שמות יז, ח) מבאר הנה אם נתבונן במעמדנו אשר בעונות הרבים אשר כמעט כל המצות אין ביכולתנו לקיימם כדת בכל הפרטים, ומלבד שרוב המצות הם מהנהגים רק בארץ עוד גם בהני שנוהגים בחוץ לארץ יחסרו לנו כמה מפרטיהם וכמו בציצית אין לנו תכלת וכדומה, ומצות שבת אשר היא הגדולה והיחידית שנשארה לנו, גם בה יחסרו כמה פרטים וכמו הקרבת המוספין שלה וגם כי רבו המכשולים אשר מטרדת הזמן והדוחק קשה להזהר בהם. ורק מצוה יחידית נשארה בידינו אשר לא חסר ממנה מאומה גם בגלות והיא מצות צדקה דהרי אין לה קצבה כמה ליתן וכל אחד לפי כחו מחוייב בה ומקיימה ולפום גמלא שיחנא, וא"כ מיעוט הפרנסה

ודוחק העתים אינו מונע למצוה זו ועוד אדרבה כי יותר נתחזקה מצוה זו יותר מבעת היינו בארץ ישראל דאז לא היו עניים מצוים כל כך משא"כ עתה אשר ממש בפרוטה אחת יוכל לקיים פקוח נפשות בנתנו לעני חסר לחם. וזה מהשגחת הבורא וטובו עלינו יען כי במצוה זו נזכה להגאל בימי המשיח וכמו שאמר הכתוב (ישעיה א) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, וכן אמר הכתוב (ישעיה נו) שמו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא, וע"כ לא נטלה מאתנו גם היום ואדרבה עוד יותר מצויה היא כעת לקיימה למען שבזכותה נזכה להגאל. וע"כ מצות צדקה היא אצלנו גם עתה בשלמות. וע"כ אמר לו ואימתי אני קם כשאראה עניים נשדדים שנאמר משוד עניים עתה אקום, יען כי מחטא זה ישראל נקיים הם ויוכלו לזכות בדין כשיבוא במשפט על זה. וזוהו אפשר לבאר גם דענין הקרבנות הוא להקריב את הבהמה אבל לחשוב כאילו ואני הייתי נשחט, ולכן אמרו אדם כי יקריב מכם, קרבן, ההקריבה צריך להיות מכם, ובפרט בעת נתינת צדקה כגון לקט ופאה, שהאדם מרגיש שזה משדהו שהשקעתי מרוב כוחותי, אבל הוא נותן לזולת אז בוודאי נחשב כאילו קרבן.

ובזה גם אפשר להבין שרב אבדימי תירוץ שדייקא כתיב לקט ופאה בין פסח ועצרת לבין ראש השנה ויום הכיפורים, כי היציאה ממצרים היתה הכנה לקבלת התורה, וכדי להגיע לתורה חסרה אחדות כדכתיב ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד, וברגע שנותנים צדקה אז סימן שאתה מאוחד עם השני, וזוהו שאתה נותן צדקה לשני, אז מגיע ראש השנה ויום הכיפורים ובטוח שתזכה לחיים טובים ולשנה טובה, כמבואר בפוסקים שבימי תשרי הוא זמן שלהרבות בצדקה.

וכע"ז מצאתי בשפתי כהן על התורה מבאר שכל הנותן לקט שכחה ופאה כו'. הטעם ידוע, כי הקרבת הקרבן הוא שנותן ממנו לד', וכן הנותן לקט שכחה ופאה לעניים נותן ממנו שלו לעניים, שזהו כמו קרבן לה', שגם מתנת העניים - לה' נחשב, שהרי כתיב (משלי יט, יז) "מלוה ה' חונן דל", ולפיכך כאילו בונה בית המקדש והקריב עליו קרבן. ולא דמי לצדקה, אף על גב שהתורה חייבה האדם לתת צדקה (דברים טו, יא), סוף סוף נותן אותה דרך חנינה, שיש לו לרחם על העני. אבל המתנות שחייב והטיל הכתוב, גזירתו עליו לתת מאחר שהטיל עליו, אין ספק שהמצוה הוא יותר גדול במעלה. שכל אשר האדם מצווה יותר, זהו יותר מעלה, כמו שאמרו חכמים (קדושין לא). גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. והטעם, כי המצווה ממלא רצון השם יתברך. למה הדבר דומה, שני בני אדם, האחד בונה למלך בית, והשני נטע לו גינה. אינו ספק, אותו שבונה לו בית, מפני שבנה לו דבר שצריך ומחוייב להיות לו, יותר קרוב לו, ויותר עושה לו רצון מן אותו שנטע לו גינה, שאין צריך לו רק לטיול. וכן זה שמחוייב בדבר מפני שהשם יתברך חייבו, המצוה היא רצון השם יתברך ביותר, שחייב זה האדם במצוה מן השם יתברך בחיוב, וגזר אותו עליו. ואשר הוא עושה גזירתו שהוא יתעלה רוצה על כל פנים, יותר קרוב ממי שאינו מצווה ועושה, שכיון שאינו מצווה, מוכח שאין כל כך חפץ בזה, שהמלך כאשר הוא חפץ מאד בדבר הוא גוזר לעשותו, ואם הוא אינו חפץ כל כך, אינו גוזר: וכן זה שגזר לתת לעני המתנות מפני שחייב האדם בהם, ועל כל פנים חפץ בזה, הרי נתינתו לעני נתינה להשם יתברך, וזהו כאילו הקריב קרבן, שהוא הנתינה לו. ולפיכך מי שנותן המתנות בחיוב לעני, הרי כאילו נתן קרבן לה'. וזה שנאמר "מלוה ה' חונן דל", כי הנותן לו דרך חנינה, ואין בו חיוב, הוא הלואה לד', ואין זה נתינה לו. והנותן לעני בחיוב וההכרחי, נותן לו לגמרי אל ה'. כלל הדבר, מאחר שהשם יתברך חייב אותו לתת המתנות אלו לעני, הרי רצון השם יתברך לגמרי, ולפיכך כאילו הקריב קרבן לו יתברך.

ולכאורה יש לעיין כמה נקודות.

1. איך יכול להיות שהקב"ה מצוה לך אל תעזור לשני, האם יכולה להיות היכי תמצוי שאדם מבקש עזרה ואומר לו הקב"ה אסור לך לעזור. וזוהי בעל הבית אסור לו לעזור לאסוף לקט שכחה ופאה, כתיב לעני ולגר תעזוב אותם, לך משם, מי שאמר לתת לקט אמר אל תעזור לכאורה דבר פלא הוא ?

הגמרא בשבת (כג). אמר רבי שמעון בשביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פיאה בסוף שדהו מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים ומפני החשד

ומשום בל תכלה מפני גזל עניים שלא יראה בעל הבית שעה פנוייה ויאמר לקרובו עני הרי זו פאה ומפני ביטול עניים שלא יהו עניים יושבין ומשמרין עכשיו מניח בעל הבית פאה, ומפני חשד שלא יהיו עוברין ושבין אומרים תבא מארה לאדם שלא הניח פאה בשדה.

הרמב"ם הלכות מתנות עניים (פרק א, ח) כל מתנות עניים אלו אין בהן טובת הננייה לבעלים אלא העניים באין ונוטלין אותן על כרחן של בעלים ואפילו עני שבישראל מוציאין אותן מידו. בשונה ממעשרות ותרומה שהבעה"ב יכול לתת למי שהוא רוצה.

מובא בגמרא סנהדרין, שגוי שבא להתגייר, אומרים לו זה יהיה לך קשה בשר וחלב, ענין שבת, ואם הגר אומר אעפ"כ, אומרים לו את שענין של לקט שכחה ופאה.

ולכאורה מהו הדבר בלקט שכחה ופאה, שמפחיד את הגוי שימנע את עצמו על ידי זה להיות יהודי.

בס' באר משה ועוד, מקשים שבגמרא ראש השנה (לב) מניין שאומרים מלכות תניא רבי אומר אני ד' אלוקים ובחדש השביעי זו מלכות. והפסוק הוא מלקט שכחה ופאה, א"כ אומרים מלכות מפקסוק פאה ולקט שכחה ופאה. ולמה ? אלא זה סימן לקבלת עול מלכות שמים, כי הבעל הבית צריך לעזוב את השדה והעני מסתובב כבעל הבית, ואם הוא עושה קיבל את עצמו עול מלכות שמים, ולכן אומרים בראש השנה אני ד' אלוקים בראש השנה זוהי מלכות.

משך חכמה (אמור) במדרש (ויקרא רבה כט, ב) כי את כל הגוים אעשה כלה, כל הגוים שמכלין שדותיהן אעשה כלה ואת שאינך מכלה שדותיך לא אעשה כלה הה"ד לא תכלה פאת שדך ובחודש השביעי. הפירוש דכתיב (תהלים ט, ט) והוא ישפוט תבל בצדק ידיו לאומים במשרים, משום דאמרו בירושלמי פ"ק דרה"ש (ה"ג ז: ובבבלי ז:): דאין הקב"ה דן את האדם אלא באשר הוא שם, והנה בימות הגשמים הישראלי יושב ועוסק בד"ת ובמצות, והגוי עוסק בתאות העולם הזה ובדברים אסורים, ובימות החמה יצא האדם לפעלו שניהם מוטרידים בעבודת האדמה בקציר, ובבציר, ובאסיף, ונמצא שניהן באין לבעל הגמול בראש השנה, זה בלא מצוה וזה בלא עבירות. והלא היה ראוי לקבוע יום הדין בפסח, אז היה הישראלי מלא מצות והנכרי מלא עבירות, וזה פלא לכאורה. והענין דמצאנו (בבא בתרא יא) אצל בנימין הצדיק ששקלו זכותיו, מצאו זכות שהחיה לאשה ובניה, ושמעתי כי היה מלא מצות ומעשים טובים, שלכן נקרא צדיק, רק לחיות מה שאינו מגיע לו ולהוסיף על ימיו צריך להיות מדה כנגד מדה, במה שהחיה לאשה וז' בניה כן יוסיפו לו חיים, והנה בשלשה פרקים נדונין על התבואה והפירות (ראש השנה טז), שזהו פרנסה של אדם ועשרו, אמנם על חיים נדונין ברה"ש, והנה צריך להיות מדה במדה, לכן הישראלי, שזרע, וחרש, ועדר, וניכש, וקצר, ונושא משך הזרע, בא לקצור לא תכלה פאה שדך, שכח לא תשוב לקחתו, נפל מאחורי הקוצר לא תלקט, ואין זה מתנה כתרומ"ע הניתנין בטובת הנאה, שיודע למי נותן, רק עזיבה כתיבא בהו ומי שבא ליטול נוטל, בין שהוא ראוי והגון בעיניו או לא, וא"כ הוא לאחר כל יגיעתו ועמלו נתן חיים למי שלא רצה ולא ידע אם הוא ראוי או לא, ולו ישקולו אם הוא ראוי להיות בחיים, הלא אין זה מדה במדה, לכן בין ראוי בין לא יוסיפו לו חיים, לא כן הנכרי, אשר הוא מלא וגדוש באסמיו ויקביו יפרצו, אם יבוא עני וישראל מעט הלא יכלימהו וישיבהו ריקם, איך יקצו בו חיים, וזה שאמר והוא ישפוט תבל בצדק בזכות הצדק, לכן ידיו לאומים במשרים, ולישראל יוסיף חיים. לכן אמר לא תכלה כו' לעני ולגר תעזוב אותם, בין ראוי או לא. ולכן בחודש השביעי זכרון תרועה, ר"ל שלכן נקבע רה"ש ויום הדין בחודש השביעי, כמו שביארתי. ודו"ק.

בס' מאיר דרך מובא, בפירוש המשניות להרמב"ם (מס' מכות) רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל כו', מעקרי האמונה בתורה כי כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונת העולם בשום פנים אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שביארתי לך הנה זכה בה לחיי העולם הבא, ועל זה אמר רבי חנניא כי

המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה, **במסכת עבודה זרה (יח)**. תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידי ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי מה **אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי**. כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן השיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלמות ככל מה שאפשר וזכה לחיי העוה"ב, ופירוש הפסוק (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו, לצדק את ישראל, למען כי יגדיל תורה ויאדיר. הדברים מבהילים,

בן אדם חי תשעים שנה, אולי מצוה אחת יש בשלימות, ונכון שכל ישראל חלק לעולם הבא. אבל הרמב"ם מבאר שמצוה אחת נקיה, לקט שכחה ופאה, שכחה וודאי נקי כי שכחה, כמובא בתוספתא (פאה, ג) מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו [יותר] מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן [להם המקום] לדעתנו זו שלא לדעתנו שאילו [עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידנו [אלא] הרי הוא אומר (דברים כד) כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה והלא דברים קל וחומר מה אדם שלא נתכוין לזכות וזכה מעלין עליו כאילו זכה המתכוין לזכות וזכה על אחת כו"כ כיוצא בו (ויקרא ה) ואם נפש כי תחטא ועשתה וגו' והביא איל תמים וגו' והלא דברים קל וחומר מה אם מי שלא נתכוין לחטוא וחטא מעלין עליו כאילו חטא המתכוין לחטוא וחטא על אחת כמה וכמה.

לקט ופאה יכולה גם להיות נקיה, הבעל הבית יוצא משדהו ורואה אח"כ שקצרו כבר, ולא יודע למי זה הולך ולמי זכה בה, אין שום כבוד בזה. במלכים (א ה. טז - יז) וישלח שלמה אל חירם לאמר אתה ידעת את דוד אבי כי לא יכל לבנות בית לשם ד' אלוקיו מפני המלחמה אשר סבבהו עד תת ד' אתם תחת כפות רגלו. **המלבי"ם אומר**, שדוד המלך אם היה בונה את הבית היה ממגר כל שונאיו, א"כ אם היה בונה את בית המקדש היה מעורב כוונה א"כ זוהי לא לשם שמים. אבל שלמה לא היה לו אויבים אז זה היתה בשלימות.

ולכן רבי אבדימי אומר שנכנס בין פסח ועצרת שאז דוד המלך נולד ואז נפטר והימים אח"כ יהיה מועדים כשמישיח יבוא ולכן נכנס לקט שכחה ופאה בימים אלו.

מבאר ה"חתי סופר". מה ראה הכתוב ליתנה באמצע הרגלים, פסח ועצרת מכאן, ראש השנה ויום הכיפורים והחג מכאן, ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לפני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. (רש"י) ונראה ליתן טעם למה נכתב פסוק הזה דייקא בסוף חג השבועות, דהנה במסכת חגיגה (דף י"ז) למדו מכאן שיש תשלומין כל שבעה לקרבנות הראיה של שבועות, דאיזו חג שאתה קוצר בו הוי אומר זה חג עצרת, אילימא ביו"ט קצירה ביו"ט מי שרי, אלא לאו לתשלומין. אך לכאורה מה נשתנה חג שבועות שימי תשלומין שלו הן ימות החול ולא כבפסח וסוכות שהן ימי המועד. ולזה אומר רש"י שגם ימי קציר אלו הם כימי המועד, כי הואיל ואז נותנין לקט שכחה ופאה נחשב הדבר כמביא קרבנות המועד, ושפיר הוי אז יו"ט כמבואר בתוס' חגיגה שם שיום שמביאין בו קרבן הוי כמועד.

מובא בטל חיים מקרא קדש יהיה לכם וגו' ובקצרכם וגו' (כג, כא - כב). יש לבאר קשר סמיכות המצוה דלא תכלה ליו"ט דעצרת, דאמרו חז"ל (פסחים סח, ב) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, פי' גם הלכם יהיה קודש, וממילא שפיר הסמיך ובקצרכם וגו' כי האדם אשר זרע וקצר עלול לחשוב

כי אדון הוא לעצמו וישלח ידו ח"ו במתנת עניים, על כן בא להזהיר שצריך לקדש גם קניינו הארציים ולהמליך עליהם השי"ת ולהתנהג כאשר נצטוה לעזוב המתנות לעני ולגר כי אני ה' אלוקיכם.

מתאמריה בשם הגה"ק הנודע ביהודה זי"ע וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש וגו' חקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם (כג, כא) שאל הגה"ק רבי ישעיה ברלין (פיק) זי"ע על כל המקומות שכתבה התורה יחוקת עולם לדורותיכם, למה הוכפל? הלא חוקת עולם הכונה לדורות עולם, ולמה נוסף גם 'לדורותיכם'. והנודע ביהודה (מהדו"ת או"ח סי' פ"ז) כותב לו כי מרוב טרדותיו ביום לא נתן שינה לעפעפיו בלילה כדי להשיבו, ואלמלא שבצדיק כמותו מקויים יותגזר אומר' ונגד גדול כמותו אינו רוצה לסרב, לא היה מזדקק להשיבו, יען כי הקשה לשאול בדברים שאינו מורגל, לדרוש את המקראות, כי אין אתנו יודע עד מה, והתנאים והאמוראים ידעו לדרוש. בפרט ששואל בדבר קשה, הכולל הרבה מקראות שבתורה. ואכן הנודע ביהודה האריך לבאר את כל המקומות שבתורה, ובתוך התשובה מבאר את הפסוק שלפנינו. מפני מה נכתב בחג השבועות 'חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם'? לפי הדרש שדרשו חז"ל בתורת כהנים (ומובא ברש"י) למה נסמכה מצות 'לקט שכחה ופאה' לרגלים, ללמדך שמי שנותן לקט שכחה ופאה לפני כראוי, מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב קרבנותיו בתוכו. לפי זה, חוקת עולם עולה על הפסוקים הקודמים, שמצות שתי הלחם והקרבנות הבאים עמו יקיימו בבית המקדש לדורות. ובכל מושבותיכם לדורותיכם' הכתוב לאחריו בא לומר, שאפילו בכל מושבותיכם שהוא חוץ לירושלים. ואף לדורותיכם אחר חורבן בית המקדש, אעפ"כ תקיימו מצוה זו. וכיצד יתכן, על ידי בקצרכם את קציר וגו' שתתנו לקט, שכחה ופאה ייחשב לכם כאילו הקרבתם קרבנות שתי הלחם.

וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם (כג, כא). יש להבין מאי אשמעינן בהא דכתיב "בעצם היום הזה". ועוד למה נאמר רק אצל חג השבועות, ולא בשאר המועדים. והנראה לומר, דבא למעט תוספת יו"ט מאיסור מלאכה, וכמו דדרשין גבי יוהכ"פ (יומא פא, א) למעט תוספת עיניו מכתת. והרי זה תואם לשיטת הרמב"ם (שביבת עשור א, ו ועי' במגיד משנה שם) דאיסור מלאכה דתוספת שבת ויו"ט הוא רק מדברי סופרים (ע"ע במ"מ שם). והא דגילתה התורה זאת דוקא גבי שבועות, אפשר כדי לשלול את פירושה הקלוקל של הצדוקים, ד'ממחרת השבת' היינו ביום ראשון שהוא ממש למחרתו של יום השבת, שכן לפי פירוש בדוי זה נמצא שלעולם יחול חג השבועות ביום ראשון, ואז תהיה תוספת חג הכרחית בשל סמיכות למוצאי שבת, דאז הוי באמת 'מקרא קודש' ואכן אסור במלאכה לכן אמר הכתוב 'בעצם היום הזה', ללמדנו דתוספת שלו אין איסור מלאכה, וא"כ ע"כ 'ממחרת השבת' הכוונה ממחרת יו"ט ראשון של חג הפסח, וכמו שדרשו חז"ל.

משך חכמה

וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם (כג, כא) תיבת "לכם" נראית לכאורה כיתירה שהרי "מקרא קודש יהיה" מוסב על מה שנאמר בריש הפסוק "וקראתם", וא"כ תיבת "לכם" היה כלשון כפול. ברם כבר נפסק להלכה (או"ח סי' תצד) שלא לעשות "קידוש" בליל חג השבועות מבעוד יום וזאת כדי שימלאו שבע שבועות "תמימות". אלא שכל זה רק לענין קידוש, אבל דין תוספת יו"ט בוודאי נוהג אף בחג השבועות ויש לפסוק ממלאכה מבעוד יום. וההסבר בזה הוא, שכן חג זה בלבד היותו משלים את ימי הספירה, הרי הוא "חג הקציר" כשלעצמו, וא"כ אינו שונה משאר החגים שיש בהם דין תוספת יו"ט, ולכן איסור מלאכה שהוא נוהג בכל היום אין ביטול "תמימות" בתוספת זו שמבעו"י. אבל קידוש שהוא פעולה של פעם אחת אזי אם יוקדם לעשות מבעו"י, נמצא בטל ענין ה"תמימות". הלכך אמרה תורה "וקראתם" דהיינו קידוש יש להקפיד שיהיה דוקא "בעצם היום הזה" ולא מבעוד יום, אך "מקרא קודש יהיה לכם" לענין איסור מלאכה וסדר מאכל ומשתה דיו"ט, על ענינים הללו חלה שפיר התוספת הנהוגה מדי יו"ט.

הגה"ק ר' אלעזר משה הורוביץ זי"ע

וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש וגו' חקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם. (כג, כא) שאל הגה"ק רבי ישעיה ברלין (פיק) זי"ע על כל המקומות שכתבה התורה 'חוקת עולם לדורותיכם', למה הוכפל? הלא חוקת עולם הכונה לדורות עולם, ולמה נוסף גם 'לדורותיכם'. והנודע ביהודה (מהדו"ת או"ח סי' פ"ז) כותב לו כי מרוב טרדותיו ביום לא נתן שינה לעפעפיו בלילה כדי להשיבו, ואלמלא שבצדיק כמותו מקויים 'ותגזר אומר' ונגד גדול כמותו אינו רוצה לסרב, לא היה מזדקק להשיבו, יען כי הקשה לשאול בדברים שאינו מורגל, לדרוש את המקראות, כי אין אתנו יודע עד מה, והתנאים והאמוראים ידעו לדרוש. בפרט ששואל בדבר קשה, הכולל הרבה מקראות שבתורה. ואכן הנודע ביהודה האריך לבאר את כל המקומות שבתורה, ובתוך התשובה מבאר את הפסוק שלפנינו. מפני מה נכתב בחג השבועות 'חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם'? לפי הדרש שדרשו חז"ל בתורת כהנים (ומובא ברש"י) למה נסמכה מצות 'לקט שכחה ופאה' לרגלים, ללמדך שמי שנותן לקט שכחה ופאה לפני כראוי, מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב קרבנותיו בתוכו. לפי זה, חוקת עולם עולה על הפסוקים הקודמים, שמצות שתי הלחם והקרבנות הבאים עמו יקיימו בבית המקדש לדורות. ובכל מושבותיכם לדורותיכם' הכתוב לאחריו בא לומר, שאפילו בכל מושבותיכם שהוא חוץ לירושלים. ואף לדורותיכם אחר חורבן בית המקדש, אעפ"כ תקיימו מצוה זו. וכיצד יתכן, על ידי בקצרכם את קציר וגו' שנתנו לקט, שכחה ופאה יחשב לכם כאילו הקרבתם קרבנות שתי הלחם.

הגה"ק הנודע ביהודה זי"ע (תע"ד - י"ז אייר תקנ"ג)

"לעני ולגר תעזוב אותם" (כג, כב). מסופר על הרב דוד הלוי סגל הידוע בכינויו הט"ז (היה אחד מגדולי הפוסקים האשכנזים) שהחליט לעשות תיקון לעם ישראל וגזר על עצמו גלות. הוא הסתובב בערים ובכפרים שאף אחד לא יכיר אותו וחי מפרוטות לפרנסתו. והנה יום אחד, פגש אותו אחד מתלמידיו שהתגלגל גם הוא לאותו הישוב. התלמיד קרא לו בהתלהבות: "רבי ומורי!" השתיק אותו הט"ז מיד וביקש שלא יחשוף את זהותו ברבים... והנה באותו הישוב חיפשו "מנקר" (תפקידו לאחר השחיטה להוציא את גיד הנשה והחלב מן הבהמה שנשחטה) הוא ניגש והציע את עצמו לעבודה. הוא התקבל והדבר אפשר לו להמשיך וללמוד תורה במקביל, בשאר שעות היום. בנוסף שמח על כך שלא נאלץ לחשוף ברבים את זהותו ובכך יבוא עם ישראל לתיקונו. לא פעם שהשוחטים היו מלבטים לגבי הבהמה השחטה האם היא כשרה או טרפה הם פנו לרב הקהילה ומכיוון שלא היה בקיא מספיק בהלכות שחיטה העדיף ללכת "חומרה". לא פעם התמרמרו השוחטים עקב האובדן וההפסד שנגרם להם מכך. פעם אחת עלה ספק לגבי בהמה הביאו השוחטים את הבהמה לט"ז ושאלו דעתו לגבי הספק והוא התיר על פי רמב"ם מפורש ופסק: שהבהמה כשרה למהדרין. שמחו השוחטים ומאז החליטו כי בכל ספק שיעלה, הוא יפסוק להם. יום אחד התברר לרב הקהילה שהשוחטים שזמן רב שלא הביאו בהמות בפניו, נעזרים בתלמיד חכם והוא פוסק להם. כנהוג בכל מקרה של פגיעה בכבודו של הרב היה הפוגע מנודה ומוחרם למען ייראו ויראו. הט"ז נענש והוכנס לבידוד במשך שלושה ימים (רביעי עד שישי). שמח הט"ז על הגזירה שנגזרה עליו ועל הביזיון שספג הרי זה תכלית התיקון שקיבל על עצמו... והנה הגיעה ילדה ענייה עם עוף בידה אל הרב שיפסוק לגביו. הסתכל הרב ופסק לה- "תגידי לאימא שהעוף טרף!". הילדה פרצה בבכי היא חיכתה שבועיים שאמה תבשל עוף בערב שבת וחלמה לטעום ממנו... לקחה הילדה כשהיא ממררת בבכי. ובדרך הבחינה בחדר שבו יושב "המנקר המנודה" עליו שמעה מהילדים בשכונה. היא נכנסה פנימה לראותו כשדמעות בפניה, שם לב הט"ז לעוני שבבגדיה ולעוף שבידה, לקח את העוף הסתכל עליו, פנה לילדה ואמר לה: "לכי לרב ואמרי לו שיעיין בספר "טורי זהב" שם ימצא שהעוף כשר. הילדה רצה עם העוף אל הרב ואמרה לו את שאמר לה "המנקר" הרב בדק, הבין שטעה ופסק: "העוף כשר למהדרין!". איך שהילדה יצאה הבין הרב כי "המנודה הינו תלמיד חכם והלך לבקש ממנו סליחה ומחילה. לא נותרה לט"ז ברירה והוא סיפר כי הוא הט"ז בעצמו ובכבודו. לשאלת תלמידו מדוע חשף את זהותו וביטל את תכניתו

לעשיית תיקון לכלל ישראל? השיב הט"ז: הגעתי למסקנה כי לא שווה כל עבודת השם בהסתר וצנעה מול דמעותיה של ילדה קטנה.... מן הסיפור הזה ניתן לראות מה היה מוכן הט"ז להקריב מכלל עם ישראל רק כדי למנוע דמעותיה של ילדה קטנה שלא באשמתו...

ובקצרכם את קציר ארצכם (כג, כב) אני ה' נאמן לשלם שכר (רש"י) רצתה התורה ללמדנו שכאשר האדם נזקק למתנות בשר ודם הוא מתבייש... ולכן אנו מתפללים "אל תביאנו לידי מתנות בשר ודם" מעשה בר' ישעיה מתלמידי הגר"א. שבערב שבת לפני חצות, עברו דרך עירת זו לכובץ כמה סוחרים יהודים שחזרו מהיריד שהיה באחת מערי ליטא. יצא ר' ישעיה לקראתם ובקשם שישארו אצלו בשבת קודש, סוחרים אלו לא הכירוהו וסירבו לבקשתו, בטוחים היו כי בכוננתו לקבל תמורה בעד אירוח זה. הפציר בהם ר' ישעיה ואמר: "הרי ערב שבת היום וכבר עבר מחציתו של היום והדרך לעיר רחוקה היא, מוטב שתשבתו אצלי, הכל מוכן לסעודה...". אך הסוחרים בשלהם, מעוניינים הם להגיע העירה ואכן נסעו. בדרך נשבר אופן אחד מגלגלי העגלה ולא יכלו להמשיך בדרכם. נאלץ העגלון לחזור לז'וכוביץ ברגלו כדי להביא אופן לעגלתו מאת ר' ישעיה. האיץ בו ר' ישעיה שיחליף את הגלגל ויביא את הסוחרים לביתו, ואכן נאלצו הסוחרים מפאת קוצר הזמן לשבות בביתו של ר' ישעיה. פנה אליהם ר' ישעיה בהגיעם לביתו ואמר, "הנני פונדקאי ואיני אוהב לעמוד על המקח לאחר השבת ולכן מודיע אני לכם מעכשיו שעלות שהותכם אצלי בשבת תהיה לכל סוחר חמישה זהובים". הביטו הסוחרים זה בזה בהשתאות על המחיר המופרז... ומלמלו ביניהם, הוא אשר חשבנו בראשונה כוונת הכפרי זה להרוויח יפה עלינו.. אך באין ברירה נאלצו הסוחרים להסכים למחיר זה. מאחר וידעו כי עליהם לשלם מחיר יקר דרשו מאיתו את מיטב המאכלים והמשקים ור' ישעיה נענה לדרישותיהם. ביום ראשון לאחר השבת, השכימו בבוקר ולפני נסיעתם הניח כל אחד חמישה זהובים כפי שסוכם מה מאוד הופתעו כשסירב ר' ישעיה לקבל תשלום באומרו "חלילה לי מלקבל מכם אף פרוטה אחת. כפרי פשוט אני, איני למדן גדול ואיני יודע מתן שכרן של מצוות, אך פעם אחת הייתי בוילנא בבית מדרשו של הגר"א בשעה שעסק בתורה ואמר לתלמידי "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה" ועוד הוסיף ואמר "אנו אומרים בקדוש לבנה אלמלא לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דיים" "הרי מצוות הכנסת אורחים זמנה הוא כל היום ובכל שעה. הרי אפשר לקבל פני שכינה לא רק פעם אחת בחודש אלא בכל עת... עכשיו זכיתי אני במצווה חשובה זו וכיצד אחליפנה בכסף", הוסיף ואמר ר' ישעיה "גם את הגלגל תקבלו בחינם אך אבקשכם הימנעו מנסיעה בערב שבת לאחר חצות היום..." "ולשאלתכם, מדוע בקשתי כסף מתחילה, מכיוון שרציתי שתבקשו כל אשר תחפצו מבלי להסס או להתבייש ותאכלו ותשתו כאוות נפשכם".

מובא בישמח משה זכרון תרועה. ובמסורה אין זכרון לראשונים אין זכרון לחכם עם הכסיל, יתבאר עפ"מש"כ השלייה שתקיעה רומז לקול פשוט אין בו עקמימות כי האדם נולד צדיק חלק אלקי ממעל, אא"כ כשחוטא עושה שברי שברים בנפשו ורוחו ונשמתו ובקדושה דלעילא, ואח"כ כששב גנוח יילולי יילול על חטאותיו ועוונותיו ופשעיו אשר עברו ושב ומתחרט ומתוודה באמת ובלב שלם, והיינו תרועה רוע התרועעה פור התפוררה הארץ זה הגוף, אז חוזר לכשרותו שהוא תקיעה קול פשוט ע"כ, והיינו זכרון תרועה שנקרא יום תרועה, ולמה אין זכרון לראשונים תקיעה שברים, לפי שאין זכרון לחכם, היינו שנולד חכם ואח"כ התחבר עם הכסיל למלך זקן וכסיל, אין זכרון לו כי טוב ממנו הנפל, אך אח"כ כששב יש לו יתרון.

שבתון זכרון תרועה מקרא קודש. אל הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז' זי"ע בא פעם אורח תלמיד חכם אחד שלא הצניע גאותו שהי' מתגאה בעצמו על רוב חכמתו ופיקחותו, והרה"ק ממעזיבוז' לא רצה לקרבו כרגיל, כשמסביר למקורביו כדברים האלה: הנה "שבת קודש" הוא מכנים אורח מופלג, אם חל בו ראש חודש אז נותן לו את המפטיר במתנה, אם בא יום טוב בשבת, אז נותן לו כל הקריאת התורה, יום כיפור אף מגיש לו כל מאכלו ומשקו, חוץ מיום טוב אחד שאינו נותן לו במתנה, זהו ראש השנה שאינו נותן לו

את ה"בלאזין" (בשופר), והיינו טעמא, כי אם השבת גם כן שונא אורח וואם בלאזט פון זיך".

דבר אל בני ישראל לאמר (כג, כד). דקדק הרמב"ן, בהא דבכל המועדים מתחיל הכתוב "דבר אל בני ישראל", ואילו גבי פסח עצרת ויוה"כ לא כתיב כן. אך הלא דרשו חז"ל (קדושין לו) "בני ישראל" ולא בנות ישראל, כי הכתוב בא למעט נשים ממצות סמיכה ותנופה. והנה בקדוש המועדים שזה תלוי בבית דין נתמעטו הנשים, כיון ד"משפט" כתיב בו, וכמו שנתבאר בגמרא (ר"ה כה, ב). וגם ספירת העומר אינו בנשים דהוי מ"ע שהזמן גרמא, ואף בראש השנה נשים פטורות מתקיעת שופר ובסוכות פטורות מסוכה וד' מינים. לכן בפרשת המועדות, העומר ר"ה וסוכה כתיב "דבר אל בני ישראל" למעט בנות ישראל, אולם לגבי פסח שנשים חייבות במצה וכן בשבועות שאין שם מצוה מיוחדת שלא נתחייבו בה הנשים, וכיו"ב ביוה"כ שהנשים חייבות בעינויים כאנשים, בכל אלה לא כתיב "בני ישראל" כי אכן לא נתמעטו הנשים מאלה.

פנים יפות

דבר אל בני ישראל לאמר בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש [כג, כד]. במלחמת יום הכיפורים היו אבדות רבות בנפש, החיילים היו מדוכאים ונכאי רוח והמפקדים ניסו בכל דרך להעלות את המורל. באחד הימים הוזמן מרן המשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל להרצות בפני החיילים בבסיס רפידים אשר בקצה חצי האי סיני. כיוון שמביתו שבירושלים ועד קצה חצי האי סיני מפרידה דרך ארוכה ומייגעת, הוא התבקש להגיע לנמל התעופה בשדה דוב, ומשם נלקח במטוס תובלה, שהביא אספקה לחיילים, עד בסיס רפידים, גם חזר באותה הדרך. הטיסה עברה במהירות והכול היה נראה תקין עד שהחל המטוס להיכנס לאזור הקרבות בחצי האי סיני. לפתע הבחין הגר"ש וולבה לחרדתו שהמטוס טס בטיסת גחון במהירות ובגובה נמוך מאוד, וכמעט נושק לגבעות. גבעות המדבר טסו מול עיניו, והוא נאחז לחללה: סטייה קטנה של המטוס והוא מתרסק אל גבעות החול השוממות. הוא ניגש במהירות לתא הטייס ושאל: מדוע הנמכת טוס? אתה לא רואה שאנו בסכנה? הסביר לו הטייס: כשאנו באזורי הקרבות אנו בשטח הקליטה של מכ"ם האויב. המכ"ם מנסה לאתר גורמים חשודים ולפגוע בהם. אם יאתר האויב את המטוס התובלה שלנו הוא עלול לשלוח טילים כדי להפיל אותנו, ואז ניכנס למרדף מיותר ומייגע. אני מעדיף לרדת מתחת לגובה המכ"ם כדי שהוא לא יגלה אותי כלל ולמנוע את העימות. כששמע הרב וולבה את תשובת הטייס, הקיש את התקרית מיד למאורעות החיים וחשב לעצמו: מדהים! והלא גם נפש האדם פועלת באותה הדרך. השינוי מתחיל בטיסה נמוכה, סמוך לגובה הארץ ומתחת למכ"ם של היצר הרע. היצר הרע לא ייתן לנו בשום דרך שבעולם לערוך מהפך בבת אחת. אם נקבל עלינו לא לכעוס כלל, היצר יזמן לנו תיכף ומיד משהו שיוציא אותנו מן הכלים, הוא יביט בנו בלגלוג ושאל: הלא אתה רצת בעקבותי ארבעים שנה - נראה לך שתצליח לשנות את המסלול? וזהו ההבדל בין חכם לפיקח. פיקח מכניס את עצמו לבעיות, ואחר כך מחפש דרכים כדי להיחלץ מהן, פעם בהצלחה ופעם בכישלון. חכם אינו נכנס מראש לטווח הקרבות. אם ייכנס אדם לחדר כושר וינסה להרים משקולת של מאה חמישים ק"ג הוא יחטוף מיד פריצת דיסק. רק באמצעות תכנית איטית, וצעדים קטנים בליווי מדריך, יתרחש המהפך לאט לאט. גם בעניינים הקשורים לנשמה עלינו לכלכל את צעדינו בקצב איטי, ורק באופן הזה נוכל להשיג שינוי אמתי ולהתעלות מתהומות החטא אל פסגת הקדושה והטהרה.

מעשה באדם שחלף ברחוב ועיניו צדו מודעה תמימה, "דרושים פועלים לעבודה על פיגומים". מיד החיש את פעמיו אל אתר העבודה, ומרחוק כבר ראה שלד גבוה, עצום ממדים, עטור בפיגומים מכל עבריו, ופועלים מטפסים, עולים ויורדים בו. מנהל העבודה הושיט לעברו יד מאובקת וסיבר את אוזניו, כי על שעת עבודה בפיגום התחתון משתכרים 18 גרוש, ותמורת שעת עבודה בפיגום העליון השכר הוא 200 גרוש, סכום גדול מאוד. "אני על העליון", השיב נחרצות. אץ לביתו, לבש את מחצלות בגדי העבודה וטיפס במרץ; פיגום אחר פיגום, כשבראשו חולפים: חישובים שונים ומגוונים, מה

יעשה בשלהי היום עם אלפיים הגרושים שיפלו בחלקו, לאחר עשר שעות עבודה. הוא הגיע למעלה. הביט למטה. ו... צעקותיו הגיעו עדי אוזניו חבושות האטמים של מנהל העבודה. ממרום נראו בתי העיר כקוביות קטנות, ביניהם זוחלות נמלים: בצבעים שונים. עננים לבנים נראו כמתנגשים בו עוד רגע קט, וציפורים טסו סמוך אליו וכמעט ניקרו את עיניו. סחרחורת תקפה אותו, הבניין נדמה עליו כסובב על צירו, ועוד רגע קט היה כושל ומועד, אלמלא אחזו בו שני פועלים חסונים, ייצבוהו על כתפם והורידוהו אחר כבוד מטה מטה. מנהל העבודה המנוסה, הצליח להרגיעו, וכעבור עשרים דקות לא רטטו אלא רגליו. מים, דבש וסוכר, כהמלצת הפועלים, הוערו אל גרונו ברצף, עדי חלפה סחרחורת הגבהים. "הגד נא לי", פנה אל מנהל העבודה במר ייאוש, "איך הם מסוגלים למשהו שאני איני מסוגל לעשותו? כלום מוכשרים הם ממני אמיצים יותר? תבונתי פחותה משלהם? רגלי כושלות ושלחם חסונות? מה זה ועל מה זה!". "לאט לך ידידי", השיבו מנהל העבודה. "כולם כמוך, ואתה כמו כולם. רק הקצב. מי ביקש ממך לעלות למעלה? אה?! תתחיל למטה, בקומה הראשונה. תתרגל. תמשיך הלאה. בסוף תמצא את עצמך מטייל על הפיגום העליון, כמו ליד ערוגות פרחים". זה הסוד. כן היה אבי המנוח חוזר ושונה לנו. אל תפחדו לקבוע עיתים לתורה. מפיחיד! קביעות! כל החיים! תתחילו עם יום אחד. תתרגלו. תיהנו. תטעמו מצוף התורה. תמשיכו ותעלו. תעלו ותעלו. ולמעלה כבר תגיעו לבד. זה הסוד בעבודת ה' לעשות מה שאתה יכול, וכך לאט לאט תתקדם, לעולם לא יבקשו ממך בשמים מה שאתה לא יכול, יתבעו אותך רק כפי היכולות שלך, באותו עת ובאותו מצב.

וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלקיכם (כג, כז). מקשה רבינו האור החיים הקדוש, מה הקשר והשייכות יש בין הדברים, שמכיון שהוא יום המכפר עוונות ישראל אז אסור לעשות בו מלאכה???

ומיישב רבינו הקדוש על פי דברי הגמרא, שאסור לקרוא פסוקים אחרים בשעת ברכת כהנים, שהרי הקדוש ברוך הוא עסוק בברכת עמו ישראל, ולא יתכן שהאדם לא יאזין, ויקבל את הברכה. ובדרך זה מבאר רבינו הקדוש, שביום הכפורים הקדוש ברוך הוא נותן הארה וכוח בעיצומו של יום כיפור, שיכפר ויטהר את עם ישראל, ואם עוסק במלאכה הרי הוא מסיח דעתו מהכפרה בזמן הקדוש.

וזה לשון קודשו: 'כי עיצומו של יום מכפר, ויש לך אדם שהזמן מכפר עליו והוא עסוק במלאכתו? והמשכיל על דבר עיצומו של יום, לבבו יבין המכפר, כי הוא האדון המאיר היום, לסגל סגל דבר זה'.

כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש היא מקרב עמה (כג, כט-ל) יש לדקדק, מדוע בפסוק הראשון לגבי עינוי כתוב "ונכרתה מעמיה", כלומר שתיכרת מעצמה, ואילו בפסוק השני לגבי מלאכה, כתוב "האבדתי את הנפש היא מקרב עמה"? ויש לומר, כי מי שלא מתענה ביום הכפורים, עדיין אין להחליט בו שהו א אפיקורוס, כי ייתכן שהוא מומר לתיאבון, אבל מי שהוא עושה מלאכה ביום הכפורים בוודאי שהו א רשע גמור להכעיס, כי דורשים ממנו שינוח ולא יעשה מלאכה, ובכל זאת עושה מלאכה, ולכן באה התורה ואומרת "והאבדתי" בהדגש מיוחד.

קול יהודה

"יום הכפורים הוא מקרא קודש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם" בגמרא מסכת יומא אמרו חז"ל: "כל האוכל בתשיעי נחשב לו הדבר כאילו התענה תשיעי ועשירי!" מסופר על הצדיק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב: שפעם אחת בליל כל נדרי הגיע הצדיק מברדיצ'ב לבית הכנסת והנה במקום לשבת במקומו החל לחפש מתחת לספסלי בית הכנסת כאדם שאבד לו דבר מה. לבסוף ניגש הרבי אל לעמוד התפילה נשא עיניו למרום ואמר: "ריבוננו של עולם הבט משמים וראה מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ! מה היה קורה אילו היית מצווה לאומות העולם לאכול ולשתות? כמה שיכורים היו מתגוללים ברחובות ומתחת לכל שולחן וספסל! לעומתם בני ישראל עם קדושך! צוית להם לאכול בתשיעי, ועתה עומדים הם כמלאכי מעלה

עטופה בטלית באימה וביראה מפני היום הקדוש והנורא. אין אחד מהם תחת הספסל או תחת השולחן... "אנא כפר לעמך ישראל!

מובא בקדושת לוי מערב עד ערב תשבתו שבתכם (כג, לב) הענין כי "שבת" י הוא לשון 'ביטול', כמה דאת אמר (איכה ה, טו) שבת משוש כו'. וזה "מערב עד ערב" יהי הפעולה שלכם, ש"תשבתו" שתבטלו "שבתכם", מי שרוצה לבטל אתכם, דהיינו המקטרג תבטלו אותו על ידי תפלתכם מ"ערב עד ערב".

שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם והקרבנתם אשה לה' עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו (כג, לו). גידי כץ היה מאותם טייסי קרב שהשתיקה היא כלי הנשק הייחודי שלהם. השקט שלו היה אומר כל מה שצריך לומר, בלי להוציא מילה אחת. אמן השתיקה. מפקד הטייסת היה משבח אותו כמעט בכל סיטואציה, ומציע לחבריו הטייסים ללמוד ממנו כיצד נעים בשחקים כמו נשר דומם ומסתורי, שעט על מטרות האויב, מחסלם בהפצצה מדויקת וחוזר הדור ונישא לנמל הבית. "גידי נולד להיות טייס", היה אומר מפקד החיל, "בעוד 20 שנה, השתקן הזה יתפוש את מקומי כמפקד החיל". האמת ניתנת להיאמר שהמחמאות הללו היו עוברות מעל אוזניו של גידי כץ, והן לא עשו עליו רושם כלל וכלל. הוא די סלד מן ההערצה וההילה שסביבו, והעביר את זמנו הפנוי בקריאת ספרי הרפתקאות. שם היה משתדל למצוא דמויות הראויות להזדהות עמו, ואלו היו בדרך כלל דמויות של אישים מורמים מעם, שידעו לעשות מהפכות בכח הכריזמה שלהם. כשהרב הפיקודי שאול דרור הודיע לאנשי הטייסת שמתוכננת נסיעה למחנות ההשמדה בפולין, ניצת בגידי כץ יצר סקרנות שנולד כניצוץ, אך החל לבעור בלבו כאור הכבשן. הוא קרא ספרים רבים על השואה, אך מעולם לא נגע מקרוב באותה היסטוריה שרופת איברים ורוויה בדם יהודים. אמו של גידי, הייתה בת לניצולי שואה. סבתו היא ניצולת שואה שאיבדה את הוריה בתופת הנוראה ועלתה ארצה כנערה צעירה ויתומה. שתקן בן שתקנים היה גידי כץ. בבית שלו לא דיברו על השואה, וגם סבתא מעולם לא רמזה, ואפילו לא רמז דק, על 'חוויותיה' כילדה קטנה בתוך הטירוף הנאצי המבעבע.

הטייס כץ נרשם ראשון למסע, ובסך הכל יצאו 400 חיילים מחיל האוויר לכיוון פולין המדוממת, שענני השנאה והשכול עדיין מקננים בה, וממטירים מעת לעת גשמים של אנטישמיות הדוקה, בבחינת עשו שונא ליעקב. הוא נצמד לרב הצבאי שאול דרור וגמע ממנו כל מילה בצימאון אדיר. הם חלפו ממחנה למחנה, הביטו בעיניים מבהלות משהו בערימות של צמות, נעליים ושעונים, ונחרדו מאומנות הרצח הקר שנחשפה לעיניהם. גידי היה צמוד למצלמה קטנה ובה תיעד את המסע. ביום שבת, 400 חיילי חיל האוויר ללא יוצא מן הכלל ירדו מבית המלון והלכו בטורים ארוכים לכיוון בית הכנסת הגדול בוורשה. הוא אחז בידו סידור ועלעל בו, המילים היו זרות לו, הקדיש לא פרט עדיין על מיתרי לבו. גידי כץ היה מסוגר מתמיד, כל השבת הוא שתק כמו דג. כשהם נכנסו למחנה המוות שטוטקוף, האחרון בסדרת הביקורים, חש גידי מן בעירה פנימית לא מוסברת, אי שקט הדריך את מנוחתו. כאשר הרב שאול דרור תקע בשופר בשער המחנה, הוא נטש את הקבוצה והחל לנוע במהירות בין הסככות האפורות והמתישות. ריח גופרית עצוב רפרף בחלל. רגליו סחבו אותו לכיוון הגז. הוא הציץ פנימה וגופו החל לרעוד. הוא יצא החוצה, הביט בקרמטוריום הנורא והרגיש לפתע דחף עז לרקוד... כן, לרקוד... בתוך כיסו היה מונח ספר תהילים קטן שהעניק לו הרב הצבאי, הוא אחז אותו בין כפות ידיו והחל לקפוץ... מניף רגלים, נוחת, מכופף גופו... הייתה חסרה רק להקת כליזמרים שתלווה אותו... גידי כץ, השתקן הסדרתי, החל לזמזם מזמור יהודי שלמד בתור ילד – 'שישו ושמחו בשמחת תורה... ותנו כבוד לתורה'. "כנראה דעתי נטרפה עלי" חשב, "אני רוקד עם ספר תהילים, ומזמזם מזמור יהודי מול המרחצאות והמשרפות, שמי שנכנס אליהן חי, יצא פגר. מזל שלא רואים אותי...". גידי חש לפתע דחף עצום להרים פלאפון לאימא. "אימא, אני נמצא כרגע במחנה שטוטקוף, אל תשאלו למה ואיך, אבל רקדתי מול מרחצאות הגז עם ספר תהילים". היא שתקה דקה ארוכה ואמרה: "טלפן לסבתא, ספר לה איפה אתה נמצא...".

"סבתא, אנחנו אף פעם לא דיברנו על השואה, אבל אני רוצה לספר לך דבר לא יאומן שקורה לי. אני נמצא עכשיו במחנה שטוטקוף, אוחז בידי ספר תהילים קטן ושר ורוקד... כמו יהודי מן השטייטל...". "אני לא יודע למה", המשיך גידי ואמר, "אבל בוער בי דחף עצום לרקוד..." "גדעון נכדי היקר... אני ניצולת מחנה שטוטקוף. עברו עלי שם ארבע שנות גיהנום. שם איבדתי את אבא שלי ושתי אחיותיי. האם אתה נמצא ליד הקרמטוריום?" "כן סבתא". אחרי שתיקה מהוססת אמרה סבתא: "גדעון, אתה מספר לי שאתה שר ורוקד ולא מבין למה? אז אספר לך... הייתי ילדה בת שמונה כשהחיות הנאציות גררו את אבא ועמו עוד תשעה יהודים, כדי שיוציאו גופות מתאי הגזים ויכניסו אותן לקרמטוריום... הצצתי מבין חרכי הסככה הסמוכה, שמספרה 121...". "כן סבתא, אני רואה את הסככה". "אבא וחבריו, יהודים מזוקנים, צנומים, שלדי אדם, עם כובעי מצחייה על ראשם, סחבו גופות והוכו נמרצות בשוטים. כך שעות ארוכות, עד שהשמש שקעה. מיד כשיצאו הכוכבים, ובעת שהשומרים הנאצים נעמדו בסמוך לעשן... קרא אבא בקול רם: "יהודים, שמחת תורה היום, עלינו לרקוד עם התורה הקדושה". אבא שלף מכיסו דף מספר תהילים, כולם פרצו במעגל סוער בניגון אידישאי 'שישו ושמחו בשמחה תורה'. היהודים הצנומים הללו, עלובי החיים, נדמו לי אז כמלאכי עליון. רוקדים ומזמרים מול מלאך המוות. וזו הייתה הפעם האחרונה שראיתי את אבא שלי... והוא שמח והוא רקד... אבל זה נגמר רע, גידי. הנאצים ירו בהם והם הוכנסו כמו כולם למשרפות, ואתה יודע גידי, אתה קרוי על שמו... גדעון. אתה כנראה רקדת בדיוק באותה פיסת אדמה שסבא רבא שלך עליו השלום רקד. אתה נכדי החביב ממשיך לרקוד את הריקוד של סבא. עליך להמשיך את מורשתו... סיימה הסבתא בדמעות. סבתא מחתה דמעותיה מעבר לקו, וגידי כץ השתקן והקשוח עצם את עיניו, נשען על כותל סמוך ושמע כעין שירת מלאכים מאחורי הפרגוד, את אותו מנין יהודים קדושים בשטוטקוף שרים: 'שישו ושמחו בשמחת תורה', הוא רקד במקום שסבא הגדול שלו רקד ואחר כך מת כיהודי קדוש וטהור. גידי נצמד לדפנות הקרמטוריום ולחש: "סבא, סבא, אני הולך להמריא מן המקום שהם הנחיתו אותך". העיניים שלו הפכו לחות. "אני עוזב את הטייסת והולך לטוס את הטיסה המשמעותית של חיי. הטיסה אל עמי ואל עברי".

אך בחמשה עשר יום לחדש. בחג הסוכות מצאנו שעולי הרגל היו בבית המקדש בכל ימי החג ובכל לילה היו עושים שמחת בית השואבה, לעומת זאת בפסח לא מצאנו שהיו מצויים כל השבוע במקדש, וכתבו בעלי התוספות שזה אשר נכתב בפסוק זה, אך בחמשה עשר, 'אך' בא למעט את פסח ועצרת שאין חיוב להיות בירושלים אלא רק יום אחד, מפני שהעם טרוד בקציר ולקיטת התבואה, אבל בסוכות באספכם את תבואת הארץ שכבר אספתם את כל תבואת הארץ בבית וגם עבר יום הכפורים ונמחלו עונותיכם יש לכם להוסיף שמחה על שמחה ולהתעסק בה ולשמוח כל שמונת ימי החג לפני ה'.

מובא באהל משה אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ (כג, טז). בא למעט שאף זמן שאין ביהמ"ק קיים ואין קרבנות בכ"ז זקוקין אנו ליו"ט של סוכות שנצא מדירת קבע לדירת עראי שלא נתגאה בעשירות בעת אסיפת התבואות.

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (כג, טז). כוחה של מצווה פסולה, סיפר האדמו"ר מטולנא שליט"א שבא אליו יהודי בעל תשובה להתייעץ עמו על איזה נושא, תוך הדברים סיפר היהודי סיפור מופלא על כוחה של מצווה פסולה לקרב יהודי לאביו שבשמים. וכה היה המעשה: סבו הזה היה גר באחת ממדינות ארצות הברית, הוא היה יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות, אבל מצווה אחת הוא קיים במסירות נפש וזו מצוות סוכה, איך הוא קיים את המצווה? היה לו צריך בחצר ביתו כל שנה כשהיה מגיע חג הסוכות, היה היהודי דגן מסתגר שבע ימים בצריף יומם ולילה. לפני פטירתו מן העולם השאיר צוואה אצל עורך דין ובצוואה הוא כתב שמי שישמור את מצוותו לגור בצריף במשך שבוע ימים יומם ולילה

הוא ירש את נכסיו, הבנים והנכדים היו בטוחים שהשתבשה דעתו של האב עליו בימים האחרונים, ולא היו מוכנים להתחייב להסתגר שבע ימים כל שנה באיזה צריף, בפרט שידוע להם שלא היה לו פרוטה חוץ מביתו, והבית עצמו לא היה שווה הרבה ע"כ הם לא היו מוכנים להתחייב. רק נכד אחד אמר לעצמו מה, אף אחד לא רוצה לקיים את רצונו של סבא, אני מקבל על עצמי לקיים את רצונו ולהסתגר שבע ימים בצריף, הוא בא לעורך הדין והצהיר על התחייבותו לקיים את רצונו האחרון של הסבא, העורך דין התקשר לבנים ולנכדים האחרים אולי יש מהם עוד מישהו שמעוניין לקיים את הצוואה של הסבא, וגם לו מגיע חלק בירושה, אבל אף אחד לא נענה לאתגר, כולם מחלו על חלקם אם ישנו, לנכד שמוכן להתחייב לקיים את רצונו של הסבא. הנכד קיבל את הצוואה והמסמכים הנלווים אליה המורים על רכושו של הסבא, והתברר לנכד שהסבא השאיר הון עתק, בתים ונכסים וחשבונות בנקים מלאים דולרים, הנכד התעשר בין לילה, כדי לא לגרום קנאה במשפחה הוא לא סיפר לאף אחד על כך. והחליט לקיים את צוואת סבו במסירות נפש, על אף שלא ידע מה המשמעות של זה. הגיע חג הסוכות הנכד הסתגר שבע ימים בצריף, בלי לדעת על מה ולמה, רק כי כך הסבא רצה, במשך השבוע הזה הוא הרזה רבות על ההסתגרות התמוהה הזו, עד שהגיע למסקנה שהסבא לא היה טיפש בוודאי יש בזה איזה עניין דתי, ע"כ החליט שלאחר השבוע הוא ילך לברר על המשמעות של הישיבה בצריף במשך שבע ימים, הוא יצא מהצריף והחל לחפש באזור איזה רב שיסביר לו את פשר הנושא. הוא חיפש וחיפש, עד שמצא איזה רב שגר במרחק רב מאוד, הוא התקשר לרב וקבע עמו פגישה, הוא נסע לרב וסיפר לו את סיפור חייו ועל הצוואה של הסבא, ועל קבלתו להמשיך את מנהגו של הסבא, ושאלה האם ידוע לרב מה המשמעות של מגורים בצריף במשך שבוע? הרב הבין שהוא מדבר על מצוות סוכה, אמנם לא חייבים להיות סגורים בצריף עשרים וארבע שעות במשך שבוע ימים רצוף, אבל בוודאי כוונתו למצווה הזו, הוא החל לתחקר את הבן על הסוכה האם היא כשרה, אבל היות והוא היה רחוק מאוד מהיהדות הוא לא הבין על מה הרב מדבר, עד שהוא אמר לרב, אולי הרב יכול לבקר ולראות במו עיניו במה מדובר? הרב הסכים. הרב קם ונסע יחד עמו, במשך כמה שעות עד שהגיעו לביתו של הסבא, הוא החנה את הרכב בחניה והזמין את הרב להתלוות אליו, הם הלכו בחצר עד שהגיעו לצריף, הנכד אמר, כבוד הרב הנה הצריף שגרת בו שבוע ימים, הרב הסתכל ולא מאמין, זה היה צריף פשוט מפלסטיק ומתכת, לא היה זכר לסכך, לא היה זכר לסוכה, הרב נעמד המום ולא מאמין יהודי רחוק כ"כ מוסר את נפשו לקיים מצוות סוכה, אבל אין מצווה ואין סוכה, הוא הרגיש מאוד רע בשביל היהודי הרחוק שרוצה בכל מאודו לקיים את רצונו של הסבא, אבל זה לא זה. הרב התיישב והחל להסביר לו על קצה המזלג את יחודו של העם היהודי, על מעמד הר סיני, ועל קבלת התורה, ועל כך שעל כולנו לקיים את רצונו ה' כמו שכתוב בתורה הקדושה, והסוכה הזו היא לא בדיוק מה שה' ציווה רק בערך, עליו לשפץ אותה. הנכד החל לשאול שאלות למה זה לא טוב, ואיפה זה כתוב, אני רוצה לראות. אז הרב אמר לו אתה יודע מה אולי תצטרף לשיעורי תורה ותחיל ללמוד את התורה הקדושה ואז תבין הכל. הוא הסכים בלב שלם, אחרי הכל הוא רצה להבין בשביל מה הוא סובל שבוע ימים לגור באיזה צריף, ומה היה כוונתו של הסבא, ומה המשמעות של כל הנושא. הוא החל לבוא לשיעורי תורה והחל להתקרב אט אט, עד שבמשך הזמן הוא חזר בתשובה שלימה נישא והקים משפחה יהודית לתפארת הכל בזכות קיום מצווה פסולה לכל הדעות אבל במסירות נפש... ללמדך כמה גדול כוחה של מצווה... אפילו פסולה למהדרין... לחולל מהפך בליבו של יהודי להתקרב לאבא שבשמים.

וענייתם את נפשתיכם (כג, כד) (עולמו של אבא, עמ' קעז). שח פעם רב אחד: למה בני יהודים דתיים, נשאים דתיים, ובני יהודים מסורתיים נעשים רבים לחילונים גמורים ולא נשאים מסורתיים כהוריהם? איהו מותיב ליה ואיהו מפרק ליה: משום שיהודים חרדים שומרים את כל מצוות התורה, וביניהם גם את המצוות המשמחות את הלב, לעומת זאת, היהודים המסורתיים שומרים בדרך כלל: יאהרציטי, יום כפור, הזכרת נשמות, קדיש על קברי אבות וכיוצא בזה, לכן חושב הבן כי כל אמונת ישראל מורכבת רק מדברים עצובים שאין הם שמחה, על כן נמאס עליו רח"ל.

"פרי עץ הדור". סיפור על רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זצ"ל: עני מרוד היה רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב והפרנסה לא הייתה מצויה בביתו. שנה אחת בערב חג הסוכות לא נמצא בידו כסף לקניית אתרוג. מה עשה? תפילין מהודרות היה לו בביתו ירושה מאביו הגדול המגיד מדרוהוביץ מכר רבי יחיאל את התפילין ובכסף שקיבל תמורתן קנה אתרוג מהודר. שמח וטוב לב חזר רבי יחיאל מיכל לביתו. "מדוע אתה כל כך שמח?" שאלה אשתו "והרי בבית אין פת לחם"!! ראי נא - הראה לה רבי יחיאל מיכל את האתרוג המהודר - "בגלל האתרוג הנפלא שזימן לי ה' אני כה שמח". "ומנין לקחת כסף לקנות אתרוג כה נאה?" שאלה אשתו. מכרתי את התפילין שירשתי מאבי ובכסף רכשתי את האתרוג. מה??? - שאלה אשתו - מכרת את התפילין??? בשביל אתרוג??? בתנועה מהירה חטפה אשתו את האתרוג נשכה בכעסה את הפיטם וזרקה את האתרוג על הארץ. התבונן רבי יחיאל מיכל באתרוג הפסול המתגולל על הארץ... וכן חשב בליבו: תפילין כבר אין לי וגם אתרוג אין לי מה רוצה היצר הרע ממני? שאכעס? לא ולא! לא אסכים שיכשיל אותי במידת הכעס... באותו לילה נגלה לרבי יחיאל מיכל אביו בחלומו ואמר לו: "דע לך בני שכאשר מכרת את התפילין המהודרות כדי לקנות אתרוג עשה מעשה זה רעש גדול בשמיים. אולם כאשר כבשת את כעסך עורר הדבר רעש רב יותר"...

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור. מחבב היה רבי הגאון אליהו מוילנא מצווה זו של ארבעת המינים מדי שנה באים היו לביתו סוחרי ווילנא ומביאים לפניו ממבחר אתרוגיהם והגאון היה בוחר בעבורו את זה הנראה לו היפה ביותר. פעם אחת הביא אחד הסוחרים לפני הגאון אתרוג מהודר ביופיו. שמח הגאון באתרוג וביקש לשלם עבורו את מלא מחירו. "איני מבקש ממון עבור האתרוג" - אמר הסוחר - "מבקש אני את שכר מצוות ארבעת המינים שיקיים רבינו בחג זה"..." "מסכים אני לתנאי זה" - השיב הגאון - "אני אקח את האתרוג ולך יהיה שכר המצווה שאקיים באתרוג זה". באותה שנה ראו באי ביתו כי הגאון שמח שמחה גדולה יתירה באתרוגו המהודר. לתמיחתם הסכים הגאון לבאר: כל ימי משתוקק אני לקיים את מאמר חז"ל: "הו' שמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס" אדם צריך לעבוד את ה' ללא קבלת כל שכר על מעשיו אולם תמיד יש לאדם את שכר המצווה שקיים... השנה באה הזדמנות לידי שמקיים אני מצווה ואין אני מקבל את שכרה. אשרי שזכית לכך! על כך שמח אני שמחה גדולה!...

מובא בקול אריה ולקחתם לכם ביום הראשון. איתא במדרש דשכר הנוטל לולב הרבה הוא מאד, ופירש ביפה תואר הדמדרש לומד זאת משום דכתיב ולקחתם לכם, כלומר להנאתכם ולטובתכם. וקשה דהלא קי"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ומה נשתנה הדבר בכאן. ונראה דהנה ידוע מה שאמרו במדרש ולקחתם לכם ביום הראשון, מה ראשון ראשון לחשבון עונות. וביאר הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע דבימים הנוראים אדם עושה תשובה מיראה, ואז זדונות נעשות שגגות, אבל בסוכות בזמן שמחה, האדם מתעורר בתשובה מאהבה, ואז זדונותיו נעשות זכיות, ולכן מחשבין העונות כדי להרבות זכיותיו של האדם, עכד"ק. והנה בספר ערבי נחל איתא דלכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, משום דשכר מצות אין להם גבול וערך וכל העולם כולו לא יספיק לשכר מצוה אחת, כי השכר בא לפי ערך הנחת רוח שעשה האדם להקב"ה אשר אין לו סוף וגבול ושיעור, ולכן גם שכרו בלי גבול. אך מחסדי השי"ת כשהאדם חוטא ר"ל, אז עונשו לא לפי ערך הקב"ה, אלא בגבול לפי ערך האדם החוטא, עכ"ד. ונראה לחדש דאם אדם הזה עושה תשובה מאהבה ועונו נהפך לזכות, אז דיו לבא מן הדין להיות כנידון, ושכר מצוה זאת יהא ג"כ בגבול לפי ערך האדם כשם שהיה נחשב כשעדיין היה חטא. ולפי זה היות ששכר זכיות אלו הן מוגבלים, שפיר יכולין להנתן להאדם בהאי עלמא. ושפיר אמרו על ולקחתם לכם להנאתכם, דמכיון שפסוק הזה מוסב על העושה תשובה מאהבה כדברי הקדושת לוי הנ"ל, והעונות נעשין זכיות, על כן השכר עליהן שפיר הוא בהאי עלמא כמבואר למעלה.

מובא בנתיבי אשר ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור. מרן החפץ חיים

ז"ל אמר פעם משל למה הדבר דומה. איש כפרי אחד נבער מדעת נסע לעיר לפני סוכות לקנות אצל סוחר ירא וחרד אתרוג מהודר בעד חתנו המופלג, כשחזר לביתו עם אתרוג מהודר ביותר באמתחתו, פגע בו שכן אחד בור ועם הארץ כמותו מבפני הכפרים הסמוכים אליו ויתפאר לפניו על רוב הדרת האתרוג אשר רכש עבור חתנו התלמיד חכם, ויפצר בו חברו לתת לו חצי אתרוג בעד כסף מלא, והסכים לבקשתו ויחלקו את האתרוג לשניים בבערותם, ויתן לו את החצי, כשאת החצי השני צרר בצרורו, ויביאהו לחתנו בארשת סיפוק ושמחה, ויקצוף חתנו עליו על חצי האתרוג שהביא לו, ויאמר לו חותנו מדוע תכעס הלא בעצמי שמעתי מפי המוכר שבחים מופלגים על הידורו של אתרוג זה ובמיטב כספי שלמתי עליו, ויאמר לו חתנו במרירות וכעס הלואי והבאתם אתרוג פשוט אבל שלם, מאשר חצי אתרוג הדר שבהדר שפסול לגמרי. כן הדבר הטעים מרן החפץ חיים ואמר אנחנו רואים סוג אנשים שמהדרים מאוד במצוות שבין אדם למקום אך שמזלזלים במצוות שבין אדם לחברו או להיפך, הרי אלו בבחינת אתרוג מהודר החתוך לחצאין, מוטב היה אם לא היו מהודרים כל כך אבל שלמים, לקיים שני סוגי המצוות ביחד גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו.

מובא בקול אליהו למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים וגו'. הנה רבים מקשים למה אנחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשותו בניסן כי בניסן היה תחילת היקף עננים, אמנם י"ל לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואזלא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכפורים ובמחרת יום הכפורים ויקהל משה וצוה על מלאכת המשכן. וזה היה בי"א בתשרי, וכתוב והעם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר עוד ב' ימים. הרי י"ג בתשרי, ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את זה במנין ובמשקל, ובחמשה עשר התחילו לעשות, ואז חזרו הענני כבוד ולכך אנו עושים סוכות בט"ו בתשרי.

מובא בזרע שמשון בסוכות תשבו שבעת ימים (כג, מב). הנה אמרו ז"ל (סוכה ו:): שנים חסרים ואחד מלא, וצריך טעם למה דוקא האחרון הוא מלא והראשונים חסרים ולמה כתבה התורה כך כדי לרמוז דבעינן שלשה דפנות. וי"ל דאיתא בזוהר (פרשת אמור ח"ג דף ק"ג): אמאי בקדמייתא תשבו "בסכות תשבו" ולבתר ישבו בסכות, קדמאה לאושפזי תניינא לבני עלמא עכ"ל. ומשום הכי הראשונים הם חסרים, שהראשון הוא ציווי לאושפזין לבדם והשני לישראל לבדם ולפיכך הם חסרים, אמנם השלישי שהוא למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל שהקיפם אז בענני הכבוד ובאורות העליונים והיו שם בני ישראל וגם המלאכים, משום הכי כתב בסוכות מלא.

ביאר כ"ק אדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה זצוק"ל (אור תורה) בסוכות תשבו שבעה ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי וגו' (מ, מב - מג). הנה ידוע דיש בחינת עומד ובחינת הולך. ואיתא בזוה"ק (וימלא כ.) דאות וא"ו אות אמת, עי"ש. וכיון דאות וא"ו אות אמת הוא בחינת עומד, כמו שכתוב שפת אמת תכון לעד (משלי יכ, יכו), ואיתא בשבת (מד.) קושטא קאי, והיינו שהוא מתקיים לעולם. ובסוכה (ו:): איתא דלפי המסורת בסכת ג' דפנות, ולפי המקרא בסכות ד' דפנות, ומבואר (שם ז:): דגי דפנות דירת עראי, וד' דפנות דירת קבע, ורומז אות וא"ו לקבע וקיום. וזהו מה שכתוב בסכת תשבו ז' ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי וגו'. דפסח ושבועות בחינת דיבור כמו שכתוב והגדת לבנך (שמות יג, ח), ובהגדה ואפילו כולנו חכמים וכו' מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. ושבועות זמן מתן תורה, דכתיב ודברת במ (דכלים ו, ז). וראש השנה ויום הכיפורים בחינת עשייה כמו שאיתא (ר"ה יז:): יעשה תשובה. וסוכה בחינת מחשבה, כמו שכתוב למען ידעו, ועל כן הוא דירת עראי דהרעיון משוטט, וכמו שכתבו הראשונים דהדיבור כלי להכניס המחשבה, והמעשה כלי לדיבור. וזהו מה שאיתא במדרש תנחומא (אמור ל) ראשון לחשבון עוונות, לתקן המחשבה, כמו שאיתא באבות (פ"כ מ"א) הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכו'. והוא זכר לענני הכבוד, ובר"ה (ג.) איתא דכשמת אהרן

ונסתלקו ענני הכבוד בא סיחון מלך חשבון להילחם, שהיה בקליפה לקלקל החשבון ומחשבה, והענין היה מאיר לישראל אור השכל והדעת, ועל כן כל האזרח בישראל אפילו הגרוע ביותר ישבו בסוכת, כמו שאיתא פושעי ישראל מלאים חרטה, דמתעורר בקרבם מחשבה והרהור תשובה רק שאינו מתקיים אצלם, והוא סוכת חסר, דירת עראי, וקאמר למען ידעו דורותיכם, שאם יתבוננו במחשבה בדעת, יהיה מתקיים ולא יופסק, כמו שאיתא ביבמות (כ.) לדורותיכם אין לו הפסק, ואז בסכות מלא וא"ו, דירת קבע, ומתקיים. וזהו מה שכתוב ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות (בראשית לג, יז). דבפשוט כיון שבנה גם בית שהוא דירת קבע נקרא המקום סכות מלא, והענין בזה דויבן - לשון בינה, כמו שאיתא בנדה (מה:): דמי שמתבונן בחכמה בינה ודעת עשה בית דירת קבע, ולמקנהו - הוא הגרועים ושפלים, כמו שאיתא בחולין (ה.) בני אדם שדומין לבהמה, עשה סכת - על כל פנים הרהורי תשובה דירת עראי, על כן קרא שם המקום סכות דיעקב מדתו מדת אמת, כמו שכתוב תתן אמת ליעקב (מ"כה ז, כ), פעל ותיקן שגם לשפלים יהיה לחרטה והרהור תשובה שלהם קיום, והטיל בהם אות וא"ו אות אמת, שיהיה מתקיים, כמו שאיתא בשבת (מד.) קושטא קאי, ומהמחשבה קלה דירת עראי יבואו לדירת קבע.

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (כג, מב). בגמ' ריש סוכה ילפינן מהא דסוכה תחת סוכה פסולה, ור' ירמיה נחית לאשמעינן דין העליונה אם היא כשרה או פסולה, וקשה דלכאורה כיון דאיידי הכא בדין סוכה תח"ס, והוא פסול בהתחנתה לחוד, מאי שיאטיה דדין העליונה לכאן, וכמו כן קשה אמתניתין שם דתנן סוכה ע"ג סוכה העליונה כשרה והתחנתה פסולה, ולמה נחית תנא לאשמעינן דין העליונה. ובאמת הא מבואר בגמ' דעיקר מימרא דר' ירמיה הוא לאשמעינן דהיכא דהעליונה היא חמתה מרובה מצילתה ל"א דניגזור לפסול תחתונה משום דפעמים שתהא עליונה למעלה מכ' ולא מסיק אדעתיה, וצ"ע דנמצא דכל חידושו דר' ירמיה איננה כלל בנוגע לדין סוכה תח"ס, וצ"ע. והנראה בזה, דהנה בכל סוכה תח"ס הא מבואר ברש"י כדעת שמואל דבעינן ב' סוכות, וקשה דהא לעולם אינו יושב בב' סוכות דהא התחנתה היא אוהל מפסיק לגבי סכך העליון, וגם דהרי אינו יושב בתוך המחיצות של העליונה. והנראה מזה, דבזה שפסלה התורה סוכה תח"ס נאמר בה ששייכים ב' הסוכות להדדי, וחשיב שיש כאן סוכה ע"ג סוכה, אבל לולא שפסלה תורה סוכה תח"ס לא היו שייכים להדדי כלל, ולא היה נחשב שיושב בב' סוכות, שהרי אינו יושב בתוך מחיצות העליונה, דהרי תחתונה היא אוהל המפסיק כנ"ל, ורק ע"י דפסלה תורה סוכה תח"ס נאמר בזה שיש כאן סוכה על גבי סוכה, ומכאן דין זה הוא דחשיב שיושב נמי בתוך מחיצות העליונה, דהא מה"ט הוי סוכה תחת סוכה, ומה"ט נמי אין בה משום אוהל המפסיק דשייכים ב' הסוכות להדדי. ולפ"ז מוכן מאי קמ"ל מתני' דעליונה כשרה, דהיה מקום לומר דהשתא דצרפה תורה ב' הסוכות ופסולה התחתונה, י"ל דגם העליונה פסולה מה"ט דהא היא ג"כ אחת מב' הסוכות, וקמ"ל מתניתין דרק התחתונה נפסלת משום ב' הסוכות ולא העליונה. ומישוב ג"כ מה שהקשרין אר' ירמיה, דבאמת כשהתחתונה צלתה מרובה ליכא פסול דקמצטרף כמש"כ רש"י שם ורק דע"י דין פסול סוכה תח"ס, שחידשה תורת בזה דמצורפים ושייכים הם להדדי, שרק עי"ז פסול דקמצטרף, דבל"ז הא אין כאן צירוף כלל, ורק השתא דמצורפים לענין סוכה תח"ס ה"ה לענין פסול דקמצטרף.

ביאר הגה"ק מהר"ם טיקטין זי"ע בסכת תשבו שבעת ימים (כג, מב). מצות סוכה יש בכחה להכניע את יצר הרע של לשון הרע. והביא על כך רמז, דהנה בתיבת "סוכה" ארבע אותיות הן מארבעה מוצאות הפה, סמ"ך - מאותיות זסר"ץ, שהן מהשיניים, וא"ו - מבומ"ף, שהן מהשפתיים, כ"ף - מגיכ"ר, שהן מהחך, ה"א - מאהח"ע, שהן מהגרון. והנה דווקא מן האותיות דטלנ"ת, שהן מוצא הלשון אין בו, וכל כך למה, מפני שארבעה המוצאות האחרים מסבבים את הלשון ושומרים אותה לבל יחטא בלשון הרע. וזה מה שרמז דוד המלך "תצפנם בסוכה מריב לשונות" (תהלים לא, כא) (הגר"א זי"ע) ולקחת סולת ואפית אותה שתים עשרה חלות וגוי על השלחן הטהור לפני ד' (כד, ו-ה) בחגיגה (דף כ"ו) למדו מכאן דהיו מגביהין

את לחם הפנים לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כי עשה נס גדול בלחם הפנים שהיה חם במשך כל ימי השבוע. וקשה דהלא עשרה נסים נעשו לישראל בביהמ"ק, ובמה נראה חיבת המקום בלחם הפנים יותר מבכל הנסים עד שרק על זה העירו את עולי הרגלים. ונראה דהנה איתא ביומא (דף ע"ו) שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה לא ירד המן פעם אחת בשנה אלא בכל יום ויום, והשיב במשל למלך שהיה לו בן יחיד ואהוב, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא קיבל את פני אביו כי אם אחת בשנה, הצטער אביו על זה כי רצה לראותו בכל יום, עמד ופסק לו מזונותיו בכל יום וקיבל פניו מדי יום, כך ישראל מי שיש לו אשה ובנים היה דואג בכל יום ואומר שמא לא ירד המן למחר וכולנו מתים ברעב, ומתוך כך כולם מתפללים ומכוונים לבם לאביהם שבשמים עוד תירוץ איתא שם שיהיה להם תמיד פת חמה, אך קשה על טעם השני, היפלא מה דבר לעשות נס שירד פעם אחת בשנה ויהא חם בכל השנה, והלא כן מצינו בלחם הפנים שנעשה נס כזה. ובע"כ מזה דטעם הראשון עיקר שהשי"ת מחבב את ישראל ומתגעגע כביכול שיקבלו פניו בכל יום. וזה שאמרו שהראו הלחם הפנים החם לישראל ואמרו ראו חיבתם, כי זה ראייה שהטעם על שהמן ירד בכל יום מפאת חיבת המקום לישראל, דאי מטעם השני שיהיה חם, הלא רואין עכשיו שאם רוצה הקב"ה הוא עושה שהחממות תתקיים כבראשונה, אלא בע"כ חביבין הן לפניו ית"ש.

ולקחתם לכם ביום הראשון. במדרש איתא שביום הראשון הכוונה היא שהיום הזה הוא ראשון לחשבון עוונות אחרי יוה"כ והפשט בזה הוא שהרי היה אפשר לומר שהתשובה שעשו כלל ישראל ביוה"כ הייתה תשובה מיראה שע"ז נאמר שהמזיד נחשב כשווג אבל ביום הראשון של סוכות כשכלל ישראל מתאמצים לקיים את כל מצוות החג, סוכה וד' מינים והכל לשם שמים אזי מתברר שהתשובה הייתה מאהבת ה' וע"ז נאמר שהזדונות נחשבים כזכויות וא"כ יוצא שיום זה הוא הראשון לחשבון העוונות כזכויות. **קדושת לוי**

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר (כ"ג - מ). הגאון הקדוש מוילנא היה מחבב מאד מצוה זו של ארבעת המינים, מידי שנה היו באים לביתו סוחרי וילנא ומביאים לפניו ממבחר אתרוגיהם, והגאון היה בוחר לעצמו את הנראה לו הכשר וההדר ביותר. פעם אחת, הביא אחד הסוחרים לפני הגאון, אתרוג מיוחד מהודר ביופיו. שמח הגאון באתרוג וביקש לשלם בעבורו את מלוא מחירו. אמר הסוחר: אינני מבקש ממון עבור האתרוג, אני מבקש את שכר מצוות ארבעת המינים שיקיים רבינו בחג זה. "מסכים אני לתנאי זה" השיב הגר"א, אני אקח את האתרוג, ולך יהיה שכר המצווה שאקיים באתרוג זה. באותה שנה ראו באי ביתו כי הגאון שמח שמחה יתירה באתרוגו המהודר. לתמיהתם הסביר הגאון: כי כל ימי משתוקק אני לקיים את מאמר חז"ל (אבות א' - ג') "הווי משמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס", אדם צריך לעבוד את ה' ללא קבלת כל שכר על מעשיו, אולם תמיד יש לאדם את שכר המצווה שקיים, השנה באה הזדמנות לידי, שמקיים אני את המצווה ואין אני מקבל שכרה. אשרי שזכיתי לכך, על כן אני שמח שמחה גדולה.

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' (כג, מ). בספר "ויקח אברהם" כותב רבי אברהם קורקידי זצ"ל, טעם נחמד מדוע ציונו הקב"ה דוקא ארבע מינים הללו: לולב, אתרוג, הדס, ערבה. יתכן, כך הוא כותב, שהם כנגד ארבעה בנים שעליהם דברה תורה. אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול. חכם - ציונה תורה לקחת כנגדו פרי עץ הדר, שהוא חכם. כנגד הרשע - ציונה התורה ערבה, כי אין בה לא טעם ולא ריח. כך הוא הרשע. וכנגד התם - ציונה התורה לקחת לולב, שהוא הלב של התמר והלב מראה על תמימות. וכמו שאמר הכתוב "אתהלך בתום לבבי". וכנגד שאינו יודע לשאול - ציונו לקחת הדס. מפני שכן היא מידת ההדס, שאין נותן ריחו עד שימשמשו בו, ואין מברכים על הריח עד שיהנה ממנו. וזה בדיוק מה שקורה עם מי שאינו יודע לשאול, שעליו נאמר "את פתח לו". הסבר נוסף, אומר הרב קורקידי, שבארבע המינים הללו יש רמז ל"בני חיי ומזוני", בני - ערבה. כי ערבה בגימטריה "זרע". חיי - לולב. שהוא בגימטריה

"חיים". וכן הדס הוא בגימטריה "חיים עם הכולל". מזוני - פרי עץ הדר שהוא הפרי המשובח שנצטווה האדמה להוציא בששת ימי בראשית, פרי שטעם עזו ופריו שווים. ורק האתרוג קיים מאמר זה.

מובא בייטב לב ולקחתם לכם ביום הראשון ביום הראשון פרי עץ הדר וכו'. ובמדרש איתא בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון ופורע לכם מן הראשון זה עשו שנאי ויצא הראשון אדמוני, הכוונה ע"ד מאמרם ז"ל גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך ומי מעבך שאור שבעיסה היצא"ר ושעבוד מלכיות וכו', וזה טעם של שעיר המשתלח ונשא השעיר עליו את כל עוונותם כי הוא הגורם, וכהא דאיתא במדרש אותו חימה שנתמלא על ישראל החזר על מצרים שהם הגורמים להחטיא אותנו, כדכתיב וירעו אותנו המצרים שעשו אותנו רעים וחטאים, והנה כתיב אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ואמנם בעת נתברר כי נשא השעיר עליו את כל עוונותם שוב אין כאן מסך המבדיל, ע"כ בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון בלי מסך המבדיל, כי אני פורע לכם מן הראשון הוא היצא"ר שרו של עשיו שנאי ויצא הראשון אדמוני מלא עון אשר יאדימו כתולע.

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר". הצדיק רבי מרדכי מנשכיז היה כל ימיו עני ואביון אולם במשך כל ימות השנה היה חוסך לחם מפיו ואוסף פרוטה לפרוטה וכאשר הגיע ערב חג הסוכות היה רוכש בכסף שחסף אתרוג מהודר. שנה אחת עלה בידיו לחסוך סכום גדול יותר מבכל שנה ומשום כך פנה בערב החג בשמחה רבה לעבר השוק כדי לקנות אתרוג מהודר. לפתע ראה רבי מרדכי בצדי הדרך יושב יהודי וממרר בכי. "מדוע אתה בוכה?" שאל הרבי. "צרה גדולה באה עלי" - השיב האיש - "עגלון אני והנה הבוקר לפתע נפל סוסי ומת ואני נותרתי ללא סוס וללא פרנסה משום כך אני בוכה". הוציא רבי מרדכי את צרור מעותיו מכיסו נתנם ליהודי ואמר: "הא לך יהודי יקר לך וקנה לך סוס חדש...", חזר רבי מרדכי לביתו שמח ומאושר שאלו אותו: "היכן האתרוג?" "השנה איני קונה אתרוג!" השיב רבי מרדכי. "אינך קונה"??- הוסיפו ושאלו - "וכי על מה תברך?" "בשנה זו" - השיב רבי מרדכי - "יברכו כל בני ישראל על אתרוג ואילו אני - יברך על סוס"...

מובא בתורת יחיאל וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. צריך להבין למה כתב "וידבר" שהוא לשון קשה, ולא כתב ויאמר. ואפשר לומר, כי במועדים צריכים שמירה יתירה מן החטא, ומטעם זה תקנו תענית בה"ב אחרי המועדים (או"ח סיי תצ"ב) שמא נכשלו ח"ו, וכמאמר חז"ל (קידושין פא.): "סקבא דשתא ריגלא", פירש רש"י: ריעוע של ימות השנה... לעבירה, ימות הרגל. ולכן אמר הכתוב לשון "וידבר" - לשון קשה, בכדי להזהיר אותנו על כך.

וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל (כג, מד). ובגמ' מגילה (לב, א) דרשי' עלה תנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהו שואלים ודורשים בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג. ויל"ד דלעיל שם (ד, א) אמר ריב"ל פורים שחל להיות בשבת שואלים ודורשים בענינו של יום, ונחלקו רש"י ותוס' מהי הדרשה דדורשים באותו היום, דלרש"י דורשים אגרת הפורים, ובתוס' נקט דאיירי בהלכות החג, ולדבריהם יל"ע דמאי ענין הוא דוקא בפורים המשולש לדרוש בענינו של החג, והרי המגילה והנס כבר קראו ושנו ביום ו' בקריאת המגילה, ולתוס' דדרשי' הלכות החג, נמי יל"ע דהרי רוב ההלכות כבר נתקיימו ביום ו' קודם השבת, ומאי ענין הוא לדרוש דוקא בשבת, והרי התוס' גופיה נקטו דבחול לא דרשינן כן. וביותר יל"ע, מאי סברא היא דדוחין סעודת המשתה ליום א', והרי כיון דעיקר יום הפורים הוא בט"ו שחל בשבת, א"כ יעשו הסעודה בשבת ויוכלו להוסיף בה דבר מה למשתה, דהא לא שאני משאר ימים טובים שאף שחלים הם בשבת אין דוחין אותם ואם חל חג השבועות או סוכות בשבת שמים ועושים שניהם כאחד, וא"כ מאי גרע פורים שנצרכו לדחות יום המשתה ליום א'. ואשר נראה, ובהקדם דהנה בגמ' מקשי' דמאי איריא פורים שאר יו"ט נמי איכא להא דמשה תיקן להם שידרשו הלכות חג

בחג, ולכאורה נראה דאייירי גבי הלכות חג בחג שיש לישא בכל חג, והוא תמוה דמאי שייכא להא דדרשי' בפורים, הא לפרש"י דכל הדרשה היא באגרת הפורים א"כ לא שייכא כלל לתקנת משה ללמוד הלכות חג בחג, ואף לשי' התוס' דלומדין הלכות החג, מ"מ עיקרו לפרסומי הנס, דהא התוס' כת' דבחול לא בעינן להא כיון דקריאת המגילה הוי פרסומי ניסא טפי, וא"כ מאי שייך פרסום נס הפורים להלכות כל חג וחג. ומכח זה נראה, דבאמת הא דתיקן משה ללמוד הלכות חג בחג אין זה משום דבעי ללמוד הלכות החג, דהא הלכה פסוקה היא דכבר שלושים יום קודם החג לומדין הלכות החג, ונמצא א"כ דכבר קיימו הלכות אלו בלימוד ההלכות קודם החג, ואף סברא היא דמה טעם ללמוד הלכות החג בחג עצמו אחר שכבר עבר חלקו ואינו יכול לקיים רוב מצוותיו, וכגון בפסח כבר מצה ומרור לפניו וכו'. וע"כ צ"ל, דהאי דינא דתיקן משה הוא בכדי שנצרך האדם בחג להכיר מעלת ימי החג בכדי שידע האיקר להתנהג ולקיימם כראוי, וכל מטרת התקנה היתה להכיר את מהות החג ולדעת יסודו, וזהו דין הנאמר בכל חג וחג, ולהכי רק בפורים המשולש דמצוות החג מקיימים קודם השבת ואחר השבת, א"כ האיקר ידעו בשבת שהיא עיקרו של יום לבני מוקפין מהו מהות החג והרי אין קוראין מגילה ואין מקיימים מצוות החג. אלא דבזה נחלקו רש"י ותוס' מה עדיף טפי בכדי לסבר הענין שידעו עניני החג כראוי, דלרש"י העיקר הוא לספר אגרת הפורים דהיא עיקר המעשה והנס שאירע, ומקיים שפיר הדין שייכרו וידעו מהות החג, ולתוס' לא סגי בכך וע"י לימוד ההלכות שמפלפלין ונו"נ בהם יודע מהות החג. וראיה לדבר י"ל מהא דהרמב"ם לא כתבם בהלכות יו"ט, אלא שנאם בהלכות קריאת התורה ונ"כ (פי"ג ה"ח), אחר שכתב דין קריאת התורה בכל חג, וע"כ עיקר תקנה זו היתה ללמד את ישראל מהות החג ביום החג. אלא דעתה צריכים אנו לבאר מדוע באמת חילקו יום המשתה ולא עשאוהו יחד עם השבת, ומהו באמת מהות החג בשבת וביום א'. ובגמ' מקשי' כן ומשני דכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה וא"א לעשות יום השבת דהוא כבר נעשה מצד עצמו יום שמחה. והוא צ"ב דאמאי בעינן להופכו לשמחה, והרי יכולים להרבות בו שמחה ע"י שיוסיף בו עוד דברים המשמחים. ואשר נראה, דהנה המן שהפיל פור הוא הגורל ויצא לו י"ג לחודש אדר שמח שמחה גדולה, וטעם הדבר הוא דבאמת מזל אדר הוא מזל שמצד עצמו הוא רע ליהודים, דידוע שמזל דגים הוא שהדג הגדול אוכל וטורף הדג הקטן, וידע המן דבהיותם קכ"ז מדינות ובני ישראל מדינה הכי קטנה, ודאי יוכלו הם לטורפם כמזל החודש, ועוד ידע שמשה נפטר באדר ומזרם איתרע אלא דלא ידע דגם הוא נולד בו וגם בני ישראל בתעניתם וצומם יכולים להפוך המזל לטובה, וזהו עיקר הנס שאכן נעשה בפורים והוא כמו דמצינו באב שמצד עצמו הוא מזל טוב מזל אריה דהוא המזל המועיל לישראל, ומ"מ משנכנס אב ממעטין בשמחה ואין דנים בדיניהם, כיון דבני ישראל בחורבם המקדש הפכו המזל ממזל טוב למזל גרוע, כן הוא במזל אדר דגים דאף שמצד עצמו הוא מזל רע, בני ישראל במעשיהם הפכו המזל למזל טוב הנותן להם מטוב מזל.

וזהו מהות היום ונהפוך הוא שהפכו את היום ועשאוהו מיום רע ליום טוב, שהפכו היום כולו ועשו זאת ליום משתה ושמחה אף דמצד עצמו הוא במזל שאינו כה טוב, וזהו שזוכרים אנו את ימי הפורים על שום הנס הגדול שנהפך היום ממש לטובה. ומעתה י"ל, דלכך נצרכנו ליום משתה ושמחה מיוחד לאחר השבת, כיון דבשבת שהוא יום שמחה מצד עצמו לא שייך להופכו ולעשותו יום משתה ושמחה, ולכן נצרכנו ליום מיוחד של חולין שהופכים אנו אותו במיוחד לחג הפורים למזלו הטוב שיושפע עלינו, ועדיפי לעשות זאת לאחר השבת ולא קודם לכן דהרי אין מקדימים, וגם דבכך יראה שעושים זאת במיוחד יום משתה ושמחה ולא מחמת הכרכים שעושים יום י"ד פורים, ולכן זהו הלכה שנתחדשה דוקא בפורים המשולש. ובהו י"ל נמי, דדוקא בפורים המשולש נתחלקו ימי הפורים לג' דברים, א' מצוות החג שנעשים ביום ו' וביום א' כל חד לפי דינו, ב' ימי הודאה על הניסים המיוחדים שנעשו בו וזהו בשבת שהוא עיקר זמן הנס ואומרים בו על הניסים, ג' יום משתה ושמחה שהופכים היום החולין ליום מיוחד של משתה ושמחה וזה נעשה ביום א' בדוקא. וידוייק, הדבר דזהו דמק' בגמ' מאי איריא פורים, הרי בכל חג יש להודיע מהות החג מהו באותו החג, או ע"י סיפור תוקף החג לרש"י או ע"י לימוד ודיון בהלכותיו המביאות לידי הכרת החג, אבל לא איירי בדין לימוד הלכות החג דזהו כבר קודם החג

נשנה, ובהלכות יו"ט כתב לה הרמב"ם להלכה. ועלה משני דרך פורים היה ס"ד דכיון דנדחה אין ביום הפורים של שבת משהו מיוחד הנצרך להכירו ולדעת אודותיו, וזהו שאמר שיש דין מיוחד לדעת אודות ייחודו של יום השבת דזהו דוקא ביום השבת ניתן לדרוש כן כדת וכדין.

מובא בדברי אמונה כתית למאור להעלות נר תמיד (כד, ב). היינו ע"י שאדם מכתת גופו ורצונו ותאוותו הוא זוכה שתמיד בכל הזמנים יכול הוא להעלות נשמתו הקדושה כמ"ש נר ד' נשמת אדם.

מובא בפני מבין ביום השבת ביום השבת יערכנו שני פעמים, דרמוז למה שאמרו בשבת (ק"ח) אלמלי שמרו שתי שבתות נגאלו, ובכתובות (ק"י) כל הדרו בחוץ לארץ כעובד עבודה זרה, וא"כ ישיבת ארץ ישראל נקרא לפני ה', וזהו ביום השבת שני פעמים, ואז נהיה לפני ה' תמיד ולא יהיו בחוץ לארץ.

מובא באמרי נועם ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ד' תמיד. להבין ככל הלשון יש לומר כי קודם שנברא האדם ונשמתו הוא למעלה במנוחה העליונה ושם הוא בבחי' שבת קודש וכמו כן לאחר פטירתו מזה העולם חוזר אל המנוחה לג"ע ושם הוא ג"כ בחי' שבת ולזה נרשם בטעמים ביום השבת ראשון נרשם קדמא ואזלא רומז על זה השבת קודם דאזיל להאי עלמא וביום השבת השני נרשם בטעמים מונח רביעי רומז אז כשמונה גופו בקבר עדה"כ ינוחו על משכבותכם ומי שמעלה תמיד בזכרונו מאין הוא בא מקור מחצבתו מן בחי' שבת ולאן הוא הולך אח"כ לזכות לבוא למנוחה שלימה לג"ע העליון לחזות בנועם ד' שהוא בחי' שבת אותו האיש הוא תמיד כל ימי חייו בתשובה וצדקת ד' עושה ומקיים שוית ד' לנגדי תמיד וזה יעדכנו לפני ד' תמיד היינו כשהוא מעריך עצמו ומקשר עצמו בשתי שבתות האלו אז בודאי נגד ד' הוא תמיד.

מובא באור המאיר ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ד' (כד, ח) טעמי המקרא על המילים "ביום השבת" הראשונות הם "קדמא ואזלא", ואילו הטעמים על "ביום השבת" השני הם "מונח רביעי". וזאת לרמז על מה שכתוב בספרים הקדושים שקדושת השבת משאירה רושם עד יום שלישי בשבוע, ומיום הרביעי כבר מתחילים להרגיש את קדושת השבת הבאה. א"כ ה"ביום השבת" הראשון רומז לג' ימים הקודמים ליום השבת שבהם קדושת השבת "קדמא ואזלא" - מקדימה והולכת, שמקדימה לבוא. וה"ביום השבת" השני רומז להשפעת קדושת השבת על ג' הימים הבאים אחריה, וזהו "מונח רביעי" שהקדושה מונחת עד יום רביעי.

ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ד' תמיד (כד, ח). מובא בדברי יחזקאל, **חמשה עשר מאמרות** שמעתי מפה קדוש אדמור הקדוש משינאווע זצ"ל, בשם רבינו הקדוש רבן של ישראל מלובלין ז"ע. כי בכל עיר צריך על כל פנים אחד המיוחד והחשוב להניח על שלחנו בשבת י"ב חלות. וזהו דוגמת המשכן ביום השבת יערכנו. וזה יש לומר רמזו בלחם הפנים שהיו י"ב חלות. וכתב בלשון תמיד, היינו גם בזמן הגלות שאין המשכן ובית המקדש קיים, יעשו כן בכל עיר ועיר בכל שבת ושבת, וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא.

ביום השבת ביום השבת יעדכנו לפני ה' תמיד. על החשיבות מעשה בתמימות לכבוד ה' מובא בספר משנת חכמים למהר"ם חאגיז (אות י"ב) סיפור שהיה בזמן האר"י ז"ל: אחד מהאנוסים שבא מפורטוגל לגליל העליון והתיישב בצפת, שמע דרשה של הרב על לחם הפנים שהקריבו בבית המקדש מדי שבת בשבתו, אותו רב נאנח בדרשתו ואמר מתוך צער, שעכשיו בעונותינו הרבים אין לנו בית המקדש, ולא מקריבים את לחם הפנים. אותו אנוס, שלא למד תורה, אך היה מאוד תמים באמונתו, שמע את הדבר הלך בתום לב לביתו, ואמר לאשתו שבכל יום שישו היא תכין לו ב' ככרות לחם מנופה ב"ג נפות, הוא ביקש ממנה שתלוש את הלחם בטרהרה, ותאפה אותו היטב בתנור שבבית, מפני שרצונו להקריב את הלחם לפני היכל ה', אולי יקבל ה' את הלחם שהוא עורך לפניו. אשתו אפתה לו ב' ככרות, ובכל יום שישו היה עומד לפני היכל ה' הארון קודש שבבית הכנסת,

ומתפלל ומתחנן לפני ה' שיקבלם ברצון, והיה מניח את שני הכיכרות בארון קודש, והולך לו. השמש, היה בא בכל יום שישו לסדר את בית הכנסת, והיה מוצא בארון קודש ב' כיכרות, היה לוקחם בלי לדרוש ולחקור מהיכן באו, ומי הביאם. בשעת מעריב בליל שבת היה רץ אותו איש אל הארון קודש, וכיון שלא היה מוצא את הכיכרות, היה שמח שמחה רבה בלבו, והולך ואומר לאשתו, השבח וההודאה לקל יתברך, שכבר קיבל את הלחם, וחזיק אותה שתיזהר בעשייתם בשבועות הבאים וכך נמשך הדבר תקופה ארוכה. באחד מימי שישו, שהה הרב שדרש את הדרשה על לחם הפנים, בבית הכנסת, והנה האיש ההוא בא כמנהגו, עם הכיכרות, וקרב אל ארון הקודש, והתחיל לסדר דבריו ותחינותיו מבלי להרגיש שהרב נמצא בבית הכנסת, מרוב ההתלהבות והשמחה שהיו לו בעת שהיה מביא דורון זה לפני המקום, לא שם לב כלל לדבר אחר.

הרב חרה לו מאוד על דבריו של אותו האיש, קרא לו וגער בו, ויאמר לו: "שוטה! וכי ה' אוכל ושותה?! ודאי השמש לוקח את הכיכרות, ואתה סבור שה' הוא המקבלם?!" הרב המשיך באמירת דברי מוסר באזני האיש, עד שבא השמש כמנהגו לקחת את הכיכרות, ואכן התברר שהשמש הוא שהיה לוקחם תמיד, והאיש, כששמע את הדברים, התחיל לבכות ואמר לרב: "טעיתי אנא מחל לי! חשבתי לעשות מצוה, ולפי זה לא עשיתי אלא עבירה!"... מיד לאחר מכן הגיע לרב שליח מיוחד מהאר"י ז"ל, ואמר לו: "לך לביתך וצו לביתך, כי מחר, בעת שהיה לך לדרוש, מות תמות!" הרב נבהל על השמועה, והלך אל האר"י שיגיד לו מה פשעו ומה חטאתו, והשיב לו האר"י, שמעתי שעוונך הוא שביטלת נחת רוח שהיה לו לקב"ה, שמיום שחרב בית המקדש לא היה נחת רוח לפני ה' כאותה שעה שהאנוס הזה היה מביא את שני הלחם בתמימות ליבו ומניחם לפני היכלו, וסבור היה שה' קיבלם ממנו. ומפני שביטלת אותו מלהביאם, נגזרה עליך מיתה בלי שום פתח הצלה לפניך. והלך הרב ויצו לביתו, ואכן ביום שבת קודש, בשעה שהיה לו לדרוש, נפטר לבית עולמו...

ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו (כד, ט). כלומר: כאשר מצביע אדם על חסרון בזולתו, נותן מום בעמיתו ופוסלו, הוא עצמו מפסיד מכן. "כאשר עשה כן יעשה לו" ונפסל הוא עצמו. וכמו שנרמז בדברי חז"ל (קידושין ע). "כל הפוסל במומו פוסל". ולכן אמרו (ב"ב ס:): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים" כיוצא בזה ניתן לרמוז גם בפסוק "והצרוע אשר בו הגגע... וטמא טמא יקרא" (יג, מה) הטמא עצמו קורא לחברו טמא כי "כל הפוסל במומו פוסל" (השל"ה הק' בתוכחת מוסר - תזריע) המשגיח דקמניץ, הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל היה מזכיר בשיחותיו את אמרתו של הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל: "מדוע ניתנו לאדם שתי עיניים? כדי שבאחת יראה מעלותיו של הזולת, ובשנייה יראה חסרונותיו של עצמו". הוסיף המשגיח ואמר, כי יסוד הבעיה של האדם המביאתו למכשולים רבים בעיניינים שבין אדם לחברו הוא בכך שעל "חסרונותיו" אינו מסתכל כלל אלא מביט רק על "מעלותיו" ואילו לגבי חברו המצב הפוך, הוא מסתכל רק על צד "חסרונותיו" ולא על צד "מעלותיו". כאשר נסע פעם הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל ברכבת, ישב לידו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, וכאשר הלה הבחין ברבי ברוך בער, הרגיש אי נעימות שהו א בגילוי ראש ומיד הניח ידו לכסות את ראשו. כשראה זאת רבי ברוך בער, החל לגלגל עמו שיחה במשך שעה שלימה ואף הרעיף עליו דברים חמים, ובטרם ירד, נפרד ממנו בחביבות.

תמהה הרבנית באזניו: הלא הנך מנצל תמיד את זמנך ללימוד ומה ראית לדבר עמו בזמן כה ארוך ועוד בכזו חיבה? השיב לה רבי ברוך בער: האם לא הבחנת שכאשר ראה אותי התבייש וכיסה ראשו? דבר זה מראה שנותר בו איזשהו ניצוץ יהודי ולא פרק עול לגמרי. רציתי ללבות בו את אותו ניצוץ ברד שתבער חזרה הלהבה, לכן דיברתי עמו והשתדלתי לקרבו.

הרב הדומה למלאך

ויצא בן אשה ישראלי וכו' ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל וכו' (כד, י). מסביר רש"י: "ויצא בן אשה ישראלית" - מניין יצא? מנין היה לו את העזות ללגלג ולקלל את ה', אלא מפרשה של מעלה - הפרשה שכתובה לפני כן - פרשת לחם הפנים משם יצא ללגלג. וכך אמר: הרי דרך המלך

לאכול פת חמה וטרייה מידי יום, וכאן בפרשת לחם הפנים נלמד שהלחם עמד בטריותו שמונה ימים וא"כ בודאי היה כבר צונן - וכי זה דרכו של מלך? ומכאן לגלג ואף המשיך לקלל. שאל בעל האמרי אמת ז"ע - הרי דרשו חז"ל על הפסוק בנביא (שמואל א' כא, ז) "לחם חם ביום הלקחו", כי נעשה גם בלחם הפנים, והיה נשאר חם וטרי אף ששהה שמונה ימים על השולחן, וא"כ, כיצד יכל המגדף לטעון שהלחם קר? ותיירץ הסבר נפלא עד למאוד! כי חדל פירשו לחם הפנים נקרא כפשוטו, על שם שיש לו פנים. אך הרמז הוא עמוק יותר! למה נקרא שמה לחם הפנים - כי כל אחד מישראל יכל לראות בו את פני עצמו, מלשון "כמים הפנים לפנים" (משלי כז.יט). את פנימיותו ומדרגת אמונתו, כי כפי מידת האמונה בה היה מביט על הלחם, בה במידה היה רואה אותו. מי שהיה נגיש מתוך אמונה ולהט יהדות, היה רואה את הלחם חם וטרי אף אחרי ששהה שמונה ימים על השולחן. ואילו מי שהיה נגיש בקרירות, ללא אמונה, לא היה רואה בו כלום. לכן המגדף שהביט בעיניו שלו, בקרירות וללא אמונה, ראה את הלחם כפת צוננת, כמים הפנים לפנים...

מובא בחנוכת התורה ויצא בן אשה ישראלית וגו' (כד, י). פרש"י בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן וכו' אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב, נכנס לבית דינו של משה ויצא מחויב עמד וגידף. ויש להבין מה חרה האף הגדול הזה עד שעמד וגידף. ונראה דהנה איתא בספר צרור המור שהמגדף רצה להפוך מלת אחד שבשמע ישראל למלת אחר חלילה. והנה איתא במדרש (פרשת ואתחנן) שאמר ליעקב לבניו שמא תעבדו אלהות הרבה כשם שיש לכם אמהות הרבה, השיבו הלא כתיב למשפחות לבית אבותם ולא לבית אמותם, כשם שאין לנו אלא אב אחד כך אין אנו עובדים אלא לאל אחד. ובזה יובן, דהנה המגדף רצה לילך אחר משפחות האם ולהתיישב במחנה דן כי אמו היתה ממחנה דן, וכאשר אמרו לו לבית אבותם, דצריכין לילך אחר בית אבותם דוקא כי בזה תלוי עיקר התורה דכשם שאין לנו אל אב אחד כך אין לנו אלא אלקי אחד, עמד הוא וגידף ומחק את הדלת-באחד כדי שיוכל לייחס אחר משפחות האם וכשם שהאמהות רבים היו כך איזה לו אלהות הרבה, ומובן הדבר היטב.

מובא בכלי יקר ויצא בן אשה הישראלית. קבלת חז"ל היא שהמקלל הוא בנו של המצרי שהכה איש עברי במצרים ומשה הרגו בשם המפורש, וכל הזמן מאז היה האיש מגדף בתוך לבו ולכן לא נודע הדבר לרבים, אך כידוע אמרו חז"ל "כל המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי" (אבות די ה) על כן סבב די שיצא מאהלו בתוך בני ישראל כדי שתתגלה רעתו בפני קהל ועדה. שזוהי כפי שמובא במסכת אבות, המדה בחילול השם.

מובא באור יקרות ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. וקשה מה בא הכתוב לאשמיענו יחוסו, וי"ל דהנה כאן נאמר "ויניחהו במשמר לפרוש להם על פי ה'" ופירש"י שבמקלל לא ידעו אם חייב מיתה או לאו וקשה למה לא ידעו אם חייב מיתה או לא ע"י שהענן פלט אותו כמו דכתיב בחטא בנות מדין "והוקע אותם לה' נגד השמש" ואיתא בילק"ש (במדבר כ"ה) שהענן פלטה אותם והיו יודעים שהוא במיתה, ועל כן בא הכתוב כמשיב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן משת] ששבט דן ממילא נפלט מן הענן לפי שפסל מיכה היה עמהם ולכן לא ידעו אם המגדף הוא במיתה או לא ולא היו יכולים לדעת ע"י הענן.

מובא ביעלת חן ויניחהו במשמר לפרש להם על פי ה' ברש"י: לבדו, ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו בפרק אחד, ויודעים היו שמקושש במיתה, אבל לא פורש להם באיזו מיתה, לכן נאמר: "כי לא פורש מה יעשה לו". אבל במקלל הוא אומר "לפרוש להם", שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו. דברי רש"י הללו לקוחים מן הספרא, ונראה מתוך לשונו של רש"י, כי לפי שלא היו יודעים אם המקלל חייב מיתה הניחוהו במשמר לבדו, ולא הניחוהו יחד עם המקושש. ודבר זה טעון הסבר, כיון שסוף כל סוף היו צריכים לחבוש את שניהם עד שידעו את דינם, איזה טעם יש בזה שלא יהיו יחדיו במשמר. עוד יש לתמוה, הלא אם הקפידו להניח את המקלל לבדו במשמר, הרי גם המקושש היה לבדו, אם כן, מדוע לא נזכר בפרשת

מקושש שהיה לבדו במשמר כדרך שנתפרש במקלל. ונראה לפרש, על פי הדין המבואר בשולחן ערוך בהלכות שבת (שלט, ד): אין דנין, הג"ה, ולכן אסור לתפוס ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש, כדי שלא יברח. ובמגן אברהם כתב, שיש פוסקים הסוברים כי דבר זה אסור מן התורה. כאשר נתבונן עתה בדברי רש"י שפירש שהמקלל והמקושש היו שניהם בפרק אחד, היינו שהיו שני המעשים בשבת אחת, נוכל להבין כי על פי דין אי אפשר היה לתתם יחדיו במשמר. כי הלא המקושש שדינו היה ידוע להם שהוא למיתה, הרי החבישה במאסר היא מכלל האיסור שאין דנים בשבת, ולפיכך אי אפשר היה להניח אותו במשמר באותו היום, עד יציאת השבת. מה שאין כן המקלל שלא נאמר להם עד כעת מאומה בדינו ולא נמסר עדיין דינו לבית דין, היתה חבישתו רק הוראת שעה ואינה בגדר עשיית דין כלל, ולכן יכולים היו לתתו במאסר אפילו בשבת. כאשר יצאה השבת והותר להם לעסוק בחבישתו של המקושש, לא היתה שום מניעה מלתתו באותו משמר שהושם בו המקלל. נמצא שרק המקלל היה לבדו במשמר באותן השעות שעד צאת השבת, ואילו המקושש לא היה שם לבדו כלל, לפיכך לא נאמר במקושש שהיה לבדו במשמר.

ויניחוהו במשמר לפרוש להם (כד, יב). וכתב רש"י: ויניחוהו לבדו ולא הניחו מקושש עמו. ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שמקושש במיתה וכו'. אבל במקלל הוא אומרו "לפרוש להם" שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו. ומפרש השפתי חכמים: דאילו היה מניחים אותם יחד, היה המקלל סובר שהוא חייב מיתה כמו המקושש, ולכן לא הניחו אותם יחד "שמא אין המקלל חייב מיתה ויצטער לשוא". ומעתה, הוי הדברים קל וחומר: אם כך הקפידה התווה ביחס למקלל ושע, שמא עלול הוא להצטער לשוא, אף שספק אם אמנם יצטער, על אחת כמה וכמה ביחס לכל אדם שיש להזהר ביותר שלא לגוון לו צער כלשהו. ועדיין תמוה - שואל הגאון ובי אלתו חנוך ליבאוויטש ראש ישיבת רבינו ישראל מאיר (בספרו חידושי הלב) - למה לא יניחום, את המקלל ואת המקושש יחדיו, ויגידו למקלל שאין יודעים עדיין אם הוא חייב מיתה אלא צריך לומר שחששו שמא המקלל לא יאמין להם לגמרי ויסבור שהעובדה שהניחוהו יחד עם המקושש מוכיח שהוא חייב מיתה כמותו. מכאן נלמד כמה עלינו להזהר לא לצער הזולת, שאף המקלל רשע וספק גדול אם אמנם יצטער, בכל זאת דאגו לשמור על רגשותיו ולא הניחוהו עם המקושש, שמא יצטער לשוא.

ויניחוהו במשמר לפרוש להם על פי ה'. תמוה, וכי איך עולה על הדעת שלא ידעו שהמברך את ה' חייב מיתה, הרי אם המקלל את אביו בשר ודם שהוא חייב סקילה, כל שכן וכל שכן שהמקלל את אביו שבשמים חייב מיתה, ומדוע הניחוהו במשמר עד שיפרשו להם מן השמים מה לעשות עמו, מתוך הרא"ש שאכן לא היה להם ספק שהוא חייב מיתה והיה פשוט להם שהוא צריך למות על חטאו הנורא, אבל הם חשבו שלא להם להמיתו, מאחר ומיתת החוטא מכפרת לו, אם כן אמרו מה לנו להורגו שהרי עונונו כל כך גדול ואם נהרגו הרי נכפר לו את חטאו במיתתו, והם לא יכלו לסבול שעל חטא חמור כזה הם יגרמו לו כפרה על כך, אך הקב"ה שהענוהו והגדולה הן לפניו, כביכול מחל על כבודו והשווה את כבודו לכבוד בשר ודם וצוה שירגמוהו באבן כמו מקלל אביו.

מובא בדברי שמואל ומכה בהמה ישלמנה, ומכה אדם יומת (כד, יח). מי שהוא איש פשוט בבחינת "בהמה" וחפץ להכות את יצרו, העצה היעוצה לו "ישלמנה" - שלכל הפחות ישלם הרבה מעות לצדקה, וכמו שכתוב (דניאל ד, כד) "וחטאך בצדקה פרוק". אכן מי שהוא בבחינת "אדם", בעל מדרגה, נאמר בו "ומכה אדם יומת", אם אתה חפץ לכבוש יצרך, ולהכותו, נדרש ממך מסירות נפש כדי להכניעו.

עין תחת עין שן תחת שן (כד, יט-כ) דברי רבותינו שפירשו (בבא קמא פד.) שהכוונה לממון מרומזת בפסוק שלפנינו, שהיה לו לכתוב "עין בעד עין". ולמה כתב "עין תחת עין"? אלא שבא לרמוז שהעונש על פגיעה בעין הוא "תחת עין", האותיות הנמצאות מתחתם (אחרי) לאותיות המילה "עין". אחרי האות ע' באה פ', אחרי האות י' באה אות כ' ואחרי האות נ' באה

האות ס'. שלוש אותיות אלו מצטרפות למילה "כסף". רמז לדבר שהפוגע בעין חברו משלם את ערך העין.
קול אליהו

"ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו" (כד, יט) מובא בתפארת שמשון כלומר: כאשר מצביע אדם על חסרון בזולתו. נתן מום בעמיתו ופוסלו, הוא עצמו מפסיד מכו. "כאשר עשה כן יעשה לו" ונפסל הוא עצמו. וכמו שנרמז בדברי חז"ל (קידושין ע.) "כל הפוסל במומו פוסל". ולכן אמרו (ב"ב ס:): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים". כיוצא בזה ניתן לרמוז גם בפסוק "והצרו אשר בו הנגע... וטמא טמא יקרא" (גימיה) הטמא עצמו קורא לחברו טמא כי "כל הפוסל במומו פוסל" (הש"ה הק' בתוכחת מוסר תזריע). יודעים דברי החובת הלבבות (שער ששי פ"ו) שאמרו על אחד מן החסידים שעבר על נבלת כלב מסרחת מאד, ואמרו לו תלמידיו: כמה מסרחת נבלה זאת! אמר להם: כמה שינייה לבנות! ונתחרטו על מה שספרו בגנותה. מאיר את עינינו בזה הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל ואלו דבריו: הנה בפשטות מבינים שאותו חסיד רק רצה ללמד את התלמידים מוסר, איך עליהם להתנהג, אבל באמת גם הוא הרגיש את הסרחון. מי שאומר כך - מבחיר הר' פינקוס - לא ירד לעומק דברי החובת הלבבות. החכם הלך ברחוב וראה לפניו נבילה עם שיניים לבנות, רק זה מה שהוא ראה! ומי שלא מאמין שיתכן כדבר הזה, שילך להביט בכל אמה המחלת את תינוקה, ויראה עד כמה הדברים אמת! אני מעולם לא שמעתי על אמה שמחלת את בנה ביד אחת, וביד השנייה היא סותמת את אפה מחמת הריח. היא לא מרגישה כלל בריח. ולא משום שהיא חסרת דעת. המציאות ידועה לה, אך היא אינה שמה לב אליה כלל. מדוע? כי זה הילד האהוב שלה! זה מה שאמר אותו חכם: "כמה לבנות שיניה". אותו חכם הלך ברחוב וראה לפניו נבילה עם שיניים לבנות. היא אמנם גם מסריחה, אבל אם מביטים על השיניים כמה לבנות ויפות הן, לא נותנים את הדעת לסרחון הנוסף ממנה. כך בכל דבר ודבר. גם בסיפור לשון הרע. אדם יכול להביט על אותו מעשה שעשה אדם, גם לטובה וגם לרעה, הכל תלוי בצורת המבט איך מביטים על מעשי האדם. חז"ל אומרים (בגמרא ע"ז כח:): שכח ההסתכלות בעינים קשור ללב, נמצא שכאשר בלב יש רע, העינים רואות את הנקודות הרעות, ומי שיש לו לב טוב, עיניו רואות רק טוב.

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל סיפר את המעשה הבא (ששמע מפי הגאון ובי אליעזר סילבו זצ"ל שהשתתף ב'ועד ההצלה' במלחמת העולם השנייה) וכך סיפר: בסוף המלחמה, כאשר האמריקאים נכנסו למחנות הריכוז ונתנו אוכל ליהודים שהיו שם. היה רבי אליעזר סילבר ממזונה שם לשמש כרב צבאי מטעם הממשל האמריקאי, ומיד בבואו התחיל להחיות גם את ה"אידישקייט" בקרב הניצולים. והנה באחד המחנות פגש יהודי אחד אשר בשום פנים ואופן לא הסכים להשתתף במנין לתפלה. הוא טען: שוב אינני רוצה לדעת מאומה מיהדות. שאל אותו הרב סילבר, מדוע, והוא סיפר שהיה במחנה יהודי אחד שהגניב לתוך המחנה סידור, וכל יהודי שביקש להתפלל מתוכו, הוצרך לתת לו חצי ממנת הלחם הזעומה שקיבל, תמורת עשר דקות שימוש בסידור. בעל הסידור קיבל כל כך הרבה לחם, ומרוב שאכל הרבה נפח את נשמתו... סיכם אותו יהודי מסכן: אם יהודי מסוגל להיות כל כך אכזרי, לקחת חצי מנת לחם תמורת סידור לעשר דקות, אינני רוצה שום שייכות לא עם סידור, לא עם תפלה ולא עם יהדות כלל. הביט בו הרב סילבר בחמלה וענה לו תשובה נפלאה: מדוע הנך מסתכל דוקא על אותו יהודי אחד שהתאכזר לתת את הסידור עבור חצי מנת לחם, ולא על כל אותם יהודים קדושים שנתנו חצי מנת לחם עבור עשר דקות של השתמשות בסידור.

"וירגמו אתו אבן" (כד, כג). משכיל ואפיקורס שאל את רבי ישעיה מפראגה, מפני מה נאמר במקושש: "וירגמו אותו באבנים" (במדבר טו, לו) וכאן "וירגמו אותו אבן"? השיב לו על כך: לגבי המקושש נחלקו חז"ל, מפני מה היה חייב מיתה, ויש מאן דאמר שסבור ש"לשם שמים נתכוון" ומשום כך בשעה שרגמוהו בני"ב באבנים, עשה זאת כל רוגם מתוך כוונה אחרת: האחד רגמו בחשק רב, שחשב אותו לרשע, ואילו השני עשה זאת ללא חשק, שחשב אותו לצדיק, שאומנם יש להרגו משום שזה רצונו של הקב"ה,

לפיכך נאמר בו: "אבנים" בלשון רבים שכל אבן שונה מחברתה. כנגד זה במגדף "וירגמו אותו אבן" הכל רגמו אותו בכוונה אחת ובמחשבה אחת, שכן לגביו לא היו הדעות חלוקות – סיים רבי ישעיה ואמר אגב עקיצה במשכיל – הוא היה כופר לכל הדעות.

יוציאו את המקל אל מחוץ למחנה וירגמו אותו אבן (כד, כג). אן גבי מקלל כתיב רק "וירגמו אותו אבן", ויש ליתן טעם במה נשתנה מהך דמקושש עצים ביום השבת דכתיב ביה (במדבר טו, לה) "מות יומת האיש רגום אותו באבנים וגו'". והנראה, דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין עח, ב; פ, ב) דבמקושש יודע היה משה שבן מיתה הוא, אבל במגדף לא ידע שבן מיתה הוא והוי מיתתו בלא התראה רק הוראת שעה. לפי זה א"ש דמקושש היה מחוייב מיתה בהתראה למיתה סתם מב"ד וכשנגמר דינו הוי בר קטלא, ואז אם אחרים חבלו בו הרי הם פטורין (ערכין ו, ב). הילכך אמר במקושש "מות יומת האיש", אבל כאן דלא נידון בב"ד רק הי' דינו מהשי"ת כהרוגי מלכות, לכן לא כתב ביה רק "ורגמו אותו כל העדה" ולא "מות יומת" כיון דהיה בלא התראה.

מובא במהר"ם שפירא מלובלין וירגמו אותו אבן (כד, כג). יש לדקדק דהנה אצל המגדף כתב אצלנו "וירגמו אתו אבן", ואילו אצל המקושש עצים כתב "וירגמו אתו באבנים", וצ"ב, ויש לבאר דהנה אצל המגדף הכירו בו וידעו כל ישראל כי נאים המעשים לעושה, וכשהלכו לרגום אותו, הלכו בלב א' ובכוונה א', ולכן כתיב "אבן" כי כל האבנים היו שוות... לא כן אצל המקושש, שאמרו חז"ל שהמקושש היה צלפחד, והוא היה איש נודע בחכמתו ויראתו, ולכן לא כל רוגמיו היו שוים בדיעות, שהצדיקים שבדור ידעו שצלפחד לשם שמים נתכוון, וכשהלכו לרגום אותו הלכו מתוך שברון לב, בהעריכם את גודל מסירות נפשו כראוי. אמנם הרשעים הלכו לרגמו מתוך שמחה ונקמה, שטענו "ראו-נא אותו איש שכל ימיו התחסד עם קונו, אמנם אנחנו אמרנו כבר שבסתר הוא עובר כל עבירות שבתורה", ואותם רשעים הטילו בו אבנים בחימה. ולכן כתוב "אבנים" כ' לא כל האבנים היו שוות, היו אותם אבנים של הצדיקים שרגמו אותו מתוך שברון לב, והיו אותם אבנים של הרשעים שרגמו אותו מתוך שמחה ונקמה...

פרשת אמור ול"ג בעומר. אמר הרב רזנבלום שליט"א פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת אמור היא הפרשה הנקראת בפי חז"ל 'פרשת המועדות שבתורת כהנים'. בפרשה הזאת מנויים כל מועדי ישראל, החל משבת תחילה למקראי קודש, היא הראשונה שמופיעה... לאחר מכן פסח, שבועות, ראש השנה ויום הכיפורים, והמועד האחרון הוא סוכות. הרוקח בסוף הפרשה אומר, שבסיומה של הפרשה מופיעים עוד שלוש נושאים: נושא אחד {כד, ב} צואת בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד. מכאן רמז לחנוכה. חנוכה שמונה ימים, והמועד האחרון הוא חג הסוכות שמונה ימים. אז יש כאן רמז לחנוכה, בענין הזה של שמן זית זך. לאחר מכן עוסקת התורה בלחם הפנים, ולחם הפנים, אומר הרוקח- "ולקחת סולת ואפית..." מכאן יש לך רמז למשתה הפורים, לסעודה שישנה בחג הפורים, ולאחר מכן, יש לך את פרשת המקלל, אומר הרוקח, ומכאן רמז שצריך לומר בפורים 'ארור המן'. כך כותב הרוקח, בסוף הפרשה. הנה יש גם לחבר את הפרשה ל"ג בעומר, שיחול בע"ה השבוע, ונחבר אותו גם כן לפרשת המועדות, כי בחלק מעדות ישראל הוא יום טוב... ודאי שלא אומרים בו תחנון, ודאי שיש כאלה שנוהגים בו יום חג לכל דבר ועניין. גם העולים למירון ימצאו הרבה אנשים הלוושים בבגדי שבת. מה אם כן הקשר בין פרשת השבוע אמור ל"ג בעומר? ישנה גמרא, שעוסקת בענייני ר' שמעון בר-יוחאי: אומרת הגמרא במסכת שבת לג, ב: רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי יהודה בן גרים גביהו פתח ר' יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות ר' יוסי שתק נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן תקנו שווקין להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג ... כותב הרמב"ם הלכות דעות, פרק ז', ה: המספר בלשון הרע בפני חבירו או

שלא בפניו, והמספר דברים [ו] שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חבירו בגופו או בממונו, ואפילו להצר לו או להפחידו, הרי זה לשון הרע. אומר הכסף משנה – ומה שכתב והמספר דברים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש וכו'. בעובדא דיהודא בן גרים בפ' במה מדליקין (שבת ל"ג). אתה רואה, שיהודה בן גרים, האשמה שלו, שהוא סיפר את הדברים בחוץ, התגלגל החוצה ויצא, וכתוצאה מזה, ניזק ר' שמעון בר יוחאי. אז כבר שואלים כולם: מותר לספר את זה, הרי זה היה בפני שלושה, היו שם ר' יוסי, ר' יהודה וגם ר' שמעון בר-יוחאי. אז לכאורה, דבר הנאמר בפני שלושה, אפשר להוציא אותו בחוץ... אז מה התביעה עליהם? כבר כותב החפץ חיים בספרו באר מים חיים: דבר שנאמר בפני שלושה שמותר לספר, זה רק אם השלושה האלה מספרים – אם אתה יודע, שהשלושה האלה מספרים, אתה יכול לספר, בין כה זה יצא החוצה. אבל אם זה נאמר בפני שלושה, שלא מדברים, אז זה כאילו שאין שם שלושה, והשלושה שהיו שם ר' יהודה, ר' יוסי ור' שמעון בר-יוחאי, הם אנשים שלא מדברים, אז זה כאילו שזה לא נאמר בפני שלושה. כך כותב החפץ חיים, בבאר מים חיים.

ממשיכה הגמרא ומספרת: שבהתחלה הוציאו על ר' שמעון בר-יוחאי גזירת מוות, הוא התחבא, אחרי זה הוא שהה במערה 12 שנה, ביחד עם בנו. היו קבורים עד הצוואר בחול... שהיו גומרים ללמוד, היו יוצאים החוצה ומלבישים את הבגדים. יוצאים החוצה אחרי 12 שנה, כל דבר שהם נותנים בו עיניהם נישרף, רח"ל. יצאה בת-קול ואמרה – להחריב את עולמי באתם? חיזרו מהר למערה. חזרו למערה לעוד 12 חודשים... לאחר שיצאו, מה ששרף רבי אלעזר, תיקן ר' שמעון בר-יוחאי. יצאו מן המערה, היה ר' שמעון בר-יוחאי כולו חתכים, פגש אותו ר' פנחס בן-יאיר, חתנו. ראה אותו שהוא כולו חתכים, אמר לו – בא' נלך לחמי טבריה, שהחתכים שיש לך בגוף יתרפאו. הלכו לחמי טבריה, אחרי שהוא התרפא, אומרת הגמרא, אמר להם אני רוצה לעשות משהו למען העיר טבריה, כמו שעשה יעקב אבינו, שנאמר (בראשית לג, יח) ויחן אֶת פְּנֵי הָעִיר. אמרו לו שיש מקומות, שזה ספק טומאה, יש מזה צער לרבים. אומר רש"י – מפני שהכוהנים לא יכולים להיכנס לשם, מפני הטומאה וצריך להקיף דרך ארוכה. הלך ר' שמעון בר-יוחאי, אומר רש"י – היה מקצץ תורמסין ומשליכן שם ונעשה נס וצף המת במקום שהוא שם וציינו למקום הקבר ...

בירושלמי, וכך גם מופיע במדרש – אחד הגויים מאוד קינא בר' שמעון בר-יוחאי, ורצה ללגלג על מה שהוא עשה, הלך והביא מת טרי, וקבר אותו במקום שר' שמעון בר יוחאי אמר שזה כבר בסדר. הוא בא אצל ר' שמעון בר-יוחאי ואמר לו – היי, אמרת שהמקום הזה בסדר?! יש פה מתים! אמר לו – בא' ותראה לי איפה. הלך איתו ר' שמעון בר-יוחאי והראה לו את המקום. ראה ר' שמעון ברוח הקודש, שאת המת הזה הביא אותו בחור... אמר ר' שמעון בר-יוחאי – העלין יכנס והתחתון יצא – עושים טרייד-אין... גמר לטהר את כל העיר טבריה, הוא חוזר בחזרה הביתה, את מי הוא פוגש מולו? את יהודה בן גרים. אמר ר' שמעון – מה, הוא עוד נמצא כאן בעולם?! הייתי בטוח שהוא מזמן מת! נתן בו עיניו, אומרת הגמרא, ונעשה גל של עצמות. עד כאן דברי הגמרא, בזה מסיימת הגמרא את הסיפור של ר' שמעון בר-יוחאי.

רבותי, בא רבינו תם, בגמרא מסכת שבת לג ושואל: למה קוראים לו יהודה בן גרים?! צריכים לקרוא לו ר' יהודה בן גרים! למה הוא זכאי לתואר ר' יהודה בן גרים?! - בגלל שהוא היה אחד מחשובי התלמידים, של ר' שמעון בר יוחאי.

וכך מספרת הגמרא במסכת מועד קטן, ט: שבאו שני תלמידים, ללמוד נדרים אצל ר' שמעון בר יוחאי, האחד קראו לו ר' יונתן והשני קראו לו ר' יהודה בן גרים – הוא היה גר משתי הצדדים, גם מאביו וגם מאמו, כמו שאומר רש"י. סיימו ללמוד, ובאו להיפרד מר' שמעון בר-יוחאי, כי היו צריכים לנסוע חזרה לביתם. הם איחרו את ההסעה שהייתה להם, ונשארו לישון במקום. בבוקר, שוב פעם באו לבית המדרש להתפלל... ובאו עוד פעם להיפרד, מר' שמעון בר יוחאי... אמר להם ר' שמעון בר-יוחאי – "רגע, אבל אתמול באתם להיפרד ממני, לא?!" אמרו לו – נכון, אבל זה מה שלמדת אותנו, שגם אם אדם נפרד פעם אחת, ולבסוף נשאר בלילה, צריך לבוא עוד פעם, אז באנו עוד פעם להיפרד. לפני שנפרד מהם ר' שמעון בר-יוחאי, אמר לר' אלעזר בנו – לך אליהם, ותבקש מהם ברכה, כי אנשים של

צורה הם'. הלך ר' אלעזר לבקש ברכה, והגמרא שם מביאה, איזה ברכה "מפחידה", שהוא ברך אותם. חז"ל אומרים, שר' אלעזר הגיע לאביו מבוהל – "זה ברכות? קללות זרק עליי" שאל אותו ר' שמעון, מה הברכות, והוא סיפר לו איזה ברכות, בקיצור, תרגם לו אותם, עפ"י הסוד. שואל רבינו תם – אם ר' יהודה בן גרים, למד מר' שמעון בר-יוחאי. ור' שמעון בר-יוחאי אמר לבנו – לך קח מהם ברכה... אז אם אתה אומר לו ללכת לבקש מהם ברכה, איך אתה קורא לו 'יהודה בן גרים'!

ועוד אתה אומר – נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות! במקום זה, צריך לכתוב בגמרא דבר נוסף: במקום לכתוב – נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות, צריך לכתוב – כי נח נפשיה דר' יהודה בן גרים. מבאר הרב ברוך רוזנבלום את יסודם של דברים, עפ"י ספר 'אוצרות התורה', וספר 'כדאי הוא ר' שמעון: ר' שמעון בר יוחאי, שהגמרא מעידה, שכאשר יצא מהמערות, כל מה ששרף ר' אלעזר, תיקן ר' שמעון בר-יוחאי. נשאלת השאלה – אז ר' שמעון הוא מידת הרחמים... הוא פוגש מולו את ר' יהודה בן גרים, ואומר – מה, הוא בעולם?! נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. מה רוצים ממנו? הוא עשה משהו? הוא סיפר את זה לאבא שלו, הוא סיפר את זה לחברים שלו, ומזה התגלגל. הוא באופן אישי, לא עשה כלום, כפי שאומר רש"י – הוא לא הלך והלשין למלכות. הוא הלך וסיפר להורים שלו, הלך וסיפר לתלמידים שלו, מזה התגלגל הדבר. ר' שמעון בר יוחאי, מידת הרחמים, תרחם עליו! ברוך ה' יצאת מהמערות, כל תורת הסוד בידיים שלך – בשום פנים ואופן – נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. על אותו גוי, שבא ללגלג עליו, וקבר את המת אנחנו מבינים – בסדר גמור, היה גוי. ר' יהודה בן גרים – עפ"י רבינו תם, זה תלמיד שלך. שלחת את ר' אלעזר לקבל ממנו ברכה! – אז הוא טעה, תסלח! בסופו של דבר הרווחת מהשהייה במערה – קיבלת את כל התורה שבע"פ במערה? מה קרה? מה הקפידה הגדולה על ר' יהודה בן גרים? מביא ספר נובלות החכמה בזוהר בראשית כתב-שורש נשמתי כותב רשב"י, מנשמתו של משה רבינו. כותב המגלה עמוקות פרשת ואתחנן, אופן ע': בא וראה, משה, תיקן אותו ר' שמעון בר-יוחאי, שהיה ניצוץ שלו. משה קיבל חמישה חומשי תורה, ולכן תיקן ר' שמעון בר-יוחאי, חמישה פרקים של ספרא דצניעותא, ובעת שירד משה מן המרום, לאחר שקיבל את הלוחות, נאמר, שכל אחד מהמלאכים נתן לו מתנה, ושם נאמר שגם מלאך המוות נתן לו מתנה – קטורת. כתוב שם (תהילים סח, יט) עלית למרום ש' בית ש' בי לקחת מתנות באדמ, וְאֶף סוֹרְרִים לִשׁׁ כִּן יֵה אֱלֹהִים. מה זה ש' ב' – ראשי תיבות – שמעון בר יוחאי. אומר המגלה עמוקות – משה רבינו ירד, קיבל את הנשמה של ר' שמעון בר יוחאי. אותו דבר, כותב הספר נובלות החכמה – כנגד חמישה חומשי תורה, שסידר משה רבינו, לא בחינם סידרו רבותינו במסכת שבת. מסכת שבת, כתוב קבלת התורה, בדף פ"ח, בדף ל"ג כתוב על ר' שמעון ר-יוחאי. קבלת התורה, בפרק 'במה מדליקין' ואתה מגיע לסוף, יש לך את הסיפור של קבלת התורה – משה רבינו. מדוע שניהם במסכת שבת? – כיון שמשנה רבינו ור' שמעון בר יוחאי זו אותה נשמה. ממשיך הספר נובלות החכמה – והנה משה רבינו, בעת שהיה צריך להרוג את המצרי, ברח למדין, כי הוא פחד מפרעה... ר' שמעון בר-יוחאי פחד מהקיסר, וברח למערה. ר' שמעון חי במערה, וזכה להארה גדולה, ומשה רבינו זכה להארה גדולה בסנה. כך כותב ספר נובלות החכמה וכך הוא מסיים – ור' יהודה בן גרים, שסיפר הדברים לפני המלך, היה גלגול המצרי שהרגו משה, כי באמת ההרוג הורג את הורגו.

כולם מנסים להבין, מה פירוש הדבר – כי ההרוג הורג את הורגו, אז בואו ננסה לבאר את הדברים, עד כמה שניתן לנו: כותב האר"י בשער הפסוקים, דרוש ד: ...ובפרשת שמות, על הפסוק (בפרק ב, יא): "ויהי בימים ההם" – הטעם שסיבב הקב"ה, שמשנה יהרוג את המצרי, ועוד שיהרגוהו בשם המפורש ולא בחרב, כי משה רבינו היה גלגול של הבל, והמצרי גלגול של קין. בואו נסביר, מה כותב כאן האר"י הקדוש: האר"י הקדוש, כותב בכמה מקומות – הגלגולים נעשים שלוש פעמים – אדם מתגלגל שלוש פעמים. נכון שחלק אחד מהאדם, יכול להמשיך להתגלגל, אבל מהותו, אין יותר משלושה גלגולים. המילה משה, זה ראשי תיבות שמכילים את כל שלושת הגלגולים – משה שת הבל. קין, עבר גם הוא שלושה גלגולים – {בראשית ד, כד} כי ש' בעתים יקם קין ולמך ש' בעים וְש' בעה. יקם, זה

שלושת הגלגולים שעבר קין – יתרו קרח מצרי. אומרים המפרשים, בילקוט ראובני פרשת שמות: איך יכול להיות שקין הרג את הבל? איך יכול להיות שהקב"ה נתן לו יכולת, להרוג את הבל?

כי על הבל, הייתה תביעה מהבורא יתברך – בעת שהבל הביא את הקרבן שלו, ירדה אש מהשמים ואכלה את הקרבן של הבל. שירדה אש מן השמים ובתוכה שכינה, התבונן הבל בשכינה וראה את השכינה, והרי נאמר: "כי לא יִרְאֶנִי הָאֱדָם וְחַיִּי", לכן נגזר עליו שימות, והוא מת. מי תיקן אותו? – משה רבינו בסנה – הקב"ה קורא למשה בסנה, בלבת אש, אומרת התורה – (שמות ג, ו): "וַיִּסְתַּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יִרְאֶה מַהְבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים". אומר הילקוט הראובני – הוא בגלגול הקודם, כשהוא היה הבל, אז הוא הסתכל, עכשיו הוא מסתיר את הפנים שלו. וכשם שהיה הבל רועה צאן, כך היה גם משה רבינו רועה צאן. כשם שמשנה רבינו תיקן את החלק שלו, על-די האי-הסתכלות, כך הוא תיקן את חלקו של הבל. עד כאן דברי רבותינו. אומר הספר נובלות החכמה – תדע לך, יהודה בן גרים, זה המצרי. איך הוא הגיע למצרי?! אומרים רבותינו תירוצו נפלא ביותר: כתוב בתורה – (בראשית ט, ו): "ש' פֶּרֶךְ דָּם הָאֱדָם בְּאֲדָם דָּמוֹ יֵשׁׁ פֶּרֶךְ כִּי בְצַלְלָם אֱלֹהִים עֲשֶׂה אֶת הָאֲדָם" כותבים בספרי הקבלה, שכאשר אדם רוצח אדם אחר, הנשמה של הנרצח אין לה שקט, עד מתי שהיא תגרום להרוג, את אותו בן אדם שהרג אותה... אז מה קרה? כותב האר"י הקדוש – משה רבינו יוצא לראות בשלום אחיו, פתאום הוא רואה איש מצרי, מכה איש עברי. אומרת התורה – (שמות ב, יא): "וַיִּרְאֶה אִישׁ מִצְרִי מַכְּהָ אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו".

שואל הילקוט ראובני: מה זאת אומרת מכה איש עברי מֵאֶחָיו? אם הוא איש עברי, אז ברור שהוא מאחיו. מבאר ילקוט הראובני: לא כך צריך לקרוא, אלא – וַיִּרְאֶה אִישׁ מִצְרִי מֵאֶחָיו מַכְּהָ אִישׁ עִבְרִי. משה רבינו מסתכל על המצרי ואומר – אהה, הנה הוא, זה קין! אם זה קין, עכשיו אני הורג אותו! – כי ש' פֶּרֶךְ דָּם הָאֱדָם בְּאֲדָם דָּמוֹ יֵשׁׁ פֶּרֶךְ, אם דמו יישפך עכשיו, אומר משה רבינו, אני הורג אותו. איך הוא הרג אותו? אומרים חז"ל – משה השתמש בשם שנקרא ת-כ-ה... הסברנו מה שכותב המגלה עמוקות, שהשם הזה יוצא מהפסוק – ולך נאה להודות ואמרו לר' עקיבא, שימשיך בקריאת שמע עד ואהבת את ה' אלהיך, כי הוא יוכל להינצל מהם בכך. מי שאומר את השם הזה, והוא רמוז בכמה מקומות, ניצל מכל האויבים. אומר המגלה עמוקות – לכן אסתר המלכה, קראה לשליח, הוא דניאל, בשם התך, כי התך זה אותיות ת-כ-ה, כדי שיגנו עליו. משה רבינו הרגו בשם ת-כ-ה, הראיה – למחרת כשהוא רואה את דתן ואבירם רבים, מה הוא אומר לו? (שמות ב, יג): "וַיֵּאמֶר לָרֶשׁׁ עַלְמָה תִּכְהָ רַעַךְ" – אמר לו הַלֵּךְ רַגְלֵי אֶתְהָ אִמְרֵ כֶּאֱשֶׁר הִרְגַתְּ אֶת הַמִּצְרִי – אתה הולך להרוג אותי גם בשם הזה, כמו שהרגת את המצרי! יוצא מכאן, שהשם שהוא השתמש, היה ת-כ-ה. אם ככה, הולך משה רבינו והורג את קין, עכשיו קין איננו, זה המצרי. אומרים לנו רבותינו – מהמצרי, נכנסה הנשמה של קין, גם ביתרו כִּי ש' בַּעֲתֵימָ יִקְם קִין וְלִמְךָ ש' בַּעֲתֵימָ וְש' בַּעֲתֵימָ יִקְם, זה שלושת הגלגולים שעבר קין – יתרו קרח מצרי. אצל קרח הוא גמור, הוא היה מבני הקיני, הוא שייך לקין, שם הוא נכנס האדמה ונקבר, אבל הוא ביקר גם אצל יתרו.

מה עשתה הנשמה של קין, אצל יתרו? כותב הילקוט ראובני – הגיע ליתרו בגלל סיבה פשוטה מאוד – כי ליתרו היו שבע בנות, וליתרו היו גם שבע שמות. למה צריכים שבע שמות לשבע בנות? כותב הילקוט ראובני – ציפורה, זאת התאומה היתרה שנולדה עם הבל. כתוב בתורה, בשעה שקין רצח את הבל. שואלים חז"ל – למה?

מביאים חז"ל שלוש סיבות, למה הוא רצח אותו. אחת הסיבות שאומרים חז"ל, היא – כיון שהם רבו על התאומה היתרה, שנולדה עם הבל – ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגוהו – בגלל זה! על התאומה היתרה שנולדה, היא ציפורה (ילקוט ראובני) בתו של יתרו. עכשיו אותו קין, שנכנס ביתרו שבעתים יוקם קין, אז יש לו שבע שמות ליתרו, כנגד שבע בנות, הבת הראשונה ניתנה בחזרה למשה רבינו, שהוא הבל (דברי הילקוט ראובני).

אם הבנו את כל הסיבוב, נוכל להבין עכשיו דבר נפלא: משה רבינו, הוריד את נשמתו של ר' שמעון בר-יוחאי. עלית למרום שבית שבי – שמעון בר יוחאי – הוריד אותו למטה. עכשיו

נמצאים בעולם הזה ר' שמעון בר-יוחאי והמצרי שהוא ר' יהודה בן גרים. ר' יהודה בן גרים, ההורים שלו הם גרים, כי המהות שלו הוא מצרי, כי במקור הוא מצרי. אומר ונבלות החכמה – הרג קם על הורגו – משה רבינו הרג את המצרי, אבל משה רבינו הרג את המצרי בשם, לא במכת אגרוף, לא תקע בו חרב... משה רבינו השתמש בשם, ובשם שהוא השתמש, הרג את המצרי. מה קרה כתוצאה מזה, שהוא השתמש בשם? אומרת התורה, בפרשת השבוע, שרבו בין הישראלי ובין המצרי, רבו עם אחר, ואז קם היהודי, שהוא בן מצרי וקילל את ה', את מה הוא קילל? כשגילו לו, שמשה רבינו הרג את אבא שלו המצרי בשם שנקרא ת-כ-ה. קם המקלל, וקילל את השם הזה שנקרא ת-כ-ה. יוצא, שבלי כוונה, שמשה הרג אותו בשם, יצא מזה שהמקלל קילל את ה'! יוצא שהקללה באה מזה, שמשה רבינו הרג אותו בשם, ובשם הזה הוא מת, ועכשיו המקלל, קילל את השם הזה, שמשה רבינו הרג את המצרי. אז יצא מזה שמשה רבינו הרג אותו בשם... יצא תקלה. משה רבינו עוד לוקח אותו, וקובר אותו בחול. אומרים רבותינו – עכשיו תבין טוב מאוד, חוזר משה רבינו בחזרה, בתור ר' שמעון בר יוחאי, ואיפה הוא נמצא 13 שנה? – הוא קבור בחול עד הגרון, בגלל אותו מצרי שהוא טמן אותו בחול. היות ובפעם הקודמת, הוא השתמש בשם ת-כ-ה, כדי להרוג את המצרי... הוא צריך לתקן את זה, שכתוצאה מכך, יצא מקלל, שקילל את ה'...

אז איך מתקנים? מחזירים את ר' שמעון בר-יוחאי בתור משה רבינו, ומחזירים את יהודה בן גרים בתור מצרי, ומה הוא עושה? עכשיו הוא לא מקלל אותו בשם... נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות – עכשיו כבר לא מקללים עם הפה... עכשיו הורגים רק עם העיניים – נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. עד הגל הזה ועדה המצבה הזאת – הגל זה אותיות ל"ג... זהו ל"ג בעומר, החג שבע"ה נחוג אותו בשבוע הקרוב. יצא לנו שמפרשת המקלל, חזר בחזרה יהודה בן גרים ביחד עם ר' שמעון בר יוחאי, כמו שאנחנו אומרים בפיוטים של ר' שמעון בר יוחאי – תורתו מגן לנו ומאור עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו, אדוננו בר יוחאי, ונזכה כולנו לגאולה השלמה במהרה בימנו ואמן ואמן

ולא תחללו את שם קדשי (כד, לב). פעם באה אשה אומללה לפני כ"ק האדמו"ר רבי יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל ומררה בכי: בנה הבחור מת ממחלת השחפת, ועתה מאיימת סכנת מות גם על הבן השני, שאף הוא חלה במחלה זו. פנה הרבי למלווי ואמר: "מה האשה הזאת רוצה ממני, מי אני שאוכל לעזור לה", ואולם כאשר הוסיפה לעמוד ולבכות, נכמרו רחמי עליה, קם מכסאו ואמר: "אני מבטיח לך שבנך יבריא לגמרי". התאוששה האשה מהבטחת הרבי, קמה והלכה לדרכה, תוך אמונה שלימה שבנה יבריא בקרוב, ואילו הרבי פנה למלווי ואמר להם: "וכי מה יכולתי לעשות, אילו לא הייתי מבטיח לה שבנה יבריא, הלא היתה עומדת כאן כל היום ובוכה". אחרי שהבטיח, עמד רבי יעקב דוד בתפלה להשי"ת, וכה אמר "רבונו של עולם, הרי אשה זו חושבת שאני צדיק, ואם לא תקבל ברכתי עלול חלילה להגרם חילול ה' ויאמרו שדברי הצדיקים לא מועילים, אף שאין אני צדיק, הרי לדעתה אני צדיק, אנא ה' חוסה נא שלא יצא מתחת ידי חשש של חילול ה'". ואכן נענה אותו צדיק, וברכתו ותפלותיו הועילו לרפא את בנה החולה.

גדולי הדורות

ביאר בחפץ חיים עה"ת והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני מעלי (הפטרת השבוע). עבודת ד' נכרת ביותר בעת שרבו מפירי הדת העוקרים את דיני התורה, בעת שמתרבים המורדים במלכות ויכול אוהב המלך לעלות במדריגה יותר גבוהה מאשר בשנים כתיקונן כי הלא הוא מגין על המלך בשעת הסכנה, ועכשיו הוא העת שרבו המורדים במלכו של עולם ועלינו מוטל להגן על כבודו בכל חיינו ממש כמו אוהבי המלך.

מובא ביציב פתגם וכל נבילה וטריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים (מהפטרת השבוע). ובחז"ל הא ישראל אכלי אר"י פרשה זו אליהו עתיד לדורשה, רבינא אמר כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואשתרי מליקה

לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה קמ"ל. וצ"ב כוונת ר"י במ"ש דעתיד אליהו דייקא לדורשה. ונ"ל בפשטות עפימ"ש בגמ' דאיך אכל אליהו בשר שהעורבים הביאו לו מבית אחאב, ולכאורה היה מקום לומר דמכיון שאליהו היה כהן א"כ י"ל שהיה סבור כס"ד של הגמ' שהיה סבור שמה הותרה לו המליקה הותרה לו גם בשר נבילה וטריפה ולכן אמרו בגמ' שמה שאכל היה עפ"י הדיבור ולעתיד לבא הוא ידרוש את הפסוק לאפוקי מהך סברא.

פניני ל"ג בעומר

סיפור מהאדמו"ר מטאלנא, זו הייתה שעת בוקר מוקדמת של יום שישי, ל"ג בעומר, לפני ארבעים שנה. האברך הירושלמי פנה בצעדים מהירים לעבר תחנת האוטובוס, שולח מבטים תכופים אל שעון היד שלו. הזמן דוחק. יום שישי היום. בכוונתו לעלות לאוטובוס העושה את דרכו למירון, להשתטח על ציונו של רבי שמעון בר-יוחאי, לשפוך שם את שיחו, ולחזור לירושלים לקראת השבת. בעומדו בתחנת האוטובוס ציפתה לו הפתעה: אל התחנה קרב ובא האדמו"ר מטולנה, רבי יוחנן טברסקי, שגם הוא עשה את דרכו, כאחד העם, באוטובוס הציבורי המקרטע בואכה מירון. במהלך הנסיעה ישב האברך ליד האדמו"ר, נהנה מדברי תורתו ומהסיפורים החסידיים שסיפר, והביט בהתפעלות בהכנותיו לקראת העלייה לציון רשב"י. כאשר הגיעו למירון ליווה האברך את האדמו"ר אל הציון, וכל אחד ואחד מהם פנה לתפילותיו ולשטיחת בקשותיו ותחינותיו. האברך סיים את תפילתו במהירות, וביקש לצאת מיד בחזרה לירושלים. "ערב שבת היום ואני מבקש לשוב הביתה בהקדם", התנצל באוזני האדמו"ר על שהוא ממחר לצאת ואינו ממתין לו. הרבי הניד בראשו. הוא עצמו עדיין עמד בהכנות להשתטחות על הציון. האדמו"ר איחל לאברך נסיעה טובה ופטרו לדרכו. בצאתו מן הציון הציץ לאברך מצפונו על שעזב את הרבי לבדו, ללא מלווה בדרכו חזרה, אך השבת המתקרבת סיפקה לו הסבר מניח את הדעת להחלטתו. במהרה עמד בתחנת האוטובוס, ביציפה לצאת לדרך בהקדם. אלא שהדקות נקפו והאוטובוס לא נראה באופק, אגלי זיעה בצבצו על מצחו של האברך. הוא השקיף בדאגה על הכביש השומם ותהה לפשר העיכוב. החששות החלו למלא את ליבו. "מה יהיה?", חשב בחרדה, "האם אספיק לחזור לירושלים במועד?"

שעה וחצי מורטות עצבים חלפו להן, והאברך עודנו בתחנה, מייחל לאוטובוס. לפתע הבחין בדמות קרבה ובאה. ליבו החסיר פעימה כשזיהה את האדמו"ר מטולנה, שסיים את תפילתו, והוא מתקדם בניחותא לעבר התחנה. האברך התמלא בושח וכלימה. לא דיי שנשט את האדמו"ר, גם לא הרוויח מכך מאומה. אך הרבי הפיג מיד את מבוכתו, והתעניין בדאגה כנה בשלומו. "מדוע עודך כאן?", שאל. האברך השיב כי כבר זמן רב הוא ממתין לאוטובוס, וזה בושש לבוא. הרבי השתתף בצערו, וכך חלפו להן כמה דקות של המתנה. פתאום עצר לידם בחריקת בלמים רכב מפואר. ממושב הנהג יצא יהודי נרגש. "הרבי מטולנה! מה שלומכם?", קרא בהתלהבות לעבר האדמו"ר. האיש היה חסיד אמיד, תושב ניו-יורק, שבא לארץ לכמה ימים, והוא עשה את דרכו ממירון לירושלים. "יש לנו מקום פנוי אחד, בעבור הרבי", צהל החסיד, והזמין את הרבי להיכנס למכונית. רבה הייתה תדהמתו כאשר הרבי הניד בראשו לשלילה. "אינני יכול לנסוע", אמר, והחוזה באצבעו על האברך שלצידו. באותו רגע חפו פניו של זה. הוא נטש את הרבי לבדו במירון, ואילו הרבי אינו מוכן לנסוע בלעדיו. "אוי לה לאותה בושח", חשב לעצמו בכאב. הוא מיהר למחות באוזני הרבי ולהפציר בו שייסע. "ייכנס הרבי למכונית, אני כבר אסתדר ואסע באוטובוס", אמר. אך הרבי בשלו. בשום פנים ואופן אין הוא מוכן לנסוע ולהותיר את האברך בתחנת האוטובוס.

הרבי הזכיר לנהג ולאברך את הסיפור המובא בגמרא על רבי פינחס בן-יאיר, שבדרכו לפדיון שבויים גזר על נהר שייחצה, כדי שיוכל לעבור בו. לאחר שהנהר ציית, הורה לו להיחצות שוב, בעבור אדם שנשא חיטים לאפיית מצות. היה עמם נווד ערבי, וגם בעבורו ביקש רבי פינחס בן-יאיר שייחצה הנהר. מדוע הנהר צריך לשנות את טבעו שלא לצורך מצווה? אמר רבי פינחס בן-יאיר: "שלא יאמר 'כך עושים לבני לוויה?!'..." "נו, וכי כך

עושים לבני לווייה?!", שאל הרבי רטורית. ראו נוסעי הרכב שלא יזיזו את הרבי מעמדתו, הצטופפו ונדחקו, ויצרו מקום גם בעבור האברך. כעת היה הרבי מרוצה והסכים להיכנס למכונית. חלפו שנים. יום אחד שמע נכדו של הרבי, האדמו"ר מטולנה הנוכחי, את הסיפור. הוא פנה אל סבו וסיפר לו את המעשה, אך השמיט את הפרטים המזהים ואת זהות גיבור הסיפור – הלוא הוא הרבי עצמו. "מה דעתו של סבא על הסיפור?", התעניין. "פשיטא!", השיב הרבי מיד, "הלוא זו גמרא מפורשת במסכת חולין: 'וכי כך עושים לבני לווייה?!'". הרבי הרהר רגע, והוסיף: "האדם שנהג כך אדם גדול הוא, שכן אינני יודע אם אני עצמי הייתי מסוגל לעמוד בניסיון כזה..."

מה ראה המחבר לכתוב: "נעשה אדם נאמר בעבורך" וכי הקב"ה התכוון כשאמר בבריאת העולם למלאכים: "נעשה אדם" בעבור רבי שמעון בר יוחאי? הלא היו צדיקים גדולים: האבות הקדושים, משה רבנו, אהרון הכהן, נביאים ועד לצדיקים בכל הדורות בדורנו ובדורות שלפנינו! רבי יעקב מפשעווארסק זצ"ל ביאר זאת כך: כתוב במדרש תלפיות, שבשעת בריאת האדם היה קיטרוג מהמלאכים, ואלו לא רצו שיברא האדם. הם הבינו שאם יברא האדם אז תינתן לו התורה, והם רצו שהתורה תישאר להם למלאכים כמו שמבואר במסכת שבת (פ.ט.) על הפסוק (תהילים ח. ב) "תנה הו'ך על השמים", על כן לא רצו בבריאת האדם. מובן שהרצון לתורה אין הוא בפשטות התורה שהרי אינם יכולים לקיימה למעלה, אלא רצו לקבל את פנימיות וסודות התורה. ולכן כשהקב"ה אמר "נעשה אדם" ולא "אעשה אדם", היא משום שרצה לפייס את המלאכים שלא רצו בבריאת האדם, על כן נמלך עמהם הקב"ה לפייסם. והרי, סודות התורה נתגלו בעיקר על ידי רבי שמעון בר יוחאי, ומפני סודות התורה נצרך פיוס למלאכים. וזה הכוונה בדברי הפיוט: "נעשה אדם" – כל זה שהקב"ה היה צריך לפייס המלאכים ולומר להם: "נעשה אדם" היה מפני "נאמר בעבורך" – זה היה מפני ר' שמעון שגילה סודות ונפלאות התורה.

מסופר שרבי ישראל מרוז'ין זי"ע שאל ובריר אצל אחד מחסידיו שהיה במירון בל"ג בעומר: "איך ניראת ההילולא של הרשב"י במירון?" השיב לו אותו חסיד בתיאור מאלף ומדויק: "בפנים המערה היא הרגשת יום הכיפורים ובחוץ הוא שמחת תורה..." ושיבח הרבי את אותה תשובה המתארת במדויק את האווירה שם...

אך עדיין יש לשאול: מה הטעם לשמחה - בבחינת "שמחת תורה"? הסביר זאת בעל המנחת אלעזר ממוקנאטש זצ"ל על ידי מעשה שהיה עם אביו: פעם אחת ביום שמחת תורה כאור בוקר יזרח שמש, הלך אביו הצדיק למקווה לטבול קודם התפילה ועבודת היום. בדרך הילוכו פגש בסנדלר העיירה, הנושא בידו את טליתו ופניו צהובות ושמחות... שאל אותו הצדיק מאין הוא בא, השיבו מבית המדרש והתפילה. שאלו שוב: "מה זה מהרת למצוא ולהתפלל כל כך בזריזות?" השיב האיש: הלא "זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו", ואני כבר התפללתי, ואלך לאכול ולשתות ולשמוח לכבוד יום טוב, ולא כהרבי ההולך כעת רק למקווה, ומתי יעשה לביתו לשמוח בשמחת היום!?"

שאלו הצדיק: "האם למדת כל כך הרבה תורה בזו השנה עד שאתה ממנהר לשמוח כל כך ביום "שמחת תורה"? השיבו: "לא למדתי כלום כי אינני בר הכי, לא קריתי ולא שניתתי..." אז המשיך הרבי ושאלו: "אם כן לשמחה מה זו עושה?" השיבו האיש: הלא אם יש לרבי אח, והוא משיא את בנו או בתו, אז בוודאי הרבי לוקח חלק ושש בשמחתו, הגם שאין הוא בעל החתונה רק אחיו... יען ששאריו הוא והוא עצמו ובשרו, לכן עוז וחדוה גם במקומו. ואם כן - המשיך ואמר, הלא כל ישראל אחים! ויען כי הרבי למד וקרא ושנה ועסק בתורה והוא שמח בשמחת התורה, וכמוהו רבים ושלמים, על כן בתור אחיהם אגיל ואשמח גם אני בשמחה רבה.

את מעשה זה שהיה עם אביו, סיפר הרבי מידי שנה לאחר ההדלקה. ואז היה ממשיך ואומר בענוותנות: "ואם כי איני יודע בסתרי תורה בתורת רשב"י עמוק עמוק מי ימצאנה..., אבל אבי הקדוש הלא זכה הרבה לסוד ה' ליראיו, ועוד הרבה צדיקים יראים ושלמים שבכל דור ודור זכו ללמוד וללמד להבין ולהשכיל את תורת הרשב"י... והם בוודאי ששים ושמחים בזה היום יומא דהילולא ושמחה שלו - כי ביום זה (=יום פטירתו) גילה הרבה

הרבה מתורתו כידוע. ולכן אם הם שמחים ביום זה, אז גם אנו נרהיב עוז לקחת חלק בשמחה זו, כי השמחה שלהם היא גם שלנו!..

אמר רבי שמעון בר יוחאי: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין!" מה הביא את רבי שמעון בר יוחאי לומר שיוכל הוא לפטור את כל העולם מן הדין?! מבארים חז"ל על פי מה שנחלקו בגמרא (בבא קמא כא.): מה דינה של בהמה שאכלה פירות ברשות הרבים, האם בעל הבהמה משלם את שווי הנזק של הפירות שאכלה בהמתו? או שמשלם רק את טובת הנאתו במה שהבהמה אכלה? רבי שמעון בר יוחאי סובר, שמשלם רק את מה שהרוויח באכילתה. וכן אפשר גם לחשב את חשבון עונשי העוונות של האדם לפי שני אופנים אלו, או לפי מה שהזיק חלילה או לפי מה שהרוויח. נוסף לזה את פירושו של האדמו"ר מרוז'ין זצ"ל: על הפסוק (תהילים סב): "ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" ומקשה שלכאורה יש בפסוק סתירה, כי "אם לך החסד", מה פירוש ההמשך "תשלם לאיש כמעשהו" שיש במשמעותו שתעניש אותו על מעשיו שזה לפי הדין? והוא מתרץ על פי משל למה הדבר דומה: למלך שהיה לו ארמון מפואר, ושיא יופיו של הארמון היה נברשת מפוארת שהשתלשלה בטרקלין הארמון. בני המלוכה השתוקקו לראות את יופי ופאר הארמון.

פעם אחת פתח המלך את הארמון לכל נתיניו כדי שיוכלו לראות את כבוד מלכותו, הגיע לשם גם כפרי אחד וטייל בארמון עד לטרקלינו. בראותו את הנברשת הבחין שהיא מחוברת לתקרה עם חבל עבה וטוב, הלה נזכר שברפת חסר לו חבל עבור עגל מסוים, מבלי להתמהמה טיפס וחתך את החבל... כמובן שהמברשת נפלה והתנפצה לרסיסים על הרצפה והטרקלין הוחשך לגמרי. השומרים תפסו את הכפרי והביאוהו אל המלך למשפט. שאלו המלך: "איך העזת בנפשך לשבור את הנברשת בזדון?" השיב הכפרי בתום לב: שכל רצונו היה רק ב"חבל" ולא התכוון לשבור את הנברשת. המלך היה איש חסד וקבע כך: "אמנם מן הדין צריך היה להתייחס לתוצאה שהיא ניפוץ פאר הארמון - לחיבו, אך מכיוון שהלה לא התכוון ולא הבין את משמעות ותוצאת מעשהו, יקבל עונש כפי ההבנה שלו במעשה - גניבת חבל רגיל - שעונשו קטן..."

והנמשל ברור: כאשר אדם פוגם בעולם הזה ועושה עבירה, הרי הוא מחשיך את כל העולמות העליונים כתוצאה מהפגם (כיוון שבכל מעשה של יהודי יש קשר לעולמות עליונים, ואם האדם היה יודע כמה פוגם בעולמות, לא היה חוטא בשום אופן... אבל אדם המתכוון ל"חבל" - תאוה קטנה, ולא לניפוץ הנברשת... הרי שעונשו בהתאם לכוונה ולא לתוצאה. שהרי אם היה נענש על התוצאה שהיא החושך שגרם כביכול בעולמות העליונים, לא היה קץ לעונשו... אך הקב"ה הוא מלך חסד, ומשלם לאיש כמעשהו - היינו כהבנתו במשמעות המעשה. וזה הפירוש ל"לך ה' חסד" - "ולמה החסד?" - כי אתה תשלם לאיש כמעשהו - לא לפי התוצאה אלא לפי ההבנה שלו במעשה, וזה התכוון רק לחבל. ולאור זאת תבאר טענת רשב"י לפטור את כל העולם מן הדין, שהרי לשיטתו משלם בעל הבהמה רק מה שהרוויח באכילתה, היינו שאין להעניש אדם לפי הנזק שהזיק אלא לפי מה שהוא הרוויח במעשה זה. והרי בעבירה כאמור אף שהנזק שעשה ופגם רב מאוד, אך מאידך הרווח הוא קטן ביותר, ואם נוסף לזה את כאבי וייסורי המצפון נמצא אולי שאפילו לא הרוויח כלל. ופשוט שעל פי סברה זו יכול רשב"י לפטור את כל העולם ממידת הדין.

במסכת שבת דף ל"ג מופיע בפעם הל"ג רשב"י, והובא מלבד העובדה המעניינת תיאור ההתחבאות של רשב"י במערה והצלתו, שיום לידתו הצלתו ופטירתו חלו בל"ג בעומר. עוד נמסר בשם רבי שלום מקאמינקא זי"ע כי בדף זה מופיעים דבריו בפעם ה-33 מתחילת ה"ס. להלן החשבון, כפי שנבדק ע"י רבני בית מדרש 'מאורות הדף היומי': במסכת ברכות הובאו 20 דברים בשמו של רבי שמעון בן יוחאי, במסכתו (מסכת שבת), עד דף ל"ב הובאו 8 דברים בשם רבי שמעון, ובעוד 4 סוגיות הוזכרה דעתו בהבאת שמו בלבד (י"ב ע"א, י"ט ע"א, ל"ג ע"א, ל"א ע"ב). לפי חשבון זה כשאמר בסוגייתו נענה רבי שמעון ואמר הרי זו הפעם הל"ג. עוד יש להוסיף מדוע נזכר שמו וענין המערה ורשב"י ואלעזר בנו בדף ל"ג במסכת שבת דייקא, עפ"י מה שכתוב בזה"ק שתלמיד חכם שבת איקרי, לכן נזכר רשב"י במסכת שבת דייקא בעמ' ל"ג לרמז לל"ג בעומר וכו'. עוד יש לציין כי בדף ל"ג ע"ב בשורה ל"ג מדבר מענין מעשיהם במערה בה התחבאו.